רשומות

הצעות חוק

הממשלה

עמוד

הצעת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016 184

פרק א': מטרת החוק 184
פרק ב': אסדרת ענף התמרוקים 184
פרק ג': רשויות מקומיות 198
פרק ד': שירות נסיעות שיתופיות 200
פרק ה': אנרגיה 202
פרק ו': רישוי עסקים 213
פרק ז': מים וביוב 235
פרק ח': תקשורת 252
פרק ט': הגברת התחרות באשראי קמעונאי 307
פרק י': הסרת חסמים לביצוע מיזמי תשתית לאומית 350
פרק י"א: דמי פיתוח 356
פרק י"ב: תכנון ובנייה 366
פרק י"ג: תקינה 370
פרק י"ד: שונות 427
פרק ט"ו: תחילה 432

הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות 2017 ו־2018), התשע"ז–2016 433

פרק א': מטרת החוק 433
פרק ב': חיסכון וסיוע לעצמאים 433
פרק ג': פיצויי פיטורים 441
פרק ד': קרן לצמצום פערים בין רשויות מקומיות 449
פרק ה': ביטחון 450
פרק ו': הוראות לעניין התחשבנות בין בתי החולים לקופת החולים 470
פרק ז': עידוד השקעות הון 486
פרק ח': מסים 501
פרק ט': ביטוח לאומי 534
פרק י': תשתיות להולכה ולאחסון של נפט 550
פרק י"א: הגבלת שוק ההימורים 576
פרק י"ב: שונות 586
פרק י"ג: תחילה 590

הצעת חוק הפחתת הגירעון והגבלת ההוצאה התקציבית (תיקון מס' 16) (שיעור הגירעון וסכום ההוצאה הממשלתית בשנות התקציב 2017 ואילך), התשע"ז–2016 591

מתפרסמות בזה הצעות חוק מטעם הממשלה:

הצעת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016

פרק א': מטרת החוק

מטרה

1. חוק זה בא לתקן חוקים שונים במטרה לחזק את הצמיחה במשק, להגדיל את רמת התחרות בו, להוזיל את יוקר המחיה בישראל ולצמצם את אי השוויון הכלכלי הקיים במשק, והכול בהתאם ליעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנים 2017 ו־2018.

פרק ב': אסדרת ענף התמרוקים

תיקון פקודת הרוקחים

2. בפקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א–1981[1] (בפרק זה – פקודת הרוקחים) –

(1) בסעיף 55א –

(א) לפני ההגדרה "מוצר" יבוא:

דברי הסבר

פרק ב' – כללי

במסגרת דוח הוועדה להגברת התחרות והסרת חסמים בתחום היבוא, בראשות המנהל הכללי של משרד הכלכלה (בפרק זה – הוועדה), שהוגשה לשר הכלכלה ולשר האוצר ביום י"ח בחשון התשע"ה (11 בנובמבר 2014), בוצע ניתוח השוואתי של שוק היבוא בישראל לעומת שווקי יבוא משמעותיים בעולם. על אף שיעור היבוא הגבוה יחסית בסך מוצרי הצריכה, מהניתוח עולה כי השוק בישראל סובל מרגולציה גבוהה ומנטל בירוקרטי המכבידים על הגורמים העסקיים, ויוצרים חסם משמעותי ליבוא. הגורם העיקרי לכך הוא קיומו של חוסר התאמה בין שיטת היבוא בישראל לבין שיטת היבוא במדינות מפותחות שבהן שווקים משמעותיים.

חוסר התאמה זה כולל תקינה ייחודית לישראל, פיקוח טרום־יבוא הדוק, וכן עיכוב בנמלים לצורך בדיקת המוצרים והתאמתם לאישורים הנדרשים. כל אלה מכבידים את נטל הרגולציה והביורוקרטיה על היבואנים ועל שאר הגורמים העסקיים במשק, ויוצרים חסמים לכניסת יבואנים קטנים ובינוניים לשוק היבוא.

במטרה להביא להורדת יוקר המחיה, להפחתת הנטל הרגולטורי על יבואנים ולהקלת הייבוא המקביל בתחום התמרוקים, מוצע לנקוט את הצעדים המפורטים להלן.

האסדרה הקיימת כיום לגבי תמרוקים מעוגנת בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (תמרוקים), התשל"ג–1973 (בפרק זה – צו התמרוקים) וכן בנהלים של משרד הבריאות שבהם נקבע כי שיווק, יבוא או ייצור תמרוק בישראל טעונים רישיון. תהליך הרישוי נועד להגן על בריאות הציבור.

כיום משרד הבריאות נותן "רישיון תמרוקים כללי" לתקופה של חמש שנים. רישיון זה נוגע לתנאי ייצור נאותים במפעל התמרוקים או לתנאי הובלה ואחסון נאותים במחסנים סיטונאיים ואצל משווקים סיטונאיים. בנוסף, נדרש בעל רישיון תמרוקים כללי לקבל "רישיון תמרוקים פלוני" לשם ייצורו, ייבואו או שיווקו של תמרוק ספציפי. תהליך קבלת רישיון תמרוקים פלוני נמשך כמה חודשים והוא כרוך ברצף פעולות שנעשות באופן ידני, כגון שליחת התמרוק ורשימת מרכיביו למשרד הבריאות, מסירת תעודה המעידה שהמפעל עומד בסטנדרטים נאותים ועוד.

כהמשך למסקנות ובהתאם למדיניות משרדי הבריאות והאוצר להפחתת הנטל הרגולטורי, מוצע לקדם הוראות בתחום הרגולציה על יבוא, ייצור ושיווק תמרוקים. הוראות אלה מבוססות על המודל האירופי לשיווק תמרוקים, ויישומן צפוי להפחית חסמים במעבר הסחורות, תוך שמירה על בטיחות התמרוק לשימוש הציבור. יש לציין כי שוק התמרוקים מאופיין במוצרים "עונתיים" ובמוצרים חדשים בין־לאומיים אשר יש צורך כלכלי להחדיר אותם באופן מהיר ובו זמני לשווקים רבים. לכן קיימת חשיבות בשינוי הרגולציה שיביא לצמצום פרקי הזמן שקיימים כיום בשיווק ומכירה של תמרוקים ויעודד את התחרות בתחום זה.

התיקון הנוכחי מבקש להסדיר רגולציית תמרוקים חדשה בישראל בדומה לרגולציה האירופית אשר תאפשר שיווק תמרוקים באופן שיקל את ההליך הקיים ובד בבד תבטיח את המשך השמירה על בריאות ציבור המשתמשים בתמרוקים.

מוצע לקבוע בפקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א–1981 (בפרק זה – פקודת הרוקחים), הוראות המסדירות מתן רישיון תמרוקים לייצור, יבוא, יצוא ואחסון של תמרוקים, וכן הוראות הקובעות כי נציג אחראי של אלה ימסור הודעה טרם שיווק תמרוק – זאת במקום החזקה ברישיון תמרוקים פלוני כמתואר לעיל. שינוי זה מהווה שינוי מהותי באופן הפיקוח והבקרה על התמרוקים בישראל, והוא צפוי להביא לקיצור משמעותי במשך הזמן הנדרש לקבלת אישור למכירת תמרוקים בשווקים בישראל.

מוצע לקבוע את תפקידי הנציג האחראי, חובותיו, והאישור מאת המנהל הכללי של משרד הבריאות או מי

[1] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 35, עמ' 694; ס"ח התשע"ו, עמ' 758.

""חוק רישוי עסקים" – חוק רישוי עסקים, התשכ"ח–1968[2];";

(ב) אחרי ההגדרה "מוצר" יבוא:

""נציג אחראי" – מי שאושר כנציג אחראי לפי סעיף 55א5;

"נושא משרה בתאגיד" – כהגדרתו בסעיף 60א(ג);

"עוסק בתמרוקים" – מי שמייצר, מייבא, מייצא, מוביל, מאחסן או מוכר תמרוקים, וכן נציג אחראי;

"רישיון תמרוקים" – רישיון שניתן לפי סעיף 55א1;";

(ג) במקום ההגדרה "תמרוק" יבוא:

""תמרוק" – כל חומר או תערובת חומרים המיועדים לבוא במגע עם חלקים חיצוניים של גוף האדם, במטרה עיקרית או בלעדית לנקותו, לבשמו, לשנות את מראהו, להגן עליו או לשמור עליו או לשפר את ריחות הגוף, למעט תכשיר או ציוד רפואי; לעניין זה, "חלק חיצוני של גוף האדם" – שכבת העור החיצונית, שיער, ציפורניים, שפתיים, שיניים, ריריות חלל הפה ואיברי המין החיצוניים.";

(2) במקום סעיף 55ב יבוא:

"רישיון תמרוקים

55א1. (א) לא ייצר אדם תמרוק, לא ייבאו, לא ייצאו ולא יאחסנו, אלא אם כן יש בידו רישיון תמרוקים מאת המנהל (בסעיף זה – רישיון), ובהתאם להוראות לפי פקודה זו ולתנאי הרישיון, ובכלל זה סוגי הפעילות וסוגי התמרוקים הנקובים בו.

(ב) לא ייתן המנהל רישיון למבקש אלא אם כן התקיימו כל אלה:

דברי הסבר

שהוא הסמיך לכך (בפרק זה – המנהל) שהוא נדרש לקבל לשם מילוי תפקידו. כמו כן מוצע לקבוע את הפעולות שנדרש עוסק בתמרוקים לנקוט לגבי תמרוק מזיק, ואת הפעולות שרשאי המנהל לנקוט בעקבות תמרוק מזיק, לשם ההגנה על בריאות הציבור.

עוד מוצע להפעיל מערך פיקוח בשווקים, על תמרוקים ועל העוסקים בשיווקם, המבוסס, בין השאר, על מודל ניהול סיכונים כמקובל במדינות המפותחות. מערך פיקוח זה יכלול, בין השאר, הוראות המאפשרות במקרים מסוימים להורות על הפסקת ייצור, שיווק או יבוא של תמרוק, או על איסופו מדרכי השיווק.

הפחתת הנטל הבירוקרטי על ידי צמצום העיכובים הקיימים בתהליכי היבוא, תקל באופן ניכר על ייבוא מקביל, אשר פעמים רבות מוגבל בשל משכי הזמן הארוכים לקבלת אישור תמרוקים פלוני.

סעיף 2 לפסקה (1)

מוצע לקבוע הגדרות הנדרשות לתיקון זה, הכוללות בעלי תפקידים ברגולציה המוצעת כגון: נציג אחראי, נושא משרה בתאגיד ועוסק בתמרוקים. כמו כן, מוצע להגדיר רישיון תמרוקים כפי שיפורט בסעיף 55א1 המוצע.

נוסף על כך, מוצע לעדכן את הגדרת "תמרוק" המופיעה כיום בפקודת הרוקחים בדומה להגדרה הקבועה ברגולציה האירופית. ככלל, אין שוני מהותי ביחס להגדרה המופיעה כבר כיום בפקודה האמורה. ההגדרה הנוכחית מבהירה כי גם תרכובת חומרים נכללת בהגדרת תמרוק וכן כי תמרוק נמרח על גבי שכבת העור החיצונית ולא נועד לשימוש מתחת לפני העור.

לפסקה (2)

לסעיף 55א1 המוצע

מוצע לקבוע חובת קבלת רישיון תמרוקים (בפרק זה – רישיון) לצורך ייצור, יבוא, יצוא ואחסון תמרוקים, בהתאם להוראות הקבועות בפקודת הרוקחים ובתקנות לפיה. הרישיון יינתן בהתאם לסוג הפעילות במפעל או במחסן וסוגי התמרוקים שייוצרו או יאוחסנו במקום.

עוד מוצע לקבוע כי המנהל לא ייתן רישיון אלא אם כן התקיימו תנאים הקבועים והמפורטים בסעיף ותנאים נוספים שיקבע השר, ובכלל זה תנאים לצורך הגנה על בריאות הציבור והבטחת יעילות, התמרוק, בטיחותו ואיכותו.

רשימת התנאים הקובעים בסעיף כוללת חובת רישיון עסק או היתר, לרבות היתר זמני שניתן לפי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח–1968, לעסק שעניינו תמרוקים. במקרה

[2] ס"ח התשכ"ח, עמ' 204.

(1) למבקש יש רישיון עסק או היתר, לרבות היתר זמני, שניתן לפי חוק רישוי עסקים, שעניינו תמרוקים (בסעיף זה – רישיון עסק), ואולם רשאי המנהל לחדש רישיון תמרוקים אף אם לא חודש רישיון העסק של המבקש אם מצא שרישיון העסק לא חודש עקב טעמים שאינם נוגעים לבריאות הציבור וליעילות התמרוק, בטיחותו ואיכותו;

(2) המבקש מעסיק אנשי מקצוע מסוגים שקבע שר הבריאות (להלן – השר) לצורך הגנה על בריאות הציבור והבטחת יעילות התמרוק, בטיחותו ואיכותו;

(3) יש נציג אחראי לתמרוק;

(4) מתקיימים לגבי המבקש התנאים המפורטים בתקן המנוי בתוספת רביעית א', ואולם רשאי המנהל לתת רישיון למבקש שמתקיימים לגביו התנאים המפורטים בתקנים או בהנחיות מקצועיות בין־לאומיים אחרים שהמנהל מצא שהם שווי ערך לפחות לתקן האמור;

(5) התמרוק מובל ומאוחסן בהתאם להוראות שקבע השר לצורך הבטחת יעילות התמרוק, בטיחותו ואיכותו;

(6) המבקש, ואם הוא תאגיד – גם נושא משרה בו, לא הורשע ולא הוגש נגדו כתב אישום שטרם ניתן בו פסק דין סופי, בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת המנהל, לקבל רישיון תמרוקים;

(7) תנאים נוספים שקבע השר, ובכלל זה תנאים לצורך הגנה על בריאות הציבור והבטחת יעילות התמרוק, בטיחותו ואיכותו.

דברי הסבר

שלא חודש רישיון העסק מטעמים שאינם נוגעים לבריאות הציבור וליעילות התמרוק, בטיחותו ואיכותו, מוצע לקבוע כי המנהל יהיה רשאי לחדש את מתן רישיון תמרוקים. כמו כן, נדרש כי מבקש רישיון התמרוקים יעסיק אנשי מקצוע לצורך ההגנה על בריאות הציבור והבטחת יעילות התמרוק, בטיחותו ואיכותו. פרט לגורמים אלה על המבקש למנות נציג אחראי לכל תמרוק שיאושר על ידי המנהל בהתאם להוראות סעיף 5א55 המוצע.

כמו כן מוצע לקבוע בתנאים לקבלת הרישיון כי מתקיימים לגבי המבקש ובעסקו התנאים המפורטים בתקן iso 22716 של ארגון התקינה הבין־לאומי (ISO), כאמור בתוספת רביעית א' המוצעת או בתקנים או הנחיות מקצועיות בין־לאומיים אחרים שהמנהל מצא שהם שווי ערך לפחות לתקן האמור. נוסף על כך, לשם הבטחת יעילות התמרוק, בטיחותו ואיכותו, על המבקש להבטיח כי ההובלה והאחסנה של התמרוק יעמדו בהוראות שיקבע לשם כך שר הבריאות (בפרק זה – השר) בתקנות. תנאי מהותי נוסף מתייחס לכך כי המבקש לא הורשע או לא הוגש נגדו כתב אישום שטרם ניתן בו פסק דין סופי, בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת המנהל, לקבל רישיון תמרוקים.

עוד מוצע לקבוע כי הרישיון יינתן לתקופה של חמש שנים וכי השר רשאי לקבוע הוראות לעניין הגשת בקשה לקבלת הרישיון או לחידושו, דרך ההגשה, הפרטים שייכללו בה והמסמכים שיצורפו לה. כמו כן מוצע לאפשר למנהל לקבוע תנאים ברישיון וכן תנאים מיוחדים הנדרשים לסוגי התמרוקים או לסוגי הפעילות שלגביהם ניתן הרישיון.

מוצע כי המנהל יפרסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות את רשימת בעלי הרישיון בהתאם לסוגי הפעילות ולסוגי התמרוקים שלגביהם ניתן הרישיון.

(ג) תקופת תוקפו של רישיון תהיה חמש שנים.

(ד) השר רשאי לקבוע הוראות לעניין הגשת בקשה לקבלת רישיון או לחידושו, ובכלל זה דרך הגשתה, הפרטים שייכללו בה והמסמכים שיצורפו לה.

(ה) המנהל רשאי לקבוע תנאים ברישיון, ובכלל זה תנאים מיוחדים הנדרשים לסוגי הפעילות או לסוגי התמרוקים שלגביהם ניתן הרישיון.

(ו) המנהל יפרסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות רשימה של בעלי רישיון תמרוקים (בפרק זה – בעלי רישיון), בהתאם לסוג הפעילות ולסוג התמרוקים שלגביהם ניתן הרישיון.

דיווח על שינוי בפרטים

2א55. חל שינוי בפרט מהפרטים שנכללו בבקשה לקבלת רישיון תמרוקים או במסמכים שצורפו לה, ידווח בעל הרישיון למנהל על השינוי בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ־14 ימים ממועד השינוי.

הגבלת רישיון תמרוקים, התלייתו, ביטולו או סירוב לחדשו

3א55. (א) המנהל רשאי להגביל רישיון תמרוקים, להתלותו, לבטלו או לסרב לחדשו, אם מצא כי התקיים אחד מאלה:

(1) הרישיון ניתן על יסוד מידע כוזב;

(2) הרישיון ניתן על יסוד מידע חלקי, שגוי או מטעה, ואילו היה המידע הנכון והמלא בפני נותן הרישיון במועד מתן הרישיון, לא היה נותן את הרישיון;

(3) חדל להתקיים תנאי מהתנאים למתן הרישיון;

דברי הסבר

לסעיף 2א55 המוצע

מוצע לקבוע חובת דיווח על שינוי בפרטים שנכללו בבקשה לקבלת הרישיון או במסמכים שצורפו לה. דיווח בעל הרישיון ייעשה בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ־14 ימים ממועד השינוי.

לסעיף 3א55 המוצע

מוצע לקבוע כי המנהל רשאי להגביל רישיון תמרוקים, להתלותו, לבטלו, לסרב לחדשו או אם מצא כי המידע שלפיו ניתן הרישיון היה כוזב, או מידע חלקי, שגוי או מטעה, ואם היה המידע המלא והנכון לפני נותן הרישיון במועד מתן הרישיון לא היה נותן את הרישיון. כמו כן, נותן הרישיון רשאי לפעול כאמור לעיל גם במקרים שבהם חדל להתקיים תנאי כלשהו מהתנאים המחייבים לקבלת רישיון או כאשר בעל הרישיון, ואם הוא תאגיד – הוא או נושא משרה בו, הפר תנאי מתנאי הרישיון או שהוא מסרב לשתף פעולה בבירור חשד לפגיעה בבריאות הציבור או ביעילות התמרוק בטיחותו או איכותו. מקרה נוסף שבו רשאי המנהל לפעול כאמור לעיל הוא כאשר התגלה כי בעל רישיון גילה חוסר מיומנות, כישורים לקויים או ידע מקצועי חסר באופן העלול להביא לפגיעה בבריאות הציבור או ביעילות התמרוק, בטיחותו או איכותו. ואולם במקרה זה המנהל לא יתלה רישיון, לא יבטלו ולא יסרב לחדשו אלא אם כן שוכנע כי לא ניתן לתקן את הליקוי בדרך של מתן הוראות לבעל הרישיון, לרבות דרישה כי בעל הרישיון או בעל תפקיד מטעמו יעבור קורס הכשרה מתאים.

החלטה להגבלת רישיון, התלייתו, ביטולו או סירוב לחדשו תיעשה לאחר שניתנה לבעל הרישיון הזדמנות לטעון את טענותיו.

על אף האמור, יש מקרים שבהם יש לאזן בין החובה לשמוע את בעל הרישיון לפני החלטה לגבי הגבלת רישיונו באחת הדרכים האמורות, לבין שמירה על בריאות הציבור. לפיכך מוצע לקבוע כי במקרה שבו סבר המנהל כי קיים חשש לסכנה חמורה לבריאות הציבור, הוא יכול להתלות את רישיון התמרוקים שניתן כאמור בסעיף 55א לאלתר, בהחלטה מנומקת, ואינו חייב לאפשר לבעל הרישיון להשמיע את טענותיו טרם ההחלטה. ברם, מוצע לקבוע כי יש לאפשר לבעל הרישיון לטעון את טענותיו בהקדם האפשרי לאחר ההתליה, ולכל המאוחר כעבור 14 ימים ממועד ההחלטה.

(4) בעל הרישיון, ואם הוא תאגיד – הוא או נושא משרה בו, הפרו תנאי מתנאי הרישיון או הוראה מההוראות לפי פקודה זו;

(5) בעל הרישיון או בעל תפקיד מטעמו סירב לשתף פעולה בבירור חשד לפגיעה בבריאות הציבור או ביעילות התמרוק, בטיחותו או איכותו;

(6) בעל רישיון או בעל תפקיד מטעמו, גילה חוסר מיומנות, כישורים לקויים או ידע מקצועי חסר, באופן העלול להביא לפגיעה בבריאות הציבור או ביעילות התמרוק, בטיחותו או איכותו (בפסקה זו – ליקוי); ואולם המנהל לא יתלה רישיון, לא יבטלו ולא יסרב לחדשו לפי פסקה זו, אלא אם כן שוכנע כי לא ניתן לתקן את הליקוי בדרך של מתן הוראות לבעל הרישיון, ובכלל זה דרישה כי בעל הרישיון או בעל תפקיד מטעמו יעבור קורס הכשרה מתאים.

(ב) לא יקבל המנהל החלטה לפי סעיף קטן (א), אלא לאחר שנתן לבעל הרישיון הזדמנות לטעון את טענותיו.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), סבר המנהל כי קיים צורך דחוף ומיידי להתלות רישיון תמרוקים, וכי קיים חשש לסכנה חמורה לבריאות הציבור, רשאי הוא להתלות את הרישיון לאלתר, בהחלטה מנומקת, ובלבד שייתן לבעל הרישיון הזדמנות לטעון את טענותיו בהקדם האפשרי לאחר ההתליה, ולא יאוחר מ־14 ימים ממועד ההחלטה.

(ד) בוטל רישיון תמרוקים לפי סעיף זה, לא תידון בקשה של בעל הרישיון שבוטל למתן רישיון חדש אלא בתום 12 חודשים מיום הביטול, ואולם רשאי המנהל לקצר את התקופה האמורה, לבקשת בעל הרישיון שבוטל, מנימוקים שיירשמו.

נציג אחראי, תפקידיו וחובותיו

4א55. (א) יצרן או יבואן לא ישווק תמרוק בישראל אלא אם כן יש נציג אחראי לתמרוק בישראל.

(ב) נציג אחראי –

(1) יבטיח שהתמרוק שעליו הוא אחראי עומד באופן מלא בדרישות לפי פקודה זו;

(2) ימלא חובות ותפקידים נוספים ויבצע פעולות נוספות, שיקבע השר;

דברי הסבר

סעיף מוצע זה קובע מהם המקרים שבהם עלול להתבטל רישיון תמרוקים, כאשר המכנה המשותף לכל המקרים האלה נעוץ בהתנהלות לא תקינה של בעל הרישיון. לפיכך, מוצע לקבוע כי אם בוטל רישיון בשל אחת מהסיבות המנויות בסעיף זה, לא תידון בקשה חדשה של בעל הרישיון שבוטל, אלא בתום 12 חודשים מיום הביטול, כאשר נותן הרישיון רשאי לקצר תקופה זו בהחלטה מנומקת לפי בקשת בעל הרישיון.

לסעיף 4א55 המוצע

מוצע לקבוע גורם אחראי ליישום הרגולציה לגבי תמרוק – "נציג אחראי". הנציג האחראי משמש גורם אחראי על תמרוק לצד אחריותם של גורמים נוספים בשרשרת האספקה של התמרוק, ובדומה למתכונת המצויה ברגולציה האירופית. לצורך שיווק של כל תמרוק בישראל נדרש יצרן או יבואן למנות נציג אחראי אשר יאושר על ידי

(3) ימלא אחר הוראות המנהל בנוגע לתמרוק שעליו הוא אחראי.

אישור נציג אחראי

55א5. (א) בקשה לאישור נציג אחראי תוגש למנהל בידי יצרן או יבואן המבקש רישיון תמרוקים כאמור בסעיף 55א1 או בידי יצרן או יבואן שהוא בעל רישיון, המבקש למנות את הנציג האחראי מטעמו.

(ב) נציג אחראי יהיה אחד מאלה:

(1) היצרן או היבואן של התמרוק, ואם הוא תאגיד – עובד או נושא משרה בו שמונה לעניין זה;

(2) אדם שמונה בידי היצרן או היבואן של התמרוק, ואם מונה תאגיד – ימנה התאגיד גם עובד או נושא משרה בו שישמש נציג אחראי.

(ג) נציג אחראי יהיה תושב ישראל, ואם הוא תאגיד – תאגיד שנרשם ופועל בישראל.

(ד) לא יאשר המנהל אדם כנציג אחראי אם נקבע שהוא לא יוכל לשמש נציג אחראי כאמור בסעיף 55א8(ב) או אם המנהל מצא שהוא, ואם הוא תאגיד – גם עובד בכיר או נושא משרה בו, הורשע או הוגש נגדו כתב אישום שטרם ניתן בו פסק דין סופי, בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, אין הוא ראוי, לדעת המנהל, לשמש נציג אחראי.

(ה) החלטת המנהל לסרב לאשר אדם כנציג אחראי, תהיה מנומקת.

(ו) לא יסרב המנהל לתת אישור לפי סעיף זה, אלא לאחר שנתן למגיש הבקשה ולמי שהוגשה לגביו הבקשה הזדמנות לטעון את טענותיהם.

(ז) השר רשאי לקבוע –

(1) תנאים נוספים לאישור נציג אחראי, ובכלל זה כי הוא יעבור הכשרה מתאימה;

(2) הוראות לעניין הגשת בקשה לאישור נציג אחראי, ובכלל זה דרך הגשתה, הפרטים שייכללו בה והמסמכים שיצורפו לה;

דברי הסבר

המנהל. נציג אחראי יבטיח שהתמרוק שעליו הוא אחראי עומד באופן מלא בדרישות לפי פקודת הרוקחים, ימלא חובות ותפקידים נוספים ויבצע פעולות נוספות שיקבע השר וימלא אחר הוראות המנהל בנוגע לתמרוק שעליו הוא אחראי.

לסעיף 55א5 המוצע

יצרן או יבואן המבקש רישיון תמרוקים או יצרן או יבואן שהוא בעל רישיון תמרוקים יגיש למנהל בקשה למינוי נציג אחראי מטעמו. נציג אחראי יהיה היצרן או היבואן של התמרוק, ואם הוא תאגיד – עובד או נושא משרה בו שמונה לעניין זה, או אדם שמונה בידי היצרן או היבואן של התמרוק, ואם מונה תאגיד – ימנה התאגיד גם עובד או נושא משרה בו שישמש נציג אחראי.

נציג אחראי יהיה תושב ישראל, ואם הוא תאגיד – תאגיד שנרשם ופועל בישראל. המנהל לא יאשר אדם כנציג אחראי אם נקבע שהוא לא יכול לשמש נציג אחראי לפי סעיף 55א8(ב) המוצע או אם המנהל מצא שהוגש נגדו כתב אישום שטרם ניתן בו פסק דין סופי, בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, אין הוא ראוי, לדעת המנהל, לשמש נציג אחראי. החלטה לסרב לרשום

(3) הוראות בדבר חובתו של נציג אחראי לעבור השתלמויות מקצועיות תקופתיות.

שינוי בפרטי נציג אחראי

6א55. בעל רישיון ונציג אחראי יודיעו למנהל באופן מיידי על כל שינוי שחל בפרטי הנציג האחראי.

החלפת נציג אחראי

7א55. (א) בעל רישיון יודיע למנהל באופן מיידי על סיום כהונתו של הנציג האחראי מטעמו.

(ב) הודיע בעל רישיון על סיום כהונתו של נציג אחראי כאמור בסעיף קטן (א), יעביר למנהל בקשה לאישור נציג אחראי אחר במקומו, בהתאם להוראות סעיף 5א55.

(ג) בעל הרישיון ישמש נציג אחראי בפועל ממועד מסירת ההודעה כאמור בסעיף קטן (א) לתקופה שלא תעלה על 14 ימים או עד למינוי נציג אחראי חדש, לפי המוקדם, ואולם רשאי המנהל להאריך את התקופה האמורה מנימוקים שיירשמו.

הגבלה, התליה או ביטול אישור של נציג אחראי

8א55. (א) המנהל רשאי להגביל אישור נציג אחראי, להתלותו או לבטלו, אם מצא כי התקיים אחד מאלה:

(1) האישור ניתן על יסוד מידע כוזב;

(2) האישור ניתן על יסוד מידע חלקי, שגוי או מטעה, ואילו היה המידע הנכון והמלא לפני נותן האישור במועד מתן האישור, לא היה ניתן האישור;

(3) חדל להתקיים תנאי מהתנאים למתן האישור;

דברי הסבר

אדם כנציג אחראי תהיה מנומקת. המנהל לא יסרב לרשום אדם אלא לאחר שנתן למגיש הבקשה ולמי שהוגשה לגביו הבקשה, הזדמנות לטעון את טענותיו.

מוצע כי השר יהיה רשאי לקבוע בתקנות תנאים נוספים לאישור נציג אחראי, ובכלל זה כי הוא יעבור הכשרה מתאימה, הוראות לעניין הגשת בקשה לאישור נציג אחראי, ובכלל זה דרך הגשתה, הפרטים שייכללו בה והמסמכים שיצורפו לה וכן הוראות בדבר חובתו של נציג אחראי לעבור השתלמויות מקצועיות תקופתיות.

לסעיף 6א55 המוצע

בשל חשיבותו של הנציג האחראי, מוצע לקבוע חובה על בעל רישיון וכן על הנציג האחראי להודיע למנהל באופן מיידי על כל שינוי שחל בפרטי הנציג האחראי.

לסעיף 7א55 המוצע

בהמשך לסעיף 6א55 המוצע, מוצע לקבוע כי בעת החלפת נציג אחראי יודיע בעל רישיון למנהל באופן מיידי על סיום כהונתו של הנציג האחראי מטעמו. הודיע בעל רישיון על סיום כהונתו של נציג אחראי כאמור, יעביר למנהל בקשה לאישור נציג אחראי אחר במקומו, בהתאם להוראות סעיף 5א55 המוצע. בעל הרישיון ישמש כנציג אחראי בפועל ממועד מסירת ההודעה האמורה לתקופה שלא תעלה על 14 ימים או עד למינוי נציג אחראי חדש, לפי המוקדם, ואולם רשאי המנהל להאריך את התקופה האמורה מנימוקים שיירשמו.

לסעיף 8א55 המוצע

כחלק מכלי הבקרה והאכיפה של המנהל נדרש כי יהיו בידיו הכלים המינהליים לצורך יישום הרגולציה ועל כן המנהל רשאי להגביל אישור נציג אחראי, להתלותו או לבטלו, אם מצא כי התקיימו נסיבות כדלקמן המעלות חשש אם נכון לאפשר את המשך קיומו של האישור, ובכלל זה אם האישור ניתן על יסוד מידע כוזב או שהאישור ניתן על יסוד מידע חלקי, שגוי או מטעה, ואילו היה המידע הנכון והמלא לפני נותן האישור במועד מתן האישור, לא היה ניתן האישור. כמו כן, המנהל רשאי לנקוט בפעולות כאמור אם חדל להתקיים תנאי מהתנאים למתן האישור או אם הפר הנציג האחראי תנאי מתנאי האישור או הוראה מההוראות לפי פקודת הרוקחים. בנוסף, המנהל יגביל, יתלה או יבטל אישור של נציג אחראי כאמור אם הוא סירב לשתף פעולה בבירור חשד לפגיעה בבריאות הציבור או ביעילות התמרוק, בטיחותו או איכותו או גילה חוסר מיומנות, כישורים ליקויים או ידע מקצועי חסר באופן העלול להביא לפגיעה בבריאות הציבור או ביעילות התמרוק, בטיחותו או איכותו.

(4) הנציג האחראי, ואם הוא תאגיד – הוא או נושא משרה בו, הפר תנאי מתנאי האישור או הוראה מההוראות לפי פקודה זו;

(5) הנציג האחראי סירב לשתף פעולה בבירור חשד לפגיעה בבריאות הציבור או ביעילות התמרוק, בטיחותו או איכותו;

(6) הנציג האחראי גילה חוסר מיומנות, כישורים לקויים או ידע מקצועי חסר, באופן העלול להביא לפגיעה בבריאות הציבור או ביעילות התמרוק, בטיחותו או איכותו.

(ב) החליט המנהל לבטל אישור של נציג אחראי כאמור בסעיף קטן (א), וזאת בשל ליקוי חמור בהתנהלותו של הנציג האחראי או בשל הצטברות ליקויים העולה כדי ליקוי חמור, ועקב זאת המנהל סבור שהוא אינו מתאים לשמש נציג אחראי, רשאי המנהל לקבוע כי הוא לא יוכל לשמש נציג אחראי לצמיתות או לתקופה שיקבע, וכן רשאי הוא להתנות את המשך עיסוקו כנציג אחראי בקיומם של תנאים שיקבע או במילוי תנאים במהלך התקופה שבה הוא ישמש נציג אחראי, והכול לשם הגנה על בריאות הציבור.

(ג) לא יקבל המנהל החלטה לפי סעיף זה, אלא לאחר שנתן לבעל הרישיון ולנציג האחראי הזדמנות לטעון את טענותיהם.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג), סבר המנהל כי קיים צורך דחוף ומיידי להתלות אישור נציג אחראי, לאחר ששוכנע כי קיים חשש לסכנה חמורה לבריאות הציבור, רשאי הוא להתלות את האישור לאלתר, בהחלטה מנומקת, ובלבד שייתן לבעל הרישיון ולנציג האחראי הזדמנות לטעון את טענותיהם בהקדם האפשרי לאחר ההתליה, ולא יאוחר מ־14 ימים ממועד ההחלטה.

דברי הסבר

עוד מוצע לקבוע כי אם החליט המנהל לבטל אישור של נציג אחראי בשל ליקוי חמור בהתנהלותו של הנציג האחראי או בשל הצטברות ליקויים העולה כדי ליקוי חמור, ועקב זאת המנהל סבור שהוא אינו מתאים לשמש נציג אחראי, רשאי המנהל לקבוע כי הוא לא יוכל לשמש נציג אחראי לצמיתות או לתקופה שיקבע, וכן רשאי הוא להתנות את המשך עיסוקו כנציג אחראי בקיומם של תנאים שיקבע או במילוי תנאים במהלך התקופה שבה הוא ישמש נציג אחראי, והכול לשם הגנה על בריאות הציבור.

החלטה לפי סעיף זה תתקבל לאחר שניתנה הזדמנות לבעל הרישיון ולנציג האחראי לטעון את טענותיהם. לשם האיזון בין החובה לשמוע את הבעל הרישיון והנציג האחראי לבין השמירה על בריאות הציבור, ובדומה למודל הקיים ברישיון התמרוקים, מוצע לקבוע כי אם סבר המנהל שקיים צורך דחוף ומיידי להתלות אישור נציג אחראי, לאחר ששוכנע כי קיים חשש לסכנה חמורה לבריאות הציבור, רשאי הוא להתלות את האישור לאלתר, בהחלטה מנומקת, ובלבד שייתן לבעל הרישיון ולנציג האחראי הזדמנות לטעון את טענותיהם בהקדם האפשרי לאחר ההתליה, ולא יאוחר מ־14 ימים ממועד ההחלטה.

בדומה לקבוע בסעיף 55א3 המוצע ביחס לרישיון תמרוקים, מוצע לקבוע גם כאן כי לאור העובדה כי ביטול אישור נציג אחראי נעשה בשל התנהלות לא תקינה של הנציג, לא תידון בקשה למתן אישור חדש למי שהאישור לגביו בוטל כאמור, אלא בתום 12 חודשים מיום הביטול או תקופה ארוכה יותר שקבע המנהל כאמור לעיל, ואולם רשאי המנהל לקצר את התקופה האמורה, לבקשת מי שהאישור לגביו בוטל כאמור, מנימוקים שיירשמו.

(ה) בוטל אישור לפי סעיף זה, לא תידון בקשה למתן אישור חדש למי שהאישור לגביו בוטל כאמור, אלא בתום 12 חודשים מיום הביטול או בתום תקופה ארוכה יותר שקבע המנהל לפי סעיף קטן (ב), ואולם רשאי המנהל לקצר את התקופות האמורות לבקשת מי שהאישור לגביו בוטל כאמור, מנימוקים שיירשמו.

אחריות עוסק בתמרוקים לגבי תמרוק מזיק

55א9. (א) בסעיף זה, "תמרוק מזיק" – כל אחד מאלה:

(1) תמרוק שהזיק או שעלול להזיק לבריאות אדם, לרבות תמרוק שהתקבלו לגביו תוצאות של בדיקת מעבדה המעידות על אי־עמידתו בדרישות לפי פקודה זו באופן שיש בוכדי להזיק או לעורר חשש לנזק כאמור;

(2) תמרוק ששווק בישראל בלא שקוימה לגביו חובה שנקבעה בתקנות לפי סעיף 55ב, לעניין מסירת הודעה על שיווק או קבלת רישיון.

(ב) עוסק בתמרוקים שנודע לו כי תמרוק שייצר, ייבא, הוביל, אחסן או מכר או תמרוק שהוא נציג אחראי שלו, הוא תמרוק מזיק, יפעל לפי הוראות אלה:

(1) ינקוט בהקדם האפשרי אמצעים סבירים למניעת השימוש בתמרוק, לרבות אמצעי מבין אלה, לפי העניין, והכול לשם מניעת הסכנה לבריאות הציבור או החשש לסכנה לבריאות הציבור מהשימוש בתמרוק:

(א) עדכון של היצרן או היבואן;

(ב) בתיאום עם המנהל – החזרה יזומה של התמרוק מהשוק (Withdrawal);

(ג) בתיאום עם המנהל – מסירת הודעה לציבור על הסכנה הנשקפת מהתמרוק (Recall);

(2) ידווח למנהל דיווח מפורט –

(א) על האמצעים שנקט לפי פסקה (1), אם ביצע החזרה יזומה או מסר הודעה לציבור לפי פסקה 1(ב) או (ג);

דברי הסבר

לסעיף 55א9 המוצע

מוצע לקבוע כי תמרוק שהזיק או שעלול להזיק לבריאות האדם, בכלל זה תמרוק שנמצא לגביו בבדיקת מעבדה שאינו מתאים להוראות לפי פקודה זו באופן העלול להזיק או לעורר חשש שהוא מזיק, ייקרא "תמרוק מזיק". עוד מוצע לקבוע כי עוסק בתמרוק שנודע לו כי תמרוק שייצר, ייבא או מכר הוא תמרוק מזיק, ינקוט אמצעים סבירים לשם מניעת השימוש בתמרוק כדי למנוע את הסכנה או החשש לסכנה כאמור, יעדכן את היבואן או את היצרן, וכן יבצע לפי העניין, הוצאה של המוצר מדרכי השיווק, החזרה יזומה, איסוף מהמדפים והודעה לציבור. נוסף על כך נדרש העוסק בתמרוק למסור הודעה מיידית למנהל על כך, לפרט אילו צעדים נקט ולפעול לפי הוראותיו. עוד מוצע לקבוע כי אם קיבל המנהל הודעה כאמור או אם נודע לו על תמרוק מזיק באופן אחר, הוא יהיה רשאי להורות על החזרה יזומה של תמרוק, וכן יהיה רשאי לפעול בדרכים שיראה לנכון כדי להביא לביצוע הוראה שנתן לעוסק, אם העוסק מסרב לבצע את ההוראה, אם יש דחיפות בכך או אם יש קושי באיתור הגורם האחראי לתמרוק. עלויות הוצאות שנקט המנהל לעניין זה יחולו על העוסק הרלוונטי. הוראה להחזרה יזומה שלא על בסיס הודעה של העוסק בתמרוק, תיעשה לאחר מתן הזדמנות

(ב) בכל מקרה שלגביו קבע השר חובת דיווח לעניין זה;

(3) נתן המנהל הוראה לעוסק בתמרוקים בעקבות הדיווח כאמור בפסקה (2), יפעל העוסק בתמרוקים בהתאם להוראותיו.

(ג) נתן המנהל הוראה לעוסק בתמרוקים לפי סעיף קטן (ב)(3), רשאי המנהל לפעול לביצוע ההוראה אם העוסק בתמרוקים סירב לבצע אותה או בנסיבות של דחיפות מיוחדת.

(ד) נודע למנהל כי תמרוק הוא תמרוק מזיק, רשאי הוא לפעול לפי הוראות סעיף קטן (ב)(1)(ב) אף בטרם נתן הוראה כאמור בסעיף קטן (ב)(3) או במקביל למתן הוראה כאמור, בנסיבות דחופות או בנסיבות שבהן קיים קושי לאתר את העוסק בתמרוקים שאחראי לפעול לפי הוראות סעיף קטן (ב)(1)(ב).

(ה) המנהל רשאי להורות על החזרה יזומה כאמור בסעיף קטן (ב)(1)(ב), אם התקיימו נסיבות כאמור בסעיף קטן (ב), אף אם לא הובא הדבר לידיעתו באמצעות עוסק בתמרוקים, לאחר שנתן לעוסק בתמרוקים שאחראי לפעול לפי הוראות סעיף קטן (ב)(1)(ב) הזדמנות לטעון את טענותיו, אלא אם כן ראה כי קיים צורך דחוף לשם שמירה על בריאות הציבור להורות על החזרה יזומה כאמור בלי לשמוע את טענותיו.

(ו) עוסק בתמרוקים יישא בהוצאות של פעולות שננקטו לפי סעיפים קטנים (ג) עד (ה), אלא אם כן קבע המנהל אחרת.

(ז) עוסק בתמרוקים יתעד אצלו, לרבות באמצעות שמירת עותק, תלונות בדבר נזק או חשש לנזק לבריאות אדם מתמרוק שייצר, ייבא או מכר, וישמור את התיעוד לתקופה של חמש שנים לפחות ממועד קבלת כל תלונה.

הודעה בדבר מסוכנות תמרוק

10א55. בלי לגרוע מהוראות סעיף 55א9, רשאי המנהל –

(1) להורות לבעל רישיון או לנציג אחראי לפרסם או להודיע לכל אדם הנוגע בדבר, כי תמרוק אינו עומד בדרישות החלות עליו לפי פרק זה, וכי התמרוק מסוכן לבריאותו של המשתמש בו, או שקיימת הסתברות ממשית למסוכנות כאמור; הפרסום או ההודעה יהיו באופן שיורה עליו המנהל; הוראה לפי פסקה זו לא תינתן אלא לאחר שניתנה לבעל הרישיון או לנציג האחראי, לפי העניין, הזדמנות לטעון את טענותיו;

דברי הסבר

לאותו עוסק לטעון את טענותיו, אלא אם כן קיים צורך דחוף לשם שמירה על בריאות הציבור, להורות על החזרה יזומה בלא שמיעת הטענות כאמור. כמו כן מוצע לקבוע חובה על עוסק בתמרוקים לשמור מידע ותלונות בעניין היזק או היתכנות להיזק לבריאות אדם מתמרוק שייצר, ייבא או מכר, לתקופה של חמש שנים לפחות ממועד קבלת התלונה.

לסעיף 55א10 המוצע

מוצע להסמיך את המנהל או את מי שהוא הסמיכו לכך, להורות לעוסק בתמרוקים להודיע או לפרסם הודעות לגבי תמרוק שנמצא מזיק, באופן שיקבע, כדי להזהיר עוסקים אחרים ואת הציבור בכללותו ביחס למסוכנות של תמרוק או של תהליך עבודה, וכן לפרסם הודעה מטעמו אם העוסק סירב לעשות זאת או אם יש דחיפות רבה בעניין.

(2) לפרסם או להודיע הודעה מטעמו כאמור בפסקה (1) –

(א) אם נוכח כי בעל הרישיון או הנציג האחראי סירב לפרסם או להודיע הודעה באופן שהורה עליו כאמור באותה פסקה או אם סבר כי קיים חשש ממשי לשלומו או לבריאותו של אדם, ובלבד שנתן לעוסק הזדמנות לטעון את טענותיו;

(ב) גם בלי שנתן לבעל הרישיון או לנציג האחראי הזדמנות לטעון את טענותיו כאמור בפסקת משנה (א), אם סבר כי קיים חשש מיידי כאמור באותה פסקת משנה, ובלבד שנתן לו הזדמנות כאמור בהקדם האפשרי לאחר מכן;

(3) להורות לבעל רישיון או לנציג אחראי להודיע או לפרסם הודעה על ממצאי בדיקות שערך בעל הרישיון בהתאם להוראות לפי פרק זה, אם נוכח כי נגרמה פגיעה בבריאותו של אדם, או שיש הסתברות ממשית שתיגרם פגיעה כאמור, ובלבד שנתן לבעל הרישיון הזדמנות לטעון את טענותיו לפני מתן ההודעה או הפרסום כאמור;

(4) להודיע או לפרסם הודעה מטעמו כאמור בפסקה (3) בלי שנתן לבעל הרישיון הזדמנות לטעון את טענותיו בעניין, אם סבר כי קיים חשש מיידי לבריאותו של אדם, ובלבד שנתן לבעל הרישיון הזדמנות כאמור בהקדם האפשרי לאחר מכן;

(5) לחייב את בעל הרישיון או הנציג האחראי בהוצאות ההודעה או הפרסום לפי פסקאות (2) או (4), כולן או חלקן.

מניעת סיכונים בריאותיים

55ב. (א) השר רשאי להתקין תקנות בדבר מניעת סיכונים לבריאות –

(1) ממוצרים המכילים חומרים רעילים או העלולים להכיל חומרים רעילים;

(2) מתמרוקים, לשם הגנה על בריאות הציבור ושמירה על יעילות התמרוקים, בטיחותם ואיכותם.

(ב) בתקנות כאמור בסעיף קטן (א) רשאי השר לקבוע, בין השאר, הוראות בדבר בדיקתם וסימונם של מוצרים או תמרוקים, הכול לשם הגנה על בריאות המשתמש בהם מסכנות הנובעות מחומרים רעילים או מתמרוקים.";

דברי הסבר

ככלל, מתן הוראה לעוסק לפרסם מותנית בכך שניתנה לעוסק הזדמנות לטעון בעניין, למעט אם יש חשש מיידי לשלומו, לבריאותו או לבטיחותו של אדם (שאז תהיה אפשרות לטעון טענות בדיעבד). מוצע כי עלויות פרסום ההודעה יחולו על העוסק. עוד מוצע שהמנהל יוסמך, במקרים המתאימים, לחייב עוסק לפרסם תוצאות בדיקות, ואם נשקפת סכנה מיידית, הוא יהיה רשאי לפרסם תוצאות כאמור בעצמו.

לסעיף 55ב המוצע

מוצע להסמיך את השר להתקין תקנות בדבר מניעת סיכונים לבריאות ממוצרים המכילים או העלולים להכיל חומרים רעילים, וכן תקנות למניעת סיכונים מתמרוקים לשם הגנה על בריאות הציבור ושמירה על איכות התמרוקים, יעילותם ובטיחותם. בין השאר רשאי השר להתקין תקנות כאמור שיורו על דרכי הבדיקה והסימון של מוצרים או תמרוקים, והכול כדי להגן על בריאות הציבור.

(3) בסעיף 55ג, אחרי "מוצר" יבוא "או תמרוק";

(4) אחרי סעיף 55ג יבוא:

"יבוא תמרוקים

55ג1. (א) לא ייבא אדם תמרוק לישראל אלא אם כן יש לו תעודה תקפה המעידה על שיווק חופשי של התמרוק במדינה מוכרת (תעודת Free Sale), שניתנה בידי הרשות המוסמכת לכך באותה מדינה, שהמנהל הכיר בה; לעניין זה, "מדינה מוכרת" – מדינה המנויה בתוספת רביעית ב'.

(ב) המנהל יפרסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות רשימה של רשויות מוסמכות שהוא הכיר בהן לפי סעיף קטן (א).

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מכל תנאי אחר ליבוא תמרוק לישראל לפי פקודה זו או לפי כל דין אחר.";

(5) בסעיף 55ה, אחרי "חומר רעיל" יבוא "וכן מיצרן או מיבואן של תמרוק" ובמקום "אודות המוצר" יבוא "על אודות המוצר או התמרוק";

(6) בסעיף 60 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (6) יבוא:

"(6א) בעל רישיון שלא דיווח למנהל על שינוי בפרטים שנכללו בבקשה או במסמכים שצורפו לה, בניגוד להוראות סעיף 55א2;";

(ב) בסעיף קטן (ב) –

(1) אחרי פסקה (26) יבוא:

"(26א) מי שייצר, ייבא, ייצא או אחסן תמרוק בלי שיש בידו רישיון תמרוקים או בניגוד לתנאי רישיון תמרוקים, בניגוד להוראות סעיף 55א1(א);

(26ב) יצרן או יבואן ששיווק תמרוק בישראל בלי שיש נציג אחראי לתמרוק בישראל, בניגוד להוראות סעיף 55א4(א);

דברי הסבר

לפסקה (3)

מוצע לתקן את סעיף 55ג לפקודת הרוקחים כך שהאיסור הקיים על כל אדם לייצר מוצרים שלא בהתאם להוראות התקנות יחול גם לגבי תמרוקים.

לפסקה (4)

לסעיף 55ג1 המוצע

לשם שמירה על בריאות הציבור, מוצע לקבוע כי לא ייבא אדם תמרוקים לישראל אלא אם כן יש לו תעודה המעידה על שיווק חופשי (תעודת Free Sale) של התמרוק, שניתנה מרשות מוסמכת שהמנהל הכיר בה, באחת מהמדינות המוכרות. לצורך זה תיכלל בתוספת רביעית ב' המוצעת רשימה של מדינות מוכרות אשר תפורסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות. כיוון שרשימת המדינות המוכרות משתנה מעת לעת, השר יהיה רשאי לעדכן בצו את רשימת המדינות, על פי המלצת המנהל.

לפסקה (5)

מוצע לתקן את סעיף 55ה לפקודת הרוקחים כך שהסמכות הנתונה לשר או למי שהוא הסמיכו לכך, לדרוש מידע הנראה לו דרוש על אודות מוצר אשר לגביו קיים חשש סביר כי נמצא בו חומר רעיל, תחול גם לגבי תמרוקים.

לפסקאות (6) ו־(7)

בשל שינוי שיטת הפיקוח והבקרה כאמור לעיל, מוצע לקבוע הוראות פליליות נוספות וסמכויות להטלת עיצומים כספיים, והכול במטרה להרתיע מפני הפרות, ולהבטיח את השמירה על בריאות הציבור. בכלל זה מוצע לקבוע כעבירה וכהפרות שניתן להטיל בשלהן עיצום כספי: ייצור,

(ג26) עוסק בתמרוקים שלא נקט אמצעים סבירים למניעת שימוש בתמרוק מזיק, בניגוד להוראות סעיף 55א9(ב);

(ד26) עוסק בתמרוקים שלא דיווח למנהל על האמצעים שנקט, בניגוד להוראות סעיף 55א9(ב)(2)(א);";

(2) אחרי פסקה (27) יבוא:

"(א27) מי שייבא תמרוק לישראל בלי שיש לו תעודה תקפה כאמור בסעיף 55ג1(א), בניגוד להוראות הסעיף האמור;";

(3) אחרי פסקה (28) יבוא:

"(29) מי שייצר, ייבא, ייצא, אחסן או הוביל תמרוק בניגוד לתקנות המנויות בתוספת רביעית ג';";

(7) בסעיף 60ד –

(א) בסעיף קטן (ב)(2), במקום "רביעית א'" יבוא "רביעית ד'";

(ב) בסעיף קטן (ג)(2), במקום "רביעית א'" יבוא "רביעית ד'";

(ג) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג1) מי שהפר הוראה מההוראות לפי פקודה זו, כמפורט להלן, רשאי הממונה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה בסכום של 20,000 שקלים חדשים, ואם הוא תאגיד – בסכום של 50,000 שקלים חדשים:

(1) בעל רישיון שלא דיווח למנהל על שינוי בפרטים שנכללו בבקשה או במסמכים שצורפו לה, בניגוד להוראות סעיף 55א2;

(2) בעל רישיון או נציג אחראי שלא הודיעו למנהל על שינוי בפרטי הנציג האחראי, בניגוד להוראות סעיף 55א6;

(3) בעל רישיון שלא הודיע למנהל על סיום כהונתו של נציג אחראי, בניגוד להוראות סעיף 55א7(א).

(ג2) מי שהפר הוראה מההוראות לפי פקודה זו, כמפורט להלן, רשאי הממונה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה בסכום של 30,000 שקלים חדשים, ואם הוא תאגיד – בסכום של 75,000 שקלים חדשים:

(1) מי שייצר, ייבא, ייצא או אחסן תמרוק בלי שיש בידו רישיון תמרוקים או בניגוד לתנאי רישיון תמרוקים, בניגוד להוראות סעיף 55א1(א);

(2) יצרן או יבואן ששיווק תמרוק בישראל בלי שיש נציג אחראי לתמרוק בישראל, בניגוד להוראות סעיף 55א4(א);

(3) עוסק בתמרוקים שלא נקט אמצעים סבירים למניעת שימוש בתמרוק מזיק, בניגוד להוראות סעיף 55א9(ב);

(4) עוסק בתמרוקים שלא דיווח למנהל, בניגוד להוראות סעיף 55א9(ב)(2);

(5) מי שלא פעל בהתאם להוראות שנתן לו המנהל, בניגוד להוראות סעיפים 55א9(ב)(3) או 55א10;

דברי הסבר

יבוא, יצוא או אחסון תמרוק בלי רישיון תמרוקים או בניגוד לתנאי רישיון תמרוקים; שיווק תמרוק בישראל בידי יצרן או יבואן בלי שיש נציג אחראי לתמרוק בישראל; אי־נקיטת אמצעים סבירים בידי עוסק בתמרוקים למניעת שימוש בתמרוק מזיק; ייבוא תמרוק לישראל בלי תעודת Free Sale תקפה.

(6) מי שייבא תמרוק לישראל בלי שיש לו תעודה תקפה כאמור בסעיף 55ג1(א), בניגוד להוראות הסעיף האמור.";

(ד) בסעיף קטן (ה)(5), במקום "רביעית א'" יבוא "רביעית ד'";

(8) בסעיף 61 –

(א) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(3א) לשנות את תוספת רביעית א';

(3ב) לעדכן את רשימת המדינות המוכרות שבתוספת רביעית ב', לפי המלצת המנהל ובשים לב להגנה על בריאות הציבור;";

(ב) בפסקה (4), במקום "רביעית א'" יבוא "רביעית ג' ואת תוספת רביעית ד'";

(9) בסעיף 66(א), אחרי פסקה (7) יבוא:

"(8) אגרות בעד מתן רישיון או חידושו, בעד הגשת בקשות ובעד מסירת הודעות, לפי פקודה זו.";

(10) אחרי התוספת הרביעית יבוא:

"תוספת רביעית א'

(סעיף 55א1(ב)(4))

תקן ISO 22716 המתפרסם באתר האינטרנט של ארגון התקינה הבין־לאומי (ISO), כפי שהוא מתעדכן מעת לעת.

תוספת רביעית ב'

(סעיף 55ג1(א))

(1) מדינות החברות באיחוד האירופי;

(2) אוסטרליה;

(3) איסלנד;

(4) ארצות הברית;

(5) יפן;

(6) נורבגיה;

(7) ניו זילנד;

(8) קנדה;

(9) שוויץ.

תוספת רביעית ג'

(סעיף 60(ב)(29))";

דברי הסבר

לפסקה (9)

במסגרת התיקון המוצע, מוצע לתקן את סעיף 66 לפקודת הרוקחים ולהסמיך את השר לקבוע אגרות בעד מתן רישיון או חידושו, בעד הגשת בקשות ובעד מסירת הודעות, לפי פקודה הרוקחים.

(11) בתוספת רביעית א', בכותרת, במקום "רביעית א'" יבוא "רביעית ד'".

פרק ב' – תחילה ותחולה

3. (א) תחילתו של פרק זה במועד שיקבע שר הבריאות, בצו, לאחר שנוכח שהותקנו תקנות ראשונות לפי סעיפים 55א4(ב)(2), 55א5(ז) ו־55ב לפקודת הרוקחים, כנוסחם בסעיף 2(2) לחוק זה.

(ב) הוראות סעיף 1ג55 לפקודה כנוסחו בסעיף 2(4) לחוק זה, לא יחולו על תמרוק שערב תחילתו של פרק זה היה לגביו רישיון לתמרוק פלוני לפי צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (תמרוקים), התשל"ג–1973[36], וזאת עד תום תקופת תוקפו של הרישיון האמור.

פרק ג': רשויות מקומיות

תיקון חוק איגודי ערים

4. בחוק איגודי ערים, התשט"ו–1955[3] (בפרק זה – חוק איגודי ערים), אחרי סעיף 17ד יבוא:

"פרק א'1: אשכול רשויות מקומיות

איגוד ערים מסוג אשכול רשויות מקומיות

17ד1. הוראות חוק זה יחולו גם על איגוד ערים שהוא אשכול רשויות מקומיות, המוקם כדי לעודד פיתוח אזורי וקידום שיתופי פעולה, בנושאים שונים, בין הרשויות המקומיות החברות בו (להלן – אשכול), בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) בכפוף להוראות סעיף 2, לא יוקם אשכול אלא לבקשת הרשויות המקומיות האמורות להיכלל בתחומו;

(2) בסעיף 8(ב), במקום "נציג אחד לפחות" יקראו "נציג אחד בלבד אלא אם כן נקבע אחרת בצו המקים";

(3) במקום האמור בסעיף 8(ב1) יקראו "לפחות מחצית מחברי מועצת האשכול יהיו מקרב עובדי הרשויות המקומיות שבתחומו;

דברי הסבר

סעיף 3 מוצע כי תחילתו של פרק זה תהיה במועד שיקבע השר, בצו, לאחר שנוכח שהותקנו התקנות הנדרשות ליישום התיקון המוצע.

עוד מוצע לקבוע כי הוראות סעיף 1ג55 המוצע, שעניינו התנאת יבוא תמרוקים בקבלת תעודת Free Sale תקפה, לא יחולו על תמרוק שערב תחילתו של פרק זה היה לגביו רישיון לתמרוק פלוני לפי צו התמרוקים, וזאת עד תום תקופת תוקפו של הרישיון האמור.

פרק ג' – כללי

סעיף 4 מוצע לתקן את חוק איגודי ערים, התשט"ו–1955 (בפרק זה – חוק איגודי ערים), ולאפשר הקמה של איגוד ערים מסוג אשכול רשויות מקומיות.

אשכול הרשויות המקומיות (בפרק זה – האשכול) יכלול כמה רשויות מקומיות שיתאגדו על פי בקשתן במטרה לייעל את התנהלותן הכלכלית, לשפר את רמת השירותים הניתנים לתושביהן ולנצל את יתרון הגודל שבאיגום משאבי הרשויות.

על האשכול יחולו הוראות החוק בכפוף לשינויים המפורטים בסעיף 17ד1.

לסעיף 17ד1 המוצע

לפסקה (1)

מוצע, כי בשונה מאיגוד ערים רגיל המוקם לפי סעיף 2 לחוק איגודי ערים, הקמת אשכול רשויות מקומיות תהיה רק על פי בקשת הרשויות המקומיות המבקשות להיכלל באשכול.

לפסקה (2)

מוצע כי כל רשות מקומית שבתחום אשכול תהיה, ככלל, מיוצגת במועצת האשכול על ידי נציג אחד בלבד, אלא אם כן נקבע אחרת בצו המקים, וזאת בשונה מאיגוד ערים רגיל הקובע בסעיף 8(ב) לחוק איגודי ערים כי כל רשות מקומית שבתחום איגוד ערים זכאית להיות מיוצגת במועצה על ידי נציג אחד לפחות.

לפסקה (3)

כנגזר מהוראת פסקה (2), שלפיה לכל רשות מקומית יהיה נציג אחד בלבד, מוצע לקבוע כי המגבלה, הקבועה בסעיף 8(ב1) לחוק איגודי ערים, שלפיה מחצית מחברי מועצת האשכול יהיו עובדי הרשויות המקומיות, תישמר כמו במועצת איגוד ערים רגיל, אך תחול על מועצת האשכול כולה ולא לגבי כל רשות מקומית בנפרד.

[3] ק"ת התשל"ג, עמ' 882.

[4] ס"ח התשט"ו, עמ' 48; התשע"ו, עמ' 47.

(4) (א) נוסף על תפקידיו וסמכויותיו של אשכול שנקבעו בצו המקים לפי סעיף 15(3), ובכפוף להוראות שנקבעו בו, רשות מקומית החברה באשכול רשאית, באישור מועצת הרשות המקומית, לאצול לאשכול מסמכותה על פי כל חיקוק או להטיל עליו תפקיד שהוטל עליה על פי כל חיקוק.

(ב) אצילת סמכות או הטלת תפקיד לפי פסקה זו טעונה החלטה של מועצת האשכול ברוב חבריה, לאחר שהשתכנעה שלא יהיה בכך כדי לפגוע ביכולתו של האשכול למלא את התפקידים והסמכויות שנקבעו בצו המקים; רשות מקומית החברה באשכול והרואה את עצמה נפגעת מהחלטת המועצה לפי פסקת משנה זו רשאית להגיש לשר ערר מנומק בכתב על ההחלטה בתוך 7 ימים מיום קבלת ההחלטה.

(ג) הודעה על אצילת סמכות או הטלת תפקיד לפי פסקה זו תפורסם באתר האינטרנט של האשכול ובאתר האינטרנט של הרשות המקומית.

(ד) על סמכויות שנאצלו ותפקידים שהוטלו לפי פסקה זו לא יחולו הוראות סעיף 10;

(5) על אף האמור בסעיף 16א, לא יפעיל שר הפנים את סמכותו בסעיף האמור על עניינים אלה:

(א) צירוף רשות מקומית לאשכול, אלא בהסכמת מועצת האשכול ומועצת הרשות המקומית המיועדת לצירוף, זולת אם ראה מטעמים המצדיקים זאת להפעיל את סמכותו בהעדר הסכמה כאמור;

(ב) לעניין פרישת רשות מקומית מאשכול, אלא לבקשת מועצת הרשות המקומית המיועדת לפרישה, זולת אם ראה מטעמים המצדיקים זאת, להפעיל את סמכותו בהעדר בקשה כאמור;

דברי הסבר

לפסקה (4)

לפסקאות משנה (א) עד (ג)

נוסף על הסמכויות הקבועות בצו המקים, מוצע כי הרשויות המקומיות החברות באשכול יוכלו לאצול לו סמכויות נוספות ולהטיל עליו תפקידים חדשים בלא צורך במעורבות מערכות השלטון המרכזי; אצילת סמכויות נוספות והטלת תפקידים חדשים תפורסם באתרי האינטרנט הן של הרשות המקומית והן של האשכול.

מוצע שאצילת סמכות תהיה טעונה החלטת מועצת הרשות המקומית והחלטת מועצת האשכול, ואולם רשות מקומית הרואה את עצמה נפגעת מהחלטה כזו רשאית להגיש ערר מנומק לשר הפנים בתוך 7 ימים מקבלת ההחלטה.

לפסקת משנה (ד)

סעיף 10 לחוק איגודי ערים קובע כי ככלל, סמכויות ותפקידים הניתנים לאיגוד ערים משחררים את הרשות המקומית מחובותיה. מכיוון שאצילת הסמכויות והטלת התפקידים נעשית ביוזמת השלטון המקומי ובלא מעורבות השלטון המרכזי, מוצע בפסקה זו כי הרשות המקומית האוצלת סמכות או מטילה תפקיד על אשכול לא תשוחרר מחובותיה בעניינים אלה.

לפסקה (5)

כדי לעודד שיתוף פעולה על בסיס וולונטרי של הרשויות המקומיות, מוצע לקבוע שככלל, אלא אם כן התקיימו טעמים המצדיקים זאת, צירוף רשות מקומית ייעשה בהסכמת מועצת האשכול ומועצת הרשות

(ג) לעניין התפקידים והסמכויות של אשכול הקבועים בצו לפי סעיף 15(3), אלא בהסכמת מועצת האשכול, זולת אם ראה מטעמים המצדיקים זאת, להפעיל את סמכותו בהעדר הסכמה כאמור.

התקשרות במכרז של אשכול

17ד2. (א) אשכול רשאי לערוך ולפרסם מכרז פומבי להזמנת טובין או שירותים, או לביצוע עבודות כדי שהרשויות המקומיות החברות בו יוכלו להתקשר עם מי שזכה בו לצורך מילוי תפקידיהן.

(ב) על מכרז לפי סעיף קטן (א) יחולו הוראות המכרזים החלות על האשכול, והיקף ההתקשרות המרבי על פי המכרז ייכלל במסמכי המכרז.

(ג) רשות מקומית החברה באשכול רשאית להתקשר בחוזה להזמנת טובין או שירותים, או לביצוע עבודות עם מי שזכה במכרז שפורסם לפי סעיף קטן (א), ובלבד שהיקף ההתקשרות המצטבר הכולל על פי המכרז לא יעלה על ההיקף שצוין במסמכי המכרז.

התקשרות בין אשכול לרשות מקומית

17ד3. התקשרות בחוזה למכירת טובין מרשות מקומית החברה באשכול לאשכול, לצורך מילוי תפקידיו, אינה טעונה מכרז פומבי ובלבד שמועצת האשכול ברוב חבריה החליטה על כך."

פרק ד': שירות נסיעות שיתופיות

תיקון פקודת התעבורה

5. בפקודת התעבורה, אחרי סעיף 14יח יבוא:

"סימן ג'2: נסיעה שיתופית במונית

הגדרות

14יט. בסימן זה –

דברי הסבר

המקומית, פרישת רשות מקומית תיעשה לבקשת מועצת הרשות המקומית ושינוי בתפקידים ובסמכויות של אשכול הקבועים בצו המקים ייעשה בהסכמת מועצת האשכול.

לסעיף 17ד2 המוצע

מוצע לקבוע כי האשכול יוכל לפרסם מכרזים שהרשויות החברות בו יוכלו להתקשר עם מי שזכה בהם בלא צורך בעריכת מכרז עצמאי נפרד; מכיוון שבמכרז כזה יש מרכיב משמעותי של חוסר ודאות, וכדי לשמור על תחרות הוגנת במכרז, מוצע לקבוע כי ייקבע במכרז היקף ההתקשרות המרבי.

לסעיף 17ד3 המוצע

מוצע לקבוע כי רשות מקומית תוכל למכור טובין לאשכול בלא מכרז, באישור מועצת האשכול.

פרק ד' – שירות נסיעות שיתופיות

סימן ג'2: נסיעה שיתופית במונית

סעיף 5 כללי

ההוראות לפי פקודת התעבורה מסדירות שירות נסיעה מיוחדת במונית ("ספיישל"), וכן שירות נסיעה במוניות בקווי שירות ליעדים הקבועים ברישיון קו השירות למוניות. עם זאת, הוראות אלה אינן מסדירות נסיעה שיתופית במונית, המאפשרת לכמה נוסעים לחלוק נסיעה או חלקי נסיעה במשותף במונית שתיסע בין מקום איסוף שהוסכם עם כל אחד מהם ליעד לפי בחירת כל נוסע ושהתשלום בעדה יתבצע בידי כל נוסע בנפרד. כתוצאה מכך, בעלי רישיון לנסיעה מיוחדת במונית אינם יכולים להציע שירות של נסיעה שיתופית, דבר שגורם לניצול נמוך של ההון (המונית) וקיבולת הדרך, ואינו מאפשר הוזלת מחירי הנסיעה לנוסעים המעוניינים לחלוק את נסיעתם.

ההתפתחויות הטכנולוגיות של השנים האחרונות מאפשרות להציע שירותים חדשים ויעילים של שיתוף נסיעה או חלקי נסיעה, כך שיהיה ניתן להגדיל את מספר הנוסעים במוניות בלי להגדיל את מספרן בדרכים ולהוזיל את מחירי הנסיעה במונית.

על כן מוצע לתקן את פקודת התעבורה ולהסדיר בסימן ג'2 בפרק שני לפקודת התעבורה כנוסחו המוצע, שירות של נסיעה שיתופית אשר יפעל במקביל לשירות הנסיעה המיוחדת במונית המוסדר כבר כיום.

"מונה", "נסיעה מיוחדת", "רישיון לנסיעה מיוחדת" – כמשמעותם לפי הפקודה;

"מחיר משוער לנסיעה מיוחדת" – המחיר שהיה משולם בעד נסיעה ליעד המבוקש אילו היתה מתקיימת כנסיעה מיוחדת, כפי שהוא מוערך בהתאם לכללי חישוב המפורסמים באתר האינטרנט של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים או בדרך אחרת שנמסרה לגביה הודעה באתר האמור;

"נסיעה שיתופית" – נסיעה במונית של כמה נוסעים שהזמינו את נסיעתם מראש, אל יעד אחד או יותר בהתאם לבחירת כל נוסע, שכל אחד מהנוסעים משלם בעדה בנפרד.

נסיעה שיתופית

14כ. מונית שניתן לגביה רישיון לנסיעה מיוחדת ניתן להסיע בה נוסעים בנסיעה שיתופית, בהתאם להוראות לפי סימן זה.

הזמנת נסיעה שיתופית

14כא. נהג מונית יסיע בנסיעה שיתופית רק נוסע שהזמין את נסיעתו מראש באמצעות שירות מקוון או טלפוני, ובלבד שבעת ההזמנה מתקיימים כל אלה:

(1) נמסרו למזמין הנסיעה פרטים אלה:

(א) המחיר המשוער לנסיעה מיוחדת;

(ב) הערכת זמן משוערת לנסיעה עד ליעד המבוקש;

(ג) מספר העצירות המרבי לשם איסוף הנוסעים והורדתם עד להורדתם ביעד המבוקש;

דברי הסבר

לסעיף 14יט

מוצע להגדיר "מחיר משוער לנסיעה מיוחדת" כמחיר שהיה נוסע משלם בעד הנסיעה השיתופית אילו היתה מתבצעת כנסיעה מיוחדת במונית שמחירה נקבע באמצעות מונה, כפי שהוא מוערך בהתאם לכללי חישוב שיפרסם משרד התחבורה באתר האינטרנט של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים או בדרך אחרת שנמסרה לגביה הודעה באתר האמור. כללים אלה יביאו בחשבון את המרחק לנסיעה המבוקשת, זמן הנסיעה החזוי ואת התעריף לפעימת מונה.

בהתאם להוראות הדין הקיים, נסיעה מיוחדת במונית היא נסיעה שנהג המונית אינו רשאי להסיע בה נוסעים נוספים מלבד מזמין הנסיעה והנלווים אליו, אלא לבקשתו של המזמין, וכן אינו רשאי לגבות בעדה שכר נסיעה מכל נוסע בנפרד, שכן הוא מחויב להפעיל מונה במהלך כל הנסיעה ולגבות לכל היותר את המחיר לפי המונה. מוצע להגדיר כ"נסיעה שיתופית" נסיעה שבה נהג המונית רשאי להסיע כמה נוסעים שהזמינו את נסיעתם מראש, ליעד שבחר כל אחד מהם, ואשר התשלום בעד הנסיעה ייגבה מכל נוסע בנפרד.

לסעיף 14כ

מוצע לקבוע כי מונית שניתן עליה רישיון לנסיעה מיוחדת בהתאם לתקנות התעבורה, התשכ"א–1961, ניתן יהיה להסיע בה, נוסף על הסעת נוסעים בנסיעה מיוחדת, גם נוסעים בנסיעה שיתופית בהתאם להסדר המוצע בסימן זה.

לסעיף 14כא

מוצע לקבוע כי נסיעה שיתופית תיעשה על פי הזמנה מראש, באמצעות שירות טלפוני או יישומון, וזאת כדי למנוע איסוף נוסעים נוספים באופן אקראי במהלך הנסיעה. כמו כן, כדי שכל אחד מהנוסעים בנסיעה שיתופית יקבל את השירות המיטבי אף שבמהלך הנסיעה מועלים נוסעים נוספים, מוצע לקבוע כי בעת ההזמנה ימסור נהג המונית למזמין הנסיעה את משך הזמן המוערך לנסיעה המבוקשת ואת מספר העצירות המרבי לשם איסוף נוסעים והורדתם במהלך הנסיעה. כדי ליידע את הנוסע בדבר ההפרש שבין מחיר הנסיעה כנסיעה שיתופית לבין המחיר שהיה נדרש לשלם עליה כנסיעה מיוחדת, שממנו הוא נהנה בשל הבחירה בנסיעה השיתופית, מוצע לקבוע כי בעת ההזמנה יימסר למזמין הנסיעה גם המחיר המשוער לנסיעה אילו בוצעה כנסיעה מיוחדת.

(2) מזמין הנסיעה הסכים לכל אלה:

(א) מחיר הנסיעה השיתופית, בכפוף להוראות סעיף 14כב;

(ב) מקום האיסוף וההורדה שלו;

(ג) מועד האיסוף המשוער שלו.

מחיר נסיעה שיתופית

14כב. (א) מחיר נסיעה שיתופית שהוסכם עליו לפי סעיף 14כא(2)(א) יהיה נמוך מהמחיר המשוער לנסיעה מיוחדת בשיעור שלא יפחת מהשיעור שקבע השר בצו בהסכמת שר האוצר, ולא יהיה ניתן לשנותו במהלך הנסיעה.

(ב) בנסיעה שיתופית לא יופעל מונה.

תקנות

14כג. (א) השר רשאי לקבוע הוראות בעניינים אלה:

(1) אופן הזמנת נסיעה שיתופית, אופן התשלום בעד הנסיעה ומועד התשלום;

(2) פיקוח ובקרה על הפעלת נסיעה שיתופית, לרבות חובות דיווח החלות על בעל רישיון להפעלת מונית או על נהג מונית לגבי נסיעה שיתופית.

(ב) תקנות לפי סעיף קטן (א)(1) ייקבעו בהסכמת שר האוצר."

פרק ה': אנרגיה

תיקון חוק הגז (בטיחות ורישוי)

6. בחוק הגז (בטיחות ורישוי), התשמ"ט–1989[5], בסעיף 8טו –

(1) בסעיף קטן (א)(2)(א), במקום "עד תום שלוש שנים מיום קביעת תקן בעניין המיתקן" יבוא "עד יום ח' בתמוז התש"ף (30 ביוני 2020)";

דברי הסבר

עוד מוצע לקבוע כי מזמין הנסיעה יסכים בעת ההזמנה למחיר הנסיעה השיתופית, לנקודות האיסוף וההורדה ולמועד האיסוף המשוער.

לסעיף 14כב

הוראות הדין הקיים מחייבות כי בנסיעה מיוחדת יופעל מונה. לפי המוצע, בנסיעה שיתופית לא יופעל מונה ומחיר הנסיעה השיתופית יהיה המחיר שהוסכם עליו עם מזמין הנסיעה לפי סעיף 14כא(2)(א) ויהיה נמוך מהמחיר המשוער לנסיעה מיוחדת בשיעור שלא יפחת מהשיעור שקבע שר התחבורה והבטיחות בדרכים בצו, בהסכמת שר האוצר. כמו כן מוצע לקבוע כי לא יהיה ניתן לשנות את מחיר הנסיעה השיתופית במהלך הנסיעה.

לסעיף 14כג

כדי לאפשר פיקוח על נסיעות שיתופיות, מוצע להסמיך את שר התחבורה והבטיחות בדרכים לקבוע הוראות לעניין פיקוח ובקרה על הפעלת נסיעה שיתופית בידי בעל רישיון להפעלת מונית, כגון הטלת חובות דיווח וחובות אחרות, וכן הוראות לעניין אופן הזמנת נסיעה שיתופית, לרבות התשלום בעד הנסיעה ומועד התשלום אשר ייקבעו בהסכמת שר האוצר.

[5] ס"ח התשמ"ט, עמ' 28; התשע"ו, עמ' 638.

פרק ה' – אנרגיה

סעיף 6 במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו־2016), התשע"ו–2015 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק ההסדרים 2015 ו־2016), תוקן חוק הגז (בטיחות ורישוי), התשמ"ט–1989 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק הגז) לצורך אסדרת תחום ההפעלה והשימוש במיתקני גז טבעי לצריכה כהגדרתם בחוק האמור. במסגרת התיקון האמור נקבע כי מיתקני גז טבעי לצריכה חייבים בקבלת אישור תקינות מגופים בודקים שיוסמכו בידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות. כמו כן נקבעה תקופת מעבר שבמהלכה הגוף המוסמך לתת אישורי תקינות יהיה מכון התקנים, ושר התשתיות הלאומית האנרגיה והמים (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – השר) הוסמך לאשר גופים בודקים נוספים שייתנו אישורים כאמור.

מאז נכנס התיקון האמור לתוקף, התברר כי יש כמה סוגיות הדורשות תיקון בהוראות המעבר, ומוצע כעת לתקנן.

לפסקה (1)

סעיף 8טו לחוק הגז קובע את הוראות המעבר לעניין ההסדר בעניין מיתקני גז טבעי לצריכה, שנוסף כאמור

(2) בסעיף קטן (ב) –

(א) האמור בו יסומן "(1)", ובו, במקום "בתקופה של שנה מיום התחילה יחולו הוראות סעיף 8י" יבוא "הוראות סעיף 8י יחולו לעניין מיתקן כאמור בפסקה (2)(א) או (ב), בתקופות האמורות בה, והכול";

(ב) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(2) (א) לעניין מיתקן כאמור בסעיף קטן (ד)(2) – בתקופה של חצי שנה מתום התקופה כאמור באותו סעיף קטן;

(ב) לעניין מיתקן כאמור בסעיף קטן (ד)(3) – בתקופה של חצי שנה מתום התקופה כאמור באותו סעיף קטן.";

(3) בסעיף קטן (ג)(3), בכל מקום, במקום "מכון התקנים" יבוא "הגורמים המנויים בפסקה (1)" ובמקום "וגוף בודק כאמור" יבוא "וגוף בודק כאמור ברישה לפסקה זו";

דברי הסבר

לחוק הגז במסגרת התיקון המתואר לעיל. לפי הוראות אלה, מיתקן גז טבעי לצריכה, למעט מיתקן לפריקת גז טבעי דחוס (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – גט"ד), שערב יום תחילתו של התיקון האמור הוזרם אליו גז טבעי או שניתן לגביו אישור להזרמת גז טבעי לפני יום התחילה האמור (להלן – מיתקן קיים), אינו חייב באישור תקינות לשם שימוש בו עד בדיקתו הראשונה. כמו כן נקבע בהוראות המעבר כי בדיקה ראשונה לעניין מיתקן קיים שקיבל אישור להזרמת גז טבעי מרשות הגז הטבעי בלבד, תתבצע בתוך שלוש שנים מיום קביעת תקן לעניין מיתקני צריכה של גז טבעי, בהתאם לתוספת הראשונה לחוק הגז (ראו סעיף 8טו(א)(2)(א) לחוק הגז).

ביום 30 ביוני 2016 אושר בוועדה טכנית מס' 407 – "מערכות גז טבעי" (הפועלת מכוח כללי התקנים (עיבוד תקנים ישראליים), התשנ"א–1991 (ק"ת התשנ"א, עמ' 998)), תקן לעניין מיתקני צריכה של גז טבעי. התקן שאושר אינו נוגע בשלב זה למיתקנים קיימים וזאת בשל סוגיות טכניות הקשורות לאופי מיתקני הצריכה הרלוונטיים. לפיכך, מוצע כי לעניין מיתקן קיים שקיבל אישור להזרמת גז טבעי מרשות הגז הטבעי בלבד (בהתאם לסעיף 8טו(א)(2)(א) לחוק הגז), תוארך התקופה לביצוע הבדיקה הראשונה, כך שזו תבוצע עד תום ארבע שנים מיום שאושר תקן לעניין מיתקני צריכה של גז טבעי, היינו, עד יום ח' בתמוז התש"ף (30 ביוני 2020).

לפסקה (2)

לפי סעיף 8י(א) לחוק הגז, במקרה שהממונה על הבטיחות ברשות הגז הטבעי (אשר מוגדר בסעיף 3(ב) לחוק הגז כ"מנהל" לענייני גז טבעי) מקבל פנייה מטעם גורם מוסמך שלפיה יש בשימוש בגז טבעי במיתקן גז טבעי לצריכה משום חשש לסכנה לבטיחות הציבור, הוא רשאי, בין השאר, להורות לגוף שהוסמך ואושר בידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות לפי סעיף 8ט לחוק הגז (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – גוף בודק) או למכון התקנים לבצע בדיקת תקינות של המיתקן, בתנאי שהגורם שמבצע את הבדיקה אינו הגורם שנתן את אישור התקינות של המיתקן התקף באותה עת.

לעניין זה נקבעה בסעיף 8טו(ב) לחוק הגז הוראת מעבר שלפיה, למשך שנה מיום תחילתו של חוק ההסדרים 2015 ו־2016 (קרי, עד יום כ"ב בכסלו התשע"ו (1 בדצמבר 2015)), יוכל הממונה על הבטיחות ברשות הגז הטבעי להורות למכון התקנים לשמש כבודק גם במיתקנים שבהם הוא הגורם שנתן את אישור התקינות, וזאת עד אשר יוסמכו גופים רלוונטיים בידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות. הוראת המעבר נקבעה למשך תקופה של שנה כאמור, במטרה לאפשר פרק זמן של חצי שנה מיום פקיעת הוראת המעבר הקבועה בסעיף 8טו(ד)(3) לחוק הגז, שלפיה יחולו הוראות סעיף 8טו(ג) לחוק הגז – הקובעות את זהות הגוף הבודק – לעניין מיתקן גז טבעי לצריכה שאינו מיתקן המשמש להפעלת תחנת תדלוק כלי רכב בגז טבעי או מיתקן לפריקת גט"ד, עד יום כ"ד באייר התשע"ו (1 ביוני 2016) או עד למועד מאוחר יותר שייקבע בצו.

בצו הגז (בטיחות ורישוי) (הארכת התקופה שבסעיף 8טו(ד)(3) לחוק), התשע"ו–2016 (ק"ת התשע"ו, עמ' 1186), הוארכה תקופת המעבר שנקבעה בסעיף 8טו(ד)(3) לחוק הגז עד יום א' בכסלו התשע"ז (1 בדצמבר 2016). מוצע, במטרה לאפשר פרק זמן של חצי שנה מתום תקופת המעבר כאמור, לתקן בהתאם את סעיף 8טו(ב) לחוק הגז כך שהתקופה שבמהלכה תחול ההוראה הקבועה בו תסתיים חצי שנה לאחר תום תקופת המעבר שלפי סעיף8טו(ד)(3) לחוק הגז.

באשר למיתקן גז טבעי לפריקת גט"ד, מוצע לקבוע כי תקופת המעבר לגביו תהיה חצי שנה מתום תקופת המעבר הקבועה בסעיף 8טו(ד)(2) לחוק הגז, וזאת משום שטרם הותקן תקן למיתקן מסוג זה.

לפסקה (3)

בפסקה (3) של סעיף 8טו(ג) לחוק הגז, נקבע האופן שבו גופים בודקים כאמור באותו סעיף יערכו בדיקות בתקופת המעבר. בנוסחה הנוכחי, מתייחסות הוראות הפסקה האמורה רק למכון התקנים ולגוף בודק שניתן לו אישור לפי פסקה (2) של הסעיף האמור, ואין התייחסות מפורשת לגורמים שהחלו בבדיקת המיתקן לפני יום י"ג בחשוון התשע"ו (26 באוקטובר 2015) ומבקש האישור ביקש

(4) בסעיף קטן (ד) –

(א) פסקה (1) – תימחק;

(ב) בפסקה (3), במקום "כאמור בפסקאות (1) או (2)" יבוא "כאמור בפסקה (2)";

(5) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד1) על אף האמור בסעיף קטן (ג), החל גורם מהגורמים המנויים בפסקה (1) של אותו סעיף קטן או גוף בודק שניתן לו אישור לפי הוראות פסקה (2) של אותו סעיף קטן, בבדיקת מיתקן גז טבעי לצריכה במהלך התקופה האמורה בסעיף קטן (ד)(2) או (3), לפי העניין, יחולו הוראות אלה:

(1) הגורם שהחל בבדיקה יהיה רשאי, לבקשת מבקש האישור, להשלים את הליך הבדיקה לגבי אותו מיתקן, בהתאם להוראות סעיף קטן (ג)(3) ו־(4), גם לאחר תום התקופה הקבועה בסעיף קטן (ד) לגבי אותו מיתקן, ובלבד שאותו גורם ביצע בדיקה מקדימה במיתקן כאמור בסעיף 8ד(ו) והשיב לפניית מבקש האישור כאמור באותו סעיף, עד תום התקופה האמורה;

(2) אישור תקינות למיתקן לפי הוראות סעיף קטן זה יכול שייתן עד תום חצי שנה מתום התקופה הקבועה בסעיף קטן (ד) לגבי אותו מיתקן, לכל המאוחר; בפסקה זו, "אישור תקינות" – למעט אישור תקינות זמני."

דברי הסבר

שישלימו את הליך הבדיקה (ראו פסקה (1) של אותו סעיף). מוצע להבהיר כי הוראות סעיף 8טו(ג) לחוק הגז חלות לעניין כלל הגורמים המנויים בפסקה (1) של אותו סעיף.

לפסקה (4)

כאמור, במסגרת תיקון חוק הגז, בחוק ההסדרים 2015 ו־2016, נקבע בסעיף 8טו לחוק הגז, בין השאר, כי למשך תקופת מעבר הגוף המוסמך לתת אישורי תקינות יהיה מכון התקנים ולשר תהיה סמכות לאשר גופים בודקים נוספים. לעניין זה נקבעה בסעיף קטן (ד) של הסעיף האמור תקופת מעבר שונה לגבי סוגים שונים של מיתקנים. באשר למיתקן המשמש להפעלת תחנת תדלוק כלי רכב בגז טבעי נקבע כי תקופת המעבר תהיה עד למועד שיקבע השר בצו בהתאם למועד שבו הוסמך גוף בודק בידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, ואושר בידי הממונה על התקינה במשרד הכלכלה והתעשייה, בהתאם לתקן הרלוונטי.

לעניין תחנות תדלוק כלי רכב בגז טבעי, הרי שכבר היום קיים תקן שניתן להסמיך לפיו באופן קבוע גופים בודקים למיתקנים המשמשים להפעלת תחנת תדלוק כאמור. ואולם מאחר שהוראת המעבר מאפשרת קבלת אישורי תקינות, אין לגופים הבודקים תמריץ לקבל הסמכה מאת הרשות הלאומית להסמכת מעבדות ואישור מאת הממונה על התקינה במשרד הכלכלה והתעשייה. במצב דברים זה, שבו סיומה של תקופת המעבר תלוי בהסמכתו כאמור של גוף בודק, ולגורמים הנוגעים לעניין אין תמריץ לפנות לקבלת הסמכה זו, ממשיכה הוראת המעבר לחול ומהווה, הלכה למעשה, הוראה של קבע.

לפיכך, מוצע למחוק מסעיף קטן (ד) של סעיף 8טו לחוק הגז את פסקה (1), כך שתקופת המעבר לגבי תחנות תדלוק כלי רכב בגז טבעי תהיה זהה לתקופת המעבר שנקבעה לגבי מיתקני גז טבעי לצריכה שאינם מיתקנים לפריקת גט"ד, ולתקן בהתאם את פסקה (3) שבאותו סעיף קטן.

לפסקה (5)

כיום, אין לגורמים המנויים בסעיף 8טו(ג) לחוק הגז, אשר משמשים גופים בודקים במהלך תקופת המעבר, סמכות להמשיך בבדיקות לאחר תום תקופת המעבר, לגבי מיתקנים שהחלו בבדיקתם בתקופת המעבר. מצב זה עלול להביא לבזבוז משאבים ולעיכובים מיותרים, למשל במקרים שבהם הגוף שהוסמך ערך כבר חלק מהבדיקות.

על כן, מוצע לקבוע הוראה שתאפשר, במצבים אלה, את השלמת הבדיקה בידי אותו גורם, כמפורט להלן. מוצע כי גורם מהגורמים המנויים בסעיף קטן (ג)(1) של סעיף 8טו לחוק הגז (קרי מכון התקנים או גורם שאושר לו להשלים בדיקה שהתחיל כאמור באותו סעיף קטן), או גוף בודק שניתן לו אישור לפי סעיף קטן (ג)(2) של הסעיף האמור, שהחל בבדיקת מיתקן גז טבעי לצריכה במהלך תקופת המעבר הקבועה לגבי אותו מיתקן בסעיף קטן (ד) של אותו סעיף, יהיה רשאי להשלים את הבדיקה לאחר תום תקופת המעבר, בהתאם לדרישות המנויות בתוספת הרביעית, וזאת אם מבקש האישור מעוניין בכך, ואם הגורם שהחל בבדיקה כאמור ביצע בדיקה מקדימה במיתקן והשיב לפניית מבקש האישור, כאמור בסעיף 8ד(ו) לחוק הגז, עד תום תקופת המעבר לגבי אותו מיתקן. מוצע כי יהיה אפשר לתת אישור תקינות לפי ההוראה המוצעת רק עד תום חצי שנה מתום תקופת המעבר הקבועה לגבי המיתקן הנוגע בדבר וכי לא יינתן לפי הוראה זו אישור תקינות זמני.

7. בחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט–1989[6] – תיקון חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה)

(1) בסעיף 14 –

(א) אחרי ההגדרה "בעל זיקה" יבוא:

""בעל פיקדון" – צרכן גז ביתי ששילם לספק גז דמי פיקדון בעד הספקת ציוד גז מושאל;";

(ב) אחרי ההגדרה "ספק גז נכנס" יבוא:

""ציוד גז מושאל" – ציוד גז שהוא בבעלות ספק גז ומושאל לצרכן גז ביתי, למעט מכל נייח;";

(ג) אחרי ההגדרה "המועד הקובע" יבוא:

""השר" – שר התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים.";

(2) אחרי סעיף 17ג יבוא:

דברי הסבר

סעיפים 7 עד 10 כללי

משק הגז הפחמימני המעובה (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – גפ"מ) למגזר הביתי בישראל מאופיין בריכוזיות גבוהה אשר מובילה לתחרות מוגבלת על המחיר והשירות לצרכן. כמו כן, שוק זה מתאפיין בשונות גבוהה במחירי הגז, על אף שעלות המוצר היא הומוגנית למדי, ובמעבר מועט של לקוחות בין החברות שמספקות את הגז.

בשנים האחרונות ביצעה הממשלה כמה צעדים בניסיון לפתוח את משק הגפ"מ לתחרות, אך תחרות אמיתית טרם התפתחה בו. בהחלטת ממשלה מס' 3990 מיום כ"ב בכסלו התשע"ב (18 בדצמבר 2011) בנושא קידום התחרות בשוק הגפ"מ הוחלט להקים צוות בין־משרדי בראשות מנהל מינהל הדלק ובהשתתפות נציגי משרדי האוצר, התעשייה המסחר והתעסוקה, המשפטים ורשות ההגבלים העסקיים כדי לגבש צעדים להגברת התחרות בשיווק גפ"מ. בשנת 2013, הגיש הצוות דוח ובו המלצות לעניין הגברת התחרות, ואולם המלצותיו יושמו רק בחלקן.

בשנת 2015 ביצע צוות בין־משרדי נוסף, בהרכב דומה לצוות הנזכר לעיל, עבודת מטה לבחינת כלים נוספים לקידום תחרותיות בשוק הגפ"מ. במסגרת עבודת הצוות נבחן מחדש מצב התחרות בשוק הגפ"מ, נסקרו ההתפתחויות האחרונות בתחום החקיקה לקידום תחרות, ונדונו כמה אפשרויות וכלים לקידום התחרות. הצוות פרסם סיכום ביניים של עבודתו ביום י"ג באדר א' התשע"ו (22 בפברואר 2016).

באוגוסט 2016 פרסמה רשות ההגבלים העסקיים טיוטת דוח להערות הציבור בנושא אספקת גפ"מ, שבמסגרתה נכללו כמה המלצות, אשר חלקן מיושמות בהצעת חוק זו.

מסיכום הביניים שפורסם כאמור כמו גם מטיוטת דוח רשות ההגבלים העסקיים בנושא אספקת גפ"מ עולה שקיימים קשיים רבים בשוק הגפ"מ, ובכלל זה קשיים במעבר של צרכנים בין ספקים.

מעבר של צרכנים שמקבלים את אספקת הגז באמצעות מערכת גז מרכזית כרוך כיום בגיוס רוב של בעלי הדירות המחוברים לאותה מערכת. מעבר של צרכנים שלהם מכל גז מיטלטל (בלונים) נפרד לספק גז אחר יכול אמנם להיעשות בלא צורך בהסכמת השכנים, אך גם במקרה זה מדובר בתהליך ארוך ומסורבל. עוד עולה מהמסמכים הנזכרים כי ההסדר הקיים היום בחוק בעניין החלפת ספק גז כרוך בקשיים בירוקרטיים לכל הצרכנים, ובכלל זה העיסוק הביורוקרטי הכרוך בהחזר פיקדון, קושי בהשוואת מחירים והעדר מידע. כמו כן עולה כי לחברות קטנות קשה להתפתח בשוק זה.

הוראות סעיפים 7 עד 10 להצעת החוק נועדו לטפל בחלק מהחסמים המונעים התפתחות תחרות במשק הגפ"מ, ובכלל זה מניעת הפליה בין צרכנים המחוברים לאותה מערכת גז מרכזית, שינוי הרוב הדרוש להחלפת ספק גז בבית משותף (שבו הגז מסופק באמצעות מערכת גז מרכזית) וטיפול בנושא החזר דמי הפיקדון אשר מהווים חסם למעבר בין ספקים.

סעיף 7 פרק ד' לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט–1989 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק הסדרים 1989), נועד לבצע רפורמה ולפתוח את שוק הגפ"מ לתחרות. הפרק תוקן במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2008), התשס"ח–2007 (ס"ח התשס"ח, עמ' 142), שהוסיף לו הוראות שנועדו להתמודד עם העדר התחרות בשוק זה (ראו: סעיפים 17א עד 17ד לחוק הסדרים 1989). מאחר שכאמור, צעדים אלה לא השיגו די הצורך את המטרה של הגברת התחרות, מוצע לתקן את החוק האמור ולקבוע בו הוראות שימנעו הפליה בין צרכנים בידי ספקי גז וכן הוראות שיצמצמו את החסמים להחלפת ספקי גז.

[6] ס"ח התשמ"ט, עמ' 28; התשע"ד, עמ' 638.

"איסור הצעת תנאי התקשרות שונים לצרכני גז בחוזה להספקת גז באמצעות אותה מערכת גז מרכזית

1ג17. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 17ב –

(1) ספק גז חדש יציע לכל צרכני הגז שמיתקן הגז שלהם מחובר לאותה מערכת גז מרכזית את אותם תנאי התקשרות;

(2) הציע ספק גז ביתי לצרכן גז ביתי שקשור אתו בחוזה להספקת גז באמצעות מערכת גז מרכזית, או שהיה קשור אתו בחוזה כאמור בשנה שקדמה למועד ההצעה, תנאי התקשרות השונים מתנאי ההתקשרות שנקבעו בחוזה האמור, יציע את אותם תנאי התקשרות לשאר הצרכנים הקשורים אתו בחוזה להספקת גז באמצעות אותה מערכת גז מרכזית, בתוך שבוע מהמועד שבו הציע את התנאים השונים כאמור;

(3) ספק גז ביתי שאינו ספק גז חדש יציע לכל צרכן גז ביתי שמיתקן הגז שלו מחובר למערכת גז מרכזית, ושאינו קשור עם ספק הגז בחוזה להספקת גז באמצעותה (בסעיף זה – צרכן חדש), את אותם תנאי התקשרות שהציע לשאר הצרכנים שמיתקן הגז שלהם מחובר לאותה מערכת; הוראות פסקה זו יחולו רק לעניין ספק גז כאמור המציע לצרכן חדש להתקשר אתו בחוזה להספקת גז באמצעות מערכת גז מרכזית, לאחר שחוזה אחר להספקת גז באמצעות אותה מערכת מרכזית נחתם לפי הוראות פסקה (1) ביום תחילתו של חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016, או לאחריו, או לאחר שתנאי ההתקשרות בחוזה כאמור השתנו לפי הוראות פסקה (2) במועד האמור או לאחריו.

דברי הסבר

לפסקאות (2) ו־(3)

כיום, קיימת שונות בין החוזים להספקת גז המוצעים לצרכנים המחוברים לאותה מערכת גז מרכזית (מערכת להספקת גז שבאמצעותה מסופק גז לשני צרכנים או יותר). מצב דברים זה אינו מיטבי הן בשל העובדה שהמוצר המסופק הוא הומוגני והן בשל העובדה שהחלפת ספק גז באותו הצובר דורשת את הסכמת רוב בעלי הדירות. שוני בין צרכנים לעניין זה עלול ליצור ניגודי אינטרסים בין צרכנים (המחוברים לאותה מערכת גז מרכזית) ועיוות בתמריצים של בעלי הדירות להחלפת ספק גז, וכך לקבע מצב שבו צרכנים מסוימים משלמים יותר על הספקת גז באמצעות אותה מערכת גז מרכזית ואילו אחרים נהנים ממחיר אטרקטיבי יותר.

לסעיף 1ג17 המוצע

כדי למנוע את המצב המתואר לעיל, מוצע לקבוע, בסעיף 1ג17 לחוק הסדרים 1989 כנוסחו המוצע, הוראות שימנעו מספקים להציע תנאי התקשרות שונים לצרכנים המתקשרים אתם בחוזה להספקת גז באמצעות אותה מערכת מרכזית. ראשית, מוצע כי ספק גז חדש (ספק שאינו קשור עם צרכנים שדירותיהם מחוברות למערכת גז מרכזית בחוזה לאספקת גז באמצעותה) יהיה חייב להציע לכלל הצרכנים שדירותיהם מחוברות לאותה מערכת גז מרכזית את אותם תנאי התקשרות (פסקה (1)). לגבי ספק גז הקשור עם צרכנים בחוזה לאספקת גז באמצעות מערכת מרכזית, מוצע כי אם הוא יציע לצרכן גז הקשור עמו בחוזה כאמור, שינוי בתנאי ההתקשרות, יהיה עליו להציע את אותם התנאים גם לשאר הצרכנים המחוברים לאותה מערכת גז מרכזית, וזאת בתוך שבוע מיום ההצעה (פסקה (2)). בכך יש כדי למנוע מצב שבו יוציעו לצרכן מסוים תנאי התקשרות מיטיבים אשר יובילו לכך שלאותו צרכן יהיה אינטרס לטרפד החלטה על החלפת ספק הגז וזאת בניגוד לאינטרס של כלל הדיירים שדירותיהם מחוברות לאותה מערכת גז מרכזית. כמו כן, מוצעת הוראה למקרה שבו ספק גז, הקשור עם צרכנים בחוזה להספקת גז באמצעות מערכת מרכזית, חותם על חוזה להספקת גז עם צרכן חדש (שלא היה קשור

(ב) בסעיף זה –

"מיתקן גז" – מיתקן גז פחמימני מעובה לצריכה עצמית כהגדרתו בחוק הגז (בטיחות ורישוי), התשמ"ט–1989[7];

"מערכת גז מרכזית" – מערכת להספקת גז, שבאמצעותה מסופק גז לשני צרכני גז ביתי או יותר;

"ספק גז חדש", לעניין מערכת גז מרכזית – ספק גז ביתי שאינו קשור עם צרכני גז ביתי שמיתקן הגז שלהם מחובר למערכת גז מרכזית, בחוזה להספקת גז באמצעות אותה מערכת;

"תנאי התקשרות", לעניין חוזה להספקת גז – לרבות חלופות לתנאי התקשרות וכל הטבה שמציע ספק גז לצרכן גז ביתי בקשר לחוזה להספקת גז.";

(3) בסעיף 17ד, במקום "סעיפים 17א ו־17ב" יבוא "סעיפים 17א, 17ב ו־17ג1";

(4) אחרי סעיף 17ד יבוא:

"סיום התקשרות בחוזה להספקת גז ממכל מיטלטל

17ה. (א) בסעיף זה –

"מכל מיטלטל" – מכל שחל עליו תקן ישראלי ת"י 70;

"ספק גז יוצא" – ספק גז ביתי, שסופק לצרכן גז ביתי גז ממכל מיטלטל המסומן בשמו או בסימונו;

"צרכן גז ביתי" – צרכן גז ביתי שמסופק לו גז באמצעות מכל מיטלטל, שאינו מחובר למערכת גז מרכזית.

דברי הסבר

אתו קודם לכן בחוזה), לאחר כניסתו של החוק המוצע לתוקף. במקרה זה, מוצע כי אם החוזה שאותו מציע הספק לצרכן חדש נחתם בהתאם להסדר המוצע בפסקה (1) או שתנאיו השתנו בהתאם להסדר המוצע בפסקה (2) (ומכאן שתנאי ההתקשרות השונים הוצעו לשאר הצרכנים כאמור) יהיה ספק הגז חייב להציע לכל צרכן גז ביתי חדש כאמור, את אותם תנאי התקשרות שהוצעו לשאר הצרכנים בחוזה שנחתם או השתנה כאמור.

עוד מוצע להבהיר כי תנאי התקשרות לעניין חוזה לאספקת גז כוללים גם חלופות שונות לתנאי התקשרות וכן כל הטבה המוצעת לצרכן בקשר לחוזה. כך למשל, יכול ספק גז להציע מחיר שונה לגבי כמות צריכה שונה (מחיר מדורג), ואולם עליו להציע את כל החלופות לעניין זה לכל הצרכנים המחוברים לאותה מערכת גז מרכזית.

לפסקה (4)

במשק הישראלי קיימים כ־3 מיליון מכלי גז. במקרים רבים, לא מוחזרים לצרכנים פיקדונות שנגבו מהם בעבור המכלים, משום שצרכנים שעזבו את דירתם אינם פונים לספק הגז כדי לקבל את הפיקדון בחזרה. במצב דברים זה, הפיקדון על מכל הגז נשאר רשום אצל ספק הגז על שם הצרכן שעזב את הדירה, וזאת גם אם עבר להתגורר בדירה צרכן חדש. על רקע זה, נוצר פעמים רבות קושי לקבל בחזרה את דמי הפיקדון ששולמו בעבור מכלים שהוחזרו לספקי הגז. לעניין זה יש השפעה גם על התחרות בשוק שכן במקרים רבים, בעת החלפת ספק גז, מבצע ספק הגז הנכנס את הליך פירוק מכלי הגז של הספק הקודם מהנכס, ונתקל בקשיים כאשר הוא מבקש מספק הגז היוצא להעביר לידיו את הפיקדון, כשלוח של הצרכן.

לסעיף 17ה המוצע

לאור המצב המתואר לעיל, מוצע לקבוע בחוק הסדרים 1989 הסדר שיקל על ספק גז נכנס כהגדרתו בסעיף 14 לאותו חוק (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – ספק גז נכנס), הפועל בשם הצרכן להשבת דמי הפיקדון בעבור מכלי הגז של ספק הגז היוצא, לקבל לידיו את דמי הפיקדון בעבור המכלים. לשם כך, מוצע לעגן בסעיף 17ה לחוק האמור כנוסחו המוצע את עיקרי ההסדר שקבוע היום בתקנות הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (משק הגז – החלפת ספק גז), התשנ"א–1991 (ק"ת התשנ"א, עמ' 1123), לעניין פירוק מכלי גז והחזרת דמי הפיקדון, בין השאר על ידי שלוח, תוך הסמכת השר לקבוע את פרטי ההסדר

[7] ס"ח התשמ"ט, עמ' 108.

(ב) צרכן גז ביתי שהחליט לסיים חוזה להספקת גז עם ספק גז יוצא, ימסור לו הודעה על כך, בדרך ולפי הפרטים שיקבע השר.

(ג) מסר צרכן גז ביתי לספק גז יוצא הודעה לפי סעיף קטן (ב), יחולו הוראות אלה:

(1) ספק הגז היוצא יפרק ויפנה, על חשבונו, את ציוד הגז המושאל בדרך שיקבע השר; לא פירק ספק הגז היוצא את ציוד הגז המושאל ולא פינה אותו כאמור, רשאי צרכן הגז לעשות כן באמצעות ספק הגז הנכנס שעמו התקשר, ולעניין פירוק הציוד המושאל – גם באמצעות מי שמוסמך לבצע עבודות גז כמשמעותן בחוק הגז; ספק הגז הנכנס יודיע לספק הגז היוצא על פינוי ציוד הגז המושאל בדרך שיקבע השר;

(2) ספק הגז היוצא יחזיר לבעל הפיקדון את דמי הפיקדון ששילם בעד ציוד הגז המושאל, בדרך שיקבע השר;

(3) על אף האמור בפסקה (2), נטל ספק גז יוצא ציוד גז מושאל המסומן בשמו או בסימונו או קיבל ספק גז יוצא מספק גז נכנס הודעה, לפי פסקה (1), על כך שעליו ליטול ציוד כאמור שפונה ופורק בידי הספק הנכנס, יעביר ספק הגז היוצא לספק הגז הנכנס את דמי הפיקדון בעד ציוד הגז המושאל, בדרך שיקבע השר, ובלבד שמתקיימים שני אלה:

(א) ספק הגז הנכנס מסר לספק הגז היוצא הודעה מאת צרכן הגז שאתו התקשר ספק הגז הנכנס בחוזה להספקת גז לגבי הנכס שממנו נלקח הציוד המושאל, על התקשרותו עם ספק הגז הנכנס בחוזה כאמור, או מסר לו העתק מהחוזה;

(ב) ספק הגז הנכנס מסר לספק הגז היוצא העתק ייפוי כוח מאת צרכן הגז כאמור בפסקת משנה (א), לביצוע הפעולות הנדרשות לקבלת דמי הפיקדון;

דברי הסבר

ומועדיו בתקנות. בין השאר מוצע לקבוע כי במקרה שספק גז יוצא נטל ציוד גז מושאל (ציוד גז, הנמצא בבעלות ספק הגז ומושאל לצרכן, למעט מכל נייח, קרי, צובר) המסומן בשמו או בסימונו או קיבל מספק גז נכנס הודעה שלפיה עליו ליטול ציוד כאמור, הוא יידרש להעביר לספק הגז הנכנס את דמי הפיקדון ששולמו בעד הציוד המושאל וזאת אם ספק הגז הנכנס מסר לו הודעה מהצרכן על כך שזה התקשר עמו בחוזה או העתק מהחוזה, וכן ייפוי כוח לקבלת דמי הפיקדון בעבור הצרכן. לעניין זה מוצע לקבוע חזקה, המתבססת על הניסיון המעשי, שלפיה ספק גז קיבל דמי פיקדון בעבור כל מכל המסומן בשמו או בסימונו, וזאת אלא אם כן הוכיח אחרת. עוד מוצע לקבוע כיצד יועברו דמי הפיקדון לספק הגז הנכנס במקרה שהצרכן בנכס אינו בעל הפיקדון ומה יהיה סכום דמי הפיקדון במקרה זה.

(4) לעניין סעיף קטן זה, חזקה כי שולם לספק גז יוצא פיקדון בעד כל מכל המסומן בשמו או בסימונו, אלא אם כן הוכיח אחרת.

(ד) העביר ספק הגז היוצא לספק הגז הנכנס את דמי הפיקדון כאמור בסעיף קטן (ג)(3), יחולו הוראות אלה:

(1) היה צרכן הגז רשום ברישומי ספק הגז היוצא כבעל הפיקדון, יחזיר לו ספק הגז הנכנס את דמי הפיקדון, או ירשום את הפיקדון ברישומיו על שם צרכן הגז, לפי בחירתו של הצרכן; עלה סכום הפיקדון שנרשם לפי הוראות פסקה זו על המחיר המרבי לפיקדון בעד ציוד גז לפי חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו–1996[8] (בסעיף זה – חוק הפיקוח), יחזיר ספק הגז הנכנס לצרכן הגז את ההפרש בין הסכומים האמורים;

(2) לא היה צרכן הגז רשום ברישומי הספק היוצא כבעל הפיקדון, ולא פנה בעל הפיקדון לספק הגז היוצא בבקשה לקבל את החזר דמי הפיקדון, יחולו הוראות אלה:

(א) ספק הגז היוצא יעביר לספק הגז הנכנס, במועד העברת דמי הפיקדון לפי סעיף קטן (ג)(3), את פרטי בעל הפיקדון הרשום ברישומיו בקשר לנכס שממנו נלקח ציוד הגז המושאל, וספק הגז הנכנס ירשום את דמי הפיקדון על שם בעל הפיקדון כאמור; ביקש בעל הפיקדון מספק הגז היוצא לקבל לידיו את החזר דמי הפיקדון, לאחר שספק הגז היוצא העבירם לספק גז נכנס כאמור בסעיף קטן (ג)(3), ייתן ספק הגז היוצא לבעל הפיקדון פרטים בדבר ספק הגז שאליו הועברו דמי הפיקדון;

(ב) לא היו בידי הספק היוצא פרטי בעל הפיקדון כאמור בפסקת משנה (א), ירשום ספק הגז הנכנס ברישומיו את פרטי הנכס שבקשר אליו הועברו לו דמי הפיקדון; המציא צרכן גז לספק הגז הנכנס קבלה בדבר תשלום דמי הפיקדון בעד הציוד המושאל שנלקח מנכס כאמור, או הוכיח לו בדרך אחרת כי הוא בעל הפיקדון, ישיב לו ספק הגז הנכנס את דמי הפיקדון.

(ה) דמי הפיקדון שיועברו לפי הוראות סעיף קטן (ד)(1) או (2) ייקבעו או יוחזרו לפי חוק הפיקוח, והתוספת בשל אי־החזר במועד תהיה בשיעור שיקבע השר.

[8] ס"ח התשנ"ו, עמ' 192.

החזר דמי פיקדון בעד ציוד גז מושאל בשל שינוי בעלות בנכס

117ו. (א) הודיע צרכן גז ביתי שהוא בעל הפיקדון, לספק גז, על שינוי הבעלות בנכס שלגביו הוא קשור עם ספק הגז בחוזה להספקת גז, יראו את צרכן הגז הביתי כאילו הודיע לספק הגז על סיום החוזה (בסעיף זה – צרכן עוזב), וספק הגז יחזיר לצרכן כאמור את דמי הפיקדון ששילם לו הצרכן בעד ציוד הגז המושאל; דמי הפיקדון כאמור בסעיף קטן זה יוחזרו בדרך שקבע השר או לפי חוק המקרקעין (החלפת ספק גז בבית משותף), התשנ"א–1991[9], לפי העניין; לעניין זה, "שינוי בעלות בנכס" – קבלת חזקה בנכס, לאחר העברת זכות בעלות או חכירה לדורות כמשמעותן בחוק המקרקעין, בנכס מקרקעין, לרבות התחייבות להעברת זכות כאמור.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), הודיע הבעלים החדש של נכס כאמור בסעיף קטן (א) לספק הגז כאמור באותו סעיף קטן על רצונו להתקשר אתו בחוזה להספקת גז ועל רצונו שספק הגז יעביר את דמי הפיקדון על שמו, רשאי ספק הגז להעביר את דמי הפיקדון ששילם לו הצרכן העוזב על שמו של הבעלים החדש, ובלבד שהצרכן העוזב הסכים לכך, ואם אינו בעל הפיקדון – ניתנה לכך גם הסכמת בעל הפיקדון; העביר ספק הגז את דמי הפיקדון על שמו של הבעלים החדש, ירשום אותו ברישומיו כבעל הפיקדון.

פיצויים לדוגמה

117ז. (א) בית המשפט רשאי לפסוק לצרכן גז שמסר לספק גז יוצא, בעצמו או באמצעות אחר מטעמו, הודעה על סיום חוזה כאמור בסעיף 17ה(ב) פיצויים שאינם תלויים בנזק (בסעיף זה – פיצויים לדוגמה), בסכום שלא יעלה על 3,000 שקלים חדשים, אם מתקיים אחד מאלה:

(1) צרכן הגז ביקש מספק הגז היוצא, החזר דמי פיקדון בעד הציוד המושאל כאמור בסעיף 17ה(ג)(2), לאחר חלוף המועד להחזר דמי הפיקדון לפי אותו סעיף, וספק הגז לא החזיר לו את דמי הפיקדון לפי הוראות הסעיף האמור, בתוך 15 ימים מיום שביקש כאמור;

דברי הסבר

לסעיף 117ו המוצע

כדי למנוע מקרים בעתיד שבהם הצרכן הרשום בנכס אינו בעל הפיקדון, מוצע לקבוע כי בכל מקרה שבו הודיע צרכן גז לספק גז על שינוי בעלות בנכס (כהגדרתו המוצעת), יראו זאת כהודעה על סיום חוזה ויוחזרו לצרכן הגז שהעביר את בעלותו בנכס לבעלים אחר (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – צרכן עוזב) דמי פיקדון ששילם. עם זאת, במקרה שבו הבעלים החדש בנכס מעוניין להמשיך בחוזה עם אותו הספק, מוצע כי ספק הגז יהיה רשאי להעביר את רישום דמי הפיקדון על שם הבעלים החדשים של הנכס, ובלבד שהצרכן העוזב הסכים לכך, ואם אינו בעל הפיקדון, ניתנה לכך גם הסכמת בעל הפיקדון.

לסעיף 117ז המוצע

במטרה להתמודד עם התופעה המתוארת לעיל של אי־החזרת פיקדונות בעד ציוד גז מושאל לבעליהם, מוצע להסמיך את בית המשפט לפסוק לצרכן שביקש מספק הגז להשיב לו את דמי הפיקדון עבור הציוד המושאל וספק הגז לא השיב לו את דמי הפיקדון כאמור בתוך 15 יום, פיצויים לדוגמה שאינם תלויים בהוכחת נזק, בסכום שלא יעלה על 3,000 שקלים חדשים. פיצויים כאמור ישולמו בשני מקרים: הראשון, במקרה שצרכן הגז הודיע לספק גז יוצא על סיום החוזה וביקש ממנו, לאחר שחלף המועד להחזר דמי הפיקדון כאמור בסעיף 17ה(ג)(2) המוצע, שיחזיר לו את דמי הפיקדון. והשני, במקרה שבו ספק הגז הנכנס

[9] ס"ח התשנ"א, עמ' 117.

(2) ספק הגז הנכנס ביקש מספק הגז היוצא, לאחר חלוף המועד להעברת דמי הפיקדון בעד הציוד המושאל לפי הוראות סעיף 17ה(ג)(3), להעביר לו את דמי הפיקדון כאמור, וספק הגז היוצא לא העבירם כאמור בתוך 15 ימים מיום שביקש ממנו ספק הגז הנכנס לעשות כן.

(ב) בבואו לקבוע את גובה הפיצויים לדוגמה, יתחשב בית המשפט, בין השאר, בשיקולים המפורטים להלן, ולא יתחשב בגובה הנזק שנגרם לצרכן, עקב אי־החזרת דמי הפיקדון:

(1) אכיפת החוק והרתעה מפני הפרתו;

(2) עידוד הצרכן למימוש זכויותיו;

(3) היות ההפרה הפרה חוזרת;

(4) חומרת ההפרה, היקפה הכספי ונסיבותיה.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכותו של הצרכן לפיצויים או לכל סעד אחר לפי דין בשל אותה הפרה."

תיקון חוק המקרקעין (החלפת ספק גז בבית משותף)

8. בחוק המקרקעין (החלפת ספק גז בבית משותף), התשנ"א–1991[10] –

(1) בשם החוק, במקום "(החלפת ספק גז בבית משותף)" יבוא "(החלפת ספק גז המספק גז באמצעות מערכת גז מרכזית)";

(2) בסעיף 1 –

(א) בהגדרה ""בית משותף", "בעל דירה", "דירה", "רכוש משותף", "תקנון" ו"מערכת גז מרכזית"", לפני ""בית משותף"" יבוא ""אסיפה כללית"";

(3) אחרי סעיף 1 יבוא:

"החלטה על החלפת ספק גז בבית משותף

1א. (א) בבית משותף שבו קיימת מערכת גז מרכזית, רשאים בעלי הדירות המחוברות לאותה מערכת להחליט על סיום כל החוזים שנחתמו עם ספק הגז או באמצעותו ולהתקשר עם ספק גז אחר כדי לרכוש גז ממנו או באמצעותו; החלטה כאמור יכול שתתקבל באחת מאלה:

(1) הסכמה בכתב של יותר ממחצית מבעלי הדירות המחוברות לאותה מערכת גז מרכזית;

דברי הסבר

ביקש מהספק היוצא, לאחר שחלף המועד להעברת דמי הפיקדון כאמור בסעיף 17ה(ג)(3) המוצע, שיעביר לו את דמי הפיקדון.

סעיפים 8 ו־9 חוק המקרקעין (החלפת ספק גז בבית משותף), התשנ"א–1991 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק המקרקעין (החלפת ספק גז)), קובע, בתוספת, הוראות לעניין הליך להחלפת ספק גז בבית משותף שמותקנת ומופעלת בו מערכת גז מרכזית, הנוגעות לשלב שלאחר מסירת ההודעה לספק היוצא על החלטת בעלי הדירות לסיים את החוזים אתו. ההוראות לעניין דרך קבלת ההחלטה על סיום החוזים עם ספק גז, בידי בעלי הדירות בבית משותף, קבועות היום בסעיף 59ד לחוק המקרקעין, התשכ"ט–1969 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק המקרקעין).

כיום קיים קושי בגיוס הרוב הדרוש למעבר לספק גז אחר בבית משותף, זאת בעיקר בשל הדרישה להסכמה בכתב של יותר ממחצית מבעלי הדירות הרוכשים גז באמצעות מערכת הגז המרכזית (ראו סעיף 59ד(ב) לחוק המקרקעין).

[10] ס"ח התשנ"א, עמ' 117; התשס"ח, עמ' 127.

(2) החלטת האסיפה הכללית שהתקבלה ברוב של בעלי הדירות המחוברות לאותה מערכת גז מרכזית, שהשתתפו באסיפה, ובלבד שהאסיפה כונסה בהתאם להוראות התקנון בעניין כינוס אסיפה כללית, ובהעדר הוראה כאמור בתקנון – בהתאם להוראות התקנון המצוי בעניין זה; בפסקה זו, "תקנון מצוי" – התקנון המצוי שבתוספת לחוק המקרקעין.

(ב) היו שני בתים משותפים או יותר מחוברים לאותה מערכת גז מרכזית, תתקבל החלטה על סיום כל החוזים שנחתמו עם ספק הגז או באמצעותו והתקשרות עם ספק גז אחר, כאמור בסעיף קטן (א)(1) או (2), בכל אחד מהבתים המשותפים, בנפרד.";

(4) בתוספת –

(א) בסעיף 1, במקום "בסעיף 59ד(ב) לחוק המקרקעין" יבוא "בסעיף 1א לחוק זה";

(ב) בסעיף 1א –

(1) ברישה, אחרי "בעלי הדירות בבית משותף" יבוא "או הודעת בעלי מקרקעין שאינם בית משותף (בתוספת זו – בעלי מקרקעין), או מחזיקים במקרקעין כאמור (בתוספת זו – מחזיקים במקרקעין), אשר מיתקני הגז השייכים להם מחוברים למערכת גז מרכזית, על סיום החוזה להספקת גז עם ספק הגז לפי חוק הסדרים, 1989";

(2) בפסקה (1), אחרי "שבעלי הדירות" יבוא "בעלי המקרקעין או המחזיקים במקרקעין";

(3) בפסקה (5), אחרי "ובעלי הדירות" יבוא "או בעלי המקרקעין או המחזיקים במקרקעין, לפי העניין";

(ג) בסעיף 2 –

דברי הסבר

במטרה להקל על גיוס הרוב הדרוש להחלפת ספק גז בבית משותף מוצע לקבוע חלופה נוספת לדרישת הרוב כאמור. על פי המוצע, בבית משותף שבו קיימת מערכת גז מרכזית, יהיו רשאים בעלי הדירות להחליף ספק גז בהסכמה בכתב של יותר ממחצית מבעלי הדירות המחוברות לאותה מערכת גז מרכזית, או בהחלטת האסיפה הכללית שהתקבלה בהסכמת רוב מבין בעלי הדירות המחוברים לאותה מערכת גז מרכזית שהשתתפו באסיפה, ובלבד שכינוס האסיפה לצורך קבלת החלטה כאמור נעשה לפי הוראות התקנון בעניין כינוס אסיפה כללית, ובהעדר הוראה בעניין בתקנון – לפי הוראות התקנון המצוי בעניין זה. מקום שבו שני בתים משותפים או יותר מחוברים לאותה מערכת גז מרכזית, מוצע כי יהיה צורך בקבלת החלטה על החלפת ספק גז, לפי אחת מהדרכים המפורטות בסעיף זה, בכל אחד מהבתים המשותפים.

במטרה לרכז יחד את כל ההוראות הנוגעות להחלפת ספק גז המספק גז באמצעות מערכת מרכזית, מוצע, בסעיף 9 להצעת החוק, לבטל את סעיף 59ד לחוק המקרקעין (הקובע כאמור את דרישת הרוב הקיימת היום) ולקבוע את ההוראה המעודכנת לעניין הרוב הדרוש בחוק המקרקעין (החלפת ספק גז), בסעיף 1א לאותו חוק כנוסחו המוצע, בסעיף 8 להצעת החוק. כמו כן מוצע לערוך בחוק המקרקעין את ההתאמות הנדרשות עקב העברת ההסדר שבסעיף 59ד האמור, לחוק המקרקעין (החלפת ספק גז).

מוצע להחיל את ההסדרים הקבועים בתוספת לחוק המקרקעין (החלפת ספק גז) לעניין החלפת ספק גז המספק גז באמצעות מערכת גז מרכזית בבית משותף (ואשר חלים לאור סעיף 27ב לחוק המקרקעין גם על החלפת ספק גז כאמור בבית שאינו רשום כבית משותף), גם על החלפת ספק גז כאמור בבית שאינו בית משותף, ולערוך את ההתאמות הנדרשות בתוספת עקב כך. מאחר שבעת יחול ההסדר שבתוספת גם לעניין בית שאינו בית משותף כאמור, מוצע לתקן את שם החוק כך שייקרא "חוק המקרקעין (החלפת ספק גז המספק גז באמצעות מערכת גז מרכזית), התשנ"א–1991".

(1) בסעיף קטן (א), במקום "כאמור בסעיף 59ה לחוק המקרקעין" יבוא "לבעלי המקרקעין או למחזיקים במקרקעין, לפי העניין, ולעניין בית משותף – את המיתקנים כאמור שאינם שייכים לבעלי הדירות לפי הוראות סעיף 59ה" ואחרי "שיודיע לבעלי הדירות" יבוא "לבעלי המקרקעין או למחזיקים במקרקעין, לפי העניין";

(2) בסעיף קטן (ג), אחרי "בעלי הדירות" יבוא "בעלי המקרקעין או המחזיקים במקרקעין".

תיקון חוק המקרקעין

9. בחוק המקרקעין, התשכ"ט–1969[11] –

(1) סעיף 59ד – בטל;

(2) בסעיף 59ה –

(א) בסעיף קטן (ב), במקום המילים "למעט מכל, מונה או וסת הניתנים לפירוק" יבוא "למעט מכל מיטלטל או נייח, מונה או וסת";

(ב) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) בסעיף זה –

"מכל מיטלטל" – כהגדרתו בסעיף 17ה(א) לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט–1989;

"מכל נייח" – כהגדרתו בסעיף 14 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט–1989;

"מערכת גז מרכזית" – מערכת להספקת גז שבאמצעותה מסופק גז לשתי דירות או יותר.";

(3) בסעיף 72(א), במקום "59א עד 59ח" יבוא "59א עד 59ג ו־59ה עד 59ח, לפי סעיף 1א לחוק המקרקעין (החלפת ספק גז בבית משותף), התשנ"א–1991";

(4) בסעיף 77ב, במקום "59א עד 59ז" יבוא "59א עד 59ג ו־59ה עד 59ז" ואחרי "ו־72 עד 77" יבוא "וכן סעיף 1א לחוק המקרקעין (החלפת ספק גז בבית משותף), התשנ"א–1991".

תיקון חוק בתי משפט לעניינים מינהליים

10. בחוק בתי משפט לעניינים מינהליים[12], בתוספת הראשונה, בפרט 32(6), במקום "(החלפת ספק גז בבית משותף)" יבוא "(החלפת ספק גז המספק גז באמצעות מערכת גז מרכזית)".

פרק ו': רישוי עסקים

תיקון חוק רישוי עסקים

11. בחוק רישוי עסקים, התשכ"ח–1968[13] –

(1) בסעיף 2(א1)(2)(א), אחרי "בתוספת" יבוא "הראשונה" ואחרי "התוספת" יבוא "הראשונה";

דברי הסבר

לבסוף, מוצע להבהיר, לעניין סעיף 59ה(ב) לחוק המקרקעין, כי הסעיף האמור מתייחס הן למכל נייח כהגדרתו בסעיף 14 לחוק הסדרים, 1989 והן למכל מיטלטל כהגדרתו בסעיף 17ה(א) לחוק האמור כנוסחו המוצע בסעיף 7(4) להצעת החוק. ויודגש כי אין בתיקון המוצע משום שינוי של הדין הקיים אלא הבהרה בלבד.

פרק ו' – כללי

חוק רישוי עסקים, התשכ"ח–1968 (בפרק זה – חוק רישוי עסקים), נועד להבטיח שורה של מטרות, המנויות בסעיף 1(א) בו, והן: איכות נאותה של הסביבה ומניעת מפגעים, מניעת סכנות לשלום הציבור והבטחה מפני שוד והתפרצות, בטיחות של הנמצאים במקום העסק או

[11] ס"ח התשכ"ט, עמ' 259; התשע"א, עמ' 639.

[12] ס"ח התש"ס, עמ' 190; התשע"ו, עמ' 1263.

[13] ס"ח התשכ"ח, עמ' 204; התשע"ו, עמ' 174.

(2) בסעיף 6, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א), שר הפנים, בהסכמת שר שקביעתו כעסק טעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי אשר רשות הרישוי תראה אותם מאושרים על ידי נותן האישור על יסוד תצהיר שהגיש בעל העסק לרשות הרישוי, ואשר לפיו העסק עומד באחד מאלה:

(א) בתנאי המפרט האחיד של אותו נותן אישור;

(ב) בתנאים שהתנה אותו נותן אישור לגבי סוגי עסקים לפי החוק אם לא פורסם מפרט אחיד.

(2) מצאה רשות הרישוי שלא ניתן לראות את העסק כעומד בתנאי סעיף קטן (א1), לא תיתן רשות הרישוי את ההיתר או הרישיון ותודיע על החלטתה לבעל העסק תוך פירוט נימוקיה.

דברי הסבר

בסביבתו, מניעת סכנות של מחלות בעלי חיים ומניעת זיהומים במקורות מים, בריאות הציבור וקיום הדינים הנוגעים לתכנון ולבנייה ולכבאות.

בישראל פועלים כ־130 אלף עסקים טעוני רישוי, על פי נתונים שברשות אגף רישוי עסקים במשרד הפנים לשנת 2014 על 235 רשויות מקומיות, מתוכם 31% – כ־40 אלף עסקים – בלא רישיון עסק.

מהנתונים האמורים עולה, כי הסיבות העיקריות להעדר רישיון העסק, הנובעות מאי־העמידה בחוק רישוי עסקים, הן אי־עמידה בדרישות כיבוי אש – 29%, אי־עמידה בדרישות הנוגעות לקיום הוראות חוק התכנון והבנייה – 26% והשאר אי־עמידה בדרישות שאר המשרדים הנוגעים בדבר – בריאות, ביטחון פנים־משטרה, הגנת הסביבה, כלכלה וחקלאות.

הקושי בהוצאת רישיון עסק נובע מההליך הסבוך הכרוך בקבלת אישורים לצורך העניין ממשרדי הממשלה השונים הנוגעים בדבר, ויש בו כדי לעכב ולהכביד מאוד על היזמים המבקשים לפתח עסקים בישראל; כך נאלצים היזמים להשקיע זמן וממון רב במסגרת הליך קבלת הרישיון, כאשר קיים קושי לצפות מראש את העלויות הכרוכות בכך.

כדי להקל ולזרז את ההליך של הוצאת רישיון העסק מוצעים שני הסדרים עיקריים:

האחד, קביעת מנגנון המאפשר לשר הפנים, בהסכמת מי משרי הממשלה השונים שקביעתו של העסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, לקבוע שסוגי עסקים מסוימים לא יידרשו לבדיקה על ידי נותני האישור לעניין עמידתם בתנאים למתן רישיון, וחלף זאת רשות הרישוי תסתפק לגביהם בתצהיר שיוגש על ידי בעל העסק ולפיו העסק עומד בתנאים הנדרשים על ידי הרשות, ויראו את העסק כמי שאושר לצורכי הרישיון על ידי נותן האישור;

השני, הקמת מכוני בקרה שיהיה ניתן להסמיכם לתת אישור בדבר עמידת העסק בתנאי המפרט האחיד לצורך הוצאת רישיון עסק לסוגי עסקים מסוימים שייקבעו על ידי שר הפנים, בהסכמת מי משרי הממשלה הנוגעים בדבר, במקום נותן האישור.

לפסקה (2)

סעיף 6(א) לחוק רישוי עסקים קובע, כי רישיון או היתר זמני לעסק שקביעתו כעסק טעון רישוי נעשתה בהתייעצות עם שר אחד או יותר, לא יינתן אלא אם כן נתן כל אחד מהשרים או מי שהם הסמיכו לכך (בפרק זה – נותן האישור) – אישור.

כדי להקל ולזרז את ההליך של הוצאת רישיון העסק, מוצע לקבוע בסעיף 6 כי על אף האמור בסעיף קטן (א), שר הפנים, בהסכמת שר שקביעתו של העסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, יהיה רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי שלגביהם תסתפק רשות הרישוי בתצהיר שנתן להם בעל העסק, ותראה את העסק מאושר בידי נותן האישור, ובלבד שלפי התצהיר העסק עומד בתנאי המפרט האחיד של אותו נותן אישור, ואם לא פורסם לגביו מפרט אחיד – בתנאים שקבע נותן האישור לאותו סוג עסק.

כמו כן מוצע לקבוע בסעיף קטן (א1)(2), כי אם מצאה רשות הרישוי לגבי בקשה שהוגשה, שלא ניתן לראות את העסק כעומד בתנאי סעיף קטן (א1), לא תיתן רשות הרישוי היתר או רישיון (בפרק זה – רישיון) ותודיע על החלטתה למגיש הבקשה תוך פירוט נימוקיה.

בסעיף קטן (א2) מוצע לקבוע, כי אין בהוראות סעיף קטן (א1), כדי לגרוע מסמכויותיהם האחרות של נותני האישור ובכלל זה משמרת את סמכויות הפיקוח שלהם על אותם עסקים שקיבלו רישיון עסק על סמך התצהיר שנתנו לצורך קבלת הרישיון.

בסעיף קטן (א3) מוצע לקבוע, כי אם מצאה רשות הרישיון, ביוזמתה או על פי פנייה של אחר, כי התצהיר שהוגש לפי סעיף קטן (א1) הוא תצהיר שקר, עליה להודיע על כך לבעל העסק ולנותן האישור, ולא יראו את העסק כמאושר על ידי נותן האישור, ואם ניתן לעסק רישיון או היתר על סמך התצהיר האמור, על רשות הרישוי לבטל את

(א2) אין בהוראות סעיף קטן (א1) כדי לגרוע מסמכויותיהם האחרות של נותני האישור, לגבי העסקים שנקבע לגביהם צו לפי פסקה (1) של הסעיף הקטן האמור.

(א3) מצאה רשות הרישוי, ביוזמתה או על פי פנייה של אחר, כי התצהיר שהוגש לפי סעיף קטן (א1) הוא תצהיר שקר, תודיע על כך לבעל העסק, ולנותן האישור, ולא יראו את העסק כמאושר על ידי נותן האישור; ניתן לעסק רישיון או היתר לפי החוק על סמך אותו תצהיר, תבטל הרשות את הרישיון או ההיתר והכול לאחר שנתנה הזדמנות לבעל העסק להשמיע את טענותיו.";

(3) אחרי סעיף 14א1 יבוא:

"אי־קיום הוראות פרק ב'1

14א2. מי שעשה פעולה הטעונה רישוי לפי פרק ב'1 בלא רישיון, בניגוד להוראות לפי סעיף 29יד(א), בעל רישיון מכון בקרה שהפר תנאי מהתנאים למתן רישיון או תנאי מתנאי הרישיון, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין; היתה העבירה עבירה נמשכת – קנס נוסף כאמור בסעיף 61(ג) לחוק העונשין, לכל יום שבו נמשכת העבירה לאחר המועד שבו דרש שר הפנים או מי שהסמיך לעניין זה להפסיק את ההפרה.";

(4) אחרי סעיף 29יא יבוא:

"פרק ב'1: מכוני בקרה

סימן א': הקמת מכון בקרה ותפקידיו

הגדרות

29יב. בסימן זה –

"אישור" – כמשמעותו בסעיף 6;

"בעל מכון" – בעל שליטה או בעל עניין במכון בקרה;

"בעל עניין" ו"שליטה" – כהגדרתם בחוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968[54];

דברי הסבר

הרישיון או ההיתר, והכול לאחר שנתנה הזדמנות לבעל העסק להשמיע את טענותיו.

הסדר בהתאם להצעת חוק זו צפוי להיות מיושם ברשות הכבאות וההצלה בהתאם לעבודה מקצועית שבוצעה ברשות באשר לעסקים שתחת פיקוחה, שעל פי העבודה שבוצעה סיכון האש לגביהם אינו גבוה.

לפסקה (3)

פרק ב'1 לחוק המוצע בסעיף 11(4) לחוק זה והמבוסס על הוראות פרק ה'3 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965 (בפרק זה – חוק התכנון והבנייה) יאפשר לשר הפנים לתת רישיון למכון בקרה שתפקידו יהיה לתת אישור כמשמעותו בסעיף 6 (בפרק זה – האישור), במקום נותן האישור. המכון יעסיק בקרים מורשים לרישוי עסקים ועל פי תנאי הרישיון שניתן למכון.

סעיף 14א2 שמוצע להוסיפו בסעיף 11(3) לחוק זה, קובע, כי מי שעשה פעולה הטעונה רישוי לפי פרק ב'1 בלא רישיון (סעיף 29יד(א) המוצע), בעל רישיון מכון בקרה שהפר תנאי מהתנאים למתן רישיון או תנאי מתנאי הרישיון, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין (בסכום מרבי של 226,000 שקלים חדשים); ואם היתה העבירה עבירה נמשכת – קנס נוסף כאמור בסעיף 61(ג) לחוק העונשין (בסכום מרבי של 1,400 שקלים חדשים), לכל יום שבו נמשכת העבירה לאחר המועד שבו דרש שר הפנים או מי שהסמיך לעניין זה להפסיק את ההפרה.

לפסקה (4)

לצורך ייעול מערך רישוי העסקים, ולשם הפחתת הנטל הרגולטורי על המבקשים להקים עסק טעון רישוי, הנחה ראש הממשלה במסגרת החלטת ממשלה מס' 1007 מיום ז' בטבת התשע"ו (17 בינואר 2016), כי יש לבחון אפשרות להקמת מבדקות שיאפשרו לגורמים חוץ ממשלתיים לתת אישור של עמידה בתנאי רישיון.

מודל דומה קבוע בפרק ה'3 לחוק התכנון והבנייה ביחס להקמת מכונים שאחראים על בקרת תכן וביצוע בנייה בהתאם להיתר שניתן לפי חוק התכנון והבנייה.

[54] ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

"הרשות להסמכת מעבדות" – הרשות הלאומית להסמכת מעבדות שהוקמה לפי חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות;

"חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות" – חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, התשנ"ז–1997[15];

"עניין אישי" – לרבות עניין אישי של קרובו, עניין של תאגיד שהוא או קרובו הם בעלי עניין בהם, או עניין של גוף שהוא או קרובו הם מנהלים או עובדים אחראים בו;

"קרוב" – בן זוג, הורה, הורה הורה, בן או בת ובני זוגם, אח או אחות וילדיהם, גיס, גיסה, דוד או דודה וילדיהם, חותן, חותנת, חם, חמות, חתן, כלה, נכד או נכדה, לרבות חורגים וכן כל אדם הסמוך על שולחנו;

"השר המאשר" – שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי לצורך הבטחת מטרה מהמטרות בסעיף 1(א) נעשית בהתייעצות עמו.

מתן אישור בידי מכון בקרה

29יג. שר הפנים, בהסכמת השר המאשר, רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי, אשר מכון בקרה יכול שיוסמך לתת לגביהם אישור, במקום נותן האישור, לפי תנאי המפרט האחיד והוראות פרק זה.

הקמת מכון בקרה ותפקידיו

29יד. (א) לא יפעיל אדם מכון בקרה אלא אם כן ניתן לו רישיון לפי סעיף 29טו.

דברי הסבר

פרק ב'1 המוצע, יאפשר לתת רישיון למכוני בקרה לרישוי עסקים, אשר תפקידם יהיה לתת אישור, במקום נותני האישור, לעסקים אשר פורסם לגביהם מפרט אחיד זאת לאחר ששר הפנים יקבע בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי שמכון בקרה יכול שיוסמך לתת לגביהם אישור במקום נותן האישור.

מכיוון שמדובר בהעברת סמכויות לבדיקה ולאישור המבוצעות היום על ידי משרדי ממשלה שונים לגורמים פרטיים וכדי להבטיח שהעבודה של המכונים תהיה ברמה מקצועית נאותה ותעמוד בכללים של טוהר מידות וממשל תאגידי, מוצע שמכון בקרה לרישוי עסקים לא יופעל אלא לאחר קבלת רישיון על ידי שר הפנים שניתן להתנותו בתנאים.

לצד האמור, מוצע לקבוע חובת דיווח עצמי של המכון שידווח על כל שינוי שחל במידע שמסר בעת הגשת הבקשה לרישיון וכן חובות דיווח שונות הנוגעות לפעילות המכון ופעילות הבקרים המורשים.

עוד מוצע לאפשר הסמכה של עובדי משרד הפנים ושל שאר משרדי הממשלה הנוגעים בדבר לצורך פיקוח וביקורת של פעילות המכון והבקרים המורשים. כהשלמה לכך, מוצע לקבוע נסיבות שבהן יוכל שר הפנים לבטל, להתלות, להגביל או לשנות מתנאי רישיון של מכון או מהרשאה שניתנה לבקר מורשה המועסק על ידי המכון, כמו גם האפשרות להטיל עיצום כספי על מכון שהפר הוראות מסוימות, ונוסף על האפשרות להגשת כתב אישום כנגד מכון שפעל בלא רישיון או בניגוד לתנאיו, כאמור בסעיף 11(3) לחוק זה.

לסעיף 29יג המוצע

בסעיף זה מוצע להסמיך את שר הפנים, בהסכמת שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשית בהתייעצות עמו (בפרק זה – השר המאשר) (כהגדרתו בסעיף 29יב), לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי, אשר מכון בקרה יכול שיוסמך לתת לגביהם אישור לפי תנאי המפרט האחיד והוראות פרק זה, במקום נותן האישור; הסמכה כאמור של מכון בקרה תהיה רק לסוגי עסקים אשר פורסם לגביהם מפרט אחיד.

סוגי העסקים שתתאפשר בהן הבדיקה והאישור כאמור על ידי המכון יהיו כאלה שלדעת השרים הבדיקה שלהם תוכל להיערך על ידי מכון בקרה ובכלל זאת למשל, יש לבחון את מרחב שיקול הדעת המועבר למכונים והאם עלולה להיות פגיעה ממשית בזכויות מבקשי היתר או רישיון.

לסעיף 29יד המוצע

מוצע לקבוע חובת רישיון לשם הפעלה של מכון בקרה. מכון בקרה יפעל על פי תנאי הרישיון שניתן לו

[15] ס"ח התשנ"ז, עמ' 156.

(ב) מכון בקרה יפעל לפי הוראות חוק זה, ותפקידו יהיה לתת אישור לפי בקשת מבקש רישיון או היתר; המכון יעסיק בקרים מורשים לרישוי עסקים (להלן – בקר מורשה) לפי הוראות פרק זה ועל פי תנאי הרישיון שניתן לו לפי סעיף 29טו.

(ג) מכון בקרה יפעל בהגינות, בשוויון ובלא משוא פנים.

תנאים למתן רישיון להפעלת מכון בקרה ולפעילותו

29טו. שר הפנים רשאי לתת לאדם רישיון להפעיל ולשמש מכון בקרה (בפרק זה – רישיון למכון בקרה), אם התקיימו בו כל אלה:

(1) הוא חברה שהתאגדה בישראל וכל עיסוקה הוא הפעלה של מכון בקרה לפי הוראות חוק זה, לרבות מכון בקרה כהגדרתו בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[16] (להלן – חוק התכנון והבנייה), למעט מכון בקרה שהוקם על ידי משרד ממשלתי, רשות שהוקמה לפי חוק, חברה ממשלתית, רשות מקומית או תאגיד בבעלות מלאה של רשות מקומית אחת או יותר;

(2) פועלים בשירותו בקרים מורשים לרישוי עסקים לפי סעיף 29יח (להלן – בקרים מורשים);

(3) מכון בקרה, בעל המכון, מנהלו, מי שפועל בשירותו כאמור בפסקה (2), וכל בעל תפקיד אחר בו שקבע שר הפנים, לא הורשעו בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הם ראויים להיות מכון בקרה, בעל מכון או בעל תפקיד כאמור, ולא הוגש נגד מי מהם כתב אישום בעבירה כאמור שטרם ניתן לגביו פסק דין סופי;

(4) מכון בקרה, בעל המכון, מנהלו, מי שפועל בשירותו כאמור בפסקה (2) וכל בעל תפקיד אחר בו שקבע שר הפנים, אינם עלולים להימצא, במישרין או בעקיפין, באופן תדיר, במצב של ניגוד עניינים בין פעולת מכון הבקרה או מילוי תפקידם במכון הבקרה, לבין עניין אישי או תפקיד אחר שלהם;

דברי הסבר

לפי הוראות חוק רישוי עסקים, ותפקידו יהיה לתת אישור לעסק, לפיו הוא עומד בתנאי המפרט האחיד לסוג העסק שלגביו הוסמך על ידי הרשות להסמכת מעבדות (לפי סעיף 29טו(5) המוצע), באמצעות בקרים מורשים לרישוי עסקים שיעסיק המכון לפי הוראות פרק ב'1. לאור העברת סמכות האישור מגורמים ממשלתיים לגורמים פרטיים ומעמדו הציבורי של המכון, מוצע לקבוע כי על מכון הבקרה לפעול בהגינות, בשוויון ובלא משוא פנים.

לסעיף 29טו המוצע

מוצע כי רישיון למכון בקרה יינתן בידי שר הפנים –

1. רק לחברה שהתאגדה בישראל וכל עיסוקה הוא הפעלה של מכון בקרה לפי הוראות פרק ב'1. מוצע שגם מכון בקרה שהוקם לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965, יוכל לפעול ולשמש כמכון בקרה לעניין פרק זה. החוק לא יחול על מכוני בקרה אחרים שהוקמו על ידי משרד ממשלתי, רשות שהוקמה על פי חוק, חברה ממשלתית, רשות מקומית או תאגיד בבעלות מלאה של רשות מקומית אחת או יותר – לא יוכלו לפעול ולשמש כמכון בקרה לפי פרק זה;

2. פועלים ברשותו בקרים מורשים לרישוי עסקים כאמור בסעיף 29יח המוצע;

3. מכון הבקרה, בעל המכון, מנהלו, מי שפועל בשירותו וכל בעל תפקיד אחר בו שקבע השר לא הורשעו בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הם ראויים להיות מכון בקרה או בעלי תפקיד אחר כמפורט לעיל ולא הוגש נגד מי מהם כתב אישום בעבירה כאמור שטרם ניתן לגביו פסק דין סופי;

4. מכון הבקרה ומי מהמפורטים בסעיף 11(3) לחוק זה אינם עלולים להימצא במישרין או בעקיפין, באופן תדיר,

[16] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

(5) הוא הוסמך על ידי הרשות להסמכת מעבדות לתת אישורים לפי סעיף 29יד(ב) לאחד או יותר מסוגי העסקים שנקבעו בצו על פי הוראות נותני האישור, לפי העניין, ובהתאם לכללים שקבעה הרשות; על הסמכה כאמור יחולו ההוראות לפי חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, בשינויים המחויבים;

(6) שר הפנים בהתייעצות עם השר המאשר רשאי לקבוע תנאים נוספים למתן רישיון, ורשאי הוא להוסיף תנאים אלה ברישיון שנתן.

רישיון למכון בקרה, תנאיו והארכת תוקפו

29טז. (א) רישיון למכון בקרה יעמוד בתוקפו חמש שנים, אלא אם כן קבע שר הפנים, בהתייעצות עם השר המאשר, תקופה קצרה יותר.

(ב) לבקשת מכון בקרה יאריך שר הפנים, בהתייעצות עם השר המאשר, את תוקף הרישיון לתקופות נוספות של חמש שנים כל אחת, לאחר שביצע ביקורת ופיקוח על פעילות מכון הבקרה לפי סעיף 29כח, ולאחר שנוכח שמתקיימים במכון כל התנאים לפי סעיף 29טו, אלא אם כן ראה שיש הצדקה להאריך את הרישיון לתקופה קצרה יותר או שלא להאריכו כלל.

(ג) רישיון למכון בקרה יכול שיותנה בתנאים, ובכלל זה יכול שיותנה לפעול בשטח המדינה כולה או בחלק ממנו, או לעסוק בכל סוגי העסקים אשר נקבעו בצו או בסוגי עסקים מסוימים.

(ד) ניתן רישיון למכון בקרה, יפורסם דבר מתן הרישיון באתר האינטרנט של משרד הפנים.

(ה) מכון בקרה יפרסם באתר האינטרנט שלו את הרישיון שניתן לו ותנאיו, ויעמידו לעיון הציבור במשרדיו.

(ו) רישיון למכון בקרה אינו ניתן להעברה אלא בהתאם להוראות ותנאים שקבע שר הפנים.

דברי הסבר

במצב של ניגוד עניינים בין פעולת המכון או מילוי תפקידם לבין עניין אישי או תפקיד אחר שלהם;

5. על מכון הבקרה להיות מוסמך על ידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות לתת אישורים לפי סעיף 29יד(ב);

6. המכון עומד בתנאים נוספים שהשר יהיה רשאי לקבוע בתקנות.

תנאים אלה באים להסדיר רמה מקצועית נאותה של פעילות מכון הבקרה ואת עמידתו בכללי טוהר המידות.

לסעיף 29טז המוצע

מוצע כי ככלל, הרישיון למכון הבקרה יינתן לחמש שנים; שר הפנים בהתייעצות עם השר המאשר (הוא השר הנותן את האישור לפי סעיף 6 לחוק לצורך מתן רישיון העסק), רשאי לקצר תקופה זו.

הרישיון ניתן להארכה בידי שר הפנים, לפי בקשת מכון הבקרה לתקופות נוספות של חמש שנים כל אחת, לאחר שביצע ביקורת לפי הוראות סעיף 29כח המוצע ומצא כי במכון מתמלאים כל התנאים לפי סעיף 29טו המוצע, כמו כן רשאי הוא לקצר את תקופת הרישיון או לא להאריכה כלל. הרישיון יכול שיותנה בתנאים – לפעול בשטח המדינה כולה או חלקה, לעסוק בכל סוגי העסקים שנקבעו בצו מכני בקרה או חלקם, או רק בסוגי עסקים מסוימים.

עוד מוצע בסעיף כי דבר מתן הרישיון ותנאיו יפורסמו באתר האינטרנט של משרד הפנים וכי גם המכון יפרסמם באתר האינטרנט שלו ויעמידם לעיון הציבור במשרדיו.

מוצע לקבוע שהרישיון אינו ניתן להעברה אלא בהתאם להוראות שקבע שר הפנים.

ביטול רישיון, התלייתו, הגבלתו או שינוי תנאיו

29יז. (א) שר הפנים, מיוזמתו או לפי בקשת נותן האישור, יבטל רישיון למכון בקרה אם נוכח שהתקיים אחד מאלה, ובלבד שנתן למכון הבקרה הזדמנות לטעון את טענותיו:

(1) הרישיון ניתן על יסוד מידע כוזב או שגוי או שניתן שלא כדין מטעם אחר;

(2) חדל להתקיים במכון הבקרה תנאי מהתנאים למתן הרישיון בסעיף 29טו(1), (2) או (5);

(3) חדל להתקיים או הופר תנאי מהותי מהתנאים ששר הפנים קבע ברישיון לפי סעיף 29טז(ג).

(ב) שר הפנים, מיוזמתו או לפי בקשת נותן האישור, רשאי לבטל רישיון למכון בקרה, להתלותו, להגבילו או לשנות את תנאיו, לרבות לעניין חלק משטח המדינה שבו מוסמך מכון הבקרה לפעול, וסוגי העסקים שלגביהם מכון הבקרה מוסמך לעסוק, לאחר שנתן למכון הבקרה הזדמנות לטעון את טענותיו, אם התקיים אחד מאלה:

(1) מכון הבקרה או מי מטעמו פעל בניגוד להוראות לפי חוק זה;

(2) מכון הבקרה, או מי מטעמו, פעל בניגוד לתנאי הרישיון להפעלת מכון הבקרה;

(3) מכון הבקרה או מי מטעמו פעל במצב של ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו לבין עניין אישי או תפקיד אחר שלו.

(ג) הודעה בדבר ביטול רישיון למכון בקרה, התלייתו, הגבלתו או שינוי תנאיו תישלח למכון הבקרה ותפורסם באתרי האינטרנט של משרד הפנים ושל מכון הבקרה.

(ד) ביטל שר הפנים רישיון למכון בקרה, התלה אותו, הגבילו או שינה את תנאיו, ייתן הוראות, בהתייעצות עם השר המאשר, לעניין המשך הטיפול בבקשות לרישיון או היתר לפי חוק זה שמכון הבקרה החל לטפל בהן לפני החלטת שר הפנים.

דברי הסבר

לסעיף 29יז המוצע

מוצע לקבוע, כי שר הפנים, מיוזמתו או לפי בקשת נותן אישור, יבטל רישיון למכון בקרה בנסיבות שבהן הרישיון ניתן שלא כדין, ובכלל זאת ניתן על יסוד מידע כוזב או שגוי, בנסיבות שבהן המכון אינו עומד עוד בתנאי הרישיון לפי סעיף 29טו(1), (2) או (5) המוצע, לעניין אופן התאגדותו, העסקת בקרים מורשים והסמכתו על ידי הרשות להסמכת מעבדות, או אם חדל להתקיים או שהופר תנאי מהותי מתנאים נוספים שקבע שר הפנים ברישיון לפי סעיף 29טז(ג) המוצע.

עוד מוצע, כי בנסיבות המפורטות בסעיף קטן (ב), שר הפנים, מיוזמתו או לפי בקשת נותן האישור, יהיה רשאי לבטל רישיון למכון בקרה, להתלותו, להגבילו או לשנות את תנאיו, לרבות לעניין חלק משטח המדינה שבו מוסמך מכון הבקרה לפעול וסוגי העסקים שלגביהם מכון הבקרה מוסמך לעסוק.

סמכויות הביטול, ההתליה, ההגבלה או שינוי תנאיו של רישיון יופעלו רק לאחר שניתנה למכון הבקרה ההזדמנות להשמיע את טענותיו.

הודעה בדבר ביטול, התליה, הגבלה או שינוי תנאיו של מכון בקרה תישלח למכון ותפורסם באתרי האינטרנט של משרד הפנים ושל מכון הבקרה.

בוטל רישיון, הוגבל הותלה או שונו תנאיו ייתן שר הפנים, בהתייעצות עם השר המאשר, הוראות להמשך הטיפול בבקשות לרישיון או היתר שמכון הבקרה החל לטפל בהן. בכלל זאת, שר הפנים יהיה רשאי להורות שהבקשות יועברו לטיפול במכון בקרה אחר, המוסמך לגבי אותו סוג עסק, או לנותן אישור.

סימן ב': בקרים מורשים לרישוי עסקים

בקרים מורשים לרישוי עסקים במכון בקרה

29יח. מכון בקרה יעסיק בקרים מורשים, במספר מזערי שיקבע שר הפנים, בהתאם לסוגי העסקים שהוסמך בעניינם לפי סעיף 29טו(5) והם יהיו עובדי מכון הבקרה.

סמכות בקר מורשה לרישוי עסקים

29יט. (א) במסגרת עבודתו במכון הבקרה, לבקר מורשה נתונה הסמכות לבדוק את עמידתם של סוגי עסקים בתנאי המפרט האחיד, בהתאם להרשאה שקיבל לפי סעיף 29כ, לצורך מתן אישור על ידי מכון הבקרה לפי 29יד(ב).

(ב) נותן האישור ייתן הנחיות והוראות שלפיהן בקר מורשה יפעיל את סמכותו כאמור בסעיף קטן (א); הבקר המורשה יפעל לפי הנחיות והוראות שניתנו כאמור ופורסמו באתר האינטרנט של נותן האישור ומשרד הפנים.

(ג) שר המשפטים, לאחר התייעצות עם שר הפנים, רשאי לקבוע כי לא תינתן לבקר מורשה סמכות כאמור בסעיף קטן (א) או שהפעלתה על ידי הבקר המורשה תותנה בתנאים שיקבע, אם יש בהפעלת הסמכות האמורה משום חשש לפגיעה ממשית בזכויות; קבע שר המשפטים כאמור, לא יפעיל בקר מורשה את הסמכות האמורה או שיפעילה בהתאם לתנאים שנקבעו, לפי העניין.

(ד) מצא מכון בקרה שמבדיקת הבקר המורשה עולה כי העסק אינו עומד בתנאי המפרט האחיד, יודיע על כך המכון לבעל העסק ויפרט את השינויים הנדרשים בעסק.

הרשאת בקר לרישוי עסקים

29כ. (א) שר הפנים, בהסכמת השר המאשר, יקבע את תנאי הכשירות הנדרשים מבקר מורשה לרבות השכלה, השכלה אקדמית או ניסיון; וכן רשאי הוא, בהסכמת השר המאשר, לקבוע תנאי הכשרה לרבות הכשרה מעשית, השתלמות ובחינות הסמכה לשם הרשאתו כבקר מורשה כאמור (להלן – תנאי הכשירות).

דברי הסבר

לסעיף 29יח המוצע

לצורך מילוי תפקיד המכון לתת אישור לעסק, ולפיו הוא עומד בתנאי המפרט האחיד לסוג העסק שלגביו הוסמך, ובהמשך להוראת סעיף 29יד(ב) כנוסחו בסעיף 11(4) לחוק זה, ולפיה מכון הבקרה יפעל באמצעות בקרים מורשים לרישוי עסקים, מוצע כי מכון הבקרה יעסיק בקרים מורשים לרישוי עסקים (בפרק זה – בקר מורשה) במספר מזערי שיקבע שר הפנים.

לסעיף 29יט המוצע

הסעיף המוצע מסדיר את סמכותם של הבקרים המורשים. מוצע לקבוע כי לבקר מורשה תוקנה הסמכות לבדוק את עמידתו של עסק בתנאי המפרט האחיד, בהתאם להרשאה שקיבל לפי סעיף 29כ כנוסחו בסעיף 11(4) לחוק זה, והכול לצורך מתן אישור על ידי מכון הבקרה לפי 29יד(ב) המוצע. כך גם מוצע לקבוע שאם מבדיקת הבקר המורשה עולה כי העסק אינו עומד בתנאי המפרט האחיד, יודיע על כך המכון לבעל העסק תוך פירוט השינויים הנדרשים בעסק.

כדי להבטיח שהבקר המורשה יערוך את הבדיקה על פי הסטנדרטים הנדרשים, מוצע שנותן האישור ייתן הנחיות והוראות ולפיהן יפעיל הבקר המורשה את סמכותו. לעניין זה מוצע לקבוע חובת פרסום לגבי ההנחיות וההוראות של נותן האישור כדי שיהיה בידי מגיש הבקשה המידע הנדרש לצורך עריכתה.

עוד מוצע ששר המשפטים, בהתייעצות עם שר הפנים, יהיה רשאי לקבוע כי לא תינתן לבקר מורשה סמכות או שהפעלת הסמכות, תותנה בתנאים אם יש בהפעלתה משום חשש לפגיעה ממשית בזכויות.

לסעיפים 29כ ו־29כא

לצורך הסדרת פעילותם ורמתם המקצועית של הבקרים המורשים, ובשים לב לאחריות המופקדת בידיהם, ולחלקם בהליך הוצאת האישור על ידי מכון הבקרה, מוצע כי שר הפנים, בהסכמת השר המאשר, יקבע את תנאי הכשירות הנדרשים מבקר מורשה, לרבות השכלה, השכלה אקדמית או ניסיון. כמו כן מוצע להקנות סמכות

(ב) תנאי הכשירות יפורסמו גם באתרי האינטרנט של משרד הפנים ושל השר המאשה.

(ג) מי שמבקש להיות בקר מורשה יגיש למשרד הפנים בקשה לקבלת הרשאה בצירוף כל המסמכים הנדרשים בהתאם לתקנות לפי פרק זה, וכן להנחיות נותני האישור לפי העניין, לרבות המידע הדרוש לשם בדיקת קיומו של ניגוד עניינים; הוגשה בקשה כאמור יבדוק משרד הפנים את עמידתו של המבקש בתנאי הבקשה, בתוך 45 ימים מיום שהוגשה לו הבקשה; קבע משרד הפנים שמתקיימים במבקש התנאים כאמור, יודיע על כך לנותן האישור שהבקר המורשה יפעל בתחום סמכותו; בסעיף קטן זה, "המידע הדרוש לשם בדיקת קיומו של ניגוד עניינים" – מידע בדבר עיסוקיו, תפקידיו וענייניו האישיים של מי שעומד להתחיל לכהן כבקר רישוי עסקים, שלו או של קרובו, העלולים לגרום לו להימצא במצב של ניגוד עניינים.

(ד) קיבל נותן האישור הודעה כאמור בסעיף קטן (ג) (בסעיף קטן זה – ההודעה), יחליט בה בתוך 14 ימים מיום קבלת ההודעה, ויחולו הוראות אלה:

(1) הודיע נותן האישור למשרד הפנים על הסכמתו להרשאה – יודיע משרד הפנים למבקש על אישור בקשתו לקבלת ההרשאה;

(2) הוא רשאי להודיע למשרד הפנים כי הוא מתנגד למתן ההרשאה, לרבות כי מתקיים לגביו האמור בסעיף 29כא(א)(2) או (3), ובלבד שינמק את סירובו;

(3) הודיע נותן האישור למשרד הפנים על דחיית בקשה כאמור בפסקה (2), יודיע משרד הפנים למבקש על דחיית בקשתו לקבלת ההרשאה;

(4) לא השיב נותן האישור למשרד הפנים בתוך 14 ימים כאמור, יראו אותו כמי שנתן את אישורו לבקשה; משרד הפנים יודיע למבקש על אישור בקשתו לקבלת ההרשאה, וכן יודיע לנותן האישור על אישור הבקשה לפי פסקה זו.

ביטול הרשאת בקר מורשה, התלייתה או התנאתה בתנאים

29כא. (א) שר הפנים, בהסכמת השר המאשר או לבקשתו, רשאי לבטל הרשאה, להתלותה או להתנותה בתנאים, לאחר שנתן לבקר המורשה הזדמנות לטעון את טענותיו, אם התקיים בו אחד מאלה:

דברי הסבר

לשר הפנים, בהסכמת השר המאשר, לקבוע תנאי הכשרה כמו הכשרה מעשית והשתלמות.

מוצע לקבוע כי מי שמבקש להיות בקר מורשה יגיש למשרד הפנים בקשה בצירוף מסמכים שקבע שר הפנים, לרבות המידע הדרוש לשם בדיקת ניגוד עניינים.

משרד הפנים יבחן האם המועמד עומד בתנאים הנדרשים בתוך 45 ימים, ואם מצא שמתקיימים במועמד התנאים האמורים, יודיע על כך לנותן האישור שהבקר המורשה מבקש לפעול בתחום סמכותו.

(1) הרשאתו ניתנה על יסוד מידע כוזב או שגוי או שההרשאה אינה כדין מטעם אחר;

(2) הוא הורשע או שהוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור בסעיף 29טו(3);

(3) הוא עלול להימצא, במישרין או בעקיפין, באופן תדיר, במצב של ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו כבקר מורשה לבין עניין אישי או תפקיד אחר שלו, או שהוא פעל במצב של ניגוד עניינים כאמור;

(4) חדל להתקיים בו תנאי מתנאי הכשירות;

(5) הוא פעל שלא בהתאם להנחיות, הוראות או תקנות שניתנו להפעלת סמכותו כאמור בסעיף 29יט;

(6) הוא אינו ממלא את הסמכויות והתפקידים שניתנו לו לפי חוק זה כראוי ובמועדים שנקבעו לכך;

(7) הוא נהג בדרך שאינה הולמת את עיסוקו.

(ב) הודעה בדבר ביטול הרשאתו של בקר מורשה, התלייתה או שינוי תנאיה, תישלח לבקר המורשה ולמכון הבקרה שבו הוא מועסק, וכן לנותן האישור, לפי העניין.

סימן ג': דרכי העבודה של מכון בקרה ובקר מורשה

פעילותו של מכון בקרה

29כב. (א) מכון בקרה יודיע על החלטתו בדבר מתן אישור לנותן האישור, לרשות הרישוי ולמגיש הבקשה, במועדים שקבע שר הפנים לפי סעיף 38ב לעניין מתן החלטה של נותן האישור, אלא אם כן שר הפנים, בהסכמת השר המאשר, קבע פרקי זמן קצרים יותר.

(ב) מכון בקרה יפעל בכפוף לכללים שקבעה הרשות להסמכת מעבדות לפי סעיף 29טו(5) ופרסמה באתר האינטרנט שלה.

(ג) למכון בקרה יהיה אתר אינטרנט שבו יפרסם את פרטיו ופרטים נוספים שהוא נדרש לפרסמם לפי חוק זה.

דברי הסבר

על נותן האישור יהיה להחליט בבקשה בתוך 14 ימים מיום קבלת הודעה. נותן האישור יהיה רשאי להתנגד למתן הרשאה כאמור, בין השאר, אם הרשאתו ניתנה על יסוד מידע כוזב או שגוי ובלבד שינמק את סירובו. אם נותן האישור לא הודיע בתום פרק הזמן האמור על דחיית בקשת המועמד, יראו את נותן האישור כמי שנתן את אישורו לבקשה, ומשרד הפנים יודיע למועמד על אישור בקשתו.

כמו כן מוצע לקבוע כי בהתקיים התנאים הנזכרים בסעיף 29כא(א) כנוסחם בסעיף 11(4) לחוק זה יהיה רשאי שר הפנים, בהסכמת השר המאשר או לבקשת השר המאשר, לבטל, להתלות או להתנות הרשאה בתנאים, לאחר שניתנה לבקר המורשה הזדמנות לטעון את טענותיו.

לסעיף 29כב המוצע

מוצע לקבוע כי מכון בקרה יודיע על החלטתו בדבר מתן אישור לנותן האישור, לרשות הרישוי ולמגיש הבקשה, במועדים שקבע שר הפנים לפי סעיף 38ב לחוק לעניין מתן החלטה של נותן האישור (המועדים קבועים בתקנה 7 לתקנות רישוי עסקים (הוראות כלליות), התשס"א–2000), אלא אם כן קבע שר הפנים, בהסכמת השר המאשר, פרקי זמן קצרים יותר למתן החלטה כאמור.

עוד מוצע לקבוע שמכון בקרה יפעל בכפוף לכללים שקבעה הרשות להסמכת מעבדות לפי סעיף 29טו(5) ופרסמה באתר האינטרנט שלה וכי יהיה לו אתר אינטרנט שבו יפרסם את פרטיו ופרטים נוספים שהוא נדרש לפרסמם לפי החוק המוצע.

אגרות ואיסור תמורה אחרת למכון בקרה

29כבג. (א) שר הפנים, באישור שר האוצר, יקבע אגרות שמגיש הבקשה לרישיון או היתר ישלם למכון הבקרה בעד בדיקה שמבוצעת על ידו.

(ב) מכון בקרה שלא עמד במועדים שנקבעו לפי סעיף 29כבב(א), יחזיר את האגרה ששילם או חלק ממנה; ואולם שר הפנים רשאי לקבוע הוראות לעניין נסיבות שבהן לא תוחזר אגרה על ידי מכון בקרה שלא עמד במועדים כאמור.

(ג) לא יקבל מכון בקרה לפי פרק זה כל תשלום, עמלה, הטבה או תמורה אחרת למעט האגרה שנקבעה לפי סעיף קטן (א).

החלת דינים על עובדי מכון בקרה

29כד. דין עובדי מכון בקרה לרבות הבקרים המורשים הפועלים בשירותו כאמור בסימן ב' כדין עובדי הציבור לעניין חוקים אלה:

(1) חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ם–1979[17];

(2) חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט–1969[18];

(3) חוק העונשין, התשל"ז–1977[19] – לעניין העבירות הנוגעות לעובדי הציבור.

מניעת ניגוד עניינים בעבודת מכון בקרה

29כה. (א) בעל מכון או בקר מורשה, לא יטפל במסגרת תפקידו בבקשה לרישיון או היתר אם הטיפול בה עלול לגרום לו להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין אחזקותיו במכון הבקרה או מילוי תפקידו במכון הבקרה, לפי העניין, לבין עניין אישי או תפקיד אחר שלו.

(ב) נודע לבעל מכון או בקר מורשה שהוא עלול להימצא במצב של ניגוד עניינים כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך למנהל מכון הבקרה וימסור לו את המידע הנוגע לעניין, ולא יטפל בנושא האמור.

(ג) שר המשפטים, בהסכמת שר הפנים, רשאי לקבוע כללים לעניין מניעת ניגודי עניינים של מכון בקרה, בעל מכון בקרה, ומי מטעמו שפועלים בשירותו.

דברי הסבר

לסעיף 29כבג המוצע

מוצע כי שר הפנים, באישור שר האוצר, יקבע אגרות שמגיש הבקשה לרישיון או היתר ישלם למכון הבקרה בעד בדיקה שמבוצעת על ידו. כמו כן מוצע לקבוע שמכון בקרה שלא עמד במועדים לפי החוק, כאמור בסעיף 29כב המוצע, יחזיר את האגרה ששילם מגיש הבקשה, כולה או חלקה. עם זאת מוצע לקבוע ששר הפנים יהיה רשאי לקבוע נסיבות שבהן לא יחזיר מכון בקרה אגרה למרות שלא עמד במועדים כאמור, למשל בנסיבות שלא היו תלויות במכון.

לסעיף 29כד המוצע

בשל אופי הפעילות והסמכויות שמוצע להעביר למכוני הבקרה ולעובדיהם, מוצע להחיל על עובדי מכוני הבקרה חיקוקים החלים על עובדי ציבור שנועדו להבטיח טוהר מידות בפעילותם לפי פרק זה.

לסעיף 29כה המוצע

למניעת ניגודי עניינים בפעילותם של בעל מכון או בקר מורשה מוצע לקבוע כי הם לא יטפלו בבקשה שהוגשה למכון הבקרה אם הטיפול בה עלול לגרום לניגוד עניינים וכי שר המשפטים, בהסכמת שר הפנים, יהיה רשאי לקבוע כללים לעניין ניגודי עניינים של בעל מכון בקרה או מי מטעמו שפועלים בשירותו.

[17] ס"ח התש"ם, עמ' 2.

[18] ס"ח התשכ"ט, עמ' 2.

[19] ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

הוראות לעניין מכוני בקרה

29כו. (א) שר הפנים רשאי לקבוע הוראות לעניין רישוי מכון בקרה והסדרת פעילותו, ובכלל זה –

(1) אופן העבודה של המכון, לרבות מערכת תיעוד של עבודת המכון, והוראות נוספות לשם הבטחת עבודתו המקצועית ואיכות פעולתו, מילוי תפקידיו, לרבות לעניין קיום ביטוחים נדרשים, מתן ערבויות והדרכים למימושן;

(2) נוהלי עבודת הבקר המורשה, לרבות חובת הודעה, דיווח והתייעצות של הבקר המורשה עם נותן האישור שהוא פועל בתחום סמכותו; הוראות לפי פסקה זו ייקבעו בהסכמת השר המאשר;

(3) דרכי התשלום למכון בקרה בעד שירותיו.

(ב) הסתבר לשר הפנים כי קיימת מניעה שמכון בקרה ימשיך לטפל בבקשה מסוימת לרישיון או היתר, רשאי הוא לתת הוראות בדבר המשך הטיפול בבקשה, לרבות לעניין התשלום שהתקבל לצורך הטיפול בה; ובלבד שהוראות להמשך טיפול בידי נותן אישור יינתנו בהתייעצות עם השר המאשר.

סימן ד': דיווח, פיקוח וביקורת

חובת דיווח של מכון בקרה

29כז. (א) מכון בקרה ידווח לשר הפנים ולנותן האישור בסמוך לאחר שנודע לו על כל שינוי שחל במידע שמסר בעת שהוגשה הבקשה לקבלת רישיון, או אם שונה או חדל להתקיים בו תנאי מהתנאים למתן רישיון.

(ב) מכון בקרה ידווח לפחות פעם בשנה לשר הפנים ולנותן האישור על פעילותו, לרבות עמידתו בתנאים למתן רישיון ותנאים ברישיון, וכן על כל מידע אחר שיבקש השר או נותן האישור, בהתאם להוראות שקבע השר; שר הפנים רשאי לקבוע הוראות לעניין פרסום מידע ודיווחים שיוגשו לפי סעיף זה.

(ג) סעיפים קטנים (א) ו־(ב) לא יחולו על מידע לעניין סעיף 29טו(3).

דברי הסבר

לסעיף 29כו המוצע

מוצע להסמיך את שר הפנים לקבוע בתקנות הוראות –

1. לעניין רישוי מכון בקרה – הסדרת פעילותו ובכלל זה, אופן עבודת המכון, מערכת תיעוד, הוראות לשם הבטחת עבודתו המקצועית ואיכות פעולתו, קיום ביטוחים, מתן ערבויות והדרכים למימושן (פסקה (1)), ודרכי התשלום למכון בעד שירותיו (פסקה (3));

2. לעניין עבודת הבקר המורשה – נוהלי עבודתו ובכלל זה חובת הודעה, דיווח והתייעצותו עם נותן האישור שהוא פועל בתחום סמכותו. תקנות בעניין זה טעונות הסכמה של השר המאשר שהבקר המורשה פועל בתחום סמכותו.

נוסף על כך, מוצע לקבוע כי אם הסתבר לשר הפנים שקיימת מניעה שמכון בקרה ימשיך לטפל בבקשה מסוימת לרישיון או היתר, רשאי הוא לתת הוראות בדבר המשך הטיפול בבקשה, לרבות לעניין התשלום שהתקבל לצורך הטיפול בה; ובלבד שהוראות להמשך טיפול בידי נותן אישור יינתנו בהתייעצות עם השר המאשר. כך למשל, מקרה שבו הסתבר לשר הפנים שמכון בקרה, או מי מטעמו מצוי במצב של ניגוד עניינים.

לסעיף 29כז המוצע

כדי לאפשר ביקורת ופיקוח על פעילותם של מכוני בקרה, מוצע לקבוע שעל מכון בקרה לדווח לשר הפנים ולנותן האישור שהוא פועל בתחום סמכותו –

1. על כל שינוי שחל במידע שמסר בעת שהוגשה הבקשה לקבלת רישיון, או שונה או חדל להתקיים בו תנאי מהתנאים למתן רישיון; הדיווח יימסר בסמוך למועד שבו נודע לו עליהם (סעיף קטן (א));

ביקורת ופיקוח על מכוני בקרה ובקרים מורשים

29כח. (א) (1) שר הפנים יבצע ביקורת ופיקוח על התקיימות התנאים למתן רישיון למכון בקרה, התנאים למתן הרשאה לבקר מורשה ועל פעילות מכון הבקרה והבקר המורשה, ורשאי הוא לקבוע הוראות לעניין זה.

(2) לעניין ביקורת ופיקוח כאמור בסעיף קטן (א), רשאי שר הפנים להסתמך על ממצאי ביקורת ופיקוח של הרשות להסמכת מעבדות בעניין עמידת מכון הבקרה בתנאי ההסמכה, ולשם כך רשאי הוא לדרוש מהרשות להסמכת מעבדות ממצאים כאמור וכל מידע שיש בידיה לעניין זה; הרשות להסמכת מעבדות תעביר לשר הפנים את המידע שהתבקש.

(ב) לשם ביקורת ופיקוח על ביצוע הוראות פרק זה, רשאי שר הפנים להסמיך, מבין עובדי משרדו, מפקחים שיהיו נתונות להם סמכויות לפי סעיף קטן (ג); לא יוסמך מפקח לפי סעיף זה, אלא אם כן מתקיימים בו כל אלה:

(1) הוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה יש בה, כדי למנוע את הסמכתו, או הוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור;

(2) הוא קיבל הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שיהיו נתונות לו לפי סעיף זה, כפי שהורה שר הפנים;

(3) הוא עומד בתנאי כשירות נוספים כפי שקבע שר הפנים.

(ג) לשם ביצוע תפקידו רשאי מפקח שהוסמך לפי סעיף קטן (ב) –

(1) לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו;

(2) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו מידע ומסמכים בנוגע לפעולותיו של מכון בקרה, ובכלל זה בנוגע לפעולותיו של בקר מורשה המועסק במכון הבקרה; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה–1995[20];

דברי הסבר

2. אחת לשנה לפחות, על פעילותו לרבות עמידתו בתנאים למתן הרישיון והתנאים שברישיונו ועל כל מידע אחר שיבקש השר או נותן האישור, בהתאם להוראות שקבע שר הפנים (סעיף קטן (ב) רישה).

בסעיף קטן (ב) סיפה מוצע כי שר הפנים יהיה רשאי לקבוע הוראות לעניין פרסום מידע ודיווחים שיוגשו לפי סעיף זה.

בסעיף קטן (ג) נקבע כי חובות הדיווח לא יחולו על מידע לפי סעיף 29טו(3), בדבר העדר עבר פלילי של המכון וגורמים מטעמו המנויים בסעיף המוצע.

[20] ס"ח התשנ"ה, עמ' 366.

לסעיף 29כח המוצע

מוצע כי שר הפנים יבצע ביקורת ופיקוח על התקיימות התנאים למתן רישיון למכון בקרה ולמתן הרשאה לבקר מורשה וכן על פעילות מכון הבקרה והבקר המורשה והוא יהיה רשאי לקבוע הוראות לעניין זה. לעניין ביקורת ופיקוח כאמור, רשאי שר הפנים להסתמך על ממצאי הביקורת והפיקוח של הרשות להסמכת מעבדות בעניין עמידת מכון הבקרה בתנאי ההסמכה.

עוד מוצע לשם ביקורת ופיקוח כאמור, לאפשר לשר הפנים ולשר המאשר להסמיך, מבין עובדי משרדם,

(3) להיכנס למכון בקרה ולכל עסק שמתבצעת לגביו בקרה של מכון בקרה, כדי לבדוק את עבודת מכון הבקרה, מנהליו, עובדיו ומי שפועל בשירותו, לרבות עבודת הבקרים המורשים המועסקים במכון הבקרה, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים אלא לפי צו של בית משפט.

(ד) מפקח לפי סעיף זה לא יעשה שימוש בסמכות הנתונה לו, אלא בעת מילוי תפקידו ובהתקיים שני אלה:

(1) הוא עונד באופן גלוי תג המזהה אותו ואת תפקידו;

(2) יש בידו תעודה החתומה בידי שר הפנים המעידה על תפקידו ועל סמכויותיו של מפקח לפי סעיף זה, שאותה יציג לפי דרישה.

(ה) לשם ביקורת ופיקוח על עבודת בקר מורשה תהיה הסמכות להסמיך מפקחים כאמור בסעיף קטן (ב) נתונה גם לשר המאשר שבתחום סמכותו פועל אותו בקר מורשה, והוראות סעיפים קטנים (ג) עד (ד) יחולו על המפקחים שמינה שר מאשר.

ביטול אישור שנתן מכון בקרה

29כט. (א) נותן אישור רשאי לבטל אישור שנתן מכון בקרה לפי פרק זה, אם מצא שהמבקש אינו עומד בתנאי המפרט האחיד אשר נקבע לעסקים מסוגו.

(ב) עם קבלת הודעת נותן האישור על ביטול האישור כאמור בסעיף קטן (א), רשות הרישוי תבטל את הרישיון או ההיתר שניתן על יסוד האישור כאמור, והכול לאחר שנתנה לבעל העסק הזדמנות להשמיע את טענותיו.

סימן ה': עיצום כספי

עיצום כספי

29ל. (א) בסימן זה, "הממונה" – עובד בכיר במשרד הפנים שהמנהל הכללי של משרד הפנים הסמיכו לעניין זה.

דברי הסבר

מפקחים, אשר להם יהיו נתונות הסמכויות הנדרשות לשם מילוי תפקידם המפורטות בסעיף קטן (ג) וביניהן סמכות כניסה ודרישה למסירת מידע ופרטים.

לסעיף 29כט המוצע

לשם פיקוח ובקרה על עבודת מכון הבקרה מוצע לאפשר לנותן אישור לבטל אישור שנתן מכון בקרה, אם מצא שהמבקש אינו עומד בתנאי המפרט האחיד אשר נקבע לעסקים מסוגו. בוטל אישור כאמור, תידרש רשות הרישוי, עם קבלת הודעת הביטול מנותן האישור, לבטל את הרישיון או ההיתר שניתן על יסוד האישור כאמור, והכול לאחר שנתנה לבעל העסק הזדמנות להשמיע את טענותיו.

לסעיף 29ל המוצע

מוצע לקבוע הוראות הנוגעות להטלת עיצום כספי בשל הפרת הוראות מהוראות החוק על ידי מכון הבקרה. העיצום הכספי הוא אמצעי אכיפה רגולטורי יעיל ומהיר שמטרתו העיקרית היא כפיית קיום ההוראות החוקיות והחזרת המפוקח למשטר ציות. לנוכח העובדה שמדובר בהליך מינהלי, עשויה יעילותו ומהירותו לשמש גורם מרתיע ולהביא להקטנת השכיחות של הפרת החובות המפורטות בסעיף. הטלת העיצום הכספי נבדלת מהטלת סנקציה פלילית בכך שהיא אינה מלווה בקלון החברתי הכרוך בהרשעה בפלילים, והיא אף אינה גוררת אחריה רישום פלילי.

מוצע לקבוע כי בשל הפרת הוראות החוק המפורטות בסעיף זה יהיה רשאי הממונה – עובד בכיר במשרד הפנים שהמנהל הכללי של משרד הפנים הסמיכו לעניין זה – להטיל על מכון בקרה עיצום כספי בסכום של 30,000 שקלים חדשים, לפי הוראות הסימן. בין השאר, מוצע להטיל עיצום כספי על מכון שפעל בניגוד לכללים שקבעה הרשות להסמכת מעבדות לפי סעיף 29טו(5) המוצע וכן אם הפעיל את סמכויותיו בניגוד לתנאי הרישיון שנקבעו לפי סעיף

(ב) הפר מכון בקרה הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי הממונה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות סימן זה, בסכום של 30,000 שקלים חדשים:

(1) פעל ושימש כמכון בקרה אף שלא פועלים בשירותו בקרים מורשים בניגוד לסעיף 29טו(2);

(2) הפעיל את סמכויותיו בניגוד לתנאי הרישיון שנקבעו לפי סעיף 29טז(ג), והמנויים בתוספת השנייה;

(3) פעל בניגוד להוראות סעיף 29כב(ב);

(4) קיבל תשלום, עמלה, הטבה או תמורה אחרת בניגוד להוראות לפי סעיף 29כג(ג);

(5) פעל בניגוד להוראות לפי סעיף 29כה(ב);

(6) לא דיווח בניגוד להוראות לפי סעיף 29כז(א);

(7) לא דיווח בניגוד להוראות לפי סעיף 29כז(ב), המנויות בתוספת השנייה.

הודעה על כוונת חיוב

29לא. (א) היה לממונה יסוד סביר להניח כי מכון בקרה הפר הוראה מהוראות לפי חוק זה, כאמור בסעיף 29ל(ב) (בסימן זה – המפר), ובכוונתו להטיל עליו עיצום כספי לפי אותו סעיף, ימסור למפר הודעה על הכוונה להטיל עליו עיצום כספי (בסימן זה – הודעה על כוונת חיוב).

(ב) בהודעה על כוונת חיוב יציין הממונה, בין השאר, את אלה:

(1) המעשה או המחדל (בפרק זה – המעשה) המהווה את ההפרה;

(2) סכום העיצום הכספי והתקופה לתשלומו;

(3) זכותו של המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה לפי הוראות סעיף 29לב;

(4) הסמכות להוסיף על סכום העיצום הכספי בשל הפרה נמשכת או הפרה חוזרת לפי הוראות סעיף 29לג, והמועד שממנו יראו הפרה כהפרה נמשכת לעניין הסעיף האמור.

דברי הסבר

29טז(ג), והמנויים בתוספת השנייה, שאותה מוצע להוסיף לחוק רישוי עסקים.

חלק מהמעשים המהווים הפרה לפי הסעיף מהווים גם עבירה פלילית לפי סעיף 14א2 כנוסחו המוצע.

לסעיף 29לא המוצע

מוצע לקבוע כי אם היה לממונה יסוד סביר להניח כי מכון בקרה הפר הוראה מהוראות לפי חוק זה, ובכוונתו להטיל עליו עיצום כספי לפי אותו סעיף, הוא צריך למסור למפר הודעה על כוונתו להטיל עליו עיצום כספי (בפרק זה – הודעה על כוונת חיוב) אשר תציין את המעשה או המחדל המהווים את ההפרה, את סכום העיצום הכספי והתקופה לתשלומו, את זכותו של המפר לטעון את טענותיו בדבר כוונת הממונה להטיל עליו עיצום כספי, וכן את הסמכות להוסיף על סכום העיצום הכספי אם תימשך ההפרה או תחזור על עצמה ואת המועד שממנו יראו הפרה כהפרה נמשכת.

זכות טיעון

29לב. מפר שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב לפי הוראות סעיף 29ל רשאי לטעון את טענותיו, בכתב, לפני הממונה, או מי שהוא הסמיך לכך, לעניין הכוונה להטיל עליו עיצום כספי ולעניין סכומו, בתוך 30 ימים ממועד מסירת ההודעה, ורשאי הממונה להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת שלא תעלה על 30 ימים.

החלטת הממונה על דרישת תשלום

29לג. (א) הממונה יחליט, לאחר ששקל את הטענות שנטענו לפי סעיף 29לב, אם להטיל על המפר עיצום כספי, ורשאי הוא להפחית את סכום העיצום הכספי לפי הוראות סעיף 29לה.

(ב) החליט הממונה לפי הוראות סעיף קטן (א) –

(1) להטיל על המפר עיצום כספי – ימסור לו דרישה בכתב, לשלם את העיצום הכספי (בפרק זה – דרישת תשלום), שבה יציין, בין השאר, את סכום העיצום הכספי המעודכן ואת התקופה לתשלומו לפי סעיפים 29לו ו־29לז;

(2) שלא להטיל על המפר עיצום כספי – ימסור לו הודעה על כך, בכתב.

(ג) בדרישת תשלום או בהודעה, לפי סעיף קטן (ב), יפרט הממונה את נימוקי החלטתו.

(ד) לא טען המפר את טענותיו לפי הוראות סעיף 29לב, בתוך 30 ימים מיום שנמסרה לו ההודעה על כוונת חיוב, יראו הודעה זו, בתום 30 הימים האמורים, כדרישת תשלום שנמסרה למפר במועד האמור.

הפרה נמשכת והפרה חוזרת

29לה. (א) בהפרה נמשכת ייווסף על העיצום הכספי, הקבוע לאותה הפרה, החלק החמישים שלו לכל יום שבו נמשכת ההפרה.

דברי הסבר

לסעיף 29לב המוצע

מוצע לתת למפר שקיבל הודעה על כוונת חיוב כאמור בסעיף 29לא המוצע, זכות לטעון את טענותיו, בכתב, לממונה, או מי שהוא הסמיך לכך, לעניין הכוונה להטיל עליו עיצום כספי ולעניין סכומו, בתוך 30 ימים מיום מסירת ההודעה, ובכך לממש את זכות השימוע שלו, כמקובל בהליך מינהלי. כמו כן מוצע להסמיך את הממונה להאריך את התקופה לטיעון בתקופה נוספת של 30 ימים לכל היותר.

לסעיף 29לג המוצע

מוצע לקבוע כי הממונה, לאחר ששמע את טענותיו של המפר, יגבש את החלטתו באופן סופי לגבי ביצועה של ההפרה בידי המפר, ובהתאם לכך יחליט אם להטיל על המפר עיצום כספי. הממונה יהיה רשאי להפחית את גובה העיצום בהתאם להוראות סעיף 29לה המוצע. אם החליט הממונה להטיל על המפר עיצום כספי, ישלח למפר דרישת תשלום שבה יציין בין השאר את סכום העיצום הכספי המעודכן לפי הוראות סעיף 29לו (בפרק זה – דרישת תשלום). אם החליט הממונה שלא להטיל על המפר עיצום כספי, ימסור למפר הודעה על כך בכתב.

עוד מוצע לקבוע כי במקרה שבו לא טען המפר את טענותיו, יראו את ההודעה על כוונת חיוב ששלח לו הממונה, בתום 30 הימים שבמהלכם היה רשאי המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה, כדרישת תשלום, שנמסרה למפר במועד האמור, וזאת, כדי למנוע סרבול מיותר הכרוך במסירת הודעה נוספת בידי הממונה.

לסעיף 29לד המוצע

מוצע לקבוע כי במקרה שבו מתבצעת הפרה נמשכת, ייווסף לסכום העיצום הכספי המקורי בשל ההפרה שבוצעה, סכום יומי נוסף על כל יום שבו נמשך ביצוע ההפרה בידי המפר – החלק החמישים שלו לכל יום שבו נמשכת ההפרה. התמדה באי־מילוי החובה שהופרה תגרור הטלת עיצום כספי מוגבר, שהוא פועל יוצא של

(ב) בהפרה חוזרת ייווסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה, סכום השווה לעיצום הכספי כאמור בסעיף קטן (א); לעניין זה, "הפרה חוזרת" – הפרת הוראה מההוראות המנויות בסעיף 29לב) בתוך שנתיים מהפרה קודמת של אותה הוראה, שבשלה הוטל על המפר עיצום כספי או שבשלה הורשע.

סכומים מופחתים

29לה. (א) הממונה אינו רשאי להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בסימן זה, אלא לפי הוראות סעיף קטן (ב).

(ב) שר הפנים, בהסכמת שר המשפטים, רשאי לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בסימן זה, ובשיעורים שיקבע.

סכום מעודכן של העיצום הכספי

29לו. (א) העיצום הכספי יהיה לפי סכומו המעודכן ביום מסירת דרישת התשלום, ולגבי מפר שלא טען את טענותיו לפני הממונה כאמור בסעיף 29לג(ד) – ביום מסירת ההודעה על כוונת החיוב; הוגש ערעור לבית משפט לפי סעיף 29מא, ועובכ תשלומו של העיצום הכספי בידי הממונה או בידי בית המשפט, יהיה העיצום הכספי לפי סכומו המעודכן ביום ההחלטה בערעור.

(ב) סכום העיצום הכספי יתעדכן ב־1 בינואר בכל שנה (בסעיף קטן זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור שינוי המדד הידוע ביום העדכון לעומת המדד שהיה ידוע ב־1 בינואר של השנה הקודמת; הסכום האמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10 שקלים חדשים; בסעיף זה, "המדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ג) הממונה יפרסם ברשומות הודעה על סכום העיצום הכספי המעודכן לפי סעיף קטן (ב).

דברי הסבר

משך התקופה שבמהלכה בוצעה ההפרה.

כמו כן, בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי במקרה של הפרה חוזרת, שהיא הפרה שבוצעה בתוך שנתיים מביצוע הפרה קודמת שבשלה הוטל עיצום כספי או שבשלה הורשע המפר, ייווסף על סכום העיצום הכספי הקצוב שהיה ניתן להטילו בשלה, אילו בוצעה לראשונה, סכום השווה לעיצום הכספי כאמור בסעיף קטן (א).

לסעיף 29לה המוצע

מוצע לקבוע כי הממונה לא יהיה רשאי להטיל עיצום כספי בסכום נמוך מהסכומים הקבועים בסימן זה, אלא לפי הוראות שייקבעו לפי הוראות סעיף קטן (ב), אשר מסמיך את שר הפנים, בהסכמת שר המשפטים, לקבוע סוגי מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה רשאי הממונה להטיל עיצום כספי בסכום נמוך מהסכומים הקבועים בסימן. בהתחשב למשל בחומרת ההפרה או בהיות ההפרה הפרה ראשונה.

לסעיף 29לו המוצע

מוצע לקבוע כי העיצום הכספי יהיה לפי הסכום המעודכן במועד מסירת דרישת התשלום. בחר המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה ונמסרה לו דרישת תשלום לפי סעיף 29לג(ב)(1) המוצע, יהיה סכום העיצום הכספי הסכום המעודכן במועד המסירה כאמור; כאשר בחר המפר שלא לטעון את טענותיו לפני הממונה, יראו לפי הוראות סעיף 29לג המוצע את ההודעה על כוונת החיוב כדרישת תשלום, וסכום העיצום הכספי יהיה הסכום המעודכן במועד מסירת ההודעה על כוונת חיוב. כמו כן, במקרים שבהם הוגש ערעור כאמור בסעיף 29מא המוצע ועובכ תשלומו של העיצום הכספי בידי הממונה או בידי בית המשפט, יהיה סכום העיצום הכספי הסכום המעודכן ביום ההחלטה בערעור.

עוד מוצע לקבוע בסעיף קטן (ב) מנגנון עדכון שנתי, ב־1 בינואר בכל שנה, של סכום העיצום הכספי, בהתאם לשיעור שינוי מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה

המועד לתשלום העיצום הכספי

29לז. העיצום הכספי ישולם בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 29לג(ב)(1).

הפרשי הצמדה וריבית

29לח. לא שולם עיצום כספי במועד, ייווספו עליו, לתקופת הפיגור, הפרשי הצמדה וריבית כמשמעותם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א–1961[21] (בסימן זה – הפרשי הצמדה וריבית), עד לתשלומו.

גבייה

29לט. עיצום כספי ייגבה לאוצר המדינה, ועל גבייתו יחול חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה–1995[22].

עיצום כספי על הפרה של חוק זה או חוק אחר

29מ. על מעשה אחד המהווה הפרה של הוראה מההוראות לפי חוק זה המנויות בסעיף 29ל(ב) ושל הוראה מההוראות לפי חוק אחר, לא יוטל יותר מעיצום כספי אחד.

ערעור על דרישת תשלום

29מא. (א) על דרישת תשלום לפי פרק זה ניתן לערער לבית משפט שלום שבו יושב נשיא בית משפט השלום; ערעור כאמור יוגש בתוך 30 ימים מיום שנמסרה למפר הודעה על דרישת התשלום.

(ב) אין בהגשת ערעור כאמור בסעיף קטן (א) כדי לעכב את תשלום העיצום הכספי, אלא אם כן הסכים לכך הממונה או שבית המשפט הורה על כך.

(ג) החליט בית המשפט לקבל ערעור שהוגש לפי סעיף קטן (א), לאחר ששולם העיצום הכספי, והורה על החזרת סכום העיצום הכספי ששולם או על הפחתת סכום העיצום הכספי, יוחזר הסכום ששולם או כל חלק ממנו אשר הופחת, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

דברי הסבר

המרכזית לסטטיסטיקה, ביחס למדד האמור אשתקד. הממונה יפרסם ברשומות הודעה על סכום העיצום הכספי המעודכן, לפי המנגנון האמור בסעיף קטן (ב).

לסעיף 29לז המוצע

מוצע לקבוע כי העיצום הכספי ישולם בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 29לג.

לסעיף 29לח המוצע

מוצע לקבוע כי אם לא שולם עיצום כספי במועד, יתווספו עליו, לתקופת הפיגור, הפרשי הצמדה וריבית, כהגדרתם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א–1961 (בפרק זה – הפרשי הצמדה וריבית), עד לתשלומו.

לסעיף 29לט המוצע

מוצע לקבוע כי על גבייתו של עיצום כספי יחולו הוראות חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה–1995, והוא ייגבה לאוצר המדינה.

לסעיף 29מ המוצע

מוצע לקבוע כי על מעשה אחד המהווה הפרה של הוראה מההוראות לפי החוק שאפשר להטיל בשלה עיצום כספי לפי סעיף 29כט המוצע, וכן הפרה של הוראה מההוראות לפי חוק אחר שאפשר להטיל בשלה עיצום כספי, לא יוטל יותר מעיצום כספי אחד.

לסעיף 29מא המוצע

מוצע לקבוע כי על דרישת תשלום לפי פרק זה יהיה אפשר להגיש ערעור לבית משפט השלום שבו יושב נשיא בית השלום באותו מחוז, בתוך 30 ימים מיום מסירת ההחלטה כאמור למפר.

מהות ההליך המוצע היא תקיפה של החלטה מינהלית. הכוונה בעתיד היא להקים מחלקות מינהליות בבתי משפט השלום אשר בהן ירוכזו, בין השאר, כלל העניינים המינהליים המצויים היום בסמכות בית משפט השלום (ראו: הצעת חוק בתי משפט לעניינים מינהליים (תיקון מס' 75) (בתי משפט שלום לעניינים מינהליים), התשע"ב–2011 (הצ"ח הממשלה התשע"ב, עמ' 1243). כהכנה לכך, החליטה הנהלת בתי המשפט, על דעת נשיאי בתי משפט השלום, לרכז באופן מינהלי את העניינים המינהליים כאמור, במסגרת בית משפט השלום אחד בכל מחוז, שבו יושב נשיא בית משפט השלום שבאותו מחוז. זאת, במטרה לרכז את כלל העניינים המינהליים שבכל מחוז בבית משפט אחד, ולאפשר מינוי של שופטים מיוחדים

[21] ס"ח התשכ"א, עמ' 192.

[22] ס"ח התשנ"ה, עמ' 170.

פרסום

29מב. (א) הטיל הממונה עיצום כספי לפי סימן זה, יפרסם באתר האינטרנט של משרד הפנים את הפרטים שלהלן, בדרך שתביטח שקיפות לגבי הפעלת שיקול דעתו בקבלת ההחלטה להטיל עיצום כספי:

(1) דבר הטלת העיצום הכספי;

(2) מהות ההפרה שבשלה הוטל העיצום הכספי ונסיבות ההפרה;

(3) סכום העיצום הכספי שהוטל;

(4) אם הופחת העיצום הכספי – הנסיבות שבשלהן הופחת סכום העיצום ושיעורי ההפחתה;

(5) פרטים על אודות המפר, הנוגעים לעניין.

(ב) הוגש ערעור לפי סעיף 29מא, יפרסם הממונה, בפרסום לפי סעיף קטן (א) את דבר הגשת הערעור ואת תוצאותיו.

(ג) על אף האמור בסעיף זה, לא יפרסם הממונה פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית מנועה מלמסור לפי סעיף 9(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998[23], וכן רשאי הוא שלא לפרסם פרטים לפי סעיף זה, שהם בגדר מידע שרשות ציבורית אינה חייבת למסור לפי סעיף 9(ב) לחוק האמור.

(ד) פרסום לפי סעיף זה בעניין עיצום כספי שהוטל על תאגיד יהיה לתקופה של ארבע שנים.

(ה) שר הפנים רשאי לקבוע דרכים נוספות לפרסום הפרטים האמורים בסעיף זה.

שמירת אחריות פלילית

29מג. (א) תשלום עיצום כספי, לפי פרק זה, לא יגרע מאחריותו הפלילית של אדם בשל הפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה המנויות בסעיף 29ל(ב), המהווה עבירה.

דברי הסבר

שירכשו מומחיות ומקצועיות בתחומים אלה, בין השאר על ידי כך שירכזו אצלם את הדיון בכל הנושאים המינהליים. שופטים אלה עברו הכשרה בתחום המשפט המינהלי, וירכשו מומחיות ומקצועיות בתחום השיפוט המינהלי.

מוצע לקבוע כי הגשת ערעור לפי סעיף זה לא תעכב את תשלום העיצום הכספי, אלא אם כן הסכים לכך הממונה או שבית המשפט הורה על כך. ואולם אם קיבל בית המשפט את הערעור לאחר ששולם העיצום הכספי, והורה על החזרת סכום העיצום ששולם או על הפחתתו, יוחזר סכום העיצום הכספי ששולם או כל חלק ממנו אשר הופחת, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

לסעיף 29מב המוצע

מוצע, כי אם הטיל הממונה עיצום כספי לפי סימן זה, יפרסם הממונה באתר האינטרנט של משרד הפנים את הפרטים המנויים בסעיף קטן (א) – ביניהם דבר הטלת העיצום הכספי ומהות ההפרה שבשלה הוטל העיצום הכספי ונסיבות ההפרה – וזאת במטרה להבטיח שקיפות ביחס להפעלת שיקול דעתו של הממונה בקבלת ההחלטה להטיל עיצום כספי ולאפשר לציבור לבקר את החלטותיו ולערוך השוואה ביקורתית שלהן. אם הוגש ערעור לפי סעיף 29מא, יפרסם הממונה, באותו אופן, את דבר הגשת הערעור ואת תוצאותיו.

כמו כן מוצע לקבוע כי על אף האמור בסעיף זה, לא יפרסם הממונה פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית מנועה מלמסור לפי סעיף 9(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998, וכן כי הוא רשאי שלא לפרסם פרטים שהם מידע שרשות ציבורית אינה חייבת למסור בהתאם לסעיף 9(ב) לחוק האמור, כגון מידע שהוא סוד מסחרי.

מוצע להגביל את תקופת הפרסום לפי הסעיף המוצע לתקופה של 4 שנים. כמו כן, מוצע כי שר הפנים יהיה רשאי לקבוע, בתקנות, דרכים נוספות לפרסום כאמור.

לסעיף 29מג המוצע

מוצע לקבוע כי תשלום העיצום הכספי לפי פרק זה לא יגרע מהאחריות הפלילית של אדם בשל ההפרה, אם

[23] ס"ח התשנ"ח, עמ' 226.

(ב) שלח הממונה למפר הודעה על כוונת חיוב בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא יוגש נגדו כתב אישום בשל אותה הפרה, אלא אם כן התגלו עובדות חדשות, המצדיקות זאת.

(ג) הוגש נגד אדם כתב אישום בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא ינקוט נגדו הממונה הליכים לפי פרק זה בשל אותה הפרה, ואם הוגש כתב האישום בנסיבות האמורות בסעיף קטן (ב) לאחר שהמפר שילם עיצום כספי, יוחזר לו הסכום ששולם, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלום הסכום, עד יום החזרתו.

שינוי התוספת השנייה

29מד. שר הפנים, בהסכמת שר המשפטים, רשאי, בצו, לשנות את התוספת השנייה ולקבוע בה הוראות שעל הפרתן ניתן להטיל עיצום כספי לפי סעיפים 29ל(ב)(2) ו־(7).

סימן ו': הוראות כלליות

סייג לתחולה

29מה. פרק זה לא יחול על עסקים טעוני רישוי שהם מפעלים ביטחוניים כמשמעותם בפרק ב' וכן לגבי אישורים שעניינם קיום הדינים הנוגעים לכבאות.

שמירת דינים

29מו. אין בהוראות פרק זה כדי לגרוע מכל תפקיד או סמכות של מכון בקרה ושל בקר מורשה לפי חוק אחר.";

(5) אחרי סעיף 31 יבוא:

"איסור התניית רישיון בתשלום היטל השבחה

31א. לא תתנה רשות מקומית מתן רישיון או היתר בתשלום היטל השבחה כמשמעותו בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[24].";

(6) בתוספת, בכותרת, במקום "התוספת" יבוא "התוספת הראשונה";

(7) אחרי התוספת הראשונה יבוא:

"התוספת השנייה

(סעיפים 29ל(ב)(2) ו־(7))

(עיצום כספי למכון בקרה)".

דברי הסבר

אותה הפרה מהווה גם עבירה. עם זאת, אם נשלחה למפר הודעה על כוונת חיוב, בשל הפרה המהווה גם עבירה, לא יוגש נגד המפר כתב אישום בגין אותה הפרה, אלא אם כן התגלו עובדות חדשות המצדיקות זאת.

כמו כן מוצע כי מפר שהוגש נגדו כתב אישום בשל הפרה מן ההפרות המנויות בסעיף 29ל(ב) המוצע, לא יחויב בשל אותה הפרה בתשלום עיצום כספי. אם הוגש כתב אישום נגד מפר שהוטל עליו עיצום כספי, בנסיבות האמורות בסעיף קטן (ב) המוצע, כלומר, לאחר שהתגלו עובדות חדשות שהצדיקו הגשת כתב אישום על אף הטלת העיצום, והמפר שילם את העיצום הכספי, יוחזר לו העיצום הכספי בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

לסעיף 29מד המוצע

מוצע להקנות לשר הפנים, בהסכמת שר המשפטים, סמכות לשנות בצו את התוספת השנייה ולקבוע בה הוראות שעל הפרתן ניתן להטיל עיצום כספי לפי סעיפים 29ל(ב)(2) ו־(7) המוצעים.

לפסקה (5)

מוצע להוסיף סעיף חדש 31א שלפיו לא תתנה רשות מקומית מתן רישיון או היתר בתשלום היטל השבחה כמשמעותו בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965, וזאת כתיקון משלים לזה של חוק התכנון והבנייה, כמפורט בסעיף 2 לחוק זה.

[24] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

חוק רישוי עסקים – תחילה

12. (א) תחילתם של סעיף 14א2, פרק ב׳1 והתוספת השנייה לחוק רישוי עסקים, כנוסחם בסעיף 11(3) ו־(4) לחוק זה, שנתיים מיום תחילתו של חוק זה (בפרק זה – יום התחילה המאוחר); שר הפנים רשאי, בצו, לדחות את יום התחילה המאוחר לתקופה שלא תעלה על שנה נוספת.

(ב) צו כאמור בסעיף 29יג לחוק רישוי עסקים כנוסחו בסעיף 11(4) לחוק זה ייכנס לתוקף לאחר שיותקנו תקנות לפי סעיפים 29כ(א), ו־29כו(2) לחוק רישוי עסקים כנוסחם בסעיף 11(4) לחוק זה ופורסמו הוראות לפי סעיף 29יט(ב) כנוסחו בסעיף 11(4) לחוק זה.

(ג) תקנות והוראות כאמור בסעיף קטן (ב) ייקבעו בתוך 6 חודשים מיום פרסום צו כאמור בסעיף 29יג לחוק רישוי עסקים כנוסחו בסעיף 11(4) לחוק זה.

תיקון חוק התכנון והבנייה

13. בחוק התכנון והבנייה, התשכ״ה–1965[25] –

(1) אחרי סעיף 149 יבוא:

״בקשה לשימוש חורג מהיתר למטרת עסק

149א. (א) על בקשה לשימוש חורג מהיתר שהתקיימו בה התנאים המפורטים בפסקאות (1) עד (3), יחולו, על אף האמור בפרק זה, הוראות סעיף קטן (ב) בלבד:

(1) השימוש המבוקש הותר בתכנית והוא למטרת עסק;

(2) לבניין שלגביו הוגשה הבקשה ניתן היתר בניה לאחר יום כ״ה בטבת התשנ״ב (1 בינואר 1992);

(3) העבודות הנדרשות אינן טעונות היתר בנייה.

דברי הסבר

סעיף 12 עניינו של סעיף זה קביעת הוראות תחילה מיוחדות ביחס להסדר החדש בדבר הקמת מכוני בקרה וזאת כדי לאפשר את ההיערכות הנדרשת ליישומם של תיקונים אלה מצד משרדי הממשלה, לאור היקף התיקונים ומורכבותם.

מוצע לקבוע שתחילתם של סעיף 14א2, פרק ב׳1 והתוספת השנייה לחוק רישוי עסקים, כנוסחם בסעיף 11(3) ו־(4) לחוק זה – המהווים את מכלול התיקונים המוצעים ביחס למכוני בקרה – תהיה שנתיים מיום התחילה של חוק זה ג׳ בשבט התשע״ז (1 בינואר 2017) (בפרק זה – יום התחילה המאוחר), וכי שר הפנים יהיה רשאי בצו לדחות את יום התחילה המאוחר לתקופה שלא תעלה על שנה אחת נוספת.

עוד מוצע לקבוע שצו כאמור בסעיף 29יג המוצע ייכנס לתוקף רק לאחר שהותקנו תקנות לפי סעיפים 29כ(א) ו־29כו(ב) המוצעים שעניינן תנאי הכשירות לבקרים מורשים ונוהלי עבודת הבקר המורשה, וכן לאחר שפורסמו הוראות לפי סעיף 29יט(ב) המוצע שעניינו הנחיות והוראות שייתן נותן אישור לבקר מורשה לעניין אופן הפעלת סמכותו לפי החוק. לבסוף מוצע כי תקנות והוראות כאמור לצורך כניסה לתוקף של הצו ייקבעו בתוך 6 חודשים מיום פרסום הצו.

סעיף 13 לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ״ה–1965 (בפרק זה – חוק התכנון והבנייה) , כלשונו היום, בעל עסק נדרש לקבל היתר לשימוש חורג מהיתר למטרת עסק כאשר ההיתר שניתן למבנה אינו למטרה זו, וזאת אף אם התכנית החלה במקום מאפשרת שימוש זה. לשם ייעול ההליך למתן היתרים, שהוא ארוך וסבוך ובהתחשב בכך שהשימוש המבוקש כבר אושר במסגרת התכנית התקפה כאמור, מוצע לקבוע כי בקשה לשימוש חורג מהיתר למטרת עסקי לא תידרש להליך הקבוע בחוק לעניין שימוש חורג אלא לקבלת אישור רשות הרישוי, זאת ככל שהבקשה תעמוד במספר תנאים מצטברים המפורטים בסעיף 149א המוצע. התנאים לקבלת ההיתר מחייבים, שהשימוש המבוקש הותר בתכנית והוא למטרת עסק; שההיתר הקודם ניתן לאחר יום כ״ה בטבת התשנ״ב (1 בינואר 1992) ושהעבודות הנדרשות אינן טעונות היתר. בקשה שתעמוד בתנאים מצטברים אלה תידרש כאמור, לאישור רשות הרישוי.

סעיף 149א(ב) המוצע קובע כי אישור רשות הרישוי יינתן לאחר שאישרה שהבקשה תואמת את התכניות והההנחיות המרחביות החלות על המגרש. בנוסף, תבחן רשות הרישוי האם השימוש המבוקש מביא לפגיעה בסביבה, בבריאות הציבור, בבטיחותו או מביא לשינוי משמעותי באופי הסביבה. סעיף 149א(ד) המוצע קובע את מסגרת הזמן למתן החלטת רשות הרישוי בבקשה, אשר תינתן בתוך 30 ימים מיום שהוגשה.

סעיף 149א(ג) המוצע קובע כי אישור רשות הרישוי כאמור יינתן בלא צורך באישור נוסף של מכון בקרה כמשמעותו בחוק התכנון והבנייה, ככל שהיה נדרש, ולא יהיה צורך בקבלת היתר נוסף על היתר הבנייה הקיים.

[25] ס״ח התשכ״ה, עמ׳ 307; התשע״ה, עמ׳ 212.

(ב) רשות הרישוי המקומית תאשר בקשה לשימוש חורג מהיתר, אם התקיימו תנאים אלה :

(1) הבקשה תואמת את התכניות וההנחיות המרחביות החלות על המגרש;

(2) השימוש המבוקש אינו מביא לפגיעה בסביבה, בבריאות הציבור או בבטיחותו, והוא אינו מביא לשינוי משמעותי באופי הסביבה; לעניין פסקה זו, אם השימוש המבוקש קיים כדין במגרש אחר בסביבה, לא ייחשב השימוש המבוקש כפוגע בסביבה או כמביא לשינוי משמעותי באופי הסביבה.

(ג) אושרה בקשה על ידי רשות הרישוי כאמור בסעיף קטן (ב), לא יידרש כל אישור נוסף של מכון בקרה ולא יהיה צורך בקבלת היתר נוסף על היתר הבנייה הקיים.

(ד) רשות הרישוי תדון בבקשה בתוך 30 ימים מהיום שהוגשה.";

(2) בסעיף 151א, אחרי סעיף קטן (ז) יבוא:

"(ח) הוראות סעיף זה לא יחולו על מתן היתר לשימוש חורג מהיתר, על חידושו או על בקשה שאושרה לפי סעיף 149א.";

(3) בתוספת השלישית, בסעיף 1(א), בהגדרה "מימוש זכויות" בפסקה (1), בסופה יבוא "ואולם לא יראו כמימוש זכויות אישור בקשה לפי סעיף 149א;";

(4) בסעיף 10, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ג), מתן היתר לשימוש למטרת עסק, החורג מהיתר או מתכנית, או מתן אישור לפי סעיף 149א לחוק לא יותנה בתשלום ההיטל או אותו חלק ממנו המגיע אותה שעה על פי תוספת זו בשל אותם מקרקעין, או במתן ערובה לתשלום כולו או מקצתו.";

דברי הסבר

לפסקה (2)

מוצע לקבוע כי הוראת סעיף 151א לחוק התכנון והבנייה שעניינה העדר האפשרות למתן היתר לשימוש חורג או לחידוש היתר כאמור ביחידת דיור לשימוש שאינו למגורים, לא תחול על בקשה לשימוש חורג מהיתר וכן על אישור רשות רישוי שניתן לפי סעיף 149א כנוסחו המוצע זאת כדי להקל מקום שבו השימוש הותר במסגרת תכנית.

לפסקה (3)

מוצע לקבוע כי, קבלת אישור לשימוש חורג מהיתר לפי סעיף 149א כנוסחו המוצע, לא ייחשב כמימוש זכויות כמשמעותו בסעיף 1(א) לתוספת השלישית לחוק התכנון והבנייה , כך שמקבל האישור כאמור לא יחויב בתשלום היטל השבחה ולא יותנה מתן אישור זה בתשלום היטל השבחה.

לפסקה (4)

סעיף 10 לתוספת השלישית לחוק קובע, בין השאר, כי לא יינתן היתר לשימוש חורג בטרם שולם היטל ההשבחה או ניתנה ערובה לתשלומו. אי־מתן ההיתר מונע מהעסק את האפשרות לקבל רישיון עסק המותנית, בין השאר, בהצגת ההיתר האמור. כדי שלא יעוכב מתן רישיון העסק, מוצע כי היתר כאמור יינתן גם אם לא שולם היטל ההשבחה או לא ניתנה ערובה לתשלומו.

לפסקה (5)

בד בבד עם ניתוק הזיקה בין תשלום מקדמי של היטל ההשבחה כתנאי למתן ההיתר, וכדי שלא ייפגעו הכנסותיהן של הוועדות המקומיות מוצע לתת בידי הוועדות המקומיות או הרשויות המקומיות, לפי העניין, כלי יעיל לגביית היטל ההשבחה וזאת בדרך של החלת פקודת המסים גבייה, למעט הוראות סעיף 11א לפקודה האמורה שעניינן הטלת שעבוד מדרגה ראשונה על מקרקעי החייב.

(5) בסעיף 18, במקום "הארנונה הכללית של אותה רשות מקומית;" יבוא "הארנונה הכללית של אותה רשות מקומית, ותחול על גבייתו פקודת המסים (גבייה)[26], למעט סעיף 11א לפקודה האמורה."

פרק ז': מים וביוב

תיקון חוק תאגידי מיום וביוב

14. בחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א–2001[27] (בפרק זה – חוק תאגידי מים וביוב) –

(1) בסעיף 2 –

(א) בהגדרה "הצטרפות לחברה", בסופה יבוא "וכן, לעניין חברת ביוב משותפת – הקצאה של מניות בחברת ביוב משותפת עקב הצטרפות של ספק שרותי ביוב לחברת הביוב המשותפת לפי סעיף 6א1";

דברי הסבר

עניינו של סעיף זה קביעת הוראות תחילה מיוחדות ביחס להסדר החדש בדבר הקמת מכוני בקרה וזאת כדי לאפשר את ההיערכות הנדרשת ליישומם של תיקונים אלה מצד משרדי הממשלה, בשל היקף התיקונים ומורכבותם.

פרק ז' – כללי

לאור ההתפתחויות הטכנולוגיות שעבר משק הביוב, ולצד החמרה בדרישות הסביבתיות והבריאותיות בטיפול בשפכים, נדרש שינוי מהותי באסדרה של התחום ובמבנה של הגופים שמטפלים בביוב, וזאת כדי לייעל את הטיפול בביוב וכן לאפשר טיפול יעיל בביוב גם לגופים שמתקשים להקים ולקיים את התשתיות הדרושות לטיפול בביוב, למרות החובה המוטלת עליהם לפי דין. לפיכך, מוצע לתקן את חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א–2001 (בפרק זה – חוק תאגידי מים וביוב, החוק) כך שיאפשר שיתופי פעולה בין רשויות מקומיות באמצעות העברת סמכויות לחברה־בת של חברה קיימת, כהגדרת "חברה" בחוק הקיים (להלן – חברה, חברה לשירותי מים וביוב), או לאיגוד ערים קיים, או לחלופין הקמת גוף לטיפול בביוב באמצעות כמה גופים במשותף כך שבכל מרחב יהיה גוף מרכזי שיתכלל את הטיפול בביוב בהתאם לעקרונות שנקבעו בתיקון מוצע זה.

כדי להשיג את היעדים האמורים, מוצע להסמיך את מועצת הרשות הממשלתית למים ולביוב (בפרק זה – המועצה, מועצת רשות המים) לקבוע כללים למתן רישיון לחברת ביוב, שהיא חברה או איגוד ערים שעיסוקם בשירותי הולכת ביוב וטיפול בו במרחב ביוב, כפי שיפורט להלן. כמו כן מוצע לאפשר לממונה על ענייני החברות לשירותי מים וביוב (בפרק זה – הממונה) לתת רישיון חברת ביוב בהתאם לכללים אלה. עוד מוצע כי מועצת רשות המים תחלק את המדינה למרחבי ביוב. בכל מרחב ביוב יתאפשר לתת רישיון חברת ביוב לחברה אחת בלבד, בהתאם לתנאים שתקבע המועצה. ספק שירותי ביוב יהיה רשאי לבקש ששירותי הולכה וטיפול יבוצעו באמצעות חברת ביוב במרחב הביוב שבו הוא מצוי או להצטרף לחברת ביוב משותפת, שהיא חברת ביוב שמוחזקת בידי שני ספקי שירותי ביוב או יותר. חברת ביוב במרחב תהיה חייבת לספק שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב שביקש זאת או לצרף ספק שירותי ביוב לחברת שירותי ביוב משותפת אשר יבקש זאת.

רישיון לחברת ביוב יכול שיינתן לתאגיד מים וביוב או לאיגוד ערים במרחב ביוב מסוים שיעמדו בתנאים שתקבע המועצה, ובכלל זה כללים לבחירת גוף שיקבל אישור לפעילות כחברת ביוב אם היה יותר מגוף אחד שביקש זאת. כמו כן, רשאית לפנות גם חברה שבעליה הם כמה ספקי שירותי ביוב קיימים שחברו במטרה להקים חברת ביוב שתפעל במרחב (להלן – חברת ביוב משותפת), והמועצה תהיה רשאית לתת לה אישור לפעילות כחברת ביוב אם השתכנעה כי מתקיימים תנאים שמצריכים הקמת חברת ביוב משותפת באותו מרחב הביוב. משקיבלה חברת ביוב רישיון כאמור, לא תוכל לספק עוד שירותי מים וביוב אלא כחברת ביוב ולפי הוראות חוק זה; עם זאת, מוצע כי מי שקיבל רישיון חברת ביוב ועסק כדין, ערב מתן הרישיון, במתן שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב, יהיה רשאי להמשיך לתת שירותי הולכה וטיפול לאותו ספק, בהתאם לדין האמור.

זאת ועוד, כדי לקדם את אסדרת שירותי ההולכה והטיפול בביוב לגבי כלל הגופים שעוסקים בכך, מוצע לקבוע כי ספק שירותי ביוב, כהגדרתו בחוק המוצע, לא יעסוק בשירותי הולכה וטיפול אלא אם כן ניתן לו רישיון לפי החוק ובהתאם לתנאיו.

סעיף 14 לפסקה (1)

לשם השגת המטרות המנויות לעיל ועיגון ההסדר המוצע שיאפשר את פעילותן של חברות הביוב במסגרת חוק תאגידי מים וביוב, מוצע לערוך שורה של תיקונים בסעיף 2 לחוק, שהוא סעיף ההגדרות, ולהוסיף לו הגדרות נדרשות ולתקן הגדרות קיימות באופן שיחולו גם לגבי חברת ביוב וספק שירותי ביוב, בהתאם למפורט כלהלן.

לפסקת משנה (א)

מוצע לתקן את ההגדרה "הצטרפות לחברה" כך שתכלול גם הצטרפות לחברת ביוב משותפת, כהגדרתה להלן, באמצעות הקצאת מניות באותה חברה.

[26] חוקי א"י, עמ' (ע) 1374, (א) 1399.

[27] ס"ח התשס"א, עמ' 454; התשע"ו, עמ' 51.

(ב) במקום ההגדרה "חברה" יבוא:

""חברה" – כל אחת מאלה:

(1) חברה למתן שירותי מים וביוב שהוקמה לפי סימן א' לפרק ב', והתאגדה בישראל לפי חוק החברות;

(2) חברת ביוב, למעט לעניין סעיפים 2, 3(א), 4, 5, 6 עד 6ט, 8(ב), 9, 10(א), 11 עד 13, 26(ג), 30 עד 32, 51, 68(א) ו־(א1), 69, 111(2) ו־13, ולעניין חברת ביוב שהיא איגוד ערים – גם למעט לעניין סעיף 28 והוראות פרקים ד' ו־ה' וסימן ב' לפרק ח';

(3) חברה אזורית, למעט לעניין סעיפים 2, 3, 5, 6, 6א(ב) ו־(ג) ו־6ב עד 6ט;";

(ג) אחרי ההגדרה "חברה מנהלת" יבוא:

""חברת ביוב" – מי שקיבל רישיון הולכה וטיפול במרחב ביוב;

"חברת ביוב משותפת" – חברת ביוב כאמור בסעיף 15(ג1)(1)(ג);";

(ד) בהגדרה "מערכת ביוב", בסופה יבוא "ולעניין ספק שירותי ביוב – תשתית הולכה וטיפול";

(ה) אחרי ההגדרה "מקרקעין ציבוריים" יבוא:

""מרחב ביוב" – כמשמעותו בסעיף 6א1(א);

"ספק שירותי ביוב" – חברה, חברה אזורית, חברת ביוב ורשות מקומית, שמספקים שירותי ביוב;";

(ו) בהגדרה "פעילות חיונית", אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) לגבי חברת ביוב – מתן שירותי הולכה וטיפול לצרכנים;";

דברי הסבר

לפסקת משנה (ב)

מוצע לתקן את הגדרה "חברה" כך שתכלול, נוסף על חברה למתן שירותי מים וביוב וחברה אזורית, גם חברת ביוב, כהגדרתה להלן. במסגרת ההגדרה המתוקנת למונח "חברה", מפורטים הסעיפים בחוק תאגידי מים וביוב שהוחרגו, כך שבהם לא תיכלל חברת ביוב במונח "חברה", זאת משום שהסעיפים אינם רלוונטיים לחברת ביוב או שתוקנו ממילא כך שיחולו על חברת ביוב. יצוין כי במסגרת ההגדרה הקיימת למונח "חברה", קיימת החרגה של סעיפים מסוימים, במתכונת דומה, לעניין חברה אזורית.

לפסקת משנה (ג)

מוצע להוסיף את ההגדרה "חברת ביוב", שהיא חברה שקיבלה רישיון הולכה וטיפול, כהגדרתו להלן, במרחב ביוב.

כמו כן מוצע להוסיף את ההגדרה "חברת ביוב משותפת", שהיא חברה שהוקמה בידי שני ספקי שירותי ביוב או יותר.

לפסקת משנה (ד)

מוצע לתקן את ההגדרה "מערכת ביוב" כך שלעניין ספק שירותי ביוב, כהגדרתו להלן, תוגדר מערכת ביוב כמערכת הכוללת תשתיות הולכה וטיפול כפי שתפורט להלן.

לפסקת משנה (ה)

מוצע להוסיף הגדרה למונח "מרחב ביוב", שהוא מרחב שנקבע בהתאם להחלטת מועצת רשות המים לחלוקת שטח המדינה למרחבים בהתחשב בתכליות חוק תאגידי מים וביוב, ושבו יתאפשר לתת רישיון חברת ביוב לחברת ביוב אחת בלבד.

עוד מוצע להוסיף את ההגדרה "ספק שירותי ביוב", שתכלול חברה, חברה אזורית, חברת ביוב או רשות מקומית שמספקת שירותי ביוב. יצוין כי רשות מקומית, כהגדרתה בחוק הפרשנות, התשמ"א–1981, כוללת גם מועצה מקומית, שבה נכללים גם מועצה אזורית ואיגוד ערים. ההגדרה רשות מקומית כאמור חלה לעניין חוק תאגידי מים וביוב, למעט בהקשרים מסוימים שבעניינם חלה ההגדרה הספציפית שנקבעה בסעיף 2 לחוק תאגידי מים וביוב. עוד יצוין שמוצע לתקן הגדרה זו כך שלעניין חברות ביוב, היא תכלול גם מועצות אזוריות ואיגודי ערים.

לפסקת משנה (ו)

מוצע לתקן את ההגדרה "פעילות חיונית" כך שלעניין חברת ביוב, פעילות חיונית תהווה מתן שירותי הולכה וטיפול לצרכנים.

(ז) בהגדרה "צרכן", לפני "לרבות רשות מקומית" יבוא "לעניין חברה או חברה אזורית –" ובסופה יבוא "ולעניין חברת ביוב – מי שביקש ממנה לקבל שירותי הולכה וטיפול או להצטרף לחברת ביוב משותפת לפי סעיף 16א(ב) וכן מי שזכאי לבקש כאמור";

(ח) בהגדרה "רשות מקומית", אחרי "או מועצה מקומית," יבוא "לעניין חברת ביוב – גם איגוד ערים ומועצה אזורית";

(ט) אחרי ההגדרה "רישיון" יבוא:

""רישיון הולכה וטיפול" – רישיון למתן שירותי הולכה וטיפול שניתן לפי סעיף 15;

"רישיון חברת ביוב" – רישיון הולכה וטיפול שניתן לחברת ביוב;";

(י) אחרי ההגדרה "שירותי ביוב" יבוא:

""שירותי הולכה וטיפול" – שירותי ביוב הכוללים את אלה: הולכת שפכים, טיהורם, סילוקם וטיפול בבוצה וסילוקה באמצעות תשתית הולכה וטיפול, לרבות הקמה, שדרוג, הרחבה, שיקום ותחזוקה של תשתיות ההולכה והטיפול;";

(יא) בהגדרה "תחום החברה" –

(1) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) לגבי חברת ביוב – השטח שבתחום מרחב הביוב שבו רשאית חברת הביוב לפעול;";

(2) בסיפה, במקום "והכל בשינויים" יבוא "והכול בהתאמות הנובעות מהוראות הממונה לפי סעיף 16א(ו) ובשינויים";

(יב) אחרי ההגדרה "תשלומים אחרים" יבוא:

""תשתית הולכה וטיפול" – מערכת ביוב, שהיא אחד או יותר מאלה, והכול בהתאמות הנובעות מהוראות הממונה לפי סעיף 16א(ו):

דברי הסבר

לפסקת משנה (ז)

מוצע לתקן את ההגדרה "צרכן" כך שתכלול גם צרכני חברות ביוב, שהם מי שביקשו לקבל ממנה שירותי הולכה וטיפול או להצטרף לחברת ביוב משותפת וכן מי שזכאי לבקש כאמור.

לפסקת משנה (ח)

מוצע לתקן את ההגדרה "רשות מקומית" כך שלעניין חברות ביוב, ייכללו גם איגודי ערים ומועצות אזוריות, וזאת בנוסף לעירייה ומועצה מקומית.

לפסקת משנה (ט)

מוצע להוסיף את ההגדרה "רישיון הולכה וטיפול" שהוא רישיון למתן שירותי הולכה וטיפול, שניתן לפי סעיף 15 לחוק תאגידי מים וביוב.

עוד מוצע להוסיף את ההגדרה "רישיון חברת ביוב" שהוא רישיון הולכה וטיפול שניתן לחברת ביוב.

לפסקת משנה (י)

מוצע להוסיף את ההגדרה "שירותי הולכה וטיפול" שהם שירותי ביוב הכוללים את אלה: הולכת שפכים, טיהורם, סילוקם וטיפול בבוצה וסילוקה באמצעות תשתית הולכה וטיפול, לרבות הקמה, שדרוג, הרחבה, שיקום ותחזוקה של תשתיות ההולכה והטיפול.

לפסקת משנה (יא)

מוצע לתקן את ההגדרה "תחום החברה" כך שתחומה של חברת הביוב יהיה המרחב שנקבע לפעילותה, והכול בהתאמות הנובעות מהוראות שיקבע הממונה לעניין תחומה לפי סעיף 16א(ו) המוצע וכן הסכמות לביצוע פעילות חיונית או פעילות נוספת בין חברת הביוב לבין חברה או רשות מקומית בהתאם לסעיף 29 לחוק תאגידי מים וביוב. יובהר כי תחום חברת הביוב עשוי להיות חופף לתחום של חברה למתן שירותי מים וביוב או גורמים אחרים, ואולם לכל אחד מהגופים כאמור יוקנו הסמכויות והחובות באותו תחום שרלוונטיות לתפקידיו לפי דין.

לפסקת משנה (יב)

מוצע להוסיף את ההגדרה "תשתיות הולכה וטיפול" שהן מערכת ביוב או חלק ממרכיביה, שהם מיתקנים לטיהור שפכים וסילוקם ומיתקנים לטיפול בבוצה וכן מערכת ביוב שמצויה מחוץ לתחום החברה, מחוץ לתחום הרשות המקומית ולעניין מועצה אזורית – מחוץ לתחום

(1) מיתקנים לטיהור שפכים ולסילוקם ומיתקנים לטיפול בבוצה;

(2) מערכת ביוב שמצויה מחוץ לתחום החברה כהגדרתו בפסקה (1) להגדרה "תחום החברה" או מחוץ לתחום הרשות המקומית, ולעניין מועצה אזורית – מחוץ לתחום יישוב המצוי בתחום המועצה האזורית, והכול לפי העניין;";

(2) אחרי סעיף 6א יבוא:

"חברת ביוב ומתן שירותי הולכה וטיפול במרחב ביוב

6א1. (א) מועצת הרשות תקבע בהודעה ברשומות חלוקה של שטח המדינה למרחבים שבכל אחד מהם יתאפשר לתת רישיון חברת ביוב לחברת ביוב אחת בלבד; חלוקה כאמור תיקבע בהתחשב במטרות חוק זה.

(ב) ספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב רשאי לבקש מחברת ביוב שבמרחב הביוב שבו הוא נמצא לקבל ממנה שירותי הולכה וטיפול או להצטרף לחברת ביוב משותפת; בקשה כאמור טעונה –

(1) לעניין ספק שירותי ביוב שהוא רשות מקומית – אישור מועצת הרשות המקומית;

(2) לעניין ספק שירותי ביוב שהוא חברה – אישור דירקטוריון החברה.

(ג) ביקש ספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת הביוב כאמור בסעיף קטן (ב), תהיה חברת הביוב חייבת לספק לו את השירותים האמורים לפי הוראות חוק זה.

(ד) ביקש ספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב להצטרף לחברת ביוב משותפת כאמור בסעיף קטן (ב), תצרף אותו חברת הביוב המשותפת, לפי הוראות חוק זה.

דברי הסבר

יישוב המצוי בתחום המועצה האזורית, לפי העניין.

לפסקה (2)

במסגרת סימן א' לפרק ב' לחוק תאגידי מים וביוב שעניינו "הקמת חברה", נקבעו הוראות בעניין הקמת חברת מים וביוב וחברה אזורית. מוצע להוסיף בסימן זה סעיף שיאפשר את מתן שירותי הולכה וטיפול באמצעות חברת ביוב במרחב הביוב.

לסעיף 6א1 המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע שמועצת רשות המים תקבע, בהודעה ברשומות, את חלוקת שטח המדינה למרחבים בהתחשב במטרות החוק. בכל אחד ממרחבים אלה יהיה ניתן לתת רישיון לחברת ביוב אחת בלבד.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע שספק שירותי ביוב יהיה רשאי לפנות לחברת הביוב במרחב הביוב שבו הוא פועל, בין אם היא חברת ביוב שאינה חברת ביוב משותפת ובין אם היא חברת ביוב משותפת, בבקשה לקבל ממנה שירותי הולכה כאמור או בבקשה להצטרף לחברת ביוב משותפת, אם זו פועלת באותו מרחב ביוב. בקשה כאמור בפסקת משנה זו טעונה אישור דירקטוריון אם מדובר בספק שירותי ביוב שהוא חברה, או אישור מועצת רשות מקומית אם מדובר בספק שירותי ביוב שהוא רשות מקומית.

לסעיפים קטנים (ג) עד (ו)

מוצע לקבוע שחברת ביוב תהיה חייבת לספק שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב שפנה בבקשה לקבל שירותים אלה וכן שחברת ביוב משותפת תהיה חייבת לצרף לחברה ספק שירותי ביוב שפנה בבקשה להצטרף לחברת הביוב. יובהר כי חברת הביוב תהיה רשאית, בכפוף לכל דין, לספק את שירותי ההולכה והטיפול באמצעות אחר ובכלל כך לפי הזכויות והסמכויות שהועברו אליו לפי סעיף 10(ב) לחוק תאגידי מים וביוב, כנוסחו בסעיף 14(6)(ב) לחוק זה. עוד מוצע לקבוע שהמועצה תהיה רשאית לקבוע כללים לעניין אספקת שירותי הולכה וטיפול או הצטרפות לחברת ביוב משותפת כאמור וכן שהממונה יהיה רשאי

(ה) המועצה רשאית לקבוע כללים לעניין אספקת שירותי הולכה וטיפול כאמור בסעיף קטן (ג) ולעניין הצטרפות ספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב לחברת ביוב משותפת כאמור בסעיף קטן (ד).

(ו) ביקש ספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב, מחברת ביוב, לקבל ממנה שירותי הולכה וטיפול או להצטרף לחברת ביוב משותפת כאמור בסעיף קטן (ב) (בסעיף קטן זה – הספק המבקש), רשאי הממונה להורות כי תשתית ההולכה והטיפול שבאמצעותה תיתן חברת הביוב שירותי ההולכה והטיפול לספק המבקש –

(1) תכלול מרכיבים ממערכת הביוב של הספק המבקש, שנמצאים בתחומו ומשמשים להולכת ביוב;

(2) לא תכלול מרכיבים מתשתית ההולכה והטיפול של הספק המבקש;

הורה הממונה כאמור בפסקה (1), יראו את השטח שבו נמצאים המרכיבים כאמור באותה פסקה, כתחומה של חברת הביוב לעניין חוק זה.

(ז) לעניין חברת ביוב שהיא איגוד ערים, יראו ספק שירותי ביוב שהוא רשות מקומית שבתחום אותו איגוד הערים, וכן ספק שירותי ביוב שהוא חברה שאמצעי השליטה בה מוחזקים בידי רשות מקומית כאמור, כמי שביקשו לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת הביוב כאמור, בהתאם להוראות סעיף קטן (ב).";

(3) בסעיף 6ט –

(א) בכותרת השוליים, אחרי "נושי חברה מתמזגת" יבוא "ונושי ספק שירותי ביוב";

(ב) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ה1) הוראות סעיף זה יחולו לעניין חברת ביוב, בשינויים אלה:

(1) בסעיף קטן (א), במקום "חברות אזוריות" יקראו "חברות ביוב" ובמקום "החברות המתמזגות" יקראו "ספקי שירותי הביוב";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "חברה אזורית" יקראו "חברת ביוב", במקום "מחברה מתמזגת" יקראו "מספק שירותי ביוב" ובמקום "נושי חברה מתמזגת" יקראו "נושי ספק שירותי ביוב";

דברי הסבר

להורות שתשתית ההולכה והטיפול שבאמצעותה תספק חברת הביוב את השירותים יכללו מרכיבים ממערכת הביוב של הספק שביקש לקבל שירותים או להצטרף כאמור (להלן – הספק המבקש) ושמשמשים להולכת ביוב, או שתשתית ההולכה והטיפול שבאמצעותה תספק חברת הביוב את השירותים לא תכלול מרכיבים מתשתית ההולכה והטיפול של הספק המבקש. ככל שהורה הממונה כאמור כי מרכיבים ממערכת הביוב של הספק המבקש ישמשו את חברת הביוב במתן השירותים, יראו את השטח שבו נמצאים מרכיבים אלה כתחום חברת הביוב.

לפסקה (3)

סעיף 6ט לחוק תאגידי מים וביוב, בנוסחו הקיים, קובע תנאים להבטחת זכויות נושי חברה מתמזגת כך שכאשר חברה אזורית מתקשה לעמוד בהתחייבויות שהועברו אליה מחברה מתמזגת, זכאים נושיה של חברה מתמזגת לסיוע מאוצר המדינה בהתאם להוראות שיקבע שר האוצר. כמו כן קובע הסעיף כי ככל שיינתן סיוע כאמור, יראו את החוב של החברה המתמזגת כאילו הומחה לאוצר המדינה. סעיף זה נועד להגן על נושים שהתקשרו עם חברה

(3) בסעיף קטן (ג), במקום "נושה חברה מתמזגת" יקראו "נושה ספק שירותי ביוב" ובמקום "לחברה האזורית" יקראו "לחברת הביוב";

(4) בסעיף קטן (ד), במקום "החברה האזורית" יקראו "חברת הביוב" ובמקום "מהמיזוג" יקראו "מצירוף ספק שירותי הביוב";

(5) בסעיף קטן (ה), במקום "לנושה החברה המתמזגת" יקראו "לנושה ספק שירותי ביוב" ובמקום "לבין החברה המתמזגת" יקראו "לבין חברת הביוב";

(6) בסעיף קטן (ו), בסופו יקראו:

""נושה ספק שירותי ביוב" – נושה שהתקשר עם ספק שירותי ביוב טרם הצטרפותו של ספק שירותי הביוב לחברת ביוב, לעניין תשתית הולכה וטיפול.";

(4) בסעיף 8, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) הוראות סעיף קטן (א) יחולו לעניין ספק שירותי ביוב שהצטרף לחברת ביוב משותפת, וחברת ביוב משותפת, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) בכל מקום, במקום "הרשות המקומית" יקראו "ספק שירותי ביוב";

(2) במקום "והחברה" יקראו "וחברת הביוב המשותפת" ובכל מקום, במקום "החברה" יקראו "חברת הביוב המשותפת";

(3) ברישה, אחרי "המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות המקומית" יקראו "ואם לא היה ארגון מייצג לעובדי ספק שירותי הביוב – ביניהן לבין עובד ספק שירותי הביוב.";

(5) אחרי סעיף 9 יבוא:

"העברת נכסים לחברת ביוב

9א. (א) ספק שירותי ביוב המצטרף לחברת ביוב משותפת יעביר לחברת הביוב המשותפת את כל זכויותיו בתשתית ההולכה והטיפול שלו.

דברי הסבר

לפני שהתמזגה עם חברה אזורית, ולא הכינו את עצמם לאפשרות שהתקשרותם תוסב לחברה האזורית. בדומה לכך, מוצע לתקן את הסעיף כך שיחול גם על הבטחת זכויות נושה של ספק שירותי ביוב שמעביר את הזכויות בנכסיו לחברות ביוב בעת הצטרפות לחברת ביוב משותפת, בהתאם למנגנון הקיים בסעיף, שמאפשר פנייה לקבלת סיוע מאוצר המדינה מקום שבו חברת הביוב אינה יכולה לעמוד בהתחייבויות שהועברו לה על ידי ספק שירותי הביוב כתוצאה מהעברת הנכסים, לפי קביעתו של מי ששר האוצר הסמיך לכך.

לפסקה (4)

עניינו של סימן ב' לפרק ב' לחוק תאגידי מים וביוב, בהעברת עובדים, נכסים, זכויות והתחייבויות במקרה של הקמת חברות לפי החוק. התיקונים המוצעים להלן נועדו להסדיר את הסוגיה האמורה בכל הנוגע להעברת עובדים, נכסים, זכויות והתחייבויות מספק שירותי ביוב לחברת ביוב שממנה ביקש הספק לקבל שירותים או להצטרף אליה, והכול כדי להעניק לחברת הביוב את האמצעים הנדרשים לתת לספק שירותי הביוב כאמור את שירותי ההולכה והטיפול שהוא מחויב לתת לו. כדי להסדיר את העברתם של עובדים ואת העברת הנכסים, הזכויות וההתחייבויות לחברת ביוב מוצע לתקן ולהוסיף סעיפים כדלקמן.

מוצע לתקן את סעיף 8 לחוק תאגידי מים וביוב כך שהוראות סעיף קטן (א), הקובעות תנאים שיחולו לעניין הסכם העברת עובדים מהרשות המקומית לחברת מים וביוב שיוסכם גם עם הארגון המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות המקומית, יחולו גם במקרה של הצטרפות של ספק שירותי ביוב לחברת ביוב משותפת, ואולם אם אין ארגון יציג לעובדים בספק שירותי הביוב – ייקבעו התנאים בין חברת הביוב המשותפת וספק שירותי הביוב המצטרף לבין עובד ספק שירותי הביוב המצטרף.

לפסקה (5)

לסעיף 9א המוצע

עניינו של הסעיף המוצע "העברת נכסים לחברת ביוב" והוא נועד להסדיר את העברת הזכויות בתשתיות

(ב) ביקש ספק שירותי ביוב במרחב ביוב לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת הביוב שבאותו מרחב ביוב –

(1) יעביר הספק לחברת הביוב זכויות בתשתית ההולכה והטיפול ששימשה למתן שירותי הולכה וטיפול על ידו, ערב יום המעבר כמשמעותו בסעיף 11(ג), תמורת כל השקעה חדשה שתבצע חברת הביוב בתשתית ההולכה

והטיפול שמשמשת למתן שירותי הולכה וטיפול לספק האמור, בהתאם לכללים שקבעה המועצה לפי סעיף 11(א)(4), ועד לקביעת כללים כאמור – בהתאם להוראות שייתן הממונה לשם יישום פסקה זה;

(2) רשאי הספק להעביר לחברת הביוב התחייבויות בהתאם להלוואות שנלקחו על ידו, תמורת זכויות בתשתית ההולכה והטיפול שלו, כפי שייקבע בהסכם ההעברה לפי סעיף 11(ב) בין ספק שירותי הביוב לבין חברת הביוב, באישור הממונה.

(ג) אישר הממונה את הסכם ההעברה לפי סעיף 11(ב), תבוא חברת הביוב לעניין הזכויות בנכסים שהועברו בהסכם, מיום המעבר כמשמעותו בסעיף 11(ג), במקום ספק שירותי הביוב לכל דבר, על אף האמור בכל דין ובכל חוזה, לרבות חוזה בדבר שעבוד הנכסים; זכויות בעל השעבוד יהיו כלפי חברת הביוב, ואולם אם קבע בית המשפט, לבקשת בעל השעבוד, כי ההעברה פוגעת פגיעה מהותית בזכויותיו, רשאי הוא לצוות כי ספק שירותי הביוב ימשיך להיות חייב כלפי בעל השעבוד יחד עם חברת הביוב.

(ד) רישיונות שניתנו לפי חוק המים, לספק שירותי ביוב, וכן חובות שהוטלו עליו בהוראות לפי אותו חוק, יועברו

דברי הסבר

הולכה וטיפול בין ספק שירותי ביוב שמצטרף לחברת ביוב משותפת לבין חברת הביוב המשותפת וכן בין ספק שירותי ביוב שביקש לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת ביוב לבין חברת הביוב וכן את העברת הזכויות בתמורה לכל השקעה חדשה בתשתיות האמורות.

לסעיפים קטנים (א) ו־(ב)

מוצע לקבוע שספק שירותי ביוב שמצטרף לחברת ביוב משותפת יעביר לחברה את כל זכויותיו בתשתיות ההולכה והטיפול שלו. עוד מוצע לקבוע שספק שירותי ביוב שמבקש לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת ביוב שבאותו מרחב ביוב, יעביר זכויות בתשתיות הולכה וטיפול שבהן השתמש ערב יום המעבר תמורת כל השקעה חדשה שתבצע חברת הביוב בתשתית ההולכה והטיפול שמשמשת למתן שירותי הולכה וטיפול לספק האמור, וזאת בהתאם לכללים שקבעה המועצה לפי סעיף 11(א)(4) המוצע לחוק תאגידי מים וביוב, ועד לקביעת כללים כאמור – בהתאם להוראות שייתן הממונה. כמו כן, יהיה רשאי ספק שירותי הביוב להעביר לחברת הביוב התחייבויות בהתאם להלוואות שנלקחו על ידו תמורת זכויות בתשתיות ההולכה והטיפול שלו כפי שייקבע בהסכם ההעברה לפי סעיף 11(ב) לחוק, בין ספק שירותי הביוב לבין חברת הביוב.

לסעיף קטן (ג)

עם אישור הסכם ההעברה כאמור, תבוא חברת הביוב בנעלי ספק שירותי הביוב לעניין הזכויות בנכסים שיועברו בהסכם, מיום המעבר כהגדרתו בסעיף 11(ג) המוצע לחוק. זכויות בעל השעבוד יהיו כלפי חברת הביוב אלא אם כן קבע בית המשפט, לבקשת בעל השעבוד, כי ההעברה פוגעת מהותית בזכויותיו של בעל השעבוד, ואז רשאי בית המשפט לצוות שספק שירותי הביוב ימשיך להיות חייב כלפי בעל השעבוד יחד עם חברת הביוב.

לסעיף קטן (ד)

מוצע שרישיונות שניתנו לפי חוק המים, התשי"ט–1959 (בפרק זה – חוק המים), לספק שירותי ביוב וכן חובות שהוטלו עליו לפי אותו חוק, יועברו לחברת הביוב החל מיום המעבר כמשמעותו בסעיף 11(ג) המוצע לחוק תאגידי מים וביוב, ואולם אין בכך כדי לגרוע מסמכויותיהם של

לחברת הביוב החל מיום המעבר כמשמעותו בסעיף 11(ג); אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכויותיהם של מנהל הרשות ומועצת הרשות לפי החוק האמור.";

(6) בסעיף 10 –

(א) האמור בו יסומן "(א)" ובו, במקום "(בסעיף זה – הסכמים)" יבוא "(בסעיף קטן זה – הסכמים)";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) ספק שירותי ביוב שהחליט לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת ביוב או להצטרף לחברת ביוב משותפת, יעביר לחברת הביוב את זכויותיו וסמכויותיו לפי הסכמים, התקשרויות ועסקאות (בסעיף קטן זה – הסכמים) בכל הנוגע להפעלת תשתיות הולכה וטיפול ערב יום המעבר כמשמעותו בסעיף 11(ג); מיום המעבר כאמור יהיו הזכויות והסמכויות כאמור נתונות לחברת הביוב, והחובות וההתחייבויות המוטלות על ספק שירותי הביוב לפי ההסכמים יהיו מוטלות על חברת הביוב, והיא תבוא במקום ספק שירותי ביוב לכל דבר, על אף האמור בכל חוזה ובדיני המחאת חיובים.";

(7) בסעיף 11 –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) ברישה, אחרי "מן הרשות המקומית לחברה" יבוא "מספק שירותי הביוב לחברת הביוב";

(2) בפסקה (2), בסופה יבוא "או בחברת הביוב המשותפת";

(3) בפסקה (3), אחרי "אשר יועבר לחברה" יבוא "או לחברת הביוב";

(4) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) קביעת הזכויות בתשתית ההולכה והטיפול שיועברו מספק שירותי הביוב לחברת הביוב תמורת כל השקעה חדשה שתבצע חברת הביוב בתשתית ההולכה והטיפול שמשמשת למתן שירותי הולכה וטיפול לספק האמור, וכן התנאים והמועדים לביצוע ההעברה כאמור.";

דברי הסבר

מנהל הרשות הממשלתית למים ולביוב ומועצת רשות המים לפי חוק המים. יצוין כי מדובר בהסדר דומה להסדר הקיים היום בחוק תאגיד מים וביוב בנוגע להקמת חברה למתן שירותי מים וביוב וחברה אזורית.

לפסקה (6)

מוצע לתקן את סעיף 10 לחוק תאגידי מים וביוב ולהוסיף לו את סעיף קטן (ב) כך שספק שירותי ביוב שהחליט לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת ביוב או להצטרף לחברת ביוב משותפת יעביר לחברה את זכויותיו וסמכויותיו לפי הסכמים, התקשרויות ועסקאות בכל הנוגע להפעלת תשתיות הולכה וטיפול ערב תחילת קבלת השירותים או ההצטרפות לפי העניין. החל מיום המעבר הסמכויות והחובות יהיו נתונות לחברת הביוב והיא תבוא בנעלי ספק שירותי הביוב. יצוין כי מדובר בהסדר דומה להסדר הקיים היום בחוק תאגידי מים וביוב בנוגע להקמת חברה למתן שירותי מים וביוב וחברה אזורית.

לפסקה (7)

סעיף 11 לחוק תאגידי מים וביוב קובע שמועצת רשות המים תקבע כללים לקביעת שווי הנכסים והזכויות המועברים אשר יועברו מרשות מקומית לחברת מים וביוב. מוצע לתקן את סעיף זה כך שיותאם גם להעברת נכסים וזכויות מספק שירותי ביוב לחברת ביוב.

לפסקת משנה (א)

מוצע לתקן את סעיף 11(א) הקובע כי מועצת רשות המים תקבע, לאחר התייעצות עם הממונה, כללים ותנאים להעברת הנכסים והזכויות מהרשות המקומית לחברה, כך שיחול גם על העברת נכסים וזכויות מספק שירותי ביוב לחברת הביוב וכן על קביעת הזכויות בתשתיות ההולכה והטיפול שיועברו מספק שירותי הביוב לחברת הביוב תמורת כל השקעה חדשה שתבצע חברת הביוב בתשתיות ההולכה והטיפול.

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "בסעיפים 9 ו־10" יבוא "בסעיפים 9 עד 10" ואחרי "בין הרשות המקומית לבין החברה" יבוא "בהסכם בין ספק שירותי ההולכה והטיפול לבין חברת הביוב";

(ג) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) בהסכם כאמור בסעיף קטן (ב), ייקבע גם יום תחילת מתן שירותי ההולכה והטיפול בידי חברת הביוב או יום ההצטרפות לחברת הביוב המשותפת, לפי העניין (להלן – יום המעבר).

(ד) הגיש ספק שירותי ביוב לחברת ביוב, בקשה לקבלת שירותי הולכה וטיפול ממנה, או בקשה להצטרף לחברת ביוב משותפת, ולא הגיעו הצדדים להסכם בתוך 90 ימים ממועד הגשת בקשה, יפעלו הצדדים בהתאם להוראות שייתן הממונה לעניין זה, החל מהמועד שיורה עליו, ויראו את המועד שיורה עליו כאמור כיום המעבר לעניין חוק זה.";

(8) אחרי סעיף 12 יבוא:

"תביעות ועילות לעניין חברת ביוב

12א. (א) כל תביעה שהיתה תלויה ועומדת מטעם ספק שירותי הביוב או נגדו לפני יום המעבר, בקשר לשירותי הולכה וטיפול או תשתיות הולכה וטיפול, או בקשר לרישיונות, להסכמים, להתקשרויות או עסקאות כאמור בסעיפים 8 עד 11, בנוגע לשירותים או תשתיות כאמור, וכן כל עילה של תביעה כזו שהיתה קיימת אותו זמן, יוסיפו לעמוד בתוקפן כאילו לא החלה חברת הביוב לתת שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי הביוב או שספק שירותי הביוב לא הצטרף לחברת הביוב המשותפת, לפי העניין.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) ובדיני המחאת חיובים, ספק שירותי ביוב וחברת ביוב רשאים להסכים כי כל תביעה שהיתה תלויה ועומדת מטעם ספק שירותי הביוב או נגדו לפני יום המעבר, בקשר לתשתית ההולכה והטיפול, או בקשר

דברי הסבר

לפסקת משנה (ב)

מוצע לתקן את סעיף 11(ב) הקובע כי הנכסים, הזכויות והחובות שיועברו לחברה ותנאי העברתם ייקבעו בהסכם שטעון אישור של הממונה, כך שיחול גם על הסכמים של ספק שירותי ביוב וחברת ביוב.

לפסקת משנה (ג)

מוצע להוסיף לסעיף 11 את סעיפים קטנים (ג) ו־(ד), שלפיהם בהסכם בין ספק שירותי ביוב לבין חברת ביוב, ייקבע גם מועד תחילת מתן השירותים או הצטרפות לחברת הביוב המשותפת לפי העניין (להלן – יום המעבר). כדי להתגבר על החשש שהצדדים לא יגיעו להסכם ביניהם וכדי להבטיח כי לא יהיה בכך כדי לסכל את חובת חברת הביוב לספק את השירותים או לצרף את ספק שירותי הביוב לחברת הביוב המשותפת, מוצע לקבוע שבמקרה שבו הצדדים לא יגיעו להסכם בתוך 90 ימים ממועד הגשת הבקשה של ספק שירותי ביוב לקבל שירותי ביוב או להצטרף לחברת הביוב, יפעלו הצדדים בהתאם להוראות שייתן הממונה החל מהמועד שיורה עליו, ויראו מועד זה כיום המעבר לעניין חוק תאגידי מים וביוב.

לפסקה (8)

לסעיף 12א המוצע

עניינו של סעיף 12 לחוק תאגיד מים וביוב הוא תביעות תלויות ועומדות ערב יום תחילת פעילותה של חברת המים והביוב, וכן עילות לתביעות שהיו קיימות לפני המועד האמור. מוצע להוסיף לחוק את סעיף 12א שעניינו תביעות ועילות לעניין חברת ביוב, ולפיו תביעות שהיו תלויות ועומדות כנגד ספק שירותי ביוב ערב יום המעבר שנקבע בהסכם בין ספק שירותי הביוב לבין חברת הביוב, בקשר לשירותי הולכה וטיפול, תשתיות הולכה וטיפול, רישיונות, הסכמים, התקשרויות או עסקאות שהועברו לחברת ביוב כאמור, יוסיפו לעמוד בתוקפן כאילו לא נכנסה חברת הביוב בנעליו, אלא אם כן הסכימו הצדדים אחרת והממונה אישר הסכמה זו. יצוין כי מדובר בהסדר דומה להסדר הקיים היום בחוק בנוגע להקמת חברה וחברה אזורית.

לרישיונות, להסכמים, להתקשרויות או עסקאות כאמור בסעיפים 8 עד 11, וכן כל עילה של תביעה כזו שהיתה קיימת אותו זמן, תועבר מספק שירותי הביוב לחברת הביוב ובלבד שהממונה אישר את ההעברה כאמור.";

(9) בסעיף 13(ב) –

(א) ברישה, אחרי "מהרשות המקומית לחברה" יבוא "מספק שירותי ביוב לחברת הביוב";

(ב) בפסקה (4), אחרי "מהרשות המקומית לחברה" יבוא "מספק שירותי ההולכה והטיפול לחברת הביוב" ובהגדרה "יום ההעברה", אחרי "מהרשות המקומית לחברה" יבוא "יום המעבר";

(10) בסעיף 13א, במקום "עד 2015" יבוא "עד 2018";

(11) בסעיף 14, האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

"(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), לא יעסוק ספק שירותי ביוב בשירותי הולכה וטיפול, אלא אם כן ניתן לו רישיון לפי חוק זה ובהתאם לתנאיו, או אם חל לגביו פטור מהצורך בקבלת רישיון בהתאם לכללים שקבעה מועצת הרשות לפי סעיף 21א.

(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיפים קטנים (א) ו־(ב), מי שקיבל רישיון חברת ביוב, לא יעסוק במתן שירותי הולכה וטיפול אלא לפי הרישיון האמור ובהתאם לתנאיו; על אף האמור, מי שקיבל רישיון חברת ביוב ועסק כדין, ערב מתן הרישיון, במתן שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב, רשאי להמשיך לתת שירותי הולכה וטיפול לאותו ספק, בהתאם לדין האמור.";

דברי הסבר

לפסקה (9)

סעיף 13(ב) לחוק תאגידי מים וביוב קובע הוראות למיסוי העברת הנכסים בין רשות מקומית לבין חברת מים וביוב ובין חברה מתמזגת לבין חברה האזורית. מוצע לתקן את הסעיף כך שיחול גם על העברת נכסים מספק שירותי ביוב לחברת ביוב.

לפסקה (10)

מוצע לתקן את סעיף 13א לחוק תאגידי מים וביוב ולהאריך את הפטור ממס חברות לחברת מים וביוב שרשות מקומית, אחת או יותר, מחזיקה בה, שקבוע היום עד לסוף שנת המס 2015, עד לסוף שנת המס 2018.

לפסקה (11)

סימן ג' לפרק ב' לחוק תאגידי מים וביוב מסדיר את רישוי החברות. מאחר שמוצע לחייב את מי שמעוניין לפעול כחברות ביוב לתת שירותי הולכה וטיפול, נדרש לתת רישיון לפעילות זו. לצורך כך נדרש להתאים את סימן זה באמצעות הוספת סעיפים ותיקון סעיפים קיימים לרישוי חברות ביוב.

מוצע לתקן את סעיף 14 לחוק תאגידי מים וביוב ולהוסיף בו את סעיף קטן (ב), האוסר על ספק שירותי ביוב לעסוק בשירותי הולכה וטיפול אלא אם כן ניתן לו רישיון בהתאם לחוק תאגידי מים וביוב או אם חל לגביו פטור מהצורך בקבלת רישיון בהתאם לכללים שקבעה מועצת רשות המים לפי סעיף 21א המוצע. כמו כן, כדי לוודא תחולה של מכלול הוראות האסדרה המוצעות, מוצע לקבוע כי מי שקיבל רישיון חברת ביוב, לא יעסוק במתן שירותי הולכה וטיפול אלא לפי הרישיון האמור ובהתאם לתנאיו. עם זאת, מוצע לקבוע כי מי שקיבל רישיון חברת ביוב ועסק כדין, ערב מתן הרישיון, במתן שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב, רשאי להמשיך לתת שירותי הולכה וטיפול לאותו ספק, בהתאם לדין האמור.

לפסקה (12)

מוצע לתקן את סעיף 15 לחוק תאגידי מים וביוב שעניינו מתן רישיונות, כך שהממונה יהיה רשאי, באישור מועצת רשות המים ועל פי כללים שקבעה המועצה לפי סעיף 21א לחוק, לתת רישיון הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב, וכן רישיון חברת ביוב במרחב ביוב מסוים לחברה בת של חברה שהוקמה לצורך מתן שירותי הולכה וטיפול, לאיגוד ערים ולחברת ביוב משותפת, למעט לגוף כאמור שכמות השפכים המיוצרת או מטופלת על ידם קטנה ממוצע שנתי, בתקופה של שלוש שנים שקדמו לשנה שבה הוגשה הבקשה לרישיון, של 10 מיליון מטרים מעוקבים אלא אם כן ניתן אישור מועצת רשות המים לכך, אם נוכחה כי קיימים טעמים מיוחדים לעשות כן. החלטה על מתן

(12) בסעיף 15 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "ולפעילות נוספת" יבוא "וכן לתת לספק שירותי ביוב רישיון לשירותי הולכה וטיפול,";

(ב) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג1) (1) הממונה רשאי, באישור המועצה ועל פי כללים שקבעה לפי סעיף 21א, לתת רישיון חברת ביוב לאחד מאלה:

(א) חברה־בת של חברה שהוקמה לצורך מתן שירותי הולכה וטיפול;

(ב) איגוד ערים;

(ג) חברת ביוב שהוקמה בידי שני ספקי ביוב או יותר.

(2) לא יינתן רישיון חברת ביוב למי שכמות השפכים המיוצרים או המטופלים על ידו קטן מממוצע שנתי של 10 מיליון מטרים מעוקבים, אלא אם כן ניתן אישורה של המועצה לכך, אם נוכחה כי קיימים טעמים מיוחדים לעשות כן; לעניין זה, "ממוצע שנתי" – ממוצע שנתי כפי שחושב לעניין התקופה של שלוש השנים שקדמו לשנה שבה הוגשה הבקשה לרישיון.

(3) המועצה תקבל החלטה בדבר מתן אישור לפי פסקאות (1) או (2) לאחר קבלת חוות דעת של הממונה ולאחר שנתנה למי שביקש רישיון חברת ביוב ולספקי שירותי הביוב, במרחב הביוב, הזדמנות להשמיע את טענותיהם.

(4) המועצה לא תאשר מתן רישיון חברת ביוב לחברת ביוב משותפת, אלא אם כן השתכנעה כי מתקיימים תנאים המצריכים הקמת חברת ביוב משותפת במרחב הביוב.";

(13) בסעיף 16(ב), במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) ייתן לחברה או לספק שירותי הביוב, לפי העניין, להשמיע את טענותיהם;";

(14) בסעיף 17, במקום האמור בו יבוא "רישיון וכל שינוי בו יפורסמו באתר האינטרנט של הרשות.";

(15) סעיף 18 – בטל;

דברי הסבר

אישור המועצה לעניין מתן רישיונות כאמור תינתן רק לאחר שהמועצה קיבלה את חוות הדעת של הממונה וניתנה למי שביקש רישיון חברת ביוב ולספקי שירותי ביוב באותו מרחב, הזדמנות להשמיע את דעתם. כמו כן מוצע לקבוע שהמועצה לא תאשר הקמת חברת ביוב משותפת במרחב אלא אם כן השתכנעה שמתקיימים באותו מרחב ביוב תנאים המחייבים את הקמתה.

לפסקה (13)

מוצע לתקן את סעיף 16(ב)(1) לחוק תאגידי מים וביוב כך שבטרם יעשה הממונה שימוש בסמכותו להוסיף או לגרוע תנאים ברישיון, ייתן לחברת מים וביוב או לספק שירותי הביוב, לפי העניין, להשמיע את טענותיהם ובכך להתאים את הסעיף גם לגבי ספק שירותי ביוב.

לפסקה (14)

מוצע לתקן את סעיף 17 לחוק תאגידי מים וביוב כך שרישיון שנתן הממונה יפורסם באתר האינטרנט של רשות המים ובאתר האינטרנט של מקבל הרישיון, וזאת במקום הודעה על מתן הרישיון ברשומות כפי שקבוע כיום בסעיף האמור, וזאת כדי לשפר את הנגשת המידע לציבור ולייתר את הצורך בפרסום הודעה רשמית ברשומות שאין בה צורך ממשי במקרים מעין אלה בעידן האינטרנט.

לפסקה (15)

לנוכח התיקון המוצע בסעיף 17 לחוק תאגידי מים וביוב, ולפיו הודעה על מתן רישיון תפורסם באתר האינטרנט של רשות המים ושל מי שקיבל את הרישיון,

(16) בסעיף 21(ה), במקום "בית משפט שלום" יבוא "בית הדין למים כמשמעותו בחוק המים";

(17) בסעיף 21א –

(א) האמור בו יסומן "(א)" ובו, במקום "והבטחת האיתנות הפיננסית של חברה" יבוא "הבטחת האיתנות הפיננסית של חברה והתנהלותה הנאותה";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) בלי לגרוע מסמכות מועצת הרשות לפי סעיף קטן (א), תקבע המועצה בכללים את התנאים והמועדים להגשת בקשה לקבלת רישיון חברת ביוב ולמתן רישיון חברת ביוב, ובכלל זה תקבע כללים לבחירת גוף שיקבל רישיון חברת ביוב, לרבות אם היה יותר מגוף אחד שביקש זאת לעניין מרחב ביוב מסוים; בקביעת כללים כאמור, יובאו בחשבון, בין השאר, השיקולים האלה:

(1) יציבותו הכלכלית של מבקש הרישיון;

(2) ניסיון מבקש הרישיון בתחום הביוב והיקף תשתיות ההולכה והטיפול הקיימות;

(3) שיקולים תפעוליים, הנדסיים וכלכליים;

(4) ייעול משק הביוב והפיקוח עליו.

(ג) מועצת הרשות רשאית לקבוע כללים למתן פטור מהצורך בקבלת רישיון שירותי הולכה וטיפול, לעניין ספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב, וזאת, בין השאר, בשל היקף השפכים המיוצרים או המטופלים על ידו.";

(18) אחרי סעיף 21א יבוא:

דברי הסבר

מוצע לבטל את סעיף 18 לחוק, שמסדיר את זכות הציבור לעיין ברישיון ובשינויים בו, במשרדי החברה. וזו לשונו של סעיף 18 אשר מוצע לבטלו:

"עיון

18. ברישיון ובשינויים בו ניתן לעיין במשרדי החברה ובמשרדי הממונה בשעות העבודה המקובלות."

לפסקה (16)

מוצע לתקן את סעיף 21(ה) לחוק תאגידי מים וביוב כך שעל קביעת הממונה בעניין תשלום של חברה לחברה אחרת בעד העברת הזכויות בנכסים בנסיבות המפורטות בסעיף האמור, יהיה ניתן לערור לבית הדין למים כמשמעותו בחוק המים ולא לבית משפט השלום כפי שקבוע בסעיף האמור כעת כיוון שמדובר בהחלטה מינהלית באופייה אשר ראוי שתידון לפני ערכאה מינהלית לפי כללי המשפט המינהלי המהותי והדיוני.

לפסקה (17)

מוצע לתקן את סעיף 21א לחוק תאגידי מים וביוב ולהוסיף למועצה סמכות לעניין קביעת כללים למתן רישיונות כך שהתנאים שייקבעו ברישיון יבטיחו את התנהלותה הנאותה של החברה. עוד מוצע להוסיף לסעיף את סעיף קטן (ב), ולקבוע בו שמועצת רשות המים תקבע בכללים את התנאים והמועדים להגשת בקשה לקבלת רישיון חברת ביוב ולמתן רישיון חברת ביוב ובכלל זה כללים לבחירת גוף שיקבל רישיון חברת ביוב, לרבות אם היה יותר מגוף אחד שביקש רישיון חברת ביוב לעניין מרחב ביוב מסוים. בבואה לקבוע כללים אלה, על מועצת רשות המים להביא בחשבון שיקולי יציבות פיננסית של מבקש הרישיון, ניסיון מבקש הרישיון בתחום הביוב והיקף תשתיות ההולכה והטיפול הקיימות, שיקולים תפעוליים, הנדסיים וכלכליים ושיקולי ייעול משק הביוב והפיקוח עליו. כמו כן, מוצע להקנות למועצה סמכות לקבוע כללים למתן פטור מהצורך בקבלת רישיון שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב.

לפסקה (18)

מוצע לקבוע שבעל רישיון הולכה וטיפול שניתנה לו הוראה לפי הוראות סימן ג' לפרק ב' לחוק תאגידי מים וביוב, שעניינו "רישוי", רשאי לערור עליה בתוך 30 ימים מיום שניתנה לפני בית הדין למים כמשמעותו בחוק המים כיוון שמדובר בהחלטה מינהלית באופייה אשר ראוי שתידון לפני ערכאה מינהלית לפי כללי המשפט המינהלי המהותי והדיוני.

"ערעור" 21ב. בעל רישיון הולכה וטיפול שניתנה לו הוראה לפי הוראות סימן זה, רשאי לערור עליה, בתוך 30 ימים מיום שניתנה, לפני בית הדין למים כמשמעותו בחוק המים.";

(19) בסעיף 22, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) התעורר ספק או מחלוקת כאמור בסעיף קטן (ב), בעניין חלוקת האחריות ביחס למתן שירותי ביוב, לרבות בעניין האחריות לגבי תשתית ההולכה וטיפול או השימוש בה, בין חברת ביוב לבין צרכן של חברת הביוב או בין חברות ביוב, יכריע בכך הממונה לאחר שנתן לצדדים הזדמנות להשמיע את טענותיהם.";

(20) בסעיף 23(א) –

(א) ברישה, במקום "מערכות המים והביוב שבתחומה" יבוא "מערכות המים והביוב או תשתית ההולכה והטיפול, שבתחומה, לפי העניין";

(ב) בפסקה (1), אחרי "לשירותי מים ולשירותי ביוב" יבוא "או לשירותי הולכה וטיפול, לפי העניין";

(ג) בפסקה (2), אחרי "תכניות אב למים ולביוב" יבוא "או תכניות אב לשירותי הולכה וטיפול, לפי העניין" ואחרי "מערכות המים והביוב" יבוא "או תשתית ההולכה והטיפול, לפי העניין";

(21) בסעיף 29(א), במקום "וכן רשות מקומית וחברה" יבוא "רשות מקומית וחברה, למעט חברת ביוב," ואחרי "שאינה בתחומה" יבוא "וכן חברת ביוב ורשות מקומית שבמרחב הביוב של חברת הביוב";

(22) בסעיף 33, במקום "תאסוף שפכים, תטהרם או תספקם" יבוא "תספק שירותי ביוב";

(23) בסעיף 51, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

דברי הסבר

לפסקה (19)

מאחר שככלל, חברת ביוב אינה אמורה לספק את כלל שירותי הביוב לצרכניה אלא שירותי הולכה וטיפול בלבד, עלולים להתגלע חילוקי דעות ביחס לחלוקת האחריות בין חברת הביוב לבין צרכניה. מוצע לתקן את סעיף 22 לחוק תאגידי מים וביוב, ולהוסיף לו את סעיף קטן (ג), שלפיו במקרה של מחלוקת לעניין חלוקת האחריות ביחס למתן שירותי ביוב, לרבות בעניין האחריות לגבי תשתית ההולכה וטיפול או השימוש בה, בין חברת ביוב לבין צרכן של חברת הביוב או בין חברות ביוב, יכריע בכך הממונה לאחר שנתן לצדדים הזדמנות להשמיע את טענותיהם.

לפסקה (20)

סעיף 23 לחוק תאגידי מים וביוב קובע את תפקידי החברה לצורך קיום פעילות חיונית. תפקידים אלה כוללים הכנת ואישור תחזיות ותכניות אב למתן שירותי מים וביוב, תפעול ואחזקת מיתקנים וגביית תשלומים. מוצע לתקן את סעיף זה כך שיהיה ניתן להחילו גם לגבי פעילות חברת ביוב ושירותי הולכה וטיפול, לפי העניין.

לפסקה (21)

סעיף 29(א) לחוק תאגידי מים וביוב קובע שחברות רשאיות להסכים ביניהן על ביצוע פעילות חיונית ופעילות נוספת זו בתחומה של זו, וכן נקבע בסעיף כי ניתן להגיע להסכמות כאמור, בכפוף לכלל הוראות סעיף 29 האמור, בין חברה לרשות מקומית שאינה בתחומה. מוצע לתקן את סעיף 29(א) כך שיהיה ניתן להגיע להסכמות כאמור גם בין חברות ביוב, חברת ביוב וחברה וחברת ביוב ורשות מקומית שבתחומה.

לפסקה (22)

מוצע לתקן את סעיף 33 לחוק תאגידי מים וביוב, שעניינו חובת מתן שירותי ביוב, כך שיחול גם לגבי חברת ביוב ומתן שירותי הולכה וטיפול על ידה.

לפסקאות (23) ו־(24)

סעיף 51 לחוק תאגידי מים וביוב מאפשר לספק שירותי ביוב לקבוע הוראות למפעלים בתחומה, בין השאר, לעניין טיפול מקדים בשפכי התעשייה וניטורם וכן לדרוש ממפעלים כאמור או מבעל מקרקעין לבצע פעולות מסוימות, בין השאר לצורך טיפול תקין בשפכים. מאחר שהאחריות לטיפול בשפכים מוטלת לפי המוצע על חברת הביוב, מוצע לתקן את הסעיף כך שהסמכות לתת הוראות ולדרוש כאמור שחברת ביוב תהיה המוסמכת לתת את ההוראות ולדרוש את הדרישות כאמור למפעלים ולבעל מקרקעין שבתחומו של ספק שירותי ביוב שבחר לקבל

"(ד) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) עד (ג), בתחומו של ספק שירותי ביוב שבחר לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת ביוב או להצטרף לחברת ביוב משותפת, תהיה הסמכות לקבוע הוראות כאמור בסעיף קטן (א) והסמכות לדרוש ביצוע פעולות כאמור בסעיף קטן (ג), של חברת הביוב, לאחר שהתייעצה עם ספק שירותי הביוב כאמור.";

(24) בסעיף 52(א), אחרי "סעיף 51(א)" יבוא "או (ד)";

(25) בסעיף 53(א), אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) שהיא חברת ביוב, בתחומו של ספק שירותי ביוב שבחר לקבל שירותי הולכה וטיפול מחברת ביוב או להצטרף לחברת ביוב משותפת – לבקש מספק שירותי ביוב להפעיל את סמכותו כאמור בפסקאות (1) ו־(2) וכן להפסיק או לצמצם את מתן שירותי ההולכה והטיפול.";

(26) בסעיף 61(ו), אחרי "בחברה אזורית" יבוא "ובחברת ביוב משותפת" ואחרי "המועד הקובע" יבוא "לעניין חברה אזורית או בתוך חודשיים מיום קבלת רישיון חברת ביוב לעניין חברת ביוב";

(27) בסעיף 68 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "הדירקטוריון ימנה לחברה" יבוא "או לחברת הביוב";

(ב) בסעיף קטן (א1), אחרי "המנהל הכללי הראשון של החברה" יבוא "או חברת הביוב";

(28) בסעיף 69, אחרי "לא תעסיק חברה" יבוא "או חברת ביוב", אחרי "בעלת ענין בחברה" יבוא "או בחברת הביוב" ובמקום "או של תאגיד" יבוא "או, לעניין חברה, של תאגיד";

דברי הסבר

שירותי הולכה וטיפול או להצטרף לחברת ביוב משותפת, וזאת לאחר התייעצות עם ספק שירותי הביוב כאמור.

כמו כן מוצע לתקן את סעיף 52 לחוק תאגידי מים וביוב, שעניינו ערעור על הוראה שניתנה בהתאם לסעיף 51 לחוק כך שיתאים לתיקון האמור לסעיף 51 ויהיה ניתן לערער גם על הוראה או דרישה שניתנה על ידי חברת ביוב.

לפסקה (25)

כדי לאפשר לחברת הביוב לאכוף את הוראותיה לפי התיקון המוצע לסעיף 51 לחוק תאגידי מים וביוב, מוצע לתקן את סעיף 53(א) לחוק כך שחברת ביוב תוכל לפנות לספק שירותי ביוב שבחר לקבל את שירותיה או להצטרף אליה, בבקשה לפעול לאכיפת הוראותיה או החלטה של בית משפט לפי סעיף 52(ב) לחוק, באמצעות צמצום שירותי הביוב הניתנים על ידו או באמצעות כניסה למקרקעין וביצוע העבודות הנדרשות, כמפורט בסעיף 53(א)(1) ו־(2) לחוק. כמו כן מוצע לאפשר לחברת הביוב לצמצם או להפסיק את שירותי ההולכה והטיפול הניתנים על ידה בנסיבות המפורטות בסעיף 53 לחוק תאגידי מים וביוב.

לפסקה (26)

כדי להסדיר את הקמתה ופעילותה של חברות הביוב, מוצע, בפסקאות (26) עד (31), להחיל את מרבית הוראות החוק הנוגעות לממשל תאגידי של חברות מים וביוב וחברות אזוריות, גם על חברות ביוב. בסעיפי החוק שבהם נדרשו שינויים – בוצעו תיקונים כדי להסדיר את מבנה הניהול של חברת ביוב.

בהתאם לסעיף 61(ו) לחוק תאגידי מים וביוב, מינוי דירקטורים בחברה אזורית ייעשה בהסכמת כלל בעלי המניות בחברה. אם לא מונה מספר דירקטורים כנדרש, ימונו הדירקטורים על ידי הוועדה למינוי דירקטורים חיצוניים שהיא מנגנון שנקבע בחוק. מוצע לתקן סעיף זה כך שיחול גם על חברת ביוב משותפת.

לפסקה (27)

מוצע להחיל את חובת מינוי מנהל כללי לחברה שקבועה בסעיף 68 לחוק תאגידי מים וביוב, גם על חברת ביוב, בתוך שלושה חודשים, ואולם לפי המוצע, בשונה מחברה, לא יהיה ניתן להחליף את המנהל הכללי בחברה מנהלת.

לפסקה (28)

מוצע להתאים את סעיף 69 לחוק תאגידי מים וביוב, הקובע שחברה לא תעסיק עובד שהוא עובד של רשות מקומית שהיא בעלת עניין בחברה או תאגיד שבשליטתה, גם לחברת ביוב כך שחברת ביוב לא תעסיק עובד של רשות מקומית שהיא בעלת עניין בחברה.

(29) בסעיף 73(ב), אחרי "חלוקת הבעלות בחברה אזורית" יבוא "או בחברת הביוב המשותפת", אחרי "בין הרשויות המקומיות" יבוא "או בין ספקי שירותי הביוב, לפי העניין,", במקום "והתחייבויותיהן" יבוא "או ספקי שירותי הביוב, לפי העניין, והתחייבויותיהם", אחרי "ובכמות המים" יבוא "או הביוב, לפי העניין," ואחרי "סיפקה לצרכניה" יבוא "או טיפלה בו, לפי העניין";

(30) בסעיף 73א, בסעיפים קטנים (א) ו־(ב), אחרי "חברה אזורית" יבוא "או של חברת ביוב משותפת";

(31) בסעיף 78(א), אחרי "בחברה אחרת" יבוא "למעט חברת ביוב שהיא חברה־בת כאמור בסעיף 15(ג1)(1)(א)";

(32) בסעיף 109 –

(א) בסעיף קטן (ג), במקום "וברשת תקשורת אלקטרונית" יבוא "ובאתר האינטרנט של הרשות, וביאורים, החלטות וממצאים כאמור בסעיף קטן (ב)(3) עד (5) יפורסמו באתר האינטרנט של הרשות, והכול";

(ב) סעיף קטן (ד) – בטל;

(33) בסעיף 111, בפסקה (2), במקום "בסעיפים 9 ו־10" יבוא "בסעיפים 9 עד 10" ובסופה יבוא "או בין ספקי שירותי ביוב לבין חברות ביוב משותפות, לפי העניין";

(34) בסעיף 112, אחרי "תכניות אב למים ולביוב" יבוא "או תכניות אב לשירותי הולכה וטיפול, לפי העניין" ובסופו יבוא "מועצת הרשות רשאית לקבוע כללים לעניין תכניות אב ותכניות פיתוח כאמור, ובכלל זה לעניין אופן ומועד הגשתן והפרטים שיש לכלול בהן.";

(35) בסעיף 113 –

(א) בכותרת השוליים, במקום "כללים לחומרים" יבוא "הוראות בעניין חומרים ואבזרים";

(ב) בסעיף קטן (א), במקום "לקבוע כללים" יבוא "לתת הוראות" ובסופו יבוא "הוראות כאמור יכול שיינתנו לעניין כלל מערכות המים והביוב או לעניין סוג מסוים מהן.";

דברי הסבר

לפסקאות (29) עד (30)

בכל הנוגע להחזקת אמצעי שליטה בחברה, מוצע לבצע תיקונים והתאמות נדרשים למבנה של חברת ביוב משותפת, שבעלי המניות בה הם כמה ספקי שירותי ביוב.

מוצע לתקן את סעיף 73(ב) לחוק תאגידי מים וביוב, שלפיו חלוקת הבעלות בחברה אזורית בין הרשויות המקומיות תהיה בהתאם להוראות הממונה, בהתאם לכללים שתקבע ואת סעיף 73א לחוק שקובע את אופן קבלת ההחלטות בדירקטוריון חברה אזורית, כך שיחולו גם על חברת ביוב משותפת.

לפסקה (31)

סעיף 78(א) לחוק תאגידי מים וביוב קובע שחברה לא תחזיק באמצעי שליטה בחברה אחרת אלא באישור הממונה. בהתאם לסעיף 15(ג1)(1)(א) המוצע לחוק, חברת מים וביוב רשאית להקים חברה־בת שהיא חברת ביוב; על כן, מוצע לתקן את סעיף 78(א) לחוק כך שחברה תוכל להחזיק באמצעי שליטה בחברה אחרת שהיא חברת ביוב, במקרה שבו חברת הביוב היא חברת בת כאמור.

לפסקאות (32) ו־(35) עד (37)

מוצע לתקן את סעיף 109 לחוק תאגידי מים וביוב, שעניינו "פרסום פומבי של כללים, החלטות ותעריפים" כך שאמות מידה, תעריפים וכן החלטות המועצה ומסמכים נוספים של הרשות הממשלתית למים ולביוב (בפרק זה – רשות המים), יפורסמו באתר האינטרנט, וזאת נוסף על החובה לפרסם את חלקם ברשומות. בהתאם לכך, ומאחר שפרסומים כאמור יפורסמו באתר האינטרנט של רשות המים, מוצע לבטל את סעיף 109(ד) הקובע את החובה להעמיד פרסומים כאמור לעיון הציבור במשרדי רשות המים ובמשרדי החברות, וזה נוסחו:

(ג) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) הוראות שנתן הממונה לפי סעיף קטן (א) יפורסמו ברשומות ובאתר האינטרנט של הרשות.";

(36) בסעיף 114, במקום "כי דרישה או כללים" יבוא "כי דרישה, כללים או הוראות" ובמקום "לביצוע הדרישה או הכללים" יבוא "לביצוע הדרישה, הכללים או ההוראות, לפי העניין";

(37) בסעיף 130(ב), בפסקה (2), במקום "כללים שנקבעו" יבוא "הוראות שניתנו";

(38) בסעיף 139 –

(א) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) החל ביום המעבר, יהיה ספק שירותי הביוב משוחרר מחובותיו למתן שירותי הולכה וטיפול ויינטלו ממנו סמכויותיו על פי כל דין בכל הנוגע למתן שירותים אלה; ואולם אין בכך כדי לגרוע מחובות ספק שירותי הביוב כבעל מניות בחברת ביוב.";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "בסעיף קטן (א)" יבוא "בסעיפים קטנים (א) ו־(א1)", במקום "לא תפעל" יבוא "או ספק שירותי הביוב לא יפעלו" ואחרי "שהיא העבירה לחברה" יבוא "או לחברת ביוב, לפי העניין";

(39) אחרי סעיף 149א יבוא:

"תחולת הוראות שונות על ספק שירותי ביוב

149ב. הוראות סעיפים 16, 19 עד 21, 23, 33, 99, 102, 103, 106, 108, ו־111 עד 114 יחולו, בשינויים המחויבים, על ספק שירותי ביוב.";

דברי הסבר

"(ד) פרסומי הרשות כאמור בסעיף קטן (ב) יועמדו לעיון הציבור במשרדי הרשות ובמשרדי החברות הנוגעות לדבר."

כמו כן מוצע לתקן את סעיף 113 לחוק תאגידי מים וביוב, שעניינו "כללים לחומרים", כך שהסמכות הקיימת של הממונה לקבוע כללים לעניין החומרים והאבזרים של מערכות המים והביוב, תוסב לסמכות לתת הוראות בעניין זה, וזאת משום שהגוף המוסמך לקבוע כללים לפי חוק תאגידי מים וביוב, הוא מועצת רשות המים. מוצע גם לקבוע כי הוראות כאמור שנתן הממונה יפורסמו ברשומות ובאתר האינטרנט של רשות המים ולא, כפי שקובע הסעיף בנוסחו הקיים לעניין כללים, שאלה יהיו פתוחים לעיון הציבור במשרדי הממונה והחברות. כמו כן, נוכח ההצעה לשנות את סמכות הממונה לקבוע כללים בעניין זה, לסמכות למתן הוראות, מוצע לערוך התאמות נדרשות בסעיפים 114 ו־130(ב)(2) לחוק תאגידי מים וביוב, שעניינם, בהתאמה, "דיון נוסף במועצה" ו"עיצום כספי".

לפסקאות (33) ו־(34)

פרק ז' לחוק שעניינו "הממונה" קובע סמכויות שונות לממונה. בהתאם למטרות תיקון זה, מוצע לתקן את סמכויותיו של הממונה כך שיחולו גם על חברות ביוב.

מוצע לתקן את סעיפים 111 ו־112 לחוק תאגידי מים וביוב כך שיחילו את סמכויות הממונה על חברות ביוב לעניין אישור הסכמים בדבר העברת זכויות ונכסים ובדבר אישור תכניות אב לשירותי הולכה וטיפול. כמו כן מוצע לקבוע בסעיף 112 לחוק תיקון המבהיר את סמכות המועצה לקבוע כללים לעניין תכניות אב ותכניות פיתוח שהממונה רשאי לדרוש מחברה, ובכלל זה לעניין אופן ומועד הגשתן והפרטים שיש לכלול בהן.

לפסקה (38)

סעיף 139 לחוק תאגידי מים וביוב קובע שביום תחילת הפעילות של חברה למתן שירותי מים וביוב או של חברה אזורית, הרשות המקומית תהיה משוחררת מחובותיה לאספקת שירותי מים וביוב וכן מכל חובה נוספת שהעבירה לחברה כאמור, ובהתאם לכך יינטלו ממנה סמכויותיה על פי כל דין בכל הנוגע לאספקת ולהטלה ולגביה של תשלומי חובה בקשר אליהם. מוצע להוסיף לסעיף האמור את סעיף קטן (א1), שלפיו החל מיום המעבר, כפי שזה נקבע בהסכם בין ספק שירותי ביוב לחברת הביוב או בהוראות שנתן הממונה, ספק שירותי הביוב יהיה משוחרר מחובותיו למתן שירותי הולכה וטיפול ויינטלו ממנו סמכויותיו בכל הנוגע למתן שירותים אלה, ואולם אין בכך לגרוע מחובותיו כבעל מניות בחברת הביוב.

מוצע להחיל את סעיף 139(ב) לחוק, המגביל את פעילות הרשות המקומית לעניין אספקת שירותי מים ושירותי ביוב שהיא העבירה לחברה, גם לגבי ספק שירותי ביוב שביקש לקבל מחברת ביוב שירותי הולכה וטיפול או שהצטרף לחברת ביוב משותפת.

(40) בסעיף 151, אחרי "חוק זה" יבוא "למעט הוראות לעניין ספק שירותי ביוב".

תיקון חוק תאגידי מים וביוב – תחילה וכללים ראשונים

15. (א) תחילתם של סעיפים 14(ב), 15(א), 21א(ג) ו־149ב לחוק תאגיד מים וביוב כנוסחם בסעיף 14(11), (12)(א), (17)(ב) ו־(39) לחוק זה, לעניין ספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב, ביום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018).

(ב) המועצה תקבע כללים ראשונים לפי סעיף 21א(ב) לחוק תאגידי מים וביוב כנוסחו בסעיף 14(17) לחוק זה, עד יום ד' בניסן התשע"ז (31 במרס 2017).

תיקון חוק תאגידי מים וביוב – הוראת מעבר

16. הנחיות, הוראות וכללים שנקבעו לפי חוק תאגידי מים וביוב ושהיו בתוקף ערב תחילתו של חוק זה, לא יחולו על ספק שירותי ביוב, לעניין מתן שירותי הולכה וטיפול, אלא אם כן שונו לאחר יום תחילתו של חוק זה ונקבע בהם אחרת.

תיקון חוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים 2013 ו־2014

17. בחוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו־2014), התשע"ג–2013[28] –

(1) בסעיף 59(26), במקום פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ב) בסעיף קטן (ב) –

(1) במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) לעניין חברת ביוב – לא סיפקה שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב בניגוד להוראות סעיף 6א1(ג) או לא צירפה את ספק שירותי ביוב לחברת ביוב משותפת בניגוד להוראות סעיף 6א1(ד);

(1א) קיבל החלטות בלא אישור מראש של הממונה בניגוד להוראות סעיף 28;

דברי הסבר

לפסקה (39)

לסעיף 149ב המוצע

מוצע להוסיף את סעיף 149ב לחוק, שעניינו תחולת הוראות שונות בחוק תאגידי מים וביוב על ספק שירותי ביוב וזאת כדי לשפר את השירות שניתן לצרכני ספק שירותי ביוב. בין ההוראות שמוצע להחיל על ספק שירותי ביוב: הוראות סעיף 16 לחוק לעניין שינוי תנאים ברישיון, הוראות סעיף 99 לחוק לעניין אמות מידה לשירות, הוראות סעיפים 102 ו־103 לחוק לעניין קביעת תעריפים ותשלומים והוראות שונות לעניין סמכויות הממונה.

לפסקה (40)

מוצע להחריג מתחולת סעיף 151 לחוק תאגידי מים וביוב, הקובע שהחוק לא יחול על מועצות אזוריות, את ההוראות לעניין ספק שירותי ביוב; וזאת, כדי לאפשר למועצות אזוריות להצטרף לחברות ביוב ולהחיל עליה את כל ההוראות החוק הנוגעות לספק שירותי ביוב.

סעיף 15 מוצע לקבוע שתחילתם של סעיפים 14(ב), 15(א), 21א(ג) ו־149ב לחוק תאגידי מים וביוב כפי שמוצע לתקנם במסגרת הצעת חוק זו, לעניין ספק שירותי ביוב שאינו חברת ביוב, תהיה ביום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018). עניינם של סעיפים אלה ברישוי גופים שעוסקים בשירותי הולכה וטיפול. כדי לאפשר זמן היערכות לקראת קבלת רישיון לפעולה זו, לספקי ביוב שעוסקים בשירותי הולכה וטיפול ושלא יפעלו כחברת ביוב, וכן זמן היערכות לרשות המים לשם אסדרת הרישוי כאמור, נקבע מועד תחילה מאוחר לסעיפים אלה ביחס למועד תחילתם של שאר סעיפי הפרק, שהוא יום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017).

עוד מוצע לקבוע שהמועצה תקבע כללים ראשונים לבחירת גוף שיקבל רישיון חברת ביוב, עד יום ד' בניסן התשע"ז (31 במרס 2017), וזאת כדי שכבר בעתיד הקרוב יוכלו לפעול ספקי שירותי ביוב לקבלת רישיון חברת ביוב.

סעיף 16 מוצע לקבוע הוראת מעבר ולפיה הנחיות, הוראות וכללים שנקבעו לפי חוק תאגידי מים וביוב והיו בתוקף ערב תחילתו של התיקון המוצע, לא יחולו על ספק שירותי ביוב, לעניין מתן שירותי הולכה וטיפול, אלא אם כן שונו לאחר יום תחילתו של החוק המוצע ונקבע בהם אחרת. זאת, מאחר שההסדרה הקיימת לעניין מתן שירותי מים וביוב מותאמת לשירותי מים וביוב הניתנים לציבור הרחב, ואין מקום להחילה באופן גורף על שירותי הולכה וטיפול שיינתנו לספקי שירותי ביוב בלבד.

סעיף 17 מוצע לתקן את החוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו־2014), התשע"ג–2013 (להלן – חוק סדרי עדיפויות), כך שתתאפשר הטלת עיצומים כספיים על מי שהפר את ההוראות המוצעות בתיקון זה לעניין חוק

[28] ס"ח התשע"ג, עמ' 116; התשע"ו, עמ' 243.

(ב1) לא מילא אחר הוראה של הממונה בניגוד להוראות לפי סעיף 40(ב);

(ג1) לא העביר את זכויותיו בתשתית הולכה וטיפול בניגוד להוראות סעיף 9א(א) או 9א(ב)(2);";

(2) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(3א) לא מילא אחר הוראה שניתנה לפי סעיף 6א(ב);";

(2) בסעיף 63(א), במקום "כ"ט בטבת התשע"ד (1 בינואר 2014) ובלבד" יבוא "ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) ולעניין סעיפים 130(ב)(3א) ו־(ג) לחוק תאגידי מים וביוב כנוסחם בסעיף 59(26)(ב) – בלבד".

פרק ח': תקשורת

תיקון חוק הפצת שידורים

18. בחוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012[29] (בפרק זה – חוק הפצת שידורים) –

דברי הסבר

תאגידי מים וביוב, גם ביחס לחברות הביוב כפי שיפורט להלן.

לפסקה (1)

מוצע לתקן את סעיף 59(26) לחוק סדרי עדיפויות שמיתקן את סעיף 130 לחוק תאגידי מים וביוב, כך שיהיה ניתן להטיל עיצום כספי בשיעור הקבוע בסעיף על חברת ביוב שלא סיפקה שירותי הולכה וטיפול לספק שירותי ביוב או שסירבה לצרף ספק שירותי ביוב לחברת ביוב משותפת.

כמו כן מוצע לאפשר להטיל עיצום כספי על חברה שקיבלה החלטות בניגוד לסעיף 28 לחוק תאגידי מים וביוב שדורש את אישור הממונה לסוגי ההחלטות המנויים בסעיף, וזאת כהבהרה לסעיף 130(ב)(1) לחוק תאגידי מים וביוב כנוסחו כיום.

בנוסף מוצע לאפשר להטיל עיצום כספי על חברה שלא מילאה את הוראות הממונה בניגוד להוראות סעיף 40(ב) לחוק תאגידי מים וביוב, שמקנה לממונה סמכות לתת הוראות לשם ניצול מיטבי של תשתיות המים והביוב.

עוד מוצע לאפשר הטלת עיצום כספי על חברה שלא העבירה את זכויותיה בתשתיות הולכה וטיפול בניגוד להוראות סעיף 9א המוצע לחוק תאגידי מים וביוב.

לפסקה (2)

כדי לסייע במתן שירות מיטבי לצרכן באמצעות מתן כלי אכיפה לממונה, מוצע לקבוע את תחילתו של הסעיף המוצע בפסקה (1) ליום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) ולא בכפוף להתקנת תקנות לפי סעיף 131א לחוק תאגידי מים וביוב, כפי שקבוע כעת במסגרת סעיף 63(א) לחוק סדרי עדיפויות; באשר לעיצומים הקיימים כיום בסעיף 63(א) לחוק סדרי עדיפויות, ומפורטים, מטעמים טכניים, גם בתיקון המוצע באותו סעיף, מוצע כי מועד התחילה לגביהם ייוותר מועד התקנת התקנות האמורות.

פרק ח' – כללי

חוק הפצת שידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, התשע"ב–2012 (להלן – חוק הפצת שידורים או החוק) נחקק במטרה להרחיב את מערך הפצת השידורים הקרקעי בטכנולוגיה ספרתית (דיגיטלית) (להלן – המערך), כך שיהיה אפשר להפיץ באמצעותו שידורי טלוויזיה ורדיו נוספים ומגוונים, לרבות באמצעות טכנולוגיית חדות גבוהה (כגון HD – High Definition).

הרחבת המערך, שכללה בין השאר הוספת שני מרבבים (Multiplexers), נועדה להגדיל את האטרקטיביות של המערך לצרכנים, ולהביא לכך שהצופים ייהנו מהיצע תוכן גדול ומגוון יותר. כמו כן, נועדה הרחבת המערך להגביר את התחרות בתחום הטלוויזיה הרב־ערוצית. חוק הפצת שידורים קובע כי באמצעות המערך יופצו שידורי הטלוויזיה של הגופים האלה: בעלי הזיכיונות לשידורי טלוויזיה בערוץ 2 ובעל הזיכיון לשידורי טלוויזיה בערוץ השלישי, בעלי רישיונות לשידורי טלוויזיה, הכנסת, רשות השידור, משדרי ערוץ ייעודי כהגדרתם בחוק (אם ביקשו זאת), הטלוויזיה הלימודית (אם ביקשה זאת) ומשדרי ערוץ נושאי כהגדרתם בחוק. בפועל, כיום מופצים באמצעות המערך שידורי ערוץ 2, ערוץ 10, ערוץ הכנסת, רשות השידור (במסגרת שני ערוצים – 1 ו־33) והטלוויזיה הלימודית.

עוד בהתאם לחוק הפצת שידורים, מופצים על גבי המערך גם שידורי הרדיו של גופים אלה (אם ביקשו זאת): רשות השידור, גלי צה"ל, בעלי זיכיונות לשידורי רדיו לפי חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן–1990 (להלן – חוק הרשות השנייה) ושירות ההתגוננות האזרחית.

על פי חוק הפצת שידורים, מערך ההפצה מתוכנן, מוקם ומופעל בידי הגורם המפעיל, שימונה בידי שר התקשורת (להלן – השר) ושר האוצר. כיום, הגורם המפעיל הוא הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו.

[29] ס"ח התשע"ב, עמ' 286; התשע"ד, עמ' 817.

(1) בסעיף 1 –

(א) אחרי ההגדרה "הגורם המפעיל" יבוא:

""גורם מפעיל פרטי" – הגורם המפעיל שאינו גורם ממשלתי או תאגיד שהוקם בחוק;";

דברי הסבר

ביום כ"ד בחשוון התשע"ה (17 בנובמבר 2014) אישרה הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק הפצת שידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות (תיקון מס' 3), התשע"ה–2014 (הצ"ח הממשלה, עמ' 374) (להלן – הצעת החוק). הצעת החוק בעיקרה עוסקת בהסדרת הפצת שידורי מערך תחנות השידור הספרתיות (המכונה "עידן פלוס") באינטרנט, ובמתן סמכות להטלת עיצומים כספיים על משדר ערוץ נושאי כהגדרתו בחוק. בהמשך להצעת החוק, ביום ז' באב התשע"ו (11 באוגוסט 2016) התקבלה החלטת ממשלה לאמץ את הצעת החוק בשינויים המפורטים בהחלטה (להלן – החלטת הממשלה).

כאמור בהחלטת הממשלה, אף שהרחבת המערך נועדה, בין השאר, להגביר את התחרות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית, במהלך השנים שמאז הקמתו לא הצליח המערך להיות חלופה ראויה לגופי השידור הרב־ערוציים הקיימים. זאת, בין השאר, בשל בעיות באיכות השידור באזורים מסוימים, וכן בשל העובדה כי מלבד שש הערוצים המפורטים לעיל, לא נוספו למערך ערוצים נוספים אטרקטיביים לצפייה, כגון ערוצי ילדים וספורט. כדי להביא להאצת פיתוח המערך כחלופה אטרקטיבית מוצע במסגרת תיקון זה לקבוע כי תפעול המערך הן בהיבט הלוגיסטי והן בהיבט התוכני, יופקד בידי גורם מפעיל שייבחר באמצעות מכרז. מוצע לקבוע כי הגורם המפעיל הפרטי שייבחר, יקבל, נוסף על היתר ההפעלה כקבוע בסעיף 2 לחוק, רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, אשר תעניק לו המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין (להלן – המועצה), כך שיוכל לשדר ערוצים נוספים לפי בחירתו, שימומנו באמצעות דמי מנוי או מפרסומות (להלן – רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות).

בנוסף, מוצע לקבוע כי למועצה תהיה סמכות להעניק רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות למי שמבקש לשדר ערוץ אחד על גבי המערך. מוצע לקבוע כי לעניין רישיונות לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות יחולו ההוראות הנוגעות לבעל רישיון לשידורי כבלים לפי חוק התקשורת (בזק ושידורים) התשמ"ב–1982 (להלן – חוק התקשורת) בשינויים המחויבים. יובהר כי אם יינתן רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות לגורם המפעיל הפרטי, לא תהיה עוד המועצה מוסמכת לתת רישיונות לשם שידור ערוצים נושאיים.

בהתאם לחוק הפצת שידורים, כיום הגורם המפעיל מפיץ את השידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות בלבד. בשנים האחרונות, נוכח השינויים וההתפתחויות הטכנולוגיות הרבות, הורחבו דרכי ההפצה והקליטה של תוכני טלוויזיה ורדיו, ואלה ניתנים להפצה, בין השאר, גם באמצעות רשת האינטרנט.

לפיכך, וכדי להגשים את תכליות חוק הפצת שידורים, מוצע לחייב את הגורם המפעיל להקים אתר אינטרנט, ולהפיץ על גבי רשת האינטרנט, בדרך של שידור מקורי נוסף, את שידוריהם של הגופים המופצים לפי סעיפים 6(א)(1) עד (6) ו־(8) (בעלי זיכיונות לשידורי טלוויזיה בערוץ 2, בעלי רישיונות לשידורי טלוויזיה, ערוץ הכנסת, ערוצי רשות השידור, משדר ערוץ ייעודי והטלוויזיה הלימודית, ככל שהאחרונים בחרו להיות מופצים על גבי המערך) (להלן – השידורים הפתוחים), באופן שבו יוכל כל אדם לצפות בשידורים אלה באתר האינטרנט של הגורם המפעיל, בזמן אמיתי ובלא תמורה. בנוסף, מוצע לחייב את הגורם המפעיל לאפשר גישה לשידורים הפתוחים שהוא מפיץ כאמור, באופן שלגורמי תקשורת נוספים מסוימים תהיה גישה לשידורים הפתוחים והם יהיו רשאים להפיצם (להלן – ספקי תכנים). באופן המתואר, יורחב היקף ההפצה של השידורים הפתוחים גם לספקי תוכן אודיו־ויזואליים הפועלים או המתכננים להפיץ תכנים על גבי רשת האינטרנט, ובכך תתאפשר הרחבת התחרות בתחום הטלוויזיה הרב־ערוצית.

מוצע כי בדומה להסדר הקיים בחוק התקשורת לעניין בעל רישיון כללי לשידורי כבלים ובעל רישיון לשידורי לוויין, ספקי התכנים לא יהיו חייבים בתשלום כלשהו לבעלי הזכויות בשידורים הפתוחים וביצירות הכלולות בהם, לפי חוק זכות יוצרים, התשס"ח–2007 (להלן – חוק זכות יוצרים), וחוק זכויות מבצעים ומשדרים, התשמ"ד–1984 (להלן – חוק זכויות מבצעים ומשדרים), בעד הפצת השידורים הפתוחים או מתן הגישה אליהם ברשת האינטרנט. ואולם לאור תכליות ההסדר ולנוכח מאפייניה הייחודיים של רשת האינטרנט, מוצע להתנות פטור זה בשלושה תנאים: ספק התכנים ינקוט אמצעים משמעותיים למניעת הפצת השידורים מחוץ לשטח מדינת ישראל; על השידור להיות שידור משנה, כלומר – ההפצה תיעשה באופן מלא, בזמן אמיתי, בלא קטיעה, עריכה או שינוי; וספק התכנים לא יהיה רשאי לגבות תשלום ממנוייו בעבור הגישה לשידורים הפתוחים.

עוד מובהר כי אין בהסדר המוצע כדי לגרוע מזכות בעלי זכויות היוצרים והמבצעים בשידורים הפתוחים וביצירות הכלולות בהם לקבל תשלום מהגופים ששידוריהם מופצים בעבור הפצת השידורים הפתוחים בידי ספק התכנים, לפי כל דין. הסדר זה בכללותו, תואם אמנות בין־לאומיות שישראל היא צד להן.

יצוין, כי נוסף על ההסדר המתואר, מוצע לקבוע הוראת מעבר ולפיה עם כניסת התיקון המוצע לתוקף יחול ההסדר המוצע לעניין שידור משנה בידי ספקי תכנים

(ב) אחרי ההגדרה "זיכיון לשידורי טלוויזיה" יבוא:

""חוק זכות יוצרים" – חוק זכות יוצרים, התשס"ח–2007[30];

"חוק זכויות מבצעים ומשדרים" – חוק זכויות מבצעים ומשדרים, התשמ"ד–1984[31]";

(ג) אחרי ההגדרה "עלות ההקמה" יבוא:

""רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות" – רישיון שניתן לפי סעיף 12א;

"רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות" – רישיון שניתן לפי סעיף 12ב;

"רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות" – רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות או רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות;";

(2) במקום כותרת פרק ב' יבוא:

"פרק ב': הגורם המפעיל – מינוי, היתר הפעלה ותפקידים";

(3) בסעיף 2 –

(א) במקום כותרת השוליים יבוא "מינוי הגורם המפעיל";

דברי הסבר

ביחס לערוצים הציבוריים ולערוצים שאינם מחויבים להיות מופצים באמצעות המערך, בלבד. ביחס לערוצים המסחריים שחובה להעבירם באמצעות המערך (ערוצים 2 ו־10), תידחה תחילת ההסדר בחמש שנים, שבמהלכן יחולו הסדרים מיוחדים, כמפורט בהוראת המעבר.

מוצע גם להוסיף לחוק הפצת שידורים את פרק ד'4 ולהסמיך את המנהל הכללי של משרד התקשורת ואת יושב ראש המועצה להטיל עיצום כספי על הגורמים השונים (הגורם המפעיל הפרטי, בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, בעל רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות ומשדר ערוץ נושאי – כל אחד מהם לפי העניין וכמפורט להלן) שאינם עומדים בחובותיהם על פי החוק, חקיקת המשנה או הוראות היתר ההפעלה או הרישיון שניתן להם, בדומה לסמכות להטיל עיצום כספי הקבועה בחוק התקשורת ובהתאמה לחקיקה עדכנית שעניינה הטלת עיצומים כספיים על ידי רשות מינהלית.

סעיף 18 לפסקה (1)

מוצע להוסיף לחוק הפצת שידורים את ההגדרה "גורם מפעיל פרטי", כך שהוראות החוק יותאמו ויבחינו בין מאפייני הגורמים המפעילים שניתן למנותם לפי החוק ולהוראות שייחודיות לכל אחד מהם. בהתאם למוצע, גורם מפעיל פרטי הוא גורם מפעיל שאינו גורם ממשלתי או תאגיד שהוקם בחוק. לעניין זה יובהר כי חברה ממשלתית היא גורם מפעיל פרטי.

יצוין כי בכל מקום שבו נאמר "גורם מפעיל" הכוונה הן לגורם מפעיל פרטי והן לגורם מפעיל שאינו גורם מפעיל פרטי.

עוד מוצע להבחין בין סוגי הרישיונות לשידורים הניתנים מכוח החוק והתיקון המוצע ולהגדירם. כך, מוצע להגדיר "רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות" כרישיון שניתן לפי סעיף 12א המוצע ו"רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות" כרישיון שניתן לפי סעיף 12ב המוצע.

עוד מוצע להגדיר "רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות" כשם כולל לשני סוגי הרישיונות האמורים המתייחס לשניהם.

לפסקה (2)

מוצע להחליף את כותרת פרק ב' לחוק הפצת שידורים שכותרתה "מינוי הגורם המפעיל ותפקידיו" בכותרת "הגורם המפעיל – מינוי, היתר הפעלה ותפקידים", זאת בהתאם לחלוקה החדשה המוצעת לפרק זה, כפי שיפורט להלן.

לפסקה (3)

כאמור בחלק הכללי, המערך אינו מממש את מלוא הפוטנציאל הטמון בו מבחינת מגוון השידורים, עלויות הפעלתו וכן מבחינת איכות קליטת השידורים, באופן שמהווה חסם תחרותי המעכב את התפתחות התחרות בתחום הטלוויזיה הרב־ערוצית, וכן מעכב את הנגשת התוכן הפתוח לכלל הציבור בישראל. מינויו של גורם

[30] ס"ח התשס"ח, עמ' 38.

[31] ס"ח התשמ"ד, עמ' 157.

(ב) בסעיף קטן (א), במקום "הגורם המפעיל; הודעה" יבוא "הגורם המפעיל; מינוי כאמור יכול שייעשה בדרך של מכרז; הודעה";

(ג) סעיף קטן (ב) – בטל;

(ד) בסעיף קטן (ג) –

(1) במקום הרישה יבוא "לא ימונה לגורם מפעיל גוף מהגופים המפורטים בסעיף 6(א)(3), (4) ו־(6) וכן הגוף המשדר כהגדרתו בחוק שידורי ערוץ הכנסת, התשס"ד–2003[32] (בסעיף קטן זה – הגוף המשדר), בעל עניין או בעל שליטה בגוף המשדר, מי שהגוף המשדר הוא בעל עניין או בעל שליטה בו, או מי שאדם אחד הוא בעל עניין או בעל שליטה בו וכן בגוף המשדר; השר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע הגבלות ותנאים נוספים לעניין מינוי הגורם המפעיל ולעניין פעילותו, בין השאר בעניינים אלה:";

(2) פסקה (3) – תימחק;

(ה) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג1) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (ג), לא ימונה לגורם מפעיל פרטי מי שמתקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא או נושא משרה או בעל עניין בו הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה לא ראוי למנותו לגורם המפעיל;

(2) מתקיים בו אחד מאלה, והכול בין במישרין ובין בעקיפין:

(א) הוא בעל זיכיון לשידורי טלוויזיה או בעל רישיון לשידורי טלוויזיה, או בעל עניין או בעל שליטה בבעל זיכיון או בבעל רישיון כאמור, או שבעל רישיון או בעל זיכיון כאמור הוא בעל עניין או בעל שליטה בו, או שאדם אחד הוא בעל עניין או בעל שליטה בו וכן בבעל זיכיון או בבעל רישיון כאמור;

דברי הסבר

מפעיל פרטי יאפשר לפתח את המערך באופן שצפוי להביא להגדלת תפוצתו בקרב צופי הטלוויזיה, ולמצב אותו כאלטרנטיבה מתחרה לגופי השידור הקיימים.

מוצע לתקן את סעיף 2 לחוק שעניינו במינוי הגורם המפעיל ובהיתר ההפעלה שניתן לו כך שייכללו בו הוראות הנוגעות למינוי הגורם המפעיל, בלבד, וההוראות לעניין היתר ההפעלה שבסעיף זה ייקבעו בנפרד בסעיף 2א המוצע, כפי שיפורט להלן. תיקונים אלה נועדו להבהיר את האבחנה שבין סמכות מינוי הגורם המפעיל לבין הסמכות למתן היתר הפעלה, ויובהר כי הוראות סעיף 2 שעוסקות בהיתר ההפעלה אינן בטלות, אלא נקבעות מחדש בסעיף 2א. מוצע לקבוע כי השר ושר האוצר רשאים למנות את הגורם המפעיל בדרך של מכרז. לצורך כך, תמונה ועדת מכרזים בין־משרדית שמינויה והרכבה מפורטים בהחלטת הממשלה.

מוצע למחוק את סעיף 2(ב) לחוק שעניינו היתר ההפעלה, וכאמור לעיל, לקבוע הוראות בנושא בסעיף 2א המוצע.

עוד מוצע לתקן את סעיף 2(ג) ולקבוע בו מגבלות לעניין מינוי הגורם המפעיל, כך שהכנסת, הטלוויזיה הלימודית ורשות השידור, וכן הגוף המשדר כהגדרתו בחוק שידורי ערוץ הכנסת, התשס"ד–2003 והגופים הקשורים לו לא ימונו לגורם המפעיל. מוצע כי השר יהיה רשאי לקבוע בתקנות מגבלות נוספות לעניין מינוי הגורם המפעיל ולעניין פעילותו, בין השאר בעניינם הקבועים היום בסעיף 2(ג), למשל בעניין החזקה ושליטה של אחר בגורם המפעיל או של הגורם המפעיל באחר.

כמו כן מוצע למחוק את פסקה (3) לסעיף 2(ג) לחוק שעניינה קביעת הוראות בידי השר בנושא תכנון, הקמה, או הפעלה של תחנות השידור הספרתיות באמצעות אחר, ולקבוע הוראה זו בתיקון המוצע לסעיף 3.

מוצע להוסיף את סעיף קטן (ג1) ולקבוע בו מגבלות לעניין מינוי גורם מפעיל פרטי, כך שלא ימונה לגורם מפעיל פרטי מי שמתקיים בו אחד מאלה: הוא או נושא משרה או בעל עניין בו הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה לא ראוי למנותו לגורם המפעיל.

[32] ס"ח התשס"ד, עמ' 32.

(ב) הוא בעל רישיון לשידורי לוויין או בעל רישיון כללי לשידורי כבלים לפי חוק התקשורת או בעל עניין או בעל שליטה בבעל רישיון כאמור, או שבעל רישיון כאמור הוא בעל עניין או בעל שליטה בו, או שאדם אחד הוא בעל עניין או בעל שליטה בו וכן בבעל רישיון כאמור;

(ג) הוא עיתון כהגדרתו בסעיף 4ח6(ג) לחוק התקשורת או שמתקיים בו האמור בסעיף 4ח6(א)(3) או (4) לחוק התקשורת.

(ג2) במינוי גורם מפעיל פרטי יובאו בחשבון, בין השאר, שיקולים אלה:

(1) מדיניות הממשלה בתחום הבזק ובתחום השידורים;

(2) שיקולים שבטובת הציבור;

(3) התאמתו של המבקש לפעול כגורם מפעיל;

(4) תרומת מינוי הגורם המפעיל הפרטי לתחרות בתחום השידורים.";

(ו) סעיף קטן (ד) – בטל;

(ז) בסעיף קטן (ה), במקום "העברת שליטה" יבוא "העברת אמצעי שליטה" והמילים "בין שניתן לו היתר הפעלה ובין אם לאו" – יימחקו;

(ח) סעיף קטן (ו) – בטל;

(4) אחרי סעיף 2 יבוא:

"היתר הפעלה לגורם מפעיל פרטי

2א. (א) מינו השר ושר האוצר גורם מפעיל פרטי, ייתן לו השר היתר להפעלת תחנות השידור הספרתיות (בחוק זה – היתר הפעלה); בהיתר ההפעלה רשאי השר לקבוע תנאים, בין השאר בעניינים אלה:

(1) אופן הפעלת תחנות השידור הספרתיות;

(2) אופן מתן שירות של הפצת שידורים וטיב השירות;

דברי הסבר

כמו כן, כדי למנוע ריכוזיות בהחזקת שליטה או אמצעי שליטה במספר אמצעי תקשורת בו זמנית, מוצע כי מי שמתקיים בו אחד מאלה במישרין או בעקיפין לא ימונה לגורם מפעיל פרטי: הוא בעל זיכיון לשידורי טלוויזיה או בעל רישיון לשידורי טלוויזיה לפי חוק הרשות השנייה, בעל רישיון לשידורי לוויין או בעל רישיון כללי לשידורי כבלים לפי חוק התקשורת, בעל עניין או בעל שליטה באחד מאלה, מי שאחד מאלה הוא בעל עניין או בעל שליטה בו, מי שאדם מסוים הוא בעל עניין או בעל שליטה בו וכן באחד הגופים האמורים, וכן מי שהוא עיתון או גורמים הקשורים לו באופן ובשיעור הקבוע בסעיף 4ח6(א)(3) ו־(4) לחוק התקשורת.

מוצע להוסיף את סעיף קטן (ג2) ולקבוע כי במינוי גורם מפעיל פרטי יובאו בחשבון שיקולים דומים לשיקולים שיש לשקול בעת מתן רישיון לפי חוק התקשורת ובהם, מדיניות הממשלה בתחום הבזק ובתחום השידורים, טובת הציבור, ותרומת מינוי הגורם המפעיל הפרטי לתחרות בתחום השידורים.

עוד מוצע לבטל את סעיפים קטנים (ד) ו־(ו) שעוסקים בהיבטים הקשורים לפעולת הגורם המפעיל ולהיתר ההפעלה ולקבוע הוראות אלה בסעיף קטן 2א המוצע.

לפסקה (4)

מוצע להוסיף את סעיף 2א שעניינו היתר הפעלה לגורם מפעיל פרטי. בהתאם למוצע, אם מינו השרים לפי סעיף 2 גורם מפעיל פרטי, ייתן לו השר היתר להפעלת תחנות השידור הספרתיות. השר יהיה רשאי לקבוע בהיתר ההפעלה הוראות בעניינים המנויים בסעיף, ובהן הוראות

(3) ערבויות שעל הגורם המפעיל הפרטי להמציא לשם קבלת היתר ההפעלה והבטחת מילוי תנאי ההיתר, והדרכים למימושן;

(4) קביעת גובה דמי ההפצה בידי הגורם המפעיל הפרטי לפי סעיף 9(ד) ואופן תשלומם;

(5) קביעת תנאי הערבויות והבטוחות ודרכי מימושן בידי הגורם המפעיל הפרטי לפי סעיף 11(ג).

(ב) היתר הפעלה וכן נכסיו של הגורם המפעיל הפרטי הדרושים לו לפעילותו לפי חוק זה אינם ניתנים להעברה, לשעבוד או לעיקול, אלא אם כן ניתן לכך אישור מראש ובכתב מאת השר ובתנאים שקבע.

(ג) גורם מפעיל פרטי שקיבל היתר הפעלה אינו חייב ברישיון לפי סעיף 4 לחוק התקשורת.

(ד) הגורם המפעיל הפרטי לא יתנה, במישרין או בעקיפין, מתן שירות לפי חוק זה ברכישה או בקבלה של שירות אחר הניתן על ידו או על ידי אחר או באי־קבלת שירות כאמור, אלא אם כן השר התיר לו לעשות כן בהיתר ההפעלה, בתנאים או בלא תנאים; בסעיף קטן זה, "שירות" – שירות הניתן לציבור או לגופים ששידוריהם מופצים באמצעות תחנות השידור הספרתיות.";

(5) בסעיף 3 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "בהתאם להוראות חוק זה" יבוא "ולעניין גורם מפעיל פרטי – גם בהתאם להיתר ההפעלה שניתן לו" ובסופו יבוא "השר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע תנאים והגבלות לעניין תכנון, הקמה או הפעלה של תחנות שידור ספרתיות באמצעות אחר";

(ב) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) הוראות סעיפים 13, 13א ו־13ב לחוק התקשורת יחולו גם לגבי הגורם המפעיל.";

דברי הסבר

בעניין אופן הפעלת תחנות השידור הספרתיות, אופן מתן שירות של הפצת שידורים וטיב השירות, ערבויות שעל הגורם המפעיל להמציא, ערבויות שיכול הגורם המפעיל לדרוש מהגופים המופצים על ידו ודרכי מימושן, וקביעת גובה דמי ההפצה בידי הגורם המפעיל ואופן תשלומם. יובהר לעניין זה כי השר אינו רשאי לקבוע את גובה דמי ההפצה, ואלה ייקבעו בידי הגורם המפעיל הפרטי, וכי הוראות השר בעניין זה, יכול שיעסקו בהיבטים כלליים או במגבלות לעניין קביעת דמי ההפצה וגבייתם.

מוצע לקבוע את סעיפים קטנים (ב) ו־(ד) ובהם ההוראות שהיו קבועות בסעיף 2 בנושא היתר ההפעלה, בעניין איסור העברה או שעבוד של היתר ההפעלה ואיסור התניית שירות בשירות בידי הגורם המפעיל.

עוד מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ג), כי גורם מפעיל פרטי שקיבל היתר הפעלה אינו חייב ברישיון לביצוע פעולות בזק ולמתן שירותי בזק לפי סעיף 4 לחוק התקשורת.

לפסקה (5)

מוצע לתקן את סעיף 3 לחוק הפצת שידורים שעניינו תכנון, הקמה והפעלה של תחנות השידור הספרתיות בידי הגורם המפעיל, ולקבוע בו כי פעולות גורם מפעיל פרטי כמפורט בסעיף זה ייעשו בהתאם להיתר ההפעלה שניתן לו. ככל שגורם מפעיל פרטי יפעל בניגוד להוראות היתר ההפעלה שניתן לו, יהיה ניתן להטיל עליו עיצום כספי כפי שיפורט להלן. בנוסף, מוצע לקבוע כי השר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע תנאים והגבלות לעניין תכנון, הקמה או הפעלה של תחנות השידור הספרתיות באמצעות אחר. הוראה זו קיימת כיום בסעיף 2(ג)(3) לחוק ומוצע לקבוע אותה בסעיף זה, שעניינו פעולת הגורם המפעיל, כחלק מפיצול סעיף 2 לחוק וחלוקתו מחדש כאמור לעיל.

(6) אחרי סעיף 3 יבוא:

"ביטול היתר הפעלה

3א. (א) השר רשאי לבטל היתר הפעלה שנתן לגורם מפעיל פרטי, אם מצא כי הגורם המפעיל הפרטי הפר תנאי מהותי מתנאי ההיתר.

(ב) בוטל היתר הפעלה לפי הוראות סעיף קטן (א), יפקע מינויו של הגורם המפעיל הפרטי, והוא יחדל לתכנן, להקים ולהפעיל את תחנות השידור הספרתיות.";

(7) בסעיף 6 –

(א) בכותרת השוליים, במקום "הפצת" יבוא "חובת הגורם המפעיל להפיץ";

(ב) בסעיף קטן (א) –

(1) בפסקה (5), אחרי "בטכנולוגיית חדות רגילה" יבוא "או בטכנולוגיית חדות גבוהה" ואחרי "לכל משדר" יבוא "לפי בחירת המשדר";

(2) בפסקה (7), אחרי "חדות רגילה" יבוא "או בטכנולוגיית חדות גבוהה" ובסופו יבוא "לפי בחירת המשדר";

(3) בפסקה (8), אחרי "למעט רשות השידור" יבוא "משדר ערוץ ייעודי ומשדר ערוץ נושאי" ובמקום הקטע החל במילה "ובלבד" עד המילים "הקיבולת הפנויה בתחנות השידור הספרתיות" יבוא "אם ביקש זאת";

דברי הסבר

כמו כן, מוצע להוסיף את סעיף קטן (ד) ולקבוע בו כי הוראות סעיפים 13, 13א ו־13ב לחוק התקשורת, שעוסקות במתן שירותי בזק לכוחות הביטחון, מתן הוראות בשעת חירום ומתן הוראות במקרה של תקלה או הפסקה משמעותית במתן שירותי בזק או במתן שידורים, בהתאמה, יחולו גם לגבי הגורם המפעיל.

לפסקה (6)

מוצע להוסיף את סעיף 3א ולקבוע כי השר יהיה מוסמך לבטל את היתר ההפעלה של גורם מפעיל פרטי אם מצא כי גורם כאמור הפר תנאי מהותי מתנאי ההיתר. כמו כן, מוצע לקבוע כי עם ביטול היתר ההפעלה, יפקע מינוי הגורם המפעיל הפרטי והוא יחדל מלבצע פעולות הקשורות לתחנות השידור הספרתיות.

לפסקאות (7)(א) ו־(8)

מוצע לתקן את כותרות השוליים של סעיפים 6 ו־7 לחוק הפצת שידורים שעוסקים בהפצת שידורי טלוויזיה ורדיו, בהתאמה, בידי הגורם המפעיל, כך שיובהר כי חלה על הגורם המפעיל חובה להפיץ את שידוריהם של הגופים המפורטים בסעיפים אלה, בלא שיקול דעת, וכי שידורים נוספים שיוכל גורם מפעיל פרטי לשדר לפי רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות יהיו בנוסף לשידוריהם של גופים אלה. באופן זה יובטח שהשידורים המפורטים בסעיף זה יופצו כנדרש, לטובת הציבור.

לפסקה (7)(ב)

כיום, קובע החוק, בסעיף 6(א)(5) ו־(7), כי משדר ערוץ ייעודי ומשדר ערוץ נושאי ישדרו במסגרת המערך בערוץ טלוויזיה אחד בטכנולוגיית חדות רגילה.

בנוסף, לפי סעיף 6(א)(8) לחוק, אם יבקשו זאת, יוכלו לשדר גם בערוץ בטכנולוגיית חדות גבוהה, אך זאת רק לאחר עריכת הליך בחירה שוויוני בין המבקשים לשדר בערוץ בטכנולוגיית חדות גבוהה. מגבלה זו נקבעה נוכח ההערכה הטכנולוגית שהיתה בעת חקיקתו של חוק הפצת שידורים לגבי מספר הערוצים שאפשר להפיץ באמצעות מרבב אחד. בהתאם להערכה זו, שלפיה מספר הערוצים כאמור מוגבל, נקבע כי הקצאת הקיבולת הפנויה במרבב תיעשה בהליך שוויוני.

בעקבות ההתפתחות הטכנולוגית בתחום, מספר הערוצים שאפשר לשדר כיום על כל מרבב גדול משמעותית ממספרם המשוער בעת הקמת המערך. בנוסף, יש תכנים רבים שלגביהם שידור בערוץ בטכנולוגיית חדות רגילה אינו אטרקטיבי כלל.

זאת ועוד, התשלום שמחויב גוף ששידוריו מופצים במערך לשלם לגורם המפעיל בעד שני ערוצים, האחד בטכנולוגיית חדות רגילה והשני בטכנולוגיית חדות גבוהה, גבוה בהרבה מהתשלום שבו מחויב גוף כאמור בעבור הפצה של ערוץ אחד, שכן דמי ההפצה נגזרים בין השאר גם ממספר הערוצים והטכנולוגיה שבה הם מופצים.

לפיכך, מוצע לתקן את סעיף 6(א)(5) ו־(7) לחוק ולהסיר, לעניין משדר ייעודי ומשדר ערוץ נושאי, את המגבלה שלפיה תנאי לשידור בטכנולוגיית חדות גבוהה הוא שידור בטכנולוגיית חדות רגילה. בהתאם למוצע, משדרי הערוצים הייעודיים שיבקשו להצטרף למערך והגופים המתמודדים במכרז לערוץ נושאי, יוכלו לבחור בין שידור בטכנולוגיית חדות גבוהה לשידור בטכנולוגיית חדות רגילה. בדרך זו,

(8) בסעיף 7, בכותרת השוליים, במקום "הפצת" יבוא "חובת הגורם המפעיל להפיץ";

(9) בסעיף 7א, אחרי "יקבעו אמות מידה" יבוא "לעניין גורם מפעיל שאינו גורם מפעיל פרטי";

(10) בסעיף 9 –

(א) בסעיף קטן (ב)(2), הסיפה החל במילים "תקנות כאמור" – תימחק;

(ב) בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא "ולעניין משדר ערוץ נושאי – גם מימון השידורים באמצעות גביית תשלום בעד קליטתם, לפי סעיף 13(ה)";

(ג) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) עד (ג), היה הגורם המפעיל, גורם מפעיל פרטי, יהיה התשלום שישלם כל גוף מהגופים ששידוריהם מופצים לפי סעיפים 6 או 7, בעד הפצת שידוריו, הסכום שיקבע הגורם המפעיל הפרטי, ולא יחולו לעניין דמי ההפצה כאמור הוראות סעיפים קטנים (א) עד (ג); קביעת גובה דמי ההפצה בידי הגורם המפעיל הפרטי לפי סעיף קטן זה תיעשה באופן שוויוני ובכפוף לתנאים שנקבעו לעניין זה בהיתר ההפעלה לפי סעיף 2א(א)(4).";

(11) בסעיף 10, במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) היה הגורם המפעיל מי שאינו גורם מפעיל פרטי, ישמשו דמי ההפצה שישולמו לו לכיסוי ההוצאות הכרוכות במילוי תפקידיו לפי חוק זה, בלבד.";

דברי הסבר

יגדל מספר המבקשים להצטרף למערך ותגבר האטרקטיביות של התכנים המופצים באמצעות המערך.

בנוסף, מוצע לתקן את סעיף 6(א)(8) לחוק, כך שכל הגופים המופצים במערך למעט רשות השידור, ערוץ ייעודי וערוץ נושאי, יופצו גם בערוץ שידור נוסף בטכנולוגיית חדות גבוהה, ככל שיבקשו זאת, בלא עריכת הליך בחירה שוויוני, וזאת נוכח ההתפתחות הטכנולוגית בתחום, המאפשרת כאמור שידור מספר גדול של ערוצים על כל מרבב. עם זאת מוצע להותיר לגבי הערוצים האמורים, את המגבלה שלפיה תנאי לשידור בטכנולוגיית חדות גבוהה הוא שידור בטכנולוגיית חדות רגילה, וזאת כדי להבטיח שערוצים אלה ימשיכו לשרת ציבור גדול של צופים שטרם עבר לצפייה בטכנולוגיית חדות גבוהה.

לפסקה (9)

מוצע לתקן את סעיף 7א לחוק ולקבוע כי התקנות שבסמכות השר ושר האוצר לקביעת אמות מידה לשימוש במרבב חדש, יחולו רק לעניין גורם מפעיל שאינו גורם מפעיל פרטי.

צמצום תחולת התקנות האמורות באופן המוצע תאפשר לגורם מפעיל פרטי גמישות ושיקול דעת עצמאי בכל הנוגע לשימוש במרבבים במערך, וזאת משום שהוא זה שיישא בעלויות השימוש במרבבים. עם זאת יודגש כי הגמישות בשימוש במרבבים כאמור, כפופה לחובתו של הגורם המפעיל להפיץ את שידוריהם של הגופים המפורטים בסעיפים 6 ו־7 לחוק.

לפסקה (10)

סעיף 9 לחוק עוסק בתשלום דמי הפצה וקובע כי השר ושר האוצר יקבעו את גובה דמי ההפצה שישלם גוף ששידוריו מופצים על גבי המערך, וקובע את האופן לקביעת דמי ההפצה בידי השרים. לנוכח האפשרות שימונה גורם מפעיל פרטי, מוצע לקבוע הסדר שונה לעניין קביעת דמי ההפצה ביחס לגורם מפעיל פרטי.

מוצע להוסיף את סעיף קטן (ד) ולקבוע כי על אף הוראות סעיף 9(א) עד (ג), אם מונה גורם מפעיל פרטי, התשלום שישלם כל גוף מהגופים ששידוריהם מופצים לפי סעיפים 6 או 7, בעד הפצת שידוריו שלו באמצעות תחנות השידור הספרתיות, יהיה הסכום שיקבע הגורם המפעיל הפרטי, ולא יחולו לעניין דמי ההפצה כאמור הוראות סעיפים קטנים (א) עד (ג). כמו כן מוצע לקבוע כי קביעת גובה דמי ההפצה בידי הגורם המפעיל הפרטי לפי סעיף קטן (ד) המוצע תיעשה באופן שוויוני ובכפוף לתנאים שנקבעו לעניין זה בהיתר ההפעלה.

לפסקה (11)

מוצע לתקן את סעיף 10 לחוק שעניינו השימוש בדמי ההפצה ולקבוע כי אם מונה גורם מפעיל שאינו גורם מפעיל פרטי (שבהיותו כזה, ככלל, הוא אינו פועל למטרות רווח) – ישמשו דמי ההפצה שישולמו לו לכיסוי ההוצאות הכרוכות במילוי תפקידיו לפי החוק, בלבד.

(12) בסעיף 11 –

(א) בסעיף קטן (ב), לפני "השר, בהסכמת שר האוצר" יבוא "היה הגורם המפעיל מי שאינו גורם מפעיל פרטי, יקבע", המילה "יקבע" – תימחק, והסיפה החל במילה "ובלבד" – תימחק;

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) היה הגורם המפעיל גורם מפעיל פרטי יקבע הוא את ההוראות בעניינים המפורטים בסעיף קטן (ב), בכפוף לתנאים שנקבעו לעניין זה בהיתר ההפעלה לפי סעיף 2א(א)(5).

(ד) קביעת תנאי הערבויות והבטוחות ודרכי מימושן לפי סעיפים קטנים (ב) או (ג) תיעשה באופן שוויוני לגבי כלל מפקידי הערבויות והבטוחות.";

(13) בסעיף 12, בסופו יבוא "או בעד קליטת השידורים הנוספים שמשדר גורם מפעיל פרטי כאמור בסעיף 12א(ג)";

(14) לפני סעיף 13 יבוא:

"פרק ד'1: רישיונות לשידורי טלוויזיה באמצעות תחנות השידור הספרתיות

רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות

12א. (א) המועצה לשידורי כבלים ולוויין (בפרק זה – המועצה) רשאית לתת לגורם מפעיל פרטי רישיון לשדר, באמצעות תחנות השידור הספרתיות שבהפעלתו, שידורי טלוויזיה נוספים על השידורים שהוא חייב בהפצתם לפי סעיף 6 (בפרק זה – השידורים הנוספים).

דברי הסבר

לפסקה (12)

מוצע לתקן את סעיף 11 לחוק שעניינו בערבויות ובטוחות שרשאי הגורם המפעיל לדרוש מהגופים ששידוריהם מופצים על ידו לשם הבטחת תשלום דמי ההפצה ולהסדיר את הסמכויות בנושא זה בהתאם לזהות הגורם המפעיל – אם הוא גורם מפעיל פרטי או לאו. בהתאם לכך, מוצע לתקן את סעיף קטן (ב) ולקבוע כי סמכות השר לקבוע תקנות בעניינים המפורטים בסעיף זה לגבי הערבויות, תקום רק כאשר הגורם המפעיל אינו גורם מפעיל פרטי. כמו כן, מוצע להוסיף את סעיף קטן (ג) ולקבוע בו כי אם ימונה גורם מפעיל פרטי, הוא יהיה רשאי לקבוע את ההוראות בעניינים המפורטים בסעיף קטן (ב), הוראות שכאמור מסורות לשר לגבי גורם מפעיל שאינו פרטי, והכול בכפוף לתנאים שנקבעו לעניין זה בהיתר ההפעלה.

כמו כן מוצע להוסיף את סעיף קטן (ד), ולקבוע בו כי קביעת תנאי הערבויות והבטוחות ודרכי מימושן בידי השר או בידי הגורם המפעיל הפרטי לפי העניין, תיעשה באופן שוויוני לגבי כלל מפקידי הערבויות והבטוחות. הוראה דומה קיימת כיום בסיפה של סעיף קטן (ב). מוצע למחקה ולהחילה גם ביחס להוראות שיקבע גורם מפעיל פרטי לפי סעיף קטן (ג) המוצע.

לפסקה (13)

עניינו של סעיף 12 לחוק הפצת שידורים באי־גביית תשלום בעד קליטת השידורים המופצים באמצעות המערך, למעט שידורי ערוץ נושאי שממומן מדמי מנוי. מוצע להוסיף להחרגה זו גם את השידורים הנוספים שהפיץ גורם מפעיל פרטי לפי סעיף 12א(ג) הממומנים מדמי מנוי. יובהר כי האיסור על גביית התשלום בעד קליטת השידורים הפתוחים לצפייה המופצים באמצעות המערך חלה על הגורם המפעיל, בין שהוא פרטי ובין שאינו פרטי.

לפסקה (14)

מוצע להוסיף את פרק ד'1 שיעסוק ברישיונות לשידורי טלוויזיה באמצעות תחנות השידור הספרתיות.

לסעיף 12א המוצע

מוצע להוסיף את סעיף 12א שיעסוק ברישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות. כדי להגדיל את מגוון השידורים המופצים באמצעות המערך, מוצע לקבוע בסעיף קטן (א) כי המועצה רשאית להעניק לגורם מפעיל פרטי רישיון לשדר, באמצעות תחנות השידור הספרתיות שבהפעלתו, שידורי טלוויזיה נוספים על השידורים שהוא חייב בהפצתם לפי סעיף 6 לחוק, (להלן – השידורים הנוספים). כך, יקבל הגורם המפעיל הפרטי, נוסף על היתר להפעלת המערך ולהפצת שידורים באמצעותו, גם רישיון שיאפשר לו לשדר ערוצים נוספים באמצעות המערך ("רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות").

(ב) המועצה רשאית לקבוע תנאים ברישיון שניתן לפי סעיף זה לשנות את תנאיו, להוסיף עליהם או לגרוע מהם; בעל הרישיון יפעל בהתאם לתנאי הרישיון.

(ג) גורם מפעיל פרטי שקיבל רישיון לפי סעיף זה רשאי לממן את השידורים הנוספים באמצעות גביית תשלום בעד קליטת השידורים או באמצעות שידורי פרסומות, בהתאם לתנאי רישיונו, ואולם שידורים בערוץ המוקדש לשידורים לילדים לא ימומנו באמצעות שידורי פרסומות.

(ד) לעניין מתן רישיון לפי סעיף זה והתנאים בו יחולו הוראות סעיפים 6ח(ו), 6ח1, 6ח2(2), 6ח3 ו־6ט(א)(2) עד (5), (8), (9) ו־(ב) לחוק התקשורת, בשינויים המחויבים.

(ה) לעניין העברה, שעבוד או עיקול של רישיון שניתן לפי סעיף זה או של נכסי הרישיון יחולו הוראות סעיף 6י לחוק התקשורת, בשינויים המחויבים.

(ו) המועצה רשאית לבטל רישיון שניתן לפי סעיף זה, להגבילו או להתלותו בהתקיים אחד מאלה:

(1) התקיים האמור בסעיף 6יא(א) לחוק התקשורת, בשינויים המחויבים;

(2) מתקיים האמור בסעיף 2(ג1)(2).

רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות

12ב. (א) בסעיף זה –

"היקף פעילות רחב", לעניין בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות – אחד מאלה:

(1) סך ההכנסות של בעל הרישיון בשלוש שנות כספים רצופות המהווה 10% או יותר מסך ההכנסות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית באותן שנים;

דברי הסבר

מוצע לקבוע בסעיף קטן (ג) כי גורם מפעיל פרטי שקיבל רישיון לפי סעיף קטן (א), ישדר את השידורים הנוספים בהתאם לתנאי הרישיון, וכי הוא רשאי לממן את השידורים הנוספים באמצעות גביית תשלום בעד קליטת השידורים או באמצעות שידורי פרסומות, בהתאם לתנאי רישיונו. ואולם מוצע לקבוע כי שידורים בערוץ המוקדש לשידורים לילדים, לא ימומנו באמצעות שידורי פרסומות.

הסדרת הרישיון הכללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שתיתן המועצה, תהיה בדומה להסדרת רישיון כללי לשידורי כבלים שמעניקה המועצה לפי חוק התקשורת. בהתאם לכך, מוצע לקבוע כי לעניין מתן רישיון לפי סעיף זה וקביעת התנאים בו, יחולו הוראות הסעיפים החלים על מתן רישיון כללי לשידורי כבלים לפי חוק התקשורת וקביעת תנאים בו, אשר רלוונטיות לרישיון לפי סעיף זה, בשינויים המחויבים. כמו כן מוצע להקנות למועצה סמכויות הנדרשות לה לביצוע סמכותה להענקת רישיון לפי סעיף זה, הקיימות באופן דומה ביחס לרישיון כללי לשידורי כבלים, ובין השאר, סמכות לשנות את תנאיו של רישיון שניתן לפי סעיף זה, להוסיף עליהם או לגרוע מהם וסמכות לביטול, הגבלה או התלייה של רישיון שניתן לפי סעיף זה בהתקיים התנאים המפורטים בסעיף זה.

בנוסף, מוצע להחיל ביחס לרישיון לפי סעיף זה את ההוראות בסעיף 6י לחוק התקשורת לעניין העברה, שעבוד או עיקול של הרישיון או של נכסיו, בשינויים המחויבים.

לסעיף 12ב המוצע

מוצע לקבוע כי המועצה תהיה רשאית להעניק רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, שיהיה במתכונת הדומה לרישיון מיוחד לשידורי כבלים שמעניקה המועצה לפי חוק התקשורת. בהתאם למוצע, רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות הוא רישיון שניתן לפי חוק זה לשדר ערוץ אחד של שידורי טלוויזיה באמצעות תחנות השידור הספרתיות, באמצעות בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות.

(2) סך ההכנסות של בעל הרישיון בשנת כספים אחת המהווה 20% לפחות מסך ההכנסות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית באותה שנה;

"סך ההכנסות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית" – סך ההכנסות של גופים שקבע השר, לפי חישוב שקבע.

(ב) היה היקף פעילות של בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, היקף פעילות רחב, רשאית המועצה לתת רישיון לשדר ערוץ אחד של שידורי טלוויזיה בתחנות השידור הספרתיות באמצעות בעל הרישיון הכללי.

(ג) המועצה רשאית לקבוע תנאים ברישיון שניתן לפי סעיף זה לשנות את תנאיו, להוסיף עליהם או לגרוע מהם; בעל הרישיון יפעל בהתאם לתנאי הרישיון.

(ד) לעניין מתן רישיון לפי סעיף זה והרישיון שניתן יחולו הוראות סעיף 12א(ד), (ה) ו־(ו)(1), בשינויים המחויבים.

(ה) נתנה המועצה רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות לפי סעיף זה, יעביר בעל הרישיון הכללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות את שידוריו של בעל הרישיון המיוחד, באמצעות תחנות השידור הספרתיות, ויחולו הוראות סעיף 6לד(א) ו־(ב) לחוק התקשורת, בשינויים המחויבים, ואולם רשאי השר, בהסכמת שר האוצר, לקבוע לעניין סעיף 6לד(א) שיעור הגבוה מחמש שישיות.

סמכויות המועצה לעניין בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות

12ג. (א) סמכויות המועצה הנתונות לה לפי סעיפים 6ה(1), (5)(א) ו־(7), 6ה1(א) עד (א2) ו־(ב) עד (ד) לחוק התקשורת, לעניין רישיון כללי לשידורי כבלים ולעניין רישיון מיוחד לשידורי כבלים כהגדרתם בסעיף 6א לחוק האמור ולעניין בעלי כבלים על ידי בעל רישיון כללי לשידורי כבלים, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ה) כי אם נתנה המועצה רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, בעל הרישיון הכללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות יעביר את שידוריו של בעל הרישיון המיוחד, באמצעות תחנות השידור הספרתיות. לעניין זה יחולו הוראות סעיף 6לד(א) ו־(ב) לחוק התקשורת שעוסקות בקיבולת המיועדת לשידורים שתעמוד לרשותו של בעל הרישיון הכללי ובקביעת עלות השימוש בידי השר, בהתאמה, בשינויים המחויבים. לעניין הקיבולת שתעמוד לרשותו של בעל הרישיון הכללי, מוצע לקבוע כי השר, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע שיעור הגבוה מהשיעור הנקוב בחוק התקשורת.

לסעיף 12ג המוצע

מוצע להעניק למועצה סמכויות לעניין בעלי רישיונות לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות (בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור

דברי הסבר

סמכות המועצה להעניק רישיון מיוחד כאמור תתקיים רק כאשר היקף פעילותו של בעל הרישיון הכללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות יהיה "היקף פעילות רחב". לעניין זה, מוצע להגדיר היקף פעילות רחב כאחד מאלה: (1) סך ההכנסות של בעל הרישיון בשלוש שנות כספים רצופות מהווה 10% או יותר מסך ההכנסות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית באותן שנים; (2) סך ההכנסות של בעל הרישיון בשנת כספים אחת מהווה 20% לפחות מסך ההכנסות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית באותה שנה. מוצע להגדיר את "סך ההכנסות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית" כסך ההכנסות של גופים שקבע השר, לפי חישוב שקבע.

מוצע כי לעניין רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, יחולו הוראות סעיפים 12א(ד),(ה) ו־(ו)(1) המוצעים שעניינן בסמכויות שונות המוקנות למועצה ביחס לרישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות.

בדומה למנגנון הקבוע בסעיף 6לד לחוק התקשורת לעניין העברת שידוריו של בעל רישיון מיוחד לשידורי

רישיונות כאמור, יהיו נתונות לה לעניין רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות ולעניין רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, בהתאמה, ולעניין בעלי רישיונות כאמור, והכול בשינויים המחויבים ובשינוי זה: שיעור ההשקעה שבו יחויב בעל רישיון כללי כאמור לפי סעיף 6ה1(א1) לחוק התקשורת יחושב מהכנסותיו השנתיות משידורים.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), הוראות סעיף 6ה1(א) עד (א2) ו־(ב) עד (ד) לא יחולו לעניין בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שהיקף פעילותו אינו היקף פעילות רחב כהגדרתו בסעיף 12ב(א).

החלת הוראות על בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות

12ד. (א) הוראות סעיפים 4ז, 6ט1, 6יב, 6כב, 6כד1, 6כה, 6לו, 6לח1, 13, 13א, 13ב, 51ג, 51ד ו־51ה לחוק התקשורת יחולו לעניין בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידורים הספרתיות, בשינויים המחויבים.

(ב) נוסף על הוראות סעיף קטן (א) יחולו על בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות הוראות אלה, בשינויים המחויבים:

(1) הוראות סעיפים 6יא1, 6יא2, 6יט2(א) ו־(ג), 6כב2(א) עד (ח), 6כא1, 6מ ו־6נא1 לחוק התקשורת, ואולם הוראות סעיפים 6יא2, 6יט2(א) ו־(ג) ו־6מ לא יחולו לעניין בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שהיקף פעילותו אינו היקף פעילות רחב כהגדרתו בסעיף 12ב(א);

(2) לעניין שידוריו של בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, המומנים באמצעות שידורי פרסומת – הוראות סעיפים 6לד1(ז) ו־6לד2 לחוק התקשורת.

(ג) נוסף על הוראות סעיף קטן (א) יחולו על בעל רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות הוראות סעיף 6כד לחוק התקשורת, בשינויים המחויבים.";

דברי הסבר

הספרתיות ובעל רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות). הסמכויות שמוצע להעניק למועצה תואמות את סמכויותיה ביחס לרישיונות ובעלי רישיונות לשידורי כבלים (כללי ומיוחד) לפי חוק התקשורת, והן יחולו בהתאמה בהתאם לסוג הרישיון.

מוצע לקבוע כי הוראות סעיף 6ה1 לחוק התקשורת שעוסקות בחובת השקעה של בעל רישיון כללי לשידורי כבלים בהפקות מקור לא יחולו על בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שהיקף פעילותו אינו היקף פעילות רחב.

לסעיף 12ד המוצע

מוצע לקבוע כי הוראות שונות בחוק התקשורת שחלות על בעל רישיון כללי לשידורי כבלים יחולו על בעלי רישיונות, כללי או מיוחד, לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, בהתאמות המפורטות בסעיף ובשינויים המחויבים.

עוד מוצע לקבוע כי הוראות שונות מחוק התקשורת לא יחולו לעניין בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שאינו פועל בהיקף פעילות רחב.

(15) בסעיף 13 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "המועצה לשידורי כבלים ולוויין רשאית לתת רישיון" יבוא "המועצה רשאית, כל עוד אין בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, לתת רישיון";

(ב) בסעיף קטן (ב)(11), במקום "והמועצה לשידורי כבלים ולוויין" יבוא "והמועצה";

(ג) בסעיף קטן (ג), בכל מקום, במקום "למועצה לשידורי כבלים ולוויין" יבוא "למועצה";

(ד) בסעיף קטן (ד) –

(1) בפסקה (1) –

(א) במקום פסקאות משנה (א) ו־(ב) יבוא:

"(א) גוף מהגופים המפורטים בסעיף 6(א)(3), (4) ו־(6);

(ב) גורם כמפורט להלן, אם הוא מחזיק אמצעי שליטה במשדר ערוץ נושאי, אחד או יותר, ושידוריו של משדר הערוץ הנושאי או של כל המשדרים כאמור יחד, שבהם הוא מחזיק אמצעי שליטה, מופצים במסגרת ארבעה ערוצים נושאיים לפחות:

(1) גוף מהגופים המפורטים בסעיף 6(א)(1) ו־(2);

(2) מי שהוא בעל עניין או בעל שליטה בגוף כאמור בפסקת משנה (1);

(3) מי שגוף כאמור בפסקת משנה (1) הוא בעל עניין או בעל שליטה בו;

דברי הסבר

תכליתה של הוראה זו היא מתן הגנת ינוקא לבעל רישיון כאמור כדי לאפשר לו להתבסס בשוק השידורים, באופן שיאפשר את קידום התחרות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית.

לפסקה (15)

עניינו של סעיף 13 לחוק במשדר ערוץ נושאי (ערוץ טלוויזיה ש־75% לפחות משעות השידור שלו מוקדשים לנושא אחד, ושישידוריו בנושא האמור משודרים במהלך 90% לפחות משעות צפיית השיא). סעיף קטן (א) קובע כי המועצה רשאית לתת רישיון לשם שידורו של ערוץ נושאי שיופץ באמצעות תחנות השידור הספרתיות למי שבחרה במכרז שפרסמה לעניין זה. מוצע לתקן את סעיף קטן (א) ולקבוע בו כי סמכות זו של המועצה תתקיים כל עוד אין בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות.

סעיף קטן (ד) של סעיף 13 לחוק קובע הגבלות לעניין השתתפות במכרז לערוץ נושאי. בין השאר קובעות הוראות פסקאות משנה (א) עד (ד) של פסקה (1) של הסעיף איסור על בעלויות צולבות, בין מי ששידוריו כבר מופצים באמצעות המערך או מי שקשור לגורמים אלה, לבין מי שמבקש להשתתף במכרז למשדר ערוץ נושאי.

וזה נוסח פסקאות משנה (א) עד (ד) של פסקה (1) של סעיף קטן (ד) האמור:

"(1) במכרז לערוץ נושאי לא יהיה רשאי להשתתף כל אחד מאלה:

(א) מי ששידורי הטלוויזיה שהוא משדר מופצים באמצעות תחנות שידור ספרתיות (בסעיף קטן זה – גוף מופץ);

(ב) מי שהוא בעל עניין בגוף מופץ;

(ג) מי שגוף מופץ הוא בעל עניין בו ;

(ד) מי שאדם מסוים הוא בעל עניין בו וכן בעל עניין בגוף מופץ;".

לאחר בחינת מערכים דומים מצליחים בעולם בנושא, וכדי לייצר תחרות בתחום הטלוויזיה הרב־ערוצית, מוצע לאפשר החזקת מספר רב יותר של ערוצים נושאיים בידי גורם אחד.

(4) מי שאדם מסוים הוא בעל עניין או בעל שליטה בו וכן בעל עניין או בעל שליטה בגוף כאמור בפסקת משנה (1);";

(ב) פסקאות משנה (ג) ו־(ד) – יימחקו;

(2) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(1א) לעניין מכרז לערוץ נושאי בנושא חדשות, אין בהוראות פסקה (1) כדי לגרוע מהוראות סעיף 26 לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף קטן (ו).";

(3) פסקאות (2) ו־(3) – יימחקו;

(ה) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד1) המועצה רשאית לקבוע תנאים ברישיון שניתן לפי סעיף זה למשדר ערוץ נושאי, לשנות את תנאיו, להוסיף עליהם או לגרוע מהם; משדר ערוץ נושאי יפעל בהתאם לתנאי הרישיון.";

דברי הסבר

לפיכך, מוצע להסיר את המגבלה הקבועה בפסקאות שלעיל בהתייחס לגופים ששידוריהם מופצים כיום על גבי המערך למעט ערוץ הכנסת, רשות השידור והטלוויזיה הלימודית, ולאפשר לגופים אלה להתמודד במכרז לערוץ נושאי.

לצד זאת, מוצע להגביל מחזיק באמצעי שליטה בערוץ נושאי שהוא בעל זיכיון לשידורי טלוויזיה בערוץ 2 או בעל זיכיון לשידורי טלוויזיה בערוץ השלישי או בעל רישיון לשידורי טלוויזיה כאמור, כך שלא יהיו רשאים להחזיק ביותר מארבעה ערוצים נושאיים, וזאת כדי למנוע ריכוזיות בשוק התוכן העלולה לפגוע בכניסת גורמים חדשים למערך. מגבלה זו תחול על פי המוצע גם לגבי גורמים הקשורים לגופים כאמור.

מוצע כי מגבלה זו לא תחול לגבי מחזיק באמצעי שליטה בערוץ נושאי או ערוץ ייעודי (אשר אינו נופל בגדר המגבלות המוצעות לעיל) אשר יוכל להחזיק במספר רב של ערוצים נושאיים, בלא מגבלה. מתן האפשרות לגורמים האמורים להחזיק במספר רב של ערוצים נועד לעודד את כניסתם למערך, באופן שיגביר את התחרות ויביא ליצירת מגוון בתחום שידורי הטלוויזיה הרב־ערוצית.

בשל השינויים המתוארים לעיל, מוצע למחוק את פסקאות (2) ו־(3) שבסעיף קטן (ד), שקובעות חריגים למגבלות הקבועות בפסקה (1), ואשר לנוכח השינויים המוצעים, מתייתרות.

וזה נוסחן של פסקאות (2) ו־(3) שמוצע למחקן:

"(2) על אף הוראות פסקה (1), השר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע תנאים שבהתקיימם יהיה רשאי להשתתף במכרז לערוץ נושאי מסוים מבקש שמתקיים לגביו סייג מהסייגים המנויים באותה פסקה אם נוכח כי הסייגים האמורים עלולים לסכל את קיום שידורי הערוץ הנושאי, ובלבד שלא יינתן למבקש כאמור או למי שקשור אליו כאמור בפסקה (1)(ב) עד (ד), רישיון ליותר מערוץ נושאי אחד, מכוח התקנות לפי פסקה זו; קביעת התנאים כאמור תיעשה בשים לב לקיומה של קיבולת פנויה בתחנות השידור הספרתיות, ולשיקולים של הרחבת מגוון סוגי שידורי הטלוויזיה המופצים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, קידום התחרות בתחום שידורי הטלוויזיה וטובת הציבור;

(3) על אף הוראות פסקה (1)(א), מי שמחזיק באמצעי שליטה במשדר ערוץ נושאי רשאי להשתתף במכרז לערוץ נושאי נוסף, ובלבד שלא יופצו באמצעות תחנות השידור הספרתיות יותר מארבעה ערוצים נושאיים שאותו גורם מחזיק בהם, אלא באישור המועצה לשידורי כבלים ולוויין, לאחר שהביאה בחשבון שיקולים של הרחבת מגוון שידורי הטלוויזיה המופצים באמצעות תחנות השידור הספרתיות ושל קידום התחרות בתחום שידורי הטלוויזיה."

עוד מוצע להוסיף את סעיף קטן (ד1) ולקבוע בו כי המועצה רשאית לקבוע תנאים ברישיון שניתן לפי סעיף זה למשדר ערוץ נושאי, לשנות את תנאיו, להוסיף עליהם או לגרוע מהם, וכי משדר ערוץ נושאי יפעל בהתאם לתנאי הרישיון. בהמשך מוצע לקבוע סעיפים שיקנו סמכות להטיל עיצומים כספיים על משדר ערוץ נושאי שהפר תנאי מתנאי הרישיון.

בהתאם לחוק הפצת שידורים כיום, אין למועצה אפשרות לפרסם מכרז שבו ייקבע מראש אופן מימון השידורים של הערוץ, אלא אופן המימון נקבע בידי המציע בלבד לאחר זכייתו במכרז. מוצע לתקן את סעיף 13(ה) כך שיתאפשר למועצה לפרסם מכרז שבו ייקבע מראש אופן המימון ובכך להגדיל את הוודאות כלפי המתמודדים במכרז (בכך שתקבע רק דרך אחת למימון), להפוך את המכרז לאטרקטיבי יותר ולהגדיל את מספר המציעים.

(ו) בסעיף קטן (ה), אחרי "או באמצעות שידורי פרסומת" יבוא "והכול בהתאם לקבוע במכרז";

(ז) בסעיף קטן (ו) –

(1) ברישה, אחרי "6יא" יבוא "6כב";

(2) בפסקה (2), במקום "ופסקה 5(א) עד (ג)" יבוא "ופסקה 5(א) ו־(ב)";

(16) אחרי סעיף 13 יבוא:

"הגבלת שידורים בתחנות השידור הספרתיות בידי מי שאינו בעל רישיון

13א. מי שאינו בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות או משדר ערוץ נושאי , למעט גוף מהגופים ששידוריהם מופצים לפי סעיפים 6(1) עד (6) ו־(8) ו־7, לא ישדר שידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שמפעיל הגורם המפעיל.

פרק ד'2: הפצת שידורי טלוויזיה ברשת האינטרנט

הגדרות

13ב. בפרק זה –

"ספק תכנים" – כהגדרתו בסעיף 6סג לחוק התקשורת;

"השידורים הפתוחים" – שידורי הטלוויזיה המופצים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, כאמור בסעיף 6(א)(1) עד (6) ו־(8).

חובת הגורם המפעיל להפיץ את השידורים הפתוחים ברשת האינטרנט

13ג. (א) הגורם המפעיל יפיץ את השידורים הפתוחים ויאפשר גישה אליהם באמצעות ממשק סטנדרטי ברשת האינטרנט, במקביל להפצתם בתחנות השידור הספרתיות לפי סעיף 6, באופן ובתנאים שיורה המנהל הכללי של משרד התקשורת ובתנאים אלה:

דברי הסבר

מוצע לתקן את סעיף 13(ו), כך שלסעיפים מחוק התקשורת המפורטים בו שיחולו לעניין פרסום מכרז לערוץ נושאי, ייווסף גם סעיף 6כב לחוק התקשורת, שקובע כי במקרי חירום או מטעמי ביטחון המדינה, רשאי השר להורות לבעל רישיון לשדר הודעות מטעם הממשלה, המשטרה, המטה הכללי של צבא ההגנה לישראל וראש הג"א.

כמו כן, מוצע לתקן את סעיף 13(ו)(2) לחוק הקובע כי הוראות מסוימות הקבועות בסעיף 2כ6 לחוק התקשורת, העוסקות במגבלות על מתן רישיון להפיק חדשות, לא יחולו לעניין משדר ערוץ נושאי בנושא חדשות, וזאת מכיוון שבהתאם לסעיף 13 לחוק הפצת שידורים, בנוסחו כיום, בעלי הזיכיונות והרישיונות לשידורי טלוויזיה אינם יכולים להתמודד במכרז לערוץ נושאי.

לאור ההצעה להסיר את המגבלה על השתתפות במכרז לערוץ נושאי לעניין בעלי הזיכיונות או הרישיונות כאמור לעיל, כך שיוכלו להתמודד במכרז לערוץ נושאי במגבלה של אחזקת ארבעה ערוצים נושאיים לכל היותר, מוצע לתקן את סעיף 13(ו)(2) לחוק ולהשיב את האיסור על מתן רישיון להפיק חדשות לגורמים אלה, המעוגן בסעיף 2כ6 (ג)(5)(ג) לחוק התקשורת.

לפסקה (16)

לסעיף 13א המוצע

מוצע להוסיף לחוק הפצת שידורים את סעיף 13א ולקבוע כי מי שאינו בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות או משדר ערוץ נושאי כהגדרתם המוצעת, למעט גוף מהגופים ששידוריהם מופצים לפי סעיפים 6(1) עד (6) ו־(8) ו־7 לחוק, לא ישדר שידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שמפעיל הגורם המפעיל.

לסעיפים 13ב ו־13ג המוצעים

מוצע להוסיף לחוק את פרק ד'2 שעניינו הסדרה של הפצת שידורי טלוויזיה ברשת האינטרנט.

ערוצי הטלוויזיה שהפצתם על גבי המערך אינה נתונה לבחירתם (ערוצים 2, 10, הטלוויזיה הלימודית, ערוץ הכנסת, וערוצי רשות השידור – 1 ו־33), וכן הערוצים הייעודיים, ממומנים בידי כלל הציבור – אם במישרין באמצעות מימון ציבורי ואם בעקיפין, במתכונת של מימון מפרסומות וכערוצי Broadcast, קרי כערוצים המיועדים להגיע לכלל הציבור כדי שתפוצת הפרסומות תהיה רחבה ככל האפשר. בהתאם, על ערוצים אלה להיות פתוחים

(1) לא ייגבה תשלום כלשהו בעד ההפצה ומתן הגישה;

(2) הגורם המפעיל ינקוט אמצעים משמעותיים למניעת ההפצה של השידורים הפתוחים והגישה אליהם מחוץ לישראל.

הפצת השידורים ברשת האינטרנט בידי ספק תכנים

13ד. (א) על אף הוראות חוק זכות יוצרים וחוק זכויות מבצעים ומשדרים, הפצת השידורים הפתוחים או מתן הגישה אליהם ברשת האינטרנט, בכל דרך שהיא, בידי ספק תכנים, הנעשית בכפוף להוראות אלה, מותרת אף בלא קבלת רשות מבעל זכות היוצרים או מבעל זכות המבצעים ובלא תשלום תמורה:

(1) ההפצה ומתן הגישה יהיו לשידורים הפתוחים כפי שהם מופצים בידי הגורם המפעיל בתחנות השידור הספרתיות או באינטרנט, באופן מלא, בזמן אמתי, בלא קטיעה, עריכה או שינוי;

(2) לא ייגבה תשלום כלשהו בעד ההפצה ומתן הגישה;

(3) ספק התכנים ינקוט אמצעים משמעותיים למניעת ההפצה של השידורים הפתוחים והגישה אליהם מחוץ לישראל.

דברי הסבר

לצפייה בידי הציבור בלא תשלום ובלי שהציבור יהיה מחויב להיות מנוי לשירות ספק תוכני טלוויזיה כלשהו. כך, במהלך השנים נקבעה חובה של העברת הערוצים האמורים לציבור, בלא תשלום של הערוצים המסחריים לפלטפורמות השידור השונות – כבלים, לוויין ולהפך, ונקבעה חובה לגורם המפעיל להפיץ את שידוריהם במערך. כאמור בחלק הכללי לדברי ההסבר, במהלך השנים האחרונות חלו התפתחויות טכנולוגיות אשר הכניסו גם את רשת האינטרנט כאמצעי להפצת שידורים לציבור. כדי להתאים את המצב החוקי להתפתחויות הטכנולוגיות, לאפשר נגישות של השידורים לכלל הציבור, ולהקל על פתיחת שוק השידורים גם לשחקנים חדשים המשדרים על גבי רשת האינטרנט, מוצע לקבוע כי הערוצים הפתוחים המשודרים על גבי המערך יופצו בידי הגורם המפעיל גם באמצעות רשת האינטרנט, כשידור מקורי מקביל לשידור המקורי באמצעות טכנולוגיית השידור הספרתית.

הפצת הערוצים בדרך זו עולה בקנה אחד עם עקרון האדישות הטכנולוגית אשר אינו מבחין בין טכנולוגיות ההפצה בכבלים, בלוויין, בתחנות השידור הספרתיות או באינטרנט, ותואמת את מודל ההכנסות מפרסומות שעליו נשענים הערוצים המסחריים.

כאמור לעיל, בחלק הכללי לדברי ההסבר, מוצע לחייב את הגורם המפעיל להפיץ את שידורי הטלוויזיה הפתוחים ולאפשר גישה אליהם באמצעות ממשק סטנדרטי ברשת האינטרנט, במקביל להפצתם באמצעות תחנות השידור הספרתיות. כלומר, הגורם המפעיל יפיץ את השידורים הפתוחים בשידור מקורי כפול – הן על גבי המערך והן באמצעות רשת האינטרנט. ההפצה ומתן הגישה כאמור ייעשו בהתאם לתנאים שיקבע המנהל הכללי של משרד התקשורת.

בהתאם לאמור יהיה על הגורם המפעיל להקים ולהפעיל אתר אינטרנט, שבאמצעותו יופצו השידורים הפתוחים לציבור, בלא תמורה ותוך שהוא נוקט אמצעים משמעותיים למניעת הפצת השידורים הפתוחים ומתן הגישה אליהם מחוץ לישראל. הדרישה לנקיטת אמצעים משמעותיים למניעת ההפצה מחוץ לישראל, דוגמת חסימת התכנים כך שלא יהיו נגישים מחוץ לשטח מדינת ישראל (geo–blocking) נועדה להגן על זכויות היוצרים והמבצעים בתכנים הכלולים בשידורים הפתוחים, שלעתים הזכות לשדרם מוגבלת לתחומי מדינת ישראל בלבד.

לסעיף 13ד המוצע

מוצע לקבוע כי הפצת השידורים הפתוחים באינטרנט, כפי שהופצו בידי הגורם המפעיל, תהיה מותרת לספק תכנים אף בלא קבלת רישיון או הסכמת בעלי הזכויות בשידורים הפתוחים וביצירות הכלולות בהם, וספק התכנים אינו חייב בתשלום לגורם המפעיל, לערוצים הפתוחים או לבעלי הזכויות האמורים. זאת, בדומה לפטור הקבוע בחוק התקשורת, בסעיף 6כא(ב) לעניין בעל רישיון כללי לשידורי כבלים ובסעיף 6מט1(א) לעניין בעל רישיון לשידורי לוויין, שלפיהם בעלי הרישיונות כאמור אינם חייבים בתשלום כלשהו בשל העברת שידורי הטלוויזיה הארציים המשודרים לפי חוק לציבור והניתנים לקליטה מהאוויר.

(ב) אין בהוראות סעיף זה, כדי לגרוע מזכות בעלי זכויות היוצרים והמבצעים בשידורים הפתוחים וביצירות הכלולות בהם לקבל תשלום לפי כל דין מהגופים ששידוריהם מופצים לפי סעיף 6(א)(1) עד (6) ו־(8), בעד הפצת השידורים הפתוחים בידי ספק התכנים.

פרק ד'3: פיקוח

הגדרות

113ה. בפרק זה –

"בעל רישיון" – הגורם המפעיל הפרטי וכן בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות ומשדר ערוץ נושאי;

"מפקח" – מי שמונה לפי הוראות סעיף 113;

"ציוד בזק", "מיתקן בזק", "פעולת בזק" ו"שירות בזק" – כמשמעותם בחוק התקשורת.

מינוי מפקחים

113. (א) השר רשאי למנות, מבין עובדי משרדו, מפקחים שיפקחו על ביצוע ההוראות לפי חוק זה.

(ב) לא ימונה מפקח לפי הוראות סעיף קטן (א) אלא אם כן מתקיימים בו כל אלה:

דברי הסבר

הוראה זו נועדה להביא להתפתחות התחרות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית, שכן התפתחות תחרות זו מושתתת על הפצת שידורים של שחקנים חדשים על גבי רשת האינטרנט, והעדר היכולת של שחקנים אלה להפיץ את השידורים הפתוחים מהווה חסם לחדירתם לשוק.

מוצע לקבוע הוראות ומגבלות לעניין אופן ההפצה ומתן הגישה לשידורים הפתוחים, כדי להבטיח כי הפצת השידורים הפתוחים באינטרנט תוגבל לאופן ולזמן שבו הם מופצים על גבי המערך, באותה טריטוריה ובלי יכולת לשנותם, וזאת בין השאר כדי להגן על בעלי הזכויות בשידורים המופצים. בהתאם למגבלות המוצעות, ההפצה תהיה בדרך של שידור משנה ותיעשה באופן מלא, בזמן אמיתי, בלא קטיעה, עריכה או שינוי. במסגרת זו, ייאסר להוסיף כל תוספת שהיא על גבי המסך, סביב חלון הצפייה או כל שינוי אחר.

בנוסף, ספק התכנים לא יגבה תשלום מהציבור בעד ההפצה ומתן הגישה לשידורים הפתוחים, וזאת בדומה להוראה הקבועה לעניין הפצת השידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות בסעיף 12 לחוק. כמו כן מוצע לקבוע כי ספק התכנים, בדומה לגורם המפעיל, ינקוט אמצעים משמעותיים למניעת הפצת השידורים הפתוחים ומתן הגישה אליהם מחוץ לישראל, וזאת כדי להגן על זכויות היוצרים בתכנים הכלולים בשידורים הפתוחים כפי שהוסבר לעיל.

התכנים הכלולים בשידורים הפתוחים, כולם או חלקם, כוללים תוכן מוגן לפי חוק זכות יוצרים וחוק זכויות מבצעים ומשדרים. יובהר כי הפצת השידורים הפתוחים באינטרנט ומתן הגישה אליהם באופן שאינו עומד בהוראות סעיף זה מהווה הפרת זכויות קניין רוחני אלה (אלא אם כן ניתנה הרשאה מבעלי הזכויות לפעול אחרת או שחלה על הפעולה אחת מהוראות פרק ד' לחוק זכות יוצרים).

כמו כן, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ב) כי אין בהסדר לעניין הפטור מתשלום בידי ספק התכנים כאמור לעיל כדי לגרוע מזכות בעלי זכויות היוצרים והמבצעים בשידורים הפתוחים וביצירות הכלולות בהם, לקבל תשלום לפי כל דין מהגופים ששידוריהם מופצים בהתאם להוראות הסעיף, שהם המשדרים המקוריים, בעבור הפצת השידורים הפתוחים בידי ספק התכנים.

לסעיף 113ה המוצע

כדי להבטיח את פעילותם התקינה של הגורמים המוסדרים בתיקון המוצע ואת ביצוע ההוראות לפיו, מוצע להוסיף את פרק ד'3 שכותרתו "פיקוח" ובו לעגן את סמכויות הפיקוח על הגורם המפעיל הפרטי, על בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות ועל משדר ערוץ נושאי (להלן – בעל רישיון), ובכלל כך את אופן מינוי המפקחים על ידי השר ואת סמכויותיהם.

מוצע להגדיר מפקח, כמי שמונה בהתאם להוראות סעיף 113 המוצע.

לסעיף 113 המוצע

מוצע לקבוע הוראות המסדירות את דרך המינוי של מפקחים מקרב עובדי משרד התקשורת. המפקחים יידרשו לעמוד בתנאי כשירות שונים ובהם העדר עבר פלילי, וכן יעברו הכשרה מתאימה שעליה הורה השר.

(1) הוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לדעת השר לשמש מפקח, ולא הוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור;

(2) הוא קיבל הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שהיו נתונות לו לפי פרק זה, כפי שהורה השר;

(3) הוא עומד בתנאי כשירות נוספים כפי שהורה השר.

סמכויות מפקחים

13ז. לשם פיקוח על ביצוע ההוראות לפי חוק זה, רשאי מפקח –

(1) לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו;

(2) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו כל ידיעה או מסמך שיש בהם כדי להבטיח את ביצוען של ההוראות לפי חוק זה או להקל את ביצוען; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות הקלטה שנעשתה לשם תיעוד ההתקשרות בין בעל רישיון לבין מנוי, ולרבות פלט כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה–1995[33];

(3) להיכנס למקום שבו פועל בעל רישיון או מקבל שירות בזק, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים, אלא על פי צו של בית משפט; בפסקה זו, "מקום שבו פועל בעל רישיון" – לרבות מקום שבו מנהל בעל רישיון או מי מטעמו את עסקיו, לשם ביצוע פעולות בזק או מתן שירותי בזק;

(4) לערוך מדידות או בדיקות או ליטול דגימות של מיתקני בזק או ציוד בזק הנמצאים במקום שבו פועל בעל רישיון כהגדרתו בפסקה (3) או במקום שבו פועל מקבל שירות בזק, וכן למסור את המדידות, הבדיקות והדגימות למעבדה, לשמור אותן או לנהוג בהן בדרך אחרת.

זימון נושאי משרה

13ח. היה למנהל הכללי של משרד התקשורת יסוד סביר להניח כי בעל רישיון הפר הוראה מההוראות לפי הוראות חוק זה, רשאי הוא מנימוקים שיירשמו, להתיר למפקח, נוסף על הסמכויות המנויות בסעיף 13ז, לזמן למשרדיו, למועד סביר שייקבע, נושא משרה בבעל הרישיון שלדעת המנהל עשויה להיות לו ידיעה הנוגעת להפרה, לשם בירור ההפרה.

דברי הסבר

לסעיף 13ז המוצע

מוצע לתת בידי מפקח שהוסמך כאמור סמכויות פיקוח שתכליתן להבטיח את קיום הוראות החוק, התקנות, הרישיונות שניתנו לפי התיקון המוצע או היתר ההפעלה שניתן לגורם המפעיל בהתאם לסעיף 2(ב) לחוק. כך מוצע לתת למפקח סמכות לדרוש מכל אדם להזדהות לפניו, סמכות לדרישת מידע, סמכות כניסה לחצרים וסמכות לביצוע בדיקות ומדידות במקום שבו פועל בעל רישיון או בחצריו של מקבל שירות בזק.

יובהר כי כניסה למקום המשמש למגורים תיעשה רק על פי צו של בית משפט.

לסעיף 13ח המוצע

מוצע לקבוע כי אם היה למנהל הכללי של משרד התקשורת יסוד סביר להניח כי בעל רישיון הפר הוראה לפי הוראות חוק זה, רשאי הוא להתיר למפקח, נוסף על הסמכויות המפורטות בסעיף 13ז המוצע, מנימוקים שירשמו, לזמן למשרדיו נושא משרה בבעל הרישיון שלדעת המנהל עשויה להיות לו ידיעה הנוגעת להפרה.

[33] ס"ח התשנ"ה, עמ' 366.

חובת הזדהות

13ט. מפקח לא יעשה שימוש בסמכויות הנתונות לו לפי פרק זה, אלא בעת מילוי תפקידו ובהתקיים שניים אלה:

(1) הוא עונד באופן גלוי תג המזהה אותו ואת תפקידו;

(2) יש בידו תעודה חתומה בידי השר, המעידה על תפקידו ועל סמכויותיו, שאותה יציג על פי דרישה.

פרק ד'4: עיצום כספי

סימן א': הטלת עיצום כספי

הגדרות

13י. בפרק זה –

"המועצה" – המועצה לשידורי כבלים ולוויין;

"המנהל" – המנהל הכללי של משרד התקשורת;

"הסכום הבסיסי" – 100,800 שקלים חדשים.

עיצום כספי – גורם מפעיל פרטי

13יא. (א) הפר גורם מפעיל פרטי הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי:

(1) לעניין גורם מפעיל פרטי שהוא תאגיד – העביר אמצעי שליטה בתאגיד בלא אישור מאת השר, בניגוד להוראות סעיף 2(ה);

(2) לא הגיש דין וחשבון בהתאם להוראות סעיף 5(א);

דברי הסבר

לסעיף 13ט המוצע

מוצע לקבוע, כמקובל בחקיקה עדכנית, כי מפקח יעשה שימוש בסמכויות המוקנות לו לפי פרק ד'3 כנוסחו המוצע רק כשהוא עונד באופן גלוי תג המזהה אותו ואת תפקידו, וכן כשיש בידו תעודה החתומה בידי השר המעידה על תפקידו ומפרטת את סמכויותיו, שאותה יציג על פי דרישה.

לסעיף 13י המוצע

מוצע להוסיף את פרק ד'4 לחוק ולהסמיך את יושב ראש המועצה ואת מנכ"ל משרד התקשורת להטיל עיצום כספי על גורם מפעיל פרטי, בעל רישיון כללי או מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות ומשדר ערוץ נושאי שאינם עומדים בחובותיהם לפי התיקון המוצע, התקנות או הוראות הרישיון שניתנו להם.

העיצום הכספי הוא אמצעי רגולטורי יעיל ומהיר שמטרתו העיקרית היא אכיפת קיום ההוראות החוקיות והחזרת המפוקח למשטר ציות. לנוכח העובדה שמדובר בהליך מינהלי, עשויה יעילותו ומהירותו לשמש גורם מרתיע ולהביא להקטנת השכיחות של הפרת החובות שבשל הפרתן הוא מוטל.

הסמכות המוקנית למנהל הכללי של משרד התקשורת (להלן – המנהל) וליושב ראש המועצה בפרק ד'4 המוצע, דומה בעיקרה לסמכות יושב ראש המועצה להטיל עיצום כספי על בעל רישיון לשידורים, לפי סימן ב' לפרק ז'1 לחוק התקשורת, תוך התאמת הוראות הפרק המוצע למקובל כיום בחקיקה בנוגע להטלת עיצומים כספיים על ידי רשות מינהלית.

מוצע לקבוע כי סכום העיצום הכספי הבסיסי שניתן להטיל לפי פרק ד'4 המוצע יהיה 100,800 שקלים חדשים. מטעמי אחידות מוצע לקבוע סכום הזהה לסכום שיושב ראש המועצה רשאי להטיל על בעלי רישיונות לשידורים, לפי חוק התקשורת.

לסעיף 13יא המוצע

מוצע להסמיך את המנהל להטיל עיצום כספי על גורם מפעיל פרטי שהפר הוראה מההוראות החלות עליו לפי החוק, התקנות או היתר ההפעלה שניתן לו בהתאם לסעיף 2(ב) לחוק, כמפורט בסעיף 13יא המוצע.

סעיף קטן (א) עוסק בהפרות במדרג הנמוך יותר, שעליהן מוצע לאפשר למנהל להטיל עיצום כספי בסכום הבסיסי המוגדר בסעיף 13י המוצע. סעיף קטן (ב) עוסק בהפרות במדרג גבוה יותר שעליהן מוצע לאפשר למנהל להטיל עיצום כספי בסכום של כפל הסכום הבסיסי. סעיף קטן (ג) עוסק בהפרות במדרג הגבוה ביותר, שעליהן מוצע לאפשר למנהל להטיל עיצום כספי בסכום של פי ארבעה מהסכום הבסיסי.

(3) לא המציא פרטים בהתאם לדרישה שניתנה לפי סעיף 5(ב);

(4) הפר דרישה למסור ידיעה או מסמך שניתנה לפי סעיף 13ז(2).

(ב) הפר גורם מפעיל פרטי הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום של כפל הסכום הבסיסי:

(1) פעל שלא בהתאם להיתר ההפעלה שניתן לו, בניגוד להוראות סעיף 3(א);

(2) הפר הוראה שניתנה לפי סעיף 13 לחוק התקשורת כפי שהוחל בסעיף 3(ד), לעניין מתן שירותים או עשיית פעולות לכוחות הביטחון, או הפר הוראה שניתנה לפי סעיפים 13א או 13ב לחוק התקשורת כפי שהוחלו בסעיף 3(ד), לעניין ביצוע פעולות בזק ומתן פעולות בזק בשעת חירום או במקרה של תקלה או הפסקה משמעותית בהפסקת שירותי בזק או במתן שידורים.

(ג) הפר גורם מפעיל פרטי הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה בסכום של פי ארבעה מהסכום הבסיסי:

(1) התנה מתן שירות לפי חוק זה ברכישה או בקבלה של שירות אחר הניתן על ידו או על ידי אחר או באי־קבלת שירות כאמור, בלא היתר לכך מאת השר או בניגוד לתנאים שנקבעו בהיתר, בניגוד להוראת סעיף 2א(ד);

(2) תכנן, הקים או הפעיל את תחנות השידור הספרתיות לאחר שבוטל היתר ההפעלה, בניגוד להוראות סעיף 3א(ב);

(3) לא הפיץ באמצעות תחנות השידור הספרתיות שידורי טלוויזיה של הגופים המנויים בסעיף 6(א), בניגוד להוראות אותו סעיף;

(4) לא הפיץ שידורי טלוויזיה במועדים הקבועים בסעיף 6(ב);

(5) הפיץ שידורי טלוויזיה כך שאופן ההפצה, איכות השידור ואפשרות הבחירה של שאר המרכיבים של שידורי הטלוויזיה אינם זהים לגבי כל הגופים ששידורי הטלוויזיה שלהם מופצים, בניגוד להוראות סעיף 6(ג);

(6) לא הפיץ באמצעות תחנות השידור הספרתיות שידורי רדיו של הגופים המנויים בסעיף 7(א) או (ב), בניגוד להוראות אותו סעיף;

(7) לא הפיץ שידורי רדיו במועדים הקבועים בסעיף 7(ג);

(8) הפיץ שידורי רדיו כך שאופן ההפצה, איכות השידור ואפשרות הבחירה של שאר המרכיבים של שידורי הרדיו אינם זהים לגבי כל הגופים ששידורי הרדיו שלהם מופצים, בניגוד להוראות סעיף 7(ד);

(9) לא הפסיק להפיץ את שידוריו של גוף מהגופים המפורטים בסעיפים 6 ו־7, בניגוד לתקנות שקבע השר לפי סעיף 8;

(10) גבה תשלום מהציבור בעד קליטת השידורים המופצים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, בניגוד להוראות סעיף 12;

(11) לא הפיץ את השידורים הפתוחים או לא אפשר גישה אליהם, באמצעות ממשק סטנדרטי ברשת האינטרנט, בתנאים שקבע המנהל, בניגוד להוראות סעיף 13ג.

עיצום כספי – המשדר בלא רישיון

13יב. שידר אדם שאינו בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות או משדר ערוץ נושאי, שידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שמפעיל הגורם המפעיל, בניגוד להוראות סעיף 13א, רשאי יושב ראש המועצה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי.

עיצום כספי – בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות

13יג. (א) הפר בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי יושב ראש המועצה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי:

(1) פעל שלא בהתאם לתנאי הרישיון בניגוד להוראות סעיף 12א(ב), למעט תנאי שנקבע ברישיון לפי סעיף 6ח(ו) לחוק התקשורת כפי שהוחל בסעיף 12א(ד);

(2) מימן שידורים בערוץ המוקדש לשידורים לילדים באמצעות שידורי פרסומות, בניגוד להוראות סעיף 12א(ג);

(3) הפר הוראה שנקבעה בכללים לפי סעיף 6ה(5)(א) לחוק התקשורת כפי שהוחל בסעיף 12ג(א);

דברי הסבר

לסעיף 13יב המוצע

מוצע להסמיך את יושב ראש המועצה להטיל עיצום כספי בסכום הבסיסי על אדם ששידר שידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שמפעיל הגורם המפעיל בלי שהוא בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות או בלי שהוא משדר ערוץ נושאי.

לסעיפים 13יג ו־13יד המוצעים

מוצע להסמיך את יושב ראש המועצה ואת המנהל, כל אחד לעניין הפרות של הוראות שונות, כמפורט בסעיף, להטיל עיצום כספי על בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות ועל בעל רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות שהפר הוראה מההוראות החלות עליו לפי החוק, התקנות

(4) הפר את הוראות סעיף 6ה1(א) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א), לעניין הקצאת זמן שידור להפקות מקומיות;

(5) הפר את הוראת המועצה שניתנה לו לפי סעיף 6ה1(א1) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א), לעניין החובה להשקיע בהפקות מקומיות;

(6) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6ה1(ב) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א), לעניין המכסה המזערית להפקות מקומיות;

(7) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6ה1(ג) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א), לעניין הפקות מקומיות;

(8) הפר את הוראת המועצה שניתנה לו לפי סעיף 6ה1(ד) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א), לעניין החובה להפיק או לרכוש הפקות מקומיות בשיעור כפול או בדבר הפקתן או שידורן של הפקות אלה;

(9) הפר הוראה שנתנה המועצה לפי סעיף 6ט1(ב) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א), לעניין צעדים שעליו לנקוט כדי למנוע פגיעה בביצוע תקין וסדיר של השידורים או פגיעה משמעותית בתחרות בתחום השידורים;

(10) שידר שידורים בעוצמת קול העולה על טווח עוצמת הקול המקובל, בניגוד להוראות לפי סעיף 6כד1 לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א);

(11) שידר שידורים אסורים בניגוד להוראות סעיף 6כה לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א);

(12) הפר הוראה של המועצה לפי סעיף 6יא2(ג) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(ב)(1), לעניין חבילת יסוד;

(13) דרש ממנוי לחבילת יסוד תשלומים נלווים בלי שדרש תשלומים כאמור ממנויים לחבילות אחרות, בניגוד להוראות סעיף 6יא2(ד), פי שהוחל בסעיף 12ד(ב)(1), או פעל בלא אישור המועצה לפי הסעיף האמור לעניין גובה תשלומים נלווים;

(14) הפר הוראה לפי סעיף 6יט2(ג), כפי שהוחל בסעיף 12ד(ב)(1); לעניין תוכן שידורי הכבלים;

(15) לא ביצע הוראה שניתנה בידי יושב ראש המועצה, בהתאם לסמכותו לפי חוק זה, בתוך הזמן שקבע בהוראה.

(ב) הפר בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי:

(1) הפר תנאי הנדסי שנקבע ברישיון לפי סעיף 6ח(ו) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12א(ד);

(2) הפר הוראה לפי סעיף 6לד(א) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ב(ה), לעניין שימוש;

(3) הפר הוראה שנתן השר לפי סעיף 6ט1(ב) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א), לעניין צעדים שעליו לנקוט כדי למנוע פגיעה בביצוע תקין וסדיר של השידורים או פגיעה משמעותית בתחרות בתחום השידורים;

(4) הפר הוראה שקבע השר לפי סעיף 6יב לחוק התקשורת לעניין קיום רצף בשידורים שהופסקו או לעניין תשלום דמי שימוש, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א);

(5) הפר הוראה שנתן השר לפי סעיף 6כב לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א), לעניין שידור הודעות במקרי חירום או מטעמים של ביטחון המדינה;

(6) גרם להגבלה או לחסימה בניגוד להוראות סעיף 51ג לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א).

עיצום כספי – בעל רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות

13יד. (א) הפר בעל רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי יושב ראש המועצה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי:

(1) פעל שלא בהתאם לתנאי הרישיון בניגוד להוראות סעיף 12ב(ג), למעט תנאי שנקבע ברישיון לפי סעיף 6ח(ו) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ב(ד);

(2) הפר הוראה שנקבעה בכללים לפי סעיף 6ה(5)(א) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א);

(3) הפר את הוראת המועצה שניתנה לו לפי סעיף 6ה1(א2) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א), לעניין החובה להשקיע בהפקות מקומיות;

(4) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6ה1(ג) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א), לעניין הפקות מקומיות;

(5) הפר את הוראת המועצה שניתנה לו לפי סעיף 6ה1(ד) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ג(א), לעניין החובה להפיק או לרכוש הפקות מקומיות בשיעור כפול או בדבר הפקתן או שידורן של הפקות אלה;

(6) הפר הוראה שנתנה המועצה לפי סעיף 6ט1(ב) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א), לעניין צעדים שעליו לנקוט כדי למנוע פגיעה בביצוע תקין וסדיר של השידורים או פגיעה משמעותית בתחרות בתחום השידורים;

(7) שידר שידורים בעוצמת קול העולה על טווח עוצמת הקול המקובל, בניגוד להוראות לפי סעיף 6כד1 לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א);

(8) שידר שידורים אסורים בניגוד להוראות סעיף 6כה לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א);

(9) כלל פרסומות בשידוריו, בניגוד להוראות לפי סעיף 6כד לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(ג);

(10) לא ביצע הוראה שניתנה בידי יושב ראש המועצה, בהתאם לסמכותו לפי חוק זה, בתוך הזמן שקבע בהוראה.

(ב) הפר בעל רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי:

(1) הפר תנאי הנדסי שנקבע ברישיון לפי סעיף 6ח(ו) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12א(ג);

(2) הפר הוראה שנתן השר לפי סעיף 6ט1(ב) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א), לעניין צעדים שעליו לנקוט כדי למנוע פגיעה בביצוע תקין וסדיר של השידורים או פגיעה משמעותית בתחרות בתחום השידורים;

(3) הפר הוראה שקבע השר לפי סעיף 6יב לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א), לעניין קיום רצף בשידורים שהופסקו או לעניין תשלום דמי שימוש;

(4) הפר הוראה שנתן השר לפי סעיף 6כב לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א), לעניין שידור הודעות במקרי חירום או מטעמים של ביטחון המדינה;

(5) גרם להגבלה או לחסימה בניגוד להוראות סעיף 51ג לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 12ד(א).

עיצום כספי – משדר ערוץ נושאי

13טו. (א) הפר משדר ערוץ נושאי הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי יושב ראש המועצה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי:

דברי הסבר

לסעיף 13טו המוצע

או הרישיון שניתן לו. סכום העיצום הכספי יהיה הסכום הבסיסי, כהגדרתו המוצעת.

מוצע להסמיך את יושב ראש המועצה ואת המנהל, כל אחד לעניין הפרות של הוראות שונות, כמפורט בסעיף

(1) פעל שלא בהתאם לתנאי הרישיון בניגוד להוראות סעיף 13(ד1), למעט תנאי שנקבע ברישיון לפי סעיף 6ח(ו) לחוק התקשורת כפי שהוחל בסעיף 13(ו);

(2) הפר הוראה שנקבעה בכללים לפי סעיף 6ה(5) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו);

(3) הפר את הוראת המועצה שניתנה לו לפי סעיף 6ה1(א1) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו), לעניין החובה להשקיע בהפקות מקומיות;

(4) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6ה1(ב) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו), לעניין המכסה המזערית להפקות מקומיות;

(5) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6ה1(ג) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו), לעניין הפקות מקומיות;

(6) הפר את הוראת המועצה שניתנה לו לפי סעיף 6ה1(ד) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו), לעניין החובה להפיק או לרכוש הפקות מקומיות בשיעור כפול או בדבר הפקתן או שידורן של הפקות אלה;

(7) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6כ2(ו) לחוק התקשורת כפי שהוחל בסעיף 13(ו), או כללים שהחילה עליו המועצה לפי אותו סעיף, לעניין שידורי חדשות;

(8) שידר שידורים בעוצמת קול העולה על טווח עוצמת הקול המקובל, בניגוד להוראות לפי סעיף 6כד1 לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו);

(9) שידר שידורים אסורים בניגוד להוראות סעיף 6כה לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו);

(10) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6לד1(ד) לחוק התקשורת כפי שהוחל בסעיף 13(ו), לעניין שידורי ערוץ נושאי הממומן באמצעות שידורי פרסומת;

(11) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6לד1(ו) לחוק התקשורת או שהוחלה עליו לפי אותו סעיף, כפי שהוחל בסעיף 13(ו);

(12) הפר הוראה שנקבעה לפי סעיף 6לד1(ז) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו), לעניין שידורי פרסומות;

(13) שידר שידורי פרסומת בזמן שידור שהמועצה הורתה על נטילתו, בניגוד להוראות לפי סעיף 6לד2 לחוק התקשורת כפי שהוחל בסעיף 13(ו);

(14) לא ביצע הוראה שניתנה בידי יושב ראש המועצה, בהתאם לסמכותו לפי חוק זה, בתוך הזמן שקבע בהוראה.

(ב) הפר משדר ערוץ נושאי הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי:

(1) הפר תנאי הנדסי שנקבע ברישיון לפי סעיף 6ח(ו) לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו);

(2) הפר הוראה שנתן השר לפי סעיף 6כב לחוק התקשורת, כפי שהוחל בסעיף 13(ו), לעניין שידור הודעות במקרי חירום או מטעמים של ביטחון המדינה.

הודעה על כוונת חיוב

13טז. (א) היה ליושב ראש המועצה או למנהל, לפי העניין (בפרק זה – הממונה), יסוד סביר להניח אדם הפר הוראה מההוראות לפי חוק זה, כאמור בסעיפים 13יא עד 13טו (בפרק זה – המפר), ובכוונתו להטיל עליו עיצום כספי לפי אותם סעיפים, ימסור למפר הודעה על הכוונה להטיל עליו עיצום כספי (בפרק זה – הודעה על כוונת חיוב).

(ב) בהודעה על כוונת חיוב יציין הממונה, בין השאר, את אלה:

(1) המעשה או המחדל (בפרק זה – המעשה), המהווה את ההפרה;

(2) סכום העיצום הכספי והתקופה לתשלומו;

(3) זכותו של המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה לפי הוראות סעיף 13יז;

(4) הסמכות להוסיף על סכום העיצום הכספי בשל הפרה נמשכת או הפרה חוזרת לפי הוראות סעיף 13יט, והמועד שממנו יראו הפרה כהפרה נמשכת לעניין הסעיף האמור.

זכות טיעון

13יז. מפר שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב לפי הוראות סעיף 13טז רשאי לטעון את טענותיו, בכתב או בעל פה לפני הממונה, לעניין הכוונה להטיל עליו עיצום כספי ולעניין סכומו, בתוך 30 ימים ממועד מסירת ההודעה, ורשאי הממונה להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת שלא תעלה על 30 ימים.

דברי הסבר

להטיל עיצום כספי על משדר ערוץ נושאי שהפר הוראה מהוראות החלות עליו לפי החוק, התקנות או הרישיון שניתן לו. סכום העיצום הכספי יהיה הסכום הבסיסי, כהגדרתו המוצעת.

לסעיף 13טז המוצע

על פי המוצע בסעיף זה, בהתקיים התשתית הראייתית המינהלית המעידה על ביצוע הפרה כאמור בסעיפים 13יא עד 13טו המוצעים, ימסור המנהל או יושב ראש המועצה, לפי העניין (להלן – הממונה) הודעה למפר על כוונתו להטיל עליו עיצום כספי (להלן – הודעה על כוונת חיוב) אשר תציין את המעשה או המחדל המהווים את ההפרה, את שיעור העיצום הכספי והתקופה לתשלומו, את זכותו של המפר לטעון את טענותיו בדבר כוונת המנהל להטיל עיצום כספי, וכן את הסמכות להוסיף על סכום העיצום הכספי אם תימשך ההפרה או תחזור על עצמה והמועד שממנו יראו הפרה כהפרה נמשכת.

לסעיף 13יז המוצע

מוצע לתת למפר שקיבל הודעה על כוונת חיוב כאמור בסעיף 13טז המוצע, זכות להגיש את טענותיו למנהל בתוך 30 ימים מיום מסירת ההודעה, ובכך לממש את זכות השימוע

החלטת הממונה ודרישת תשלום

13יח. (א) הממונה יחליט, לאחר ששקל את הטענות שנטענו לפי סעיף 13יז, אם להטיל על המפר עיצום כספי, ורשאי הוא להפחית את סכום העיצום הכספי לפי הוראות סעיף 13כ.

(ב) החליט הממונה לפי הוראות סעיף קטן (א) –

(1) להטיל על המפר עיצום כספי – ימסור לו דרישה, בכתב, לשלם את העיצום הכספי (בפרק זה – דרישת תשלום), שבה יציין, בין השאר, את סכום העיצום הכספי המעודכן ואת התקופה לתשלומו;

(2) שלא להטיל על המפר עיצום כספי – ימסור לו הודעה על כך, בכתב.

(ג) בדרישת התשלום או בהודעה, לפי סעיף קטן (ב), יפרט הממונה את נימוקי החלטתו.

(ד) לא טען המפר את טענותיו לפי הוראות סעיף 13יז, בתוך התקופה האמורה באותו סעיף, יראו את ההודעה על כוונת חיוב, בתום אותה תקופה, כדרישת תשלום שנמסרה למפר במועד האמור.

הפרה נמשכת והפרה חוזרת

13יט. (א) בהפרה נמשכת ייווסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה, החלק החמישים שלו לכל יום שבו נמשכת ההפרה.

(ב) בהפרה חוזרת יוסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה, סכום השווה לעיצום הכספי כאמור; לעניין זה, "הפרה חוזרת" – הפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה כאמור בסעיף 13יא עד 13טו, לפי העניין, בתוך שנתיים מהפרה קודמת של אותה הוראה שבשלה הוטל על המפר עיצום כספי או שבשלה הורשע.

סכומים מופחתים

13כ. (א) הממונה אינו רשאי להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בסימן זה, אלא לפי הוראות סעיפים קטנים (ב) או (ג).

דברי הסבר

שלו, כמקובל בהליך מינהלי. הממונה רשאי להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת שלא תעלה על 30 ימים.

לסעיף 13יח המוצע

מוצע לקבוע כי הממונה, לאחר ששמע את טענותיו של המפר, יגבש את החלטתו באופן סופי לגבי ביצועה של ההפרה בידי המפר, ובהתאם לכך יחליט אם להטיל על המפר עיצום כספי. כמו כן, רשאי הממונה לשקול אם להפחית את גובה העיצום בהתאם להוראות סעיף 13כ שיפורט להלן. אם החליט הממונה להטיל על המפר עיצום כספי, ישלח למפר דרישת תשלום לגבי סכום העיצום הכספי המעודכן (להלן – דרישת תשלום). אם החליט הממונה שלא להטיל על המפר עיצום כספי, ימסור למפר הודעה על כך בכתב.

עוד מוצע לקבוע כי במקרה שבו המפר בחר שלא לטעון את טענותיו, תיחשב ההודעה על כוונת חיוב שנשלחה על ידי הממונה כהחלטה סופית שלו וכדרישת תשלום, בתום 30 הימים שבמהלכם היה רשאי המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה.

לסעיף 13יט המוצע

מוצע לקבוע כי ביצוע הפרה לאורך זמן יגרור הטלת עיצום כספי בסכום גבוה יותר, שהוא פועל יוצא של משך התקופה שבה בוצעה ההפרה. ולפיכך, מקום שבו מתבצעת הפרה נמשכת, ייווסף לסכום העיצום הכספי המקורי בשל ההפרה שבוצעה, סכום יומי נוסף לכל יום שבו נמשך ביצוע ההפרה על ידי המפר. כמו כן, מוצע לקבוע כי במקרה של הפרה חוזרת, שהיא הפרה שבוצעה בתוך שנתיים מביצוע הפרה קודמת שבשלה הוטל עיצום כספי או שבשלה הורשע המפר, ייווסף על סכום העיצום הכספי הקצוב שהיה ניתן להטילו בשלה אילו בוצעה לראשונה, סכום השווה לסכום העיצום הכספי.

לסעיף 13כ המוצע

מוצע לקבוע כי שר התקשורת בהסכמת שר המשפטים, יהיה רשאי לקבוע סוגי מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם

(ב) השר, בהסכמת שר המשפטים, רשאי לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי על הגורם המפעיל בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בסימן זה, ובשיעורים שיקבע.

(ג) השר, בהתייעצות עם המועצה, רשאי לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי על המשדר בלא רישיון, על בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות ועל ערוץ נושאי, בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בסימן זה, ובשיעורים שיקבע.

סכום מעודכן של העיצום הכספי

13כא. (א) העיצום הכספי יהיה לפי סכומו המעודכן ביום מסירת דרישת התשלום, ולגבי מפר שלא טען את טענותיו לפני הממונה כאמור בסעיף 13יח(ד) – ביום מסירת ההודעה על כוונת חיוב; הוגשה עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים או הוגש ערעור על החלטה בעתירה כאמור, ועוכב תשלומו של העיצום הכספי בידי הממונה או בית המשפט – יהיה העיצום הכספי לפי סכומו המעודכן ביום ההחלטה בעתירה או בערעור, לפי העניין.

(ב) הסכום הבסיסי הקבוע בסעיף 13י יתעדכן ב־1 בינואר בכל שנה (בסעיף קטן זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור שינוי המדד הידוע ביום העדכון לעומת המדד שהיה ידוע ב־1 בינואר של השנה הקודמת; הסכום האמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10 שקלים חדשים; לעניין זה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דברי הסבר

ניתן יהיה להטיל עיצום כספי על הגורם המפעיל בסכום הנמוך מן הסכומים הקבועים בסימן א' המוצע.

כמו כן מוצע לקבוע כי שר התקשורת, בהתייעצות עם המועצה ובהסכמת שר המשפטים, יהיה רשאי לקבוע סוגי מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי על המשדר בלא רישיון או על בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות שידורים ספרתיות ועל משדר ערוץ נושאי בסכום הנמוך מן הסכומים הקבועים בסימן א' המוצע.

הנסיבות והשיקולים שיקבע השר בתקנות, שבשלהם יהיה ניתן להטיל סכום מופחת יתחשבו למשל במידת שיתוף הפעולה של המפר בגילוי ההפרה והפסקתה, פעולות שביצע ביוזמתו למניעת הישנות ההפרה או עובדת היותה של ההפרה הפרה ראשונה. כמו כן מוצע להבהיר כי אין בסמכותו של הממונה להטיל עיצום כספי בסכומים נמוכים מאלה הקבועים בסימן א' המוצע, אלא לפי הוראות שייקבעו כאמור לפי הוראות סעיף 13כ המוצע.

לסעיף 13כא המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי העיצום הכספי יהיה לפי הסכום המעודכן במועד מסירת דרישת התשלום. במקרה שבו בחר המפר לטעון את טענותיו לפני המנהל ונמסרה לו דרישת תשלום לפי סעיף 13יח המוצע, יהיה סכום העיצום הכספי – הסכום המעודכן במועד המסירה כאמור; כאשר בחר המפר שלא לטעון את טענותיו לפני המנהל, יראו לפי הוראות סעיף 13יח המוצע את ההודעה על כוונת החיוב כדרישת התשלום, וסכום העיצום הכספי יהיה הסכום המעודכן במועד מסירת ההודעה על כוונת חיוב. כמו כן, במקרים שבהם הוגשה עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים (ר' סעיף 22 לחוק המוצע) או הוגש ערעור על החלטה בעתירה כאמור, ובית המשפט הורה על עיכוב תשלומו של העיצום הכספי, או שהממונה הסכים לכך, יהיה סכום העיצום הכספי הסכום המעודכן ביום ההחלטה בעתירה או בערעור, לפי העניין.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע מנגנון אוטומטי קבוע לעדכון סכומי העיצום הכספי בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע כי הממונה יפרסם ברשומות הודעה על סכומי העיצום הכספי המעודכנים.

(ג) הממונה יפרסם ברשומות הודעה על הסכום הבסיסי המעודכן לפי סעיף קטן (ב).

המועד לתשלום עיצום כספי

13כב. המפר ישלם את העיצום הכספי בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 13יח.

הפרשי הצמדה וריבית

13כג. לא שילם המפר עיצום כספי במועד, ייווספו על העיצום הכספי, לתקופת הפיגור, הפרשי הצמדה וריבית כהגדרתם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א–1961[34] (בפרק זה – הפרשי הצמדה וריבית), עד לתשלומו.

גבייה

13כד. עיצום כספי ייגבה לאוצר המדינה, ועל גבייתו תחול פקודת המסים (גבייה)[35]; בלי לגרוע מסמכויות הגבייה לפי כל דין, רשאי הממונה, לגבות עיצום כספי בדרך של מימוש הערבויות שהמציא הגורם המפעיל, בעל הרישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות או המשדר ערוץ נושאי, לפי העניין.

סימן ב': התראה מינהלית

התראה מינהלית

13כה. (א) היה לממונה יסוד סביר להניח כי אדם הפר הוראה מההוראות לפי חוק זה, כאמור בסעיפים 13יא עד 13טו, והתקיימו נסיבות שקבע הממונה, בנהלים, באישור היועץ המשפטי לממשלה, רשאי הוא, במקום להמציא לו הודעה על כוונת חיוב ולהטיל עליו עיצום כספי, לפי הוראות סימן א', להמציא לו התראה מינהלית לפי הוראות סימן זה; בסעיף קטן זה, "היועץ המשפטי לממשלה" – לרבות משנה ליועץ המשפטי לממשלה שהיועץ המשפטי לממשלה הסמיכו לעניין זה.

(ב) בהתראה מינהלית יציין הממונה מהו המעשה המהווה את ההפרה, יודיע למפר כי עליו להפסיק את ההפרה וכי אם ימשיך בהפרה או יחזור עליה יהיה צפוי לעיצום כספי בשל הפרה נמשכת או הפרה חוזרת, לפי העניין, כאמור בסעיף 13כז, וכן יציין את זכותו של המפר לבקש את ביטול ההתראה לפי הוראות סעיף 13כו.

דברי הסבר

לסעיף 13כב המוצע

מוצע לקבוע כי מפר שהפר הוראה המנויה בסעיפים 13יא עד 13טו המוצעים, יחויב בתשלום העיצום הכספי בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 13יח המוצע. ויובהר לעניין זה כי בהתאם להוראות סעיף 13יח המוצע, אם מפר לא טען את טענותיו לאחר שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב, בתוך 30 ימים, יראו את ההודעה על כוונת חיוב כדרישת תשלום שנמסרה במועד האמור.

לסעיף 13כג המוצע

מוצע לקבוע כי על תקופת פיגור בתשלום העיצום הכספי ייווספו הפרשי הצמדה וריבית, כמקובל בהסדרים דומים בעניין הטלת עיצום כספי.

לסעיף 13כד המוצע

מוצע לקבוע כי עיצום כספי ייגבה לאוצר המדינה, ועל גבייתו תחול פקודת המסים (גבייה).

לסעיף 13כה המוצע

התראה מינהלית היא כלי אכיפה המקל עם המפר, ומחליף, במקרים מסוימים, הטלה של עיצום כספי. ההתראה המינהלית מאפשרת למפר הזדמנות לתקן את ההפרה, בלא תשלום העיצום הכספי. זאת, אף שהתשתית העובדתית שלפני הגורם המינהלי מעידה כי בוצעה הפרה. מנקודת מבטו של הגורם המינהלי, מנגנון ההתראה מאפשר לו להבהיר למי שנתון לפיקוחו את דרישותיו, בטרם יטיל עליו עיצום כספי.

[34] ס"ח התשכ"א, עמ' 192.

[35] חוקי א"י, כרך ב' עמ' (ע) 1374, (א) 1399.

בקשה לביטול התראה מינהלית

13כו. (א) נמסרה למפר התראה מינהלית כאמור בסעיף 13כה, רשאי הוא לפנות לממונה בכתב, בתוך 30 ימים, בבקשה לבטל את ההתראה בשל כל אחד מטעמים אלה:

(1) המפר לא ביצע את ההפרה;

(2) המעשה שביצע המפר, המפורט בהתראה, אינו מהווה הפרה.

(ב) קיבל הממונה בקשה לביטול התראה מינהלית, לפי הוראות סעיף קטן (א), רשאי הוא לבטל את ההתראה או לדחות את הבקשה ולהשאיר את ההתראה על כנה; החלטת הממונה תינתן בכתב, ותימסר למפר בצירוף נימוקים.

הפרה נמשכת והפרה חוזרת לאחר התראה

13כז. (א) נמסרה למפר התראה מינהלית לפי הוראות סימן זה והמפר המשיך להפר את ההוראה שבשלה נמסרה לו ההתראה, ימסור לו הממונה דרישת תשלום בשל הפרה נמשכת כאמור בסעיף 13יט(א).

(ב) נמסרה למפר התראה מינהלית לפי הוראות סימן זה והמפר חזר והפר את ההוראה שבשלה נמסרה לו ההתראה, בתוך שנתיים מיום מסירת ההתראה, יראו את ההפרה הנוספת כאמור כהפרה חוזרת לעניין סעיף 13יט(ב), והממונה ימסור למפר הודעה על כוונת חיוב לפי הוראות סעיף 13טז בשל ההפרה החוזרת.

סימן ג': התחייבות להימנע מהפרה

הודעה על האפשרות להגשת התחייבות ועירבון

13כח. היה לממונה יסוד סביר להניח כי אדם הפר הוראה מההוראות לפי חוק זה, כאמור בסעיפים 13יא עד 13טו, והתקיימו נסיבות שקבע הממונה, בנהלים, באישור היועץ המשפטי לממשלה, רשאי הוא להמציא למפר, במקום הודעה על כוונת חיוב, הודעה שלפיה באפשרותו להגיש לממונה כתב התחייבות ועירבון לפי הוראות סימן זה, במקום שיוטל עליו עיצום כספי לפי הוראות סימן א'; בסעיף קטן זה, "היועץ המשפטי לממשלה" – לרבות משנה ליועץ המשפטי לממשלה שהיועץ המשפטי לממשלה הסמיכו לעניין זה.

דברי הסבר

לפיכך, מוצע לקבוע כי אם היה לממונה יסוד סביר להניח כי התקיימה הפרה של הוראה המנויה בסעיפים 13יא עד 13טו המוצעים, והתקיימו נסיבות שקבע הממונה בנהלים, באישור היועץ המשפטי לממשלה, רשאי הוא, במקום להמציא למפר הודעה על כוונת חיוב ולהטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות סימן א' לפרק ד'4 המוצע, להמציא לו התראה מינהלית לפי הוראות סימן זה.

לסעיף 13כו המוצע

מוצע לקבוע כי מפר שנמסרה לו התראה מינהלית רשאי להגיש בקשה לממונה לביטול ההתראה, בתוך 30 ימים, לפי העילות המנויות בסעיף 13כו. הממונה יבטל את ההתראה או ידחה את הבקשה לביטול ההתראה. החלטת הממונה תהיה מנומקת ובכתב.

לסעיף 13כז המוצע

מוצע לקבוע כי אם נמסרה למפר התראה והוא המשיך להפר את ההוראה שבשלה נשלחה ההתראה, ימסור לו הממונה דרישת תשלום בשל הפרה נמשכת. במקרים שבהם מתקיימת הפרה חוזרת בתוך שנתיים לאחר משלוח התראה על ביצועה של ההפרה הראשונה, יראו את ההפרה הנוספת כהפרה חוזרת, והממונה ימסור למפר הודעה על כוונת חיוב בשל הפרה חוזרת לפי הוראות סעיף 13יט(ב) המוצע.

לסעיפים 13כח עד 13ל המוצעים

מנגנון של כתב התחייבות הוא מנגנון נוסף המקל עם המפר, ומאפשר לגורם המינהלי גמישות בהפעלת

תנאי ההתחייבות וגובה העירבון

13כט. (א) בכתב ההתחייבות יתחייב המפר להפסיק את הפרת ההוראה כאמור בסעיף 13כח ולהימנע מהפרה נוספת של אותה הוראה, בתוך תקופה שיקבע הממונה, ושתחילתה ביום מסירת ההודעה כאמור באותו סעיף, ובלבד שהתקופה האמורה לא תעלה על שנתיים (בסימן זה – תקופת ההתחייבות).

(ב) הממונה רשאי לקבוע בכתב ההתחייבות תנאים נוספים שעל המפר להתחייב ולעמוד בהם במהלך תקופת ההתחייבות במטרה להקטין את הנזק שנגרם מההפרה או למנוע את הישנותה.

(ג) נוסף על כתב ההתחייבות יפקיד המפר בידי הממונה עירבון בסכום העיצום הכספי שהממונה היה רשאי להטיל על המפר בשל אותה הפרה, בהתחשב בקיומם של מקרים, נסיבות ושיקולים שנקבעו לפי סעיף 13כ(ב) או (ג).

תוצאות הגשת כתב התחייבות ועירבון או אי־הגשתם

13ל. הגיש המפר לממונה כתב התחייבות ועירבון לפי סימן זה, בתוך 30 ימים מיום מסירת ההודעה כאמור בסעיף 13כח, לא יוטל עליו עיצום כספי בשל אותה הפרה; לא הגיש המפר לממונה כתב התחייבות ועירבון בתוך התקופה האמורה, ימציא לו הממונה הודעה על כוונת חיוב בשל אותה הפרה, לפי סעיף 13טז.

הפרת התחייבות

13לא. (א) הגיש המפר כתב התחייבות ועירבון לפי סימן זה והפר תנאי מתנאי ההתחייבות, כמפורט בפסקאות שלהלן, יחולו ההוראות המפורטות באותן פסקאות, לפי העניין:

(1) המשיך המפר, במהלך תקופת ההתחייבות, להפר את ההוראה שבשל הפרתה נתן את כתב ההתחייבות – יחלט הממונה את העירבון וימציא למפר דרישת תשלום בשל ההפרה הנמשכת כאמור בסעיף 13יט(א);

דברי הסבר

סמכויותיו. כתב ההתחייבות הוא מנגנון שנערך בהסכמת הגורם המינהלי והמפר, והוא מאפשר למפר לחזור למשטר ציות בלי שישלם את העיצום הכספי, אלא יפקיד כעירבון את סכום העיצום.

מוצע לקבוע כי אם היה לממונה יסוד סביר להניח שהתקיימה הפרה, והתקיימו נסיבות שקבע הממונה בנהלים באישור היועץ המשפטי לממשלה, רשאי הוא להמציא למפר, במקום הודעה על כוונת חיוב, הודעה שלפיה באפשרותו להגיש לממונה כתב התחייבות ועירבון, במקום שיוטל עליו עיצום כספי. בכתב ההתחייבות יתחייב המפר להפסיק את הפרת ההוראה ולהימנע מהפרה נוספת של אותה הוראה בתוך תקופה שיקבע הממונה ושתחילתה ביום מסירת ההודעה, ובלבד שאותה תקופה לא תעלה על שנתיים. הממונה רשאי לקבוע בכתב ההתחייבות תנאים נוספים שעל המפר לעמוד בהם, במטרה לגרום להקטנת הנזק מההפרה או למניעת הישנותה. נוסף על כתב ההתחייבות, יפקיד המפר בידי הממונה עירבון בגובה העיצום הכספי שהיה ניתן להטיל עליו, בהתחשב בקיומם של מקרים, נסיבות ושיקולים להפחתת סכום העיצום כאמור בסעיף 13כ(ב) או (ג).

לסעיפים 13לא ו־13לב המוצעים

אם המפר ממשיך להפר את אותה הוראה או שהוא מפר את אחד התנאים הנוספים שקבע הממונה בכתב ההתחייבות – יחולט העירבון שהפקיד המפר עם כתב ההתחייבות. העירבון שהופקד למעשה מבטא את סכום העיצום הכספי שהיה ניתן להטיל על המפר בגין ביצוע ההפרה הראשונה, אלמלא נשלח לו כתב התחייבות. חילוט העירבון ייחשב כהטלת עיצום על ההפרה המקורית שבשלה הוא ניתן. ככל שהמפר חזר והפר במהלך תקופת ההתחייבות את ההוראה שבשל הפרתה נתן את כתב ההתחייבות, יראו את ההפרה הנוספת כהפרה חוזרת

(2) חזר המפר והפר, במהלך תקופת ההתחייבות, את ההוראה שבשל הפרתה נתן את כתב ההתחייבות – יראו את ההפרה הנוספת כאמור כהפרה חוזרת לעניין סעיף 13יט(ב) ויחולו הוראות אלה:

(א) הממונה ימציא למפר הודעה על כוונת חיוב בשל ההפרה החוזרת;

(ב) שלח הממונה דרישת תשלום בשל ההפרה החוזרת לפי הוראות סעיף 13יח(ב)(1) או שהמפר לא טען את טענותיו לפני הממונה לעניין אותה הפרה כאמור בסעיף 13יח(ד), יחלט הממונה את העירבון בנוסף להטלת העיצום הכספי בשל ההפרה החוזרת;

(3) הפר המפר תנאי מהתנאים הנוספים שנקבעו בכתב ההתחייבות כאמור בסעיף 13כט(ב) – יחלט הממונה את העירבון, לאחר שנתן למפר הזדמנות לטעון את טענותיו, בכתב, לעניין זה.

(ב) לעניין פרק זה יראו בחילוט העירבון לפי הוראות סעיף זה, כהטלת עיצום כספי על המפר בשל ההפרה שלגביה ניתן העירבון.

(ג) הופר תנאי מתנאי ההתחייבות כאמור בסעיף זה, והפר המפר פעם נוספת את ההוראה שבשל הפרתה נתן את כתב ההתחייבות, לא יאפשר לו הממונה להגיש כתב התחייבות נוסף לפי הוראות סימן זה, בשל אותה הפרה.

השבת העירבון

13לב. עמד המפר בתנאי כתב ההתחייבות שמסר לפי סימן זה, יוחזר לו, בתום תקופת ההתחייבות, העירבון שהפקיד, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום הפקדתו עד יום החזרתו.

סימן ד': שונות

עיצום כספי בשל הפרה לפי חוק זה ולפי חוק אחר

13לג. על מעשה אחד המהווה הפרה של הוראה מההוראות לפי חוק זה המנויות בסעיפים 13יא עד 13טו ושל הוראה מההוראות לפי חוק אחר, לא יוטל יותר מעיצום כספי אחד.

דברי הסבר

והממונה ימציא למפר הודעה על כוונת חיוב בשל ההפרה החוזרת. המפר יוכל לטעון את טענותיו לעניין ההפרה החוזרת, והממונה יהיה רשאי לחלט את העירבון אם לא קיבל את טענותיו של המפר או אם המפר לא טען את טענותיו לפניו.

עוד מוצע לקבוע כי אם המפר לא עמד בתנאי כתב ההתחייבות והפר פעם נוספת את ההוראה שבשל הפרתה נתן את כתב ההתחייבות, לא יתאפשר לו בעתיד להגיש כתב התחייבות נוסף בשל הפרה של אותה הוראה. ככל שהמפר עמד בכל תנאי כתב ההתחייבות, יוחזר לו העירבון שהפקיד בתוספת הפרשי הצמדה וריבית, מיום הפקדתו ועד יום החזרתו.

לסעיף 13לג המוצע

מוצע לקבוע כי על מעשה אחד המהווה הפרה של הוראה מההוראות לפי החוק שאפשר להטיל בשלה עיצום כספי לפי סעיפים 13יא עד 13טו המוצעים, וכן הפרה של הוראה מההוראות לפי חוק אחר שאפשר להטיל בשלה עיצום כספי, לא יוטל יותר מעיצום כספי אחד.

עיכוב ביצוע והחזר

13לה. (א) אין בהגשת עתירה לבית משפט לעניינים מינהליים על החלטת הממונה לפי פרק זה, כדי לעכב את ביצוע ההחלטה, אלא אם כן הסכים לכך הממונה או שבית המשפט הורה על כך.

(ב) החליט בית המשפט, לאחר ששולם העיצום הכספי או הופקד העירבון, לקבל עתירה כאמור בסעיף קטן (א) או ערעור על החלטה בעתירה כאמור והורה על החזרת סכום העיצום הכספי ששולם או על הפחתת העיצום הכספי או על החזרת העירבון, יוחזר הסכום ששולם או כל חלק ממנו אשר הופחת או יוחזר העירבון, לפי העניין, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

פרסום

13לה. (א) הטיל הממונה עיצום כספי לפי פרק זה, יפרסם באתר האינטרנט של משרד התקשורת את הפרטים שלהלן, בדרך שתבטיח שקיפות לגבי הפעלת שיקול דעתו בקבלת ההחלטה להטיל עיצום כספי:

(1) דבר הטלת העיצום הכספי;

(2) מהות ההפרה שבשלה הוטל העיצום הכספי ונסיבות ההפרה;

(3) סכום העיצום הכספי שהוטל;

(4) אם הופחת העיצום הכספי – הנסיבות שבשלהן הופחת סכום העיצום ושיעורי ההפחתה;

(5) פרטים על אודות המפר, הנוגעים לעניין;

(6) שמו של המפר – ככל שהמפר הוא תאגיד.

(ב) הוגשה עתירה לבית משפט לעניינים מינהליים או הוגש ערעור על החלטה בעתירה כאמור, יפרסם הממונה, לפי סעיף קטן (א) את דבר הגשת העתירה או הערעור ואת תוצאותיהם.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (א)(6), רשאי הממונה לפרסם את שמו של מפר שהוא יחיד, אם סבר שהדבר נחוץ לאזהרת הציבור.

דברי הסבר

לסעיף 13לד המוצע

לסעיף קטן (א): מוצע לקבוע כי הגשת עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים (ר' דברי הסבר לסעיף 22 לתיקון המוצע) לא תעכב את תשלום העיצום הכספי, אלא אם כן הסכים לכך הממונה או שבית המשפט הורה על כך.

לסעיף קטן (ב): מוצע לקבוע כי אם יקבל בית המשפט עתירה או ערעור על החלטה בעתירה, לאחר ששולם העיצום הכספי, ויורה על החזרת הסכום ששולם או על הפחתת העיצום הכספי או על החזרת העירבון, יוחזר הסכום ששולם או כל חלק ממנו אשר הופחת בידי בית המשפט או יוחזר העירבון, לפי העניין, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

לסעיף 13לה המוצע

מוצע לחייב את הממונה לפרסם את החלטותיו בדבר הטלת העיצום הכספי באתר האינטרנט של משרד התקשורת, וכן, אם הוגשה עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים או הוגש ערעור על החלטה בעתירה כאמור, יפרסם הממונה את דבר הגשתם ואת תוצאותיהם. פרסום זה נועד להבטיח שקיפות ביחס להפעלת שיקול הדעת של הממונה, ולאפשר לציבור לבקר את החלטותיו ולערוך השוואה ביקורתית שלהן. פרסום כאמור יכול שייעשה גם בדרכים אחרות שקבע שר התקשורת לפי סעיף קטן (ו) המוצע.

הפרטים שייכללו בפרסום החלטות הממונה מפורטים בסעיף קטן (א) המוצע. ככלל, לא יכלול הפרסום שמות של

(ד) על אף האמור בסעיף זה, לא יפרסם הממונה פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית מנועה מלמסור לפי סעיף 9(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998[36], וכן רשאי הוא שלא לפרסם פרטים לפי סעיף זה, שהם בגדר מידע שרשות ציבורית אינה חייבת למסור לפי סעיף 9(ב) לחוק האמור.

(ה) פרסום לפי סעיף זה בעניין עיצום כספי שהוטל על תאגיד יהיה לתקופה של ארבע שנים, ובעניין עיצום כספי שהוטל על יחיד – לתקופה של שנתיים.

(ו) השר רשאי לקבוע דרכים נוספות לפרסום הפרטים האמורים בסעיף זה.

שמירת אחריות פלילית

13ולו. (א) תשלום עיצום כספי, המצאת התראה מינהלית או מתן כתב התחייבות ועירבון לפי פרק זה, לא יגרע מאחריותו הפלילית של אדם בשל הפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה המנויות בסעיפים 13יא עד 13טו, המהווה עבירה.

(ב) שלח הממונה למפר הודעה על כוונת חיוב או המציא לו התראה מינהלית או הודעה על האפשרות להגיש התחייבות ועירבון, בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא יוגש נגדו כתב אישום בשל אותה הפרה, אלא אם כן התגלו עובדות חדשות, המצדיקות זאת.

(ג) הוגש נגד אדם כתב אישום בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא ינקוט נגדו הממונה הליכים לפי פרק זה בשל אותה הפרה, ואם הוגש כתב האישום בנסיבות האמורות בסעיף קטן (ב) לאחר שהמפר שילם עיצום כספי או הפקיד עירבון, יוחזר לו הסכום ששולם או העירבון שהופקד, לפי העניין, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלום הסכום או יום הפקדת העירבון, עד יום החזרתו.

דברי הסבר

מפרים שהם יחידים, אלא אם כן הדבר נחוץ כדי להזהיר את הציבור מפני מפר כאמור. כמו כן יימנע הממונה מפרסום פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית מנועה מלמסור לפי סעיף 9(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998, ובנוסף הוא רשאי שלא לפרסם פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית אינה חייבת למסור לפי סעיף 9(ב) לחוק האמור, כדוגמת מידע שהוא סוד מסחרי.

מוצע להגביל את תקופת הפרסום לפי סעיף זה לתקופה של 4 שנים – אם העיצום הוטל על תאגיד, ולתקופה של שנתיים – אם הוטל על מפר שהוא יחיד.

לסעיף 13ולו המוצע

מוצע לקבוע כי תשלום העיצום הכספי, המצאת התראה מינהלית או מתן כתב התחייבות ועירבון לא יגרעו מהאחריות הפלילית של אדם בשל ההפרה, אם אותה הפרה מהווה גם עבירה. עם זאת, במקרה שנשלחה הודעה על כוונת חיוב למפר, בשל הפרה המהווה גם עבירה, לא יוגש נגד המפר כתב אישום בגין אותה הפרה, אלא אם כן התגלו עובדות חדשות המצדיקות זאת.

כמו כן, מוצע לקבוע כי אם הוגש נגד מפר כתב אישום בשל הפרה מן ההפרות המנויות בסעיפים 13יא עד 13טו המוצעים המהווה גם עבירה, לא ינקוט נגדו הממונה הליכים לפי פרק ד'2 בשל אותה הפרה.

במקרה שהוגש כתב אישום נגד מפר שננקטו נגדו הליכים לפי פרק זה, בנסיבות האמורות בסעיף קטן (ב) המוצע, קרי, לאחר שהתגלו עובדות חדשות המצדיקות הגשת כתב אישום על אף נקיטת ההליכים, ואותו מפר שילם את העיצום הכספי שהוטל עליו או הפקיד עירבון, יוחזר לו סכום עיצום הכספי או העירבון שהופקד, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

[36] ס"ח התשנ"ח, עמ' 226.

אצילת סמכויות

13לז. המנהל רשאי לאצול לסגן המנהל הכללי לענייני פיקוח ואכיפה במשרד התקשורת את סמכותו לפי פרק זה, למעט הסמכות לקבוע נהלים לפי סעיפים 13כה(א) ו־13כח.";

(17) לפני סעיף 14, תחת כותרת פרק ה' יבוא:

"פטור לגורם המפעיל לעניין חוק זכות יוצרים וחוק זכויות מבצעים ומשדרים

13לח. (א) על אף האמור בכל דין, הפצת שידורים בידי הגורם המפעיל לפי סעיפים 6, 7 ו־13ג לא תהווה הפרה לפי חוק זכות יוצרים או חוק זכויות מבצעים ומשדרים, והגורם המפעיל אינו חייב בתשלום כלשהו לבעלי הזכויות בשידורים המופצים וביצירות הכלולות בהם, לפי החוקים האמורים, בעד ההפצה הנעשית בהתאם להוראות לפי חוק זה.

(ב) היה הגורם המפעיל גורם מפעיל פרטי שהוא בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, לא יחולו הוראות סעיף קטן (א) על השידורים הנוספים, כמשמעותם בסעיף 12א(א), שהוא משדר בהתאם לרישיונו."

תיקון חוק הפצת שידורים – הוראות מעבר

19. (א) נחתם הסכם לפני תחילתו של חוק זה בין בעל זכות יוצרים או בעל זכות מבצעים בשידורים הפתוחים וביצירות הכלולות בהם לבין גוף מהגופים ששידוריהם מופצים לפי סעיף 6(א)(1) עד (6) ו־(8) לחוק הפצת שידורים, לעניין שימוש בזכות כאמור, אין בהוראות ההסכם כדי לגרוע מזכותו של בעל זכות היוצרים או בעל זכות המבצעים לקבל תשלום מהגוף האמור, לפי כל דין, בעד הפצת השידורים הפתוחים בידי ספק התכנים לפי סעיף 13ד לחוק הפצת שידורים, כנוסחו בסעיף 18(16) לחוק זה, אלא אם כן נקבע במפורש אחרת באותו הסכם.

(ב) מפקח שמונה לפי סעיף 37יא לחוק התקשורת, יראו אותו כמי שמונה לפי סעיף 11ו לחוק הפצת שידורים, כנוסחו בסעיף 18(16) לחוק זה, עד תום שנתיים מהיום שבו מונה גורם מפעיל פרטי לפי סעיף 2 לחוק הפצת שידורים, כנוסחו בסעיף 18(3) לחוק זה.

דברי הסבר

לסעיף 13לז המוצע

מוצע לקבוע כי המנהל רשאי לאצול את סמכותו להטלת עיצום כספי לפי פרק זה לסגן המנהל הכללי לענייני פיקוח ואכיפה במשרד התקשורת, בשל הפרת הוראות מסוימות, כמפורט בסעיף.

לפסקה (17)

מאחר שהגורם המפעיל מבצע את פעולת ההפצה בעבור גופי השידור, בין אם המדובר בהפצת השידורים באמצעות המערך לפי סעיפים 6 ו־7 לחוק, ובין אם מדובר בהפצת השידורים על גבי רשת האינטרנט לפי סעיף 13ג לחוק, מוצע להבהיר כי פעולת הגורם המפעיל אינה מהווה הפרה לפי חוק זכות יוצרים או חוק זכויות מבצעים ומשדרים, וכי הגורם המפעיל אינו חייב בתשלום כלשהו לבעלי הזכויות, לפי החוקים האמורים, בעד ההפצה הנעשית בהתאם להוראות לפי חוק זה.

אם מונה גורם מפעיל פרטי וקיבל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות לא יחולו הוראות אלה על השידורים הנוספים שישדר בהתאם לרישיונו, שכן תכנים אלה משודרים ביוזמתו ולגביהם תפקידו אינו של מפיץ בלבד, אלא הוא עצמו מהווה גוף שידור, שחב בתשלומים לבעלי הזכויות לפי החוקים האמורים.

סעיף 19 מוצע לקבוע הוראת מעבר לעניין התיקון המוצע לחוק הפצת שידורים.

סעיף 13ד המוצע קובע כי הפצת השידורים באינטרנט בידי ספק תכנים היא מותרת, אך זכותם של בעלי זכויות היוצרים והמבצעים לקבל תשלום בעבור השימוש בזכויותיהם לא תיפגע, והגופים ששידוריהם מופצים יישאו בתשלום זה. מוצע לקבוע בסעיף קטן (א) חזקה פרשנית, ולפיה הסכמים שנחתמו לפני תחילת התיקון המוצע לעניין שימוש בזכויות היוצרים והמבצעים במסגרת השידורים הפתוחים, יפורשו באופן מצומצם כך שלא יהיה בהוראות אותם הסכמים כדי לגרוע מזכותם של בעלי זכויות היוצרים והמבצעים לקבל תשלום בעבור השימוש בזכויותיהם אלא אם כן הוסכם במפורש אחרת בין הצדדים לאותו הסכם.

כדי שיהיה ניתן להפעיל את סמכויות הפיקוח המוצעות בתיקון באופן מיידי לאחר מתן היתר ההפעלה לגורם המפעיל, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ב) כי יראו

(ג) על אף הוראות סעיף 13ד לחוק הפצת שידורים, כנוסחו בסעיף 18(16) לחוק זה, בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד תום חמש שנים מהיום האמור, לא יחולו הוראות סעיף 13ד האמור על הפצה ברשת האינטרנט של שידורי גוף המנוי בסעיף 6(א)(1) או (2) לחוק הפצת שידורים (בסעיף קטן זה – הגוף המשדר) או מתן גישה לשידורים כאמור, בידי ספק תכנים, אם הגוף המשדר נתן רישיון לשידור של שידוריו ברשת האינטרנט לפני תחילתו חוק זה, ויחולו בתקופה האמורה הוראות אלה:

(1) הגוף המשדר ייתן רישיון לשידור של שידוריו ברשת האינטרנט לכל ספק תכנים שביקש זאת, במחיר ובתנאים המיטיבים ביותר שנתן לספק תכנים אחר על פי רישיון לשידור אחר שעומד בתוקפו במועד מתן הרישיון;

(2) באין הסכמה בין הגוף המשדר לבין ספק התכנים בעניין המחיר או התנאים לפי פסקה (1), תכריע המועצה לשידורי כבלים ולוויין בעניין; יושב ראש המועצה רשאי לדרוש מהגוף המשדר ומספקי תכנים שקיבלו רישיונות לשידור מהגוף המשדר, למסור לו במועד, במתכונת ובאופן שיורה, את המידע הנחוץ למועצה לצורך הכרעה לפי פסקה זו;

(3) ספק תכנים שרכש רישיון לשידור לפי סעיף קטן זה, ינקוט אמצעים משמעותיים למניעת ההפצה של שידורי הגוף המשדר שלגביהם נרכש הרישיון, ולמניעת הגישה אליהם מחוץ לישראל, אלא אם כן הגוף המשדר נותן הרישיון וספק התכנים, הסכימו אחרת.

(4) אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מזכות בעלי זכויות היוצרים והמבצעים בשידורי הגוף המשדר וביצירות הכלולות בהם לפי כל דין;

(5) בסעיף זה –

"השידורים הפתוחים" ו"ספק תכנים" – כהגדרתם בסעיף 13ב לחוק הפצת שידורים, כנוסחו בסעיף 18(16) לחוק זה;

"חוק זכות יוצרים" ו"המועצה לשידורי כבלים ולוויין" – כהגדרתם בסעיף 1 לחוק הפצת שידורים, כנוסחו בסעיף 18(1) לחוק זה;

"רישיון לשידור" – רישיון לפי סעיף 37 לחוק זכות יוצרים, לגבי זכות היוצרים לשידור כמשמעותה בסעיף 11(4) לחוק האמור, לרבות רישיון משנה.

דברי הסבר

מפקחים שמונו לפי סעיף 37יא לחוק התקשורת כמי שמונו בהתאם לחוק זה ויחול עליהם פרק ד'3 המוצע, וזאת עד לתום שנתיים מיום שבו קיבל הגורם המפעיל היתר כאמור בסעיף 2א המוצע.

עוד מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ג), הוראת מעבר לתקופה של חמש שנים מיום תחילתו של התיקון המוצע לעניין הפצת שידוריהם של הערוצים המסחריים שחובה להעבירם באמצעות המערך (ערוץ 2, קרי הזכייניות קשת ורשת, וערוץ 10) (להלן – הגוף המשדר), בידי ספק תכנים. בהתאם להוראת המעבר המוצעת, אם נתן גוף משדר רישיון לשידור ברשת האינטרנט של ערוצו לפני יום תחילתו של התיקון המוצע, יהיה מחויב אותו גוף לתת רישיון לשידור לכל ספק תכנים אחר שביקש זאת.

עוד מוצע לקבוע כי מחיר הרישיון ותנאיו לא יפחתו מהמחיר והתנאים המיטיבים ביותר שנתן הגוף המשדר לכל ספק תכנים אחר במועד שבו ניתן הרישיון. מוצע להבהיר כי אין בהוראת המעבר כדי לשנות את המצב החוקי הקיים לעניין זכויות היוצרים והמבצעים בשידורים המופצים, שלגביהם יינתן הרישיון לפי הוראת המעבר, וביצירות הכלולות בהם.

כפי שנקבע בהסדר הקבוע, ספק התכנים ינקוט אמצעים משמעותיים למניעת הפצת השידורים מחוץ לשטח ישראל, כגון Geo–Blocking, ואולם, מאחר שמדובר בפעולה הנעשית על פי הסכם בין הגוף המשדר לבין ספק התכנים, רשאים הצדדים להסכם הרישיון לקבוע אחרת, במקרים שבהם ניתן להסדיר את השידור מחוץ לגבולות ישראל, לרבות באמצעות זכויותיהם של צדדים שלישיים בתכנים, אם יש צורך בכך.

תיקון חוק זכויות מבצעים ומשדרים

20. בחוק זכויות מבצעים ומשדרים, התשמ"ד–1984[37], בסעיף 4א1, בפסקה (5), בסופה יבוא "ושידור משנה בהתאם להוראת סעיף 13ד לחוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012".

תיקון חוק הרשות השנייה

21. בחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן–1990, בסעיף 41(ב2) בפסקה (9), בהגדרה "בעל זיכיון אחר" במקום "וכן בעל רישיון כללי" יבוא "בעל רישיון כללי" ובסופה יבוא "וכן בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות לפי חוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012".

תיקון חוק בתי משפט לעניינים מינהליים

22. בחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס–2000[38], בתוספת הראשונה, בפרט 32, אחרי פרט משנה (1) יבוא:

"(1א) החלטת הממונה לפי פרק ד'4 לחוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012;".

תיקון חוק סיווג סימון ואיסור שידורים מזיקים

23. בחוק סיווג, סימון ואיסור שידורים מזיקים, התשס"א–2001[39] –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "חוק הרשות השנייה" יבוא:

""חוק הפצת שידורים" – חוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012;";

(2) בסעיף 4 –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) בפסקה (5), המילים "באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012" – יימחקו;

(2) אחרי פסקה (5) יבוא:

"(6) לעניין השידורים שמשדר בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות כהגדרתו בחוק הפצת שידורים, בהתאם לרישיונו כאמור – בעל הרישיון.";

(ב) בסעיף קטן (ב), בפסקה (3), במקום "לפי פסקה (3)" יבוא "לפי פסקאות (3), (5) ו־(6)".

דברי הסבר

סעיף 20 סעיף 4א1 לחוק זכויות מבצעים ומשדרים קובע כי למשדר תהיה זכות שהמעשים המפורטים בו, ובכלל זה שידור משנה של שידוריו, לא ייעשו אלא בהסכמתו. מוצע לתקן את הסעיף האמור כך ששידור משנה בהתאם לסעיף 13ד לחוק, כנוסחו המוצע בסעיף 18 לתיקון המוצע לא יהווה הפרה של זכות המשדר, וזאת בדומה לקבוע לגבי שידור משנה שחובה להעבירו לפי הוראות סעיפים 6כא(א) או 6מט(4) לחוק התקשורת.

סעיף 21 סעיף 41 לחוק הרשות השנייה עוסק בזכות להשתתף במכרז לקבלת זיכיון לשידורי טלוויזיה ובהגבלות למתן רישיון לשידורי טלוויזיה. מוצע לתקן את סעיף קטן (ב2) שקובע מי לא יהיה רשאי להשתתף במכרז לזיכיון לשידורי טלוויזיה ולא יקבל רישיון לשידורי טלוויזיה, כך שמגבלות הבעלויות הצולבות שבו יתייחסו גם לבעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות.

סעיף 22 מוצע לתקן את פרט 32 לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס–2000, באופן אשר יסמיך את בתי המשפט לעניינים מינהליים לדון בהחלטת הממונה לפי פרק ד'4 המוצע (שעניינו עיצום כספי).

סעיף 23 מוצע לתקן את חוק סיווג, סימון ואיסור שידורים מזיקים, התשס"א–2001, כך שהחובות הקבועות בחוק זה לעניין סיווג וסימון שידורים מזיקים יחולו גם לעניין שידורי ערוץ שהפיץ בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות מכוח הרשות הנתונה לו בסעיף 12א המוצע לחוק הפצת שידורים.

[37] ס"ח התשמ"ד, עמ' 157; התשס"ח, עמ' 515.

[38] ס"ח התש"ס, עמ' 90.

[39] ס"ח התשס"א, עמ' 129, התשע"ד, עמ' 816.

24. בחוק שידורי ערוץ הכנסת, התשס"ד–2003[40], בסעיף 8(א)(2)(ה)(1) אחרי "בהגדרתם בחוק התקשורת" יבוא "או בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות כהגדרתו בחוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012".

תיקון חוק שידורי ערוץ הכנסת

25. בחוק שידורי טלוויזיה (כתוביות ושפת סימנים), התשס"ה–2005[41], בסעיף 1 –

תיקון חוק שידורי טלוויזיה (כתוביות ושפת סימנים)

(1) בהגדרה "גוף מפקח", בפסקה (6), אחרי "מכוח חוק הפצת שידורים" יבוא "ולעניין שידורי טלוויזיה שמשדר בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, כהגדרתו באותו חוק, בהתאם לרישיונו כאמור";

(2) בהגדרה "משדר טלוויזיה", אחרי פסקה (6) יבוא:

"(7) לעניין השידורים שמשדר בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות כהגדרתו בחוק הפצת שידורים, בהתאם לרישיונו כאמור – בעל הרישיון."

26. בחוק הגבלת הפרסומת והשיווק של משקאות אלכוהוליים, התשע"ב–2012[42], בסעיף 6, בהגדרה "משדר", במקום "או מפיק ערוץ עצמאי" יבוא "מפיק ערוץ עצמאי" ובסופו יבוא "או בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות כהגדרתו בחוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012".

תיקון חוק הגבלת הפרסומת והשיווק של משקאות אלכוהוליים

27. בחוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד–2013[43] –

תיקון החוק לקידום התחרות וצמצום הריכוזיות

(1) בסעיף 4(1) –

(א) בהגדרה "גורם בעל השפעה בתחום השידורים או העיתונות הכתובה" –

(1) בפסקה (5), המילים "באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012" – יימחקו;

(2) אחרי פסקה (7) יבוא:

"(8) בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות כהגדרתו בחוק הפצת שידורים;";

דברי הסבר

סעיף 24 מוצע לתקן את חוק שידורי ערוץ הכנסת, התשס"ד–2003, שעניינו הזכות להשתתף במכרז, כך שמגבלות הבעלויות הצולבות שבו יתייחסו גם לבעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות.

סעיף 25 מוצע לתקן את חוק שידורי טלוויזיה (כתוביות ושפת סימנים), התשס"ה–2005, כך שהחובות הקבועות בחוק זה לעניין ליווי שידורי טלוויזיה בכתוביות ובתרגום לשפת סימנים, יחולו גם לעניין שידורי ערוץ שהפיץ בעל רישיון לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות מכוח הרשות הנתונה לו בסעיף 12א המוצע לחוק הפצת שידורים.

סעיף 26 מוצע לתקן את חוק הגבלת הפרסומת והשיווק של משקאות אלכוהוליים, התשע"ב–2012, כך שבעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות או בעל רישיון מיוחד לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות כהגדרתם בחוק הפצת שידורים יכללו בהגדרת "משדר" בסעיף 6 לאותו חוק.

סעיף 27 מוצע לתקן את החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ג–2013, כך שבעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות יתווסף להגדרה של "גורם בעל השפעה בתחום השידורים או העיתונות הכתובה" וכתוצאה מכך ייכלל ברשימת הגורמים הריכוזיים לפי סעיף 4 לאותו חוק. כמו כן מוצע לשנות בתוספת לחוק האמור את תחום התשתית החיונית שעניינו היתר להפעלת תחנות השידור הספרתיות ולהחליפו בתחום תשתית חיונית שעניינו מינוי גורם מפעיל פרטי. משמעות התיקון לתוספת היא שהקצאת המינוי תהיה טעונה שקילת שיקולי ריכוזיות כלל־משקית, הן לגבי האפשרות שגורם ריכוזי יקבל את המינוי והן לגבי האפשרות שבהמשך התהליך אותו גורם יקבל גם רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות.

[40] ס"ח התשס"ד, עמ' 32; התשע"ו, עמ' 1174.
[41] ס"ח התשס"ה, עמ' 956, התשע"ד, עמ' 816.
[42] ס"ח התשע"ב, עמ' 158; התשע"ו, עמ' 193.
[43] ס"ח התשע"ד, עמ' 92; התשע"ו, עמ' 3766.

(ב) אחרי ההגדרה "גורם בעל השפעה בתחום השידורים או העיתונות הכתובה" יבוא:

""חוק הפצת שידורים" – חוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012;";

(2) בתוספת, בפרט 3, בפרט משנה 3.4 שבטור ב', במקום פסקה (2) יבוא:

"(2) מינוי לגורם מפעיל פרטי לפי חוק הפצת שידורים."

תיקון חוק התקשורת

28. בחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב–1982[44] (בפרק זה – חוק התקשורת) –

(1) בסעיף 5, אחרי סעיף קטן (ט) יבוא:

"(י) (1) בלי לגרוע מהוראות סעיפים קטנים (ו) ו־(ח), מפעיל פנים־ארצי ייתן למפעיל פנים־ארצי אחר שימוש בתשתית הפסיבית שלו באופן המאפשר להשחיל בה כבלים מתכתיים או אופטיים של המפעיל הפנים־ארצי האחר או להקים בה מיתקני בזק של המפעיל הפנים־ארצי האחר, ובאופן המאפשר תחזוקת הכבלים והמיתקנים האמורים, והכול לצורך ביצוע כל פעולת בזק ומתן כל שירות בזק על פי תנאי רישיונו של המפעיל הפנים־ארצי האחר; על הסדרת שימוש כאמור יחולו הוראות סעיפים קטנים (א) עד (ה) בשינויים המחויבים כאמור בסעיף קטן (ו).

(2) היתה התשתית הפסיבית של מפעיל פנים־ארצי מוחזקת בידי חברת החשמל לישראל בע"מ בפעילותה כבעל רישיון ספק שירות חיוני לפי חוק משק החשמל, התשנ"ו–1996[45], ודרושה לה לצורך פעילותה כאמור, לא יחולו לגבי התשתית הפסיבית כאמור הוראות סעיף קטן זה.

דברי הסבר

סעיף 28 לפסקה (1)

בשוק התקשורת הנייחת בישראל פועל דואופול המחזיק ומפעיל תשתית קווית: בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ (להלן – חברת בזק), והוט טלקום ש.מ. (להלן – הוט).

לפי הדוחות הכספיים של חברת בזק והוט לשנת 2015, כ־2.2 מיליון בתי אב מחוברים לתשתית אינטרנט, כאשר מתוכם כשני שליש מחוברים לתשתית חברת בזק וכשליש מחוברים לתשתית הוט. חברת בזק היא מונופול מוכרז בתחום התשתית הקווית והטלפוניה הנייחת. היותן של חברת בזק והוט דואפול במגזר התשתית הנייחת מאפשרת להם להציג נתוני רווחיות גבוהים ואף עודפים לעומת מגזרי פעילות שבהם קיימת תחרות ערה כדוגמת מגזר הסלולר, עובדה אשר עלולה לייצר השפעה שלילית על התחרות במגזרי פעילות אחרים בתחום התקשורת בשל האפשרות לסבסוד צולב.

לקיומו של הדואופול בשוק התשתית הנייחת קיימות השפעות שליליות נוספות, אשר בראשן העדר תמריץ לביצוע השקעות לטובת פיתוח ושדרוג תשתיות תקשורת. בהקשר זה יצוין כי רמת התשתית הנייחת בישראל נמוכה באופן יחסי (לפי המדדים המקובלים, דורגה ישראל במקום ה־32 בלבד במדד מהירות גלישה ממוצעת למדינות מובילות). לרמת התשתית הנמוכה ישנה השפעה על צמיחת המשק, רמת הפיריון ואף על היכולת להביא לצמצום פערים בחברה הישראלית.

הניסיון שנצבר בעולם מראה כי לרוב, השדרוגים הטכנולוגיים של תשתיות נייחות נובעים מקיומה של תחרות מול התשתיות הוותיקות, במיוחד בכל הקשור לפריסת סיבים אופטיים. לצד זאת, שוק תשתיות התקשורת מתאפיין בחסמי כניסה גבוהים. בעל רישיון אשר מעוניין לפרוש תשתית נדרש להוצאות מימון גבוהות, תשומות ניהול וכוח אדם וכל זאת כאשר מדובר בפרויקט בעל החזר תשואה נמוך, שכן עצם פרישת תשתית פס רחב עד למשק בית מסוים אינה מחייבת כי אותו משק בית יצרוך שירותים מאותו בעל רישיון. בנוסף, בהתאם למצב הדברים בשוק זה, פרישת רשת בידי מפעיל תקשורת שאינו המפעיל המסורתי (incumbent) אינה מתבצעת תמיד באופן עצמאי אלא במקרים רבים בתוך רשת קיימת של מפעיל אחר, וזאת בשל העובדה כי אין היתכנות, לא כלכלית, לא סביבתית ולא הנדסית־תכנונית לביצוע חפירות בהיקף של אלפי קילומטרים, ואף למעלה מכך.

כדי להימנע מהתופעות השליליות הנגרמות כתוצאה מקיומו של דואופול בשוק התשתית הנייחת, וכדי לעודד בעלי רישיון בשוק זה לפעול לפריסת רשת עצמאית ולהביא להאצת פיתוח ושדרוג תשתיות תקשורת נייחות, יש לעודד

[44] ס"ח התשמ"ב, עמ' 218; התשע"ד, עמ' 813.

[45] ס"ח התשנ"ו, עמ' 208.

(3) בסעיף קטן זה –

"מפעיל פנים־ארצי" – בעל רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים;

"תשתית פסיבית" – המרכיבים הפסיביים של רשת הבזק הציבורית בכל רבדיה, ובכלל זה קנים, תת קנים, גובים, גומחות עיליות, קופסאות ועמודים.";

דברי הסבר

את קיומה של תחרות בתחום תשתיות התקשורת על ידי הסרת חסמי כניסה להקמת תשתיות נוספות. הגברת התחרות בשוק התשתית הנייחת צפויה להביא להאצת פיתוח תשתיות בשוק התקשורת בכללותו, לרבות תשתיות סלולר, להדבקת הפערים מול העולם בהיבטים של קדמה טכנולוגית וכן להגברת התחרות במגזרים אחרים בענף התקשורת (שירותים המופצים על גבי התשתית).

לשם כך קיימת חשיבות גבוהה לקבוע חובה למתן אפשרות שימוש בתשתית הפסיבית של רשת תקשורת בכלל רבדיה לכלל המפעילים בשוק זה באופן הדדי, וזאת בעבור כלל השימושים כפי שיפורט להלן, וכן יש להחיל הקלות על בעלות רישיון המעוניינות בפריסת תשתית בהיבטים הנוגעים לתכנון ובנייה בתנאים שיפורטו להלן.

תשתיות פסיביות של רשת תקשורת כוללות, בין השאר, קנים, תת קנים, גובים, קופסאות ועמודים, אשר בהם עוברים קווי התקשורת.

מתן גישה לתשתיות פסיביות של בעל רישיון הוא סוג של "שימוש" כהגדרתו בסעיף 5 לחוק התקשורת. שימוש מסוג זה מאפשר לבעל רישיון אחד להעביר את קווי התקשורת שלו בתשתיות הפסיביות של הרשת של בעל רישיון אחר, תוך צמצום הצורך בביצוע עבודות הנדסה אזרחיות על ידו. בכך נחסכות לבעל הרישיון העלויות הגבוהות של ביצוע עבודות אלה, המהוות חסם כניסה משמעותי בשוק התקשורת.

ביום י"ב בשבט התשע"ב (5 בפברואר 2012) פרסם שר התקשורת מסמך מדיניות בעניין "הרחבת התחרות בשוק התקשורת הנייחת – שוק סיטונאי". זאת בהמשך להמלצות הוועדה לגיבוש המלצות מפורטות בדבר מדיניות וכללי התחרות בתחום התקשורת בישראל משנת 2008 ושל הוועדה לבחינת מבנה תעריפי חברת בזק ועדכונם ולקביעת תעריפי שירותים סיטונאיים בתחום התקשורת הנייחת משנת 2011. מטרתה של המדיניות שנקבעה היא לעודד תחרות בין ספקים של שירותי התקשורת הנייחת, כך שיתאפשר לספקים שאינם בעלי תשתית גישה כלל־ארצית (להלן – ספקי השירות) להתחרות בחברת בזק ובחברת הוט, אשר להן רשת גישה בפריסה כלל ארצית (להלן – בעלי התשתיות), זאת באמצעות מתן אפשרות לספקי השירות לעשות שימוש בתשתית של בעלי התשתיות, ולהציע למנוייהם שירותים מבוססי תשתית במחירים תחרותיים.

כחלק מיישום המדיניות האמורה התקין שר התקשורת מכוח סמכותו לפי סעיף 5 לחוק התקשורת את תקנות התקשורת (בזק ושידורים) (שימוש ברשת בזק ציבורית של מפ"א), התשע"ד–2014 (להלן – תקנות השימוש). בתקנות השימוש נקבעו השירותים הסיטונאיים שאותם יחויבו לספק בעלי התשתיות לספקי השירות וכן את התעריפים המרביים בעד אותם שירותים ברשת חברת בזק.

בין שאר השירותים הסיטונאיים שנקבעו בתקנות השימוש, נקבע כי בעלי התשתיות יחויבו לספק שירות גישה לתשתיות פסיביות לספקי השירות. מתכונת אספקת שירות זה נקבעה ברישיונותיהן של חברת בזק ושל חברת הוט.

כאמור, ביצוע עבודות אזרחיות לצורך הקמת רשת תקשורת מהווה חסם כניסה לשוק התקשורת. בהתאם לתיקון המוצע תורחב החובה לאספקת שירות גישה לתשתיות פסיביות שנקבעה בתקנות השימוש, ותיקבע הדדיות באספקת שירות זה בין כלל בעלי הרישיון הרלוונטיים הפועלים בשוק התקשורת הנייחת, וזאת בעבור כלל השימושים בדומה להסדר שנקבע בתקנות השימוש וברישיונות כאמור.

יובהר כי שימוש בתשתית פסיבית אינו בא להחליף את הקמתה של תשתית כלל־ארצית על כל יתרונותיה (כפי שמחויבים בה בעלי התשתיות), אלא מסייעים בפריסה של רשת עצמאית, תוך הגברת היעילות של משק התקשורת, צמצום הצורך בביצוע עבודות הנדסה אזרחיות והקטנת הפגיעה בתשתיות הקיימות. פריסת תשתיות תקשורת עצמאיות, המאפשרות לכל מפעיל לנהל את התנועה ברשת באופן בלתי תלוי, ניתנת להשגה גם בלא חפירת תשתית פסיבית נפרדת בידי כמה גורמים, שכן לזו היבטים משקיים שליליים ובכלל כך בהיבטי איכות סביבה, תכנון וכן חוסר כדאיות כלכלית משקית.

מתן אפשרות לשימוש הדדי כאמור, יאפשר שימוש מיטבי בתשתיות החפורות והעיליות הקיימות, לרבות גובים, קנים, תת קנים, גומחות עיליות, קופסאות ועמודים, וצפוי להביא לפיתוח התחרות לא רק בשוק התשתיות הנייחות אלא בשוק התקשורת בכללותו.

בנוסף, שימוש הדדי של בעלי הרישיונות בתשתיות פסיביות האחד של השני כמוצע יאפשר למגוון מפעילים להגיע לכל מקום ולכל דורש, כולל לאזורים מרוחקים, לספק שירות תוך קיום תחרות והרחבת מגוון הספקים העומדים לבחירת הציבור בלא אפליה בין אזורי המדינה השונים.

חריג לכך הוא "מיזם הסיבים" הפועל ברובו באמצעות תשתית תקשורת הפרושה על גבי מיתקנים של חברת החשמל לישראל ואשר ניתנה לו זכות שימוש בלעדית בכל הקשור להקמת סיבים אופטיים על גבי רשת החשמל. לעניין התשתית הפסיבית של מיזם זה, מוצע לקבוע חריג לעניין מיתקני חברת החשמל לישראל כפי שיפורט להלן.

לאור האמור, מוצע לתקן את סעיף 5 לחוק התקשורת ולקבוע בו כי בעל רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים (להלן – "מפ"א"), יהיה מחויב לאפשר לבעל רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים אחר

(2) בסעיף 4ח6(א), בפסקה (1), אחרי "או בעל רישיון לשידורים לפי דרישה" יבוא "או בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות לפי חוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות התשע"ב–2012";

דברי הסבר

(להלן – "מפ"א אחר") לעשות שימוש במרכיבים הפסיביים של רשת הבזק הציבורית שלו בכל רבדיה, ובכלל זה בקנים, בתת קנים, בגובים, בגומחות העיליות, בקופסאות ובעמודים, באופן המאפשר להשחיל בהם כבלים מתכתיים או אופטיים או להקים בהם מיתקני בזק של המפ"א האחר, ובאופן המאפשר תחזוקת הכבלים והמיתקנים של המפ"א האחר, והכול לצורך ביצוע כל פעולת בזק ומתן כל שירותי בזק על פי תנאי רישיונו של המפ"א האחר.

היקף שיקול דעתו של שר התקשורת לפי הוראות סעיף 5 בנוסחו כיום, לעניין קביעת חובת מתן אפשרות שימוש של בעל רישיון אחד ברשתו לבעל רישיון אחר הוא רחב. יובהר כי סמכותו של השר כיום, מאפשרת לו לקבוע הסדר מוצע זה מכוח הוראות סעיף 5(ב)(1) לחוק התקשורת, בתקנות, ברישיון או בהוראת מינהל, ולפיכך התיקון המוצע המעגן את חובת השימוש המתוארת לעיל אינו נובע מהעדר סמכות לשר התקשורת, אלא בשל חשיבות השימוש ההדדי בתשתיות פסיביות בין כלל בעלי הרישיון בשוק התקשורת הנייחת ובשל הצורך להאיץ פרישה ושדרוג תשתיות תקשורת.

כמו כן יובהר כי אין בקביעת חובת מתן גישה לתשתיות פסיביות בין בעלי רישיון כמוצע, כדי לגרוע משאר סמכויותיו של שר התקשורת לפי סעיף 5(ו) ו־(ח) לחוק התקשורת, ביחס לשימוש שמוצע לקבוע כאמור. כך למשל, סעיף 5(ב)(1) קובע סמכות רחבה לשר, לקבוע קשת של הוראות שונות בעניין שימוש, לרבות בדבר אופן ביצוע השימוש והיקפו, בדבר פעולות, שירותים והסדרים נלווים למימושו והתשלומים בעדם, בדבר מתן שירותי חיוב וגביה והעברת מידע בין בעלי הרישיון בעניינו של שימוש כאמור. הוראות סעיף 5(ב)(2) קובעות את סמכותו של שר התקשורת לקבוע בתקנות תשלומים בעד שימוש בהסכמת שר האוצר. כלל הסמכויות הקבועות לשר התקשורת בסעיף 5 ימשיכו לחול לעניין אסדרת שימוש בתשתיות פסיביות, ולפיכך מוצע לקבוע כי על אסדרת שימוש כאמור יחולו הוראות סעיפים (א) עד (ה) בשינויים המחויבים בסעיף קטן (ו).

יובהר כי לעניין אופן השימוש בתשתית פסיבית, ההסדר המוצע הוא בדומה להסדר הקבוע לעניין שירות גישה לתשתית פסיבית בתקנות השימוש. לפיכך, השימוש בתשתית הפסיבית לפי ההסדר המוצע צריך להינתן כך שיאפשר למפ"א אחר להשחיל בה כבלים, מתכתיים או אופטיים, להקים בה מיתקני בזק ולאפשר תחזוקת הכבלים והמיתקנים של המפ"א האחר.

יובהר כי ההגדרה "מפעיל פנים־ארצי" (שהוא בעל רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים) כוללת את כלל המפעילים בעלי רישיון כללי הפועלים בשוק התקשורת הנייחת. כלומר בעלי התשתיות – חברות בזק והוט הפועלות במסגרת רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים, וכן מי שקיבל רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים (תשתית) לפי תקנות התקשורת (בזק ושידורים) (הליכים ותנאים לקבלת רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים ארציים נייחים), התש"ס–2000. כמו כן לאור ההגדרה "רישיון כללי ייחודי" בסעיף 1 לחוק התקשורת והאמור בסיפה שבסעיף 4(א1)(1) שבו, ההגדרה "מפעיל פנים־ארצי" כוללת גם בעל רישיון כללי ייחודי (אף אם פועל במסגרת רישיון אחוד כמשמעותו בתקנות התקשורת (בזק ושידורים)(הליכים ותנאים לקבלת רישיון כללי אחוד), התש"ע–2010).

חברת אייר. בי. סי. איזראל ברודבאנד קומפני (2013) בע"מ (להלן – חברת אייר. בי. סי.) המספקת שירותי תשתית בשוק התקשורת הנייחת פועלת מכוח רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים (תשתית). בחלקים נרחבים, רשת הבזק הציבורית של חברת זו עוברת ומתוכננת לעבור על עמודים של חברת החשמל לישראל בע"מ (להלן – חברת חשמל). בהחלטת ממשלה מס' 2949 מיום ל' באדר א' התשע"א (6 במרס 2011) בנושא "אישור לחברת החשמל לישראל בע"מ להקים, יחד עם אחר, חברה אשר תשתמש בתשתית תקשורת נייחת על גבי רשת החשמל לצורך מתן שירותי בזק" אשר תוקנה בהחלטה חכ/300 של הקבינט החברתי־כלכלי מיום י"ח באלול התשע"ב (5 בספטמבר 2012) שעניינה "רשת תקשורת כלל ארצית מתקדמת – הקניית בעלות והארכת תקופת הבלעדיות ברשת הכבלים האופטיים שיירכשו וייפרסו במימונה של חברת התקשורת" (להלן – החלטות הממשלה), ניתנה לחברת אייר. בי. סי. בלעדיות בזכות להזמנת פריסת תשתית כבלים וסיבים אופטיים על ובין מיתקני התשתית המוחזקים בידי חברת חשמל לתקופה של שלושים שנה אלא אם יתקיימו נסיבות המפורטות בהחלטות הממשלה שבשלהן תסתיים תקופת הבלעדיות קודם לכן. לפיכך מוצע להחריג מתחולת ההסדר המוצע את התשתית הפסיבית כהגדרתה בסעיף 5(י)(3) המוצע המוחזקת בידי חברת החשמל אשר דרושה לחברת החשמל לצורך פעילותה כבעלת רישיון ספק שירות חיוני לפי חוק משק החשמל, התשנ"ו–1996, שעל גביה פרוסה תשתית התקשורת, הכוללת, בין היתר, כבלים אופטיים, של אייר. בי. סי, ולקבוע בסעיף 5(י) המוצע בחוק התקשורת, כי לא יתאפשר על גבי התשתית הפסיבית כאמור, שימוש כמוצע למפ"א אחר."

יובהר כי בדומה לאסדרת שירות גישה לתשתית פסיבית בתקנות השימוש, גם על פי ההסדר המוצע, שימוש בתשתית פסיבית יכול להיעשות לכל שימוש שהוא. כלומר מפעיל פנים־ארצי המשתמש בתשתית הפסיבית של מפעיל פנים־ארצי אחר, יוכל להשתמש בה לצורך ביצוע כל פעולת בזק ומתן כל שירות בזק על פי תנאי רישיונו. בכלל זאת יוכל מפעיל פנים־ארצי כאמור לספק שירותים לכל בעל רישיון אחר, לרבות בעל רישיון רט"ן בהתבסס על שימוש זה.

לפסקה (2)

מוצע לתקן את סעיף 4ח6 לחוק התקשורת שעניינו מגבלות בעלויות צולבות במתן רישיון כללי לשידורי כבלים או רישיון לשידורים לפי דרישה כך שיחולו על תאגיד שהוא

(3) בסעיף 2ב6, בסעיף קטן (ג) בפסקה (5) אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ב1) בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות לפי חוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012, לרבות מי שהוא בעל שליטה או בעל עניין בבעל רישיון כאמור;";

(4) בסעיף 6ב6א(א), אחרי "והניתנים לקליטה מהאוויר" יבוא "למעט שידורי משדר ערוץ נושאי כהגדרתו בחוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012, ולמעט השידורים שמשדר בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות כהגדרתו בחוק האמור, בהתאם לרישיונו כאמור";

(5) בסעיף 6מט(4), אחרי "כולם או חלקם" יבוא "למעט שידורי משדר ערוץ נושאי כהגדרתו בחוק הפצת שידורים באמצעות תחנות שידור ספרתיות, התשע"ב–2012, ולמעט השידורים שמשדר בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות, כהגדרתו בחוק האמור, בהתאם לרישיונו כאמור";

(6) אחרי סעיף 6סב1 יבוא:

"פרק ב'4: שיתוף תכנים בנושא ספורט

הגדרות 6סג. בפרק זה –

דברי הסבר

במישרין או בעקיפין בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות לפי חוק הפצת שידורים.

לפסקה (3)

מוצע לתקן את סעיף 2ב6(ג) לחוק התקשורת שעניינו תנאים למתן רישיון להפיק חדשות כמפיק חדשות עצמאי כך שגם בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות לפי חוק הפצת שידורים, לרבות מי שהוא בעל שליטה או בעל עניין בבעל רישיון כאמור לא יוכל לקבל רישיון כאמור.

לפסקאות (4) ו־(5)

מוצע לתקן את סעיפים 6ב6א(א) ו־6מט(4) לחוק התקשורת ולקבוע בהם כי בעל רישיון כללי לשידורי כבלים ובעל רישיון לשידורי לוויין (בהתאמה) אינם חייבים בהעברת שידורי משדר ערוץ נושאי או שידורי ערוץ שהפיץ בעל רישיון כללי לשידורים באמצעות תחנות השידור הספרתיות מכוח הרשות הנתונה לו בסעיף 12א לחוק הפצת שידורים.

לפסקה (6) – כללי

כ־64% ממשקי הבית בישראל מחוברים לשירותי טלוויזיה רב־ערוצית, המקנה מבחר של ערוצים לצפייה בתכנים שונים (כגון ספורט, ילדים, תרבות, טבע, סרטים, ערוצים מסחריים וציבוריים ועוד) בעבור תשלום דמי מנוי חודשיים. שירותים אלה מסופקים על ידי כמה חברות הפועלות היום בשוק אשר נעזרות בתשתית טכנולוגית להעברת תכנים טלוויזיוניים מגוונים בכמה ערוצים לציבור (להלן – ספקי תוכן או ספקי תכנים).

שוק השידורים האמור מאופיין בחסמי כניסה גבוהים בעבור ספקי תכנים חדשים, זאת בשל היתרונות המובנים הקיימים אצל ספקי התכנים הקיימים, הכוללים, בין השאר, יתרונות ביכולת רכישת תוכן בשל עלויות התוכן הקבועות הגבוהות (עלויות שאינן תלויות במספר המנויים), הסיכון הקיים בהשקעה של ספק התכנים בתכנים מקוריים, היכולת להקים מערך הפצה ושיווק, ההתמודדות עם משדרים דומיננטיים ובעלי מוניטין וכן התמודדות עם שינויים בהרגלי הצפייה של הצופה הישראלי. כמו כן, מבנה ענף התקשורת בישראל והיותו של השוק המקומי קטן ויציב יחסית, וכן העובדה כי לספקי תוכן שהם בעלי תשתית להעברת שידורים קיימת עדיפות על פני שחקנים חדשים בלא תשתית הפצה בנוגע להפצת התוכן לצופים, יוצרים אף הם פוטנציאל מוגבל לכניסת שחקנים חדשים לשוק זה.

בשל מאפייניו השוק שתוארו לעיל, ובשל חסמי הכניסה האמורים, התפתחה בשוק השידורים שליטת דואופול של שני ספקי תוכן ותיקים וגדולים (בהיבט מספר המנויים של הספק) – בעל הרישיון הכללי לשידורי כבלים ובעל הרישיון לשידורי לוויין – המחזיקים יחד כ־94% מנתח השוק הרלוונטי ופועלים תחת הרגולציה של המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין (להלן – המועצה).

כוחם של שני ספקי התוכן הגדולים הקיימים רב, והשפעתם על התנהלות הערוצים השונים המשודרים באמצעותם באה לידי ביטוי בשני היבטים: האחד, ספקי התוכן הם למעשה "שער הכניסה" בעבור ערוצים אלה לבית הצופה וביכולתם להעלות ערוץ מסוים לצפייה או להורידו, והשני, ספקי התוכן הם המקור העיקרי לתקציב בעלי הערוצים.

השפעות אלה עלולות למנוע בפועל מהערוצים העצמאיים השונים להוות חלופת תוכן משמעותית בעבור ספק תוכן חדש, המתקשה לייצר תוכן עצמאי בצעדיו הראשונים ולהתמודד מול ספקי התוכן הקיימים.

בהמשך למתואר, אחד מהחסמים המשמעותיים בעבור ספקי תוכן חדשים קיים בשידור תכני ספורט. תוכן

"זכות במפעל ספורט משמעותי" – זכות היוצרים לשידור כמשמעותה בסעיף 11(4) לחוק זכות יוצרים או רישיון לגבי אותה הזכות לפי סעיף 37 לחוק האמור, לעניין מפעל ספורט משמעותי, למעט רישיון שנרכש לפי סעיף 6סד;

"חוק זכות יוצרים" – חוק זכות יוצרים, התשס"ח–2007;

דברי הסבר

בתחום הספורט הוא מוצר בעל ביקוש קשיח בעבור חובבי ספורט, שכן, בניגוד לסדרות וסרטים הקיימים במגוון רחב, הרי שתוכן ספורט הוא בעל מאפיינים מונופוליסטיים – כך למשל, בישראל יש רק ליגה מרכזית אחת בכדורגל או בכדורסל, ולא ניתן להמירה בתוכן אחר. בשל כך, העדר תוכן ספורט לשידור אצל ספק תכנים חדש עלול לעכב אותו מכניסה לשוק, ואף למנוע את כניסתו במקרים מסוימים, ובכך להשפיע באופן שלילי על התפתחות התחרות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית.

ביום ה' בתשרי התשע"ו (18 בספטמבר 2015), מונתה על ידי שר התקשורת (להלן – השר) ועדה מייעצת לעניין הסדרת הרגולציה על שוק השידורים (להלן – הוועדה). הוועדה מצאה, בין השאר, כי שידורי ספורט הם תוכן בעל מאפיינים המהווים חסם כניסה מהותי בשוק השידורים, באופן שמגביל את התפתחות התחרות, והמליצה על החלת "חובת שיתוף" של תכני ספורט על ידי מתן רישיונות ורישיונות משנה לשידור של ערוצי ספורט לכל ספק תוכן באופן שיוויוני. כמו כן המליצה הוועדה על החלת חובת מכירה של תכני ספורט למפיקי ערוצי הספורט השונים, והכול במטרה להקל על כניסתם של ספקי תוכן חדשים ולהביא להוזלת מחירי הצפייה בתכני הספורט אשר עלו בצורה ניכרת בשנים האחרונות.

בהתאם לכך, וכפי שיוסבר להלן, מוצע לתקן את חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב–1982 (להלן – חוק התקשורת) ולקבוע בו פרק המסדיר את חובות השיתוף של תכני ספורט בחלוקה לשני רבדים: האחד, החובה החלה על בעלי זכויות במפעל ספורט משמעותי, המשדרים לציבור בישראל לתת רישיונות לשידור מפעל הספורט המשמעותי למפיק ערוץ ספורט שביקש זאת. והשני, קביעת חובה על מפיק ערוץ ספורט המשדר לציבור בישראל לתת לכל ספק תוכן שביקש זאת, רישיונות לשידור של ערוץ הספורט. בכל הנוגע לרובד הראשון, וכפי שהוסבר לעיל, תוכן ספורט נושא מאפיינים ייחודיים של מונופול, בהיותו תוכן המועבר לרוכש ומקנה לו את האפשרות לשדר את תכני הספורט באמצעות הסכמים היוצרים בלעדיות. האפשרות לשדר את תכני הספורט בבלעדיות כמתואר, מעלה את מחיר המוצר באופן מלאכותי. כמו כן, שינויים בהרגלי הצפייה של הציבור, שמתבססים באופן הולך וגובר על צפייה לפי דרישה (VOD) או צפייה נדחית (צפייה שלא בזמן אמת, באמצעות "ממיר מקליט"), מגדילים את ערכו של תוכן אשר מחייב את הצופה לצפייה בזמן אמת כגון שידורים ישירים של משחקי ספורט. שילוב של אלה הביא לכך שעלות "זכויות השידור" במפעלי ספורט, בעיקר במפעלי הספורט שלציבור הצופים יש עניין רב בהם, עלתה באופן משמעותי בשנים האחרונות. על כן מוצע לקבוע, כי המועצה תקבע רשימה סגורה של מפעלי ספורט מסוימים שלציבור יש עניין רב בהם (להלן – מפעלי ספורט משמעותיים). בעלי זכויות השידור באותם מפעלי ספורט משמעותיים יהיו חייבים לשתף את הזכויות שבידם על ידי מתן רישיונות שידור למפיקי ערוצי ספורט שיבקשו זאת לפי מנגנון תמחור מוצע. החלת חובה זו תמנע את הבלעדיות הנתונה כיום למי שרוכש את זכויות השידור במפעל ספורט ותביא להפחתת מחירי זכויות השידור בעבור מפעלים אלה, אשר צפויה לשפר את הנגשתם לציבור של תכנים אלה.

ברובד השני, מוצע לקבוע חובה על מפיק ערוץ ספורט המשדר לציבור בישראל לתת רישיונות לשידור של ערוץ הספורט. כדי להימנע ממצב שבו כניסתו של ספק תוכן חדש לשוק השידורים תתעכב או תימנע בשל העדר תוכן ספורט שביכולתו להציע לקהל צופיו, מוצע לחייב מפיק ערוץ ספורט, כהגדרתו בתיקון המוצע, לאפשר לכל ספק תוכן שידרוש זאת, למכור את ערוצו, במחיר אחיד לכל מנוי, ובכך למנוע אפליה במחיר הערוץ בין ספקי תוכן בעת רכישת ערוצי ספורט על בסיס מספר המנויים שלהם.

עוד מוצע לקבוע סמכות להטלת עיצום כספי על הפרת חובות השיתוף האמורות ועל הפרת הוראות שונות הנוגעות לאסדרה הנלווית להן.

לשם כך מוצע להוסיף לחוק התקשורת את פרק ב'4 שעניינו שיתוף תכנים בנושא ספורט ולקבוע בו את האסדרה הרצויה בהתאם למסקנות הוועדה כמפורט לעיל, במטרה להביא להגברת התחרות בשוק השידורים לעניין תכני ספורט.

לסעיף 6סג המוצע

מוצע להגדיר מונחים שונים המשמשים בפרק המוצע לעניין שיתוף תכני ספורט. בין השאר, מוצע להגדיר את המונחים האלה:

"זכות במפעל ספורט משמעותי", שעל בעליה מוטלת חובת השיתוף על ידי מתן רישיונות לשידור של מפעל הספורט המשמעותי, מוגדרת כזכות היוצרים לשידור מפעל ספורט משמעותי או כרישיון שניתן לגבי אותה הזכות במפעל ספורט משמעותי. זכות היוצרים לשידור מהווה חלק מאגד הזכויות של בעל זכות יוצרים על פי סעיף 11 לחוק זכות יוצרים, ושימוש בה טעון קבלת רשות ממנו. עם זאת, מוצע להבהיר כי רישיון לשידור שנרכש במסגרת חובת השיתוף הקבועה בסעיף 6סד המוצע, כלומר, במסגרת האסדרה המוצעת, אינו מהווה "זכות במפעל ספורט משמעותי" ואינו מחייב מתן רישיון לשידור בהתאם לחובה הקבועה בסעיף זה, וזאת במטרה שלא לחייב את מי

"חוק זכויות מבצעים ומשדרים" – חוק זכויות מבצעים ומשדרים, התשמ"ד–1984;

"מפיק ערוץ ספורט" – מי שמפיק ערוץ ספורט, ובכלל זה מתכנן, מפיק, רוכש ומשבץ תכנים ועורך אותם לשם הבאתם לשידור;

"מפיק ערוץ ספורט רשום" – מפיק ערוץ ספורט הרשום במרשם;

"מפעל ספורט" – תחרות ספורט או משחק ספורט או סדרת תחרויות ספורט או משחקי ספורט;

"מפעל ספורט משמעותי" – מפעל ספורט הכלול ברשימת מפעלי הספורט שפרסמה המועצה כאמור בסעיף 56ח(א)(1);

"המרשם" – מרשם ערוצי הספורט וספקי התכנים שמנהלת המועצה לפי סעיף 56ז;

"ספק תכנים" – מי שפעילותו העיקרית שידור של מגוון תכנים לציבור בישראל, ובלבד שהתכנים משודרים ביוזמתו, באמצעות ממשק הנמצא בשליטתו, והכול בין שהתכנים המשודרים ניתנים לצפייה בזמן אמיתי, בו זמנית בידי הציבור, ובין שהתכנים ניתנים לצפייה במועד ובמקום לפי בחירת הצופה;

"ספק תכנים רשום" – ספק תכנים הרשום במרשם;

דברי הסבר

שרכש זכויות במפעל ספורט משמעותי במסגרת האסדרה המוצעת להמשיך ולמכור את זכויותיו;

"מפעל ספורט" – מוצע להגדיר מפעל ספורט כתחרות ספורט או משחק ספורט כגון משחק גמר גביע המדינה בכדורגל, וכן כסדרה של תחרויות או משחקים כאמור, כדוגמת ליגת העל בכדורסל או ליגת ה–NBA;

"מפעל ספורט משמעותי" – מפעל ספורט משמעותי הוא מפעל ספורט הכלול ברשימת מפעלי הספורט המשמעותיים שקבעה ופרסמה המועצה לעניין זה;

"מפיק ערוץ ספורט" – מוצע להגדיר מפיק ערוץ ספורט כמי שמפיק ערוץ ספורט, ובכלל זאת מתכנן, מפיק, רוכש ומשבץ תכנים ועורך אותם טרם שידורם;

"ערוץ ספורט" – מוצע להגדיר ערוץ ספורט כערוץ ש־50% לפחות מזמן השידור שלו מוקדשים לתכנים בנושא ספורט;

"ספק תכנים" – ספק תכנים מוגדר מי שפעילותו העיקרית היא שידור של מגוון תכנים חזותיים וקוליים לציבור בישראל, ובלבד שהתכנים משודרים ביוזמתו ובאמצעות ממשק הנמצא בשליטתו. התכנים שמספק ספק התכנים יכולים להיות הן תכנים הניתנים לצפייה בזמן אמת, בו־זמנית בידי הציבור והן תכנים הניתנים לצפייה בזמן ובמקום בהתאם לבחירת הצופה (לדוגמה באמצעות צפייה לפי דרישה – VOD).

הגדרה זו מטרתה להבהיר כי מי ששידור מגוון תכנים חזותיים וקוליים לציבור בישראל אינו פעילותו העיקרית (כדוגמת אתרי אינטרנט המשלבים קטעי תוכן חזותיים וקוליים בין שאר התכנים שבהם), וכן מי שהתכנים אינם משודרים ביוזמתו, כגון פלטפורמות שיתופיות אשר התוכן המוצג בהן נוצר ומועלה על ידי ציבור המשתמשים באופן עצמאי, לא ייחשב כספק תכנים. עוד לעניין הגדרה זו יובהר כי המונח "שידור... לציבור בישראל", נועד להתייחס גם לציבור מנויים בישראל, או לקבוצה של מנויים.

כמו כן מוצעת, לעניין פרק ב'4 המוצע, הגדרה ייחודית למונח "שידור" (של תכנים) הכוללת העברה קווית או אלחוטית של תכנים שהם חזותיים וקוליים. בהתאם לפסיקה לעניין זכות השידור (ע"א 9183/09 The Football Association Premier League Limited נ' פלוני, (פורסם בנבו, ניתן ביום 13.5.2012), העברה זו כוללת גם אספקת תוכן על גבי רשת האינטרנט. יובהר כי רישיון לשידור, שחובה לתתו על פי התיקון המוצע, עשוי להיות רישיון שנותן בעל זכות היוצרים או רישיון משנה שנותן בעל רישיון.

"המרשם" – המרשם הוא מרשם שתנהל המועצה ובו יירשמו ערוצי ספורט וספקי תכנים הזכאים לקבל רישיונות לשידור מכוח חובות השיתוף המוצעות. רק ערוצי ספורט

"ערוץ ספורט" – ערוץ ש־50% לפחות מזמן השידור שלו מוקדשים לתכנים בנושא ספורט;

"רישיון לשידור" – רישיון לפי סעיף 37 לחוק זכות יוצרים, לגבי זכות היוצרים לשידור כמשמעותה בסעיף 11(4) לחוק האמור, לרבות רישיון משנה;

"שידור", של תכנים – העברה קווית או אלחוטית, של תכנים, לציבור, ובכלל זה אספקה על גבי רשת האינטרנט;

"תכנים" – תכנים שהם חזותיים וקוליים.

חובת מתן רישיון לשידור לעניין מפעל ספורט משמעותי

6סד. (א) בעל זכות במפעל ספורט משמעותי המשדר לציבור בישראל, בעצמו או באמצעות אחר, תכנים הכוללים את מפעל הספורט המשמעותי, ייתן לכל מפיק ערוץ ספורט רשום, המבקש זאת, רישיון לשידור לעניין מפעל הספורט המשמעותי, בכפוף להוראות סעיף זה, ובלבד שמפיק הערוץ הגיש לבעל הזכות את הבקשה לרישיון בתוך התקופה הקובעת שנקבעה לפי סעיף קטן (ד).

(ב) הרישיון שייתן בעל הזכות במפעל הספורט המשמעותי למפיק ערוץ הספורט הרשום, לפי סעיף זה, יהיה לשידור בכל טכנולוגיה שביקש מפיק הערוץ ובלבד שבעל הזכות רשאי לשדר באותה טכנולוגיה.

(ג) המחיר שיגבה בעל זכות במפעל ספורט משמעותי ממפיק ערוץ ספורט רשום בעד רישיון לשידור שהוא נותן לו לפי סעיף זה, יהיה בגובה המכפלה של שניים אלה:

(1) מספר הצופים החשופים לשידוריו של מפיק ערוץ הספורט הרשום אך לא פחות ממספר שיקבע השר בתקנות; באין הסכמה בנוגע למספר הצופים לעניין פסקה זו, תכריע בכך המועצה;

דברי הסבר

וספקי תכנים אשר נרשמו על ידי המועצה במרשם יהיו זכאים לבקש ולקבל רישיונות כאמור. בהתאמה, מוצעות הגדרות ל"מפיק ערוץ ספורט רשום" ו"לספק תכנים רשום".

לסעיף 6סד המוצע

כדי להסיר את הבלעדיות הנתונה לבעלי זכויות במפעל ספורט משמעותי לעניין שידורו של מפעל הספורט, מוצע לקבוע כי כל בעל זכות במפעל ספורט משמעותי המבקש לשדר לציבור בישראל את אותו מפעל ספורט או חלק ממנו, בין אם השידור נעשה על ידו ובין אם באמצעות אחר, ייתן לכל מפיק ערוץ ספורט שנרשם במרשם של המועצה רישיון לשידור מפעל הספורט האמור, וזאת בתנאי שמפיק ערוץ הספורט הרשום ביקש זאת בתוך פרק הזמן שקבעה המועצה.

כדי להבטיח שחובת השיתוף האמורה תגשים את התכלית שלשמה היא נועדה ולוודא שזכויות השידור אינן ניתנות בטכנולוגיה נחותה, מוצע לקבוע כי הרישיון לשידור שייתן בעל הזכויות במפעל הספורט המשמעותי למפיק ערוץ הספורט יהיה רלוונטי לכלל אמצעי וסוגי הטכנולוגיה השונים שבעל הזכויות רשאי לשדר בהם, בהתאם לבקשתו של מפיק ערוץ הספורט מקבל הרישיון.

מוצע לקבוע כי מנגנון המחיר שייגבה בעבור מתן רישיון לשידור של מפעל ספורט משמעותי יהיה במודל של עלות ממוצעת למנוי בתוספת רווח סביר, היינו, חלוקת עלות רכישת זכויות השידור של המפעל האמור, בתוספת רווח סביר, במספר הצופים החשופים לערוצי הספורט המבקשים לרכוש את המפעל (להלן – מחיר לצופה). כך, המחיר שישלם מפיק ערוץ ספורט בעד קבלת הרישיון יהיה בגובה המכפלה של המחיר לצופה במספר הצופים החשופים לאותו ערוץ ספורט רשום. ככל שתתעורר מחלוקת בין מפיק ערוץ הספורט הרשום לבין בעל הזכויות במפעל הספורט המשמעותי לעניין מספר מנוייו של ערוץ הספורט, תכריע המועצה בעניין. כמו כן, ככל שימצא השר כי הרווח שקבע בעל הזכויות במפעל הספורט המשמעותי אינו סביר בנסיבות העניין, הוא מוסמך להורות על הפחתתו.

(2) המחיר לצופה; לעניין זה, "המחיר לצופה" – המחיר ששילם בעל הזכות במפעל הספורט המשמעותי בעד הזכות האמורה בתוספת רווח סביר, כשהוא מחולק במספר הצופים החשופים לשידור מפעל הספורט המשמעותי בידי בעל הזכות בו ובידי מפיקי ערוצי הספורט הרשומים שהגישו בקשה לרישיון במהלך התקופה הקובעת שנקבעה לפי סעיף קטן (ד); מצא השר כי הרווח שקבע בעל הזכות במפעל הספורט המשמעותי לעניין פסקה זו אינו סביר בנסיבות העניין, יורה על הפחתתו.

(ד) המועצה תקבע את התקופה הקובעת להגשת בקשה לרישיון בידי מפיקי ערוצי הספורט הרשומים.

חובת מתן רישיון לשידור לעניין ערוץ ספורט

6סה. (א) מפיק ערוץ ספורט המשדר לציבור בישראל, בעצמו או באמצעות אחר, תכנים בנושא ספורט הכוללים משחק אחד או תחרות אחת, לפחות, שהם חלק ממפעל ספורט הכלול ברשימת המפעלים שפרסמה המועצה לפי סעיף 6סח(א)(1) או (2), ייתן לכל ספק תכנים רשום, המבקש זאת, רישיון לשידור הערוץ, בכפוף להוראות סעיף זה.

(ב) הרישיון שייתן מפיק ערוץ הספורט לספק התכנים הרשום, לפי סעיף זה, יהיה לשידור בכל טכנולוגיה שביקש ספק התכנים ובלבד שמפיק הערוץ רשאי לשדר באותה טכנולוגיה.

(ג) המחיר שיגבה מפיק ערוץ ספורט מספק תכנים רשום בעד רישיון לשידור שהוא נותן לו לפי סעיף זה יהיה בגובה המכפלה של שניים אלה:

(1) מספר הצופים החשופים לשידוריו של ספק התכנים הרשום, בערוץ, אך לא פחות ממספר שיקבע השר בתקנות; באין הסכמה בנוגע למספר הצופים לעניין פסקה זו, תכריע בכך המועצה;

דברי הסבר

כדי למנוע פגיעה כלכלית בבעל הזכויות מעניק הרישיון, מוצע לקבוע כי השר רשאי לקבוע בתקנות מספר מינימלי של צופים לצורך חישוב המחיר שישלם מפיק ערוץ ספורט רשום בעד מפעל הספורט המשמעותי, שיהיה קבוע לצורך תמחור כלל מפעלי הספורט המשמעותיים.

לסעיף 6סה המוצע

כדי להגביר את התחרות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית ולאפשר את כניסתם של ספקי תוכן חדשים, מוצע לקבוע חובת שיתוף ולפיה כל מפיק ערוץ ספורט שמבקש לשדר לציבור בישראל את התכנים אשר מהווים את ערוצו, ייתן לכל ספק תכנים שנרשם אצל המועצה רישיון לשידור אותו ערוץ. החובה האמורה תחול על כל ערוץ ספורט שהתכנים בו כוללים משחק אחד או תחרות אחת לפחות שהם חלק ממפעל ספורט שכלול ברשימה שקבעה המועצה (ראה דברי ההסבר לסעיף 6סח המוצע). יובהר כי חובת שיתוף ערוץ הספורט תחול בין אם השידור הראשוני של ערוץ הספורט מתבצע במישרין בידי מפיק הערוץ, ובין אם השידור הראשוני מתבצע באמצעות אחר כגון ספק תכנים אשר מקבל ממפיק ערוץ הספורט את תכני הערוץ והוא מעבירם לציבור.

בדומה להוראה המוצעת לעניין בעל זכויות במפעל ספורט משמעותי בסעיף 6סד(ב), מוצע כי הרישיון לשידור שייתן מפיק ערוץ הספורט לספק התכנים הרשום יהיה רלוונטי לכלל אמצעי וסוגי הטכנולוגיה השונים שמפיק הערוץ רשאי לשדר בהם, ובהתאם לבקשתו של ספק התכנים.

מוצע לקבוע כי המחיר שייגבה בעד מתן רישיון לשידור לפי סעיף זה יהיה בגובה המכפלה של מספר

(2) המחיר לצופה שקבע מפיק ערוץ הספורט שיהיה אחיד לכל ספקי התכנים הרשומים.

(ד) ספק תכנים רשום שקיבל רישיון לשידור ערוץ ספורט בהתאם להוראות סעיף זה, ישדר את הערוץ, באופן מלא, בזמן אמיתי, בלא קטיעה, עריכה או שינוי.

מניעת הפצה

סו6. מפיק ערוץ ספורט רשום או ספק תכנים רשום שקיבלו רישיון לשידור לפי סעיפים 6סד או 6סה, ינקטו אמצעים משמעותיים למניעת ההפצה של השידורים לעניין מפעל הספורט המשמעותי או של שידורי ערוץ הספורט, שלגביהם ניתן הרישיון, לפי העניין, ולמניעת הגישה אליהם מחוץ לישראל, אלא אם כן מפיק הערוץ או ספק התכנים הסכימו אחרת עם מי שממנו קיבלו את הרישיון.

מרשם מפיקי ערוצי ספורט וספקי תכנים

סז6. (א) המועצה תנהל מרשם של מפיקי ערוצי ספורט או ספקי תכנים הזכאים לרכוש רישיונות לשידור לפי סעיפים 6סד או 6סה; המרשם יהיה פתוח לעיון הציבור באתר האינטרנט של המועצה.

(ב) המועצה תרשום במרשם, מפיק ערוץ ספורט או ספק תכנים שהגיש בקשה לכך, אם מצאה כי מתקיימים בו התנאים שבהגדרה "מפיק ערוץ ספורט" או "ספק תכנים" שבסעיף 6סג, לפי העניין.

(ג) בקשה לרישום במרשם תוגש באופן שתקבע המועצה.

דברי הסבר

הצופים החשופים לשידורי ספק התכנים בערוץ, במחיר לצופה אשר ייקבע על ידי מפיק הערוץ. המחיר לצופה ייקבע באופן אחיד לכל ספקי התכנים הרשומים המעוניינים לרכוש רישיון שידור של אותו ערוץ.

מפיק ערוץ הספורט מעניק לספק התכנים רישיון לשידור הערוץ כולו, בין אם מדובר ברישיון לשידור הערוץ ובין אם מדובר ברישיון לשידור משנה של הערוץ (הבא בגדרה של זכות השידור, ראו לעניין זה דנ"א 6407/01 ערוצי זהב נ' Tele Event (פורסם בנבו, ניתן ביום 16.6.2004). לפיכך, מוצע לקבוע כי השידור של אותו ערוץ יועבר לצופה כמות שהוא בלא קטיעה, עריכה או שינוי.

לסעיף 6סו המוצע

מאחר שהוראות פרק ב'4 המוצע חלות גם על שידור על גבי רשת האינטרנט, מוצע לקבוע כי מפיק ערוץ ספורט רשום או ספק תכנים רשום שקיבל רישיון לשידור במסגרת חובת השיתוף הקבועה בפרק זה, ינקוט אמצעים משמעותיים למניעת הפצה של שידורי ערוץ הספורט, או שידורי מפעל הספורט המשמעותי מחוץ לישראל. זאת משום שעל פי רוב הזכויות במפעל ספורט משמעותי נמכרות לטריטוריה מסוימת, ונוסף על כך לעתים כוללים תכני הספורט גם תכנים מוגנים לפי חוק זכות יוצרים וחוק זכויות מבצעים ומשדרים אשר טריטוריית השידור שלהם מוגבלת לשטח מדינת ישראל בלבד. עם זאת, הצדדים לרישיון רשאים לסטות מחובה זו במקרים שבהם ניתן להסדיר את השידור מחוץ לגבולות ישראל, לרבות באמצעות זכויותיהם של צדדים שלישיים בתכנים, אם יש צורך בכך.

יובהר, כי הפצת תכנים מחוץ לישראל באופן לא מורשה עשויה לעלות כדי הפרת זכויות קניין רוחני הניתנת לתביעה ולאכיפה על פי הדין הכללי.

לסעיף 6סז המוצע

כדי לייצר שקיפות ביחס לשחקנים שזכאים ליהנות מחובת השיתוף הקבועה בפרק ב'4 המוצע, וכדי לאפשר למי שחייב לשתף תכני ספורט בהתאם לפרק האמור להכיר את זהות הגורמים שעליו לשתף עמם את זכויותיו, מוצע לקבוע כי המועצה תנהל מרשם של מפיקי ערוץ ספורט וספקי תכנים שזכאים לרכוש רישיון לשידור ושהגישו בקשה בהתאם להוראות שקבעה המועצה. המרשם יהיה פתוח לעיון הציבור באתר האינטרנט של המועצה.

כמו כן מוצע כי המועצה תמחק מהמרשם את מי שחדל לקיים את התנאים שבהגדרה "מפיק ערוץ ספורט" או "ספק תכנים" שבסעיף 6סג המוצע, לפי העניין. בנוסף, המועצה רשאית למחוק מהמרשם מי שהפר חובה החלה עליו לעניין מתן הרישיון לשידור, הטכנולוגיה הרלוונטית לשידור או מחירו של הרישיון לשידור, הקבועה בסעיפים 6סד(א) עד (ג) או 6סה(א) עד (ג) המוצעים.

(ד) חדל להתקיים תנאי מהתנאים לרישום במרשם, לגבי מפיק ערוץ ספורט רשום או ספק תכנים רשום, כאמור בסעיף קטן (ב), תמחק אותו המועצה מהמרשם, ורשאית היא למחוק מהמרשם מי שחלה עליו חובה לפי סעיפים 6סד(א) עד (ג) או 6סה(א) עד (ג) ולא קיים את החובה האמורה.

רשימת מפעלי ספורט

6סח. (א) המועצה תקבע רשימה של מפעלי ספורט לעניין פרק זה; ברשימה כאמור ייכללו מפעלים אלה:

(1) מפעלי ספורט שלדעת המועצה יש לציבור עניין רב בהם, ובלבד שלא ייכללו ברשימה יותר מ־7 מפעלים כאמור;

(2) מפעלי ספורט נוספים שלדעת המועצה יש הצדקה להחיל בעניינם את הוראות סעיף 6סה.

(ב) הרשימה לפי סעיף קטן (א) תפורסם גם באתר האינטרנט של המועצה.

סמכויות המועצה והשר

6סט. (א) המועצה רשאית לקבוע כללים לביצוע הוראות פרק זה.

(ב) יושב ראש המועצה או השר רשאים לדרוש מכל בעל זכות במפעל ספורט משמעותי, מפיק ערוץ ספורט וספק תכנים למסור להם, במועד, במתכונת, ובאופן שיורו, כל מידע הנחוץ להם לשם הפעלת סמכויות המועצה או השר, לפי העניין, לפי פרק זה.

(ג) ראתה המועצה כי יש בפעולת בעל זכות במפעל ספורט משמעותי או מפיק ערוץ ספורט בכל הנוגע למילוי חובתם לפי סעיפים 6סד או 6סה כדי לגרום לפגיעה משמעותית בתחרות בתחום השידורים, רשאית היא להורות לו, לאחר שנתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו, בדבר צעדים שעליו לנקוט כדי למנוע את הפגיעה.

דברי הסבר

לסעיף 6סח המוצע

מוצע כי המועצה תקבע רשימה של מפעלי ספורט שייכללו בה לא יותר משבעה מפעלי ספורט שלדעת המועצה יש לציבור עניין רב בהם. מפעלים אלה ייחשבו כמפעלי ספורט משמעותיים ולגביהם תחול חובת השיתוף המוצעת בסעיף 6סד. בנוסף, תכלול הרשימה מפעלי ספורט נוספים, אשר לדעת המועצה יש הצדקה להחיל לגביהם, את חובת השיתוף החלה על מפיק ערוץ ספורט לפי סעיף 6סה המוצע. כלומר, החובה החלה על מפיק ערוץ ספורט לשתף את תוכן הערוץ עם ספק תכנים רשום על ידי מתן רישיון תחול רק אם אותו מפיק ערוץ משדר לציבור בישראל תכנים אשר כוללים חלק ממפעל ספורט הכלול ברשימת המועצה האמורה. רשימת מפעלי הספורט תהיה פתוחה לעיון הציבור באתר האינטרנט של המועצה, בנוסף על פרסומה ברשומות.

לסעיף 6סט המוצע

לפי הסעיף המוצע, המועצה מוסמכת לקבוע כללים לביצוע הוראות פרק ב׳4. במסגרת כללים אלה רשאית המועצה, למשל, לקבוע תקופות לבחינה מחדש של מחירי הרישיונות הניתנים לפי פרק זה או מנגנונים אחרים לעדכון תעריפי הרישיון.

בנוסף, השר או יושב ראש המועצה מוסמכים לדרוש מכל בעל זכויות במפעל ספורט משמעותי, מפיק ערוץ ספורט וספק תכנים כל מידע הנחוץ להם לשם הפעלת סמכויות השר והמועצה לפי הפרק האמור. יודגש כי במסגרת הדרישה כאמור לא יידרש מידע אישי כמשמעותו בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ״א–1981, על אודות צופה. ככל שהמידע שנדרש כולל סודות מסחריים, על השר והמועצה לנהוג בהם כמקובל, תוך נקיטת אמצעים סבירים לשמור על סודיותם.

בנוסף מוצע כי אם מצאה המועצה כי יש בפעולת בעל זכות במפעל ספורט משמעותי או מפיק ערוץ ספורט בכל הנוגע למילוי החובות המוטלות עליהם, כדי לגרום לפגיעה משמעותית בתחרות בתחום השידורים, היא מוסמכת להורות לו בדבר צעדים שעליו לנקוט כדי למנוע את הפגיעה.

תחולת הוראות על אף חוק זכות יוצרים וחוק זכויות מבצעים ומשדרים ותשלום לבעלי הזכויות בשידורים

6ע. (א) הוראות פרק זה יחולו על אף האמור בחוק זכות יוצרים ובחוק זכויות מבצעים ומשדרים, ואולם אין באמור בו כדי לגרוע מזכותו של כל בעל זכות בשידורים לעניין מפעל הספורט המשמעותי או בשידורי ערוץ הספורט, שלגביהם ניתן רישיון לשידור לפי פרק זה, וביצירות הכלולות באותם שידורים, לקבל תשלום בעד השימוש בזכות שבבעלותו.

(ב) בסעיף זה, "בעל זכות" – בעל זכות יוצרים, בעל זכות מבצעים או בעל זכות אחרת מכוח דין או הסכם הקשורה לשידור מפעל הספורט המשמעותי או ערוץ הספורט, לפי העניין.";

(7) בסעיף 18 –

(א) בסעיף קטן (א), ברישה, במקום "ובלבד שלהנחת הרשת ניתן אישור כאמור בסעיף 21א" יבוא "ובלבד שהנחת הרשת נעשית בהתאם להוראות חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[46]";

(ב) בסעיף קטן (ב) במקום "כרשת שניתן לגביה אישור כאמור בסעיף 21א" יבוא "וכן רשת שהונחה כדין לפני תחילתו של חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016, כרשת שהונחה בהתאם להוראות חוק התכנון והבנייה";

(8) סעיף 21א – בטל;

דברי הסבר

לסעיף 6ע המוצע

מוצע לקבוע כי הוראות פרק זה חלות על אף האמור בחוק זכות יוצרים ובחוק זכויות מבצעים ומשדרים אשר דורשים את הסכמת היוצר או המבצע, לפי העניין, לשימוש בזכותו. כך למשל, שידורי ספורט עשויים לכלול תכנים המוגנים על פי חוק זכות יוצרים, כגון היצירה האודיו־ויזואלית הנוצרת בעת שידור המשחק והקלטתו או יצירה מוזיקלית המושמעת במהלך המשחק, או תכנים המוגנים לפי חוק זכויות מבצעים ומשדרים, כגון ביצוע של שיר או נגינה בזמנים שונים במהלך אירוע הספורט.

לצד זאת יובהר כי אין בחובות שיתוף התכנים או בכלל הוראות פרק ב'4 המוצע כדי לגרוע מזכותו של כל בעל זכות בשידורי מפעל הספורט המשמעותי או בשידורי ערוץ הספורט, שלגביהם ניתן רישיון לשידור לפי פרק זה, וביצירות הכלולות באותם השידורים, לקבל תשלום מאת המשתמש בעד השימוש בזכותו.

לפסקאות (7) עד (9)

כאמור בדברי ההסבר לפסקה (1) לסעיף 28 לחוק המוצע, פריסת רשת תקשורת היא פרויקט מורכב ועתיר מימון וכוח אדם. תשתיות רבות המוקמות כיום בישראל פטורות מקבלת היתר לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965 (להלן – חוק התכנון והבנייה), באופן אשר מקל ומוזיל את פריסתן ומביא להגברת היעילות המשקית.

הוראות פרק ו' לחוק התקשורת מסדירות סמכויות שונות הקשורות למקרקעין בהיבטים שונים של הנחת רשת תקשורת, בדיקתה, אחזקתה, תיקונה, שינוייה והחלפתה, בידי בעל רישיון ששר התקשורת העניק לו סמכויות על פי סעיף 4(ו) לחוק התקשורת.

סימן ב' לפרק ו' האמור עוסק בפעולות אלה בקרקע ציבורית. בסעיף 21א לחוק התקשורת נקבע הליך תכנוני מקוצר לאישור להנחת רשת תקשורת בקרקע ציבורית. המונח "רשת" בפרק ו' מוגדר כרשת בזק ציבורית או כל חלק ממנה, לרבות מיתקן בזק, כאשר הוראות סעיף 21א לא חלות על אנטנות ומבנים עיליים, למעט ארונות סעף ותקשורת.

בהתאם להוראות סעיף 21א, הנחת רשת תקשורת בקרקע ציבורית טעונה אישור של הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, בהתאם להליך המקוצר המפורט באותו סעיף. עוד נקבע באותו סעיף כי יראו את האישור לפי הסעיף כהיתר לפי חוק התכנון והבנייה. סעיף 18 לחוק התקשורת עוסק בעבודות ופעולות שונות שניתן לבצע בקרקע הציבורית לצורך הנחת הרשת בדיקתה, אחזקתה, תיקונה, שינוייה או החלפתה.

סימן ג' לפרק ו' האמור עוסק בהנחת רשת תקשורת בקרקע פרטית. בסעיף 21ב לחוק התקשורת נקבעו הוראות שונות לעניין הנחת רשת בקרקע פרטית ופעולות שונות בה בדומה להוראות סעיף 18 האמור כמפורט לעיל . בין השאר נקבע כי הנחת רשת במקרקעין פרטיים טעונה הסכמת בעל המקרקעין, וכן נקבעו בסעיף הוראות ביחס למקרה שבו

[46] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

(9) בסעיף 21ב במקום "טעונה" יבוא "תיעשה בהתאם להוראות חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965, וטעונה";

(10) סעיף 36 – בטל;

דברי הסבר

היו המקרקעין הפרטיים בית משותף. עוד נקבע בסעיף כי הסכמה שניתנה להנחת הרשת במקרים המפורטים בסעיף מהווה הרשאה לכניסה למקרקעין לשם ביצוע עבודות בה כגון עבודות אחזקה, או עבודות שינוי והחלפה של הרשת.

במקביל להוראות אלה נדרש בעל רישיון שביקש להקים רשת תקשורת במקרקעין פרטיים לפעול בהתאם להוראות חוק התכנון והבנייה.

כדי להקל על בעלי רישיון בפריסת רשת תקשורת כאמור בקרקע ציבורית ופרטית, וכדי להביא לייעול וזירוז ההליך והפחתת העלויות, מוצע להחליף את ההליך התכנוני המקוצר הקבוע בסעיף 21א לחוק התקשורת ביחס להקמת רשת תת־קרקעית (לרבות ארונות סעף ותקשורת) בקרקע ציבורית ואת ההליך הקבוע בחוק התכנון והבנייה ביחס להקמת רשת תת־קרקעית בקרקע פרטית, בהליך של מתן פטור מהיתר בנייה מכוח סעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה, החל על הקמת תשתיות תת־קרקעיות אחרות, כגון מים, גז וביוב.

בהתאם לאמור, מוצע לערוך בפרק ו' לחוק התקשורת את התיקונים האלה:

בנוגע להנחת רשת בקרקע ציבורית מוצע לתקן את סעיף 18(א) כך שהפניה לאישור הוועדה המקומית לפי סעיף 21א תימחק ובמקומה ייקבע כי על הנחת הרשת להיעשות בהתאם להוראות חוק התכנון והבנייה. עוד מוצע לתקן את סעיף 18(ב) ולקבוע במסגרתו הוראת מעבר לעניין רשת בזק שהוקמה לפני תחילת התיקון המוצע. מוצע להבהיר כי יראו רשת כאמור כרשת שהונחה בהתאם להוראות חוק התכנון והבנייה. לצד זאת, מוצע לבטל את סעיף 21א הקובע כאמור את ההליך התכנוני הנדרש כיום להנחת רשת תקשורת בקרקע ציבורית.

וזה נוסחו של סעיף 21א שמוצע לבטלו:

"אישור להנחת רשת

21א. (א) תכניתו של בעל רישיון להנחת רשת בקרקע ציבורית טעונה אישורה של הועדה המקומית לתכנון ולבניה שבמרחב התכנון שלה מיועדת הנחת הרשת.

(ב) הגיש בעל רישיון בקשה לאישור תכנית כאמור בסעיף קטן (א), תחליט הועדה המקומית בבקשה תוך ששים ימים מיום שהוגשה; לא החליטה הועדה המקומית במועד כאמור, יראו את התכנית כאילו אושרה.

(ג) על החלטה לפי סעיף קטן (ב) רשאי בעל רישיון לערור, תוך שלושים ימים מיום שנמסרה לו הודעה על ההחלטה, לפני ועדת ערר כמשמעה בסימן ב'1 לפרק ב' לחוק התכנון והבניה, ועדת ערר תחליט בערר תוך ארבעים וחמישה ימים מיום שהוגש; לא ניתנה החלטה בערר תוך ארבעים וחמישה הימים – יראו את הערר כאילו נתקבל.

(ד) אישור לפי סעיף זה כמוהו כהיתר שניתן כדין לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965.

(ה) בלי לגרוע מהוראות כל חיקוק, לרבות יתר הוראות חוק זה, הוראות סעיפים קטנים (ב) עד (ד) לא יחולו על אנטנות ועל מבנים עיליים; לענין זה, "מבנה עילי" – מבנה שעיקרו מעל פני הקרקע, למעט ארונות סעף ותקשורת."

בנוגע להנחת רשת בקרקע פרטית מוצע לתקן את סעיף 21ב כך שייקבע כי נוסף על הסכמת בעל המקרקעין, הנחת רשת בקרקע פרטית תעשה בהתאם להוראות חוק התכנון והבנייה, וזאת בהתאם למסלול הקבוע בסעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה שמוצע לתקנו במקביל במסגרת התיקון המוצע (ראה דברי ההסבר לסעיף 32 המוצע).

לפי המוצע, הקמת רשת בזק תת־קרקעית תוכל להיעשות באמצעות סעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה, שמאפשר ביצוע עבודות בפטור מהיתר בנייה, ובלבד שהתקיימו הוראות הסעיף (לעניין התנאים לתחולת הפטור ראו דברי ההסבר לסעיף 32). בכך יהיה כדי לייעל את פריסת תשתית הבזק ולהביא לאחידות ביחס לפריסת תשתיות תת־קרקעיות מסוגים שונים.

לפסקאות (10) עד (12) ו־(15)

סעיף 36 לחוק התקשורת קובע כי אין לבצע עבודת חפירה, חרישה או נטיעה בעומק נקוב ובמרחקים נקובים מצירי דרכים אלא אם כן התקבל לכך היתר כאמור בסעיף 53ב לחוק האמור, כלומר היתר מאת שר התקשורת או מי שהוא הסמיך לכך מבין עובדי המדינה או עובדי חברת "בזק". החובה לקבל היתר לביצוע העבודות נועדה למנוע פגיעות ברשת הבזק כתוצאה מעבודות אלה.

האפשרות הקבועה בסעיף 53ב לחוק התקשורת להסמיך עובדי מדינה או את עובדי חברת "בזק" לתת היתרים לפי סעיף 36 לחוק, התווספה לחוק התקשורת בשנת 1988, בעקבות הקמתה של בזק כחברה ממשלתית.

בפועל עד לשנת 1998 ניתנו ההיתרים לפי סעיף 36 לחוק על ידי אגף ההנדסה והרישוי במשרד התקשורת. לנוכח ריבוי הבקשות להיתרים, הוחלט להסמיך בהתאם להוראת סעיף 53ב לחוק התקשורת בעלי תפקידים בחברת בזק למתן ההיתרים. ההסמכה לחברת בזק ניתנה לתקופה של כשנה, והיא התחדשה מאז לתקופות נוספות של כשנה כל פעם. בשנת 2005 הופרטה חברת בזק והיא כיום חברה פרטית. ההיתרים שניתנים על ידי חברת בזק כיום מתייחסים לתשתיות החברה בלבד.

לצד ההסדר המתואר לעיל, התפתחה פרקטיקה של תיאום עם חברות שונות בעלות תשתית קרקעית, לרבות חברות תקשורת, לקבלת אישורן כי אין בביצוע העבודות

(11) בסעיף 37, במקום "35, 36 או 36א" יבוא "35 או 36א";

(12) בסעיף 38, במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) הפוגע במיתקן בזק כאמור בסעיף קטן (ב) יהיה פטור מהתשלומים האמורים בו אם הוכיח כי נקט את כל אמצעי הזהירות הסבירים למניעת הפגיעה במיתקן הבזק.";

(13) בכותרת סימן ב' לפרק ז'1, בסופה יבוא "ועל משדרי תכנים בנושא ספורט";

(14) אחרי סעיף 37ב2 יבוא:

"עיצום כספי על משדרי תכנים בנושא ספורט

37ב3. (א) בסעיף זה –

"הסכום הבסיסי" – כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) לעניין מי שהכנסתו השנתית אינה עולה על 100,896,270 שקלים חדשים – 232,060 שקלים חדשים בתוספת 1.3% מהכנסתו השנתית האמורה;

(2) לעניין מי שהכנסתו השנתית עולה על 100,896,270 שקלים חדשים – 1,614,340 שקלים חדשים בתוספת 0.225% מהכנסתו השנתית האמורה;

"הכנסה שנתית" – סך ההכנסות של המפר בשנה שקדמה למועד שבו ביצע את ההפרה, בהתאם לדוח הכספי השנתי שלו לשנת הכספים האמורה, ואם לא הגיש דוח כאמור – בהתאם למידע שמסר לפי פרק ב'4.

דברי הסבר

לפגוע בתשתיותיהן וכן לתיאום עמן בנוגע לביצוע העבודות. פרקטיקה זו למעשה מייתרת את הצורך בקבלת היתר מכוח הסעיפים האמורים. לאור כלל האמור מוצע לבטלם.

וזה נוסח סעיפים 36 ו־37ב לחוק התקשורת שמוצע לבטלם:

"איסור עבודות

36. (א) לא יבצע אדם, בין בעצמו ובין על ידי שלוחיו או קבלניו, עבודת חפירה, חרישה או נטיעה, שעמקה יותר מחמישים סנטימטרים, במרחק עד חמישים מטרים מציר של דרך שאינה דרך עירונית ושלושים מטרים מציר של דרך עירונית, אלא אם כן קיבל לכך היתר כאמור בסעיף 37ב; העובר על הוראת סעיף קטן זה, דינו – מאסר שנה חדשים.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על עבודות חפירה, חרישה ונטיעה מקובלות שעושה אדם לצורך טיפוח גינת נוי שלו."

"היתר לעבודות

37ב. (א) השר או מי שהוא הסמיכו לכך מבין עובדי המדינה או עובדי החברה, רשאי ליתן היתר לביצוע עבודות המנויות בסעיף 36.

(ב) אדם הרואה עצמו נפגע מהחלטתו של מי שהוסמך כאמור בסעיף קטן (א), רשאי לערור עליה לפני השר תוך עשרים ואחד ימים מיום שהגיעה לידיו."

לנוכח ביטול סעיפים 36 ו־37ב, מוצע לבטל את האזכור של סעיף 36 בסעיף 37 לחוק התקשורת שעניינו צו איסור וצו עשה. בנוסף, מוצע להתאים את הוראת סעיף 38 שעניינו פיצויים על פגיעה במיתקן בזק לנוכח ביטול הסעיפים הנזכרים, כך שסעיף קטן (ד) לסעיף 38 שעניינו פטור מהתשלומים כאמור בסעיף, יחול אם הפוגע במיתקן בזק נקט את כל אמצעי הזהירות הסבירים למניעת הפגיעה, וההתייחסויות להיתר יימחקו.

לפסקה (13)

מוצע לתקן את כותרת סימן ב' לפרק ז'1 לחוק התקשורת שעוסק בהטלת עיצום כספי על בעל רישיון לשידורים כך שכותרת הסימן תתייחס גם להטלת עיצום כספי על משדרי תכנים בנושא ספורט, בהתאם לתיקונים המוצעים למתן סמכות להטיל עיצום כספי כאמור.

לפסקה (14)

מוצע להסמיך את יושב ראש המועצה ואת המנהל, כל אחד לעניין הפרות של הוראות שונות, כמפורט בסעיף, להטיל עיצום כספי על בעל זכות במפעל ספורט משמעותי, מפיק ערוץ ספורט, ספק תכנים וספק תכנים רשום שהפר הוראה מההוראות החלות עליו לפי החוק, או הכללים החלים עליו. סכום העיצום הכספי יהיה הסכום הבסיסי, כהגדרתו המוצעת בסעיף קטן (א).

(ב) מי שהפר הוראה מההוראות לפי פרק ב׳4 כמפורט להלן, רשאי יושב ראש המועצה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות סימן זה, בסכום הבסיסי:

(1) בעל זכות במפעל ספורט משמעותי שלא נתן רישיון לשידור למפיק ערוץ ספורט רשום, בניגוד להוראות סעיף 56ד(א);

(2) בעל זכות במפעל ספורט משמעותי שנתן רישיון לשידור שאינו בטכנולוגיה שביקש מפיק ערוץ הספורט הרשום, בניגוד להוראות סעיף 56ד(ב);

(3) בעל זכות במפעל ספורט משמעותי שגבה בעד רישיון לשידור מחיר שאינו כאמור בסעיף 56ד(ג);

(4) מפיק ערוץ ספורט שלא נתן רישיון לשידור לספק תכנים רשום, בניגוד להוראות סעיף 56ה(א);

(5) מפיק ערוץ ספורט שנתן רישיון לשידור שאינו בטכנולוגיה שביקש ספק התכנים הרשום, בניגוד להוראות סעיף 56ה(ב);

(6) מפיק ערוץ ספורט שגבה בעד רישיון לשידור מחיר שאינו כאמור בסעיף 56ה(ג);

(7) ספק תכנים רשום שקיבל רישיון לשידור ערוץ ספורט ולא שידר את הערוץ באופן מלא, בזמן אמיתי, בלא קטיעה, עריכה או שינוי, בניגוד להוראות סעיף 56ה(ד);

(8) בעל זכות במפעל ספורט משמעותי, מפיק ערוץ ספורט, או ספק תכנים שלא מסר מידע שנדרש למסרו על ידי יושב ראש המועצה, בניגוד להוראות סעיף 56ט(ב);

(9) בעל זכות במפעל ספורט משמעותי או מפיק ערוץ ספורט שהפר הוראה שנתנה המועצה בהתאם לסמכותה לפי סעיף 56ט(ג).

(ג) לא מסר בעל זכות במפעל ספורט משמעותי, מפיק ערוץ ספורט, או ספק תכנים מידע שנדרש למסרו על ידי השר בהתאם להוראות סעיף 56ט(ב), רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות סימן זה, בסכום הבסיסי.

(ד) על עיצום כספי לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיף 37א10.";

(15) סעיף 53ב – בטל.

תיקון חוק התקשורת – תחילה, תחולה וכללים ראשונים

29. (א) תחילתם של סעיפים 6סג, 6סח ו־6סט(א) ו־(ב), כנוסחם בסעיף 28(6) לחוק זה, ביום פרסומו.

(ב) תחילתו של סעיף 6סד לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה, וכן של סעיפים 6סו, 6סז, 6סט(ג), 6ע ו־37ב3 לחוק התקשורת, כנוסחם בסעיף 28(6) ו־(14) לחוק זה – לגבי מתן רישיון שידור לעניין מפעל ספורט משמעותי, 225 ימים מיום פרסומו של חוק זה.

(ג) תחילתו של סעיף 6סה לחוק התקשורת, כנוסחו כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה, וכן של סעיפים 6סו, 6סז, 6סט(ג), 6ע ו־37ב3 לחוק התקשורת, כנוסחם בסעיף 28(6) ו־(14) לחוק זה – לגבי מתן רישיון שידור לעניין ערוץ ספורט, 105 ימים מיום פרסומו של חוק זה.

(ד) הוראות סעיף 6סד לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה, לא יחולו על זכות במפעל ספורט משמעותי כהגדרתה בסעיף 6סג לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה, שמתקיים בה אחד מאלה:

(1) היא נוצרה או נרכשה לפני יום התחילה האמור בסעיף קטן (ב);

(2) היא נוצרה או נרכשה אחרי יום התחילה האמור בסעיף קטן (ב) אך נובעת מהסכם שנחתם לפני פרסומו של חוק זה.

(ה) המועצה תקבע את התקופה הקובעת לפי סעיף 6סד(ד) לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה, את רשימת מפעלי הספורט לפי סעיף 6סח לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה וכן כללים ראשונים לפי סעיף 6סט(א) לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה, בתוך 60 ימים מיום פרסומו של חוק זה – לעניין חובת מתן רישיון לשידור לעניין מפעל ספורט משמעותי, ו־180 ימים מיום פרסומו של חוק זה לעניין חובת מתן רישיון לשידור לעניין ערוץ ספורט; השר, בהסכמת שר האוצר, רשאי לדחות, בצו, את המועדים האמורים בסעיף קטן זה ב־30 ימים נוספים.

דברי הסבר

סעיף 29 מאחר שכניסתן לתוקף של חלק ניכר מהוראות התיקון המוצע לחוק התקשורת תלויה בקביעת כללי ביצוע על ידי המועצה, מוצע לקבוע תחילה נדחית להוראות אלה, לפי עניינן, בהתאם לפרק הזמן שניתן למועצה לקביעת הכללים לגבי כל אחד מהתחומים המוסדרים.

בהתאם לכך, מוצע כי תחילתן של ההוראות הנוגעות למתן רישיון לשידור לעניין מפעל ספורט משמעותי תהיה 225 ימים מיום פרסומו של התיקון המוצע (להלן – יום התחילה לעניין מפעל ספורט משמעותי) ואילו תחילתן של הוראות הנוגעות למתן רישיון לשידור לעניין ערוץ ספורט תהיה 105 ימים מיום פרסומו של התיקון המוצע. שאר ההוראות המוצעות ייכנסו לתוקף ביום פרסומו של התיקון.

יצוין כי התיקון המוצע ישתלב בחוק התקשורת כבר ביום תחילתו של חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016, המוצע (יום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017)), ואולם הוראות התיקון שנקבעה להן תחילה נדחית כאמור ייכנסו לתוקף רק ביום התחילה שנקבע להן, כמוצע לפי סעיף 29 לתיקון, לפי העניין.

כמפורט לעיל, מוצע להחיל חובת מתן רישיון לשידור לעניין מפעלי ספורט משמעותיים, כפי שיוגדרו על ידי המועצה, וזאת כדי למנוע סעיפי בלעדיות בהסכמים לרכישת "זכויות שידור" ובכך להביא להפחתת מחירי זכויות השידור בעבור מפעלים אלה, הפחתה אשר תשפר את הנגשתם לציבור של תכנים אלה. עם זאת, הסכמים לרכישת "זכויות שידור" אשר נחתמו טרם התיקון המוצע עשויים לכלול סעיפי בלעדיות, שאין כוונה לפגוע בה באופן אקטיבי בשל הוראות התיקון.

בנוסף, בעת חתימה על הסכמים טרם התיקון המוצע, ההתנהלות העסקית של הצדדים להסכם התבססה על המצב החוקי הקיים באותה עת, וייתכן שהמחיר אשר נקבע בעבור זכויות אלה הוא שונה מהמחיר שהיה נקבע אילו חובת השיתוף וההוראות הנלוות לה היו ידועות לצדדים מראש. בשל כך, החלת הוראות התיקון המוצע כמות שהוא, על כלל השחקנים הפועלים כיום בשוק שידורי הספורט עלולה להביא לפגיעה במודל העסקי של מי שרכש זכויות שידור אלה טרם פרסומו של התיקון המוצע.

לאור האמור, מוצע כי הסדרת חובת השיתוף של זכויות במפעלי ספורט משמעותיים, תחול לגבי זכויות

תיקון חוק התקשורת – הוראת מעבר

30. (א) על אף הוראות סעיף 56ה(ג) לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה וסעיף 29(ג) לחוק זה –

(1) נתן מפיק ערוץ ספורט רישיון לשידור לספק תכנים בתקופה שמיום הפרסום של הצעת החוק עד יום התחילה האמור בסעיף 29(ג), יהיה המחיר בעד הרישיון – מחיר המעבר, ובלבד שספק התכנים נרשם במרשם עד תום 30 ימים מיום התחילה האמור;

(2) נתן מפיק ערוץ ספורט רישיון לשידור לספק תכנים רשום בתקופה שמיום התחילה האמור בסעיף 29(ג) עד המועד הקובע, יהיה המחיר בעד הרישיון – מחיר המעבר.

(ב) גבה ערוץ ספורט מחיר בעד רישיון לשידור שאינו כאמור בסעיף זה –

(1) רשאי יושב ראש המועצה להטיל עליו עיצום כספי בסכום הבסיסי לפי הוראות סעיף 37ב3(ב) לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(14) לחוק זה;

(2) רשאית המועצה, אם הוא רשום במרשם – למחקו מן המרשם.

(ג) סמכות יושב ראש המועצה או השר לפי סעיף 56ט(ב) לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה, תהיה נתונה להם גם לצורך הפעלת סמכויות המועצה או השר לפי סעיף זה.

(ד) בסעיף זה –

"יום הפרסום של הצעת החוק" – כ"ט בתשרי התשע"ז (31 באוקטובר 2016).

""מחיר המעבר" – מחיר בגובה המכפלה של שניים אלה:

דברי הסבר

במפעלים משמעותיים שנרכשו לאחר יום פרסומו של התיקון המוצע. באופן זה, הוראות סעיף 56ד המוצע לא יחולו על זכות במפעל ספורט משמעותי שנוצרה או נרכשה לפני יום התחילה לעניין מפעל ספורט משמעותי. כמו כן הוראות הסעיף האמור לא יחולו על זכות במפעל ספורט משמעותי שנוצרה או נרכשה אחרי יום התחילה המוצע לעניין מפעל ספורט משמעותי, אך נובעת מהסכם שנחתם לפני מועד פרסומו של התיקון המוצע. כך לדוגמה, לא תחול חובת שיתוף תכני הספורט על תחרות או משחק ספורט שנחתם לגביהם הסכם לפני יום פרסומו של החוק אך אירועי הספורט התרחשו בפועל – באופן שמגבש את הזכות בעניינם – אחרי יום התחילה.

מוצע לקבוע מועדים לקביעת התקנות והכללים שעל המועצה לקבוע בהתאם להוראות התיקון המוצע. כך, מוצע כי התקופה הקובעת לעניין הגשת בקשה לרישיון בידי מפיקי ערוץ ספורט הרשומים במרשם, רשימת מפעלי הספורט לפי סעיף 56ח המוצע וכן כללים ראשונים לביצוע הוראות פרק ב'4 ייקבעו על ידי המועצה בתוך 60 ימים מיום פרסומו של התיקון המוצע – לעניין חובת מתן רישיון לשידור לעניין מפעל ספורט משמעותי, ובתוך 180 ימים מיום פרסומו של התיקון המוצע – לעניין חובת מתן רישיון לשידור לעניין ערוץ ספורט. עוד מוצע כי השר בהסכמת שר האוצר, רשאי לדחות בצו את המועדים האמורים ב־30 ימים נוספים.

סעיף 30 כמפורט בתיקון המוצע, מוצע לקבוע חובת שיתוף תכנים על ידי מתן רישיון לשידור לעניין ערוצי ספורט לספקי תוכן. עם זאת, כיום ישנם הסכמים מסחריים תקפים בין ערוצי הספורט השונים לבין חלק מספקי הטלוויזיה הרב־ערוצית (ספקי תכנים), אשר קובעים את התמורה שתתקבל בעבור מתן הרישיון ואשר יהיו תקפים גם לאחר פרסום התיקון המוצע. משכך, חובת שיתוף התכנים המוצעת במסגרת התיקון אינה רלוונטית למערכות יחסים עסקיות אלה. בנוסף, אין זה ראוי להתערב במחירים שסוכמו מתוך חופש חוזים ועל בסיס נתוני השוק כפי שהיו בעת חתימת החוזה.

עם זאת, כדי להגשים את מטרת האסדרה המוצעת, שהיא הגברת התחרות בשוק הטלוויזיה הרב־ערוצית, אין זה רצוי להמתין עד לסיומם של הסכמים קיימים אלה ומוצע להחיל את חובת שיתוף התכנים ואת חובת קביעת המחיר האחיד במקרים שבהם אין הסכם בין מפיק ערוץ ספורט לספק תכנים, בין אם מדובר ברישיון חדש ובין אם מדובר ברישיון שפקע ויש לחדשו. חובה זו תחול בשינויים מסוימים במהלך תקופה שתיקבע על ידי המועצה (להלן – תקופת המעבר).

יצוין כי ההסכמים אשר יישארו לעמוד בתוקפם גם במהלך תקופת המעבר הם רק אלה אשר נחתמו בטרם פרסום הצעת חוק זו, שכן לאחר פרסומה יש להניח שצדדים פוטנציאליים להסכם יהיו מודעים להסדרה הצפויה המוצעת ויפעלו בהתאם לה.

(1) מספר הצופים החשופים לשידורי ספק התכנים בערוץ הספורט, אך לא פחות ממספר שיקבע השר בתקנות; באין הסכמה בנוגע למספר הצופים לעניין פסקה זו, תכריע בכך המועצה;

(2) המחיר לצופה שקבע מפיק ערוץ הספורט אך לא יותר מהמחיר הממוצע לצופה; לעניין זה, "המחיר הממוצע לצופה" – סך התשלומים בעד הרישיונות לשידור שנתן מפיק ערוץ הספורט לספקי תכנים לפני יום הפרסום של הצעת החוק ושהיו בתוקף ביום האמור, כשהוא מחולק במספר הצופים החשופים לשידוריהם של ספקי התכנים האמורים, בערוץ; באין הסכמה בנוגע למספר הצופים לעניין פסקה זו, תכריע בכך המועצה;

"המועד הקובע" – המועד שבו פקעו כל הרישיונות לשידור שנתנו מפיקי ערוצי ספורט לספקי תכנים לפני יום הפרסום של הצעת החוק ושהיו בתוקף במועד האמור; המועצה תפרסם ברשומות את המועד הקובע בתוך 120 ימים מיום תחילתו של חוק זה;

"מפיק ערוץ ספורט", "המרשם", "ספק תכנים", "ספק תכנים רשום", "רישיון לשידור" – כהגדרתם בסעיף 6סג לחוק התקשורת, כנוסחו בסעיף 28(6) לחוק זה.

חוק התקשורת – הוראת שעה לעניין הטלת עיצום כספי

31. בתקופה שמיום התחילה האמור בסעיף 29(ג) עד תום שנתיים מהמועד האמור, המנהל הכללי של משרד התקשורת ויושב ראש המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין שהתמנתה לפי סעיף 26 לחוק התקשורת לא ימסרו למפר הודעה על הכוונה להוציא לו דרישה לתשלום עיצום כספי, לפי סעיף 37ד לחוק התקשורת, אלא אם כן דרשו ממנו לתקן את ההפרה והתרו בו, בכתב, כי אם לא תתוקן ההפרה בתוך 60 ימים ממועד מסירת ההתראה תימסר לו הודעה כאמור.

דברי הסבר

לאור האמור, מוצע לקבוע הוראת מעבר שתחיל את ההסדר המוצע על רישיונות שידור שייתן מפיק ערוץ ספורט לספק תכנים, בתקופה שבין פרסום הצעת החוק לבין יום התחילה לעניין שידור ערוץ ספורט (105 ימים מיום פרסום התיקון המוצע, כאמור). כמו כן מוצע לקבוע כי ככל שלא היה קיים במועד התחילה הסכם בין מפיק ערוץ ספורט לבין ספק תכנים, תחול חובת השיתוף בתכנים על מפיק ערוץ הספורט לגבי ספק תכנים רשום שביקש זאת.

על אף המחיר האחיד לרישיון לשידור ערוץ ספורט המוצע כהסדר קבוע בסעיף 6סה(ג), מוצע לקבוע כי בתקופת המעבר התשלום אותו יישא ספק התכנים בגין הרישיון לשידור ערוץ הספורט יחושב כמכפלה של אלה: (א) מחיר לצופה שקבע מפיק ערוץ הספורט שלא יעלה על המחיר הממוצע לצופה הקבוע בהסכמים הקיימים בין מפיק ערוץ הספורט לספקי תכנים אחרים ושהיו בתוקף במועד פרסום התיקון המוצע; (ב) מספר צופיו של ספק התכנים החשופים לערוץ ובכל מקרה, לא פחות ממספר שיקבע השר בתקנות. לעניין זה, במקרה של אי־הסכמה בנוגע למספר הצופים כאמור תכריע המועצה בעניין.

בנוסף, מוצע לקבוע שהוראת מעבר זו תהיה בתוקף החל ממועד פרסום התיקון המוצע ועד המועד שבו פקעו כלל ההסכמים הקיימים בין מפיקי ערוצי הספורט לספקי התכנים (להלן – המועד הקובע). מאחר שמועד פקיעת כלל ההסכמים הקיימים יהיה ידוע רק לאחר כניסתו של התיקון המוצע לתוקף ולאחר איסוף המידע הרלוונטי בידי המועצה על פי סמכותה, מוצע לקבוע כי המועצה תקבע ותפרסם ברשומות את המועד הקובע הסופי של תום תקופת תוקף הוראת המעבר, וזאת בתוך 120 ימים מיום תחילתו של התיקון המוצע.

כמו כן מוצע לקבוע בתקופת המעבר התאמות לעניין העיצום הכספי שאותו יוכל להטיל יושב ראש המועצה על ערוץ ספורט שגבה בעד רישיון לשידור מחיר שלא בהתאם להוראת המעבר בתקופה הרלוונטית.

סעיף 31 בשל האסדרה החדשה המוצעת לעניין חובת שיתוף תוכני ספורט, והחשש ששחקנים חדשים בשוק לא יכירו את החובות המוטלות עליהם מכוח אסדרה חדשה זו, מוצע לקבוע מנגנון התראה טרם הטלת עיצום כספי. בהתאם למוצע, בתקופה שמיום התחילה האמור בסעיף 29(ג) עד תום שנתיים ממועד זה, יושב ראש המועצה או המנהל לא ימסור למפר הודעה על הכוונה להוציא דרישת תשלום, לפי סעיף 37ד לחוק התקשורת, אלא אם כן דרש ממנו לתקן את ההפרה והתרה בו, בכתב, כי אם לא תתוקן ההפרה בתוך 60 ימים ממועד מסירת ההתראה תימסר לו דרישת תשלום.

32. בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[46], בסעיף 261(ד)(1) אחרי פסקת משנה (ח) יבוא: תיקון חוק התכנון והבנייה

"(ט) לעניין הקמת רשת כהגדרתה בסעיף 17א לחוק התקשורת – בעל רישיון כללי כהגדרתו בחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב–1982, או בעל רישיון מיוחד כהגדרתו בחוק האמור שהוענקו לו לפי סעיף 4(ו)(2) לאותו חוק סמכויות על פי פרק ו' שבו."

פרק ט': הגברת התחרות באשראי קמעונאי

33. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016[47] (להלן – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים) – תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים)

דברי הסבר

סעיף 32 בהמשך לאמור בדברי ההסבר לפסקאות (7) עד (9) לסעיף 28 לחוק המוצע, מוצע לתקן את סעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה.

סעיף 261(ד)(2) לחוק האמור קובע כי העבודות המפורטות ברישה של סעיף קטן (ד) ובהן הקמתו של קו תשתית תת־קרקעי ומיתקן נלווה הנדרש במישרין להפעלתו יהיו פטורות מהיתר בנייה ככל שיש תכנית מאושרת מפורטת שמאפשרת את ביצוע העבודות. למען הסר ספק יובהר כי גם במצבים שבהם מדובר בתכניות שבהן אין התייחסות לקווי תקשורת באופן מפורש, יכול שיתקיים תנאי סעיף 261(ד)(2). קביעה כאמור היא קביעה פרשנית ביחס לכל תכנית ותכנית ולעניין השימושים המותרים מכוחה. במקרים רבים שימושים מסוג זה מהווים שימוש אינהרנטי לתכנית ועל כן, ניתן לומר כי הם מותרים גם אם התכנית לא התייחסה אליהם במישרין.

מוצע לתקן את סעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה כך שבהתקיים תנאי הסעיף, גם בעלי רישיון כמפורט להלן יוכלו לפרוש רשת תקשורת תת־קרקעית ומיתקנים נלווים בהתאם להוראות הסעיף. לצורך כך מוצע להוסיף לרשימת הגורמים המבצעים הקמת רשת כהגדרתה בסעיף 17א לחוק התקשורת, בעל רישיון כללי כהגדרתו בחוק התקשורת ובכלל כך בעלי הרישיון כמפורט להלן, ובעל רישיון מיוחד שהעניק לו שר התקשורת סמכויות לפי סעיף 4(ו)(2) לחוק התקשורת סמכויות המנויות בפרק ו' לחוק התקשורת.

באופן זה, בעל רישיון כללי לפי חוק התקשורת, ובכלל כך בעל רישיון כללי למתן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים; בעל רישיון אחוד שהותר לו ברישיונו לספק שירותי בזק פנים־ארציים נייחים, או שירותי בזק בין־לאומיים, או שירותי רדיו טלפון נייד ברשת אחרת; בעל רישיון מפ"א תשתית; בעל רישיון כללי למתן שירותי רדיו טלפון נייד; בעל רישיון כללי למתן שירותי רדיו טלפון נייד ברשת אחרת, וכן בעל רישיון מיוחד שהוסמך לכך לפי סעיף 4(ו)(2) לחוק התקשורת ותנאיו, המקימים רשת בזק ציבורית תת־קרקעית, כולה או חלקה, לרבות מיתקן נלווה, ייכללו ברשימת הגופים שיכולים להקים את התשתית בפטור מהיתר בנייה בהתאם לתנאים המפורטים בסעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה. למען הסר ספק יובהר כי ההסדר לפי סעיף 261(ד) האמור, יחול גם במקרים של ביצוע עבודות בדיקה, אחזקה תיקון, שינוי או החלפה של הרשת ולא רק לעניין הנחת הרשת.

הוראות סעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה מתייחסות כאמור להקמתו של קו תשתית תת־קרקעי ומיתקן נלווה הנדרש במישרין להפעלתו בעל מאפיינים שקבע שר האוצר. לפי סעיף זה הותקנו תקנות התכנון והבנייה (מיתקנים נלווים לקו תשתית תת־קרקעי), התשע"ה–2015 המסדירות את הממדים הפיזיים של המיתקנים הנלווים שנכללים כיום במסגרת הפטור. יובהר כי לעניין הקמת רשת תקשורת תת־קרקעית, ארונות סעף וארונות תקשורת כמשמעותם בסעיף 21א לחוק התקשורת נכללים בגדר "מיתקן נלווה הנדרש במישרין להפעלתו". בהמשך לתיקון המוצע ייבחן הצורך בהתאמת המאפיינים הקבועים בתקנות התכנון והבנייה (מיתקנים נלווים לקו תשתית תת־קרקעי), התשע"ה–2015 לעניין מיתקני תקשורת.

פרק ט' – כללי

סעיף 33 ביום כ"ה באדר ב' התשע"ד (27 במרס 2014) הורה היועץ המשפטי לממשלה על הקמת צוות בין־משרדי בראשות מר אבי ליכט המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי־פיסקלי) (להלן – הצוות הבין־משרדי), שהתבקש להמליץ לפני שר האוצר והיועץ המשפטי לממשלה על הסדרת הרגולציה לטווח הארוך בענף שירותי המטבע והאשראי החוץ־בנקאי. הצוות הבין־משרדי הגיש את מסקנותיו והמלצותיו בחודש פברואר 2015. (להרחבה בעניין מסקנות הצוות הבין־משרדי ראה החלק הכללי לדברי ההסבר להצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים חוץ־מוסדיים) התשע"ו–2015 (הצ"ח הממשלה התשע"ו, עמ' 202).

בחודש מרס 2015, בעקבות עבודת הצוות הבין־משרדי ולשם יישום המלצותיו ועיגונן בחקיקה, מונה צוות בראשותו של היועץ המשפטי של משרד האוצר דאז, מר יואל בריס (להלן – הצוות), הכולל חברים מגופי הממשלה הנוגעים לעניין. הצוות קיים דיונים רבים בנוגע להסדרים הראויים בתחום השירותים הפיננסיים הניתנים בידי מי שאינם בנק או גוף מוסדי ועסק בהיבטים שונים הנוגעים לקביעת הרגולטור הפיננסי, להגדרת השוק והיקפו, ולהסדרה הנדרשת בו. במסגרת עבודת הצוות, ובשל היקף הנושאים שהסדרתם נדרשה, הוחלט על חלוקת העבודה למקטעים לפי תחומי עיסוק.

[46] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307; התשע"ו, עמ' 691.

[47] ס"ח התשע"ו, עמ' 1098.

(1) בסעיף 1 –

(א) לפני ההגדרה "אמצעי שליטה" יבוא:

דברי הסבר

על בסיס עבודת הצוות במקטע הראשון חוקקה הכנסת את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016, שהתפרסם ביום כ"ו בתמוז התשע"ו (1 באוגוסט 2016) (ס"ח התשע"ו, עמ' 1098) (להלן – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים או החוק). הוראות החוק האמור עוסקות, בין השאר, בהקמת רגולטור פיננסי חדש (להלן – המפקח על שירותים פיננסיים מוסדרים או המפקח), שיפקח על שוק השירותים הפיננסיים שאינם נתונים כיום תחת פיקוח ואסדרה. עוד עוסק החוק בקביעת אסדרה ופיקוח על גופים שאינם גופים מוסדיים, הפועלים בתחום מתן האשראי החוץ־בנקאי, ובפרט על נותני שירותי אשראי ונותני שירות בנכס פיננסי כהגדרתם באותו חוק, וכן באסדרה ופיקוח על השירותים הניתנים על ידי נותני שירותי מטבע כיום (להרחבה, ראה דברי ההסבר להצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים חוץ־מוסדיים) התשע"ו–2015 (הצ"ח הממשלה התשע"ו, עמ' 202)).

במסגרת העבודה על המקטע השני שבו עוסק פרק ט' להצעת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016, כנוסחו המוצע (להלן – התיקון המוצע), נדרש הצוות לעסוק בהסדרת תחום "האשראי הקמעונאי" ("בנקאות זעירה") אשר כולל בין השאר אגודות שיתופיות שנותנות לחבריהן שירותי פיקדון ואשראי (אגודות אשראי), לצד שירותים נוספים שהם שירותי בנקאות בסיסיים (להלן – נותני שירותי פיקדון ואשראי). חשיבות הסדרת פעילותם של הגופים האמורים נובעת מהצורך לתת אפשרות לגופים מעין אלה להתקיים ולעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי כאחת, אפשרות אשר אינה קיימת כיום על פי חוק אלא לתאגיד בנקאי על פי סעיף 21(א) לחוק הבנקאות (רישוי). צורך חיוני נוסף בהסדרת תחום האשראי הקמעונאי הוא הגנה על לקוחות שמפקידים את כספם אצל גופים אלה, מתוך מטרה לקבלם בעתיד, לצד הגנה על לקוחות שמקבלים הלוואות מהגופים האמורים. כמו כן, נדרשת אסדרה כאמור כדי להבטיח את יציבותם של נותני שירותי פיקדון ואשראי, עקב פעילותם המתוארת וכדי למנוע ניצול לרעה של עיסוקם לצורכי הלבנת הון.

לאור האמור ועל בסיס עבודת הצוות, מוצע להסדיר את פעילותם של נותני שירותי פיקדון ואשראי במסגרת התיקון המוצע. הוראות ההסדרה המוצעות מהוות תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדיים.

בהתאם לתיקון המוצע, המפקח על שירותים פיננסיים מוסדרים יהיה הרגולטור האמון על האסדרה והפיקוח שיחולו על נותני שירותי פיקדון ואשראי והשירותים הניתנים על ידם. על פי המוצע תוטל חובת רישוי על עיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי תוך חלוקה בין סוגי הרישיונות לפי היקף פעילותו של נותן שירות כאמור – רישיון בסיסי – להיקף פעילות מצומצם, רישיון מורחב – להיקף פעילות משמעותי. התיקון המוצע קובע הסדרים לעניין רישיונות כאמור, לעניין שליטה והחזקת אמצעי שליטה בנותני שירותי פיקדון ואשראי, לעניין האורגנים ובעלי התפקידים שיכהנו בהם, וכן קובע הגבלות וחובות שונות שיחולו על פעילותם של בעלי הרישיונות המוסדרים ומקנה סמכויות פיקוח למפקח, הכול במטרה להבטיח את פעילותם התקינה של נותני שירותי פיקדון ואשראי ואת השמירה על ענייני לקוחותיהם.

מכיוון שפעילותם של נותני שירותי פיקדון ואשראי, דומה כאמור במהותה לפעילותם של תאגידים בנקאיים, הרי שכל פעילות של נותן שירותי פיקדון ואשראי אשר תעלה על רף מסוים אשר ייקבע בתיקון המוצע, תהווה פעילות אשר חורגת מגדרי הרישיון ועל כן תידרש העברתו של הפיקוח על הגוף האמור לידי המפקח על הבנקים בבנק ישראל.

תחום נוסף שמוצע להסדיר במסגרת התיקון המוצע הוא הנפקת כרטיסי אשראי שלא על ידי תאגיד בנקאי. כרטיס אשראי הוא אמצעי תשלום, המאפשר ללקוח המחזיק בו לבצע עסקאות מול בתי עסק, חלף מזומן או אמצעי תשלום אחר דוגמת המחאה או העברה בנקאית. בנוסף, שימוש בכרטיס אשראי מאפשר ללקוח לקבל אשראי חוץ־בנקאי ממנפיק הכרטיס וכן לבצע עסקאות שונות לפי בחירתו (למשל ביצוע עסקאות בחיובים נדחים או מתן הרשאות לחיוב חשבון).

בישראל נעשה שימוש נרחב בכרטיסי חיוב ביניהם גם כרטיס אשראי. שימוש בכרטיסי חיוב גדל בשנים האחרונות בקצב של כ־7% בממוצע כל שנה, מהווה מעל 40% מסך הצריכה הפרטית וצפוי אף לגדול לאור המאמצים לצמצום השימוש במזומן. זאת ועוד, בשנים האחרונות הרחיבו חברות כרטיסי החיוב את פעילות העמדת אשראי באמצעות כרטיסי אשראי, ומשום שקצב גידול אשראי כאמור באמצעות כרטיסי אשראי גבוה משמעותית מקצב גידול האשראי הצרכני, הרי שמשקלו בסך האשראי הצרכני גדל וצפוי לגדול באופן משמעותי.

למרות השימוש הנרחב בכרטיסי אשראי, כיום אין בישראל הסדרה חוקית לפעילות הנפקה של כרטיסי אשראי בידי גופים שאינם תאגידי עזר בנקאיים. כחלק מהאסדרה הכוללת של שוק האשראי החוץ־בנקאי והחיבטים הנלווים לו, מוצע להסדיר פעילות זו במסגרת התיקון המוצע.

כך מוצע להסדיר את התנהלותם של נותני שירותי אשראי, כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, המבקשים להנפיק כרטיסי אשראי, ולהסיר חסמים העומדים לפניהם באופן שיאפשר תשתית נאותה ומספקת לפעילותם ויבטיח את תקינותה. הסדרה כאמור עשויה להעלות את רמת התחרות בענף, להפחית את העמלות שמשלם הצרכן ולהגדיל את היצע האשראי במשק. לצורך כך, מוצע להגדיר סוג רישיון נוסף, "רישיון הנפקה", שיאפשר לנותן שירותי אשראי ולבעל רישיון למתן שירותי פיקדון

""אגודה" – אגודה רשומה כהגדרתה בפקודת האגודות השיתופיות[48];";

(ב) בהגדרה "דירקטור" או "דירקטוריון", במקום "בחברה וכל בעל תפקיד" יבוא "בחברה, חבר ועד או ועד באגודה, וכל בעל תפקיד";

(ג) ההגדרה "היקף פעילות נרחב" – תימחק;

(ד) אחרי ההגדרה "חוק החברות" יבוא:

""חוק הפיקוח על הביטוח" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א–1981[49];";

(ה) אחרי ההגדרה "המפקח" יבוא:

""המפקח על הבנקים" – מי שהתמנה לפי סעיף 5 לפקודת הבנקאות, 1941[50];";

(ו) ההגדרה "מתן אשראי" – תימחק;

(ז) במקום ההגדרה "נותן שירותים פיננסיים" יבוא:

""נותן שירותים פיננסיים" – בעל רישיון למתן שירותים פיננסיים;";

דברי הסבר

ואשראי, שהם בעלי רישיון מורחב, לעסוק נוסף על פעילות מתן האשראי, בהנפקת כרטיסי אשראי. כמו כן מוצע כי הרגולטור האמון על בעלי רישיונות הנפקה יהיה המפקח על שירותים פיננסיים מוסדרים.

יצוין כי בימים אלה נעשית עבודת הכנה בין־משרדית לגיבוש תזכיר חוק אשר יסדיר באופן כולל את תחום שירותי התשלום, לרבות הנפקת כרטיסי אשראי. עם זאת, בשל הרצון לאפשר כבר עתה כניסה של שחקנים חדשים לשוק זה, ולהסיר חסמים, מוצע לקדם במקביל את התיקון המוצע לעניין רישיון הנפקה. יובהר כי עם השלמת החקיקה של תזכיר החוק הכולל, ייתכנו שינויים בדרישות הרגולטוריות ובתנאי הרישיון לפי התיקון המוצע.

הוראות התיקון המוצע מרחיבות כאמור את חוק הפיקוח על שירותים מוסדרים כך שהאסדרה והפיקוח מכוחו יחולו גם על בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ועל בעלי רישיונות כאמור שהם בעלי רישיון הנפקה. בהתאם לכך ולשם הותרת אפשרות להוספת מקטעים נוספים בעתיד כחלק מהסדרה הכוללת של התחום, בהתאם להחלטת הצוות, יש צורך בשינוי מבני של החוק. על כן מוצע לתקן את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים כך שיכלול פרק כללי מקדים של הגדרות משותפות הרלוונטיות לכלל בעלי הרישיונות, פרק לעניין בעלי רישיון למתן אשראי ובעלי רישיון למתן שירות בנכס פיננסי, פרק לעניין נותני שירותי פיקדון ואשראי, פרק לעניין רישיון הנפקה, ופרקים אשר יחילו הוראות משותפות לעניין כל בעלי הרישיונות הנזכרים לעיל (להלן – נותני שירותים פיננסיים).

התיקון המוצע המתפרסם בזה מהווה כאמור צעד נוסף מהצעדים המתוכננים ליישום המלצות ומסקנות הצוות הבין־משרדי. בהמשך מוצע לעגן בחקיקה גם הסדרים לעניין שירותים פיננסיים נוספים ובכללם: עיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי בלא ריבית, שירותי תשלום ושירותי תיווך באמצעות פלטפורמות להעברת נכסים (דוגמת פלטפורמות ה־P2P). המטרה ליצור בסופו של התהליך אסדרה כוללת מקיפה וקוהרנטית ככל האפשר של כל שוק מתן השירותים הפיננסיים והגופים הפועלים בו, כך ששוק זה יהיה שוק משוכלל תחרותי, הוגן, יעיל ויציב.

לפסקה (1)

מוצע להוסיף הגדרות של מונחים המשמשים בתיקון המוצע וכן למחוק או לתקן הגדרות של מונחים קיימים בחוק כדי להתאימם לשינוי המבני המוצע.

להגדרה "דירקטור" או "דירקטוריון" – במסגרת התיקון המוצע, מוצע להוסיף פיקוח ואסדרה על גופים אשר יעסקו במתן שירותי פיקדון ואשראי שיוכלו לפעול במסגרת תאגידית של אגודה רשומה כמשמעותה בחוק האגודות השיתופיות. מוצע להתאים את ההגדרה הקיימת ולקבוע כי לעניין אגודה, הוועד כהגדרתו בפקודת האגודות השיתופיות, חבר ועד וכן כל בעל תפקיד או גוף הממלא תפקיד מקביל או דומה לתפקיד האמור, ייחשבוכדירקטוריון וכדירקטור לעניין חוק זה.

להגדרה "נותן שירותים פיננסיים" – מוצע לתקן את ההגדרה הקיימת ולקבוע כי נותן שירותים פיננסיים הוא בעל רישיון למתן שירותים פיננסיים, הגדרה הכוללת את כל בעלי הרישיונות לפי החוק או התיקון המוצע. באופן זה נותן שירותים פיננסיים הוא מי שעוסק במתן אשראי או במתן שירות בנכס פיננסי והוא בעל רישיון בהתאם להוראות פרק ג' המוצע, מי שעוסק במתן שירותי פיקדון ואשראי כהגדרתם המוצעת, והוא בעל רישיון בהתאם להוראות פרק ג'1 המוצע וכן מי שעוסק בהנפקה והוא בעל רישיון הנפקה כהגדרתו בפרק ג'2 המוצע. מכוח הגדרה

[48] חוקי א"י, כרך א', עמ' 336, (ע) 360, (א) 360.

[49] ס"ח התשמ"א, עמ' 208.

[50] ע"ר 1134, תוס' 1, עמ' 69, (ע) 69, (א) 85.

(ח) ההגדרות "נכס פיננסי" ו"צבר אשראי" – יימחקו;

(ט) ההגדרה "רישיון" – תימחק;

(י) במקום ההגדרות "רישיון בסיסי" ו"רישיון מורחב" יבוא:

""רישיון בסיסי" ו"רישיון מורחב" – כהגדרתם בסעיפים 11א או 25א, לפי העניין;";

"רישיון הנפקה" – כהגדרתו בסעיף 25י;";

(יא) במקום ההגדרות "רישיון למתן אשראי" ו"רישיון למתן שירות בנכס פיננסי" יבוא:

""רישיון למתן אשראי" ו"רישיון למתן שירות בנכס פיננסי" – כהגדרתם בסעיף 11א;

"רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי" – כהגדרתו בסעיף 25א;

"רישיון למתן שירותים פיננסיים" – כל אחד מאלה:

(1) רישיון למתן אשראי;

(2) רישיון למתן שירות בנכס פיננסי;

(3) רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי;

(4) רישיון הנפקה;

"הרשם" – רשם האגודות השיתופיות כמשמעותו בפקודת האגודות השיתופיות;";

(יב) ההגדרה "שירות בנכס פיננסי" – תימחק;

(יג) במקום ההגדרה "שירות פיננסי" יבוא:

""שירות פיננסי" – כל אחד מאלה:

(1) מתן אשראי כהגדרתו בסעיף 11א;

(2) שירות בנכס פיננסי, כהגדרתו בסעיף 11א;

דברי הסבר

רחבה זו יחולו על בעלי הרישיונות האמורים כל החובות המוטלות בחוק על נותני שירותים פיננסיים.

במקביל, בכל אחד מהפרקים הרלוונטיים נקבעו הגדרות ל"רישיון" ולסוג העיסוק המחייב ברישיון, המתייחסות לאותו פרק בלבד.

להגדרה "רישיון למתן שירותים פיננסיים" – בהגדרה זו מפורטים כל סוגי הרישיונות הניתנים לפי התיקון המוצע. על פי המוצע יהיה המפקח מוסמך לתת שני סוגים נוספים של רישיונות לעיסוק במתן שירותים פיננסיים – רישיון לעיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי ורישיון הנפקה.

להגדרה "שירות פיננסי" – מוצע לתקן את הגדרת שירות פיננסי כך שתכלול כל פעולה של שירות בנכס פיננסי ושל מתן אשראי כהגדרתם בפרק ג' המוצע, כל פעולה של מתן שירותי פיקדון ואשראי כהגדרתם המוצעת בפרק ג'1 וכל פעולה של הנפקה כהגדרתה בפרק ג'2.

ההגדרות "היקף פעילות נרחב", "מתן אשראי", "נכס פיננסי", "צבר אשראי", "רישיון", "רישיון למתן אשראי", "רישיון למתן שירות בנכס פיננסי" ו"שירות בנכס פיננסי" – הועברו במסגרת התיקון מפרק ההגדרות הכללי לפרקים הספציפיים בחוק הרלוונטיים להם.

ההגדרות "רישיון בסיסי" ו"רישיון מורחב" תוקנו והותאמו למסגרת המוצעת כך שיחולו גם על רישיונות למתן שירותי פיקדון ואשראי. הגדרות אלה חוזרות באופן מפורט גם בפרקים הרלוונטיים המסדירים את בעלי הרישיונות הספציפיים.

כמו כן, בשל השימוש שנעשה בשמות הרישיונות השונים בחלק ההוראות שמשותפות לכלל בעלי הרישיונות, נוספו בחלק ההגדרות הכללי הגדרות נפרדות לכל סוג של רישיון תוך הפניה להגדרת העיסוק הספציפי הנוגע לאותו רישיון, בפרק הרלוונטי שבו הוא מוסדר.

(3) שירותי פיקדון ואשראי, כהגדרתם בסעיף 25א;

(4) הנפקה של כרטיסי אשראי כהגדרתה בסעיף 25י;";

(2) בסעיף 3 –

(א) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(1א) הגברת הנגישות לשירותים פיננסיים;

(1ב) הגברת שקיפות המידע ונגישות המידע ללקוחות של נותני שירותים פיננסיים;";

(ב) אחרי פסקה (5) יבוא:

"(6) לעניין מתן שירותי פיקדון ואשראי כאמור בפרק ג'1 – קידום מטרות חברתיות ועזרה הדדית.";

(3) בסעיף 4(א), במקום "ואם הדבר נדרש נוכח הסיכון העלול להיגרם למערכת הפיננסית – גם כדי למנוע פגיעה ביכולתו של נותן השירותים הפיננסיים לקיים את התחייבויותיו" יבוא "וכדי למנוע פגיעה ביכולתו של נותן השירותים הפיננסיים לקיים את התחייבויותיו";

(4) אחרי סעיף 5 יבוא:

"סימן ב'1: ניהול מרשמים

ניהול מרשמים של נותני שירותים פיננסיים

5א. (א) המפקח ינהל מרשמים של נותני שירותים פיננסיים כמפורט להלן:

(1) מרשם של בעלי רישיונות למתן אשראי;

(2) מרשם של בעלי רישיונות למתן שירות בנכס פיננסי;

(3) מרשם של בעלי רישיונות למתן שירותי פיקדון ואשראי;

(4) מרשם של בעלי רישיונות הנפקה.

דברי הסבר

לפסקה (2)

סעיף 3 לחוק קובע מהם השיקולים שעל המפקח לשקול בביצוע תפקידיו ובהפעלת סמכויותיו מכוח החוק. בהתאם לקביעה כי המפקח האמור בחוק יהיה הרגולטור אשר יפקח גם על בעלי רישיונות למתן שירותי פיקדון ואשראי, מוצע להוסיף שיקולים נוספים אשר ינחו את המפקח. בין השאר מוצע כי לעניין בעלי רישיונות למתן שירותי פיקדון ואשראי יביא המפקח בחשבון גם קידום מטרות חברתיות ועזרה הדדית, שכן זהו מאפיין מהותי העומד בבסיס פעילותם של בעלי רישיונות כאמור. יובהר כי רשימת השיקולים הקבועה בסעיף לאחר תיקונו המוצע אינה רשימה ממצה.

לפסקה (3)

מוצע לתקן את סעיף 4(א) לחוק כך שיובהר כי המפקח רשאי לתת הוראות הנוגעות לדרכי פעולתם וניהולם של נותני שירותים פיננסיים גם כדי למנוע באופן כללי פגיעה ביכולתו של נותן שירותים פיננסיים לקיים את התחייבויותיו ולא רק כאשר הדבר נדרש נוכח סיכון העלול להיגרם למערכת הפיננסית.

לפסקה (4)

מוצע להוסיף לחלק הכללי של החוק את סעיף 5א ולקבוע כי המפקח ינהל מרשמים מעודכנים של נותני שירותי פיננסיים בחלוקה לסוגי בעלי הרישיונות למתן שירותים פיננסיים לפי החוק, וכי המרשמים יהיו פתוחים לעיון הציבור. זאת כדי להבטיח שקיפות וליידע את הציבור בדבר נותני השירותים הפיננסיים המפוקחים לפי החוק. בהתאם, מוצע לבטל את סעיף 25 לחוק אשר עניינו בניהול מרשם של בעלי רישיונות למתן אשראי או למתן שירות בנכס פיננסי בלבד (ראה דברי ההסבר לפסקה (19)).

(ב) במרשמים לפי סעיף קטן (א) יכלול המפקח, בין השאר, פרטים אלה:

(1) פרטי נותן השירותים הפיננסיים, סוג הרישיון שבידו ותקופת תוקפו אם נקבעה;

(2) נותני שירותים פיננסיים שרישיונם הותלה, בהתאם להוראות סעיפים 23, 25ט או 25טז, לפי העניין;

(3) פרסום בדבר עיצום כספי שהוטל על נותן השירותים הפיננסיים, בכפוף להוראות סעיף 92.

(ג) המרשמים יהיו פתוחים לעיון הציבור באתר האינטרנט של המפקח.";

(5) במקום כותרת פרק ג' יבוא:

"**פרק ג': רישיון למתן שירות בנכס פיננסי ורישיון למתן אשראי**";

(6) לפני סעיף 12, תחת כותרת פרק ג' יבוא:

"הגדרות

11א. בפרק זה –

"היקף פעילות נרחב" –

(1) לעניין עיסוק במתן שירות בנכס פיננסי – מחזור עסקים העולה על 30 מיליון שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע השר באישור ועדת הכספים של הכנסת;

(2) לעניין עיסוק במתן אשראי – צבר אשראי העולה על 25 מיליון שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע השר באישור ועדת הכספים של הכנסת;

"מתן אשראי" – מתן אשראי דרך עיסוק, למעט הנפקה של כרטיסי אשראי כהגדרתה בסעיף 25י ופעולות נוספות שקבע השר באישור ועדת הכספים של הכנסת, ולרבות העמדת מסגרת אשראי, בין השאר באחת מאלה:

(1) ניכיון שיקים, שטרי חוב ושטרי חליפין כמשמעותם בפקודת השטרות[51];

(2) מתן אשראי כנגד המחאת זכותו של מקבל האשראי לקבל נכסים פיננסיים מאחר, שלא כאמור בפסקה (1), לרבות שירותי ניכיון כהגדרתם בסעיף 7א לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א–1981[52];

דברי הסבר

לפסקה (5)

עקב השינוי המבני המוצע ובשל הצורך בהוספת פרקים נוספים בהמשך החוק לעניין רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ורישיון הנפקה, מוצע לתקן את כותרת פרק ג' כך שתיקרא "רישיון למתן שירות בנכס פיננסי ורישיון למתן אשראי" וההוראות המופיעות בו יחולו על בעלי רישיונות כאמור.

לפסקה (6)

מוצע לקבוע סעיף הגדרות לעניין פרק ג', ולהעביר אליו מסעיף 1 לחוק את כל הגדרות המונחים הרלוונטיים

[51] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 2, עמ' 12.

[52] ס"ח התשמ"א, עמ' 258.

(3) מתן אשראי אגב מימון רכישה או השכרה של נכס או שירות, למעט מתן אשראי כאמור בידי מוכר הנכס או נותן השירות דרך עיסוק או משכירו, שהוא אחד מאלה:

(א) מתן אשראי ללקוח בודד בסכום הנמוך מ־30,000 שקלים חדשים, או מסכום אחר שקבע השר באישור ועדת הכספים של הכנסת;

(ב) מתן אשראי בידי מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק, גם שלא למטרות רווח, שעיסוקו במכירת נכסים או במתן שירותים שאינם פיננסיים, למי שאינו צרכן כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א–1981[53];

(ג) מתן אשראי שהתקיימו לגביו תנאים שקבע השר, לרבות לעניין תקופת האשראי או לעניין שיעור הריבית, באישור ועדת הכספים של הכנסת;

(4) מתן ערבות להתחייבות של אחר;

(5) מתן אשראי שכנגדו משועבד נכס בלא זכות חזרה אל מקבל האשראי בשל אי־קיום החיוב;

"נכס פיננסי" – כל אחד מאלה:

(1) מזומן;

(2) שיק, שטר חוב או שטר חליפין כמשמעותם בפקודת השטרות;

(3) המחאה בנקאית או המחאת נוסעים;

(4) פיקדון כספי;

(5) נייר ערך למוכ"ז כמשמעותו בחוק החברות;

(6) לוחית או חפץ אחר המיועדים לרכישת נכסים או שירותים, שניתן לצבור בהם ערך כספי מעל סכום שקבע השר;

(7) מטבע וירטואלי;

(8) נכס פיננסי אחר שקבע השר באישור ועדת הכספים של הכנסת;

דברי הסבר

לעניין בעל רישיון למתן אשראי או בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי בלבד. לעניין הגדרת "מתן אשראי" מוצע להבהיר כי אינה כוללת הנפקה של כרטיסי אשראי. הנפקת כרטיסי אשראי היא על פניה פעולה שיכולה להיחשב כחלק ממתן אשראי, שכן היא טומנת בחובה מתן אשראי ללקוח באמצעות כרטיס האשראי, ואולם לאור זאת שבמסגרת התיקון מוצע לייחד אסדרה ורישוי ספציפיים לפעילות של הנפקת כרטיסי אשראי, לא תיחשב הנפקת כרטיסי אשראי כחלק מהגדרת מתן אשראי, ועיסוק בהנפקה כאמור יחייב רישיון ייעודי.

[53] ס"ח התשמ"א, עמ' 248.

"צבר אשראי" – סך כל החובות כלפי בעל רישיון למתן אשראי, בשל אשראי שנתן בפועל, בתוספת 10% מסך מסגרות האשראי שנתן; לעניין זה, "מסגרת אשראי" – התחייבות להעמדת אשראי בסכום מסוים, בניכוי סך האשראי שניתן בפועל מתוך הסכום האמור;

"רישיון" – רישיון למתן שירות בנכס פיננסי או רישיון למתן אשראי;

"רישיון בסיסי" – רישיון למתן שירות בנכס פיננסי או רישיון למתן אשראי, לעיסוק במתן שירות או אשראי כאמור, לפי העניין, בהיקף פעילות שאינו היקף פעילות נרחב;

"רישיון מורחב" – רישיון למתן שירות בנכס פיננסי או רישיון למתן אשראי, לעיסוק במתן שירות או אשראי כאמור, לפי העניין, בהיקף פעילות נרחב;

"רישיון למתן אשראי" – רישיון לעסוק במתן אשראי שניתן לפי פרק זה, בין שהוא רישיון בסיסי ובין שהוא רישיון מורחב;

"רישיון למתן שירות בנכס פיננסי" – רישיון לעסוק במתן שירות בנכס פיננסי, שניתן לפי פרק זה, בין שהוא רישיון בסיסי ובין שהוא רישיון מורחב;

"שירות בנכס פיננסי" – כל פעולה מהפעולות המפורטות להלן, שאין בה מתן אשראי, הנעשית דרך עיסוק:

(1) החלפה של נכס פיננסי בנכס פיננסי אחר, לרבות פדיון, פריטה, המרה, מכירה או העברה של נכס פיננסי;

(2) ניהול או שמירה של נכס פיננסי, לרבות באמצעות כספת.";

(7) בסעיף 12 –

(א) בסעיף קטן (ב), במקום "במתן שירות פיננסי" יבוא "במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי";

דברי הסבר

לפסקאות (7), (9), (10), (12) עד (15), (17) ו־(18)

מוצע לתקן את הסעיפים הרלוונטיים בפרק ג' לחוק כך שבהתאם לשינוי המבני המוצע, האמור בהם יחול רק לעניין בעלי רישיון למתן אשראי ובעלי רישיון למתן שירות בנכס פיננסי.

לפסקה (7)

סעיף 12(ג) לחוק עניינו עיסוק במתן אשראי או במתן שירות בנכס פיננסי בהיקף פעילות נרחב בלי להחזיק ברישיון מורחב. מוצע להחליפו בהסדר בהיר יותר המותאם להסדר שמוצע לקבוע לעניין זה גם ביחס לרישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי (ראה דברי הסבר לסעיף 25ב(ב) ו־(ג) המוצעים). וזה נוסחו של סעיף 12(ג) שמוצע להחליפו:

"חובת רישוי

12. ...

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), נותן שירותים פיננסיים רשאי לעסוק במתן שירותים פיננסיים בהיקף פעילות נרחב גם אם אין בידו רישיון מורחב בהתקיים כל אלה:

(1) היקף פעילותו אינו עולה על פי שניים מהיקף הפעילות הנרחב המזערי הנדרש לקבלת רישיון מורחב;

(2) הוא הגיש בקשה לקבלת רישיון מורחב בתוך 30 ימים מהמועד שבו היקף פעילותו היה להיקף פעילות נרחב וכל עוד לא ניתנה החלטה בבקשתו."

(ב) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), מי שבידו רישיון כאמור בסעיף קטן (א) רשאי לעסוק במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי, בהיקף פעילות נרחב, גם אם אין בידו רישיון מורחב, אם הגיש בקשה לקבלת רישיון מורחב עד תום 30 ימים מהמועד שבו היקף פעילותו היה להיקף פעילות נרחב וכל עוד מתקיימים בו שניים אלה:

(1) טרם ניתנה החלטה בבקשתו לקבלת רישיון מורחב;

(2) היקף פעילותו אינו עולה על פי שניים מהיקף הפעילות הנרחב המזערי הנדרש לקבלת רישיון מורחב.";

(8) בסעיף 13(א) –

(א) בפסקה (3), במקום "בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א–1981" יבוא "בחוק הפיקוח על הביטוח";

(ב) בפסקה (4), במקום "בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005" יבוא "בחוק הפיקוח על קופות גמל";

(ג) אחרי פסקה (14) יבוא:

"(14א) בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי;";

(ד) בפסקה (15), במקום הסיפה החל במילים "לעניין זה" יבוא "לעניין זה, "ריבית" – כהגדרתה בסעיף 25א";

(9) בסעיף 14, במקום "לעיסוק במתן שירות פיננסי" יבוא "לפי פרק זה";

(10) בסעיף 15 –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) בפסקה (3), בכל מקום, במקום "במתן שירותים פיננסיים" יבוא " במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי, לפי העניין";

(2) בפסקה (4), במקום "בנותן שירותים פיננסיים" יבוא "בבעל רישיון";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "במתן שירותים פיננסיים" יבוא "במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי, לפי העניין";

(11) בסעיף 16(ב), בפסקה (1), בסופה יבוא "וסיכוייו להגשימה";

(12) בסעיף 17(א)(1), במקום "סוגי השירותים הפיננסיים" יבוא "תחומי העיסוק במסגרת השירות הפיננסי";

דברי הסבר

לפסקה (8)

סעיף 13 לחוק מפרט את הגופים שחובת הרישוי לפי פרק ג' אינה חלה עליהם. גופים אלה הם גופים ציבוריים המפוקחים על ידי רגולטור אחר. בהתאם להוספת פרק חדש לחוק הנוגע לאסדרת עיסוקם של נותני שירותי פיקדון ואשראי, מוצע לתקן את סעיף 13 לחוק ולהחריג מחובת הרישוי לפי פרק ג' גם את בעלי הרישיונות למתן שירותי פיקדון ואשראי. בעלי רישיונות כאמור יהיו מפוקחים ומוסדרים מכוח פרק ג'1 המוצע ויחויבו לקבל רישיון על פי הוראותיו.

עוד מוצע לתקן את פסקה (15) לסעיף 13 האמור ולקבוע כי ריבית לעניין פסקה זו היא ריבית כהגדרתה בפרק ג'1 (ראה דברי הסבר להגדרת "ריבית" בסעיף 25א המוצע).

לפסקה (11)

מוצע לתקן את סעיף 16(ב) לחוק ולקבוע כי בבואו של המפקח להחליט בבקשה למתן רישיון מורחב עליו להביא בחשבון, לעניין התכנית העסקית של מבקש הרישיון, גם את סיכוייו של המבקש להגשימה.

(13) בסעיף 19 –

(א) במקום כותרת השוליים יבוא "פירוט תחומי העיסוק ברישיון";

(ב) במקום "סוגי השירותים הפיננסיים" יבוא "תחומי העיסוק במסגרת השירות הפיננסי" ובמקום "נותן השירותים הפיננסיים" יבוא "בעל הרישיון";

(14) בסעיף 20, במקום "לכלל נותני השירותים הפיננסיים" יבוא "לכלל בעלי הרישיונות" ובמקום "לנותן שירותים פיננסיים מסוים" יבוא "לבעל רישיון מסוים";

(15) בסעיף 21, בכל מקום, במקום "נותן שירותים פיננסיים" יבוא "בעל רישיון";

(16) בסעיף 22 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "נותן שירותים פיננסיים" יבוא "בעל רישיון" והמילים "או נפתחה נגדו חקירה פלילית או הוגש נגדו כתב אישום בעבירות לפי סעיף 15(א)(3)" – יימחקו;

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) על אף הוראות סעיף קטן (א), החובה למסור למפקח הודעה על פתיחה בחקירה פלילית או הגשת כתב אישום בעבירות לפי סעיף 15(א)(3) תחול רק לגבי חקירה או הגשת כתב אישום לגבי תאגיד, ולעניין דיווח כאמור לא תחול החובה לצרף מסמכים כאמור בסעיף קטן (א).";

(17) בסעיף 23 –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) בפסקה (3), במקום "נותן השירותים הפיננסיים" יבוא "בעל הרישיון";

(2) בפסקה (4), במקום "נותן השירותים הפיננסיים" יבוא "בעל הרישיון", במקום "במתן השירותים האמורים" יבוא "במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי, לפי העניין" ובמקום "לעסוק במתן השירותים במשך" יבוא "לעסוק בכך, במשך";

(3) בפסקאות (5) ו־(6), במקום "נותן השירותים הפיננסיים" יבוא "בעל הרישיון";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "לנותן השירותים הפיננסיים" יבוא "לבעל הרישיון";

(ג) בסעיף קטן (ג), במקום "להתלות את רישיונו של נותן שירותים פיננסיים" יבוא "להתלות רישיון";

(18) בסעיף 24(א), במקום "נותן שירותים פיננסיים" יבוא "בעל רישיון";

(19) סעיף 25 – בטל;

דברי הסבר

לפסקה (16)

מוצע לתקן את סעיף 22 לחוק כך שבמסגרת החובה החלה על בעל רישיון לדווח למפקח על שינויים בפרט מהפרטים שמסר בבקשתו לקבל רישיון, החובה לדווח על כך שנפתחה כנגדו חקירה פלילית או הוגש כנגדו כתב אישום בעבירות שלפי סעיף 15(א)(3) לחוק, תחול רק לגבי חקירה או כתב אישום לעניין תאגיד ולא לעניין יחיד, ועל דיווח כאמור לא תחול החובה לצרף מסמכים. תיקון זה נובע מכך שלמפקח קיימת גישה למרשם הפלילי של כל בעל רישיון ועל כן המידע חשוף לפניו, ואין מקום לדרוש גם מבעל הרישיון עצמו לצרפו במסגרת הגשת הבקשה לרישיון.

לפסקה (19)

לאור הוספת סעיף 5א המוצע הקובע סעיף ניהול מרשמים רחב המכיל בתוכו ניהול מרשמים לכל סוגי בעלי הרישיונות לפי התיקון המוצע, מוצע לבטל את סעיף 25

(20) לפני כותרת פרק ד' יבוא:

"פרק ג'1: רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי

הגדרות

25א. בפרק זה –

"אשראי" – כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי);

"היקף פעילות בנקאי" – צבר פיקדונות או צבר אשראי העולה על מיליארד וחצי שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע השר בהסכמת נגיד בנק ישראל;

"היקף פעילות נרחב" – צבר פיקדונות העולה על 50 מיליון שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע השר, או צבר אשראי העולה על 25 מיליון שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע השר;

דברי הסבר

לחוק הקובע כי המפקח ינהל מרשם של בעלי רישיונות למתן אשראי או למתן שירות בנכס פיננסי בלבד, באופן שאינו תואם את השינוי המבני המוצע (ראה דברי הסבר לפסקה (4)).

וזה נוסחו של סעיף 25 שמוצע לבטלו:

"ניהול מרשם של נותני השירותים הפיננסיים

25. (א) מפקח ינהל מרשם של בעלי רישיונות למתן שירותים פיננסיים שיכלול, בין השאר, פרטים אלה:

(1) פרטי בעל הרישיון, סוג הרישיון שבידו ותקופת תוקפו אם נקבעה;

(2) נותני שירותים פיננסיים שרישיונם הותלה בהתאם להוראות סעיף 23;

(3) פרסום בדבר עיצום כספי שהוטל על בעל הרישיון בכפוף להוראות סעיף 92.

(ב) המרשם יהיה פתוח לעיון הציבור באתר האינטרנט של המפקח."

לפסקה (20)

מוצע לקבוע את הוספת פרק ג'1 לחוק שכותרתו "רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי". בפרק זה מוצע להסדיר את דרך הגשת בקשת הרישיון של מי שמבקש לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי, את התנאים והשיקולים שלוקח המפקח בחשבון בבואו לתת רישיון כאמור, וכן את התנאים שבהם רשאי המפקח לבטל או להתלות רישיון כאמור. לצד קביעת הוראות חדשות ייחודיות לבעלי רישיונות למתן שירותי פיקדון ואשראי, נקבעו גם הוראות המחילות הוראות מסוימות הקבועות בפרק ג' על בעלי רישיונות אלה, מקום שאין הבדל בהסדרתם המוצעת.

לסעיף 25א המוצע

מוצע להוסיף הגדרות של מונחים חדשים הרלוונטיים לעניין בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, וזאת במסגרת ההתאמה לשינוי המבני המוצע.

להגדרות "אשראי", "מתן אשראי" ו"קבלת פיקדונות" – ההגדרות המוצעות לקוחות מחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א–1981 (להלן – חוק הבנקאות (רישוי)), זאת בשל פעילותם של נותני שירותי פיקדון ואשראי, הדומה באופן מהותי לפעילותם של תאגידים בנקאיים ובשל הצורך ליצור התאמה של סוגי העיסוקים המוסדרים בחוק ובתיקון המוצע אל מול סוגי העיסוקים המוסדרים בחוק הבנקאות (רישוי). גם כאן, בדומה להגדרת "מתן אשראי" שבפרק ג', יובהר כי הנפקת כרטיסי אשראי היא על פניה פעולה שיכולה להיחשב כחלק ממתן אשראי אגב פעילות של מתן שירותי פיקדון ואשראי, שכן היא טומנת בחובה מתן אשראי ללקוח באמצעות כרטיס האשראי, ואולם לאור זאת שבמסגרת התיקון מוצע לייחד אסדרה ורישוי ספציפיים לפעילות של הנפקת כרטיסי אשראי, לא תיחשב הנפקת כרטיסי אשראי כחלק מהגדרת מתן אשראי, ועיסוק בהנפקה כאמור יחייב רישיון ייעודי.

עוד יובהר כי השימוש במונח "צבר אשראי" בהוראות פרק ג'1 המוצע מתייחס למונחים "אשראי" ו"מתן אשראי" כהגדרתם באותו פרק.

להגדרות "היקף פעילות בנקאי" ו"צבר פיקדונות" – בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי עוסקים, כאמור לעיל, בפעילות המקבילה לפעילות הבסיסית של תאגידים בנקאיים, לפיכך מוצע לקבוע רף מסוים המבטא היקף פעילות של בעל רישיון, כך שכל בעל רישיון שהיקף הפעילות שלו גבוה מרף זה, יחויב בקבלת רישיון מאת נגיד בנק ישראל בהתאם לחוק הבנקאות (רישוי). הרף שנקבע הוא צבר פיקדונות או צבר אשראי שעולה על מיליארד וחצי שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע שר האוצר (להלן – השר) בהסכמת נגיד בנק ישראל.

לעניין זה מוצע לחשב "צבר פיקדונות" כסך כל החובות של נותן שירותי פיקדון ואשראי, בשל קבלת פיקדונות בפועל.

להגדרות "היקף פעילות נרחב", "רישיון בסיסי" ו"רישיון מורחב" – מכיוון שאין מקום להחיל על העסקים הקטנים את אותה הרגולציה שיש להחיל על העסקים הגדולים יותר, יש מקום ליצור שתי רמות של רישוי, בדומה לקבוע

לעניין רישיונות מכוח פרק ג' המוצע. לפיכך מוצע לקבוע רף מסוים המבטא היקף פעילות, כך שכל עוסק שהיקף הפעילות שלו נמוך מרף זה, יחויב ב"רישיון בסיסי", וכל עוסק שהיקף הפעילות שלו גבוה מרף זה, יחויב ב"רישיון מורחב" שיאפשר לו לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי בהיקף פעילות נרחב.

הרף שנקבע הוא צבר פיקדונות העולה על 50 מיליון שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע השר, וצבר אשראי העולה על 25 מיליון שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע השר.

להגדרה "פיקדון" – מוצע לקבוע לעניין זה הגדרה רחבה, בדומה להגדרת "פיקדונות כספיים" הקיימת בחוק הבנקאות (רישוי), ולהבהיר כי פיקדון ייחשב ככל תשלום לרבות הלוואה, מענק או תרומה, למעט תשלום מסוג שקבע השר, שמקנה לנותן התשלום כאמור אחד מאלה:

(א) זכות לקבל חזרה לפחות חלק מהתשלום האמור, או להמחות את הזכות לאדם שלישי מסוים, אחד או יותר;

(ב) זכות לקבל מענק או הלוואה ממקבל התשלום, או להמחות זכות זו לאדם שלישי מסוים, אחד או יותר.

כמו כן מוצע לקבוע כי השר יהיה רשאי לקבוע תנאים נוספים שבהתקיימם יראו תשלום כאמור כפיקדון.

יצוין שההבהרה האמורה לעניין פיקדונות נועדה לחדד את הפרשנות הקיימת כיום הלכה למעשה למונח "פיקדונות כספיים" שבחוק הבנקאות (רישוי), ולפיה הגדרת פיקדונות חלה גם על תרומות שאינן תרומות "מוחלטות", שבהן נותן התרומה אינו מצפה לקבל תמורה כלשהי בעד כספו, ואינו מצפה לקבל את כספו חזרה, והכול בין בעצמו ובין על ידי אדם שלישי. כמו כן יובהר כי תרומה שיש בצידה זכות מותנית לעניין קבלת סכום התמורה חזרה, כולו או חלקו, תיחשב גם היא כפיקדון בהתאם להגדרה זו, ואין נפקא מינה לעניין זה אם קבלת התמורה תלויה בהתקיימותו של תנאי כזה או אחר.

עוד יובהר כי לעניין המחאת זכות לאדם שלישי מסוים, אחד או יותר הכוונה היא לכך שנותן התשלום בוחר באופן אישי את זהותו של צד ג' או של צדדי ג' שאליהם תומחה הזכות. כך למשל, אדם שנותן לגורם המתווך סכום כסף במטרה שבעתיד יועבר סכום זה, כולו או חלקו לידי ילדו או ילדיו, נחשב כמפקיד פיקדון. לעומת זאת, אדם שנותן סכום כסף לגורם מתווך במטרה שסכום זה יועבר כמלגה לסטודנטים מיעוטי יכולת לא ייחשב כמפקיד פיקדון.

להגדרה "ריבית" – מוצע לקבוע כי ריבית לעניין פרק ג'1 המוצע היא כל תמורה הניתנת בקשר עם מתן אשראי או

"מתן אשראי" – כהגדרתו בסעיף 21(ב) לחוק הבנקאות (רישוי), למעט הנפקה של כרטיסי אשראי כהגדרתה בסעיף 25י;

"פיקדון" – כל תשלום, לרבות הלוואה, מענק או תרומה, שמתקיים לגביו אחד מאלה ולמעט תשלום מסוג שקבע השר:

(1) יש בצדו זכות לקבלו חזרה, כולו או חלקו, בין שהזכות היא של נותן התשלום ובין שהומחתה או הוקנתה לאדם שלישי;

(2) יש בצדו זכות לקבל מענק או אשראי ממקבל התשלום, בין שהזכות היא של נותן התשלום ובין שהומחתה או הוקנתה לאדם שלישי;

(3) מתקיימים לגביו תנאים אחרים שקבע השר;

"צבר אשראי" – כהגדרתו בסעיף 11א, בשינויים המחויבים;

"צבר פיקדונות" – סך כל החובות של בעל רישיון, בשל קבלת פיקדונות בפועל;

"קבלת פיקדונות" – כהגדרת "קבלת פיקדונות כספיים" בסעיף 21(ב) לחוק הבנקאות (רישוי);

"ריבית" – כל תמורה הניתנת בקשר עם אשראי או פיקדון שיש בה משום תוספת לקרן, יהיה כינויה אשר יהיה, ולעניין פיקדון שבצדו זכות לקבלת אשראי, כאמור בפסקה (2) להגדרה "פיקדון" – לרבות הותרת חלק מכספי הפיקדון בידי נותן האשראי, בשל מתן האשראי, והכול למעט –

דברי הסבר

(1) עמלות לצורך כיסוי הוצאות תפעול, מסוג שקבע השר;

(2) החזר הוצאות סבירות שהוצאו בשל פיגור בהחזר האשראי, מסוג שקבע השר;

(3) כל סכום המתווסף לקרן עקב תנאי הצמדה לאחד מאלה:

(א) שער החליפין למטבע הישראלי או למטבע אחר שאישר המפקח, שמפרסם בנק ישראל;

(ב) מדד המחירים לצרכן, או מדד אחר שאישר המפקח, שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"רישיון" – רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי;

"רישיון בסיסי" – רישיון לעיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי בהיקף פעילות שאינו היקף פעילות נרחב;

"רישיון מורחב" – רישיון לעיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי בהיקף פעילות נרחב;

"רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי" – רישיון לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי, שניתן לפי פרק זה, בין שהוא רישיון בסיסי ובין שהוא רישיון מורחב;

"שירותי פיקדון ואשראי" – קבלת פיקדונות ומתן אשראי, כאחת, הנעשים דרך עיסוק, ובלבד שהפיקדונות או האשראי, כולם או חלקם, נושאי ריבית.

חובת רישוי

25ב. (א) אגודה שאינה תאגיד בנקאי לא תעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי, עד היקף פעילות בנקאי, אלא אם כן בידה רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ובהתאם לתנאי הרישיון.

דברי הסבר

קבלת פיקדון שיש בה משום תוספת לקרן, יהיה כינויה אשר יהיה. מוצע להבהיר כי לעניין פיקדון שבצדו זכות לקבלת אשראי, כאמור בדברי ההסבר להגדרה "פיקדון", גם הותרת חלק מכספי הפיקדון בידי נותן האשראי, בשל מתן האשראי, תיחשב כריבית לעניין זה.

מוצע לקבוע כי על אף ההגדרה הרחבה שלעיל, תוספות מסוימות לקרן לא ייחשבו כריבית:

(א) עמלות לצורך כיסוי הוצאות תפעול, מסוג שקבע השר;

(ב) החזר הוצאות סבירות שהוצאו בשל פיגור בהחזר האשראי, מסוג שקבע השר;

(ג) כל סכום המתווסף לקרן עקב תנאי הצמדה לאחד מאלה: שער החליפין של המטבע הישראלי, או שער חליפין למטבע אחר שאישר המפקח, שמפרסם בנק ישראל; מדד המחירים לצרכן, או מדד אחר שאישר המפקח, שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

להגדרות "רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי" ו"שירותי פיקדון ואשראי" – מוצע לקבוע כי עיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי המחייב ברישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי לפי התיקון המוצע, הוא עיסוק הטומן בחובו גביית ריבית בעד השירותים הניתנים. יובהר כי אין צורך שגם קבלת הפיקדונות וגם מתן האשראי יישאו שניהם ריבית כדי לסווג את העיסוק ככזה. כדי לחייב את העוסק ברישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי מספיק שאחד מסוגי הפעילות (שירות קבלת פיקדונות או שירות מתן אשראי) מתנהל תוך גביית ריבית או מתן ריבית, גם אם מדובר בשירות בעבור לקוח אחד.

לסעיף 25ב המוצע

לסעיף קטן (א)

חוק הבנקאות (רישוי) מסדיר בסעיף 21 לחוק ייחוד עיסוק לתאגידים בנקאיים וקובע בסעיף קטן (א)(1) שבו כי מי שאינו תאגיד בנקאי לא יעסוק, בקבלת פיקדונות כספיים

(ב) מי שבידו רישיון כאמור בסעיף קטן (א) לא יעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי בהיקף פעילות נרחב אלא אם כן בידו רישיון מורחב.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), מי שבידו רישיון כאמור בסעיף קטן (א) רשאי לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי בהיקף פעילות נרחב, גם אם אין בידו רישיון מורחב, אם הגיש בקשה לקבלת רישיון מורחב עד תום 30 ימים מהמועד שבו היקף פעילותו היה להיקף פעילות נרחב וכל עוד מתקיימים בו שניים אלה:

(1) טרם ניתנה החלטה בבקשתו לקבלת רישיון מורחב;

(2) היקף פעילותו אינו עולה על פי שניים מהיקף הפעילות הנרחב המזערי הנדרש לקבלת רישיון מורחב.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (א) והוראות סעיפים 21 ו־22א לחוק הבנקאות (רישוי), אגודה בעלת רישיון כאמור בסעיף

דברי הסבר

ובמתן אשראי כאחת. עוד מציין הסעיף האמור נסיבות של קבלת פיקדונות כספיים ושל מתן אשראי אשר מוחרגות מן ההגדרה, באופן שעשייתם על ידי מי שאינו תאגיד בנקאי, לא תיחשב כהפרה של ייחוד העיסוק.

כאמור בחלק הכללי לדברי ההסבר, מוצע להתיר לאגודה לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי עד היקף פעילות בנקאי, לחייב אותה לקבל רישיון לפי התיקון המוצע לצורך עיסוק זה, ולהוציאה ממסגרת הרישוי והפיקוח לפי חוק הבנקאות (רישוי).

לשם כך מוצע להחריג את סעיף ייחוד העיסוק בחוק הבנקאות (רישוי), כך שלא יחול על אגודה, שאינה תאגיד בנקאי, העוסקת במתן שירותי פיקדון ואשראי עד היקף פעילות בנקאי (ראה דברי ההסבר לסעיף 113ד המוצע המיתקן בתיקוף עקיף את חוק הבנקאות (רישוי)).

בהתאם להחרגה האמורה בחוק הבנקאות (רישוי), וכתמונת ראי, מוצע לקבוע בסעיף 25ב לתיקון המוצע, את חובת הרישוי לאגודה שאינה תאגיד בנקאי, כך שלא תעסוק בעיסוק שהותר לה בלי רישיון מתאים. כך, סעיף קטן (א) המוצע מחייב אגודה שאינה תאגיד בנקאי העוסקת במתן שירותי פיקדון ואשראי נושאי ריבית עד רף של היקף פעילות בנקאי לפעול במסגרת רישיון מתאים.

על פי המצב המתואר לעיל, חברה העוסקת במתן שירותי פיקדון ואשראי, בכל היקף פעילות שהוא, תהיה נתונה למסגרת הרישוי והפיקוח של חוק הבנקאות (רישוי). כך גם אגודה שעוסקת במתן שירותי פיקדון ואשראי בלא ריבית תהיה כפופה למסגרת חוק הבנקאות (רישוי), שכן פעילות של מתן שירותי פיקדון ואשראי בלא ריבית אינה מותרת לאגודה לפי התיקון המוצע ומשלא התקיים תנאי זה המסגרת הרלוונטית לפעילות כאמור היא חוק הבנקאות (רישוי). כך גם לגבי צדו השני של המטבע, בעבור כל גוף שאינו אגודה שיתופית, העוסק במתן שירותי פיקדון ואשראי נושאי ריבית, מסגרת הפיקוח הרלוונטית היא חוק הבנקאות (רישוי).

לסעיפים קטנים (ב) ו־(ג)

מכיוון שבעיסוקים אלה ניתן למצוא עסקים קטנים לצד עסקים גדולים, נקבעו בסעיף ההגדרות לפרק ג'1 המוצע, בכל סוג של רישיון, שני מדרגים של רישיונות – רישיון בסיסי – לעסקים הפועלים בהיקף קטן יחסית, ורישיון מורחב – לעסקים הפועלים בהיקף משמעותי (ראה דברי ההסבר להגדרות "היקף פעילות נרחב", "רישיון בסיסי" ו"רישיון מורחב" שבסעיף 25א המוצע).

בהתאם לכך מוצע לקבוע, בדומה לקבוע בסעיף 12(ב) לחוק, כי בעל רישיון כאמור בסעיף קטן (א) לא יעסוק במתן השירותים בהיקף פעילות נרחב אלא אם כן בידו רישיון מורחב.

כדי שלא לעכב שלא לצורך את התפתחותו העסקית של בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שרוצה להרחיב את עסקיו ולקבל רישיון מורחב, מוצע לקבוע כי בעל רישיון בסיסי יהיה רשאי לעסוק במתן שירותים בהיקף פעילות נרחב גם בלא רישיון מורחב, אם הגיש בקשה לרישיון מורחב בתוך 30 ימים מהמועד שבו החל לתת שירותים בהיקף נרחב, וזאת כל עוד לא התקבלה החלטה בבקשתו וכל עוד היקף הפעילות שבה הוא עוסק אינו עולה על פי שניים מהיקף הפעילות הנרחב המזערי הנדרש לקבלת רישיון מורחב. (הוראה דומה נקבעה בסעיף 12(ג) המוצע).

לסעיף קטן (ד)

מוצע לקבוע כי על אף החובה המוטלת על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי לפעול במסגרת התיקון המוצע רק עד היקף פעילות בנקאי כאמור בסעיף קטן (א)

קטן (א) שהוא רישיון מורחב, רשאית להמשיך ולעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי בהיקף פעילות בנקאי, אף שאינה תאגיד בנקאי, אם הגישה לנגיד בנק ישראל בקשה לקבלת רישיון לפי חוק הבנקאות (רישוי), לפני המועד שבו היקף פעילותה היה להיקף פעילות בנקאי, וכל עוד מתקיימים שניים אלה:

(1) נגיד בנק ישראל טרם נתן את החלטתו בבקשה לקבלת רישיון לפי חוק הבנקאות (רישוי);

(2) היקף פעילותה אינו עולה על 110% מהיקף הפעילות הבנקאי המזערי הנדרש לקבלת רישיון לפי חוק הבנקאות (רישוי).

סייגים לחובת הרישוי

25ג. חובת הרישוי לפי סעיף 25ב לא תחול על אלה:

(1) מבטח כהגדרתו בחוק הפיקוח על הביטוח;

(2) חברה מנהלת כהגדרתה בחוק הפיקוח על קופות גמל.

סוגי הרישיונות

25ד. רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי יכול שיהיה רישיון בסיסי או רישיון מורחב.

תנאים למתן רישיון בסיסי

25ה. (א) המפקח רשאי לתת רישיון בסיסי למבקש שמתקיימים לגביו כל אלה:

(1) מבקש הרישיון הוא אגודה שלא ניתן צו לפירוקה ואחד לפחות מנושאי המשרה בה הוא אזרח ישראלי או תושב ישראל;

(2) למבקש הרישיון הון עצמי מזערי כנדרש מבעל רישיון בסיסי, בהתאם להוראות סעיף 37 ולתוספת, הכול לפי העניין;

דברי הסבר

ועל אף האמור בסעיפים 21 ו־22א לחוק הבנקאות (רישוי), המייחדים עיסוק בקבלת פיקדונות ובמתן אשראי כאחת לתאגידים בנקאיים, בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שהוא רישיון מורחב, רשאי להמשיך ולעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי בהיקף פעילות בנקאי, אף שאינו תאגיד בנקאי, אם הגיש לנגיד בנק ישראל, בקשה לקבלת רישיון לפי חוק הבנקאות (רישוי), לפני המועד שבו היקף פעילותו היה להיקף פעילות בנקאי, וזאת כל עוד נגיד בנק ישראל לא קיבל החלטה בבקשתו וכל עוד היקף פעילותו אינו עולה על 110% מהיקף הפעילות הבנקאי המזערי הנדרש לשם קבלת רישיון לפי חוק הבנקאות (רישוי).

לסעיף 25ג המוצע

מוצע לקבוע כי חובת הרישוי לפי פרק ג׳1 וכן כל החובות החלות על בעל רישיון לפי הפרק האמור, לא יחולו על חברות ביטוח או על חברות מנהלות של קופות גמל אשר מפוקחות על ידי רגולטור אחר.

לסעיף 25ד המוצע

מוצע להבהיר מהם סוגי הרישיונות לעיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי לפי פרק ג׳1. כאמור לעיל, סוגי הרישיונות הם רישיון בסיסי או רישיון מורחב.

לסעיף 25ה המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע את התנאים שבהתקיימם רשאי המפקח לתת למבקש רישיון בסיסי. יצוין כי רובם הגדול של תנאים אלה קיים כיום מכוח החוק ביחס לרישיונות למתן אשראי ולמתן שירות בנכס פיננסי, ומטרתם להבטיח כי מי שעוסק במתן שירותים פיננסיים, הוא גורם נורמטיבי, אשר אינו מעורב או היה מעורב בפעילות פלילית חמורה, שאינה מתיישבת עם פעילות של מתן שירותים כאמור.

(3) מבקש הרישיון, לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה מבקש הרישיון אינו ראוי לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי, וכן לא הוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור שטרם ניתן בעניינו פסק דין סופי, ולא מתקיימות לדעת המפקח נסיבות אחרות המטילות דופי ביושרו וביושרתו לפי אמות המידה שעליהן הורה לפי סעיף 4(ב); לעניין זה ובלי לגרוע מכלליות האמור –

(א) יראו כל אחת מהעבירות המפורטות בסעיף 15(א)(3)(א) כעבירה שמתקיים בה האמור בפסקה זו, אלא אם כן מצא המפקח כי מתקיימים טעמים מיוחדים הנוגעים לנסיבות ביצוע העבירה ומידת חומרתה, שבשלהם אין מניעה לעיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי;

(ב) "הורשע בעבירה" – לרבות הורשע בעבירה דומה במדינה אחרת;

(4) בנושאי המשרה של מבקש הרישיון מתקיימים התנאים למינוי ולכהונה של נושא משרה בבעל רישיון לפי פרק ה';

(5) בבעל שליטה ובבעל עניין במבקש הרישיון מתקיימים התנאים לקבלת היתר לפי פרק ד'.

(ב) מצא המפקח כי בשל טעמים שבטובת הציבור מבקש הרישיון אינו ראוי לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי, רשאי הוא שלא לתת רישיון למבקש, אף אם מתקיימים לגביו התנאים שבסעיף קטן (א), ובלבד שנתן לו הזדמנות לטעון את טענותיו לפניו או לפני מי שהוא הסמיכו לכך מבין עובדיו, בדרך שהורה.

דברי הסבר

מוצע לקבוע כי מבקש רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי חייב להיות אגודה רשומה כמשמעותה בפקודת האגודות השיתופיות, שלא ניתן צו לפירוקה ואחד לפחות מנושאי המשרה בה הוא אזרח ישראלי או תושב ישראל.

כמו כן מוצע לקבוע כתנאי לרישיון, עמידה בדרישות הון עצמי מזערי לעניין מבקש רישיון בסיסי (ר' דברי הסבר לתיקון המוצע לתוספת).

עוד מוצע לקבוע דרישה שלפיה מבקש הרישיון, לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה מבקש הרישיון אינו ראוי לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי, ולא תלוי ועומד נגדו כתב אישום בעבירה כאמור, וכן לא מתקיימות לדעת המפקח נסיבות אחרות המטילות דופי ביושרו וביושרתו של מבקש הרישיון.

לעניין עבירות כאמור, מוצע להפנות לרשימת העבירות המנויות בסעיף 15(א)(3)(א) לחוק ולהחילן לעניין רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי. ברירת המחדל לגבי עבירות אלה היא שהן חמורות דיין באופן המצדיק סירוב למתן רישיון, אלא אם כן מצא המפקח כי מתקיימים טעמים מיוחדים הנוגעים לנסיבות ביצוע העבירה ומידת חומרתה, שבשלהם אין מניעה לעיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי. הטעם לכך הוא שמדובר בעבירות הנמצאות בליבת העיסוק של תחום מתן השירותים הפיננסיים, ועל כן הליכים פליליים בעבירות אלה מצדיקים את היפוך ברירת המחדל.

תנאים נוספים הנדרשים לצורך קבלת רישיון לפי פרק זה הוא עמידת נושאי המשרה במבקש הרישיון בתנאים שנקבעו בפרק ה' לחוק לעניין מינוי וכהונה של נושאי משרה וכן עמידה בתנאים לקבלת היתרי שליטה והחזקת אמצעי שליטה לבעל שליטה ולבעל עניין במבקש הרישיון הקבועים בפרק ד' לחוק.

לסעיף קטן (ב)

בדומה לקבוע לעניין רישיון למתן אשראי ולמתן שירות בנכס פיננסי, מוצע לאפשר למפקח שלא לתת רישיון למבקש רישיון לפי פרק זה, גם אם מתקיימים בו

תנאים ושיקולים למתן רישיון מורחב

125ה. (א) המפקח רשאי לתת רישיון מורחב למבקש שמתקיימים לגביו, נוסף על התנאים האמורים בסעיף 25ה, כל אלה:

(1) למבקש הרישיון הון עצמי מזערי כנדרש מבעל רישיון מורחב, בהתאם להוראות סעיף 37 ולתוספת, הכול לפי העניין;

(2) מבנה התאגיד תואם את הדרישות לפי פרק ה'.

(ב) בבואו להחליט בבקשה למתן רישיון מורחב יביא המפקח בחשבון, בין השאר, עניינים אלה:

(1) מטרותיו של מבקש הרישיון על פי מסמכי ההתאגדות שלו;

(2) התכנית העסקית של מבקש הרישיון וסיכוייו להגשימה;

(3) האמצעים הכספיים ומקורות המימון של מבקש הרישיון;

(4) שיקולים שבטובת הציבור.

בקשה לרישיון

125ז. על הגשת בקשה לרישיון יחולו הוראות סעיף 17(א) עד (ג), בשינויים המחויבים.

החלת הוראות לעניין רישיון

125ח. הוראות סעיפים 18 עד 22 ו־24 יחולו לעניין רישיון ובעל רישיון לפי פרק זה, בשינויים המחויבים, ובשינוי זה: חובת הדיווח לפי סעיף 22(ב) תחול, בשינויים המחויבים, גם לעניין שינוי בצבר הפיקדונות.

דברי הסבר

התנאים לקבלת רישיון שצוינו לעיל, אם מצא כי בשל טעמים שבטובת הציבור, מבקש הרישיון אינו ראוי לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי. יובהר כי שיקול זה מוגבל וכפוף לטעמים המנויים בסעיף ולשיקולי סבירות.

לסעיף 125ו המוצע

מוצע לקבוע את התנאים שבהתקיימם רשאי המפקח לתת למבקש רישיון מורחב. תנאים אלה באים להוסיף על התנאים הדרושים לקבלת רישיון בסיסי לפי סעיף 25ה המוצע, החלים גם על המבקש רישיון מורחב.

בנוסף, מוצע לקבוע כי על בעל הרישיון לעמוד בדרישות הון עצמי מזערי גבוה יותר כנדרש מבעל רישיון מורחב, בהתאם להוראות סעיף 37 ולתוספת וכי המבנה התאגידי של מבקש הרישיון יהיה כנדרש לפי פרק ה' לחוק.

עוד מוצע לקבוע שיקולים שעל המפקח להביא בחשבון בבואו להחליט בבקשה למתן רישיון מורחב (המצטרפים לשיקולים הכלליים המנויים בסעיף 3 לחוק). שיקולים אלה באים להבטיח את רצינותו של מבקש הרישיון המורחב ואת יכולתו להוציא לפועל את תכניותיו ולפעול כגורם משמעותי יותר בשוק, אשר יכול בין השאר להגביר את התחרותיות בשוק ואת פיתוחו לטובת הצרכנים.

לסעיף 125ז המוצע

מוצע לקבוע כי בקשה לקבלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, תוגש בדומה להגשת בקשה לקבלת רישיון למתן אשראי או למתן שירות בנכס פיננסי, לפי התנאים הקבועים בסעיף 17 לחוק, בשינויים המחויבים.

לסעיף 125ח המוצע

מוצע לקבוע כי הוראות החוק לעניין מתן רישיון (סעיף 18), פירוט סוגי השירותים הפיננסיים ברישיון (סעיף 19), תקופת הרישיון (סעיף 20), הודעה על מתן הרישיון והצגתו לציבור (סעיף 21), דיווח למפקח על שינויים (סעיף 22) ופיקוח על מי שרישיונו בוטל (סעיף 24) כפי שאלה נקבעו לעניין רישיון למתן אשראי או למתן שירות בנכס פיננסי, יחולו בשינויים המחויבים גם לעניין רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי.

מוצע להבהיר לעניין תחולת סעיף 22 לחוק כי לעניין בעל רישיון תחול חובת הדיווח לפי סעיף 22(ב), בשינויים המחויבים, גם לעניין שינוי בצבר הפיקדונות.

ביטול או התליה של רישיון

25ט. (א) המפקח רשאי לבטל רישיון או להתלותו בהתקיים האמור בסעיף 23(א)(1) עד (6), בשינויים המחויבים, וכן בהתקיים אחד מאלה:

(1) טעמים שבטובת הציבור מצדיקים את ביטול הרישיון או את התלייתו;

(2) היקף הפעילות של בעל הרישיון הוא היקף פעילות בנקאי ולא מתקיים האמור בסעיף 25ב(ד).

(ב) על ביטול או התליה של רישיון לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיף 23(ב) עד (ד), בשינויים המחויבים.

פרק ג'2: רישיון הנפקה

הגדרות

25י. בפרק זה –

"כרטיס אשראי" – לוחית או חפץ אחר לשימוש חוזר המיועדים לרכישת נכסים מאת ספק בלא תשלום מיידי של התמורה או למשיכת כסף שמקורו באשראי באמצעות מכשירים ממוכנים;

"הנפקה", של כרטיס אשראי – התקשרות בחוזה כרטיס אשראי עם לקוח, כמשמעותו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו–1986[54], והתחייבות למתן אשראי באמצעות כרטיס האשראי;

"רישיון הנפקה" – רישיון לעסוק בהנפקה של כרטיסי אשראי שניתן לפי פרק זה;

"מתן אשראי" – כהגדרתו בסעיף 11א או 25א, לפי העניין.

דברי הסבר

לסעיף 25ט המוצע

מוצע לקבוע כי בדומה לסמכותו של המפקח לבטל או להתלות רישיון למתן אשראי או למתן שירות בנכס פיננסי, הקבועה בסעיף 23 לחוק, יהיה רשאי המפקח לבטל או להתלות רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי. עוד מוצע לקבוע כי יהיה ניתן לבטל או להתלות רישיון כאמור כאשר בעל הרישיון פועל בהיקף פעילות בנקאי וזאת בלי שהתקיימו בו הוראות סעיף 25ב(ה).

לסעיף 25י המוצע

כאמור בחלק הכללי, מוצע לתקן את החוק ולהוסיף לו את פרק ג'2 שיעסוק בהנפקת כרטיסי אשראי. בפרק זה מוצע להגדיר סוג רישיון נוסף, "רישיון הנפקה", שיאפשר לנותן שירותי אשראי ולבעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, שהם בעלי רישיון מורחב לעסוק נוסף על פעילות מתן האשראי, בהנפקת כרטיסי אשראי.

הנפקת כרטיס האשראי תתבצע, בין השאר, באמצעות שימוש במערכת תשלומים שיש להבטיח, בכל עת, את יציבותה ואמינותה. כדי לצמצם סיכונים אפשריים למערכת התשלומים, מוצע לקבוע כתנאי בסיסי לקבלת רישיון הנפקה החזקה של המבקש ברישיון מורחב לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים. מבקש שיעמוד בתנאי זה יידרש להגיש בקשה מפורטת ולעמוד בתנאים שונים המפורטים בסעיף שאינם נכללים במסגרת התנאים לקבלת רישיון מורחב. תנאים אלה מבוססים על דרישות הדירקטיבה האירופית בנושא שירותי תשלום Payment Services Directive II (להלן – הדירקטיבה האירופית) שנועדו, בין השאר, ליצור סביבה משותפת ואחידה ברחבי האיחוד האירופי באסדרת תחום זה. על כן יובהר כי אין לראות בהוראות המרחיבות שנקבעו במסגרת פרק רישיון ההנפקה, כהוראות היוצרות הסדר שלילי ביחס לאסדרת הרישיונות האחרים הקבועים בחוק או בתיקון המוצע, שבהם לא נקבעו הוראות דומות.

לצורך הוראות פרק זה מוצע להגדיר "הנפקה" של כרטיס אשראי כהתקשרות בחוזה כרטיס אשראי עם לקוח כמשמעותו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו–1986, אשר כולל התחייבות למתן אשראי באמצעות כרטיס האשראי. כמו כן מוצע להגדיר "מתן אשראי" לעניין רישיון הנפקה, כהגדרתו בפרק ג' או כהגדרתו בפרק ג'1 לפי העניין, שכן כאמור רישיון הנפקה בא כרישיון נוסף על גבי רישיון מורחב למתן אשראי לפי פרק ג' או על גבי רישיון מורחב למתן שירותי פיקדון ואשראי לפי פרק ג'1, כך שיש להתאים את המונחים המשמשים בעניינם.

[54] ס"ח התשמ"ו, עמ' 187.

חובת רישוי

25יא. מי שעיסוקו במתן אשראי לא יעסוק גם בהנפקה של כרטיסי אשראי אלא אם כן בידו רישיון הנפקה שקיבל מאת המפקח, ובהתאם לתנאי הרישיון.

סייגים לחובת הרישוי

25יב. חובת הרישוי לפי סעיף 25יא לא תחול על מי שפטור מחובת הרישוי לפי סעיפים 13 או 25ג.

תנאים למתן רישיון

25יג. (א) המפקח רשאי לתת רישיון הנפקה למבקש שמתקיימים לגביו כל אלה:

(1) הוא בעל רישיון למתן אשראי שהוא רישיון מורחב, או בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שהוא רישיון מורחב (בסעיף זה – בעל רישיון מורחב);

(2) למבקש הרישיון הון עצמי מזערי כנדרש מבעל רישיון מורחב, בהתאם להוראות סעיף 37 ולתוספת, הכול לפי העניין;

(3) מבקש הרישיון לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לעסוק בהנפקה של כרטיסי אשראי, וכן לא הוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור שטרם ניתן בעניינו פסק דין סופי, ולא מתקיימות לדעת המפקח נסיבות אחרות המטילות דופי ביושרו וביושרתו לפי אמות המידה שעליהן הורה לפי סעיף 4(ב); לעניין זה ובלי לגרוע מכלליות האמור –

(א) יראו כל אחת מהעבירות המפורטות בסעיף 15(א)(3)(א) כעבירה שמתקיים בה האמור בפסקה זו, אלא אם כן מצא המפקח כי מתקיימים טעמים מיוחדים הנוגעים לנסיבות ביצוע העבירה ומידת חומרתה, שבשלהם אין מניעה לעיסוק בהנפקה של כרטיסי אשראי;

(ב) "הורשע בעבירה" – לרבות הורשע בעבירה דומה במדינה אחרת;

דברי הסבר

לסעיף 25יא המוצע

מתן אשראי באמצעות כרטיס אשראי מחייב אמינות, ביטחון ויציבות מצד נותן השירות כדי למנוע פגיעה במערכת התשלומים שאליה הוא מחובר. פגיעה כאמור, עשויה להוביל לחוסר אמון מצד צרכנים ובתי עסק במערכת התשלומים בכללותה ובנותן השירות בפרט. כדי להבטיח את יציבותה של מערכת התשלומים ולוודא שרק מי שמקיים תנאים מסוימים יוכל להתחבר אליה, מוצע לאסור על מי שעוסק במתן אשראי להנפיק כרטיס אשראי, בלי שקיבל רישיון מתאים.

לסעיף 25יב המוצע

מוצע לפטור מחובת רישוי לצורך הנפקת כרטיס אשראי את הגופים הפטורים מחובות הרישוי למתן שירותים פיננסיים לפי פרק ג' המוצע או למתן שירותי פיקדון ואשראי לפי פרק ג'1 המוצע. היות שהחזקה ברישיון מורחב למתן אשראי לפי פרק ג' או ברישיון מורחב למתן שירותי פיקדון ואשראי לפי פרק ג'1 היא תנאי לקבלת רישיון הנפקה, אין מקום לחייב ברישיון הנפקה גופים הפטורים ממילא מהצורך ברישיונות אלה.

לסעיף 25יג המוצע

לסעיף קטן (א) כדי להבטיח את התנהלותו התקינה של בעל רישיון הנפקה ואת יציבותו הפיננסית ובמטרה לצמצם סיכונים אפשריים למערכת התשלומים יש לוודא שגופים המבקשים להנפיק כרטיסי אשראי הם גופים יציבים ואמינים. על כן מוצע להסמיך את המפקח לתת רישיון הנפקה רק למבקש רישיון להנפקת כרטיס אשראי

(4) בנושאי המשרה של מבקש הרישיון מתקיימים התנאים למינוי ולכהונה של נושא משרה בבעל רישיון הנפקה לפי פרק ה׳;

(5) בבעל שליטה ובבעל עניין במבקש הרישיון מתקיימים התנאים לקבלת היתר לפי פרק ד׳;

(6) מבנה התאגיד עומד בדרישות לפי פרק ה׳.

(ב) מצא המפקח כי בשל טעמים שבטובת הציבור מבקש הרישיון אינו ראוי לעסוק בהנפקה של כרטיסי אשראי, רשאי הוא שלא לתת רישיון למבקש, אף אם מתקיימים לגביו התנאים שבסעיף קטן (א), ובלבד שנתן לו הזדמנות לטעון את טענותיו לפניו או לפני מי שהוא הסמיכו לכך מבין עובדיו, בדרך שהורה.

(ג) בבואו להחליט בבקשה למתן רישיון מנפיק יביא המפקח בחשבון, בין השאר את העניינים המנויים בסעיפים 16(ב) או 125(ב), לפי העניין, וכן את אלה:

(1) קיומם של הסדרים המעידים על יכולתו של המבקש לקיים תשתית מתאימה שתבטיח את יציבות פעילותו כבעל רישיון הנפקה;

(2) קיומו של ממשל תאגידי הכולל מנגנונים נאותים להבטחת ניהול תקין, ובכלל זה חלוקה ברורה של תחומי האחריות בין נושאי המשרה וקיום מנגנוני בקרה ופיקוח נאותים;

דברי הסבר

שמקיים תנאים מסוימים. מוצע לקבוע שהמבקש יידרש להחזיק ברישיון מורחב למתן אשראי או ברישיון מורחב למתן שירותי פיקדון ואשראי. כמו כן מוצע לקבוע שהמבקש יעמוד בדרישת ההון העצמי המזערי כנדרש מבעל רישיון מורחב לפי החוק. יצוין כי המפקח, מתוקף סמכותו לפי סעיף 4(א) לחוק, רשאי לדרוש מבעל הרישיון הון עצמי נוסף שיחושב בהתאם לאופי פעילותו של בעל הרישיון והיקפה. הוראות בעניין דרישת ההון הנוסף יינתנו בשים לב לסטנדרטים בין־לאומיים, בהם הוראות הדירקטיבה האירופית. עוד מוצע לקבוע, כי מבקש הרישיון לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי לעסוק בהנפקה של כרטיסי אשראי. תנאים נוספים הנדרשים לצורך קבלת רישיון לפי פרק זה, הוא עמידת נושאי המשרה במבקש הרישיון בתנאים שנקבעו בפרק ה׳ לחוק לעניין מינוי וכהונה של נושאי משרה וכן עמידת בעל שליטה ובעל עניין במבקש הרישיון בתנאים לקבלת היתרי שליטה והחזקת אמצעי שליטה הקבועים בפרק ד׳ לחוק. כמו כן, מוצע לקבוע כתנאי כי על מבנה התאגיד לעמוד בדרישות לפי פרק ה׳ לחוק זה.

לסעיף קטן (ב)

בדומה לקבוע לעניין רישיון למתן אשראי ולמתן שירות בנכס פיננסי, וכן לעניין רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, מוצע לאפשר למפקח שלא לתת רישיון למבקש רישיון לפי פרק זה, גם אם מתקיימים בו התנאים לקבלת רישיון שצוינו לעיל, אם מצא כי בשל טעמים שבטובת הציבור, מבקש הרישיון אינו ראוי לעסוק בהנפקה של כרטיסי אשראי. סעיף זה נועד לאפשר גמישות ושיקול דעת למפקח במתן רישיונות והוא כפוף לטעמים המנויים בסעיף ולשיקולי סבירות.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע שיקולים שעל המפקח להביא בחשבון בבואו להחליט בבקשה למתן רישיון הנפקה, נוסף על השיקולים המנויים לצורך מתן רישיון מורחב ובהתבסס על השיקולים המפורטים בדירקטיבה האירופית. מטרת שיקולים אלה היא להבטיח את רצינותו של מבקש רישיון הנפקה, להעריך את סיכוייו להגשים את תכניותיו, את יכולתו להתנהל באופן קפדני ויציב שתואם את הסיכונים שאליהם הוא חשוף, לבחון את התאמתו להיקף ולאופי פעילותו המבוקשת וכן לבחון את קיומם של ממשל תאגידי ראוי ומנגנוני אבטחה וניהול סיכונים נאותים. עוד מוצע לבחון את זהותם של צדדים קשורים למבקש, כהגדרתם המוצעת, ככל שקיימים, ואת יכולת השפעתם על המבקש.

(3) קיומם של מנגנוני אבטחה נאותים, ובכלל זה אמצעים מתאימים להערכת סיכוני אבטחת המידע ולהתמודדות עמם;

(4) קיומם של מנגנונים נאותים לניהול סיכונים, ובכלל זה מנגנונים לזיהוי, לניטור ולמעקב אחר הסיכונים שהמבקש יהיה חשוף להם בפעילותו כבעל רישיון הנפקה, ולדיווח עליהם;

(5) קיומם של הסדרים להתמודדות עם סיכוני הלבנת הון ומימון טרור;

(6) זהותם של צדדים קשורים למבקש, לעניין זה, "צד קשור" – מי שנשלט בידי המבקש או בידי מי ששולט במבקש.

בקשה לרישיון

25יד. (א) בקשה לרישיון תוגש בטופס שיקבע המפקח ותכלול בין השאר את אלה:

(1) פרטים כאמור בסעיף 17(א), בשינויים המחויבים;

(2) תיאור הממשל התאגידי של המבקש ובכלל זה המבנה הארגוני, חלוקת תחומי האחריות בין נושאי המשרה במבקש ומנגנוני הפיקוח והבקרה;

(3) מדיניות האבטחה של המבקש לרבות אבטחת מידע;

(4) מדיניות ניהול הסיכונים של המבקש;

(5) תכנית המשכיות עסקית;

(6) תיאור ההסדרים להתמודדות עם סיכוני הלבנת הון ומימון טרור;

(7) פרטי הזיהוי של צדדים קשורים למבקש כהגדרתם בסעיף 25יג(ג)(6) ותיאור הקשר למבקש.

(ב) הוראות סעיף 17(ב) ו־(ג), יחולו על בקשה לרישיון הנפקה, בשינויים המחויבים.

דברי הסבר

לסעיף 25יד המוצע

מוצע לקבוע פרטים שיש לכלול בבקשה לרישיון הנפקה, בהתבסס על הפרטים שנדרשים ממבקש רישיון מורחב, וכן פרטים נוספים לעניין הנפקת כרטיסי אשראי שייקבעו בטופס שיקבע המפקח לעניין זה. הפרטים הנוספים מבוססים על הוראות הדירקטיבה האירופית ונדרשים למפקח לצורך שקילת הבקשה לרישיון הנפקה וקבלת החלטה. הפרטים המבוקשים כוללים, בין השאר: תיאור הממשל התאגידי של המבקש, מדיניות האבטחה שלו, מדיניות ניהול סיכונים, תכנית המשכיות עסקית, תיאור ההסדרים להתמודדות עם סיכוני הלבנת הון ומימון טרור וכן מידע לגבי צדדים קשורים המוגדרים כמי שנשלט על ידי מבקש הרישיון או מי שנשלט על ידי מי ששולט במבקש.

מוצע להחיל את סעיף 17 לחוק בשינויים המחויבים ולדרוש מהמבקש לצרף מסמכים המעידים על קיום התנאים לקבלת רישיון, הצהרות בדבר אמצעיו הכספיים ומקורות המימון של המבקש וכן מסמכי ההתאגדות של המבקש, וזאת כדי שהמפקח יוכל לעמוד על מידת רצינותו, על כוונותיו ועל יכולתו של מבקש הרישיון. בנוסף מוצע להסמיך את המפקח לדרוש ממבקש הרישיון נתונים ומסמכים נוספים ככל שהם נדרשים לצורך בחינת הבקשה.

החלת הוראות לעניין רישיון

25טו. הוראות סעיפים 18 עד 22 ו־24 יחולו לעניין רישיון הנפקה, בשינויים המחויבים.

ביטול או התליה של רישיון

25טז. (א) המפקח רשאי לבטל רישיון הנפקה או להתלותו, בהתקיים האמור בסעיף 23(א)(1) עד (3) או (5), וכן בהתקיים אחד מאלה:

(1) בעל הרישיון לא החל לעסוק בהנפקה של כרטיס אשראי בתוך שנה ממועד מתן הרישיון או שהפסיק לעסוק בכך, במשך תקופה העולה על שישה חודשים;

(2) לעניין בעל רישיון שהוא משתתף במערכת תשלומים כהגדרתו בחוק מערכות תשלומים, התשס"ח–2008[55] – פעילותו עלולה לפגוע ביציבות מערכת התשלומים או באמינותה;

(3) טעמים שבטובת הציבור מצדיקים את ביטול הרישיון או את התלייתו.

(ב) על ביטול או התליה של רישיון לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיף 23(ב) עד (ד), בשינויים המחויבים.";

(21) בסעיף 26(ג), במקום "בסעיף 16(ב), בשינויים המחויבים" יבוא "בסעיף 16(ב), 125(ב) או 25יג(ג), לפי העניין ובשינויים המחויבים" ובמקום "תחום השירותים פיננסיים" יבוא "תחום השירותים הפיננסיים";

(22) בסעיף 32(ב), המילים "לרבות העדר כתב אישום תלוי ועומד בעבירה כאמור בסעיף 15(א)(3)" – יימחקו;

(23) בסעיף 33 –

(א) במקום כותרת השוליים יבוא "הדירקטוריון";

(ב) בסעיף קטן (א), אחרי "בעל רישיון מורחב" יבוא "ולעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי – גם בבעל רישיון בסיסי";

דברי הסבר

לסעיף 25טו המוצע

מוצע לקבוע כי הוראות החוק לעניין מתן רישיון (סעיף 18), פירוט סוגי השירותים הפיננסיים ברישיון (סעיף 19), תקופת הרישיון (סעיף 20), הודעה על מתן הרישיון והצגתו לציבור (סעיף 21), דיווח למפקח על שינויים (סעיף 22) ופיקוח על מי שרישיונו בוטל (סעיף 24) כפי שאלה נקבעו לעניין רישיון למתן אשראי או למתן שירות בנכס פיננסי, יחולו בשינויים המחויבים גם לעניין רישיון הנפקה.

לסעיף 25טז המוצע

מוצע לקבוע את הנסיבות שבהן המפקח יהיה רשאי לבטל או להתלות רישיון הנפקה. נוסף על העילות המפורטות בסעיף 23(א)(1) עד (3), (5) או (7) לחוק, ובהתאם לדירקטיבה האירופית בנושא, המפקח יהיה רשאי לבטל או להתלות רישיון הנפקה במקרים שבעל הרישיון לא החל לעסוק בהנפקה בתוך שנה ממועד מתן הרישיון או שחדל לעסוק בכך במשך יותר מחצי שנה. בנוסף, מוצע לאפשר למפקח לבטל רישיון או להתלותו במקרים שבהם פעילותו של בעל הרישיון עלולה לפגוע ביציבותה של מערכת התשלומים או באמינותה. כמו כן, מוצע להחיל הוראות סעיף 23(ב) עד (ד) לחוק לגבי אופן ביטול או התליה של רישיון, כפי שחלות על רישיונות אחרים לפי החוק.

לפסקה (21)

מוצע לתקן את סעיף 26(ג) לחוק כך שבהתאם לשינוי המבני המוצע, האמור בו יחול גם לעניין בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ובעלי רישיון הנפקה.

לפסקה (22)

מוצע לתקן את סעיף 32(ב) לחוק כך שההתייחסות להעדר כתב אישום בעבירה כאמור בסעיף 15(א)(3) ביחס לנושא משרה בבעל הרישיון – תימחק. תיקון זה מוצע כיוון שבמסגרת בחינת יושרו ויושרתו של המועמד לתפקיד נושא משרה בבעל הרישיון רשאי המפקח ממילא לבחון

[55] ס"ח התשס"ח, עמ' 184.

(ג) בסעיף קטן (ב) –

(1) במקום הרישה יבוא "המפקח רשאי לתת הוראות בעניינים כמפורט להלן, דרך כלל או לסוג של נותני שירותים פיננסיים כאמור בסעיף קטן (א):";

(2) בפסקה (4), בסופה יבוא "ובלבד שבאגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, מינוי הדירקטור יהיה בידי חברי האגודה";

(ד) סעיף קטן (ג) – בטל;

(24) אחרי סעיף 33 יבוא:

"המנהל הכללי

33א. נותן שירותים פיננסיים שהוא תאגיד בעל רישיון מורחב, ולעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי – גם בעל רישיון בסיסי, ימנה מנהל כללי שיהיה אחראי לניהול השוטף של ענייני נותן השירותים הפיננסיים במסגרת המדיניות שקבע הדירקטוריון ובכפוף להנחיותיו.";

(25) בסעיף 34 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "בעל רישיון מורחב" יבוא "ולעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי – גם בעל רישיון בסיסי", במקום "סעיפים 154 עד 170 לחוק החברות" יבוא "סעיפים 154 עד 157 ו־159 עד 170 לחוק החברות";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) נותן שירותים פיננסיים החייב במינוי רואה חשבון מבקר לפי סעיף קטן (א), ימסור למפקח הודעה על הכוונה למנות רואה חשבון מבקר, 60 ימים לפחות לפני תחילת כהונתו, ויחולו לעניין מינויו והפסקת כהונתו של רואה החשבון המבקר הוראות סעיף 32(ב) ו־(ג), בשינויים המחויבים.";

דברי הסבר

היבטים פליליים שונים ביחס לנושא המשרה, לרבות בשלב שלפני הגשת כתב אישום ולרבות קיומו של כתב אישום בשל עבירה כלשהי (ולא רק בעבירה לפי סעיף 15א(א)(3)).

לפסקה (23)

מוצע לתקן את סעיף 33 לחוק שעניינו הוראות החלות על דירקטוריון של נותן שירותים פיננסיים שהוא תאגיד בעל רישיון מורחב, כך שהאמור בו יחול גם על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שהוא בעל רישיון בסיסי. בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, יכול לפעול רק כאגודה שיתופית, בין אם הוא פועל כבעל רישיון בסיסי ובין אם הוא פועל כבעל רישיון מורחב. כדי להבטיח ממשל תאגידי מתאים בבעל רישיון כאמור, ולאור פעילותו הכוללת קבלת וניהול פיקדונות של חברי האגודה גם למטרות רווח, מוצע להחיל עליו את ההוראות לעניין הדירקטוריון וועדותיו.

עוד מוצע להתאים את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים לחקיקה אחרת בתחום הפיקוח על שירותים פיננסיים, כגון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005 (להלן – חוק הפיקוח על קופות גמל), וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א–1981 (להלן – חוק הפיקוח על הביטוח), אשר חולקים את אותו מפקח כרגולטור האמון עליהם, וקובעים, בין השאר, את סמכות המפקח לקבוע הוראות לעניין דירקטוריון וועדותיו. מוצע לקבוע כי גם במסגרת חוק זה יינתנו הסמכויות האמורות למפקח.

בנוסף, מוצע להבהיר כי לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, דרך המינוי של דירקטור יהיה על ידי חברי האגודה. הטעם לכך הוא שבעל רישיון כאמור יכול לפעול רק במסגרת אגודה וכן לאור העיקרון המהותי בדיני אגודות שיתופיות על פיו חברי הוועד והדירקטוריון נבחרים בידי חברי האגודה.

בהתאם להעברת סמכות השר בסעיף 33(ב) המוצע למפקח לשם מתן הוראות בעניינים שונים כולל לעניין דירקטוריון של בעל הרישיון, מוצע לבטל את סעיף 33(ג) הקובע את סמכות המפקח לקבוע הוראות בעניין זה. וזה נוסחו של סעיף קטן (ג) שמוצע לבטלו:

"(ג) המפקח רשאי להורות על דרכי עבודתם של הדירקטוריון ושל ועדת דירקטוריון שלא נקבעו בתקנות לפי סעיף קטן (ב)."

לפסקה (24)

מוצע להוסיף לחוק את סעיף 33א ולקבוע כי נותן שירותים פיננסיים שהוא תאגיד בעל רישיון מורחב

(26) במקום כותרת פרק ו' יבוא:

"פרק ו': הגבלות על פעילותם של נותני שירותים פיננסיים

סימן א': הגבלות על ניהול עסקים";

(27) בסעיף 38 –

(א) בפסקה (3) בסופה יבוא "ולעניין החזקה וניהול של כספים בנאמנות";

(ב) אחרי פסקה (5) יבוא:

"(6) לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי –

(א) מגבלות לעניין היקף האשראי שרשאי בעל הרישיון לתת ללקוח מסוים, ומגבלות לעניין גובה הפיקדון שרשאי בעל הרישיון לקבל מלקוח מסוים;

(ב) הוצאות הנהלה והוצאות כלליות, לרבות שכר נושאי המשרה והעובדים;

(ג) העסקת יועצים ונותני שירותים.";

(28) אחרי סעיף 38 יבוא:

דברי הסבר

ולעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי – גם בעל רישיון בסיסי, יהיה מחויב למנות מנהל כללי שיהיה כפוף לדירקטוריון ושיהיה אמון על קיום המדיניות שקבע הדירקטוריון. על פי פקודת האגודות השיתופיות אין חובה על אגודה למינוי מנהל כללי. בשל סוג הפעילות בהן עוסקות אגודות שהן בעלות רישיון כאמור, מוצע לחייבן במינוי מנהל כללי שיהיה גורם מוביל ואחראי בבעל הרישיון, הכפוף לחובות מכוח פרק ה' לחוק.

יובהר כי מינוי המנהל הכללי אינו גורע מחובותיהם של אורגנים אחרים ובעלי תפקידים בבעל הרישיון.

לפסקה (25)

מוצע לתקן את סעיף 34 לחוק כך שההוראות לעניין מינוי רואה חשבון מבקר, החלות על נותן שירותים פיננסיים בעל רישיון מורחב, לרבות החלת הוראות מחוק החברות לעניין זה, יחולו גם לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שהוא בעל רישיון בסיסי. כמו כן, מוצע להחריג מההוראות המוחלות מחוק החברות לעניין זה, את סעיף 158 לחוק החברות שמאפשר לחברות מסוימות שלא למנות רואה חשבון מבקר.

עוד מוצע לקבוע כי מינויו של רואה חשבון מבקר ואישור מינויו בידי המפקח ייעשה בהתאם למנגנון הקבוע בסעיף 32(ב) ו־(ג) לחוק לעניין מינוי או הפסקת כהונה של נושאי משרה, בשינויים המחויבים.

לפסקה (26)

עקב השינוי המבני מוצע לתקן את כותרת פרק ו' כך שתיקרא "הגבלות על פעילות של נותני שירותים פיננסיים" בהמשך, מוצע לחלק את פרק ו' לחוק לסימן א' שעניינו הוראות כלליות לניהול עסקים של נותן שירותים פיננסיים, לסימן ב' שעניינו הגבלות מיוחדות על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, ולסימן ג' שעניינו הגבלות מיוחדות על בעל רישיון הנפקה.

לפסקה (27)

מוצע לתקן את סעיף 38 לחוק, כך שהמפקח, לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת יוכל לתת לבעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, נוסף על הוראות בעניינים המנויים כיום בסעיף זה, גם הוראות לעניין מגבלות פרטניות לעניין היקף הפעילות למתן אשראי או לקבלת פיקדונות של בעל רישיון אל מול לקוח יחיד, וכן הוראות לעניין הוצאות הנהלה והוצאות כלליות של נותני שירותים פיננסיים, ולעניין העסקת יועצים ונותני שירותים בבעל הרישיון.

עוד מוצע לתקן את סעיף 38(3) ולהבהיר כי לעניין הוראות שרשאי המפקח לתת בעניין החזקת נכסים, רשאי הוא לתת הוראות אף לעניין החזקה וניהול של כספים בנאמנות.

לפסקה (28)

עקב השינוי המבני, מוצע כאמור להוסיף לפרק ו' שעניינו הגבלות על פעילות של נותני שירותים פיננסיים,

"סימן ב': הגבלות מיוחדות על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי

תחומי פעולה של בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי

38א. (א) אגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי (בסעיף זה – אגודת פיקדון ואשראי), תעסוק בעיסוקים אלה בלבד:

(1) קבלת פיקדונות מחברי האגודה או מקרוביהם בחשבונות עובר ושב, כדי לשלם מהם לפי דרישה;

(2) קבלת פיקדונות שאינם כאמור בפסקה (1), מחברי האגודה או מקרוביהם, מתאגידים בנקאיים, מאגודות פיקדון ואשראי אחרות או מהמדינה;

(3) קבלת פיקדונות ממי שאינם חברי האגודה או קרוביהם ואינם מנויים בפסקה (2), אם חלק ניכר מחברי האגודה הם בעלי הכנסה נמוכה ולדעת המפקח קבלת הפיקדונות דרושה לשם המשך פעילותה של האגודה; המפקח ייתן הוראות לעניין קבלת פיקדונות לפי פסקה זו, ובכלל זה לעניין גובה ההכנסה של חברי האגודה ומספר חברי האגודה בעלי הכנסה כאמור המצדיקים קבלת פיקדונות לפי פסקה זו;

(4) מתן אשראי לחברי האגודה, לקרוביהם, לתאגידים בנקאיים ולאגודות פיקדון ואשראי אחרות;

(5) ניהול תשלומים בעבור חברי האגודה וקרוביהם, לרבות גביית כספים, העברתם והמרתם;

(6) קנייה ומכירה של מטבע חוץ;

(7) השקעה בניירות ערך על פי הוראות שיורה המפקח לעניין זה;

(8) שמירה וניהול של מסמכים סחירים, ניירות ערך, זכויות ונכסים אחרים למען חברי האגודה וקרוביהם, כשלוח, כשומר, כסוכן או כנאמן, למעט פעולות כמפורט להלן, ובלבד שניתן אישור מאת המפקח לעיסוק כאמור ושאגודת פיקדון ואשראי לא תנהל במסגרת עיסוקה כאמור מפעל עסקי –

(א) מתן התחייבות חיתומית כהגדרתה בחוק ניירות ערך;

(ב) ניהול קופת גמל כהגדרתה בחוק הפיקוח על קופות גמל;

(ג) ניהול קרן להשקעות משותפות בנאמנות כהגדרתה בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994[56];

דברי הסבר

את סימן ב', ובו הגבלות מיוחדות לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, ואת סימן ג' ובו הגבלות מיוחדות לעניין בעל רישיון הנפקה. במסגרת התיקון האמור, מוצע להוסיף לחוק את סעיפים 38א עד 38ג.

לסעיף 38א המוצע

מוצע לקבוע מהם העיסוקים המותרים לאגודה שמקבלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי (להלן –

[56] ס"ח התשנ"ד, עמ' 308.

(ד) ניהול תיקי השקעות כהגדרתו בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה–1995[57] (בסעיף זה – חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות);

(9) קנייה ומכירה של ניירות ערך כסוחר או כסוכן של חברי האגודה או קרוביהם, ובלבד שניתן אישור מאת המפקח לעיסוק כאמור;

(10) ייעוץ כספי וכלכלי לחברי האגודה או לקרוביהם בתחום עיסוקי האגודה;

(11) ייעוץ פנסיוני לחברי האגודה ולקרוביהם, וכן ביצוע עסקה בעבור לקוח שהוא חבר אגודה או קרובו, כחלק מהייעוץ הפנסיוני ובהמשך לו, והכול בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה–2005[58];

(12) ייעוץ השקעות לחברי האגודה ולקרוביהם, בהתאם להוראות חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות;

(13) עיסוק אחר שהותר במפורש לבנק לפי חוק, באישור המפקח ובהסכמת המפקח על הבנקים;

(14) פעולה אחרת הנלווית לעיסוק שמותר לאגודת פיקדון ואשראי, לרבות הנפקת כרטיסי חיוב ובכלל זה הנפקה של כרטיסי אשראי בהתאם להוראות פרק ג'2;

דברי הסבר

אגודה). סעיף זה דומה במהותו לסעיף 10 לחוק הבנקאות (רישוי), אשר מפרט את הפעילויות שבהן רשאי לעסוק תאגיד בנקאי, ובבסיסו הוא מאפשר לאגודות כאמור לעסוק בשירותים הבסיסיים אשר בהם רשאי לעסוק תאגיד בנקאי. בין השאר, מוצע לאפשר לאגודה כאמור לעסוק בעבור חברי האגודה וקרוביהם – בקבלת פיקדונות בחשבונות עובר ושב וכן בקבלת פיקדונות מסוגים אחרים, בניהול תשלומים לרבות גביית כספים, בקנייה ומכירה של מטבע חוץ, בייעוץ השקעות ובייעוץ פנסיוני (בכפוף לקבלת רישיונות מתאימים) לנהל קופות גמל, לנהל תיקי השקעות וקרן השקעות ועוד. כמו כן מוצע לאפשר לאגודה לעסוק בעיסוקים אחרים שהותרו במפורש לבנק לפי חוק, ושאושרו על ידי המפקח והמפקח על הבנקים, וכן בפעילות שאינה עסקית הנובעת מעצם המבנה התאגידי של אגודה שיתופית והרציונליים שבסיס התאגדות מעין זו.

כמו כן, מוצע לקבוע שאגודה תהיה רשאית להעניק שירותים במסגרת העיסוקים המנויים בסעיף זה רק למי שהוא חבר אגודה או לקרובו. לעניין זה מוצע להגדיר "קרוב" כבן זוג, ילד עד גיל 21, וכן ילד מעל גיל 21, אח, אחות או הורה השותפים בחשבון של חבר האגודה המתנהל בידי האגודה.

מוצע לחדד לעניין סעיף זה את הגדרות "אשראי" ו"פיקדון" ואת יחסן להגדרות שבסעיף 25ב המוצע שבתחילת פרק ג'1 המוצע. בעוד שההגדרות האמורות שבסעיף 25ב, מייבאות את הגדרת "אשראי" והגדרת "פיקדון" מסעיף 21(ב) לחוק הבנקאות (רישוי) נועדו להבהיר שהעיסוקים הממועטים מההגדרות שבסעיף (להלן – העיסוקים הממועטים) האמור אינם מחייבים קבלת רישיון לפי חוק זה (כמו שאינם מחייבים קבלת רישיון לפי חוק הבנקאות (רישוי)), הרי שההגדרות לעניין אשראי ולעניין פיקדונות שרלוונטיות לעיסוקה של האגודה כוללות עיסוק בכל סוגי האשראי ובכל סוגי הפיקדונות לרבות העיסוקים הממועטים. לעניין זה העיסוק במתן אשראי ובקבלת פיקדונות דומה לעיסוקים המותרים לתאגיד בנקאי לפי סעיף 10 לחוק הבנקאות (רישוי). הבהרה זו נועדה להתגבר על החשש לפיה יפורשו הוראות החוק כך שלאור ההגדרות שבסעיף 21(ב), אגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי לא תוכל לעסוק במסגרת תחומי העיסוק שלה בעיסוקים הממועטים, בעוד שעיסוקים אלה מותרים גם בלא קבלת רישיון לפי חוק הבנקאות (רישוי) או רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי (ואולם אין באמור כדי למעט את חובת הרישוי בעיסוקים הממועטים לפי הוראות פרק ג' – רישיון למתן אשראי או רישיון למתן שירות בנכס פיננסי, ככל שחובה זו קמה בהתאם להוראות הפרק האמור).

[57] ס"ח התשנ"ה, עמ' 416.

[58] ס"ח התשס"ח, עמ' 918.

(15) פעילות למען הקהילה, ובלבד שאין בכך פעילות עסקית שאינה מותרת לאגודת פיקדון ואשראי לפי סעיף זה.

(ב) בסעיף זה –

"אשראי" – כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי);

"פיקדון" – כהגדרתו בסעיף 25א;

"קרוב" – כל אחד מאלה:

(1) בן זוג;

(2) ילד שטרם מלאו לו 21 שנים;

(3) ילד שמלאו לו 21 שנים, אח, אחות או הורה, השותפים בחשבון של חבר האגודה, המתנהל אצל האגודה.

הגבלה על שליטה והחזקת אמצעי שליטה בידי בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי

38ב. בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי לא ישלוט בתאגיד ולא יהיה בעל עניין בו, אלא באישור המפקח.

סימן ג': הגבלות מיוחדות על בעל רישיון הנפקה

הגבלה על ביצוע פעולות הנפקה של כרטיסי אשראי באמצעות אחר

38ג. בעל רישיון הנפקה לא יבצע הנפקה של כרטיסי אשראי כהגדרתה בסעיף 25י או פעילות נלווית הקשורה להנפקה, באמצעות אדם אחר, אלא בהתאם להוראות שיורה המפקח לעניין זה.";

(29) בסעיף 39(א) –

(א) בפסקה (1), במקום "שיקבע השר" יבוא "כפי שיורה המפקח לאחר התייעצות עם הוועדה", במקום "ולתקופות שיקבע" יבוא "ולתקופות שיורה" ובמקום "אירוע שיקבע" יבוא "אירוע שיורה";

(ב) בפסקה (2), במקום "שיקבע השר" יבוא "כפי שיורה המפקח לאחר התייעצות עם הוועדה" ובמקום "אירוע שיקבע" יבוא "אירוע שיורה";

דברי הסבר

לסעיף 38ב המוצע

מכיוון שבעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי עוסקים, בין השאר, בניהול פיקדונות של הציבור, ומתוך רצון למנוע ניגודי עניינים פוטנציאליים בין פעילותם זו לבין פעילות אחרת, מוצע לקבוע כי בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, לא יוכל לשלוט או להיות בעל עניין בתאגיד, אלא באישור המפקח ובהתאם להוראותיו.

לסעיף 38ג המוצע

מוצע לקבוע, כי בעל רישיון הנפקה לא יבצע הנפקה של כרטיסי אשראי או פעילות נלווית הקשורה להנפקה, באמצעות אדם אחר, אלא בהתאם להוראות שיורה המפקח לעניין זה וזאת בהתאם לדירקטיבה האירופית אשר קובעת כי במקרה שבו פעילות כאמור מבוצעת באמצעות אדם אחר יש לקבוע הוראות ייעודיות לעניין זה.

לפסקה (29)

מוצע לתקן את סעיף 39 לחוק העוסק בדוחות והודעות שנותן שירותים פיננסיים נדרש להגיש למפקח במסגרת פעילותו השוטפת. על פי החוק, השר הוא שיקבע את סוגי הדוחות המוגשים למפקח, את מועדי הגשתם ואת התקופות שאליהם הם מתייחסים. מוצע להעביר סמכות זו של השר אל המפקח, תוך התאמה לחוקי פיקוח אחרים לעניין שירותים פיננסיים, בהם מדובר באותו מפקח, והסמכות למתן הוראות לעניין דוחות כאמור, נתונה לו (ראה לעניין זה דברי ההסבר לפסקה (23) לעניין סעיף 33 המוצע).

(30) בסעיף 44, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו בכל אחד מאלה:

(1) מתן אשראי אגב מימון רכישה או השכרה של נכס בידי נותן שירותים פיננסיים;

(2) הפקדת פיקדון אצל בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, כתנאי למתן אשראי מאת בעל הרישיון;

(3) נסיבות נוספות שקבע השר, באישור ועדת הכספים של הכנסת.";

(31) בסעיף 46, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי לא יתקשר בעסקה עם קטין, בין בעצמו ובין באמצעות הורהו או אפוטרופסו; ואולם רשאי השר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע נסיבות או תנאים שבהתקיימם יהיה רשאי בעל רישיון כאמור להתקשר בעסקה עם קטין ובלבד שמלאו לו 14 שנים, בכפוף להוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב–1962[59]";

(32) בסעיף 49(א), במקום "השר רשאי לקבוע" יבוא "המפקח רשאי לתת הוראות" ובמקום "הוראות לעניין תוכנו" יבוא "לעניין תוכנו";

(33) בסעיף 50, אחרי "מבעל רישיון למתן אשראי" יבוא "או מבעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי";

דברי הסבר

לפסקה (30)

סעיף 44(א) לחוק קובע איסור על נותן שירותים פיננסיים להתנות מתן שירות פיננסי בקניית נכס או שירות אחר ממנו או מאחר. סעיף קטן (ב) קובע כי בנסיבות של מתן אשראי אגב מימון רכישה או השכרה של נכס איסור זה לא יחול, וכן מסמיך את השר לקבוע נסיבות נוספות שבהן איסור זה לא יחול. מוצע לתקן את הסעיף ולהבהיר כי גם הפקדת פיקדון אצל בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, כתנאי למתן אשראי מאת בעל הרישיון, לא תיחשב כהתניית שירות בשירות לעניין סעיף זה. הפקדת פיקדון כתנאי למתן אשראי היא הפעולה הבסיסית ביותר אשר נדרשת לבעלי רישיונות כאמור, העוסקים במתן אשראי בעיקר בהסתמך על בסיס הפיקדונות שהם מקבלים, על כן מוצע כי התניה זו לא תיחשב כהתניית שירות בשירות ולא תיאסר.

לפסקה (31)

סעיף 46(א) לחוק אוסר על בעל רישיון למתן אשראי להתקשר בעסקה עם קטין, או עם אדם שמלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 21 שנים. מוצע לקבוע, בסעיף 46(א1) המוצע, כי בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, לא יתקשר אף הוא בעסקה עם קטין. מכיוון שעסקאות המערבות קבלת פיקדונות ומתן אשראי הן מורכבות וכרוכות על פי רוב בניהול סיכונים ובלקיחת התחייבות לאורך זמן, מוצע לנקוט משנה זהירות בכל הקשור לעסקה מסוג זה המתבצעת עם קטין. עם זאת מוצע לקבוע כי השר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע נסיבות שבהתקיימן רשאי בעל רישיון כאמור להתקשר בעסקה עם קטין ובלבד שמלאו לו 14 שנים והכול בכפוף להוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב–1962. כך למשל יוכל קטין לפתוח חשבון עובר ושב אצל אגודה שיתופית שאביו או אימו חברים בה, בדומה לקטין המבקש לפתוח חשבון בנק ובדומה להוראות בנק ישראל לעניין עסקאות של בנק עם קטין.

ויובהר, כי הוראות סעיף 46 לחוק, כשאר הוראות החוק בנוסחו המוצע החלות על בעל רישיון למתן אשראי או על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, חלות גם על בעל רישיון כאמור שהוא בעל רישיון הנפקה.

לפסקה (32)

סעיף 49(א) לחוק מסמיך את השר לקבוע הוראות לעניין תוכנו של חוזה למתן שירותים פיננסיים לרבות לעניין צורתו של החוזה. מוצע להעביר סמכות זו של השר אל המפקח, בדומה לחוקי פיקוח אחרים לעניין שירותים פיננסיים, שבהם מדובר באותו מפקח, והסמכות למתן הוראות לעניין תוכנו של חוזה למתן שירותים כאמור, נתונה לו. (ראה לעניין זה דברי ההסבר לפסקה (23) לעניין סעיף 33 המוצע).

לפסקה (33)

סעיף 50 לחוק עוסק בפירעון מוקדם של הלוואה שהתקבלה מבעל רישיון למתן אשראי. מוצע לקבוע כי בדומה לעסקת אשראי הנעשית בידי בעל רישיון למתן אשראי, יתאפשר פירעון מוקדם גם בעבור מי שקיבל הלוואה מבעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, והכול בהתאם לתנאים שיקבע השר באישור ועדת הכספים של הכנסת.

[59] ס"ח התשכ"ב, עמ' 120.

(34) בסעיף 54(א), במקום "העלולה לפגוע בניהולם התקין" יבוא "העלולה לפגוע ביכולתו לקיים את התחייבויותיו או בניהולם התקין של עסקיו";

(35) בסעיף 56(א), אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי – למנות מנהל מורשה שינהל את עסקי בעל הרישיון כאמור בסעיף 58א; מינוי כאמור ייעשה לאחר התייעצות עם הרשם.";

(36) אחרי סעיף 58 יבוא:

"מנהל מורשה

58א. (א) מנהל מורשה שהתמנה לפי סעיף 56(א)(4) ינהל את עסקי בעל הרישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי (בסעיף זה – בעל הרישיון) לפי הוראות שיקבל מאת המפקח.

(ב) בלי לפגוע מהוראות סעיף קטן (א), למנהל המורשה יהיו כל הסמכויות והתפקידים שיש לנושא משרה בבעל הרישיון, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו על פי מסמכי ההתאגדות של בעל הרישיון וההחלטות שהתקבלו בוכדין; כל עוד ממלא מנהל מורשה את תפקידו לא ימלאו הדירקטוריון, ועדותיו וחבריו את תפקידיהם ולא ישתמשו בסמכויותיהם.

(ג) המנהל המורשה מוסמך, באישור המפקח שיינתן לאחר התייעצות עם הרשם, להעביר את נכסיו והתחייבויותיו של בעל הרישיון, כולם או חלקם, לבעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, אחר, שהסכים לכך.

(ד) (1) המנהל המורשה רשאי, באישור המפקח, להורות כי בתוך תקופה שלא תעלה על עשרה ימים מיום מינויו לפי סעיף 56(א)(4) לא יקיים בעל הרישיון התחייבויות שמועד קיומן חל באותה תקופה או קודם לכן.

דברי הסבר

לפסקה (34)

סעיף 54(א) לחוק קובע כי אם סבר המפקח כי נותן שירותים פיננסיים מתנהל בצורה הפוגעת או העלולה לפגוע בניהול התקין של עסקיו, ישלח לנותן השירותים הפיננסיים הודעה על כך תוך דרישה לתיקון הפגמים. מוצע לקבוע כי סמכות המפקח לעניין הודעה על פגמים כאמור תחול גם לעניין שמירה על יכולתו של נותן השירותים הפיננסיים לקיים את התחייבויותיו. לאור המוצע להסדיר את פעילותם של בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי אשר מנהלים פיקדונות של הציבור, ראוי כי גם היבט זה, במסגרת השמירה על הניהול התקין, יהיה נתון לפיקוחו של המפקח.

לפסקה (35)

סעיף 56(א) לחוק מפרט את סמכויותיו של המפקח כלפי נותן שירותים פיננסיים לשם שמירה על ניהול תקין, מקום שבו סבר המפקח כי התנהלות נותן השירותים הפיננסיים או נושא משרה בו פוגעת או עלולה לפגוע פגיעה משמעותית בניהול התקין של עסקיו. מוצע כי בדומה לסמכויות הנתונות למפקח בכובעו כרגולטור לעניין חברות ביטוח או לעניין חברות מנהלות של קופות גמל, יוכל המפקח, נוסף לשאר הסמכויות המוקנות לו בסעיף, למנות לבעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי מנהל מורשה שינהל את עסקיו לפי הוראות שיקבל מאת המפקח ובהתאם להוראות סעיף 58א המוצע. עוד מוצע כי מינוי של מנהל מורשה כאמור יבוא רק לאחר התייעצות עם הרשם הרלוונטי אשר אמון על מבנהו התאגידי של בעל הרישיון.

לפסקה (36)

מוצע להוסיף לחוק את סעיף 58א שעניינו המנהל המורשה, סמכויותיו וגדרי פעולתו. יובהר כי הסמכויות המוצעות בסעיף מבוססות על הסמכויות הקיימות למנהל מורשה הממונה על ידי המפקח על הביטוח במסגרת חוק הפיקוח על הביטוח ומן הסמכויות הקיימות למנהל מורשה מכוח פקודת הבנקאות, 1941.

(2) המפקח רשאי להאריך את התקופה האמורה בפסקה (1) בעשרה ימים נוספים אם הודיע כאמור בסעיף קטן (ה) על כוונתו לבטל את רישיונו של בעל הרישיון, ועדיין לא חלפה התקופה שבה רשאי הדירקטוריון להגיש טענותיו, או לא נתן בית המשפט צו לפירוק בעל הרישיון או לכינוס נכסיו.

(3) המנהל המורשה יביא לידיעת הציבור כל הוראה שניתנה לפי פסקאות (1) או (2) סמוך ככל האפשר לאחר נתינתה.

(4) בעל הרישיון, המנהל המורשה או המפקח לא יישאו בכל אחריות בשל מתן הוראה לפי סעיף קטן זה או בשל אי־מילוי התחייבות לפיה.

(ה) ביקש המפקח לבטל רישיונו של בעל רישיון שמונה עליו מנהל מורשה, ייתן לדירקטוריון של בעל הרישיון הזדמנות סבירה להגיש או להשמיע את טענותיו לפניו.

(ו) המפקח רשאי להורות לבעל הרישיון לשלם למנהל המורשה שכר והוצאות כפי שיקבע המפקח, ואם היה המנהל המורשה עובד המדינה רשאי המפקח להורות כי השכר ישולם לאוצר המדינה.";

(37) בסעיף 59 –

(א) בכותרת השוליים, אחרי "למפקח המיוחד" יבוא "ולמנהל המורשה";

(ב) אחרי "מונה מפקח מיוחד" יבוא "או מנהל מורשה", אחרי "לפי דרישת המפקח המיוחד" יבוא "או המנהל המורשה" ובסופו יבוא "או המנהל המורשה";

דברי הסבר

מוצע לקבוע כי למנהל המורשה יהיו את כל הסמכויות והתפקידים שיש בידי הדירקטוריון של בעל הרישיון וועדותיו והוא יבוא בנעליהם (סמכות דומה נקבעה בסעיף 70(ב) לחוק הפיקוח על הביטוח).

מוצע לקבוע כי המנהל המורשה יהיה רשאי להעביר את נכסיו והתחייבויותיו של בעל הרישיון, כולן או חלקן, לבעל רישיון אחר שעיסוקו במתן שירותי אשראי ופיקדון, ובלבד שהדבר נעשה לאחר התייעצות עם הרשם. סמכות זו דרושה למנהל המורשה אם והוא נוכח לדעת כי בעל הרישיון שבו הוא מונה, אינו יכול להמשיך ולנהל את עסקיו ואת התחייבויותיו באופן תקין, ויש צורך להעבירם לניהולו של גוף אחר (סמכות דומה נקבעה בסעיף 70(ג) לחוק הפיקוח על הביטוח).

בנוסף, מוצע לקבוע בסעיף 58א(ד) כי בעשרת הימים הראשונים לכהונתו בתפקיד, יוכל המנהל המורשה להורות על אי־קיום התחייבויות של בעל הרישיון שמועד קיומן חל באותה תקופה, כדי שיוכל לעמוד על טיבן של התחייבויות אלה ועל יכולת הפירעון והניהול התקין של בעל הרישיון. מוצע לאפשר למנהל המורשה להאריך תקופה זו בעשרה ימים נוספים בהתקיים התנאים המנויים בסעיף המוצע. כמו כן מוצע לקבוע כי בעל רישיון, המנהל המורשה או המפקח לא יישאו בכל אחריות בשל מתן הוראה לפי סעיף 58א(ד) המוצע או בשל אי־מילוי התחייבות לפיה, היות שמדובר בתקופה קצרה שנועדה למנהל המורשה לשם למידה של דרכי ניהול עסקיו של בעל הרישיון (סמכות דומה נקבעה בסעיף 74 לחוק הפיקוח על הביטוח).

מכיוון שבמהלך כהונתו של המנהל המורשה, דירקטוריון בעל הרישיון מנוע מלמלא את תפקידיו ולהפעיל את סמכויותיו, מוצע לקבוע כי אם ביקש המפקח לבטל את רישיונו של בעל רישיון שמונה לגביו מנהל מורשה, לא יעשה כן המפקח אלא לאחר שנתן לדירקטוריון של בעל הרישיון זכות שימוע לפני הוועדה המייעצת (סמכות דומה נקבעה בסעיף 75 לחוק הפיקוח על הביטוח).

כמו כן, מוצע לקבוע כי המפקח יוכל להטיל את עלויות השכר וההוצאות הנוגעות לעבודת המנהל המורשה על בעל הרישיון.

לפסקה (37)

מוצע לתקן את סעיף 59 לחוק כך שחובת מסירת ידיעות ומסמכים מטעם בעל הרישיון, נושאי משרה בו ועובדיו, תחול גם כלפי המנהל המורשה (סמכות דומה נקבעה ביחס למנהל מורשה בסעיף 73 לחוק הפיקוח על הביטוח).

(38) בסעיף 66(א), במקום "השר יסמיך" יבוא "המפקח יסמיך";

(39) בסעיף 67(ב), אחרי "עבירה לפי חוק זה" יבוא "לעניין עיסוק במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי, כהגדרתם בפרק ג'";

(40) בסעיף 70(א), אחרי "בעל רישיון" יבוא "למתן שירותים פיננסיים";

(41) בסעיף 71 –

(א) בהגדרה "הסכום הבסיסי", בפסקה (1), אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ג) לגבי בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי –

(1) אם הוא בעל רישיון בסיסי – 50,000 שקלים חדשים;

(2) אם הוא בעל רישיון מורחב וצבר האשראי שלו וכן צבר הפיקדונות שלו אינם עולים, כל אחד, על 300 מיליון שקלים חדשים – 100,000 שקלים חדשים;

(3) אם הוא בעל רישיון מורחב וצבר האשראי שלו או צבר הפיקדונות שלו עולה על 300 מיליון שקלים חדשים – 200,000 שקלים חדשים;

(ד) לגבי בעל רישיון הנפקה –

(1) אם הוא בעל רישיון למתן אשראי שהוא רישיון מורחב – הסכום האמור בפסקה (1)(א)(2) או (3) להגדרה זו, לפי העניין;

(2) אם הוא בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי – הסכום האמור בפסקה (1)(ד)(2) או (3), לפי העניין.";

דברי הסבר

לפסקה (38)

סעיף 66 לחוק קובע כי השר ימסיך מבין עובדי משרדו פקחים להפעלת סמכויות פיקוח, אכיפה ובירור מינהלי הקבועות בסעיפים 67 ו־68 לחוק, ויקבע את תנאי הכשרתם. מוצע להעביר סמכות זו של השר למפקח, בדומה לחוקי פיקוח אחרים לעניין שירותים פיננסיים, שבהם מדובר באותו מפקח, והסמכות למתן הוראות לעניין מוסמכי פיקוח, נתונה לו.

לפסקה (39)

סעיף 67(ב) לחוק מסמיך את המפקח או את מוסמך הפיקוח לתפוס חפץ הקשור לביצוע עבירה לפי החוק, אם התעורר חשד לביצועה. מוצע להבהיר כי סמכות זו נתונה רק כאשר מדובר בחשד לעבירה שנעברה לעניין עיסוק במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי, כלומר רק על עיסוקים המוסדרים במסגרת פרק ג' המוצע. בשל מעורבותם הגוברת של גורמים עבריינים בעיסוקים אלה, נדרשות סמכויות פיקוח ואכיפה רחבות יותר ביחס אליהם.

לפסקאות (40) ו־(48)

בשל ההסדרה של בעלי רישיונות נוספים במסגרת תיקון זה, מוצע להתאים את הוראות סעיפים 70(א) ו־100(א) לחוק כך שיובהר כי הן חלות על נותני שירותים פיננסיים, ומתייחסות לכל בעלי הרישיונות לפי התיקון המוצע.

לפסקה (41)

במסגרת הסמכויות המינהליות הנתונות למפקח, וכדי לאפשר אכיפה יעילה ומהירה, מוצע להעניק למפקח סמכות להטיל עיצום כספי גם על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, על מחזיק אמצעי שליטה בו או על נושא משרה בו, וכן על מי שפועל בלא היתר או רישיון לפי התיקון המוצע, בשל הפרה של הוראה מההוראות המנויות בסעיף 71 לחוק, שהוא מחויב לפעול על פיה.

מוצע לתקן את סעיף 71 לחוק כך שלעניין הטלת עיצומים על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, "הסכום הבסיסי" המשמש כבסיס להטלת עיצום יעמוד על 50,000 שקלים חדשים לבעל רישיון בסיסי. לגבי בעל רישיון מורחב שצבר האשראי שלו וכן צבר הפיקדונות שלו אינם עולים, כל אחד, על 300 מיליון שקלים חדשים, יעמוד הסכום הבסיסי על 100,000 שקלים חדשים ואילו לגבי בעל רישיון מורחב שצבר האשראי שלו או צבר הפיקדונות שלו עולה על 300 מיליון שקלים חדשים, יעמוד הסכום הבסיסי על 200,000 שקלים חדשים. יצוין כי מוצע לקבוע סכומים נמוכים יותר מאשר הסכומים שנקבעו בעבור בעל רישיון למתן אשראי, לאור העובדה שמדובר בצורת התאגדות של אגודה שיתופית שבה בעלי המניות הם גם חברי האגודה ושעניינה, בין השאר, מתן עזרה הדדית וקידום מטרות חברתיות.

(ב) בהגדרה "נותן שירותים פיננסיים", בסופה יבוא "או הוראות סעיפים 25ח או 25טו, המחילות את סעיף 24(א) האמור, לפי העניין";

(42) בסעיף 72 –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) ברישה, במקום "הפר אדם" יבוא "מי שהפר";

(2) בפסקה (1), במקום "עסק במתן" יבוא "מי שעסק במתן";

(3) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(1א) אגודה שאינה תאגיד בנקאי שעסקה במתן שירותי פיקדון ואשראי, עד היקף פעילות בנקאי, בלא רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, בניגוד להוראות סעיף 25ב(א);

(1ב) מי שעיסוקו במתן אשראי שעסק גם בהנפקה של כרטיסי אשראי בלא רישיון הנפקה, בניגוד להוראות סעיף 25יא;";

(4) בפסקה (2), במקום "שלט" יבוא "מי ששלט";

(ב) בסעיף קטן (ב) –

(1) בפסקה (2), במקום "סעיף 12(א)" יבוא "סעיפים 12(א), 25ב(א) או 25יא, לפי העניין;";

(2) בפסקה (3), בסופה יבוא "או בניגוד להוראות סעיפים 25ח או 25טו, המחילות את סעיף 21(ב) האמור, לפי העניין;";

(3) בפסקה (4), בסופה יבוא או בניגוד להוראות סעיפים 25ח או 25טו, המחילות את סעיף 22 האמור, לפי העניין;";

(4) בפסקה (10), המילים "שהוא תאגיד בעל רישיון מורחב" – יימחקו;

(5) בפסקה (11), במקום "שקבע השר או שהורה המפקח לפי סעיף 33(ב) או (ג)" יבוא "שהורה המפקח לפי סעיף 33(ב)";

(6) אחרי פסקה (11) יבוא:

"(11א) נותן שירותים פיננסיים שלא מינה מנהל כללי, בניגוד להוראות סעיף 33א;";

(7) בפסקה (12), המילים "בעל רישיון מורחב" – יימחקו, ובסופה יבוא "או שלא מסר למפקח הודעה על הכוונה למנות רואה חשבון מבקר בהתאם להוראות סעיף 34(א1), או שמינה רואה חשבון מבקר או לא הפסיק את כהונתו, בניגוד להוראות המפקח שניתנו לפי סעיף 32(ב) או (ג) כפי שהוחלו בסעיף 34(א1)";

דברי הסבר

לגבי בעל רישיון הנפקה מוצע לקבוע כי אם הוא בעל רישיון למתן אשראי שהוא רישיון מורחב, הסכום הבסיסי בעניינו יהיה 200,000 שקלים חדשים או 300,000 שקלים חדשים, בהתאם להיקף צבר האשראי שלו. כמו כן מוצע לקבוע כי אם הוא בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, הסכום הבסיסי בעניינו יהיה 100,000 שקלים חדשים או 200,000 שקלים חדשים, בהתאם להיקף צבר האשראי וצבר הפיקדונות שלו.

לפסקה (42)

מוצע לתקן את סעיף 72 לחוק שעניינו פירוט הפרות של הוראות החלות על נותני שירותים פיננסיים שבשלהן ניתן להטיל על נותן השירותים הפיננסיים עיצום כספי. מוצע לתקן את הסעיף האמור כך שייווספו הפרות הן במדרג החומרה הנמוך (סעיף 72(ב)) והן במדרג החומרה הגבוה (סעיף 72(ג)) הרלוונטיות לפעילותם של בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ולפעילותם של בעלי רישיון

(8) אחרי פסקה (17) יבוא:

"(17א) בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, שעסק בעיסוק שאינו כאמור בסעיף 38א;

(17ב) בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ששלט בתאגיד, או היה בעל עניין בו, בלא אישור מאת המפקח, בניגוד להוראות סעיף 38ב;

(17ג) בעל רישיון הנפקה המבצע הנפקה או פעילות נלווית הקשורה להנפקה, באמצעות אדם אחר, שלא בהתאם להוראות המפקח, בניגוד להוראות סעיף 38ג;";

(9) במקום פסקה (26) יבוא:

"(26) בעל רישיון למתן אשראי שהתקשר בעסקה עם קטין או עם אדם שמלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 21 שנים, בניגוד להוראות סעיף 46(א), או בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שהתקשר בעסקה עם קטין, בניגוד להוראות סעיף 46(א1);

(26א) נותן שירותים פיננסיים שפרסם פרסומת המכוונת לקטינים בניגוד להוראות סעיף 46(ב);";

(10) בפסקה (29), במקום "מהוראות השר" יבוא "מהוראות המפקח";

(11) בפסקה (30), אחרי "בעל רישיון למתן אשראי" יבוא "או בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי";

(12) אחרי פסקה (35) יבוא:

"(36) נותן שירותים פיננסיים שלא שמר מסמכים בהתאם להוראות המפקח שניתנו לפי סעיף 96א;";

(ג) בסעיף קטן (ג) –

(1) בפסקה (1), בסופה יבוא "או סעיף 25ב(ב) או (ג), לפי העניין;";

(2) בפסקה (2), בסופה יבוא "או לפי סעיפים 25ח או 25ט המחילים את סעיף 24 האמור, לפי העניין";

(3) בפסקה (5), אחרי "למפקח המיוחד" יבוא "או למנהל המורשה";

(4) אחרי פסקה (6) יבוא:

"(6א) בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, שלא פעל בהתאם למגבלות שקבע המפקח לעניין מספר החברים באגודה לפי סעיף 99א(6).";

(43) בסעיף 94 –

(א) בסעיף קטן (א) –

דברי הסבר

הנפקה בהתאם להוראות המוצעות החלות עליהם. כך למשל, ניתן להטיל עיצום כספי על מי שעסק במתן שירותי פיקדון ואשראי בלא רישיון בניגוד לחובת הרישוי מכוח סעיף 25ב. כמו כן ניתן להטיל עיצום כספי על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שעסק בעיסוק שאינו מותר לו בניגוד לייחוד העיסוק לפי סעיף 38א.

יובהר כי שאר המנגנונים המנויים בפרק י"ב לחוק לעניין עיצומים כספיים, וההוראות המפורטות המסדירות את הפרוצדורה של ההליך המינהלי שבמסגרתו מתקבלת ההחלטה להטיל עיצום כספי, יחולו גם על בעלי רישיונות למתן שירותי פיקדון ואשראי ובעלי רישיונות הנפקה.

(1) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(1א) אגודה שאינה תאגיד בנקאי שעסקה במתן שירותי פיקדון ואשראי, עד היקף פעילות בנקאי, בלא רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, בניגוד להוראות סעיף 25ב(א);

(1ב) מי שעיסוקו במתן אשראי שעסק גם בהנפקה של כרטיסי אשראי בלא רישיון הנפקה, בניגוד להוראות סעיף 25יא;";

(2) בפסקה (2), במקום "סעיף 12(ב)" יבוא "סעיף 12(ב) או (ג) או סעיף 25ב(ב) או (ג), לפי העניין;";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום פסקה (2) יבוא:

"(2) בעל רישיון למתן אשראי שהתקשר בעסקה עם קטין או עם אדם שמלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 21 שנים, בניגוד להוראות סעיף 46(א), או בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שהתקשר בעסקה עם קטין, בניגוד להוראות סעיף 46(א1);";

(44) אחרי סעיף 96 יבוא:

"שמירת מסמכים

96א. המפקח רשאי לתת הוראות לעניין שמירת מסמכים בידי נותן שירותים פיננסיים ובכלל זה לעניין אופן השמירה ותקופת השמירה, ורשאי הוא לתת הוראות כאמור דרך כלל או לסוגים מסוימים של נותני שירותים פיננסיים.";

(45) בסעיף 97, בפסקה (2), אחרי "מבעלי הרישיונות למתן אשראי" יבוא "או מבעלי הרישיונות למתן שירותי פיקדון ואשראי";

(46) בסעיף 98(א) –

דברי הסבר

לפסקה (43)

סעיף 94 מפרט את הוראות החוק שהפרתן עולה כדי עבירה פלילית וקובע את העונש שבצד עבירות אלה. מוצע להתאים סעיף זה ולקבוע בו עבירות פליליות בשל הפרות של הוראות התיקון המוצע הנוגעות למי שעסק במתן שירותי פיקדון ואשראי בלא רישיון מתאים למתן שירותי פיקדון ואשראי, מי שעסק בהנפקת כרטיסי אשראי בלא רישיון הנפקה, מי ששלט או החזיק אמצעי שליטה בנותן שירותים כאמור בלא היתר מתאים, או מי שהעביר אמצעי שליטה בנותן שירותים פיננסיים לגורם שאינו בעל היתר כאמור, בידיעה שאותו גורם אינו מחזיק בידו היתה. כמו כן, מוצע לקבוע עבירה פלילית ביחס לבעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי שהתקשר בעסקה עם קטין בניגוד להוראות סעיף 46(א1) המוצע.

לפסקה (44)

מוצע להוסיף לפרק י"ד לחוק שעניינו "הוראות שונות" את סעיף 96א ולהסמיך את המפקח לתת לכל נותני השירותים הפיננסיים, או לחלקם, הוראות לעניין מסמכים שיש לשמרם, ולעניין אופן שמירת המסמכים ותקופת שמירתם, זאת כדי לייעל את עבודתם ולהקל על יכולת המפקח ונותן השירותים עצמו להתחקות אחר מסמכים הנדרשים לו.

לפסקה (45)

מוצע לתקן את סעיף 97(2) לחוק כך שהמפקח יוכל לפרסם נתוני עמלות וריביות גם לעניין בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי.

לפסקה (46)

מוצע לתקן את סעיף 98(א)(1) לחוק שעניינו מסירת מידע לרשות פיקוח בישראל, כך שנוסף על הגורמים הרגולטוריים המנויים בו, יוכל המפקח לגלות ידיעות ולהראות מסמכים גם לרשם האגודות השיתופיות, זאת כדי לאפשר התנהלות יעילה ושיתוף פעולה בין כל הגורמים הרלוונטיים לעניין הפיקוח והאסדרה של נותני שירותים פיננסיים.

סעיף קטן (א)(2) קובע כי אם מצא המפקח שנותן שירותים פיננסיים פועל בניגוד להוראות סעיף 21 המוצע לחוק הבנקאות (רישוי), עליו להודיע על כך למפקח על הבנקים. בהתאם לתיקון העקיף המוצע לחוק הבנקאות (רישוי) המוסיף את סעיף 22א לחוק האמור, מוצע לקבוע כי פעולה של נותן שירותים פיננסיים בניגוד לסעיף 22א תחייב גם היא הודעה של המפקח למפקח על הבנקים (להרחבה ראה דברי ההסבר לסעיף 113ד המוצע).

(א) בפסקה (1), המילים "במשרד האוצר" – יימחקו, ואחרי "לרשות ניירות ערך כמשמעותה בסעיף 2 לחוק ניירות ערך" יבוא "לרשם";

(ב) בפסקה (2), במקום "לסעיף 21" יבוא "לסעיפים 21 ו־22א";

(ג) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) מצא המפקח כי היקף הפעילות של בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי הוא היקף פעילות בנקאי כהגדרתו בסעיף 25א, יודיע על כך למפקח על הבנקים.";

(47) אחרי סעיף 99 יבוא:

"החלת הוראות פקודת האגודות השיתופיות, פקודת החברות וחוק החברות על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי

99א. (א) ההוראות לפי פקודת האגודות השיתופיות (בסעיף זה – הפקודה) יחולו על בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי (בסעיף זה – אגודת פיקדון ואשראי), בשינויים אלה:

(1) סעיפים, 20, 26, 27, 27א, 36, 37, 38, 39, 40, 42 ו־44 לפקודת האגודות השיתופיות לא יחולו;

(2) סעיף 5 יחול לעניין האגודה בשינויים המחויבים ובשינוי זה: במקום "מחמישית הון המניות" יקראו "מ־2.5% מהון המניות" ובמקום "מחמישית ההון" יקראו "מ־2.5% מההון";

(3) לעניין סעיף 12 לפקודה הרשם לא יסרב לרשום תיקון לתקנות של אגודת פיקדון ואשראי אם התיקון נובע מדרישה של המפקח;

(4) על אף הוראות סעיף 16 לפקודה, לכל חבר אגודה יהיה קול אחד בהצבעה באסיפה הכללית של אגודת פיקדון ואשראי;

(5) תקנות של אגודת פיקדון ואשראי לעניין פידיון מניות, לרבות כל צורת השתתפות בהון האגודה, לפי סעיפים 17 ו־31 לפקודה, יהיו כפופות להוראות המפקח לפי חוק זה, ובלבד שהפידיון לא יהיה בסכום הגבוה מערכה הנקוב של המניה כשהוא צמוד למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

דברי הסבר

עוד מוצע לקבוע כי אם מצא המפקח שהיקף פעילותו של בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי הוא היקף פעילות בנקאי כהגדרתו בסעיף 25א המוצע, יודיע על כך למפקח על הבנקים. מטרת התיקון להביא לכך שבכל מקרה שבו נותן שירותים פיננסיים עוסק בקבלת פיקדונות ומתן אשראי כאחת ואינו נכנס לגדרי הפיקוח לפי החוק המוצע, הדבר יובא לידיעת המפקח על הבנקים וייכנס תחת פיקוחו.

לפסקה (47)

מרבית האסדרה הנוגעת לאגודות שיתופיות חלה כיום מכוח פקודת האגודות השיתופיות ומתבצעת על ידי רשם האגודות השיתופיות. לאור המוצע להסדיר את פעילותה של אגודה שיתופית העוסקת במתן שירותי פיקדון ואשראי, יש צורך בהסדרת הפיקוח והסמכויות שיהיו לרשם בעניינה, מקום שבו המפקח נקבע כרגולטור ייעודי החולש כמעט על כל תחומי הפעילות של האגודה, וכן להסדיר את מערך הסמכויות ותחומי הפיקוח שבין שני הגורמים.

מוצע להוסיף לחוק את סעיף 99א ולקבוע אילו סעיפים מפקודת האגודות השיתופיות (להלן – הפקודה) לא יחולו לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, שכן האסדרה הקיימת בסעיפים אלה, באה לידי ביטוי באסדרה חלופית במסגרת הוראות התיקון המוצע.

כמו כן, מוצע להחיל חלק מסעיפי הפקודה בשינויים מסוימים לגבי אגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון

(6) המפקח רשאי לקבוע מגבלות לעניין מספר החברים באגודת פיקדון ואשראי;

(7) זכות הקיזוז לפי סעיף 24 לפקודה תהיה נתונה רק לגבי חבר אגודת פיקדון ואשראי שיש לו זכות לפדות מנייה, לרבות כל צורת השתתפות בהון האגודה;

(8) לרשם לא יהיו נתונות, לגבי אגודת פיקדון ואשראי, הסמכויות לפי סעיף 43 לפקודה בכל הנוגע לחקירה בעניין מצבה הכספי;

(9) לעניין סעיף 64 לפקודה –

(א) תקנות לפי הסעיף האמור לעניין דוחות כספיים וניהול העניינים הכספיים לא יחולו לגבי אגודת פיקדון ואשראי; לעניין זה רשאי הרשם, לצורך מילוי תפקידו, לקבל את כל הדוחות הכספיים שהגישה האגודה למפקח לפי חוק זה;

(ב) התקנות לדוגמה לפי הסעיף האמור, לעניין אגודת פיקדון ואשראי יותקנו בהסכמת המפקח.

(ב) תקנות או הוראות המפקח לפי חוק זה, לגבי אגודת פיקדון ואשראי, הסותרות תקנות שנקבעו לפי הפקודה, ייקבעו בהתייעצות עם שר הכלכלה או עם הרשם, בהתאמה; נקבעו תקנות או הוראות המפקח לפי חוק זה לאחר התייעצות כאמור יגברו על התקנות הסותרות לפי הפקודה.

(ג) ההוראות בפקודה לעניין פירוק אגודה, לא יחולו לגבי אגודת פיקדון ואשראי, ויחולו על אגודה כאמור לעניין זה הוראות פקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג–1983[60] והוראות פרק שלישי לחלק התשיעי לחוק החברות, בשינויים המחויבים ובשינוי זה: החלטה מיוחדת על פירוק מרצון טעונה מניין חוקי של 75% מחברי האגודה ותתקבל ברוב של 80% מהמשתתפים בהצבעה.

דברי הסבר

ואשראי. כך, בין השאר, מוצע לקבוע כי חבר אגודה לא יוכל להחזיק יותר מ־2.5 אחוזים מהון המניות של האגודה, במקום בחמישית מהון המניות שלה כפי שקבוע כיום בסעיף 5 לפקודה; כי על אף האמור בסעיף 12 לפקודה רשם האגודות השיתופיות לא יוכל לסרב לרשום תיקון של תקנות האגודה הנובע מדרישת המפקח; כי המפקח יהיה רשאי לקבוע מגבלות לעניין מספר החברים באגודה וכן כי אגודה תהיה רשאית לקזז חובות המגיעים לה מחבר אגודה, לפי סעיף 24 לפקודה, רק לגבי חבר אגודה שיש לו זכות לפדות מנייה, לרבות כל זכות השתתפות בהון האגודה.

מוצע לקבוע כי תקנות לעניין דיווחים כספיים וניהול העניינים הכספיים שהותקנו מכוח הפקודה לא יחולו על האגודה אלא יהיו נתונים לסמכות המפקח לפי הוראות התיקון המוצע. עם זאת, רשם האגודות השיתופיות יהיה רשאי לקבל את הדוחות הכספיים שהגישה האגודה למפקח, כדי להפעיל את סמכויותיו מכוח הפקודה.

עוד מוצע כי פירוק האגודה ייעשה בדומה לפירוק חברה ועל כן יחולו עליה לעניין פירוק, הוראות פקודת החברות, התשמ"ג–1983, במקום ההוראות לעניין פירוק המופיעות בפקודה. כמו כן מוצע כי החלטה בידי חברי האגודה על פירוק מרצון טעונה רוב של 75% מן החברים באגודה, ועליה להתקבל ברוב של 80% מהמשתתפים בהצבעה. פירוקה של אגודה המנהלת פיקדונות בעבור חבריה ומספקת להם שירותים פיננסיים שונים, הוא בעל השלכה מהותית לאותם חברים, ולכן אין מקום לאפשר את פירוקה של אגודה כאמור בנקל.

[60] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 37, עמ' 761.

(ד) הוראות סעיפים 87 עד 89 לחוק החברות יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין הצבעה באסיפה הכללית של אגודת פיקדון ואשראי.

הפעלת סמכות הרשם

99ב. סמכויות הרשם לפי כל דין יופעלו לגבי בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, לאחר שמיעת עמדת המפקח לעניין זה.";

(48) בסעיף 100(א), בפסקה (2), במקום "לבעל רישיון" יבוא "לנותן שירותים פיננסיים";

(49) אחרי סעיף 101 יבוא:

"אישור המפקח למיזוג של נותן שירותים פיננסיים

101א. מיזוג של נותן שירותים פיננסיים שהוא תאגיד, עם תאגיד אחר, טעון נוסף על דרישות כל דין גם אישור מאת המפקח.";

(50) בסעיף 106 –

(א) בפסקה (1), במקום פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ב) לפני ההגדרה "פעולה" יבוא:

""חוק שירותים פיננסיים מוסדרים" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016;";

(ב) בפסקה (2), בסעיף קטן (יד) המובא בה, במקום "לפי סעיף 25" יבוא "לפי סעיף 5א";

דברי הסבר

מוצע להבהיר כי מקום שבו יש סתירה בין הוראה בתקנה שנקבעה מכוח פקודת האגודות השיתופיות לבין הוראה בתקנה שנקבעה מכוח התיקון המוצע או הוראת המפקח שניתנה לפיו, תגבר הוראת התקנה או הוראת המפקח מכוח התיקון המוצע, וזאת בתנאי שההוראה כאמור נקבעה לאחר התייעצות עם שר הכלכלה או עם הרשם.

לבסוף מוצע לקבוע בסעיף 99ב המוצע כי כאשר רשם האגודות השיתופיות מבקש להפעיל את סמכויותיו לפי כל דין כלפי אגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, עליו לשמוע את עמדת המפקח בטרם יפעיל את סמכויותיו כאמור. אגודה כאמור מפוקחת באופן ישיר והדוק על ידי המפקח, וכדי למנוע מצב שבו הרשם מפעיל לגביה סמכות אשר עלולה לאיין או שלא לעלות בקנה אחד עם הוראה של המפקח, מוצע לקבוע כי הרשם יקבל את עמדת המפקח בטרם יפעיל את סמכותו.

לפסקה (49)

מוצע להוסיף את סעיף 101א ולקבוע כי מיזוג של נותן שירותים פיננסיים שהוא תאגיד, עם תאגיד אחר, דורש את אישור המפקח בין שהתאגיד האחר הוא בעל רישיון ובין שאינו בעל רישיון. בעל הרישיון עוסק בפעילותו הפיננסית, לאחר שהוא וכן נושאי המשרה בו ובעלי השליטה והעניין בו נבדקו ונמצאו כשירים לכך. במקרה של מיזוג בין נותן שירותים פיננסיים לתאגיד אחר שאינו בעל רישיון נוצר מצב שבו מצטרפים לנותן השירותים הפיננסיים גורמים רבים שלא נבדקו ולא קיבלו את אישור המפקח, אשר עלולים לעסוק בפעילות האמורה. על כן מוצע לקבוע את החובה לקבלת אישור המפקח לצורך מיזוג כאמור.

לעניין מיזוג של נותן שירותים פיננסיים עם תאגיד אחר שהוא בעל רישיון, הדרישה לאישור המפקח עומדת בעינה, וזאת לשם בחינה אם הגוף החדש שייווצר כתוצאה מהמיזוג ונושאי המשרה בו מתאימים לעסוק בהיקף הפעילות ובסוג הפעילות המבוקש, מתוך ראייה כוללת של השוק המוסדר.

לפסקה (50)

סעיף 106 לחוק מציע תיקון עקיף לפקודת מס הכנסה. תיקון זה, כשאר התיקונים העקיפים הקבועים בפרק ט"ו לחוק תוקנו במסגרת חקיקת החוק ובשל תחילתו הנדחית של החוק טרם נכנסו לתוקף. יובהר כי תיקונים אלה ייכנסו לתוקפם בכפוף לסעיף התחילה, אשר מוצע לתקנו במסגרת התיקון המוצע (ראה דברי הסבר לפסקאות (53) עד (54)).

מוצע לתקן את סעיף 106 כך שההגדרה "פעולה" בסעיף 141א(א) לפקודת מס הכנסה תמשיך לחול בנוסחה הנוכחי, ובהתאם לתיקון המוצע לא תצומצם לפעולות של מתן אשראי או שירות בנכס פיננסי בלבד. לשם כך מוצע למחוק את סעיף 106(1)(ב) שעניינה תיקון הגדרת "פעולה" בסעיף האמור.

וזה נוסחה של פסקת משנה (ב) שמוצע למחקה:

(51) בסעיף 111(1), בפסקת משנה (ב), בהגדרה "נותן שירותים פיננסיים" המובאת בה, במקום "במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי כהגדרתם" יבוא "במתן שירות פיננסי כהגדרתו";

(52) אחרי סעיף 113 יבוא:

"תיקון פקודת האגודות השיתופיות

113א. בפקודת האגודות השיתופיות[61], בסעיף 6, בסופו יבוא:

"(5) על אף הוראות סעיף זה, יחולו לעניין חברות באגודה שמטרתה מתן שירותי פיקדון ואשראי כהגדרתם בסעיף 25א לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016 (בפסקה זו – אגודת פיקדון ואשראי), הוראות אלה:

(א) אלה רשאים להיות חברי האגודה:

(1) יחיד שמלאו לו שמונה עשרה שנים;

(2) מי שבמועד קבלתו לחבר האגודה הוא תאגיד המעסיק עד 50 עובדים, וסך הכנסותיו מפעילות שוטפת בשנת המס שקדמה למועד האמור נמוך מ־25 מיליון שקלים חדשים; שר האוצר רשאי לקבוע לעניין סעיף קטן זה מספר עובדים אחר או סך הכנסות שונה, דרך כלל או לסוג מסוים של תאגידים;

(ב) אין לרשום על פי פקודה זו אגודת פיקדון ואשראי אלא אם כן היא מורכבת משבעה חברים לפחות או שאחד מחבריה הוא אגודה רשומה, ומתקיים בחברים בה האמור בפסקת משנה (א).

דברי הסבר

"(ב) במקום ההגדרה "פעולה" יבוא:

""חוק שירותים פיננסיים מוסדרים" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016;

"פעולה" – שירות בנכס פיננסי או מתן אשראי כהגדרתם בחוק שירותים פיננסיים מוסדרים;".

לפסקה (51)

מוצע לתקן את סעיף 111 לחוק שבמסגרתו בוצעו התיקונים העקיפים לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס–2000, כך שתיקונים אלה יחולו גם על מי שעיסוקו במתן שירותי פיקדון ואשראי או בהנפקה.

לפסקה (52)

מוצע לתקן בתיקונים עקיפים חוקים שונים כך שישלימו את האסדרה החדשה לפי התיקון המוצע.

לסעיף 113א המוצע

מוצע לתקן את סעיף 6 לפקודת האגודות השיתופיות, כך שלעניין אגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי (להלן – האגודה) יחולו הוראות ייחודיות לעניין מי שרשאי להיות חבר באגודה. מוצע לקבוע כי באגודה יהיו רשאים להיות חברים: יחיד שמלאו לו 18 שנים או מי שבמועד קבלתו לחבר האגודה הוא תאגיד שאינו מעסיק יותר מ־50 עובדים ושסך הכנסותיו השנתיות נמוך מ־25 מיליון שקלים חדשים. תכליתה של הוראה זו היא לאפשר גם לעסקים קטנים ליהנות משירותי האגודה שעשויים להינתן בתנאים נוחים יותר מהשירותים הניתנים על ידי הבנקים, וכמו כן לחזק את יציבותה של האגודה בכך שעסקים יוכלו לנהל את חשבונותיהם באמצעותה. כמו כן מוצע להסמיך את השר לקבוע מספר עובדים אחר או סך הכנסות שונה מהמוצע, דרך כלל או לסוג מסוים של תאגידים.

עוד מוצע לקבוע כי המספר המזערי של חברי אגודה הנדרש לרישומה של אגודה המבקשת לפעול כאגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי הוא שבעה חברים לפחות, אלא אם כן אחד מחבריה הוא אגודה רשומה. כמו כן מוצע להבהיר כי לא תתקיים פקיעת חברות אוטומטית מהאגודה במצב של פשיטת רגל או פירוק של חבר אגודה, ואולם האגודה רשאית להתנות על תנאי זה בתקנונה באישור הרשם.

[61] חוקי א"י, כרך א', עמ' (ע) 336, (א) 360; ס"ח התשע"א, עמ' 683.

(ג) החברות באגודה לא תפקע בשל מתן צו פשיטת רגל לגבי חבר האגודה, ולגבי חבר שהוא תאגיד – בשל מתן צו לפירוקו, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנות האגודה באישור הרשם."

תיקון חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות

113ב. בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה–1995[62] –

(1) בסעיף 1, לפני ההגדרה "בורסה מחוץ לישראל" יבוא:

""אגודת פיקדון ואשראי" – אגודה שיתופית בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016;";

(2) בסעיף 2(א), במקום "או כעובד או שותף בשותפות שהיא בעלת רישיון יועץ" יבוא "כעובד או שותף בשותפות שהיא בעלת רישיון יועץ או כעובד באגודת פיקדון ואשראי";

(3) בסעיף 7, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב1) הרשות תעניק רישיון יועץ, למבקש שהוא אגודת פיקדון ואשראי, אם ראתה שהתקיימו לגביה אלה:

(1) האגודה התחייבה כי מי שיעסקו בשמה בייעוץ השקעות הם עובדיה שהם בעלי רישיון מתאים, או כי עובד אחד לפחות הוא בעל רישיון מתאים;

(2) האגודה התחייבה כי לא יכהן בה כנושא משרה מי שידוע לה כי הורשע בעבירה וכן מי שחל עליו איסור לכהן בה כנושא משרה בשל אמצעי אכיפה כאמור בסעיף 52נו לחוק ניירות ערך, שהוטל עליו לפי פרק ח'4 לחוק ניירות ערך, לפי פרק ז'2 לחוק זה או לפי פרק י'1 לחוק השקעות משותפות – למשך התקופה שבה חל עליו האיסור כאמור;

דברי הסבר

לסעיפים 113ב ו־113ג המוצעים

מוצע לתקן את חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה–1995, ואת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה–2005, בהתאמה. בסעיף ייחוד העיסוק של בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי (ראה דברי הסבר לסעיף 38א המוצע), נקבע כי בעל הרישיון יוכל לתת לחברים בו ולקרוביהם שירותי ייעוץ השקעות ושירותי ייעוץ פנסיוני. מכיוון שהעיסוק בכל אחד משירותים אלה דורש קבלת רישיון מתאים, מוצע לתקן את החוקים האמורים כך שאגודה שיתופית תוכל לקבל רישיון יועץ השקעות ורישיון יועץ פנסיוני לשם מתן שירותים כאמור, אפשרות שאינה קיימת כיום. כמו כן, במסגרת שני התיקונים העקיפים האמורים, מוצע לקבוע אילו תנאים ומגבלות יחולו על האגודה השיתופית כדי שזו תוכל לקבל רישיון מתאים.

[62] ס"ח התשנ"ה, עמ' 416; התשע"ו, עמ' 691.

(3) לאגודה הון עצמי בסכום שאינו קטן מהסכום שייקבע בתקנות;

(4) לאגודה ביטוח, או ערבות בנקאית, או פיקדון או ניירות ערך בסכומים, בשיעורים ובתנאים שייקבעו בתקנות."

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים)

113ג. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה–2005[63], בסעיף 5, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב1) הממונה ייתן רישיון יועץ פנסיוני למבקש שהוא אגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016, אם ראה שהתקיימו לגביה כל אלה:

(1) האגודה התחייבה כי מי שיעסקו בשמה בייעוץ פנסיוני הם עובדיה שהם בעלי רישיון יועץ פנסיוני;

(2) האגודה התחייבה כי לא יכהן בה כנושא משרה מי שידוע לה כי הורשע בעבירה."

תיקון חוק הבנקאות (רישוי)

113ד. בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א–1981[64] –

(1) אחרי סעיף 22 יבוא:

"נותני שירותי פיקדון ואשראי עד היקף פעילות בנקאי

22א. (א) הוראת ייחוד הפעולות שבסעיף 21(א)(1) לא תחול על אגודה העוסקת במתן שירותי פיקדון ואשראי, עד היקף פעילות בנקאי.

(ב) בסעיף זה, "אגודה", "שירותי פיקדון ואשראי ו"היקף פעילות בנקאי" – כהגדרתם בסעיפים 1 ו־25א לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016.";

(2) בסעיף 23, במקום "לתאגידים בנקאיים או ללקוחותיהם" יבוא "לתאגידים בנקאיים, לבעלי רישיונות הנפקה לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016, או ללקוחותיהם".

דברי הסבר

לסעיף 113ד המוצע

מוצע לתקן את חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א–1981, ולקבוע שהוראת ייחוד העיסוק שבסעיף 21(א)(1) לחוק האמור ולפיה מי שאינו תאגיד בנקאי לא יעסוק בקבלת פיקדונות כספיים ובמתן אשראי כאחת, לא תחול על אגודה העוסקת במתן שירותי פיקדון ואשראי, עד היקף פעילות בנקאי. כאמור בדברי ההסבר לסעיף 25ב(א) המוצע, תיקון זה הוא המהלך המשלים לאסדרת העיסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי לפי התיקון המוצע. כיום, בהתאם להוראות סעיף 21(א)(1) לחוק הבנקאות (רישוי), מי שאינו תאגיד בנקאי אינו רשאי לעסוק במתן שירותי פיקדון ואשראי כאחת. לאור מתן האפשרות במסגרת התיקון המוצע להסדרת העיסוק בקבלת פיקדונות ובמתן אשראי כאחת (עד היקף מסוים בלבד), יש צורך בתיקון לחוק הבנקאות שיקבע מי הם הגופים שעל אף הוראות סעיף 21(א)(1) האמור רשאים לעסוק בקבלת פיקדונות ובמתן אשראי כאחת.

כמו כן, כדי לאפשר את פעילותו של בעל רישיון הנפקה יש לאפשר לו לקבל שירותים מחברת שירותים

[63] ס"ח התשס"ה, עמ' 918; התשע"ו, עמ' 1261.

[64] ס"ח התשמ"א, עמ' 232; התשע"ו, עמ' 1227.

תיקון חוק מערכות תשלומים

113ה. בחוק מערכות תשלומים, התשס"ח–2008[65] –

(1) בסעיף 8, בפסקה (1), במקום הסיפה החל במילים "ובכלל זה" יבוא "ובכלל זה בעניינים אלה:

(א) דרישות הוגנות לחיבור למערכת מהמבקשים להשתתף בה;

(ב) המשך ההשתתפות במערכת של משתתף שמתנהלים נגדו הליכי פירוק;

(ג) אמצעים לאכיפת הכללים האמורים;";

(2) בסעיף 11, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) הפעלת סמכות הנגיד לפי סעיף קטן (א) לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ולעניין בעל רישיון הנפקה תיעשה בהתאם להוראות אלה:

(1) הפעלת הסמכות לעניין קיום חובתו של מפעיל מערכת מבוקרת לגבש כללים לפי סעיף 8(1)(א) בכל הנוגע לבעלי רישיונות כאמור, תיעשה בהתייעצות עם המפקח על נותני שירותים פיננסיים;

(2) הפעלת הסמכות לעניין קיום חובתו של מפעיל מערכת מבוקרת לחבר בעלי רישיונות כאמור למערכת, לפי הכללים שגובשו בהתאם לסעיף 8(1)(א), תיעשה בהסכמת המפקח על נותני שירותים פיננסיים;

בסעיף קטן זה –

"חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו–2016;

"המפקח על נותני שירותים פיננסיים" – המפקח על נותני שירותים פיננסיים שמונה לפי סעיף 2 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים;

"רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי" ו"רישיון הנפקה" – כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מסודרים.";

דברי הסבר

משותפת. מכיוון שבהתאם לסעיף 23 לחוק הבנקאות (רישוי) חברת שירותים משותפת רשאית לתת שירות רק לתאגיד בנקאי או ללקוחותיו, מוצע לתקן את הסעיף האמור כך שיאפשר לחברת שירותים משותפת לתת שירות לבעלי רישיונות הנפקה לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, או ללקוחותיהם, בהתאם לחוק זה.

לסעיף 113ה המוצע

בעל רישיון הנפקה יחובר לשירות של מערכת תשלומים אם יעמוד בתנאי הגישה למערכת. תנאי הגישה למערכת נקבעים על ידי מפעיל המערכת, בהתאם לסעיף 8 לחוק מערכות תשלומים, התשס"ח–2008 (להלן – חוק מערכות תשלומים), ומפוקחים על ידי הנגיד מכוח סמכותו

[65] ס"ח התשס"ח, עמ' 184; התש"ע, עמ' 475.

(53) בסעיף 114 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "למעט סימן א' לפרק י"ז" יבוא "לעניין מי שעיסוקו במתן אשראי, במתן שירותי פיקדון ואשראי או בהנפקת כרטיסי אשראי";

(ב) בסעיף קטן (ב), המילים "על האמור בסעיף קטן (א)" – יימחקו, במקום "ז' בסיוון התשע"ח" יבוא "י"ח בסיוון התשע"ח" ובסופו יבוא "ותחילתו של סימן א' לפרק י"ז ביום פרסומו של חוק זה";

(ג) בסעיף קטן (ג) בסופו יבוא "ורשאי הוא לדחות מועדים לפי סעיף קטן זה לגבי כל העיסוקים האמורים בסעיפים קטנים (א) ו־(ב) או חלקם";

(54) בסעיף 125(א) –

(א) בפסקה (2), במקום "נותן שירותים פיננסיים" יבוא "בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי או בעל רישיון למתן אשראי";

(ב) בפסקה (3), במקום "במתן שירותים פיננסיים" יבוא "במתן שירות בנכס פיננסי או במתן אשראי";

דברי הסבר

לפי סעיף 11 לחוק האמור מוצע לתקן את חוק מערכות תשלומים כך שהכללים שייקבעו לעניין חיבור למערכת של המבקשים להשתתף בה יהיו הוגנים ויתמכו בחיבור של משתתפים חדשים למערכת וזאת במטרה לאפשר לגורמים נוספים רלוונטיים להתחבר למערכת.

עוד מוצע לקבוע כי הפעלת סמכות הנגיד, בהתאם לסעיף 11 לחוק מערכות תשלומים, בעניין קיום חובתו של מפעיל מערכת מבוקרת לגבש כללים לפי סעיף 8(1)(א) לחוק האמור בכל הנוגע לבעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ולעניין בעל רישיון הנפקה, תיעשה בהתייעצות עם המפקח על נותני שירותים פיננסיים. לעניין הפעלת הסמכות לעניין קיום חובתו של מפעיל מערכת מבוקרת לחבר בעלי רישיונות כאמור למערכת, לפי הכללים שגובשו בהתאם לסעיף 8(1)(א), מוצע כי הפעלת סמכות תיעשה בהסכמת המפקח על נותני שירותים פיננסיים.

לפסקאות (53) ו־(54)

סעיף 114 לחוק קובע הוראות לעניין תחילתו של החוק, וזה נוסחו:

"תחילה

114. (א) תחילתו של חוק זה, למעט סימן א' לפרק י"ז, ביום ז' בסיוון התשע"ז (1 ביוני 2017) (להלן – יום התחילה).

(ב) על האמור בסעיף קטן (א), תחילתו של חוק זה לעניין מי שעיסוקו במתן שירות בנכס פיננסי, וכן לעניין הוראות סעיפים 106, 110(1) ו־111, ביום ז' בסיוון התשע"ח (1 ביוני 2018) (להלן – יום התחילה המאוחר).

(ג) השר, באישור ועדת הכספים, רשאי לדחות, בצו, את המועדים האמורים בסעיף קטן (א) או (ב) אם מצא כי הדחייה דרושה לשם היערכות ליישום הוראות חוק זה."

מוצע להבהיר מהו יום התחילה הרלוונטי לגבי כל אחד מן העיסוקים המוסדרים:

– לעניין עיסוק במתן אשראי, במתן שירותי פיקדון ואשראי ובהנפקה יהיה יום התחילה יום ז' בסיוון התשע"ז (1 ביוני 2017). יצוין כי התיקון המוצע ישתלב בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים כבר ביום תחילתו של חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016, המוצע (יום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017)), ואולם ייכנס לתוקף רק ביום התחילה לפי סעיף 114 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים (יום ז' בסיוון התשע"ז (1 ביוני 2017)).

– לעניין עיסוק במתן שירות בנכס פיננסי וכן לעניין ההוראות הקבועות לעניין נותני שירותי מטבע במסגרת התיקונים העקיפים בסעיפים 106, 110(1) ו־111 לחוק, יהיה יום התחילה מאוחר יותר – ביום י"ח בסיוון התשע"ח (1 ביוני 2018).

לעניין זה מוצע לתקן תיקון טכני את סעיף 114(ב) לחוק עקב טעות שנפלה בו ולקבוע כי יום התחילה המאוחר קבוע ליום י"ח בסיוון התשע"ח (1 ביוני 2018).

עוד מוצע להבהיר בסעיף 114(ב) כי סימן א' לפרק י"ז לחוק הקובע הוראות שעה לעניין סמכות להגבלת שימוש במקום, נכנס לתוקפו כבר ביום פרסומו של החוק.

כמו כן, מוצע לאפשר לשר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לדחות את המועדים האמורים לגבי כל העיסוקים הנזכרים, כולם או חלקם, אם מצא שהדחייה דרושה לצורך היערכות ליישום הוראות החוק.

עוד מוצע לתקן את הוראות סימן ב' לפרק י"ז לחוק כך שיובהר כי הסמכויות הקבועות בהן מתייחסות לבעל רישיון למתן שירותי אשראי או לבעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי בלבד.

(55) בסעיף 127 –

(א) בפסקה (1), במקום ההגדרה "נותן שירותי אשראי" המובאת בה יבוא:

""נותן שירותי אשראי או שירותי פיקדון ואשראי" – בעל רישיון למתן אשראי או רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, כהגדרתם בסעיף 1 לחוק שירותים פיננסיים מוסדרים וכן מי שעיסוקו במתן אשראי או במתן שירותי פיקדון ואשראי כהגדרתם בסעיפים 11א ו־25א לחוק האמור ואינו בעל רישיון לפי אותו חוק, ולמעט תאגיד בנקאי וכל גוף אחר המנוי בתוספת השלישית;";

(ב) בפסקה (3), בפסקה (6א) המובאת בה, במקום "לעניין מי שעיסוקו במתן אשראי לפי חוק שירותים פיננסיים מוסדרים" יבוא "לעניין נותן שירותי אשראי או שירותי פיקדון ואשראי";

(ג) בפסקה (4), בפרט 5א המובא בה, בסופו יבוא "או שירותי פיקדון ואשראי";

(56) בתוספת –

(א) בפסקה (1), אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ג) לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי – 800,000 שקלים חדשים;";

(ב) בפסקה (2), אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ג) לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי – בהתאם לצבר האשראי שלו או לצבר הפיקדונות שלו כמפורט להלן:

צבר אשראי או צבר פיקדונות (במיליוני שקלים חדשים)	הון עצמי נדרש
25 עד 50	1
מעל 50 עד 1,000	1.5
מעל 1,000	3"

דברי הסבר

לפסקה (55)

מוצע לתקן את סעיף 127 לחוק, שעניינו תיקון הוראת שעה הקובעת תיקונים לחוק איסור הלבנת הון, כך שבתקופה שמיום התחילה ועד יום התחילה המאוחר כהגדרתם בתיקון המוצע (ראה דברי הסבר לפסקאות (53) עד (54)), יחולו הוראות חוק איסור הלבנת הון גם על מי שעיסוקו במתן שירותי פיקדון ואשראי.

לפסקה (56)

מוצע לתקן את התוספת לחוק ולקבוע בה את סכומי ההון העצמי המזערי שנדרש מבעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי כדי להבטיח את התנהלותו התקינה ואת יציבותו התפעולית, בהתאם להוראות סעיף 37 לחוק.

סכומי ההון העצמי המזערי המוצעים נקבעו על בסיס חלוקה פנימית בין בעלי רישיון בסיסי לבעלי רישיון מורחב. כך למשל לבעלי רישיון מורחב מוצע לקבוע את החובה להחזיק בסכומי הון עצמי בהתאם לצבר האשראי שלהם או לצבר הפיקדונות שלהם.

פרק י': הסרת חסמים לביצוע מיזמי תשתית לאומית

סימן א': תיקון חוק התכנון והבנייה

תיקון חוק התכנון והבנייה

34. בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[66] –

(1) בסעיף 1, בהגדרה "מבנה דרך", בסופה יבוא "וכן מתחם תפעולי הנדרש לטיפול במסילת ברזל ובציוד הנדרש להפעלתה של רכבת, למעט מתחם כאמור הנדרש לאחסון או לשינוע של מטענים";

(2) בסעיף 26ב(ד), במקום הסיפה החל במילים "הסמכויות הנתונות למתכנן המחוז" יבוא "יחולו הוראות הסעיף האמור בשינויים אלה:

(1) בפסקה (2), במקום "למתכנן המחוז" יקראו "למתכנן הוועדה לתשתיות";

(2) בפסקה (3), במקום "יבדקו מתכנן המחוז ומהנדס הועדה המקומית" יקראו "יבדוק מתכנן הוועדה לתשתיות", במקום "ויאשרו" יבוא "ויאשר", במקום "קבעו המתכנן והמהנדס כאחד" יקראו "קבע מתכנן הוועדה לתשתיות" ובמקום "ימסרו" יקראו "ימסור";

(3) בפסקה (4), במקום "לא החליטו מתכנן המחוז ומהנדס הועדה המקומית" יקראו "לא החליט מתכנן הוועדה לתשתיות";

(4) פסקאות (5) ו־(7) – לא ייקראו;

(5) בפסקה (6), במקום "יושב ראש הועדה המחוזית" יקראו "יושב ראש הוועדה לתשתיות";

(3) בסעיף 157ב, במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

דברי הסבר

פרק י' – כללי

מיזמי תשתית לאומית הם מיזמים מורכבים במיוחד, עתירי השקעה ובעלי השלכות ותועלות משקיות רחבות. מיזמים אלה מבוצעים לעתים קרובות במרחב אורבני ומלווים בממשקים עם רשויות מקומיות, חברות ממשלתיות, חברות תשתית ואוכלוסייה מקומית. לרוב, העבודות הנדרשות להקמת המיזם גורמות לפגיעה בשגרת החיים העירונית, ולכן, בנוסף לחשיבות בהשלמה מהירה של המיזם לטובת מתן שירות, קיים אינטרס ציבורי בקיצור זמן העבודות. קידום המיזמים תלוי במידה רבה בשיתוף פעולה של הגורמים השונים, ובהסרת חסמים שונים לקידומם. בהתאם לכך, מטרתו של פרק זה להסיר חסמים תכנוניים להקמת המיזמים ולאפשר שיתוף פעולה מרבי בין הגורמים השונים, וזאת כדי להביא להשלמה של המיזמים במהירות המרבית תוך צמצום הפגיעה בשגרת החיים העירונית.

סעיף 34 כללי

התיקונים המוצעים בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965 (להלן – חוק התכנון והבנייה), נועדו לזרז את ביצוע העבודות במיזמי תשתית לאומית בתחום התחבורה.

לפסקה (1)

מוצע להרחיב את ההגדרה "מבנה דרך" שבסעיף 1 לחוק התכנון והבנייה כך שתכלול גם מתחם תפעולי הנדרש לטיפול במסילת ברזל ובציוד הנדרש להפעלת רכבת ("דפו"), וזאת כדי שההוראות הייחודיות בחוק התכנון והבנייה החלות על הקמת מבנה דרך, אשר בהתאם להן הקמתו אינה טעונה היתר לפי סעיף 145 לחוק התכנון והבנייה אלא הרשאה בלבד, יחולו גם על הקמת מתחם תפעולי כאמור, בשל חיוניותו להקמת תשתית רכבתית.

לפסקה (2)

מוצע לתקן את סעיף 26ב(ד) לחוק התכנון והבנייה שעניינו תפקידי הוועדה לתשתיות וסמכויותיה, כך שלעניין תכנית לתשתית לאומית, הסמכות לאשר הרשאה להקמת מבנה דרך, תהיה של יושב ראש הוועדה לתשתיות ומתכנן הוועדה, ובמקום הצורך באישורו של מהנדס הוועדה המקומית כפי שנדרש בהתאם לסעיף 261(ה) לחוק התכנון והבנייה, תהיה חובה למסור לו העתק של ההרשאה להקמת מבנה דרך, בלבד.

לפסקה (3)

סעיף 157ב אשר הוסף לחוק התכנון והבנייה בסעיף 58 לחוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 101), התשע"ד–2014 (בפרק זה – תיקון מס' 101), וייכנס לתוקף ביום ל' בתשרי התשע"ז (1 בנובמבר 2016) (ר' לעניין זה צו התכנון והבנייה (תיקון מס' 101) (דחיית יום התחילה המאוחר של החוק), התשע"ו–2015), קובע כי תחילת ביצוען של עבודות הטעונות הרשאה לפי סעיף 261(ה) לחוק התכנון

[66] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307; התשע"ו, עמ' 1146.

"(ד) על אף הוראות סעיף זה, ביצוע עבודה למבנה דרך אשר ניתנה לגביו הרשאה לפי סעיף 261(ה) לא יהיה טעון אישור תחילת עבודה, ואולם בעל ההרשאה כאמור ימסור הודעה על תחילת העבודה למי שהוקנתה לו הסמכות לתת הרשאה בהתאם להוראות הסעיף האמור."

סימן ב': הרחבת סמכויות הוועדה לתיאום תשתיות

הגדרות

35. בסימן זה –

"בעל רישיון חלוקה" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק משק הגז הטבעי;

"בעל תשתית" – כל אחד מאלה:

(1) בעל תשתית כהגדרתו בסעיף 55א לחוק משק הגז הטבעי;

(2) בעל רישיון חלוקה;

(3) בעל תשתית תקשורת;

"בעל תשתית תקשורת" – מי שנותן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים או שירותי רדיו טלפון נייד בשיטה התאית (רט"ן) מכוח רישיון כללי לפי חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב–1982[67], למעט רישיון רדיו טלפון נייד ברשת אחרת לפי סעיף 4(א2) לחוק האמור;

"גוף תשתית שאינו ציבורי" – כל אחד מאלה, שאינו חברה ממשלתית:

(1) מקים תשתית, למעט מקים מיזם תשתית לאומית כהגדרתו בפסקה (2) להגדרה "מקים מיזם תשתית לאומית";

(2) בעל תשתית תקשורת;

(3) בעל רישיון חלוקה;

דברי הסבר

והבנייה טעונה, נוסף על הרשאה הכוללת תנאים לתחילת עבודות, גם אישור נוסף מאת הגורמים המוסמכים לתת את ההרשאה. מוצע לתקן את הסעיף האמור כך שלא יידרש אישור נוסף של הגורמים האמורים לתחילת ביצוע עבודה כאמור, אלא יידועם בלבד, וזאת בלי לגרוע מהחובה לעמוד בתנאים הקבועים בהרשאה לפי סעיף 261(ה) האמור.

סעיף 35 הניסיון בהקמת מיזמי תשתית מראה כי בשלב תיאום התשתיות מתעוררות מחלוקות בעניין עבודות תשתית בין החברה המבצעת את עבודות מיזם התשתית לבין בעלי תשתית אחרים המצויים באזור הקמת התשתית. משך הזמן עד לסיום מחלוקות אלה מעכב את קידום המיזמים באופן ניכר.

כדי לצמצם סכסוכים אלה ולהביא לפתרונם במהירות כך שלא יעכבו את ביצוע העבודות, מוצע להסמיך את הוועדה לתיאום תשתיות אשר הוקמה לפי הוראות סימן ד' בפרק ה' לחוק משק הגז הטבעי, התשס"ב–2002 (בפרק זה – חוק משק הגז הטבעי), שהוסף בחוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו־2016), התשע"ו–2015, לפסוק גם בסכסוכים אחרים בין בעל תשתית לבין מקים מיזם תשתית לאומית, כפי שיפורט להלן.

להגדרה "בעל תשתית" – לפי המוצע, בעל תשתית הוא בעל תשתית כהגדרתו בסעיף 55א לחוק משק הגז הטבעי, בעל רישיון חלוקה כהגדרתו בסעיף 2 לחוק משק הגז הטבעי או בעל תשתית תקשורת כהגדרתו המוצעת;

להגדרה "בעל תשתית תקשורת" – לפי המוצע, בעל תשתית תקשורת הוא בעל רישיון כללי לפי חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב–1982 (בפרק זה – חוק התקשורת), הנותן שירותי בזק פנים־ארציים נייחים או שירותי רדיו טלפון נייד בשיטה התאית (רט"ן) מכוח רישיון כללי לפי חוק התקשורת, למעט מי שנותן שירותים כאמור מכוח רישיון רדיו טלפון נייד ברשת אחרת לפי סעיף 4(א2) לחוק האמור, המכונה מפעיל רשת סלולרית וירטואלית (MVNO – Mobile Virtual Network Operator).

להגדרה "מקים תשתית" – מקים תשתית הוא, לפי המוצע, מקים מסילת ברזל כהגדרתו בסעיף 14א לפקודת מסילות הברזל [נוסח חדש], התשל"ב–1972, או מקים מיזם שהממשלה החליטה כי הוא מיזם תשתית לאומית (בפרק זה – מיזם תשתית לאומית);

להגדרה "גוף תשתית שאינו ציבורי" – לגבי חלק ממיזמי התשתית מתקשרת הממשלה עם גופים פרטיים לשם הקמת המיזמים. מוצע להגדיר גוף תשתית שאינו ציבורי,

[67] ס"ח התשמ"ב, עמ' 218.

"חוק משק הגז הטבעי" – חוק משק הגז הטבעי, התשס"ב–2002[68];

"מיזם תשתית לאומית" – מיזם שהממשלה החליטה כי הוא מיזם תשתית לאומית;

"מקים מיזם תשתית לאומית" – כל אחד מאלה:

(1) בעל זיכיון לבניית מיזם תשתית לאומית;

(2) רשות שהוקמה בחוק, חברה ממשלתית או חברה עירונית, שהממשלה התקשרה עמה לשם בניית מיזם תשתית לאומית;

"מקים מסילת ברזל" – כהגדרתו בסעיף 14א לפקודת מסילות הברזל [נוסח חדש], התשל"ב–1972[69];

"מקים תשתית" – כל אחד מאלה:

(1) מקים מסילת ברזל;

(2) מקים מיזם תשתית לאומית.

הרחבת סמכויות הוועדה לתיאום תשתיות

36. (א) הוועדה לתיאום תשתיות שהוקמה לפי סעיף 55ב לחוק משק הגז הטבעי (בסעיף זה – הוועדה), תהיה מוסמכת נוסף על סמכותה לפי סימן ד' בפרק ה' לחוק משק הגז הטבעי, לפסוק בסכסוכים בין מקים תשתית לבין בעל תשתית וכן בסכסוכים בין מקימי תשתית או בין בעלי תשתית, בעניינים המפורטים בסעיף 59כב(א) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975[70], בהתאם להוראות לפי סימן זה, ובלבד שאם צד לסכסוך הוא גוף תשתית שאינו ציבורי, ניתנה הסכמתו בכתב להבאת הסכסוך להכרעת הוועדה.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א) –

(1) סמכויות הוועדה כאמור באותו סעיף קטן לעניין סכסוך בין מקים מיזם תשתית לאומית כהגדרתו בפסקה (1) להגדרה "מקים מיזם תשתית לאומית", לבין בעל תשתית או מקים תשתית אחר, יהיו רק ככל שהסכסוך נוגע למיזם התשתית הלאומית;

(2) סמכויות הוועדה כאמור באותו סעיף קטן לעניין סכסוך בין מקים מסילת ברזל שהוא גוף תשתית שאינו ציבורי לבין בעל תשתית או מקים תשתית אחר, יהיו רק ככל שהסכסוך נוגע למסילת הברזל.

דברי הסבר

כמקים תשתית שאינו רשות שהוקמה בחוק, אינו חברה ממשלתית או חברה עירונית ואינו בעל תשתית תקשורת או בעל רישיון חלוקה, כך שלמעשה ייכללו בהגדרה זו מקימי מיזם תשתית פרטיים שהממשלה התקשרה עמם לשם בניית תשתית.

סעיף 36 לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי הוועדה לתיאום תשתיות שהוקמה לפי סעיף 55ב לחוק משק הגז הטבעי תהיה מוסמכת, נוסף על סמכויותיה לפי חוק משק הגז הטבעי, לפסוק בסכסוכים בעניינים המפורטים בסעיף 59כב(א) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975 (בפרק זה – חוק החברות הממשלתיות), בין מקים תשתית לבין בעל תשתית וכן בין מקימי תשתית או בין בעלי תשתית, בהתאם להוראות לפי סימן ב' המוצע. עם זאת, אם צד לסכסוך הוא גוף תשתית שאינו ציבורי, תהיה הוועדה לתיאום תשתיות (בפרק זה – הוועדה) מוסמכת לדון בסכסוך רק אם ניתנה הסכמתו, בכתב, של גוף התשתית שאינו ציבורי להבאת הסכסוך לוועדה.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע כי על אף האמור בסעיף קטן (א), סמכויות הוועדה כאמור באותו סעיף קטן לעניין סכסוך בין מקים מיזם תשתית לאומית פרטי לבין בעל תשתית או מקים תשתית אחר, יהיו רק ככל שהסכסוך נוגע למיזם התשתית הלאומית, וסמכויות הוועדה כאמור לעניין סכסוך בין מקים מסילת ברזל פרטי לבין בעל תשתית או מקים תשתית אחר יהיו רק ככל שהסכסוך נוגע למסילת הברזל.

[68] ס"ח התשס"ב, עמ' 55.

[69] דיני מדינת ישראל נוסח חדש 23, עמ' 485.

[70] ס"ח התשל"ה, עמ' 132.

(ג) הוראות סעיפים 55ב(ב) עד (ד) ו־55ג עד 155 לחוק משק הגז הטבעי יחולו על הוועדה בהפעלת סמכויותיה בקשר לסכסוכים כאמור בסעיף קטן (א), על הסכסוכים כאמור ועל הצדדים לסכסוך, לפי העניין, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) בסעיף 55ב –

(א) בסעיף קטן (ג) –

(1) ברישה, במקום "בעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית" יקראו "גוף תשתית שאינו ציבורי" ובמקום "לצדדים שאינם חברות ממשלתיות" יקראו "לגופי התשתית שאינם ציבוריים";

(2) בפסקה (2), במקום "הצד שאינו חברה ממשלתית" יקראו "גוף התשתית שאינו ציבורי";

(ב) בסעיף קטן (ד), במקום "בעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית" יקראו "גוף תשתית שאינו ציבורי", במקום "שבעל רישיון חלוקה" יקראו "שגוף תשתית שאינו ציבורי", במקום "בעל תשתית כאמור בסעיף קטן (א)" יקראו "בעל תשתית" ובכל מקום, במקום "בעל רישיון החלוקה" יקראו "גוף התשתית שאינו ציבורי";

(2) בסעיף 55ג –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) במקום פסקה (3) יקראו:

דברי הסבר

לסעיף קטן (ג)

מוצע להחיל את הוראות סעיפים 55ב(ב) עד (ד) ו־55ג עד 155 לחוק משק הגז הטבעי על הוועדה בהפעלת סמכויותיה בקשר לסכסוכים כאמור בסעיף קטן (א) המוצע, על הסכסוכים כאמור ועל הצדדים לסכסוך, לפי העניין, בשינויים המחויבים ובשינויים נוספים שיפורטו להלן.

בהתאם לכך, מוצע להחיל את ההסדר הקבוע בסעיף 55ב(ג) לחוק המשק הגז הטבעי שלפיו הוועדה רשאית לדון בסכסוך שבו שני צדדים לפחות הם חברות ממשלתיות וצד נוסף אחד לפחות הוא בעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית, אם הסכים לכך מנהל רשות החברות הממשלתיות או אם הצד שאינו חברה ממשלתית הודיע כי הוא אינו מסכים שהוועדה ליישוב סכסוכים תדון בחלק הסכסוך הנוגע אליו, גם לגבי סמכות הוועדה לפי סימן זה לדון בסכסוך בין שתי חברות ממשלתיות שצד נוסף אחד לפחות הוא גוף תשתית שאינו ציבורי. כמו כן, לעניין סמכותה של הוועדה לפי סימן זה לגבי גוף תשתית שאינו ציבורי, מוצע להחיל את ההוראה בסעיף 55ב(ד) לחוק משק הגז הטבעי שלפיה יראו בפנייה של בעל רישיון חלוקה לוועדה לשם הכרעה בסכסוך שהוועדה מוסמכת לפסוק בו או בהסכמה שלו להכריע בסכסוך עם בעל תשתית אחר, כהסכמה להביא לפני הוועדה כל סכסוך עם בעל תשתית במשך חמש שנים מיום פנייתו להכרעת הוועדה או מיום מתן הסכמתו להכרעת הוועדה.

עוד מוצע להתאים את הרכב הוועדה לגופי התשתית השונים שהוועדה תהיה מוסמכת לדון בסכסוכים הנוגעים אליהם, כך שהרכב הוועדה יכלול נציגי משרדים ממשלתיים הרלוונטיים לצדדים לסכסוך, ולא יכלול נציגים אחרים הכלולים בהרכב הוועדה לפי חוק משק הגז הטבעי, ואינם רלוונטיים לצדדים לסכסוך. בכלל כך, מוצע להקנות לשר האוצר סמכות למנות לחבר הוועדה עובד מדינה, אחד או יותר, שהוא מהנדס או בעל הכשרה מקצועית בענייני תכנון ובנייה ובעל ניסיון של 5 שנים לפחות באחד מהתחומים האלה: תחבורה, אנרגיה, מים או תקשורת. לפי המוצע, ימנה שר האוצר כמה מהנדסים או בעלי הכשרה כאמור אשר כל אחד מהם הוא בעל תחום התמחות שונה, ואם מינה השר יותר מעובד מדינה אחד כאמור – ישמש כחבר הוועדה עובד המדינה שתחום מומחיותו הוא בתחום הסכסוך.

כמו כן, מוצע להחיל על סמכות הוועדה לפי סימן זה את ההוראות הרלוונטיות מחוק החברות הממשלתיות לגבי הוועדה ליישוב סכסוכים, המוחלות על הוועדה לפי חוק משק הגז הטבעי, בהתאמות הנדרשות בסימן זה.

מוצע גם להסמיך את שר האוצר להרחיב את סמכות הוועדה גם לגבי תאגיד שהוקם בחוק שאינו נכנס לכתחילה בגדר הוראות סימן ב' המוצע מכיוון שאינו נכנס להגדרה "מקים מיזם תשתית לאומית" כהגדרתו בפסקה (2) להגדרה "מיזם תשתית לאומית" (רשות שהוקמה בחוק, חברה

"(3) עובד המדינה שיקבע שר האוצר מבין עובדי המדינה שמינה לפי סעיף קטן (א1), ואם מונה לפי הסעיף הקטן האמור יותר מעובד המדינה אחד – עובד המדינה מבין עובדי המדינה שמונו כאמור שתחום מומחיותו הוא בתחום הסכסוך.";

(2) פסקאות (4) ו־(5) – לא ייקראו;

(3) בפסקה (7), אחרי פסקת משנה (ד) יקראו:

"(ה) עובד משרד התקשורת שימנה שר התקשורת;

(ו) עובד רשות הגז הטבעי שימנה מנהל רשות הגז הטבעי;

(ז) עובד המשרד לתשתיות לאומיות אנרגיה ומים שימנה שר התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים.";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יקראו:

"(א1) שר האוצר ימנה עובד מדינה אחד או יותר, שהוא מהנדס או בעל הכשרה מקצועית בענייני תכנון ובנייה ובעל ניסיון של 5 שנים לפחות באחד מתחומי התשתיות המפורטים להלן, שישמש חבר הוועדה לפי סעיף קטן (א)(3):

(1) תחבורה;

(2) אנרגיה;

(3) מים;

(4) תקשורת.";

(ג) בסעיף קטן (ב) –

(1) ברישה, במקום "עד (ד)" יקראו "עד (ז)" והקטע החל במילים "ובלבד שלא ישתתף" עד המילים "של אותו משרד או רשות" – לא ייקרא;

(2) אחרי פסקה (4) יקראו:

"(5) בעל תשתית תקשורת – חבר המנוי בפסקת משנה (ה);

(6) בעל רישיון לפי חוק משק הגז הטבעי – חבר המנוי בפסקת משנה (ו);

(7) גוף תשתית שאינו ציבורי כהגדרתו בפסקה (1) להגדרה "גוף תשתית שאינו ציבורי" – חבר המנוי בפסקאות משנה (ב), (ד) או (ז) בהתאם למשרד שתחום פעילות הגוף היא בתחום אחריותו.";

(3) בסעיף 55ה –

(א) בפסקה (1), בפסקת משנה (ב), במקום האמור בה יקראו:

"(ב) "חברת תשתית" – בעל תשתית כהגדרתו בסעיף 35 לחוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ו–2016, או מקים תשתית כהגדרתו בסעיף האמור, לפי העניין;";

(ב) בפסקה (3), במקום "או של בעל רישיון חלוקה" יקראו "או של מקים תשתית";

(ג) בפסקה (4), במקום "או על בעל רישיון חלוקה שהוא צד לסכסוך" יקראו "או על מקים תשתית שהוא צד לסכסוך";

(4) בסעיף 155 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "השר רשאי" יקראו "שר האוצר רשאי" ובמקום "רשאי השר" יקראו "רשאי שר האוצר";

(ב) בסעיף קטן (ב), המילים "בהסכמת שר האוצר" – לא ייקראו ובמקום "מיום שפנה אליו השר" יקראו "מיום שפנה אליו שר האוצר".

שמירת דינים

37. אין בהוראות סימן זה כדי לגרוע מהוראות כל דין, ובכלל זה מתחולת הוראות סימן ד' בפרק ה' לחוק משק הגז הטבעי על סכסוכים שבתחום סמכותה של הוועדה לפי הוראות הסימן האמור.

פרק י' – הוראת מעבר

38. על אף הוראות סעיף 55ב(ד) לחוק משק הגז הטבעי כפי שהוא מוחל בסעיף 36(ג)(1)(ב) לחוק זה, בעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית שערב יום תחילתו של חוק זה פנה לוועדה לגבי סכסוך שהוא צד לו לשם הכרעה במחלוקת עם בעל תשתית שהוועדה מוסמכת לפסוק בה לפי חוק משק הגז הטבעי או הסכים להביא כל סכסוך עם בעל תשתית להכרעת הוועדה, ימשיכו לחול לגבי פנייתו לוועדה או הסכמתו האמורה, לפי העניין, הוראות סעיף 55ב(ד) לחוק משק הגז הטבעי ולא יראו אותו כמי שהסכים להביא כל סכסוך עם בעל תשתית או מקים תשתית לוועדה בהתאם לסמכותה לפי סימן זה.

דברי הסבר

ממשלתית או חברה עירונית, שהממשלה התקשרה עמם לשם בניית מיזם תשתית לאומית). זאת, בדומה לסמכות הנתונה לשר התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים לפי חוק משק הגז הטבעי. יובהר, כי לשם החלת כלל סמכויות הוועדה (הן לפי חוק משק הגז הטבעי והן לפי סימן ב' המוצע) על תאגיד שהוקם בחוק, יהיה צורך בהתקנת צו בידי שר התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים לפי חוק משק הגז הטבעי וצו בידי שר האוצר לפי הסימן המוצע, לפי העניין.

סעיף 37 מוצע לקבוע כי אין בהוראות הסימן המוצע כדי לגרוע מהוראות כל דין, ובכלל זה מתחולת הוראות סימן ד' בפרק ה' לחוק משק הגז הטבעי שמכוחו הוקמה הוועדה לתיאום תשתיות, על סכסוכים שבתחום סמכותה של הוועדה לפי הוראות הסימן האמור. סכסוכים כאמור ימשיכו להיות נידונים, לפי המוצע, בהתאם להוראות חוק משק הגז הטבעי. כמו כן, אין בכך כדי לגרוע מהוראות חוק החברות הממשלתיות והמנגנון ליישוב סכסוכים הקבוע בפרק ח'3 לחוק האמור.

סעיף 38 בהתאם להוראות סעיף 55ב(א) לחוק משק הגז הטבעי, כדי שהוועדה לתיאום תשתיות תהיה מוסמכת לפסוק בסכסוך שבעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית צד לו, נדרשת הסכמתו לכך בכתב. עם זאת, לפי סעיף 55ב(ד) לחוק משק הגז הטבעי, אם פנה בעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית לוועדה לגבי סכסוך שהוא צד לו, לשם הכרעה במחלוקת עם בעל תשתית שהוועדה מוסמכת לפסוק בה, או הסכים שהוועדה תכריע בסכסוך בינו לבין בעל תשתית כאמור, יראו את בעל רישיון החלוקה כמי שהסכים להביא כל סכסוך עם בעל תשתית להכרעת הוועדה, במשך חמש שנים מהיום שבו פנה בעל רישיון החלוקה לוועדה כאמור או מהיום שנתן את הסכמתו כאמור.

מוצע לקבוע הוראת מעבר ולפיה על בעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית שערב יום תחילתו של החוק המוצע חלים לגביו התנאים לפי סעיף 55(ב)(ד) האמור, ימשיכו לחול לגביו הוראות הסעיף האמור, היינו יראו את הסכמתו כחלה לגבי סכסוכים עם בעל תשתית שלגביהם חל חוק משק הגז הטבעי, אך לא יראוה כהסכמה להביא כל סכסוך עם בעל תשתית או מקים תשתית לוועדה בהתאם לסמכותה לפי סימן ב' כנוסחו המוצע.

הגדרות

39. בפרק זה –

"בנייה חדשה" – הקמת בניין חדש או הוספת תוספת לבניין קיים (בהגדרה זו – בנייה), שניתן היתר לגביה ביום התחילה או לאחריו, ולעניין בנייה בלא היתר או בסטייה מהיתר – שמועד תחילתה היה ביום התחילה או לאחריו, ואם מועד תחילת הבנייה אינו ידוע – שהמועד שבו נודע לרשות המקומית לראשונה על הבנייה היה ביום התחילה או לאחריו;

"בנייה בהתאם לתכנית התחדשות עירונית" – בנייה חדשה מכוח תכנית לפינוי ובינוי במתחם פינוי ובינוי;

"בניין", "בקשה להיתר", "היתר", "סטייה מהיתר או מתכנית", "שטח כולל המותר לבנייה", "תכנית", "תכנית מיתאר מקומית" ו"תכנית מפורטת" – כמשמעותם בחוק התכנון והבנייה;

"בעל נכס" – מי שרשום בפנקסי המקרקעין כבעלים או מי שזכאי להירשם כבעלים כאמור ומחזיק כדין במקרקעין; ואולם לעניין מקרקעי ישראל – החוכר לדורות, או מי שזכאי להירשם כחוכר לדורות ומחזיק כדין במקרקעין, או מי שיש לו זכות לפי החלטות מועצת מקרקעי ישראל להתקשר עם רשות מקרקעי ישראל בחוזה חכירה לדורות ומחזיק כדין במקרקעין, או מי שהתקשר בחוזה עם רשות מקרקעי ישראל שמטרתו פיתוח המקרקעין ובניית מבנים בהם;

"דמי מוסדות ציבור" – תשלומים שגובה רשות מקומית לפי סעיף 51 לשם מימון עבודות להקמת מוסדות ציבור;

"דמי פיתוח" – תשלומים שגובה רשות מקומית לפי פרק זה לשם מימון עבודות פיתוח;

"הסכם פיתוח" – הסכם בין המדינה לבין רשות מקומית לביצוע פיתוח לשם בנייה בקרקע שבתחום הרשות המקומית;

"חוכר לדורות", "חכירה לדורות" ו"פנקסי המקרקעין" – כמשמעותם בחוק המקרקעין;

"חוק המקרקעין" – חוק המקרקעין, התשכ"ט–1969[71];

דברי הסבר

פרק י"א – כללי

מטרתו של פרק זה היא לתרום ולסייע בקידום פעילות פיתוח קרקע לבנייה למגורים המתבצעת על ידי הרשויות המקומיות, וזאת בהתאם למדיניות הממשלה בתחום זה. יתרה מכך, לפרק זה תפקיד חשוב במסגרת מכלול המהלכים הננקטים על ידי הממשלה לשם הגדלת ההיצע בשוק הדיור, שהמחסור בו מהווה אחד מהגורמים למשבר הדיור המתמשך בשנים האחרונות.

ביצוע הפיתוח בידי הרשויות המקומיות מחייב, בין השאר, כי לרשויות המקומיות תהיה יכולת כלכלית למימונו. נכון להיום, המקור למימון פעולות הפיתוח על ידי הרשויות המקומיות הוא היטלי פיתוח ואגרות שהרשות המקומית קובעת באמצעות חקיקת עזר, הטעונה בדיקה של שר הפנים לפי הוראות פקודת העיריות. הליך מורכב זה מהווה חסם לקידום הליכי פיתוח קרקע על ידי הרשויות המקומיות.

על כן, מוצע לקבוע הסדר חדש, שלפיו תוטל בחוק על רשויות מקומיות חובה לגבות דמי פיתוח. שיעורי דמי הפיתוח ייקבעו על ידי שר הפנים ושר האוצר (בפרק זה – השרים) בתקנות, בהתאם לפרמטרים של צפיפות הבנייה ושיפוע הקרקע, על נכסים במסגרת של בנייה חדשה, בנייה חדשה במתחמים של תכניות להתחדשות עירונית ובנייה שאינה במסגרת של בנייה חדשה.

סעיף 39 מוצע לקבוע שורה של הגדרות הנדרשות להסדרת הסוגיה של קביעת דמי פיתוח שייגבו על ידי רשויות מקומיות, ובכלל זה הגדרות למונחים "בנייה חדשה", "בנייה בהתאם לתכנית התחדשות עירונית", "בעל נכס", ו"דמי פיתוח". לעניין זה, "בנייה חדשה" מוגדרת כהקמה של בניין חדש או הוספת תוספת לבניין קיים, שניתן היתר לגביהן ביום התחילה של הפרק זה, שהוא ג' באדר התשס"ז (1 במרס 2017) (בפרק זה – יום התחילה), או לאחריו; עוד מוצע, לגבי ההגדרה "בנייה חדשה", כי לעניין בנייה בלא היתר או בסטייה מהיתר, תבוא בנייה

[71] ס"ח התשכ"ט, עמ' 259.

"חוק הרשות להתחדשות עירונית" – חוק הרשות הממשלתית להתחדשות עירונית, התשע"ו–2016[72];

"חוק התכנון והבנייה" – חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[73];

"חוק רשות מקרקעי ישראל" – חוק רשות מקרקעי ישראל, התש"ך–1960[74];

"יום התחילה" – יום תחילתו של פרק זה כאמור בסעיף 58(א);

"מוסדות ציבור" – מוסדות לדת, לתרבות, לחינוך, למדע, לבריאות, לסעד או לספורט או למטרה ציבורית אחרת;

"מועצת מקרקעי ישראל" ו"רשות מקרקעי ישראל" – כמשמעותן בחוק רשות מקרקעי ישראל;

"מקרקעי ישראל" – כמשמעותם בחוק־יסוד: מקרקעי ישראל[75];

"מתחם פינוי ובינוי" – כהגדרתו בחוק הרשות להתחדשות עירונית, ולרבות מתחם פינוי ובינוי במסלול מיסוי כהגדרתו באותו חוק;

"נכס" – בניין או קרקע, שבתחום הרשות המקומית, תפוס או פנוי, ציבורי או פרטי;

"עבודות פיתוח" – עבודות לפיתוח תשתיות או עבודות לפיתוח שטח ציבורי פתוח;

"עבודות להקמת מוסדות ציבור" – עבודות להקמת מוסדות ציבור ולפיתוח תשתיות בעבורם;

"עבודות לפיתוח תשתיות" – עבודות סלילה, ניקוז או תיעול;

"צפיפות הבנייה" – צפיפות נטו ממוצעת למגורים כפי שנקבעה בתכנית מיתאר ארצית משולבת לבנייה, לפיתוח ולשימור מס' 35 (תמ"א 35);

"רשות מקומית" – עירייה או מועצה מקומית;

"שטח ציבורי פתוח" – שטח המיועד על פי תכנית מיתאר מקומית או תכנית מפורטת לשטח ציבורי פתוח, לרבות שטח המיועד בתכנית כאמור לאזור נופש מטרופוליני;

"שטח קרקע" – שטחה הכולל של הקרקע שבנכס לרבות הקרקע שעליה ניצב בניין;

"שיפוע קרקע" – שיפוע ממוצע קרקע ביישוב כפי שפורסם על ידי משרד הבינוי והשיכון באתר האינטרנט שלו;

"השרים" – שר הפנים ושר האוצר;

"תכנית לפינוי ובינוי" – כהגדרתה בחוק הרשות להתחדשות עירונית;

"תעריף הבסיס" – תעריף הבסיס של דמי פיתוח שנקבע לפי סעיף 41(ב).

דברי הסבר

כאמור בגדר בנייה חדשה אם מועד תחילתה היה ביום התחילה או לאחריו, ואם מועד תחילת הבנייה כאמור אינו ידוע – אם המועד שבו נודע לרשות המקומית לראשונה על הבנייה היה ביום התחילה או לאחריו. כמו כן מוצע, לעניין חלק מההגדרות, להפנות להגדרות קיימות בחוקים אחרים; כך, לדוגמה, מוצע להפנות לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965 (בפרק זה – חוק התכנון והבנייה), לעניין המונחים "בניין", "בקשה להיתר", "סטייה מהיתר או מתכנית", "שטח כולל המותר לבנייה", "תכנית", "תכנית מיתאר מקומית" ו"תכנית מפורטת".

[72] ס"ח התשע"ו, עמ' 1234.
[73] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.
[74] ס"ח התש"ך עמ' 57.
[75] ס"ח התש"ך עמ' 56.

גביית דמי פיתוח

40. (א) רשות מקומית תגבה דמי פיתוח לצורך מימון עבודות פיתוח בתחומה בהתאם להוראות פרק זה, ממי שהוא בעל הנכס, בעבור שטח הקרקע והשטח הכולל המותר לבנייה של כל אלה:

(1) נכס הנכלל במסגרת של בנייה חדשה, ובכלל זה בנייה בהתאם לתכנית להתחדשות עירונית;

(2) נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה ולא שולמו בעדו לרשות המקומית היטל, אגרה או דמי השתתפות, לצורך מימון עבודות פיתוח, מכוח חוק עזר שהיה בתוקף ערב יום התחילה, כולם או חלקם, ולא שולמו בעדו תשלומים לצורך מימון עבודות פיתוח לרשות מקרקעי ישראל או למשרד הבינוי והשיכון, ובלבד שהתקיימו לגבי הנכס התנאים שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף 45;

(3) נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה, ששולמו בעדו מלוא דמי השתתפות לצורך מימון עבודות פיתוח מכוח חוק עזר שהיה בתוקף ערב יום התחילה, ולא הוטל על ידי הרשות המקומית היטל או אגרה לצורך מימון אותן עבודות פיתוח מכוח חוק עזר שהיה בתוקף כאמור, ובלבד שהתקיימו לגבי הנכס התנאים שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף 45 וכן התקבלה החלטה של מועצת הרשות המקומית לאשר גבייה כאמור.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), נקבע בהסכם פיתוח כי המדינה תגבה תשלומים לצורך מימון עבודות פיתוח לעניין נכס כאמור בסעיף קטן (א), לא תגבה הרשות המקומית דמי פיתוח בעד הנכס או שתגבה בעדו דמי פיתוח בשיעור חלקי, והכול בהתאם לקבוע בהסכם הפיתוח.

שיעור דמי פיתוח

41. (א) השרים יקבעו בתקנות את שיעור דמי הפיתוח שרשות מקומית תגבה מבעל נכס לפי סעיף 40(א), בהתאם להוראות סעיף זה, והכול בחישוב לפי מטר רבוע של שטח כולל המותר לבנייה ושטח קרקע וכן בהתבסס על צפיפות הבנייה ושיפוע הקרקע.

(ב) שיעור דמי הפיתוח בעד נכס הנכלל במסגרת של בנייה חדשה יהיה תעריף הבסיס שקבעו השרים בתקנות; שינוי תעריף הבסיס ייעשה לאחר התייעצות עם מרכז השלטון המקומי.

דברי הסבר

סעיף 40 מוצע לקבוע כי רשות מקומית תגבה דמי פיתוח לצורך מימון עבודות פיתוח בתחומה בהתאם להוראות הקבועות בפרק, מבעל הנכס, בעבור מרכיב הקרקע ומרכיב השטח הכולל המותר לבנייה בנכס, וזאת בעבור הנכסים האלה: נכס הנכלל במסגרת של בנייה חדשה, ובכלל זה בנייה בהתאם לתכנית להתחדשות עירונית; נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה ולא שולמו בעבורו לרשות המקומית היטלים, אגרות או דמי השתתפות למימון עבודות פיתוח מכוח חוק עזר וכן לא שולמו בעבורו דמי פיתוח לרשות מקרקעי ישראל או למשרד הבינוי והשיכון; וכן, נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה ששולמו בעדו מלוא דמי ההשתתפות לצורך מימון עבודות פיתוח מכוח חוק עזר אך לא שולמו בעדו אגרות או היטלים מכוח חוק עזר. לעניין נכסים שאינם נכללים במסגרת של בנייה חדשה, מוצע כי הרשות המקומית תוכל לגבות דמי פיתוח בעדם רק בהתקיים התנאים שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף 45, ולעניין גבייה מנכסים ששולמו בעבורם דמי השתתפות בעבר רק אם בנוסף לכך, התקבלה החלטה של מועצת הרשות המקומית בנושא.

כדי להבטיח כי לא יתבצע כפל גבייה לעניין עובדות פיתוח, מוצע כי במקרה שבו נקבע לפי הסכם פיתוח כי המדינה תגבה תשלומים לצורך מימון עבודות פיתוח לעניין נכס, לא תגבה הרשות המקומית דמי פיתוח בעד הנכס או שתגבה בעדו דמי פיתוח בשיעור מופחת, וזאת בהתאם לקבוע בהסכם הפיתוח.

סעיף 41 מוצע לקבוע כי שיעורי דמי הפיתוח ייקבעו על ידי השרים בתקנות, בהתאם לפרמטרים של צפיפות הבנייה ושיפוע הקרקע, ובחישוב לפי מטר מרובע של שטח כולל המותר לבנייה ושטח קרקע. מוצע כי שיעור דמי הפיתוח בעד נכס הנכלל במסגרת של בנייה חדשה יהיה תעריף הבסיס שקבעו השרים בתקנות. עוד מוצע כי לצורך שינוי תעריף הבסיס של דמי הפיתוח, יתייעצו השרים עם מרכז השלטון המקומי. כמו כן, מוצע לקבוע כי שיעור דמי הפיתוח לעניין נכסים הנכללים במסגרת של בנייה בהתאם לתכניות להתחדשות עירונית יהיה בשיעור מופחת מתעריף הבסיס, וכך גם לעניין נכסים שלא נכללים במסגרת של בנייה חדשה. לעניין נכסים

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), שיעור דמי הפיתוח שיקבעו השרים בעד נכס הנכלל במסגרת של בנייה בהתאם לתכנית להתחדשות עירונית יהיה בשיעור מופחת מתעריף הבסיס.

(ד) שיעור דמי הפיתוח שיקבעו השרים בעד נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה כאמור בפסקאות (2) ו־(3) של סעיף 40(א), יהיה בשיעור מופחת מתעריף הבסיס, ולעניין זה –

(1) לגבי נכס כאמור בפסקה (2) של סעיף 40(א) – רשאים השרים להביא בחשבון תשלום שבוצע בעבר כאמור באותה פסקה;

(2) לגבי נכס כאמור בפסקה (3) של סעיף 40(א) – יעמוד השיעור המופחת על חמישים אחוזים מתעריף הבסיס.

חיוב בדמי פיתוח בשל בנייה שלא כדין

42. (א) לעניין דמי פיתוח, יראו בניין או תוספת בנייה בנכס, שנבנו שלא כדין, כנכס בר חיוב, ואולם לא יהיה בגבייתם של דמי פיתוח בעדם כדי להכשיר בנייה שלא כדין כאמור.

(ב) השרים רשאים לקבוע תקנות בעניין תנאים וכללים להחזר חלקי של דמי פיתוח ששולמו בעד בניין או תוספת בנייה שנבנו שלא כדין ונהרסו לאחר מכן או נמנע השימוש בהם בדרך אחרת.

המועד הקובע להתגבשות חוב דמי פיתוח

43. (א) בסעיף זה –

"מועד תחילת סלילה" – המועד שבו ניתן אישורה של הרשות המקומית כי הסתיימה הכנת התכניות לביצוע סלילה של רחוב הגובל בנכס ובכוונתה לפרסם מכרז לביצוע עבודות הסלילה או להתקשר כדין בדרך אחרת לביצוע עבודות כאמור, בתוך 18 חודשים ממועד מתן האישור;

"סלילת רחוב" – סלילת כביש ומדרכה או סלילתם של כביש בלבד או מדרכה בלבד או רחוב משולב, או הרחבתם, לרבות עשיית עבודות ומטלות הדרושות לסלילה או הקשורות בה, כולן או חלקן, ובכלל זה תכנון, פיקוח, ביצוע הסלילה, התקנת מערכות נלוות כדוגמת תאורה וכל עבודה אחרת הכרוכה בסלילה או הקשורה בה, והכול למעט עבודות של מה בכך;

דברי הסבר

אשר לא נכללו במסגרת של בנייה חדשה, אשר לא שולמו בעבורם מלוא התשלומים הנדרשים כאמור בפסקה (2) של סעיף 40(א), רשאים השרים, בקביעת שיעור דמי הפיתוח לגביהם, להביא בחשבון תשלומים ששולמו בעבר. לעניין נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה ששולמו בעבורו דמי השתתפות אך לא נגבו בעבורו היטלים נוספים כאמור בפסקה (3) של סעיף 40(א), יעמוד שיעור דמי הפיתוח על חמישים אחוזים מתעריף הבסיס. שיעור מופחת זה, נקבע נוכח כך שמדובר במצב שבו הרשות המקומית מטילה דמי פיתוח לעניין נכס שכבר שולמו בעדו דמי השתתפות, בעוד ששיעור דמי ההשתתפות שנגבו בעבר היה נמוך באופן משמעותי משיעורם של אגרות והיטלים האחרים שהוטלו לצורך מימון עבודות פיתוח.

סעיף 42 מוצע להבהיר כי יראו בנייה או תוספת בנייה שנבנו שלא כדין, כנכס בר־חיוב לעניין דמי פיתוח, וכי לא יהיה בתשלום דמי הפיתוח בעד נכסים כאמור כדי להכשיר בנייה שלא כדין. עוד מוצע לקבוע כי השרים רשאים לקבוע תקנות בדבר תנאים וכללים להחזר חלקי של תשלומי דמי פיתוח, ככל ששולמו, אם השימוש בבנייה נמנע.

סעיף 43 כדי להסדיר את המועד שבו מתגבשת חובת התשלום של דמי פיתוח, ובכלל זה את טיב הזיקה בין דמי הפיתוח לבין עבודות פיתוח התשתיות בהתייחס לנכסים מסוגים שונים, מוצע לקבוע מועדים להתגבשות החוב של דמי הפיתוח, באופן הזה:

(1) לעניין נכס שנכלל במסגרת של בנייה חדשה – בעבור שטח הקרקע, המועד הקובע להתגבשות החוב יהיה המועד שבו ניתן אישור של הרשות המקומית על אישור תכנית לביצוע סלילה של רחוב הגובל בנכס, ועל כוונתה לפרסם מכרז לביצוע עבודות הסלילה בתוך 18 חודשים; לחילופין, במקרה שבו ניתן היתר בנייה לעניין הנכס וטרם ניתן אישור הרשות המקומית כאמור, המועד הקובע להתגבשות החוב יהיה המועד שבו ניתן ההיתר, ובלבד שניתן אישורה של

"רחוב" – כביש, מדרכה או רחוב משולב;

"רחוב גובל בנכס" – רחוב הגובל בנכס או בחלק מהנכס, בין אם יש גישה לנכס מאותו רחוב ובין אם אין גישה כאמור;

"רחוב משולב" – רחוב המשמש למעבר הולכי רגל ולמעבר כלי רכב גם יחד, העשוי מחומר אחד או מכמה חומרים, בין במפלס אחד ובין בכמה מפלסים.

(ב) המועד הקובע להתגבשות חוב דמי פיתוח בעד נכס יהיה כמפורט להלן:

(1) לעניין נכס הנכלל במסגרת של בנייה חדשה –

(א) בעבור שטח הקרקע –

(1) לעניין בנייה חדשה למעט בנייה כאמור בפסקאות משנה (2) ו־(3) – מועד תחילת הסלילה; ואולם ניתן היתר לגבי הנכס טרם מועד תחילת הסלילה, או לאחר שהסתיימו עבודות סלילת הרחוב הגובל בנכס, יהיה המועד הקובע – המועד שבו ניתן ההיתר, ובלבד שלעניין נכס שההיתר לגביו ניתן טרם מועד תחילת הסלילה, אישרה הרשות המקומית כי הליך הכנת התכניות לביצוע עבודות הסלילה של הרחוב הגובל בנכס מצוי בעיצומו ותחילת הסלילה צפויה בתוך 18 חודשים ממועד מתן האישור כאמור;

(2) לעניין בנייה בהתאם לתכנית להתחדשות עירונית – המועד שבו ניתן ההיתר; ואולם ניתן היתר לגבי הנכס טרם מועד תחילת הסלילה, יהיה המועד הקובע – המועד שבו אישרה הרשות המקומית כי הליך תכנון עבודות הסלילה של הרחוב הגובל בנכס מצוי בעיצומו ותחילת הסלילה צפויה בתוך 18 חודשים ממועד מתן האישור כאמור;

(3) לעניין בנייה חדשה בלא היתר או בסטייה מהיתר – מועד תחילת הבנייה, ואם אינו ידוע – המועד שבו נודע לרשות המקומית לראשונה על בנייה כאמור.

(ב) בעבור השטח הכולל המותר לבנייה, כמפורט להלן, ובלבד שהמועד הקובע לעניין שטח זה לא יהיה מוקדם מהמועד הקובע לעניין שטח הקרקע כאמור בפסקת משנה (א)(1), (2) או (3), לפי העניין:

(1) לעניין בנייה חדשה ובכלל זה בנייה בהתאם לתכנית להתחדשות עירונית – המועד שבו ניתן ההיתר;

דברי הסבר

הרשות המקומית על הכנת תכנית לביצוע סלילה של רחוב הגובל בנכס, וכי בכוונתה לפרסם מכרז לביצוע עבודות הסלילה בתוך 18 חודשים. כמו כן, מוצע לקבוע כי לעניין חוב דמי פיתוח בעבור שטח הקרקע בעד נכס הנכלל במסגרת של בנייה בהתאם לתכנית להתחדשות עירונית, המועד הקובע להתגבשות החוב יהיה המועד שבו הוגשה הבקשה להיתר בנייה, ולעניין החוב בעבור שטח הקרקע בנייה בלא היתר או בסטייה מהיתר, המועד הקובע להתגבשות החוב יהיה מועד תחילת הבנייה, ואם זה אינו ידוע – יהיה המועד הקובע המועד שבו נודע לרשות המקומית לראשונה על בנייה זו. עוד מוצע, לעניין נכס הנכלל במסגרת של בנייה חדשה, כי בעבור השטח הכולל המותר לבנייה, יהיה המועד הקובע להתגבשות החוב המועד שבו הוגשה הבקשה להיתר, למעט בנייה חדשה בלא היתר, שלגביה מועד יהיה המועד הקובע להתגבשות החוב מועד תחילת הבנייה, ואם מועד זה לא ידוע, יהיה המועד הקובע המועד שבו נודע לרשות המקומית על בנייה זו. עוד מוצע לעניין זה, כי בכל מקרה, המועד הקובע להתגבשות החוב בעבור השטח הכולל המותר לבנייה, לא יהיה מוקדם מהמועד הקובע להתגבשות החוב בעבור שטח הקרקע, כמפורט לעיל;

(2) לעניין נכס שאינו נכלל במסגרת של בנייה חדשה – מוצע כי המועד הקובע להתגבשות חוב דמי פיתוח יהיה המועד שאותו יקבעו השרים בתקנות.

(2) לעניין בנייה חדשה בלא היתר או בסטייה מהיתר – מועד תחילת הבנייה, ואם אינו ידוע – המועד שבו נודע לרשות המקומית לראשונה על בנייה כאמור.

(2) לעניין נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה – המועד שקבעו השרים בתקנות לעניין זה לפי סעיף 44(4).

תקנות לעניין דמי פיתוח

44. השרים יקבעו בתקנות הוראות בעניינים אלה:

(1) דרכי תשלומם של דמי הפיתוח;

(2) המועד לתשלום דמי הפיתוח;

(3) כללים למתן אישור על ידי רשות מקומית כאמור בסעיף 43(ב)(1)(א)(1) ו־(2);

(4) המועד הקובע להתגבשות חוב דמי פיתוח לעניין נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה;

(5) כללים לעניין דרך ניהול כספי קרן דמי פיתוח כמשמעותה בסעיף 47;

(6) כללים לעניין שימוש בדמי פיתוח;

(7) כללים לעניין התנאים שבהם רשות מקומית תהיה רשאית להפריש שיעור מתקבולי דמי הפיתוח לטובת שיקום וחידוש תשתיות שהתיישנו ושיעורי ההפרשה כאמור בסעיף 47(ב).

תנאים להטלת דמי פיתוח על נכס שאינו במסגרת של בנייה חדשה

45. השרים רשאים לקבוע בתקנות תנאים להטלת דמי פיתוח בעד נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה, בהתחשב, בין השאר, בעניינים אלה:

(1) מצב התשתיות בתחום הרשות המקומית;

(2) קיומם או העדרם של שטחים ציבוריים פתוחים בתחום הרשות המקומית;

(3) מקורותיה הכספיים של הרשות המקומית לצורך מימון עבודות פיתוח;

(4) היותו של הנכס נכס שנבנה שלא כדין.

היתר לגביית דמי פיתוח בשיעור חריג

46. (א) שר הפנים רשאי, לבקשת רשות מקומית שהוגשה לפי החלטת מועצת הרשות המקומית, להתיר לרשות המקומית, בנסיבות חריגות המצדיקות זאת ובכפוף להוראות סעיף זה, לגבות דמי פיתוח בשיעור גבוה או נמוך מהשיעור הקבוע בתקנות לפי סעיף 41, שהיה חל בתחום אותה רשות מקומית אלמלא ההיתר האמור (בסעיף זה – היתר חריג); היתר חריג יכול שיינתן הן לעניין דמי הפיתוח החלים בכל שטח הרשות המקומית והן לעניין דמי הפיתוח הנגבים בעד עבודות פיתוח במתחם מסוים בשטח הרשות.

דברי הסבר

סעיף 44 מוצע כי השרים יקבעו בתקנות הוראות בשורה של נושאים, וביניהם אלה: דרכי התשלום של דמי הפיתוח והמועד לתשלומם; כללים למתן אישור על ידי הרשות המקומית על מועד צפוי לביצוע עבודות סלילה, לצורך קביעת המועד הקובע להתגבשות חוב דמי פיתוח לעניין מקרים מסוימים של נכס הנכלל במסגרת של בנייה חדשה; המועד הקובע להתגבשות חוב דמי פיתוח לעניין נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה; וכללים לעניין דרך ניהול כספי קרן דמי פיתוח ולעניין השימוש בדמי פיתוח.

סעיף 45 מוצע לקבוע כי השרים יהיו רשאים לקבוע בתקנות תנאים לעניין הטלת דמי פיתוח בעד נכס שלא נכלל במסגרת של בנייה חדשה. מוצע כי במסגרת התנאים, ככל שייקבעו, יובאו בחשבון, בין השאר, מצב התשתיות בשטח הרשות המקומית וקיומם או העדרם של שטחים ציבוריים פתוחים בתחום הרשות המקומית; וזאת, מאחר שכיום ברשויות מקומיות רבות לא קיים היטל ייעודי להקמת שטחי ציבור פתוחים. בנוסף, מוצע כי מקורותיה הכספיים של הרשות המקומית לצורך מימון עבודות פיתוח וכן היותם של הנכסים, נכסים שנבנו שלא כדין.

סעיף 46 מאחר שתיתכן שונות בעלוייותיהן של עבודות הפיתוח בין רשויות מקומיות שונות, בשל מגוון של נסיבות ייחודיות, מוצע לקבוע כי שר הפנים יהיה רשאי לתת היתר חריג לגבות דמי פיתוח בשיעורים שונים

(ב) החלטת שר הפנים בעניין בקשה למתן היתר חריג לגבי מקרקעי ישראל או קרקעות בבעלות מעורבת תינתן לאחר התייעצות עם שר הבינוי והשיכון.

(ג) שר הפנים רשאי לתת היתר חריג לגבות דמי פיתוח בשיעור גבוה מהשיעור הקבוע בתקנות לפי סעיף 41 רק אם מצא כי עבודות הפיתוח ברשות המקומית כרוכות בעלויות נוספות וחריגות הנובעות מנסיבות מיוחדות, ובכלל זה ריבוי עתיקות, סוג הקרקע, צורך מוגבר בליווי משטרתי או ריבוי עבודות במתחמים עירוניים מפותחים.

(ד) שר הפנים לא ייתן היתר חריג לגבות דמי פיתוח בשיעור נמוך מהשיעור הקבוע בתקנות לפי סעיף 41, למתחם מסוים בשטח הרשות המקומית, אלא אם כן מתן ההיתר החריג כאמור הוא למתחם פינוי ובינוי.

(ה) שר הפנים יקבע בתקנות הוראות לעניין דרך הגשת בקשה להיתר חריג והדיון בה.

קרן דמי פיתוח

47. (א) רשות מקומית תנהל קרן דמי פיתוח (בפרק זה – קרן דמי פיתוח) שתקבוליה הם כספי דמי פיתוח.

(ב) כספי דמי פיתוח ישמשו אך ורק לביצוע עבודות פיתוח, להחזר הלוואה שנטלה הרשות המקומית למימון עבודות פיתוח או לשיקום וחידוש תשתיות שהתיישנו.

(ג) קרן דמי פיתוח תנוהל בידי גזבר הרשות המקומית ודמי הפיתוח ינוהלו בחשבון אחד או יותר, שינוהלו בו אך ורק כספי קרן דמי פיתוח (בפרק זה – חשבון פיתוח); קרן דמי פיתוח תנוהל באופן שיאפשר מעקב אחר תקבולי הקרן מכל מקור וההוצאות שהוצאו למטרות השונות.

(ד) דין כספים שנצברו בקרן דמי פיתוח כפירות כספי דמי פיתוח, כדין כספי הקרן לכל דבר ועניין.

דברי הסבר

מהשיעורים הקבועים בתקנות שנקבעו לפי סעיף 41, במקרים שבהם הרשות המקומית תגיש בקשה בנושא, ולאחר שהנושא אושר בהחלטת מועצת הרשות המקומית. בהתאם לבקשתה של הרשות המקומית, ההיתר החריג יכול להינתן הן לעניין דמי הפיתוח בכלל שטחה של הרשות המקומית והן לעניין דמי הפיתוח הנגבים בעבור עבודות פיתוח תשתיות במתחם מסוים. עם זאת, מוצע כי יהיה ניתן לתת היתר חריג לגביית דמי פיתוח בשיעור הנמוך מהשיעור הקבוע בתקנות, לעניין מתחם מסוים, רק למתחמים המיועדים להתחדשות עירונית, וזאת כדי להרחיב את האפשרות לבצע עבודות פיתוח במתחמים ייחודיים אלה.

עוד מוצע, לעניין היתר חריג כאמור במתחמים של מקרקעי ישראל או קרקעות בבעלות מעורבת של המדינה במשותף עם אנשים פרטיים, כי ההיתר יינתן רק לאחר התייעצות עם שר הבינוי והשיכון.

כמו כן, מוצע לקבוע כי היתר חריג לגבות דמי פיתוח בשיעור גבוה מהשיעור הקבוע בתקנות, יכול שיינתן רק במקרים שבהם מצא שר הפנים כי עבודות פיתוח התשתיות ברשות המקומית כרוכות בעלויות נוספות וחריגות, הנובעות מנסיבות מיוחדות שמצדיקות גבייה של דמי פיתוח בשיעור מוגדל. נסיבות אשר עשויות להצדיק מתן היתר חריג כאמור כוללות, בין השאר, ריבוי עתיקות, צורך מוגבר בליווי משטרתי אשר מובילים לעלויות חיצוניות נוספות, וכן סוג קרקע ייחודי או ריבוי עבודות במתחמים עירוניים מפותחים אשר יכול שיחייבו ביצוע עבודות פיתוח בעלויות גבוהות במיוחד.

לצורך הגשת בקשות לקבלת היתר חריג לפי סעיף זה, מוצע כי שר הפנים יקבע הוראות לעניין דרך הגשת בקשה להיתר חריג ואופן הדיון בה.

סעיף 47 כדי להבטיח שכספי דמי הפיתוח ישמשו להוצאות בעבור עבודות הפיתוח בלבד, ולא לשימושים אחרים ובכללם הוצאות שוטפות של הרשות המקומית, מוצע לקבוע כי הרשות המקומית תנהל קרן דמי פיתוח שיועברו אליה כל תקבולי הרשות המקומית מדמי פיתוח, וכי כספי דמי פיתוח ינוהלו בחשבון נפרד שינוהל על ידי הרשות המקומית, ובאופן שיאפשר מעקב אחר תקבולי הרשות המקומית מדמי פיתוח. כמו כן מוצע לקבוע כי כספי דמי פיתוח ישמשו אך ורק לביצוע עבודות פיתוח מן הסוג שלמימונם הוטלו, או להחזר הלוואה שנטלה הרשות המקומית למימון עבודות פיתוח כאמור. כמו כן, מוצע לקבוע כי הדין של כספים שנצברו בקרן דמי פיתוח כפירות הנובעים מכספי דמי פיתוח, זהה לדין של כספי הקרן עצמה.

שעבוד ועיקול של קרן דמי פיתוח

48. (א) הכספים בחשבון פיתוח וזכותה של הרשות המקומית לקבלת כספים כאמור, לא יהיו ניתנים לשעבוד, אלא אם כן השעבוד נעשה לטובת מי שהרשות המקומית התקשרה עמוכדין בהסכם לביצוע עבודות פיתוח או למימונן, ובלבד שלא ישועבדו כספים בחשבון פיתוח אלא לטובת מי שהרשות המקומית התקשרה עמו בהסכם כאמור בנוגע לעבודות פיתוח; לעניין זה, "שעבוד" – לרבות המחאה על דרך השעבוד וקיזוז.

(ב) הכספים בחשבון פיתוח וזכותה של הרשות המקומית לקבלת כספים כאמור, לא יהיו ניתנים לעיקול, אלא אם כן העיקול נעשה לטובת מי שהרשות המקומית התקשרה עמוכדין בהסכם לביצוע עבודות פיתוח או למימונן, בשל אי־תשלום כספים בעבור ביצוע אותן עבודות או אי־החזרת המימון כאמור, ובלבד שלא יעוקלו כספים בחשבון פיתוח אלא לטובת מי שהרשות המקומית התקשרה עמו בהסכם כאמור בנוגע לעבודות פיתוח.

(ג) הוראות סעיף זה בנוגע לקיזוז לא יחולו על קיזוז הנעשה בידי המדינה.

דין רשות מקומית

49. על אף האמור בכל דין, רשות מקומית לא תחויב בדמי פיתוח על נכסים שבתחומה.

השגה על חיוב בדמי פיתוח

50. לבעל נכס תהיה זכות השגה על חיובו בדמי פיתוח, בהתאם להוראות שיקבעו השרים בתקנות לעניין זה.

דמי מוסדות ציבור

51. (א) רשות מקומית תגבה מבעל נכס דמי מוסדות ציבור לצורך מימון עבודות להקמת מוסדות ציבור, במקרקעין שלגביהם חל פטור מהיטל השבחה לפי סעיף 19(ב)(2) ו־(10) לתוספת השלישית לחוק התכנון והבנייה, ובלבד שהתקבלה החלטה של מועצת הרשות המקומית לאשר גבייה כאמור.

(ב) השרים יקבעו בתקנות הוראות בעניין דמי מוסדות ציבור, המועד הקובע להתגבשות חוב דמי מוסדות ציבור, דרכי תשלומם של דמי מוסדות ציבור והמועד לתשלומם.

עונשין

52. מי שעשה שימוש בכספי דמי פיתוח שלא בהתאם להוראות סעיף 47, או שלא למטרה שלשמה הוטלו, או שהורה לאחר לעשות כן, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז–1977[76].

דברי הסבר

סעיף 48 כדי למנוע שימוש בכספי דמי פיתוח למטרות שלא לשמן יועדו, מוצע להגביל את היכולת לשעבד את כספי הקרן, בין השאר בדרך של קיזוז, או להטיל עליהם עיקול. עם זאת, מוצע כי המגבלות בנוגע לקיזוז לא יחולו כלפי המדינה.

סעיף 49 מוצע לקבוע כי רשות מקומית לא תהיה חייבת בדמי פיתוח על נכסים שבתחומה, מאחר שהיא הגוף שמבצע את עבודות פיתוח התשתיות.

סעיף 50 מוצע לקבוע זכות השגה של בעל נכס על חיובו בדמי פיתוח, בהתאם להוראות שיקבעו השרים בתקנות לעניין זה.

סעיף 51 כדי לאפשר לרשות המקומית להקים מוסדות ציבור במתחמים שבהם הרשות המקומית אינה זכאית לקבלת הכנסות מהיטלי השבחה, מוצע לקבוע כי לעניין מקרקעין שעליהם חל פטור מהיטל השבחה בשל פטור שניתן מכוח חוק התכנון והבנייה, וזאת ביחס לתכניות להתחדשות עירונית שניתן בעבורן פטור מהיטל בתיאום עם שר הבינוי והשיכון מכוח סעיף 19(ב)(2) לתוספת השלישית לחוק התכנון והבנייה וביחס ליחידות דיור הנבנות מכוח תמ"א 38 מכוח סעיף 19(ב)(10) לתוספת השלישית לחוק התכנון והבנייה, תהיה רשאית הרשות המקומית לגבות מבעלי נכסים דמי מוסדות ציבור, ובלבד שהתקבלה החלטה של מועצת רשות המקומית לאשר גבייה מסוג זה.

מוצע כי השרים יקבעו בתקנות הוראות בנושאים שונים בעניין דמי מוסדות ציבור, וביניהם שיעור דמי מוסדות ציבור, המועד הקובע להתגבשות חוב דמי מוסדות ציבור, דרכי תשלום דמי מוסדות ציבור והמועד לתשלומם.

סעיף 52 מוצע לקבוע עבירה ולפיה מי שעשה שימוש בכספי דמי פיתוח שלא בהתאם להוראות סעיף 47, או שלא למטרה שלשמה הוטלו, או שהורה לאחר לעשות כן, דינו קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז–1977.

[76] ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

ביטול סמכויות הרשות המקומית

53. סמכויות שהיו נתונות לרשות מקומית ערב יום התחילה, מכוח חוק עזר, בכל הנוגע להטלה או לגבייה של היטל או אגרה לצורך מימון עבודות פיתוח, לא יהיו נתונות לה עוד החל ביום התחילה.

ביצוע ותקנות

54. השרים ממונים על ביצוע פרק זה, והם רשאים להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות בעניינים אלה:

(1) חובת דיווח של רשויות מקומיות בדבר גביית דמי הפיתוח והשימוש בהם;

(2) כללים למתן פטור או הנחות מדמי פיתוח בשל הסכם בין־לאומי;

(3) קביעת שיעורי דמי פיתוח בעד נכסי המדינה.

תיקון פקודת העיריות

55. בפקודת העיריות[77] –

(1) בסעיף 198א –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) אחרי "בסעיף זה –" יבוא:

""דמי פיתוח" – כמשמעותם בחוק דמי פיתוח;";

(2) אחרי ההגדרה "הוועדה המקצועית" יבוא:

""חוק דמי פיתוח" – פרק י"א לחוק התכנית הכלכלית לשנים 2017 ו־2018 (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו–2018), התשע"ז–2016;";

(ב) בסעיף קטן (ג) –

(1) ברישה, אחרי "(להלן – היטלי פיתוח)" יבוא "כנגד דמי פיתוח,";

(2) בפסקה (1), אחרי "כנגד היטל פיתוח" יבוא "או כנגד דמי פיתוח" ואחרי "הוטל אותו היטל פיתוח" יבוא "או נגבו אותם דמי פיתוח, לפי העניין";

(2) בסעיף 251, בפסקה (1), בסופה יבוא "ולמעט דמי פיתוח כהגדרתם בסעיף 198א(א)";

דברי הסבר

סעיף 53 מוצע לקבוע כי יבוטלו הסמכויות שהיו נתונים לרשות המקומית ערב יום התחילה של פרק זה מכוח חוקי עזר לעניין הטלה וגבייה של היטלים או אגרות לצורך מימון עבודות פיתוח.

סעיף 54 מוצע לקבוע כי השרים יהיו ממונים על ביצוע פרק זה ויהיו רשאים להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, ובכלל זה תקנות בעניין חובת דיווח של רשויות מקומיות על גבייה של דמי פיתוח והשימוש בהם, כללים למתן פטור או הנחות מדמי פיתוח בשל הסכם בין־לאומי, וכן הוראות לעניין קביעת שיעורי דמי פיתוח בעד נכסי מדינה.

סעיפים 55 עד 57 כאמור לעיל, ההסדר המוצע בפרק זה נועד להחליף את ההסדר הקיים שלפיו מטילות רשויות מקומיות היטלי פיתוח ואגרות למימון עבודות פיתוח, מכוח חקיקת עזר. בהתאם לכך, נדרש לערוך תיקונים עקיפים בכמה חוקים, כך שתבוטל סמכותה של רשות מקומית להטיל חובת תשלום, מכוח חוק עזר, בעבור עבודות פיתוח, וייערכו בחוקים אלה התאמות נוספות נדרשות.

לעניין זה, מוצע, בסעיף 55, לתקן את סעיף 198א לפקודת העיריות, כך שהפטור ממכרז לביצוע של עבודות פיתוח, יכול שיינתן בעבור ביצוע של עבודות חלף גבייה של דמי פיתוח בעבור מימונן, וזאת בנוסף לגבייה של אגרות, היטלים או דמי השתתפות בהתאם לקבוע היום בחוק. עוד מוצע לתקן את סעיף 251(1) לפקודת העיריות, כך שמועצת רשות מקומית לא תהיה רשאית עוד לקבוע במסגרת חוקי עזר הוראות בדבר דמי פיתוח. כמו כן מוצע לבטל את סעיף 251ג לפקודת העיריות, שעניינו הטלת חובת תשלום על בעלי נכסים בתחום הרשות המקומית לצורך מימון סלילת מדרכה.

וזה נוסחו של סעיף 251ג לפקודת העיריות, אשר מוצע לבטלו:

[77] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197; ס"ח התשע"ז, עמ' 1083.

(3) סעיף 251ג – בטל.

תיקון פקודת המועצות המקומיות

56. בפקודת המועצות המקומיות[78], בסעיף 22(א), בסופו יבוא "או הוראות בדבר דמי פיתוח כמשמעותם בפרק י"א לחוק התכנית הכלכלית לשנים 2017 ו־2018 (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו–2018), התשע"ז–2016".

ביטול חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (חיוב המדינה בסלילת רחובות)

57. החוק לתיקון דיני רשויות מקומיות (חיוב המדינה בסלילת רחובות), התשכ"ב–1962[79] – בטל.

פרק דמי פיתוח – תחילה ותקנות ראשונות

58. (א) תחילתו של פרק זה ביום ג' באדר התשס"ז (1 במרס 2017).

(ב) תקנות ראשונות לפי סעיפים 41, 44, 46(ה), 50 ו־51(ב) יותקנו לא יאוחר מיום התחילה.

דברי הסבר

"הוראות בדבר סלילת מדרכות

251ג.(א) בחוק עזר לפי סעיף 249(12) רשאית המועצה לקבוע הוראות בדבר –

(1) סלילת מדרכה בדרך של דרישה מבעלי המקרקעין הגובלים רחוב (להלן – הבעלים) לסלול, על חשבונם, סלילה ראשונה, מדרכה לאורך הרחוב הגובל את מקרקעיהם; או

(2) חיוב הבעלים במלוא הוצאות הסלילה שתבוצע בידי העיריה, ובלבד שהבעלים לא יחוייבו לשלם לפני תחילת הסלילה יותר ממחצית ההוצאות המשוערות של הסלילה (להלן – מקדמת סלילה) והיתרה תשולם עם השלמת הסלילה, לאחר שערוך מקדמת הסלילה והוצאות הסלילה לפי חשבון שיגיש מהנדס העיריה; או

(3) חיוב הבעלים בהיטל סלילת מדרכה שיגבה עם תחילת הסלילה או עם מתן היתר בניה במקרקעין הגובלים רחוב.

(ב) לא סללה העיריה את המדרכה עבורה נגבתה מקדמת סלילה תוך שנה מיום גביית המקדמה – יראו את המקדמה כאילו היתה תשלום יתר כאמור בסעיף 6 לחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), תש"ם–1980.

(ג) החליטה עיריה לבצע סלילת מדרכה ולחייב את הבעלים בתשלום הוצאות הסלילה, תודיע על כך לבעלים ותתן להם את הברירה לשלם מקדמת סלילה או לשלם מראש את מלוא ההוצאות המשוערות של הסלילה; שילמו הבעלים מראש את מלוא ההוצאות כאמור, לא יחוייבו בהוצאות נוספות כלשהן שיהיו לעיריה בגין סלילת המדרכה."

כמו כן, מוצע, בסעיף 56, לתקן את סעיף 22(א) לפקודת המועצות המקומיות, כך שמועצה מקומית לא תהיה רשאית עוד לאשר חוקי עזר הכוללים הוראות בעניין דמי פיתוח כמשמעותם בפרק זה.

בנוסף, מוצע, בסעיף 57, לבטל את החוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (חיוב המדינה בסלילת רחובות), התשכ"ב–1962 (בפרק זה – חוק הסלילה). חוק הסלילה מסמיך רשות מקומית להכריז על רחובות או כבישים כציבוריים, הכרזה אשר מחייבת את המדינה מבחינת סלילתו או סלילת המדרכה שלוכדין בעל נכס, ומוצע לבטל את החוק האמור מאחר שההסדר הקבוע בו אינו עולה בקנה אחד עם ההסדר החדש המוצע בפרק זה.

וזה נוסחו של חוק הסלילה, אשר מוצע לבטלו:

"חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (חיוב המדינה בסלילת רחובות), התשכ"ב–1962

חובת המדינה בסלילת רחוב או כביש

1. (א) מועצת רשות מקומית רשאית להכריז כי רחוב פלוני או כביש פלוני הם ציבוריים; הכריזה כך, יהיה דין המדינה, לענין חובת סלילתו או סלילת המדרכה שלו, על פי חוק עזר שהותקן כדין על ידי אותה רשות, כדין בעל נכס, אלא שלא תהא חייבת לשלם קנס על פי אותו חוק עזה.

(ב) "בעל" – לרבות אדם המקבל, או הזכאי לקבל, הכנסה מנכסים או שהיה מקבלה אילו היו הנכסים נותנים הכנסה, בין בזכותו הוא ובין כבא כוח או כנאמן, בין שהוא הבעל הרשום של הנכסים ובין שאיננו הבעל הרשום, בין שהוא מחזיק למעשה בהן ובין שאינו מחזיק בהם, לרבות חוכר נכסים לתקופה העולה על 10 שנים."

סעיף 58 מוצע לקבוע כי תחילתו של פרק זה יהיה ביום ג' באדר התשס"ז (1 במרס 2017), וכן לקבוע כי תקנות ראשונות לפי סעיפים המפורטים בסעיף 58(ב) יותקנו עד למועד זה.

[78] דיני מדינת ישראל , נוסח חדש 9, עמ' 256; ס"ח התשע"ו, עמ' 1084.

[79] ס"ח התשכ"ב, עמ' 70.

פרק דמי פיתוח – הוראת מעבר

59. (א) אין בהוראות פרק זה כדי לפגוע בתוקפו של חיוב שבעל נכס היה חב בו ערב יום התחילה בעד היטל או אגרה שנקבעו לצורך מימון עבודות פיתוח, מכוח חוק עזר שהיה בתוקף ערב יום התחילה, בין שהוטלו על ידי הרשות המקומית ובין שלא הוטלו על ידה.

(ב) על אף הוראות סעיף 41, לעניין רשות מקומית שבה שיעור סך ההיטלים שנקבע מכוח חוק עזר לצורך מימון עבודות פיתוח, ערב יום התחילה, היה נמוך מחמישים אחוזים מתעריף הבסיס, יהיה שיעור תעריף הבסיס שיחול לגביה כמפורט להלן:

(1) בתקופה של שנה מיום התחילה – שישים אחוזים מתעריף הבסיס;

(2) בתקופה של שנתיים מתום התקופה האמורה בפסקה (1) – שבעים וחמישה אחוזים מתעריף הבסיס;

(3) בתקופה של שנה מתום התקופה האמורה בפסקה (2) – תשעים אחוזים מתעריף הבסיס.

(ג) שר הפנים בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי, בצו, לשנות את התקופות והשיעורים המפורטים בסעיף קטן (ב).

פרק י"ב: תכנון ובנייה

תיקון חוק התכנון והבנייה

60. בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[80] –

(1) בסעיף 6(ד) –

(א) בפסקה (1), ברישה, אחרי "סעיף 109א(ב)(2)" יבוא "או בבקשות שהועברו לה לפי סעיף 145(ג1א)";

(ב) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(2א) בדיון בבקשה הנוגעת לתנאים לעניין מיתקני מים וביוב, תכלול ועדת המשנה את שר הבריאות או נציגו במועצה הארצית;

דברי הסבר

סעיף 59 מוצע לקבוע במפורש כי אין בהוראות פרק זה כדי לפגוע בתוקפו של חיוב שבעל נכס היה חב בו ערב יום התחילה של הפרק, בעד היטל או אגרה שנקבעו לצורך מימון עבודות פיתוח, מכוח חוק עזר שהיה בתוקף ערב יום התחילה, בין שהוטלו על ידי הרשות המקומית ובין שלא הוטלו על ידה.

בנוסף, מוצע לקבוע הוראות מעבר לעניין רשות מקומית שבה שיעור סך ההיטלים שנקבעו מכוח ההסדר החוקי הקיים ערב יום תחילתו של פרק זה, היה נמוך מחמישים אחוזים מתעריף הבסיס שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף 41(ב). לעניין זה, יהיה שיעור תעריף הבסיס שיחול באותה רשות מקומית במשך שנה החל מיום התחילה – בשיעור של שישים אחוזים מתעריף הבסיס שנקבע בתקנות כאמור, בשנתיים שלאחר מכן – בשיעור של שבעים וחמישה אחוזים מתעריף הבסיס שנקבע בתקנות כאמור, ובשנה שלאחר מכן – בשיעור של תשעים אחוזים מתעריף הבסיס שנקבע בתקנות כאמור, וזאת בכדי ליצור תהליך הדרגתי של החלת שיעורי דמי הפיתוח לפי התקנות האמורות.

פרק י"ב – כללי

בשנים 2001 עד 2008 חלה ירידה משמעותית בהיקף התחלות הבנייה ותכנון יחידות הדיור בישראל. ירידה זו היא אחד הגורמים לעליית מחירי הדיור בין השנים 2008 ו־2016. כחלק מהצעדים שנוקטת ממשלת ישראל להתמודדות עם משבר הדיור, מוצעים כמה תיקוני חקיקה שנועדו ליעל את ההליכים התכנוניים והרגולטוריים הכרוכים בהגדלת היצע הדיור.

סעיף 60 לפסקאות (1) ו־(4)

קושי מרכזי במימוש תכניות מתעורר במצב שבו תנאים שנקבעו בתכנית בידי מוסדות התכנון הופכים לא עדכניים בשל חלוף הזמן או בשל העובדה שנמצאו פתרונות חלופיים.

כך למשל, תכנית שמחייבת הקמה של מיתקן לטיהור שפכים כתנאי למתן היתר ליחידות הדיור, עלולה להפוך לעתים לא עדכנית וזאת מאחר שבחלוף הזמן הוחלט על הקמה של מיתקן אחר לטיהור שפכים אשר יכול לקלוט את השפכים משטח התכנית בצורה יעילה יותר.

[80] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307; התשע"ז, עמ' 1149.

(2ב) לדיון בבקשה הנוגעת לתנאי שאינו מנוי בפסקה (2א), בנושא המצוי בתחום אחריותו של משרד ממשלתי, יוזמן נציג השר הנוגע לעניין במועצה הארצית, שתהיה לו דעה מייעצת, וזאת אם השר האמור או נציגו אינם חברי ועדת המשנה;";

(2) בסעיף 53, האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

"(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), הגישה המועצה הארצית לממשלה תכנית, כאמור באותו סעיף קטן, ומתקיימים בתכנית כל אלה, יראו את התכנית כמאושרת בידי הממשלה בתום שבעה ימים מהמועד שהוגשה לה, אלא אם כן ביקש חבר הממשלה, במהלך התקופה האמורה, להביא את התכנית לדיון בממשלה:

(1) היא כוללת הוראות המאפשרות מתן היתר בנייה או ביצוע עבודה לפיהן, בלא צורך באישור תכנית נוספת טרם מתן ההיתר או ביצוע העבודה;

(2) היא כוללת הוראות הדרושות לביצוע תשתית, שמיקומה נקבע בתכנית מתאר ארצית שאושרה;

(3) היא אינה סותרת תכנית מתאר ארצית שאושרה; לעניין זה, לא יראו תכנית המשנה שינוי לא מהותי את תכנית המתאר הארצית שאותה היא מבצעת, כתכנית הסותרת תכנית מתאר ארצית כאמור.

דברי הסבר

בהתאם למנגנון הקבוע כיום, במקרה שנקבעו בתכנית תנאים הנוגעים לביצועה לעניין דרכים או תשתיות, רשאי מוסד התכנון שאישר את התכנית, למעט ועדה מקומית (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – מוסד התכנון המוסמך) לאשר מתן היתר אף אם לא מולאו התנאים שנקבעו, ובלבד ששוכנע כי ניתן להשיג את המטרות שבשלהן נקבעו התנאים האמורים גם בלא קיום אותם תנאים. מוצע להרחיב את סמכות מוסד התכנון המוסמך ולתקן את סעיף 145(ג1) לחוק התכנון והבנייה כך שמוסד התכנון המוסמך יוכל לתת אישור כאמור לגבי כל סוגי התנאים הקבועים בתכנית ולא יהיה מוגבל רק לעניין תנאים הנוגעים לסלילת דרכים או הקמת תשתיות.

כמו כן, מוצע שהחלטת מוסד התכנון המוסמך בבקשה לאישור תינתן בתוך 45 ימים מיום הגשת הבקשה.

כדי להבטיח את יעילות ההליך, מוצע לקבוע בסעיף 145(ג1א) כנוסחו המוצע, כי במקרה שמוסד התכנון המוסמך לא החליט בבקשה שהוגשה לו לפי סעיף זה בתוך 45 ימים מיום שהוגשה כאמור, ומגיש הבקשה ביקש זאת, יעביר מזכיר מוסד התכנון הרלוונטי את הבקשה לדיון בוועדת המשנה של המועצה הארצית, שהוקמה לפי סעיף 6(ד) לחוק (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – ועדת המשנה). ועדת המשנה תדון ותחליט בבקשה בתוך 30 ימים מהיום שבו הועברה אליה.

כהשלמה לתיקון המוצע לעיל, מוצע בפסקה (1) לתקן את סעיף 6(ד)(1) לחוק התכנון והבנייה, אשר מקים את ועדת המשנה וקובע את סמכויותיה, ולהסמיך את ועדת המשנה לדון בבקשות שיועברו לה לפי סעיף 145(ג1א) לחוק התכנון והבנייה כנוסחו המוצע בפסקה (4). עוד מוצע לקבוע הוראות לעניין נציגי ממשלה שישתתפו בדיונים בבקשות האמורות וגדרי סמכותם באותם דיונים.

לפסקה (2)

במסגרת פעילות מוסדות התכנון הארציים מקודמות מעת לעת תכניות מתאר ארציות מפורטות, אשר מממשות תכניות מתאר ארציות שאושרו בעבר בידי הממשלה. הדבר נפוץ במיוחד בהקשר של תכנון תשתיות הנגזרות מהוראותיהן של תכניות מתאר ארציות לתשתיות.

במטרה לקצר באופן משמעותי את לוחות הזמנים לאישור תכניות מפורטות כאמור, ולחסוך את הצורך בקיום דיון בממשלה גם בתכניות המפרטות תכניות מתאר ארציות שאושרו בעבר, מוצע לקבוע בסעיף 53 לחוק התכנון והבנייה הליך אישור מיוחד לתכניות מתאר ארציות העומדות בשורה של תנאים המנויים בסעיף.

לאור העובדה שהליכי אישורה של תכנית לתשתית לאומית זהים להליכי אישורה של תכנית מתאר ארצית (אלא אם כן נקבע אחרת בחוק), אזי הליכי האישור המיוחדים המוצעים להלן, יחולו (בשינויים המחויבים) גם על תכנית לתשתית לאומית שמתקיימים בה התנאים המוצעים.

לסעיף קטן (ב) המוצע

מוצע כי אם המועצה הארצית תגיש לאישור הממשלה תכנית מתאר ארצית שמתקיימים בה התנאים שלהלן, אזי יראו את התכנית כמאושרת בידי הממשלה, אם בתוך שבעה ימים ממועד ההגשה כאמור לא דרש שר משרי הממשלה להביא את התכנית לדיון בממשלה. התנאי הראשון שמוצע לקבוע הוא שהתכנית כוללת הוראות המאפשרות מתן היתר

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), כללה תכנית שמתקיימים בה התנאים שבאותו סעיף קטן שינוי לא מהותי כאמור בפסקה (3) שלו, תגיש המועצה הארצית את התכנית לממשלה, כאמור בסעיף קטן (א), בצירוף מסמך המפרט את השינוי, ויראו את התכנית כמאושרת בידי הממשלה בתום עשרים ואחד ימים מהמועד שהוגשה לה, אלא אם כן ביקש חבר הממשלה, במהלך התקופה האמורה, להביא את התכנית לדיון בממשלה.

(ד) ביקש חבר הממשלה להביא תכנית לדיון בממשלה לפי הוראות סעיפים קטנים (ב) או (ג), יחולו לעניין אישור הממשלה הוראות סעיף קטן (א) סיפה.";

(3) בסעיף 62א(ג)(5), בסופו יבוא "למעט הוראות כאמור לגבי מגרשים המיועדים לצורכי ציבור כהגדרתם בסעיף 188(ב) או למיתקני תשתית מקומיים, והוראות כאמור לגבי מגרשים שבהתאם לתכנית מאושרת פיתוחם מהווה תנאי לפיתוח מגרשים המיועדים למגורים לפי אותה תכנית";

(4) בסעיף 145 –

(א) בסעיף קטן (ג1), המילים "לעניין התניית ביצועה בסלילת דרכים או בהקמת תשתיות" – יימחקו, ואחרי "גם בלא מילוי אותם תנאים" יבוא "מוסד התכנון המוסמך ייתן החלטה בבקשה למתן אישור לפי סעיף קטן זה בתוך 45 ימים מיום שהוגשה לו הבקשה";

(ב) אחרי סעיף קטן (ג1) יבוא:

"(ג1א) לא החליט מוסד התכנון המוסמך בבקשה למתן אישור לפי סעיף קטן (ג1), בתוך התקופה כאמור באותו סעיף קטן, יעביר מזכיר מוסד התכנון האמור, לבקשת מגיש הבקשה, את הבקשה לוועדת המשנה שהוקמה לפי סעיף קטן 6(ד); ועדת המשנה תדון ותחליט בבקשה בתוך 30 ימים מהמועד שבו הועברה אליה הבקשה."

דברי הסבר

בנייה או ביצוע עבודות בלא צורך באישור תכנית נוספת טרם מתן ההיתר או ביצוע העבודות. התנאי השני הוא שהתכנית כוללת הוראות לביצוע תשתית ארצית שמיקומה נקבע בתכנית המתאר הארצית הקודמת. התנאי השלישי הוא שאין בתכנית המתאר הארצית המוגשת לאישור כדי לסתור תכנית מתאר ארצית שאושרה. בהקשר זה מוצע כי לא יראו תכנית המשנה שינוי לא מהותי את תכנית המיתאר הארצית שאותה היא מיישמת, כתכנית הסותרת תכנית מיתאר ארצית כאמור.

לסעיף קטן (ג) המוצע

כאמור, מוצע כי התכנית תוכל לאשר שינויים לא מהותיים מתכנית המתאר הארצית שאותה היא מיישמת. במקרה זה, ובמטרה להבטיח שקיפות, תועבר התכנית לממשלה בצירוף מסמך המפרט את השינויים שנעשו בתכנית לעומת תכנית המתאר הארצית, ויראו את התכנית כמאושרת על ידה בחלוף תקופה ארוכה יותר, בת 21 ימים, זאת אלא אם כן ידרוש אחד מחברי הממשלה להביאה לדיון בממשלה.

לסעיף קטן (ד) המוצע

מוצע כי אם ביקש אחד מחברי הממשלה להביא את התכנית לדיון בממשלה, אזי יחולו לעניין אישור הממשלה הוראות סעיף 53 סיפה, קרי הממשלה תהיה רשאית לאשר את התכנית בלא שינוי או, לאחר דיון חוזר במועצה הארצית, לאשרה בשינוי או לדחותה.

לפסקה (3)

תכנית מתאר מקומית שהיא תכנית כוללנית (ראו סעיף 62א(ג) לחוק התכנון והבנייה) נועדה ליצור תמונה רחבה וכללית של פיתוח היישוב, ולפיכך לפי הדין לא ניתן לקבוע בה הוראות מפורטות לגבי מגרשים בודדים ולא ניתן להוציא מכוחה היתרי בנייה. כדי להוציא היתרי בנייה יש צורך בשלב נוסף של הכנה ואישור של תכניות מפורטות.

עם זאת, כחלק מאותה תכנית רחבה וכוללת, התכנית הכוללנית מקצה בין השאר מגרשים לצורכי ציבור כהגדרתם בסעיף 188(ב) לחוק התכנון והבנייה או למיתקני תשתית מקומיים. מוצע, לאור הצורך הציבורי שבפיתוחם של מגרשים לצרכים אלה, לאפשר ויתור על שלב התכנון הנוסף ולאפשר הוצאת היתרי בנייה מכוח התכנית הכוללנית. לצורך כך, מוצע לתקן את סעיף 62א(ג)(5) לחוק התכנון והבנייה כך שתכנית כוללנית תוכל לכלול הוראות מפורטות בעניינים המנויים בסעיף 145(ז) לחוק, לגבי מגרשים המיועדים לצורכי ציבור או למיתקני תשתית מקומיים.

תיקון חוק רשות מקרקעי ישראל

61. בחוק רשות מקרקעי ישראל, התש"ך–1960[81] (בפרק זה – חוק רשות מקרקעי ישראל) –

(1) בסעיף 4א, אחרי סעיף קטן (א1) יבוא:

"(א1א) לא מונה למועצה, כנציג הממשלה כאמור בסעיף קטן (א)(1) עד (7), חבר מקרב האוכלוסייה הערבית, הדרוזית או הצ'רקסית, יכהן במועצה, נוסף על נציגי הממשלה כאמור באותו סעיף קטן, נציג השר לשוויון חברתי שימנה השר מקרב עובדי משרדו הנמנים על האוכלוסייה הערבית, הדרוזית או הצ'רקסית.";

(2) אחרי סעיף 4ה יבוא:

"הוראה מיוחדת לעניין סיום כהונה

4ה1. הוראות סעיפים 4ב(ב) ו־4ה(א) יחולו לעניין חבר המועצה שהתמנה לפי הוראות סעיף 4א(א1א), בשינויים אלה:

(1) תמה תקופת כהונתו של חבר המועצה לפי סעיף 4ב(א), ניתן לשוב ולמנותו לתקופות כהונה נוספות, לפי הוראות סעיף 4ב(ב), רק בתום 60 ימים מתום תקופת כהונתו;

(2) חדל חבר המועצה לכהן לפי סעיף 4ד, או נפטר חבר המועצה, תמנה הממשלה אדם אחר לפי הוראות סעיף 4ה(א), רק בתום 60 ימים ממועד הפסקת הכהונה או הפטירה כאמור;

והכול ובלבד שבתום תקופת 60 הימים כאמור בפסקאות (1) או (2), לפי העניין, לא מכהן במועצה כנציג הממשלה כאמור בסעיף 4א(א)(1) עד (7), חבר מקרב האוכלוסייה הערבית, הדרוזית או הצ'רקסית.";

דברי הסבר

בנוסף, מוצע כי התכנית הכוללנית תוכל לכלול הוראות מפורטות כאמור לגבי מגרשים שבהתאם לתכנית מאושרת קודמת, פיתוחם מהווה תנאי הכרחי לפיתוח מגרשים המיועדים למגורים לפי אותה תכנית. תיקון מוצע זה, שיאפשר את מימושן של יחידות הדיור, הוא אחד הצעדים שנוקטת ממשלת ישראל להתמודדות עם משבר הדיור.

סעיף 61 לפסקאות (1) ו־(2)

במסגרת בג"ץ 8318/10 האגודה לזכויות האזרח בישראל נגד הממשלה, שעסק בין השאר, בדרישה למתן ייצוג הולם לאוכלוסייה הערבית במועצת מקרקעי ישראל (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – העתירה) התבקשה המדינה, בהחלטה מיום כ"ו באדר א' התשע"ד (26 בפברואר 2014), להביא את הנושא לפני היועץ המשפטי לממשלה, כדי שיפעל להסדרת הייצוג ההולם של אוכלוסייה זו במועצת מקרקעי ישראל. במסגרת הדיון בעתירה, הצהירה הממשלה על כך שהיא מקדמת תיקון חקיקה שיסדיר מינוי עובד מדינה מקרב האוכלוסייה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית למועצה.

בהמשך לאמור, מוצע לתקן את חוק רשות מקרקעי ישראל באופן שיבטיח שככל שלא מכהן כנציג הממשלה במועצת מקרקעי ישראל, עובד המדינה מקרב האוכלוסייה הערבית, הדרוזית או הצ'רקסית, יכהן במועצה חבר נוסף, נציג השר לשוויון חברתי, שימנה השר מקרב עובדי משרדו שהם בני אחת האוכלוסיות האמורות.

כמו כן מוצע לעגן בחוק הסדר מיוחד לעניין סיום כהונתו של חבר המועצה שמונה מכוח ההסדר המוצע לעיל. מוצע כי הוראות סעיפים 4ב(ב) ו־4ה(א) לחוק רשות מקרקעי ישראל, העוסקות בין השאר במינוי חבר לתקופות כהונה נוספות, מינוי חבר מועצה במקום חבר מועצה שנפטר או שחדל לכהן בנסיבות המפורטות בסעיף 4ד(א) לחוק האמור, יחולו גם לעניין חבר המועצה שמונה לפי ההסדר המוצע, ואולם, לפני מינויו של חבר כאמור לתקופות כהונה נוספות (לפי הוראות סעיף 4ב(ב) לחוק רשות מקרקעי ישראל) ולפני מינויו של חבר אחר תחתיו (לפי הוראות סעיף 4ה(א) לחוק האמור), תינתן לממשלה שהות של 60 ימים לפעול למינוי חבר שהוא עובד המדינה מקרב האוכלוסייה הערבית, הדרוזית או הצ'רקסית כנציג הממשלה כאמור בסעיף 4א(א)(1) עד (7) לאותו חוק.

לבסוף, מוצע להבהיר שבדומה להסדר המוצע לעניין כהונתו, גם מינויו מחדש או מינויו של מחליף לחבר המועצה שהתמנה כנציג השר לשוויון חברתי (הנעשה באותה דרך שבה התמנה אותו חבר), מותנים בכך שבתום תקופת 60 הימים העומדת לרשות הממשלה כאמור, לא מכהן במועצה כנציג שר מהשרים המנויים בסעיף 4א(א)(1) עד (7) לחוק רשות מקרקעי ישראל, חבר שהוא עובד המדינה מקרב האוכלוסייה הערבית, הדרוזית או הצ'רקסית.

[81] ס"ח התש"ך עמ' 57; התשע"ו, עמ' 1247.

(3) בסעיף 14, בכל מקום, במקום "המינהל" יבוא "הרשות".

תיקון חוק רשות מקרקעי ישראל – תחילה

62. תחילתם של סעיפים 4א(א1) ו־4ה1 לחוק רשות מקרקעי ישראל, כנוסחם בסעיף 61 לחוק זה, בתום 60 ימים מיום תחילתו של חוק זה.

פרק י"ג: תקינה

תיקון חוק התקנים

63. בחוק התקנים, התשי"ג–1953[82] (בפרק זה – חוק התקנים) –

(1) בסעיף 1 –

דברי הסבר

לפסקה (3)

רשות מקרקעי ישראל היא הגורם האחראי, בין השאר, על ניהול מקרקעי ישראל לפי חוק רשות מקרקעי ישראל, וזאת מאז הוקמה בחוק מינהל מקרקעי ישראל (תיקון מס' 7), התשס"ט–2009 (ס"ח התשס"ט, עמ' 318), והחליפה בעניינים אלה את מינהל מקרקעי ישראל. מוצע לתקן טעות סופר שנפלה בסעיף 14 לחוק האמור, כך שהוראותיו יתייחסו לרשות ולא למינהל.

סעיף 62 בהתאם לשהות שמוצע לתת לממשלה לעניין מינוי חבר בן האוכלוסייה הערבית, הדרוזית או הצ'רקסית למועצת מקרקעי ישראל, במסגרת ההסדר המוצע בסעיף 61(1) ו־(2) להצעת החוק, מוצע לקבוע את תחילתם של סעיפים 4א(א1) ו־4ה1 לחוק רשות מקרקעי ישראל, כנוסחם באותו סעיף, לתום 60 ימים מיום תחילתו של החוק המוצע.

פרק י"ג – כללי

סעיף 63 כללי חוק התקנים, התשי"ג–1953 (בפרק זה – חוק התקנים) מסדיר את פעילות מכון התקנים הישראלי (בפרק זה – המכון או מכון התקנים) שהוא הגוף הלאומי אשר אמון על תחום התקינה והבטחת רמה נאותה של טיב המצרכים בישראל. ניתן לחלק את עבודתו של המכון לשני תחומי פעילות מרכזיים: עיבוד וקביעה של תקנים באמצעות ועדות התקינה הפועלות במכון וביצוע בדיקות התאמה לתקן.

במסגרת דיוני הוועדה להסרת חסמים והגברת התחרות בייבוא בראשות המנהל הכללי של משרד הכלכלה והתעשייה, אשר המלצותיה אומצו בידי הממשלה בהחלטה מס' 2318 מיום י"ט בכסלו התשע"ה (11 בדצמבר 2014), עלה כי במקרים מסוימים תקנים ישראלים אשר הוכרזו על ידי שר הכלכלה והתעשייה כתקנים רשמיים, משמשים גם ככלי להגבלת התחרות, הן לגבי מתחרים קטנים ובינוניים מהתעשייה המקומית והן לגבי מוצרים מיובאים. במסגרת דיוני הוועדה, ובבחינות אחרות שערכו משרדי הממשלה, עלו דוגמאות לכך שתקינה שהוכרזה כתקינה רשמית שימשה למעשה כחסם סחר. במקרים מסוימים התעורר החשש כי תרם לכך הרכב ועדות התקינה, במקרה שהיה מוטה לטובת גורם דומיננטי הפעיל בשוק הרלוונטי לאותה ועדת תקינה.

חוק התקנים קובע כי אין לייצר, לייבא, לייצא, למכור או לעשות שימוש במצרך שחל עליו תקן רשמי, אלא אם כן המצרך עומד בדרישות התקן. בהתאם להוראות פקודת היבוא והיצוא [נוסח חדש], התשל"ט–1979 (בפרק זה – הפקודה או פקודת היבוא והיצוא), וחקיקת המשנה שהותקנה לפיה, מכון התקנים הוא הגורם הבלעדי המעניק, מטעם הממונה על התקינה המתמנה לפי הוראות סעיף 5 לחוק התקנים (בפרק זה – הממונה או הממונה על התקינה), אישור על עמידת טובין בהוראות תקן רשמי, לצורך אישור ייבואו לישראל. האישור על עמידת טובין מיובאים בהוראות תקן רשמי, מייצג בדיקות מעבדה הנערכות למוצרים, בדיקות של מסמכים ויישום הוראות רגולטוריות של הממונה על התקינה, לפי העניין. הוראות החוק האמור יוצרות אם כן שוק מונופוליסטי, שבו מכון התקנים הוא נותן השירות היחיד שרשאי למכור שירותי בדיקות מעבדה להתאמה לתקן של טובין מיובאים. המצב הקיים שבו מכון התקנים מתקיים בסביבה נטולת תחרות, לרבות בכל האמור בבדיקות מעבדה לאישור עמידתם של מוצרים בתקנים רשמיים לצורך ייבואם, מביא לפגיעה במגזר העסקי, בין השאר בשל ייקור עלויות הבדיקות וכן רמת שירות נמוכה יחסית, המתבטאת בין השאר בהתארכות משמעותית של הליך הבדיקות לצורך יבוא. בכל האמור בהיבטים של פעילות מכון התקנים שניתן לקיים לגביה תחרות, הרי שמניעת תחרות מהווה חסם יבוא משמעותי המונע את הגברת התחרות בשווקי המוצרים, בין השאר מצד יבואנים קטנים ובינוניים שנדחקים החוצה מן השוק בשל עלויות הנובעות מביורוקרטיה. עלויות אלה מושתות על הצרכן ותורמות בצורה ישירה ועקיפה ליוקר המחיה במשק.

במסגרת התיקון המוצע בפרק זה, מוצעים כמה תיקונים שמטרתם להסיר את החסמים שתוארו לעיל ולייעל את פעילות מכון התקנים והליך אישור התאמתם של מוצרים לתקנים רשמיים החלים על ייבואם, תוך יצירת שינוי מבני בהרכבי ועדות התקינה הפועלות בו, ופתיחה לתחרות של תחום בדיקות המעבדה למוצרים מיובאים, כך שבתחום זה יוכלו לפעול, לצד מעבדות מכון התקנים, גם מעבדות פרטיות, שיוכרו לעניין זה. לצד זאת, מוצע כי היבטים רגולטוריים הנוגעים לאישור ייבוא הטובין, ייוותרו בידי הממונה על התקינה או בידי מכון התקנים מטעמו של הממונה על התקינה.

[82] ס"ח התשי"ג, עמ' 30; התשע"ז, עמ' 82.

(א) לפני ההגדרה "מצרך" יבוא:

""חוק המועצה להשכלה גבוהה" – חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח–1958[83];

"מוסד להשכלה גבוהה" – כל אחד אחד מאלה:

(1) מוסד שקיבל הכרה לפי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה;

(2) מוסד שקיבל תעודת היתר או אישור לפי סעיף 21א לחוק המועצה להשכלה גבוהה;

(3) מוסד שהתואר שהוא מעניק הוכר לפי סעיף 28א לחוק המועצה להשכלה גבוהה;

"המועצה להשכלה גבוהה" – כמשמעותה בחוק המועצה להשכלה גבוהה;";

(ב) אחרי ההגדרה "עוסק" יבוא:

""פנקס המהנדסים והאדריכלים" – כהגדרתו בחוק המהנדסים והאדריכלים, התשי"ח–1958[84];";

(ג) לפני ההגדרה "השר" יבוא:

""קרוב" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק החברות, התשנ"ט–1999[85] (להלן – חוק החברות);

"שליטה" – כמשמעותה בחוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968[86];";

(2) תחת כותרת פרק ב' יבוא:

"**סימן א': מכון התקנים הישראלי**";

(3) בסעיף 3, במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) יושב ראש המכון וסגנו;";

(4) אחרי סעיף 3 יבוא:

דברי הסבר

לפסקה (1)

מוצע להוסיף לסעיף ההגדרות בחוק התקנים, בין השאר, את ההגדרה "מוסד להשכלה גבוהה" כנוסחה המוצע ואת ההגדרה "פנקס המהנדסים והאדריכלים". ההגדרות נדרשות נוכח תנאי הכשירות המוצעים לחלק מחברי הוועד הפועל של מכון התקנים (בפרק זה – הוועד הפועל) וועדות התקינה.

לפסקה (2)

מוצע לחלק את פרק ב' לחוק התקנים לסימנים. על פי המוצע יכלול סימן א' לפרק ב' האמור, שכותרתו "מכון התקנים הישראלי", את ההוראות הנוגעות למכון התקנים, מעמדו כתאגיד סטטוטורי, מטרותיו ומוסדותיו.

לפסקה (3)

מוצע להחליף את המונח "ראש המכון" ב"יושב ראש המכון", בהתאם למקובל כיום לעניין נושא תפקיד זה. עוד מוצע לקבוע כי לראש המכון יהיה סגן אחד במקום שני סגנים כפי שקבוע כיום בסעיף 3 לחוק התקנים.

לפסקה (4)

מוצע להוסיף לפרק ב' לחוק התקנים את סימן ב' המוצע ולקבוע בו הוראות הנוגעות ליושב ראש מכון התקנים.

---

[83] ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

[84] ס"ח התשי"ח, עמ' 108.

[85] ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.

[86] ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

"סימן ב': יושב ראש המכון

יושב ראש המכון

3א. (א) השר ושר האוצר ימנו את יושב ראש המכון.

(ב) תקופת כהונתו של יושב ראש המכון תהיה ארבע שנים, וניתן לשוב ולמנותו לתקופת כהונה רצופה נוספת אחת.

(ג) יושב ראש המכון –

(1) יהיה יושב ראש הוועד הפועל;

(2) יציג יחד עם המנהל הכללי של המכון, את תכניות העבודה השנתיות של המכון לשר, לאחר אישורן בידי הוועד הפועל;

(3) יהיו נתונות לו סמכויות נוספות שנקבעו בתקנון המכון כאמור בסעיף 4(ב)(1).

סייגים לכהונה

3ב. לא ימונה אדם ליושב ראש המכון אם מתקיים בו אחד או יותר מאלה:

(1) הוא חבר כנסת או חבר בהנהלה הפעילה של מפלגה או של גוף מדיני או חבר בגוף בוחר של מפלגה; לעניין זה, "מפלגה", "גוף מדיני", "גוף בוחר של מפלגה" – כמשמעותם בחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט–1959[87];

(2) הוא המנהל הכללי של המכון;

(3) הוא עובד המדינה;

(4) הוא עובד המכון;

דברי הסבר

לסעיף 3א המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי שר הכלכלה והתעשייה ושר האוצר ימנו את יושב ראש המכון. זאת חלף המצב הקיים המעוגן היום בסעיף 23 לתקנון מכון התקנים הישראלי, התשס"ג–2002 (בפרק זה – תקנון המכון) שלפיו נבחר יושב ראש המכון באסיפה הכללית של המועצה הכללית של המכון.

לסעיף קטן (ב)

מוצע כי תקופת כהונתו של יושב ראש המכון תהיה ארבע שנים, ויהיה ניתן לשוב ולמנותו לתקופת כהונה רצופה נוספת אחת. זאת, חלף המצב הקבוע היום בתקנון המכון, שלפיו ראש המכון נבחר באסיפה השנתית הרגילה של המועצה הכללית, מכהן עד האסיפה השנתית הרגילה שלאחריה, ויכול לשמש בתפקידו שלוש תקופות כהונה רצופות לכל היותר.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע הוראות לעניין עבודת יושב ראש המכון. כך, מוצע לקבוע, בדומה לקבוע בסעיף 31 לתקנון המכון, כי יושב ראש המכון יכהן כיושב ראש הוועד הפועל, וכי יושב ראש המכון יציג לשר הכלכלה והתעשייה, יחד עם המנהל הכללי של המכון, את תכניות העבודה השנתיות של המכון. כמו כן מוצע לקבוע כי ליושב ראש המכון יהיו נתונות סמכויות נוספות כפי שנקבעו בתקנון המכון.

לסעיף 3ב המוצע

מוצע לקבוע סייגים לכהונת יושב ראש המכון. כך, מוצע כי מי שהוא חבר כנסת או חבר בהנהלה הפעילה של מפלגה או של גוף מדיני או חבר בגוף בוחר של מפלגה לא יוכל לכהן כראש המכון. הסייג נועד להבטיח, ככל הניתן, שכהונת יושב ראש המכון תהיה מקצועית ונטולת פניות. כמו כן, מי שהוא עובד, נושא משרה או חבר בנשיאות הארגונים העסקיים או באיגוד לשכות המסחר או בגופים החברים בהם, לא יוכל אף הוא לכהן כיושב ראש המכון, וזאת מחשש לקידום עניינים עסקיים במסגרת עבודת המכון. כמו כן מוצע כי לא יוכל לכהן כיושב ראש המכון, המנהל הכללי של המכון, עובד המדינה, עובד המכון, אזרח זר או מי שהורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת שר הכלכלה והתעשייה ושר האוצר, לשמש בתפקיד.

[87] ס"ח התשי"ט, עמ' 190.

(5) הוא אינו אזרח ישראלי;

(6) הוא עובד, נושא משרה או חבר בנשיאות הארגונים העסקיים או באיגוד לשכות המסחר, או בגופים החברים בהם;

(7) הוא הורשע בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לדעת השר ושר האוצר לשמש בתפקיד.

סימן ג׳: הוועד הפועל

תפקידי הוועד הפועל וסמכויותיו

ג3. אלה תפקידי הוועד הפועל וסמכויותיו:

(1) לקבוע את המדיניות הכללית של המכון, בהתאם למטרות המכון;

(2) לאשר את תכניות העבודה השנתיות המוגשות לו בידי המנהל הכללי של המכון, בשים לב לכך שהן לא סותרות את מדיניות הממשלה;

(3) לאשר את התקציב השנתי של המכון ואת תקן העובדים במכון;

(4) לנהל את רכוש המכון ולפקח עליו;

(5) לעקוב אחר יישום המדיניות, תכניות העבודה והתקציבים של המכון;

(6) לאשר תחומי פעילות חדשים של המכון, בכפוף למטרות המכון;

(7) למנות מקרב חבריו, סגן ליושב ראש המכון, ובלבד שאינו נציג הממשלה, נציג נשיאות הארגונים העסקיים או נציג איגוד לשכות המסחר;

(8) למנות רואה חשבון מבקר למכון;

(9) למנות חברים למינהלת לעניין מתן היתר לסימון מצרכים בתו־תקן כאמור בסעיף 11(ב1);

דברי הסבר

לסימן ג׳ המוצע

מוצע להוסיף לפרק ב׳ לחוק התקנים את סימן ג׳ ולקבוע בו הוראות לעניין תפקידי הוועד הפועל, הרכבו, תקופת כהונתו ותוקף פעולותיו.

לסעיף ג3 המוצע

הוועד הפועל מתפקד כדירקטוריון פעיל של חברה, ובשים לב לכך הוא אחראי על התוויית המדיניות וטיפול בסוגיות אסטרטגיות של פעילות המכון, פיקוח על נושאי משרה בכירים במכון, פיקוח על מצבו הפיננסי של המכון ומדיניות השכר, וכן נתונות לו סמכויות נוספות המוסדרות היום בסעיף 24 לתקנון המכון. מוצע עתה לעגן את סמכויות הוועד הפועל בחוק התקנים, במסגרת הסעיף המוצע.

כך, על פי המוצע, מוסמך הוועד הפועל למנות סגן ליושב ראש המכון, מבין חבריו, ובלבד שהסגן כאמור לא יהיה נציג הממשלה בוועד הפועל, נציג הארגונים העסקיים או נציג לשכות המסחר. המגבלה האחרונה, זהה למגבלה החלה על פי המוצע גם לעניין מינוי יושב ראש המכון, המשמש על פי המוצע גם יושב ראש הוועד הפועל, והיא נועדה להבטיח, ככל האפשר, שעבודתם של יושב ראש הוועד הפועל וסגנו תהיה מקצועית ונטולת פניות.

הוועד הפועל מוסמך על פי המוצע להקים ולמנות ועדות מרכזיות העוסקות בעבודת התקינה ולקבוע את תחומי פעולתן. כמו כן מוצע להקנות לוועד הפועל סמכות להקים ועדות נוספות, קבועות או ארעיות, שאינן עוסקות בתקינה, דוגמת ועדת כספים, למנות את היושב בראשן ולקבוע את סמכויותיהן. מוצע כי הרכב הוועדות כאמור יהיה נתון לשיקול דעתו של הוועד הפועל, ובתנאי שההרכב ייקבע בשים לב לתחומי פעילותן, תוך שמירת איזון, ככל האפשר, בין הגופים המיוצגים בוועד הפועל.

(10) לקבוע את השכר ואת תנאי העבודה האחרים של המנהל הכללי של המכון וסגנו, של מנהלי האגפים, המבקר הפנימי והיועץ המשפטי של המכון ושל נושאי תפקידים בכירים אחרים במכון שיקבע;

(11) לפקח על ביצוע תפקידי המנהל הכללי של המכון ופעולותיו;

(12) לאשר, על פי המלצת המנהל הכללי של המכון, את מינוים של נושאי תפקידים בכירים במכון;

(13) לדון בטיוטת הדוחות הכספיים של המכון ובהערות רואה החשבון המבקר לגביה, לאשר את הדוחות הכספיים, ולאחר אישור הדוחות הכספיים – לדון בכל פרט שלגביו הסתייג רואה החשבון המבקר, העיר הערה או נמנע מלחוות את דעתו;

(14) להקים ועדות מרכזיות לענפי משק שונים ולענפי ייצור שונים במשק, כאמור בסימן ו', ולקבוע את תחום פעולתן;

(15) להקים ועדות קבועות או ארעיות שאינן עוסקות בתקינה, למנות להן יושב ראש ולקבוע את סמכויותיהן, כך שהרכבן ייקבע בשים לב לתחומי פעולתן ויאזן ככל האפשר בין הגופים המיוצגים בוועד הפועל כאמור בסעיף 3ה.

סמכות שיורית של הוועד הפועל

3ד. סמכות במסגרת תחומי פעילות המכון, שלא הוקנתה לפי חוק זה לאורגן אחר של המכון, רשאי הוועד הפועל להפעילה.

הרכב הוועד הפועל

3ה. (א) בוועד הפועל יכהנו חמישה עשר חברים, והם:

(1) יושב ראש המכון;

(2) חמישה נציגי ממשלה כמפורט להלן:

דברי הסבר

לסעיף 3ד המוצע

מוצע לקבוע כי לוועד הפועל תהיה סמכות שיורית לפעול בכל תחומי הפעילות של המכון שהסמכות לפעול בהם לא הוקנתה לפי חוק התקנים לאורגן אחר של המכון, דוגמת המנהל הכללי של המכון, האסיפה הכללית או ועדות התקינה השונות. יצוין כי סמכות זו קבועה כיום בסעיף 24(א)(1) לתקנון המכון.

לסעיף 3ה המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לעגן בחוק התקנים את הרכב הוועד הפועל, הקבוע היום בסעיף 25 לתקנון המכון. על פי המוצע יכהנו בוועד הפועל, נוסף על יושב ראש המכון שישמש גם יושב ראש הוועד הפועל כאמור, 14 חברים, במקום 30 חברים כפי שקבוע כיום בתקנון המכון. ההרכב המוצע של הוועד הפועל נועד להבטיח ייצוג הולם לכלל הסקטורים הנוגעים לעבודת המכון, לרבות עבודת התקינה, וכן להגביר את יעילות העבודה של הוועד הפועל.

באשר לנציג המתמנה מבין מי שרשומים בפנקס המהנדסים והאדריכלים, כהגדרתו בחוק המהנדסים והאדריכלים, התשי"ח–1958 (ר' סעיף קטן (א)(8) המוצע) (בפרק זה – פנקס המהנדסים והאדריכלים), מוצע שיתמנה בידי לשכת המהנדסים, האדריכלים ואקדמאים במקצועות הטכנולוגיים בישראל או בידי גוף אחר שהשר קבע כי הוא הגוף המייצג את המספר הגדול ביותר של המהנדסים והאדריכלים הרשומים בפנקס האמור.

מובהר כי על פי המוצע, יוכל להתמנות לפי סעיף קטן זה גם נציג כאמור שאינו רשום בלשכה האמורה או בגוף האחר, ובתנאי שהוא רשום בפנקס המהנדסים והאדריכלים.

עוד מוצע לקבוע כי בוועד הפועל יכהן נציג ציבור בעל מומחיות חשבונאית שימנו שר הכלכלה והתעשייה ושר האוצר. נציג בעל מומחיות כאמור הוא חיוני ונדרש לעבודת הוועד הפועל, זאת לאור הצורך בהבטחת היציבות הפיננסית של המכון, בטווח הארוך, לרבות בהתאם לשינויים הרגולטוריים.

(א) הממונה;

(ב) עובד המשרד הבקי בתחום הייבוא, שימנה המנהל הכללי של המשרד;

(ג) עובד משרד ראש הממשלה הבקי בתחום האסדרה או הכלכלה, שימנה המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה;

(ד) עובד הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן שימנה מנהל הרשות;

(ה) עובד אגף התקציבים במשרד האוצר שימנה המנהל הכללי של משרד האוצר;

(3) שני נציגים שתמנה נשיאות הארגונים העסקיים, שאחד מהם הוא נציג התאחדות התעשיינים בישראל והשני הוא נציג התאחדות בוני הארץ;

(4) שני נציגים שימנה איגוד לשכות המסחר, שאחד מהם הוא נציג המגזר הקמעונאי;

(5) נציג רשות ההסתדרות לצרכנות;

(6) נציג המועצה הישראלית לצרכנות;

(7) איש סגל אקדמי בכיר במוסד להשכלה גבוהה, שתמנה המועצה להשכלה גבוהה;

(8) נציג מבין מי שרשומים בפנקס המהנדסים והאדריכלים, שתמנה לשכת המהנדסים, האדריכלים ואקדמאים במקצועות הטכנולוגיים בישראל או שימנה גוף אחר אשר השר קבע כי הוא מייצג את המספר הגדול ביותר של מי שרשומים בפנקס האמור;

(9) נציג ציבור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית שימנו השר ושר האוצר.

(ב) המכון יפרסם את שמות חברי הוועד הפועל שמונו לפי סעיף קטן (א), באתר האינטרנט של המכון.

ממלא מקום חבר הוועד הפועל

13. מי שמינה חבר בוועד הפועל כאמור בסעיף 12ה, רשאי למנות לו ממלא מקום, ואולם סגן יושב ראש המכון ישמש ממלא מקום של יושב ראש המכון.

דברי הסבר

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע כי המכון יפרסם את שמות חברי הוועד הפועל באתר האינטרנט שלו. פרסום שמם של חברי הוועד הפועל נועד לאפשר שקיפות לעניין פעילותם של חברי הוועד הפועל בתחומים אחרים, לרבות פעילותם העסקית. יצוין כי כבר היום מפרסם המכון את שמות חברי הוועד הפועל באתר האינטרנט של המכון.

לסעיף 13 המוצע

מוצע לקבוע כי מי שמינה חברים לוועד הפועל כאמור בסעיף 12ה המוצע, יהיה רשאי למנות להם ממלאי מקום. חריג לכלל האמור הוא יושב ראש המכון, שעל פי המוצע סגנו ישמש ממלא מקומו.

תוקף פעולות הוועד הפועל

3ז. קיום הוועד הפועל, סמכויותיו ותוקף החלטותיו לא ייפגעו מחמת שהתפנה מקומו של חבר הוועד הפועל, או מחמת ליקוי במינויו או בהמשך כהונתו, ובלבד שרוב חבריו מכהנים כדין.

תקופת כהונה של חבר הוועד הפועל וממלא מקומו

3ח. חבר הוועד הפועל וממלא מקומו, למעט הממונה, ימונו לתקופת כהונה שלא תעלה על ארבע שנים, וניתן לשוב ולמנותם לתקופת כהונה רצופה נוספת אחת.

סימן ד': המועצה הכללית

המועצה הכללית

3ט. המועצה הכללית תהיה מורכבת מכל חברי המכון.

תפקידי המועצה הכללית

3י. אלה תפקידי המועצה הכללית:

(1) לקיים דיונים בעניין עבודת המכון;

(2) לקבל עדכונים מהוועד הפועל על הנעשה במכון, ובכלל זה דיווח שנתי על אודות פעילות המכון, ולדון בהם;

(3) להציע לוועד הפועל נושאים לדיון;

(4) להציג את עמדתה לפני השר, שר האוצר והוועד הפועל בסוגיות הנוגעות לעבודת המכון.

סימן ה': המנהל הכללי של המכון

המנהל הכללי של המכון

3יא. (א) הוועד הפועל ימנה מנהל כללי למכון מתוך רשימת מועמדים שעליהם המליצה ועדה לאיתור מועמדים (בסעיף זה – ועדת האיתור); ועדת האיתור תהיה בת חמישה חברים והם:

(1) יושב ראש המכון והוא יהיה יושב ראש ועדת האיתור;

דברי הסבר

לסעיף 3ז המוצע

מוצע לקבוע כי סמכויות הוועד הפועל ותוקף החלטותיו לא ייפגעו במקרה שהתפנה מקומו של אחד מחבריו או בשל ליקוי במינוי אחד מחבריו או בהמשך כהונתו, ובלבד שרוב חברי הוועד, שמונה במספר מכהנים כדין.

לסעיף 3ח המוצע

מוצע להגביל את משך כהונתם של חברי הוועד הפועל ולקבוע כי הם ימונו לתקופה שלא תעלה ארבע שנים, שיהיה ניתן להאריכה לתקופה נוספת אחת רצופה, וזאת חלף המצב הקיים היום לפי סעיף 28 לתקנון המכון, שלפיו חברי הוועד הפועל מכהנים בו עד להחלפתם בידי מי שמינה אותם. מגבלה זו לא תחול על הממונה על התקינה המכהן בוועד הפועל מתוקף תפקידו.

לסימן ד' המוצע

מוצע להוסיף לפרק ב' לחוק התקנים את סימן ד' ולקבוע בו הוראות הנוגעות למועצה הכללית של המכון.

לסעיף 3ט המוצע

מוצע לקבוע שהמועצה הכללית תהיה מורכבת מכל חברי המכון, כפי שקבוע היום בסעיף 7 לתקנון המכון.

רשימה מפורטת של חברי המכון מצויה בסעיף 2 לתקנון המכון.

לסעיף 3י המוצע

רשימת התפקידים של המועצה הכללית של המכון, המפורטת בסעיף המוצע, היא רשימה סגורה. בין השאר, מוצע כי המועצה הכללית תהיה רשאית לקיים דיונים בעניין עבודת המכון ולקבל עדכונים על הנעשה במכון מהוועד הפועל. סמכויות אחרות שהיו נתונות לה עד כה, כמו אישור תקנון מכון התקנים או בחירת רואה חשבון מבקר למכון, לא יהיו נתונות לה עוד.

לסימן ה' המוצע

מוצע להוסיף לפרק ב' לחוק התקנים את סימן ה' ולקבוע תחתיו הוראות הנוגעות למנהל הכללי של המכון.

לסעיף 3יא המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי הוועד הפועל ימנה את המנהל הכללי של המכון, מתוך רשימת מועמדים שהמליצה עליהם ועדה לאיתור מועמדים. הוועדה לאיתור מועמדים כוללת על פי המוצע חמישה חברים שהם גם חברי הוועד הפועל,

(2) עובד המשרד המכהן בוועד הפועל, שיבחר המנהל הכללי של המשרד;

(3) עובד משרד האוצר המכהן בוועד הפועל;

(4) שני חברים נוספים שיבחר הוועד הפועל מתוך חבריו שאינם נציגי הממשלה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאית ועדת האיתור להמליץ על מועמד יחיד.

(ג) לא ימונה לחבר ועדת האיתור ולא יכהן בה, מי שעלול להימצא, במישרין או בעקיפין, באופן תדיר, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר ועדת האיתור לבין עניין אישי שלו או תפקיד אחר שלו; בסעיף זה, "עניין אישי" – לרבות עניין אישי של קרובו, סוכנו או שותפו, או עניין של גוף שיש להם בו חלק בהון המניות, בזכות לקבל רווחים, בזכות למנות מנהל או בזכות הצבעה.

(ד) הוועד הפועל יקבע, באישור השר ושר האוצר, אמות מידה לבחירת מועמדים לכהונת מנהל כללי למכון.

(ה) על מינוי המנהל הכללי יחולו הוראות סעיף 37(ב) ו־(ג) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975[88], בשינויים המחויבים, והוא ייעשה לאחר התייעצות עם הוועדה לבדיקת מינויים כהגדרתה בחוק האמור.

(ו) קיום ועדת האיתור, סמכויותיה ותוקף פעולותיה לא ייפגעו מחמת שהתפנה מקומו של חבר הוועדה או מחמת ליקוי במינויו או בהמשך כהונתו, ובלבד ששלושה חברי ועדה לפחות מכהנים כדין.

דברי הסבר

כמפורט בגוף הסעיף. ההסדר המוצע בסעיף זה הוא הסדר שונה מההסדר הקבוע היום בסעיף 24(8) לתקנון המכון, שלפיו הוועד הפועל ימנה את המנהל הכללי של המכון, בלי שקדם להליך המינוי הליך של ועדה לאיתור מועמדים. יובהר כי בהתאם לסעיף 14 לחוק הפרשנות, התשמ"א–1981, הסמכות למנות משמעה גם סמכות להתלות את תוקף המינוי, לבטלו, לפטר את מי שהתמנה או להשעותו מתפקידו.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע כי למרות האמור בסעיף קטן (א), שלפיו ועדת האיתור תמליץ על רשימת מועמדים, הוועדה תהיה רשאית להמליץ על מועמד יחיד.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע תנאי כשירות לכהונת חבר ועדת איתור. כך מוצע לקבוע כי לא ימונה לחבר מי שעלול להימצא באופן תדיר במצב של ניגוד עניינים, במישרין או בעקיפין, בין תפקידו כחבר ועדת איתור לבין עניין אישי שלו, כהגדרתו בסעיף, או תפקיד אחר שלו. סייג זה נועד להבטיח שרשימת המועמדים שתציע ועדת האימוץ תכלול מועמדים ראויים לתפקיד במישור האישי והמקצועי.

לסעיף קטן (ד)

מוצע כי אמות המידה לבחירת מועמדים לכהונת המנהל הכללי של המכון, ייקבעו על ידי הוועד הפועל באישור שר הכלכלה והתעשייה ושר האוצר.

לסעיף קטן (ה)

מוצע כי על מינוי המנהל הכללי יחולו הוראות סעיף 37(ב) ו־(ג) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975 (בפרק זה – חוק החברות הממשלתיות), שעניינן תנאי כשירות של מנהל כללי, בשינויים המחויבים. כמו כן מוצע לקבוע כי תנאי למינוי המנהל הכללי יהיה התייעצות עם הוועדה לבדיקת מינויים, הפועלת בהתאם להוראות סעיף 18ב לחוק החברות הממשלתיות.

לסעיף קטן (ו)

מוצע לקבוע כי סמכויות ותוקף הפעולה של ועדת האיתור לא ייפגעו במקרה שבו התפנה מקומו של חבר הוועדה, או בשל ליקוי במינויו או בהמשך כהונתו, ובלבד שרוב חבריה לפחות, שלושה במספר, מכהנים כדין.

[88] ס"ח התשל"ה, עמ' 132.

(ז) ועדת האיתור תקבע לעצמה את דרכי עבודתה ואת נוהלי דיוניה, ככל שלא נקבעו לפי חוק זה.

(ח) החלטת ועדת האיתור תתקבל ברוב קולות של חברי הוועדה.

תקופת כהונה של המנהל הכללי

3יב. תקופת כהונתו של המנהל הכללי תהיה חמש שנים, וניתן לשוב ולמנותו לתקופת כהונה רצופה נוספת אחת.

סמכויות המנהל הכללי ותפקידיו

3יג. (א) למנהל הכללי של המכון יהיו נתונות כל סמכויות הניהול והביצוע של המכון, ובכלל זה גיבוש תכניות העבודה של המכון שיובאו לאישור הוועד הפועל.

(ב) המנהל הכללי יהיה נתון לפיקוח הוועד הפועל.

סימן ו': ועדות התקינה במכון

ועדת התיאום

3יד. הוועד הפועל יקים ועדת תיאום שתפקידה לתאם את עבודת התקינה במכון, וזה הרכבה:

(1) המנהל הכללי של המכון, והוא יהיה היושב ראש;

(2) הממונה;

(3) יושבי ראש הוועדות המרכזיות;

(4) אחד מנציגי נשיאות הארגונים העסקיים החברים בוועד הפועל;

(5) אחד מנציגי ארגוני הצרכנים החברים בוועד הפועל המנויים בסעיף 3ה(5) ו־(6);

(6) אחד מנציגי איגוד לשכות המסחר החברים בוועד הפועל.

דברי הסבר

לסעיפים קטנים (ז) ו־(ח)

מוצע כי ועדת האיתור תקבע לעצמה את דרכי עבודתה ואת הנהלים בדבר דיוניה, זאת ככל שלא נקבעו הוראות בעניינים אלה לפי חוק התקנים. מוצע כי החלטות ועדת האיתור יתקבלו ברוב קולות של חברי הוועדה.

לסעיף 3יב המוצע

מוצע לקבוע כי תקופת כהונתו של המנהל הכללי תהיה חמש שנים, וניתן לשוב ולמנותו לתקופה כהונה רצופה נוספת אחת. אין מניעה לכך שאדם אשר כיהן כמנהל כללי שתי כהונות ברציפות, יתמנה שוב אם חלף הפסקה בין כהונתו האחרונה למינויו החדש. זאת חלף המצב הקיים שלפיו כהונת המנהל הכללי של המכון לא הוגבלה בזמן.

לסעיף 3יג המוצע

מוצע לקבוע כי למנהל הכללי של המכון יהיו נתונות כל סמכויות הניהול והביצוע של המכון, וכי הוא יהיה נתון לפיקוחו של הוועד הפועל. הוראה זו קבועה כיום בתקנון המכון.

לסימן ו' המוצע

מוצע להוסיף לפרק ב' לחוק התקנים את סימן ו' ולקבוע במסגרתו הוראות הנוגעות לעבודת ועדות התקינה במכון, המוסדרת כיום מכוח סעיף 7 לחוק התקנים, בכללי התקנים (עיבוד תקנים ישראלים), התשנ"א–1991 (בפרק זה – כללי התקנים).

בעקבות התיקונים המוצעים בחוק התקנים ובהתאמה להם, נדרש יהיה בהמשך לתקן את כללי התקנים. ככלל, במכון פועלות היום ועדות משלושה סוגים שונים העוסקות בעיבוד תקנים: ועדות מרכזיות המוקמות על ידי הוועד הפועל, ועדות טכניות המוקמות על ידי הוועדות המרכזיות וועדות מומחים המוקמות על ידי הוועדות הטכניות. נוסף על שלושה סוגי ועדות אלה, פועלת במכון ועדה לתיאום עבודת התקינה במכון (בפרק זה – ועדת התיאום) אשר הוקמה על ידי הוועד הפועל.

לסעיף 3יד המוצע

מוצע לשנות את הרכב ועדת התיאום הקבוע היום בסעיף 2 לכללי התקנים, ולקבוע כי הרכבה יהיה כמפורט בסעיף המוצע. כמו כן מוצע לקבוע בחוק כי בדומה למצב

ועדות מרכזיות

3טו במכון יפעלו ועדות לעניין קביעת התקינה בענף מסוים או בתחום מסוים (בסימן זה – ועדות מרכזיות).

ועדות טכניות

3טז. ועדה מרכזית תקים בתחום פעולתה ועדה טכנית אחת או יותר, שתפעל לעניין עיבוד תקנים וקביעתם בנושאים שקבעה לה הוועדה המרכזית (בסימן זה – ועדה טכנית).

הרכב ועדות התקינה

3יז. (א) הרכבן של ועדות מרכזיות וועדות טכניות (בסימן זה – ועדות תקינה) יהיה כדלקמן:

(1) שני אנשי סגל אקדמי בכיר במוסד להשכלה גבוהה, בעלי מומחיות הנוגעת לתחום מתחומי העיסוק של הוועדה, שתמנה המועצה להשכלה גבוהה;

(2) שני בעלי מומחיות רלוונטית לתחום מתחומי העיסוק של הוועדה, הרשומים בפנקס המהנדסים והאדריכלים, שתמנה לשכת המהנדסים, האדריכלים והאקדמאים במקצועות הטכנולוגיים בישראל או שימנה גוף אחר אשר השר קבע כי הוא מייצג את המספר הגדול ביותר של מי שרשומים בפנקס האמור;

(3) שני נציגי צרכנים שימנה הגוף המקים את ועדת התקינה, מתוך רשימות נציגים שהגישו לו ארגוני צרכנים; לעניין זה, "ארגון צרכנים" – כהגדרתו בסעיף 31(ג) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א–1981[89];

(4) שני עובדים של רשות מרשויות המדינה או גופים אחרים הממלאים תפקידים ציבוריים על פי דין, הנוגעים לעניין;

(5) שני נציגים שתמנה נשיאות הארגונים העסקיים באופן שיבטיח נציגות לענפים הרלוונטיים, ולפחות

דברי הסבר

הקיים, תוקם הוועדה על ידי הוועד הפועל והיא תהיה אמונה על תיאום עבודת התקינה במכון. בהתאם לכללי התקנים, ועדת התיאום מוסמכת, בין השאר, להמליץ לוועד הפועל על קווי פעולה כלליים של התקינה ועל הקמת ועדות מרכזיות חדשות וביטולן. כמו כן, בהתאם לכללי התקנים מוסמכת ועדת התיאום, בין השאר, להחליט בשאלות משותפות לכמה ועדות מרכזיות ולהחליט על חלוקת המשאבים העומדים לרשות עבודת התקינה במכון בין הוועדות המרכזיות השונות.

לסעיף 3טו המוצע

מוצע להסדיר בחוק את עבודת הוועדות המרכזיות בענף מסוים או בתחום מסוים, המוסדרות כיום בסעיפים 4 ו־5 לכללי התקנים.

לסעיף 3טז המוצע

מוצע לקבוע בחוק כי ועדות מרכזיות יהיו רשאיות להקים בתחום פעולתן, ועדה טכנית אחת או יותר. הוועדה הטכנית תעבד את התקנים בנושאים שקבעה לה הוועדה המרכזית. ההרכב והסמכויות של ועדה טכנית מוסדרים היום בסעיפים 6 עד 8 לכללי התקנים.

לסעיף 3יז המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע בחוק התקנים את הרכבן של הוועדות המרכזיות והוועדות הטכניות הפועלות במכון (בפרק זה – ועדות התקינה). לשם הבטחת מקצועיות הוועדות, מוצע הרכב מאוזן אשר נועד להבטיח שחברי ועדות התקינה יהיו בקיאים בתחום עבודת התקינה ויהיו בעלי ידע מקדים החיוני לעבודת עיבוד התקנים, וכן יכהנו בהן חברים בעלי ניסיון בתחום התקן.

כדי להבטיח ייצוג גם לעסקים קטנים ובינוניים, מוצע לקבוע כי נציג אחד לפחות משני הנציגים שממנים נשיאות הארגונים העסקיים או איגוד לשכות המסחר, יהיה בעל עסק או עובד בעסק בעל מחזור מכירות הנמוך מ־100 מיליון שקלים חדשים בשנה.

[89] ס"ח התשמ"א, עמ' 248.

אחד מהם יהיה בעל עסק או עובד בעסק בעל מחזור מכירות הנמוך מ־100 מיליון שקלים חדשים בשנה;

(6) שני נציגים שימנה איגוד לשכות המסחר באופן שיבטיח נציגות לענפים הרלוונטיים, ולפחות אחד מהם יהיה בעל עסק או עובד בעסק בעל מחזור מכירות הנמוך מ־100 מיליון שקלים חדשים בשנה.

(ב) ועדה מרכזית תהיה רשאית להציע לגורם הממנה חברים בוועדה טכנית לפי סעיף קטן (א), בעלי כשירות מתאימה לשמש חברים כאמור.

(ג) ועדת תקינה לא תכלול שני חברים שהם עובדים או בעלים באותו עסק.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא מינה גוף כאמור באותו סעיף קטן חבר לוועדה טכנית בתוך 45 ימים ממועד פניית הוועדה המרכזית אליו, רשאית הוועדה המרכזית לבקש מהגופים המנויים בסעיף קטן (א)(1) עד (3), שימנו חבר נוסף במקום הנציג שלא מונה כאמור.

מומחים וועדות מומחים

3יח. ועדה טכנית רשאית להסתייע בעבודתה במומחים, לרבות אנשים בעלי ניסיון וידע הנוגעים לעניין, וכן להקים ועדות מומחים (בסימן זה – ועדות מומחים).

יושבי ראש וסגני יושבי ראש של ועדות תקינה וועדות מומחים

3יט. (א) הוועד הפועל ימנה יושב ראש וסגן יושב ראש לכל ועדה מרכזית, מבין חברי הוועדה המרכזית.

דברי הסבר

לסעיף קטן (ב)

מוצע כי ועדה מרכזית תהיה רשאית להציע לגורם הממנה חברים בוועדה הטכנית, כדוגמת איגוד לשכות המסחר, מועמדים בעלי כשירות שמתאימים לשמש חברים בוועדה הטכנית. יובהר כי ההחלטה הסופית בדבר מינוי חברים לוועדה הטכנית מסורה לגורם הממנה כאמור בסעיף קטן (א), כך לדוגמה יכול שהוועדה המרכזית תפנה לרשות מרשויות המדינה ותציע למנות כחבר בוועדה הטכנית עובד מסוים מעובדי אותה רשות.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע כי בוועדת תקינה לא יכהנו שני חברים שהם עובדים או בעלים באותו עסק, זאת כדי להבטיח ייצוג מגוון רחב ככל האפשר של דעות ולהקטין את האפשרות לקידום עניין אישי באמצעות החברות בוועדה. כך למשל אם אדם הממונה כנציג לשכת המהנדסים, עובד בעסק מסוים, לא ימונה עובד אחר או בעלים של אותו עסק כחבר באותה ועדה מטעם כל גוף ממנה אחר.

לסעיף קטן (ד)

מוצע לקבוע כי הגופים הממנים הקבועים בסעיף קטן (א), נדרשים למנות חברים לוועדה טכנית בתוך 45 ימים מיום שהוועדה המרכזית פנתה אליהם. ככל שלא מונו חברים בפרק הזמן כאמור, רשאית הוועדה המרכזית לבקש מהגופים הממנים המנויים בסעיף קטן א(1) עד (3), למנות חבר נוסף במקום הנציג שלא מונה בתוך פרק הזמן האמור. אשר על כן, ככל שלא מינה אחד הגופים הממנים חבר, רשאית הוועדה המרכזית לפנות למועצה להשכלה גבוהה, ללשכת המהנדסים או לארגוני הצרכנים המנויים בסעיף, בבקשה כי ימנו חבר נוסף, מעבר לשניים שמינו, במקום הנציג שלא מונה על ידי הגופים האחרים. כך למשל, בהתקיים הנסיבות הקבועות בסעיף, יכולים לכהן בוועדה טכנית יותר משני חברים שהם אנשי סגל אקדמי או בעלי מומחיות רלוונטית לתחום מתחומי עבודת הוועדה הטכנית או נציגי צרכנים.

לסעיף 3יח המוצע

מוצע לקבוע כי ועדה טכנית תהיה רשאית להסתייע בעבודתה במומחים, לרבות מי שמומחיותו היא מכוח ניסיון וידע שרכש ונוגע לעבודת הוועדה ולאו דווקא מכוח השכלה שרכש. עוד מוסמכת הוועדה הטכנית להקים ועדת מומחים. ההרכב והסמכויות של ועדת המומחים מוסדרים היום בסעיפים 8 עד 10 לכללי התקנים.

לסעיף 3יט המוצע

מוצע להסדיר בחוק התקנים את הליך המינוי של יושב ראש ושל סגן יושב ראש של ועדה מרכזית, ועדה טכנית וועדת מומחים, כמפורט להלן:

(ב) ועדה מרכזית, באישור הוועד הפועל, תמנה יושב ראש וסגן יושב ראש לכל ועדה טכנית שבתחום פעולתה, מבין חברי הוועדה הטכנית.

(ג) ועדה טכנית, באישור הוועדה המרכזית שבתחום פעולתה היא נמצאת, תמנה יושב ראש וסגן יושב ראש לכל ועדת מומחים שהקימה, מבין חבריה.

(ד) המניין החוקי בישיבה של הוועד הפועל שבה מתקבלת החלטה לפי סעיפים קטנים (א) ו־(ב) יכלול נציג ממשלה אחד לפחות, והחלטה כאמור תתקבל ברוב של שמונה חברי הוועד הפועל לפחות, ואולם אם לא הושג הרוב האמור בשתי הצבעות רצופות, ניתן לקבל החלטה כאמור ברוב רגיל בכפוף לאישור המנהל הכללי של המשרד.

תנאי כשירות ליושב ראש ולסגן יושב ראש של ועדת תקינה

3כ. (א) כשיר לשמש יושב ראש ועדת תקינה, חבר ועדת תקינה שהוא אחד מאלה:

(1) איש סגל אקדמי בכיר במוסד להשכלה גבוהה, שמונה לפי סעיף 3יז(א)(1);

(2) בעל מומחיות רלוונטית לתחום מתחומי העיסוק של הוועדה הרשום בפנקס המהנדסים והאדריכלים, שמונה לפי סעיף 3יז(א)(2).

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), בוועדה מרכזית, כשיר לכהן כיושב ראש גם נציג ממשלה החבר בוועדה המרכזית.

(ג) לא ימונה ליושב ראש ועדת תקינה –

דברי הסבר

לסעיף קטן (א)

מוצע כי הוועד הפועל ימנה יושב ראש וסגן יושב ראש לכל ועדה מרכזית הפועלת במכון, מתוך חברי הוועדה המרכזית.

לסעיף קטן (ב)

מוצע כי ועדה מרכזית תמנה יושב ראש וסגן יושב ראש לכל ועדה טכנית שבתחום פעילותה, מתוך חברי הוועדה הטכנית, ובכפוף לאישור הוועד הפועל.

לסעיף קטן (ג)

מוצע כי ועדה טכנית תמנה יושב ראש וסגן יושב ראש לכל ועדת מומחים שהקימה, מבין חברי ועדת המומחים, בכפוף לאישור הוועדה המרכזית שהקימה אותה.

לסעיף קטן (ד)

מוצע לקבוע כי המניין החוקי בישיבה של הוועד הפועל שבה מתקבלת החלטה לעניין מינוי יושב ראש וסגן יושב ראש של ועדה מרכזית וועדה טכנית, יכלול נציג ממשלה אחד לפחות, וההחלטה תתקבל ברוב של שמונה מחברי הוועד הפועל לפחות. חרף האמור, ככל שלא הושג הרוב הנדרש בשתי הצבעות רצופות, ההחלטה יכולה להתקבל ברוב רגיל בכפוף לאישור המנהל הכללי של משרד הכלכלה והתעשייה.

לסעיף 3כ המוצע

מוצע לקבוע את תנאי הכשירות ליושב ראש ולסגן יושב ראש של ועדת תקינה (ועדה מרכזית וועדה טכנית – לא ועדת מומחים) כמפורט להלן:

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי כשיר לשמש יושב ראש ועדת תקינה, מי שהוא חבר בוועדת התקינה והוא איש סגל אקדמי בכיר במוסד להשכלה גבוהה או מי שמינתה לשכת המהנדסים, האדריכלים והאקדמאים במקצועות הטכנולוגיים בישראל. שני החברים האמורים אינם מייצגים, בדרך כלל, אינטרסים של גורמים במגזר העסקי, ועל כן העמדתם בראש הוועדה תבטיח כי עבודת התקינה תבוצע באופן מקצועי ונטול פניות.

לסעיף קטן (ב)

על אף תנאי הכשירות הקבועים בסעיף קטן (א), מוצע לקבוע כי רק בוועדה מרכזית יוכל לכהן כיושב ראש גם נציג הממשלה החבר בוועדה המרכזית. ועדות אלה עוסקות, על פי רוב, בניהול עבודת הוועדות הטכניות ולא בעיבוד תקינה.

לסעיף קטן (ג)

מוצע כי נוסף על האמור בסעיפים קטנים (א) ו־(ב), לא ימונה ליושב ראש ועדת תקינה מי שמקבל באופן ישיר או

(1) מי שמקבל, באופן ישיר או עקיף, תמורה או טובת הנאה מעסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה, ובכלל זה מי שמקבל מימון מעסק כאמור בעבור מחקר;

(2) מי שהוא עובד או בעל שליטה –

(א) בעסק המצוי בשליטת עסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה או בעסק השולט בעסק מרכזי כאמור;

(ב) בעסק, אשר מי ששולט בעסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה שולט בו.

(ד) לא ניתן למנות נציג כאמור בסעיפים קטנים (א) ו־(ב) ליושב ראש ועדת תקינה, רשאי הוועד הפועל למנות חבר אחר של ועדת התקינה ליושב ראש בכפוף למגבלה שבסעיף קטן (ג), ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 3יט(ד).

(ה) לא ימונה לסגן יושב ראש ועדת תקינה נציג נשיאות הארגונים העסקיים, נציג איגוד לשכות מסחר או מי שמקבל, באופן ישיר או עקיף, תמורה או טובת הנאה מעסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה, ובכלל זה מי שמקבל מימון מעסק כאמור בעבור מחקר.

(ו) בסעיף זה, "עסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה" – עסק הפועל בתחום הנוגע לתחום הפעולה של ועדת התקינה, שמחזור המכירות שלו גבוה מ־300 מיליון שקלים חדשים בשנה או שהוא הוכרז כבעל מונופולין לפי סעיף 26 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח–1988[90].

דברי הסבר

עקיף, תמורה או טובת הנאה מעסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה, לרבות מי שמקבל מימון מעסק מרכזי כאמור בעבור מחקר. עסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה מוגדר בסעיף כעסק הפועל בתחום הנוגע לתחום הפעולה של ועדת התקינה, שמחזור המכירות שלו גבוה מ־300 מיליון שקלים חדשים בשנה או שהוא הוכרז כבעל מונופולין לפי סעיף 26 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח–1988. כך לדוגמה, לא יוכל לשמש כיושב ראש ועדה טכנית, איש סגל אקדמי בכיר המייעץ לחברה שהיא הנוגע לפעילות הוועדה או המקבל מימון מעסק מרכזי כאמור, לצורך מחקר המתקיים על ידו, בנושא שבו פועלת הוועדה הטכנית שבה הוא חבר. הסעיף נועד למנוע מצב שבו יושב הראש של ועדת תקינה נמצא במצב של ניגוד עניינים בין חברותו בוועדת התקינה לבין עבודתו עם עסק גדול.

לסעיף קטן (ד)

מוצע לקבוע כי במקרה שבו לא ניתן למנות יושב ראש לוועדת תקינה העונה על התנאים הקבועים בסעיפים קטנים (א) ו־(ב), יהיה רשאי הוועד הפועל למנות חבר אחר מתוך ועדת התקינה ליושב ראש, זאת בכפוף למגבלה האמורה הקבועה בסעיף קטן (ג) שעניינה קבלת תמורה או טובת הנאה מעסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה כאמור. מינוי חבר כאמור כפוף למניין החוקי לקבלת החלטה הקבוע בסעיף 3יז(ד).

לסעיף קטן (ה)

מוצע לקבוע את תנאי הכשירות לסגן יושב ראש ועדת תקינה. לתפקיד סגן כאמור לא יוכל להתמנות מי שהוא נציג נשיאות הארגונים העסקיים או נציג איגוד לשכות המסחר בוועדת התקינה, או מי שמקבל תמורה או טובת הנאה מעסק מרכזי הנוגע לפעילות הוועדה כאמור, לרבות מימון מעסק כאמור בעבור מחקר.

[90] ס"ח התשמ"ח, עמ' 128.

ביטול מינוי של יושבי ראש וסגני יושבי ראש של ועדות תקינה וועדות מומחים

3כא. (א) ביטול מינוי של יושב ראש או של סגן יושב ראש של ועדות תקינה וועדות מומחים, ייעשה באותה דרך שבה בוצע המינוי, ואולם מניין חוקי להחלטה של הוועד הפועל על ביטול מינוי יושב ראש או סגן יושב ראש ועדה מרכזית יכלול שני נציגי ממשלה לפחות וההחלטה תתקבל ברוב של שמונה חברי הוועד הפועל לפחות.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), הוועד הפועל יהיה רשאי לדרוש –

(1) מוועדה מרכזית לבחון את ביטול מינויו של יושב ראש או של סגן יושב ראש של ועדה טכנית שהיא הקימה;

(2) מוועדה טכנית לבחון את ביטול מינויו של יושב ראש או של סגן יושב ראש של ועדת מומחים שהיא הקימה.

רכזי ועדות התקינה

3כב. עובדי המכון ירכזו מקצועית את עבודת ועדות התקינה, אך לא ישמשו חברי הוועדות.

המניין החוקי בישיבות ועדות תקינה

3כג. המניין החוקי בישיבות ועדת תקינה הדנות באישור או בתיקון תקנים או בהקמת ועדה טכנית או ועדת מומחים, יכלול מחצית מחברי הוועדה המכהנים לפחות ובנוסף יושב ראש הוועדה או סגנו; לא היה מניין חוקי בשתי ישיבות רצופות של אותה ועדה, רשאית הוועדה לקבל החלטה כאמור בישיבתה השלישית בכל מספר של נוכחים.

דברי הסבר

לסעיף 3כא המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע מפורשות את אופן ביטול מינויו של יושב ראש או של סגן יושב ראש ועדת תקינה וועדת מומחים, אשר ייעשה באותה דרך שבה בוצע המינוי ועם זאת, בשונה מהמניין החוקי לקבלת החלטה בדבר מינוי יושב ראש וסגן יושב ראש לוועדה מרכזית, המניין חוקי להחלטה של הוועד הפועל על ביטול מינוי יושב ראש או סגן יושב ראש ועדה מרכזית, יכלול שני נציגי ממשלה לפחות, במקום אחד, וההחלטה תתקבל ברוב של שמונה חברי הוועד הפועל לפחות.

לסעיף קטן (ב)

בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), מוצע להקנות לוועד הפועל סמכויות נוספות הנוגעות להליך ביטול מינוי יושבי ראש וסגני יושב ראש של ועדת תקינה וועדת מומחים. כך, מוצע כי הוועד הפועל יהיה רשאי לדרוש מוועדה מרכזית לבחון אפשרות לבטל מינוי של יושב ראש או סגן יושב ראש של ועדה טכנית שהיא הקימה, ומוועדה טכנית לבחון ביטול מינוי של יושב ראש או סגן יושב ראש של ועדת מומחים שהיא הקימה. יודגש כי אין בסמכות הוועד הפועל כאמור כדי להקנות לו סמכות לבטל מינוי של יושב ראש או סגן יושב ראש, מקום שזו לא ניתנה לו במפורש בחוק.

לסעיף 3כב המוצע

מוצע לקבוע כי עובדי המכון יהיו אמונים על ריכוז עבודת ועדות התקינה אך לא ישמשו חברי הוועדות, זאת בשונה מהמצב הקיים כיום שבו חברי המכון משמשים גם חברי ועדות תקינה.

לסעיף 3כג המוצע

מוצע לקבוע כי המניין החוקי בישיבות ועדות התקינה הדנות באישור או בתיקון תקנים או בהקמת ועדה טכנית או ועדת מומחים, יכלול לפחות מחצית מחברי הוועדה המכהנים, נוסף על יושב ראש הוועדה או סגנו. ככל שלא הושג מניין חוקי בשתי ישיבות רצופות רשאית הוועדה לקבל החלטה בישיבתה השלישית, בכל מספר של חברי ועדה נוכחים.

פרסום פרוטוקולי ועדות התקינה ושמות חבריהן

3כב. (א) המכון יפרסם לעיון הציבור פרוטוקולים מפורטים של ישיבות ועדות התקינה באתר האינטרנט של המכון, בתוך 21 ימי עסקים לאחר קיום ישיבת הוועדה, בכפוף להוראות כל דין, ובלבד שהמידע שיפורסם לא יכלול מידע שאין למסרו או שאין חובה למסרו לפי סעיף 9 לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998[91] (להלן – חוק חופש המידע).

(ב) שמות החברים בכל ועדת תקינה ומקום עבודתם הנוכחי, יפורסמו באתר האינטרנט של המכון בתוך 14 ימי עסקים מיום מינויים, בכפוף להוראות כל דין; בסעיף זה, "מקום עבודה נוכחי" – מקום עבודה שבו מועסק חבר הוועדה כעובד שכיר או עסק שחבר הוועדה הוא בעליו.

פומביות דיוני ועדות התקינה

3כה. דיוני ועדות התקינה יהיו פומביים; השר, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע את אופן יישום עקרון פומביות דיוני הוועדות וכן חריגים לעיקרון האמור.

החרגה לעניין ועדות תקינה מסוימות

3כו. (א) הוועד הפועל רשאי לקבוע כי בוועדת תקינה מסוימת או בדיון לגבי תקן מסוים בוועדת תקינה, לא יחולו הדרישות המנויות בסעיפים 3יז, 3כ, 3כא(א), 3כג, 3כד ו־3כה (בסעיף זה – החרגה), ובלבד שהתקיימו כל אלה:

(1) הוועד הפועל השתכנע כי אין בהחרגה כדי לפגוע בהיבטי תחרות או בהיבטי הסדרה בענף הנוגע לוועדה או לתקן האמורים;

(2) ההחלטה התקבלה ברוב של שמונה מחברי הוועד הפועל לפחות;

(3) הגופים המנויים בסעיף 3יז(א) יהיו רשאים למנות נציג כחבר בדיוני הוועדה.

(ב) קבע הוועד הפועל החרגה כאמור בסעיף קטן (א) –

דברי הסבר

לסעיף 3כד המוצע

מוצע לקבוע כי המכון יפרסם באתר האינטרנט שלו פרוטוקולים מפורטים של ישיבות הוועדות המרכזיות והוועדות הטכניות, וזאת בתוך 21 ימי עסקים מתום ישיבת הוועדה. כמו כן מוצע לקבוע כי המכון יפרסם באתר האינטרנט שלו את שמות חברי ועדת התקינה ואת מקום עבודתם הנוכחי, וזאת בתוך 14 ימי עסקים מיום מינויים.

הוראות פרסום הפרוטוקולים וחברי הוועדה יהיו כפופות לכל דין, ובכלל זה להוראות בדבר הגנת הפרטיות והוראות חוק חופש המידע, התשנ"ח–1998 (בפרק זה – חוק חופש המידע).

לסעיף 3כה המוצע

מוצע לקבוע כי דיוני ועדות התקינה יהיו פומביים. שר הכלכלה והתעשייה, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע בתקנות את אופן יישום עקרון פומביות הדיונים וכן חריגים לו.

לסעיף 3כו המוצע

לסעיפים קטנים (א) ו־(ג)

מוצע לקבוע כי לוועד הפועל תינתן סמכות ייחודית לקבוע כי בוועדת תקינה מסוימת או בדיון לגבי תקן מסוים בוועדת תקינה, לא יחולו הדרישות המנויות בסעיפים הנוגעים להרכב ועדות התקינה (סעיף 3טו המוצע), תנאי כשירות ליושב ראש ולסגן יושב ראש של ועדות תקינה (סעיף 3יח המוצע), ביטול מינוי יושבי ראש וסגני יושבי ראש של ועדות תקינה וועדות מומחים (סעיף 3יט(א) המוצע), מניין חוקי לקבלת החלטות בישיבות ועדות תקינה (סעיף 3כא המוצע), פרסום פרוטוקולי ועדות התקינה ושמות חברי הוועדות (סעיף 3כב המוצע) ופומביות דיוני ועדות

[91] ס"ח התשנ"ח, עמ' 226.

(1) רשאי הוא לקבוע את סדרי פעולתה של ועדת התקינה;

(2) יפרסם המכון הודעה על כך באתר האינטרנט של המכון.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יקבע הוועד הפועל החרגה אם יושב ראש המכון, הממונה או עובד משרד האוצר המכהן בוועד הפועל התנגד להחרגה, מטעמים שיירשמו, לאחר ששוכנע כי ההחרגה תפגע בהיבטי התחרות או בהיבטי הסדרה בענף הנוגע לעניין.

סימן ז': תקנון המכון";

(5) בסעיף 4 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "המכון, באישור המועצה הכללית, יתקין" יבוא "המכון יתקין" ובמקום "רשאי, באישור כאמור, להכניס" יבוא "רשאי להכניס";

(ב) בסעיף קטן (א1), במקום "ראש המכון" יבוא "יושב ראש המכון";

(ג) בסעיף קטן (ב), אחרי פסקה (6) יבוא:

"(6א) הוראות בדבר פרסום נושאי הדיון בוועדות התקינה ובוועדות המומחים, וכן המועד והמיקום שבו הן מתכנסות, ובלבד שהוראות כאמור יקבעו חובת פרסום של נושאי הדיון בוועדות האמורות ושל המועד והמיקום שבו הן מתכנסות, באתר האינטרנט של המכון, שבעה ימי עסקים לפחות לפני מועד הדיון;";

דברי הסבר

התקינה (סעיף 3כג המוצע) (בפרק זה – ההחרגה). ההחרגה מהוראות החוק האמורות לגבי ועדת תקינה מסוימת או לגבי דיון בדבר תקן מסוים, נועדה להקנות לוועד הפועל, ובתוך כך למכון, את הגמישות בעבודת התקינה, הנדרשת מעצם טיבה וטבעה, לרבות כאשר עבודת התקינה מחייבת מומחיות בתחומים שאינם נענים בהרכב ועדות התקינה והתנאים לכהונה הקבועים לעיל.

הוועד הפועל יהיה רשאי להורות על החרגה כאמור, בתנאי שהשתכנע כי אין בה כדי לפגוע בהיבטי תחרות או בהיבטי הסדרה אחרים בענף הנוגע לוועדה או לתקן ובתנאי שההחלטה על ההחרגה התקבלה ברוב של שמונה מחברי הוועד הפועל לפחות. כך למשל, יתכן כי יוחלט בהתאם להוראות הסעיף כי ועדת תקינה שתחום פעולתה הוא ציוד רפואי, אבטחת מידע או סייבר, תהיה מוחרגת לעניין הסעיפים שאוזכרו לעיל, או שפעילותה תוחרג מהוראות אלה בדונה בעיבוד תקן מסוים. על אף האמור, הוועד הפועל לא יורה על החרגה, אם שוכנע כי ההחרגה תפגע בהיבטי תחרות או בהיבטי הסדרה החלה בענף, או אם יושב ראש המכון או הממונה על התקינה או עובד משרד האוצר המכהן בוועד הפועל התנגד להחרגה מטעמי פגיעה בתחרות או בהיבטי הסדרה שיירשמו. ככל שנקבעה החרגה, הגופים הממנים חברים לוועדות התקינה כאמור בסעיף 3יז(א) המוצע, יהיו רשאים למנות נציג שיהיה חבר בדיוני ועדת התקינה שעתידים להתקיים.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע כי לאחר שהורה הוועד הפועל על החרגה כאמור, הוא יהיה רשאי לקבוע את סדרי הפעולה של ועדת התקינה והמכון יפרסם באתר האינטרנט שלו הודעה על ההחרגה.

לסימן ז' המוצע

מוצע להוסיף לפרק ב' לחוק התקנים את סימן ז', ולכלול בו את סעיף 4 לחוק האמור הכולל הוראות לגבי תקנון המכון.

לפסקה (5)

מוצע כי תקנון המכון ייקבע על ידי הוועד הפועל ולא יידרש אישורה של המועצה הכללית, כפי שקבוע כיום בחוק.

עוד מוצע לקבוע כי בתקנון המכון ייקבעו הוראות בדבר פרסום נושאי הדיון בוועדות התקינה ובוועדות המומחים, וכן בדבר המועד והמיקום שבו הן מתכנסות. תקנון המכון יקבע כי הוראות כאמור יפורסמו באתר האינטרנט של המכון, שבעה ימי עסקים לפחות לפני מועד הדיון.

יובהר כי הוראות אלה אינן גורעות מהוראות פרסום מידע ופומביות דיון אחרות הקבועות בחוק, אלא נועדו להגביר את השקיפות בעבודת ועדות התקינה.

(6) אחרי סעיף 4 יבוא:

"סימן ח': הממונה על התקינה";

(7) בסעיף 5, במקום "להלן" יבוא "בחוק זה";

(8) בסעיף 7 –

(א) בסעיף קטן (ב)(1), אחרי "תקינה אשר נוהגת בקרב המדינות המפותחות עם שווקים משמעותיים" יבוא "או מסמכים בין־לאומיים אחרים הדומים במהותם לתקינה בין־לאומית הנוהגים בקרב מדינות מפותחות עם שווקים משמעותיים";

(ב) בסעיף קטן (ד), במקום "ראש המכון" יבוא "יושב ראש המכון";

(9) בסעיף 8 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "נציגי היצרנים" יבוא "נציגי היצרנים, היבואנים";

(ב) בסעיף קטן (ד), אחרי "אותו חוק" יבוא "(בסעיף זה – השר הממונה)";

(ג) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ה1) לפני אכרזה לפי סעיף זה על שינוי, תיקון או החלפה (בסעיף זה – עדכון) של תקן רשמי המתבסס על תקן בין־לאומי, שנגזרים משינוי, תיקון או החלפה של התקן הבין־לאומי, יפנה הממונה אל המנהל הכללי של המשרד שבראשו עומד השר הממונה או אל מנהל הרשות כאמור בסעיף קטן (ד), לפי העניין, לצורך קבלת עמדתו.

דברי הסבר

נוכח שינויי חקיקה המוצעים בתיקון חוק התקנים המוצע, הנוגעים להוראות הקבועות כיום בתקנון המכון, יידרש בעקבות תיקון חקיקה זה גם תיקון של תקנון מכון התקנים.

לפסקה (6)

מוצע להוסיף לפרק ב' לחוק התקנים את סימן ח', ולכלול בו את סעיף 5 לחוק האמור שעניינו הממונה על התקינה.

לפסקה (8)

בהסדר הקיים המונח "תקנים בין־לאומיים", כפי שמוזכר בחוק התקנים, כולל "תקינה בין־לאומית או תקינה אשר נוהגת בקרב המדינות המפותחות עם שווקים משמעותיים". מוצע להרחיב את ההגדרה כך שתכלול גם מסמכים בין־לאומיים אחרים הדומים במהותם לתקינה בין־לאומית, הנוהגים בקרב מדינות מפותחות עם שווקים משמעותיים. הכוונה היא למשל למסמכים שגובשו במסגרת דירקטיבות אירופאיות ובלבד שהם דומים במהותם לתקינה בין־לאומית ומשמשים מדינות מפותחות עם שווקים משמעותיים.

יוסבר כי על פי ההסדר הקיים, חלה על מכון התקנים במסגרת עבודתו על קביעת מפרט כתקן או שינוי תקן בהתאם להוראות חוק התקנים, חובה לאמץ מפרט או כללים טכניים של תהליך עבודה הקבועים בתקינה בין־לאומית לעניין מצרך מסוים או תקינה לאומית אשר נוהגת במדינות מפותחות עם שווקים משמעותיים. לאור התוספת המוצעת, יהיה על המכון לבצע בחינה בשקידה ראויה גם לגבי מסמכים בין־לאומיים שבמהותם דומים לתקינה בין־לאומית כאמור, והמשמשים מדינות מפותחות עם שווקים משמעותיים, ולשקול אימוץ הקבוע בהם בתקן ישראלי לעניין מצרך מסוים.

לפסקה (9)

סעיף 8 לחוק התקנים מסדיר כיום את הליך הפיכתו של תקן לתקן רשמי וכן קובע הוראות החלות על שינויו, החלפתו או ביטולו של תקן שהוכרז כרשמי.

לפסקת משנה (א)

מוצע להרחיב את רשימת הגורמים שעמם נדרש שר הכלכלה והתעשייה לקיים היוועצות בטרם אכרזה של תקן כרשמי, ולכלול נוסף על נציגי היצרנים והצרכנים, גם את נציגי היבואנים, נוכח חשיבות מעורבותם בהליכי קביעת התקינה והבטחת מניעת חסמי סחר. זאת בהתאם למדיניות הממשלה בעניין הפחתת יוקר המחייה.

לפסקת משנה (ב)

סעיף 8(ד) קובע את חובת שר הכלכלה והתעשייה לקבל הסכמה של שר או רשות מוסמכת רלוונטית, לפי העניין, כאשר היה מצרך מסוים מן הסוג שמהותו או תהליך ייצורו מסורים בחוק לסמכות אחד מהם. לצורך נוחיות השימוש במונח זה, לאור הסעיפים השונים המתווספים במסגרת התיקון המוצע, יוגדרו השר או הרשות המוסמכת שיש לקבל את הסכמתם טרם הכרזה על תקן כרשמי, להלן בפרק זה כ"שר ממונה".

לפסקת משנה (ג)

מוצע לעגן בחוק את עיקרי החלטת הממשלה 1366 מיום כ"ז באדר ב' התשע"ו (3 באפריל 2016) (בפרק זה –

(ה2) הודיע השר הממונה על התנגדותו לעדכון התקן כאמור בסעיף קטן (ה1), ועל אף עמדתו סבר השר כי יש להכריז על עדכון התקן לפי סעיף זה, לא יכריז השר על עדכון התקן והשר הממונה יפעל לפי אחד מאלה:

(1) יודיע לשר על כוונתו לקבוע הסדר שבתחום סמכותו במקום התקן האמור (להלן – הסדר חלופי) בתוך תקופה סבירה בנסיבות העניין שיודיע עליה, וכי לאחר קביעת ההסדר החלופי יהיה ניתן לבטל את התקן האמור; קבע השר הממונה הסדר חלופי, יודיע על כך לשר והשר יכריז על ביטול רשמיות התקן לפי סעיף זה, בהתאם להודעת השר הממונה;

(2) יביא את המחלוקת להכרעת הממשלה, והשר הממונה והשר לא יעדכנו את התקן, לא יקבעו הסדר חלופי ולא יבטלו את רשמיות התקן עד להכרעת הממשלה;

דברי הסבר

החלטת הממשלה מס' 1366), שעניינה ייעול הרגולציה בדבר אכרזת תקנים רשמיים, שבה נקבע כי בהליך עדכונו של תקן ישראלי רשמי (עדכון לרבות תיקון, החלפה או שינוי) אשר מתבסס על תקינה בין־לאומית, יפנה הממונה על התקינה אל המנהל הכללי של המשרד שבראשו עומד השר הממונה או מנהל הרשות המוסמכת לפי העניין, לקבלת עמדתו. לצורך זה מוצע כי ייווספו לסעיף 8 לחוק התקנים סעיפים קטנים (ה1) ו־(ה2) המוצעים.

בהתאם להחלטת הממשלה האמורה, השר הממונה או המנהל הכללי של אותו המשרד או מנהל הרשות, לפי העניין, נדרש למסור את עמדתו בתוך 90 ימים מיום פניית הממונה. השר הממונה או המנהל הכללי של משרדו ימסור את עמדתו בתוך 90 ימים מיום פניית הממונה. משהשיב המנהל הכללי של המשרד או מנהל הרשות כי הוא תומך בשינוי המוצע, ימשיך הממונה בהליכי עדכון התקן הרשמי. השר הממונה על חיקוק רשאי להאריך את המועד למתן עמדתו לתקופה שלא תעלה על 90 ימים נוספים והודעה על כך תימסר לממונה על התקינה בתוך התקופה האמורה. לא הודיע השר הממונה על חיקוק על הארכת התקופה כאמור ולא מסר את עמדתו, ידווח שר הכלכלה והתעשייה לממשלה על הפנייה שלא נענתה.

עוד מוצע לקבוע כיצד רשאי לפעול שר ממונה המתנגד לעדכון תקן רשמי אשר מוצע על ידי שר הכלכלה והתעשייה, לאחר שהמנהל הכללי של המשרד או מנהל הרשות פנו אליו, לפי שיקול דעתם. על השר הממונה להודיע לשר הכלכלה והתעשייה על התנגדותו. אם על אף התנגדותו של השר הממונה, שר הכלכלה והתעשייה סבר שיש לעדכן את התקן הרשמי, לא יוכל שר הכלכלה והתעשייה להכריז על רשמיות של עדכון התקן ועל השר הממונה לפעול לפי אחד מהדרכים שבסעיף המוצע: להודיע על כוונתו לקבוע הסדר חלופי בתחום סמכותו בתקופה סבירה שעליה יודיע לשר הכלכלה והתעשייה, כך שלאחר שקבע את ההסדר החלופי יודיע על כך לשר הכלכלה והתעשייה והאחרון יכריז על ביטול רשמיות התקן; דרך פעולה חלופית העומדת לרשות השר הממונה המתנגד לעדכון התקן הרשמי, או לכמה שרים ממונים, היא להביא את המחלוקת להכרעת הממשלה, בהתאם לתנאים המפורטים בסעיף. יובהר כי אין בהסדר האמור כדי לפגוע גם בסמכותו של שר הכלכלה והתעשייה, אם ימצא לנכון, להביא בעצמו את המחלוקת להכרעת הממשלה. עוד יובהר כי התקן הרשמי לא ישונה, לא יעודכן ולא יבוטל, כל עוד השר הממונה על ביצוע החיקוק מתנגד לעדכונו והוא פועל בהתאם לחלופות המוצעות לעיל.

כמו כן מוצע להוסיף לסעיף 8 לחוק התקנים הוראה שתעגן את האמור בסעיף 1 להחלטת הממשלה מס' 1857, מיום ח' באב התשע"ו (12 באוגוסט 2016) (בפרק זה – החלטת הממשלה מס' 1857), לעניין בחינת קביעתו של תקן רשמי המתבסס על תקן בין־לאומי (כמשמעותו בסעיף 7 המוצע) אך כולל שינוי מהתקן הבין־לאומי. שינוי מתקן בין־לאומי הוא בגדר שינוי לאומי, ויכול שיהיה שינוי לאומי המנוי בתוספת המוצעת, או שהוא שינוי לאומי מיוחד שאינו מנוי בתוספת המוצעת. קביעתם של שינויים לאומיים מיוחדים בתקן רשמי המבוסס על תקן בין־לאומי, תהיה טעונה, נוסף על המלצת ועדת האימוץ והחלטת שר הכלכלה והתעשייה והשרים הממונים, גם את אישור ראש הממשלה ושר האוצר (בסעיף זה – השרים). זאת, להבדיל מקביעתם של שינויים לאומיים שמנויים בתוספת אשר אינם טעונים אישור של ראש הממשלה ושר האוצר לצורך אכרזתם כרשמיים.

יצוין כי שינויים לאומיים מסוימים הם נגזרת הכרחית כמעט של הסדרים מדיניתיים או אפיוני טבע וגאוגרפיה, כמו אפיון זרם החשמל בישראל, מבנה התקעים והשקעים, מליחות מי השתייה, השפות הרשמיות של המדינה וביוצא באלה. כך גם כאשר הוראות התקן הבין־לאומי מחייבות סימון מילת אזהרה בשפה מסוימת ויש לבצע התאמה לשפה העברית או הערבית. סוגי שינויים לאומיים הנובעים מהסדרים או אפיונים מקומיים עתידים להימנות בתוספת המוצעת. רשימה זו תיקבע על ידי שר הכלכלה והתעשייה, בהסכמת ראש הממשלה ושר האוצר.

(3) היה יותר משר ממונה אחד ולא הסכימו השרים הממונים ביניהם על עדכון התקן או על קביעת הסדר חלופי וביטול רשמיות התקן, יביאו השרים הממונים את המחלוקת להכרעת הממשלה ויחולו לעניין זה הוראות פסקה (2).

(ה3) (1) על אף האמור בסעיף זה, לא יכריז השר על תקן המתבסס על תקן בין־לאומי כתקן רשמי לפי סעיף זה, אם הוא כולל שינוי מהתקן הבין־לאומי האמור, למעט שינוי המנוי בתוספת (בסעיף זה – שינוי לאומי מיוחד), אלא אם כן הסכימו ראש הממשלה ושר האוצר (בסעיף זה – השרים) להכללת השינוי הלאומי המיוחד בתקן הרשמי כאמור; השרים לא יתנגדו להכללת השינוי הלאומי המיוחד כאמור אם נוכחו כי הוא דרוש להבטחת מטרה מהמטרות המנויות בסעיף 8(א)(1) עד (6).

דברי הסבר

ועדת האימוץ, פועלת בהתאם להוראות סעיף 8א, בוחנת את השינויים הלאומיים וממליצה אם לאשר את קביעתם, ואולם לעניין שינויים הנכללים בתוספת – ועדת האימוץ לא תדון בהם אלא אם כן אחד מחברי ועדת האימוץ ביקש זאת, על פי נימוקים מיוחדים שיפרט, אשר יירשמו בפרוטוקול הוועדה. הסיבה לכך היא כאמור ההנחה כי השינויים הלאומיים המנויים בתוספת הם שינויים הכרחיים ולכן אין צורך בבחינתם על ידי ועדת האימוץ, אלא אם כן קיימים נימוקים מיוחדים אשר חבר ועדת אימוץ יידרש לפרטם לפני הוועדה.

יובהר כי הסדר הבחינה של שינויים לאומיים אינו גורע מכל דרישה אחרת בהוראות הסעיפים הקטנים שבסעיף 8 לחוק התקנים, לרבות קבלת הסכמות השרים הממונים על החיקוקים הנוגעים לעניין.

עוד מוצע להבהיר כי בבואם לבחון אישור שינויים לאומיים כחלק מתקן רשמי המבוסס על תקן בין־לאומי, על ראש הממשלה ושר האוצר לפעול כאשר לנגד עיניהם הוראות חוק התקנים ומטרות ההכרזה על תקנים רשמיים בכלל זאת. כמפורט בסעיף 8(א) לחוק האמור, שר הכלכלה והתעשייה רשאי להכריז על תקן כרשמי, לאחר שנועץ בגורמים המנויים בסעיף, אם נוכח כי הדבר דרוש להשגת אחת המטרות המפורטות בפסקאות (1) עד (6) שבסעיף האמור ובכללן שמירה על בריאות הציבור, שמירה על בטיחות הציבור, הגנה על איכות הסביבה ועוד. מובן כי התנית האישור של שינויים לאומיים מיוחדים בהסכמת השרים לא נועדה למנוע השגת מטרות אלה. בהתאם לכך, מוצע להבהיר כי השרים לא יתנגדו להכללת השינוי הלאומי אם נוכחו כי הוא אכן דרוש להבטחת המטרות המנויות בסעיף 8(א)(1) עד (6). מוצע כי השרים יקבלו את החלטתם בעניין רשמיות השינויים הלאומים המיוחדים בהתבסס על רשימת מסמכים המפורטים להלן. מכלול המסמכים יאפשר לשרים להיווכח אם אכן דרוש השינוי הלאומי המיוחד להבטחת המטרות האמורות, לרבות נוכח החלופות שעמדו על הפרק.

המסמכים אשר יועמדו לפני השרים, כמפורט בסעיף קטן (ה3)(2) המוצע, שאותם הממונה על התקינה יעביר לשרים הם אלה:

המלצת ועדת אימוץ, אשר תדון, כאמור לעיל, בבחינת הצורך בהכללת שינוי לאומי מיוחד כחלק מתקן רשמי המתבסס על תקן בין־לאומי. יובהר כי אמנם ועדת האימוץ רשאית לדון בשינויים הלאומיים המנויים בתוספת אם מצאה נימוקים מיוחדים כאמור, ואולם המלצתה בעניין שינויים אלה לא מועברת לראש הממשלה ולשר האוצר אלא לשר הכלכלה והתעשייה והשרים הממונים, שהרי כאמור לעיל השינויים הלאומים שבתוספת אינם טעונים אישור של השרים.

רשימה של כלל השינויים הלאומיים המיוחדים בתקן האמור והנימוקים לנחיצותם.

עמדת השר הממונה בעניין ונימוקיה. כאמור לעיל, לפי סעיף 8(ד) לחוק התקנים, נדרשת קבלת הסכמת השר הממונה או המנהל הכללי של המשרד של השר הממונה כמפורט בהחלטת הממשלה מס' 1366, טרם אכרזת הרשמיות של תקן או עדכונו. על כן יש להניח לפני ראש הממשלה ושר האוצר את עמדת השר הממונה ונימוקיו.

עמדתו של כל שר אחר הנוגע לעניין שביקש מהממונה להביא את עמדתו לפני השרים. מוצע כי שר אשר אינו השר הממונה אך סבור כי התקן הרשמי נוגע אליו, יוכל להביע את עמדתו בנוגע לשינוי הלאומי המיוחד שנבחנת הכללתו בתקן מסוים ועמדתו תוצג לפני השרים. כך לדוגמה קיימים תקנים המתבססים על תקנים בין־לאומיים ונוגעים לסמכויות הרשות הארצית לכבאות והצלה, אף אם אין היא בגדר רשות מוסמכת לפי סעיף 8(ד) לחוק התקנים. בעת בחינת הכללת שינוי לאומי מיוחד בתקנים אלה, יוכל גם גוף כמו הרשות הארצית לכבאות והצלה להביע את עמדתו ביחס להכללת השינוי האמור או אי־הכללתו ועמדת הגוף תועבר לראש הממשלה ולשר האוצר לצורך גיבוש החלטתם, וכל חומר אחר הדרוש לעניין.

(2) לצורך בחינת השינוי הלאומי המיוחד הכלול בתקן האמור בפסקה (1), יעמדו לפני השרים המסמכים האלה:

(א) המלצת ועדת האימוץ לפי סעיף 8א;

(ב) רשימה של כלל השינויים הלאומיים המיוחדים בתקן האמור והנימוקים לנחיצותם;

(ג) עמדת השר הממונה בעניין ונימוקיה;

(ד) עמדתו של כל שר אחר הנוגע לעניין שביקש להביא את עמדתו לפני השרים;

(ה) כל חומר אחר הדרוש לעניין.

(ה4) תקנים רשמיים שהאכרזה לגביהם פורסמה ברשומות לפני יום ח' באב התשע"ו (12 באוגוסט 2016) ושעד יום י"א באב התשע"ט (12 באוגוסט 2019) (בסעיף קטן זה – המועד הקובע) לא הסתיימה בחינתם לפי סעיף 6 להחלטת הממשלה מס' 1857, מיום ח' באב התשע"ו (12 באוגוסט 2016), כנוסחה ביום קבלתה (בסעיף קטן זה – החלטת הממשלה), יהיו טעונים אכרזה מחדש, בתוך פרק זמן סביר לפי הוראות סעיף זה, ואולם –

(1) תקנים רשמיים כאמור יעמדו בתוקפם ומעמדם לא ייפגע עד להשלמת אכרזתם מחדש, וזאת אף אם לא הוכרזו מחדש בתוך פרק זמן סביר;

(2) תקנים רשמיים שתהליך בחינתם החל והם הועברו לאישור ראש הממשלה ושר האוצר בהתאם לסעיף 6(א) להחלטת הממשלה לפני המועד הקובע, לא יהיו טעונים אכרזה מחדש אף אם החלטת ראש הממשלה ושר האוצר לא ניתנה עד המועד הקובע;

(3) תקנים רשמיים המכילים שינויים לאומיים מיוחדים, שתהליך בחינתם כאמור בסעיף 6 להחלטת הממשלה החל אך לא הסתיים לפני המועד הקובע, תושלם בחינתם בתוך זמן סביר לאחר המועד הקובע, בהתאם להוראות סעיף 6(א) להחלטת הממשלה או שיוכרזו מחדש בהתאם להוראות סעיף קטן זה ויחולו לעניין זה הוראות פסקה (1).";

דברי הסבר

מוצע להוסיף לסעיף 8 לחוק התקנים, את סעיף קטן (ה4) המוצע, ולקבוע הסדר המשלים את האמור בסעיף 6 להחלטת הממשלה מס' 1857, שלפיו המנהל הכללי של משרד הכלכלה והתעשייה יקדם תכנית תלת־שנתית אשר מטרתה בחינת התאמתם של כלל התקנים המוכרזים כרשמיים ערב ההחלטה כאמור לתקנים בין־לאומיים. לצורך כך עתיד משרד הכלכלה והתעשייה לבחון את השינויים הלאומיים המיוחדים שכלולים בתקנים הרשמיים, ולהבטיח כי הותרתם תהיה גם באישור ראש הממשלה ושר האוצר.

בסיום תקופת שלוש השנים האמורה, תקנים רשמיים המכילים שינויים לאומים מיוחדים שלא הסתיימה בחינתם, יהיו טעונים הכרזה מחדש בהתאם להוראות סעיף 8 לחוק התקנים, ואולם מוצע כי הליך ההכרזה לא יפגע במעמדם של התקנים הרשמיים האמורים והם יעמדו בתוקפם עד להשלמת הליך ההכרזה מחדש. יודגש כי כוונת הדברים להבטיח, בין השאר, כי אין בהליך האכרזה מחדש כדי לקעקע את מעמדו של התקן הרשמי, את ההגנה המוקנית על פיו למטרות המוגנות כמו בריאות הציבור או שלום הציבור, לפי העניין, ואת האכיפה של הוראותיו על כלל העוסקים, או הליכים פליליים, אזרחיים או מינהליים הננקטים בקשר עם אותו תקן רשמי.

מוצע לקבוע כי לא יידרש הליך של הכרזה מחדש במצבים שבהם החל תהליך בחינת תקן רשמי והועבר לאישור השרים, לפני תום תקופת שלוש השנים האמורה, והחלטת השרים טרם ניתנה, או במצבים שבהם החל

(10) בסעיף 8א –

(א) האמור בו יסומן "(א)" ובו:

(1) בפסקה (2), במקום "אלא אם כן ביקשו השר או המכון את המלצת" יבוא "אם מצא, על פי המלצת הממונה, כי השינוי שעובד על ידי המכון תואם את השינוי בתקן הבין־לאומי; כלל השינוי שעובד על ידי המכון שינוי מהתקן הבין־לאומי (להלן – שינוי לאומי), יביאו המכון או הממונה את השינוי הלאומי לבחינת";

(2) בפסקה (3) –

(א) ברישה, במקום "ביקשו השר או המכון את המלצת" יבוא "על בחינת השינוי הלאומי בידי";

(ב) בפסקת משנה (א), במקום "בתקן הבין־לאומי ותמליץ למכון על אימוצו" יבוא "הלאומי ותמליץ על אכרזתו כרשמי" ובמקום "אימוצו בהתאמות" יבוא "אכרזתו כרשמי בהתאמות";

(ג) בפסקת משנה (ב), במקום הסיפה החל במילים "למכון על ביצוע התאמות" יבוא "על אכרזת שינוי לאומי כרשמי אם מצאה כי אינו הכרחי, ובלבד שלא תימנע מהמלצה על אישור שינוי לאומי המנוי בתוספת, אלא מטעמים מיוחדים שיירשמו";

(ד) אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ב1) לשם ביצוע תפקידיה רשאית ועדת האימוץ, בין השאר, להסתייע במומחים;

דברי הסבר

תהליך הבחינה על ידי משרד הכלכלה והתעשייה ועיבוד התקן טרם הסתיים ונמצא עדיין בשלבי עבודה במכון התקנים ומצבים דומים של הליך המצוי בעיצומו אך טרם הושלם. ככל שתושלם בחינת התקן במכון בתוך זמן סביר לאחר המועד הקובע כאמור בסעיף המוצע, אזי יידרשו רק אישורי השרים לשינויים הלאומים המיוחדים שנותרו בתקן, ככל שנותרו, וככל שלא תושלם הבחינה כאמור בתוך זמן סביר, יבוצע הליך הכרזה מחדש, כאמור לעיל.

לפסקה (10)

על פי ההסדר הקיים כמפורט בסעיף 8א לחוק התקנים, בהתאם לבקשת שר הכלכלה והתעשייה או המכון, תבחן ועדת האימוץ את השינויים הקיימים בתקן ביחס לקבוע בתקן הבין־לאומי. מוצע לשנות ההסדר הקיים ולקבוע כי ועדת האימוץ תבחן את הכרחיותם של כל השינויים הלאומיים בתקנים רשמיים – משמע כל שינוי של התקן הרשמי מהתקן הבין־לאומי, וכן טרם הכרזה על תקן המבוסס על תקן בין־לאומי כאשר התקן כולל שינוי לאומי, ולמעט במקרים שבהם שר הכלכלה והתעשייה מצא, על פי המלצת הממונה, כי השינוי שעובד על ידי המכון תואם את השינוי בתקן הבין־לאומי.

מוצע כי ככלל ועדת האימוץ לא תדון בשינויים המנויים בתוספת והיא תהיה רשאית לדון בשינוי כאמור, לבקשת כל אחד מחבריה של ועדת האימוץ, אם הוא מצא נימוקים מיוחדים לכך ואלה ייכתבו בפרוטוקול ועדת האימוץ.

ככל שוועדת האימוץ סבורה שאין הצדקה לשינויים האמורים, הממונה יעביר את המלצת ועדת האימוץ המנומקת לוועדה המרכזית. לצורך גיבוש עמדתה רשאית ועדת האימוץ להסתייע במומחים. אם סברה הוועדה המרכזית שאין הצדקה לשינוי המוצע היא תפעל בהתאם לכללי עיבוד תקינה, לרבות העברה לבחינת הוועדה הטכנית, ואם יש צורך בכך, זו תיעזר בוועדת מומחים. התקן המעובד מחדש יועבר לשר, באמצעות הממונה, עד 90 ימים מיום הפנייה לוועדה המרכזית. אם סברה הוועדה המרכזית שיש הצדקה לשינוי המוצע, היא תעביר את נימוקיה לשר ולממונה בתוך 30 ימים ועמדתה תועבר לאישור השרים. אם סברה ועדת האימוץ שיש הצדקה לשינוי, הממונה יעביר את המלצת הוועדה לאישור השרים.

בעקבות ההסדר המוצע, נדרש לבטל בסעיף 8א לחוק התקנים את פסקאות (4) ו־(5), וזה נוסחן:

"(4) (א) דחה המכון את המלצת ועדת האימוץ, כולה או חלקה, יודיע לשר בכתב, בתוך 30 ימים מיום מסירת ההמלצה, על החלטת המכון ונימוקיה, בצירוף המלצת ועדת האימוץ;

(ב2) ועדת האימוץ תהיה רשאית, לעניין תקן מסוים, לדון בשינוי לאומי המנוי בתוספת, אם ביקש זאת אחד מחבריה ופירט נימוקים מיוחדים לכך בבקשתו; הנימוקים האמורים יירשמו בפרוטוקול הוועדה;

(ב3) סברה ועדת האימוץ כי אין הצדקה להכריז על השינוי הלאומי כרשמי, תעביר את עמדתה המנומקת לממונה; הממונה יבקש מהוועדה המרכזית שבתחום פעולתה מצוי התקן, לבחון מחדש אם יש הצדקה בשינוי הלאומי נוכח עמדת ועדת האימוץ; סברה הוועדה המרכזית כי –

(1) אין הצדקה לשינוי הלאומי, תפעל לעיבוד התקן בהתאם לכללים לפי סעיף 7, בתוך תקופה שלא תעלה על 90 ימים מיום הפנייה אליה, לצורך הגשת התקן המעובד לשר;

(2) יש הצדקה לשינוי הלאומי, תעביר לשר ולממונה את עמדתה המנומקת בתוך 30 ימים מיום פניית הממונה אליה, ועמדתה תועבר לשרים כאמור בסעיף 8(ה3);";

(ה) בפסקת משנה (ג), במקום "למכון" יבוא "לשר", במקום "פניית השר או המכון, לפי העניין" יבוא "פנייתו" ובמקום הסיפה החל במילים "כהגדרתו בסעיף 7" יבוא "שאין למסרו או שאין חובה למסרו לפי סעיף 9 לחוק חופש המידע";

(3) פסקאות (4) ו־(5) – בטלות;

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין אכרזה לראשונה על תקן המבוסס על תקן בין־לאומי, הכולל שינוי לאומי, כתקן רשמי.";

(11) בסעיף 28ב –

(א) בסעיף קטן (ב) –

(1) ברישה, במקום "שלושה" יבוא "ארבעה";

(2) במקום פסקה (2) יבוא:

"(2) נציג מבין מי שרשומים בפנקס המהנדסים והאדריכלים, שתמנה לשכת המהנדסים, האדריכלים ואקדמאים במקצועות הטכנולוגיים בישראל או שימנה גוף אחר אשר השר קבע כי הוא מייצג את המספר הגדול ביותר של מי שרשומים בפנקס האמור;";

דברי הסבר

(ב) קיבל המכון את המלצת ועדת האימוץ, ימשיך בעיבוד התקן בהתאם להוראות חוק זה ויעביר לשר את השינוי בתקן בתוך 30 ימים מיום מסירת ההמלצה;

(5) הודיע המכון לשר על החלטתו כאמור בפסקה (4)(א), יפרסם את ההחלטה ואת הנימוקים לה באתר האינטרנט של המכון; המכון לא יפרסם בהחלטה ובנימוקים לה כל מידע כהגדרתו בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות."

לפסקאות (11) ו־(12)

מוצע כי הרכב ועדת האימוץ ישתנה, כדלקמן: נציג המכון הנמנה כיום בין חברי הוועדה לא ישמש עוד כחבר אולם יוזמן להשתתף בישיבות ועדת האימוץ ולהציג את עמדת המכון, בלא זכות הצבעה; ייווספו לוועדה שני חברים נוספים: נציג מבין מי שרשומים בפנקס המהנדסים והאדריכלים, שתמנה לשכת המהנדסים, האדריכלים ואקדמאים במקצועות הטכנולוגיים בישראל או שימנה

(3) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(3א) עובד משרד האוצר המכהן בוועד הפועל;";

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב1) נציג המכון, שימנה המנהל הכללי של המכון מבין עובדיו, יוזמן להשתתף בישיבות ועדת האימוץ אך לא תהיה לו זכות הצבעה.";

(ג) בסעיף קטן (ד), במקום "חברי הוועדה" יבוא "חברי הוועדה, את נציג המכון";

(ד) בסעיף קטן (ה), במקום "שמונו לפי סעיפים קטנים (ב) ו־(ג)" יבוא "שמונו לפי סעיף קטן (ב)(2) עד (5)";

(12) בסעיף 8ד –

(א) במקום "לשמוע" יבוא "למנות מומחים, לשמוע";

(ב) בהגדרה "מידע", במקום "הפרטיות" יבוא "הפרטיות, התשמ"א–1981 (להלן – חוק הגנת הפרטיות)";

(13) בסעיף 9, אחרי סעיף קטן (א2) יבוא:

"(א3) (1) בעת העברה בין עוסקים של מצרך שמפרט שלו נקבע בתקן רשמי, יעביר כל אחד מהעוסקים לחברו את פרטיו, ובכלל זה את שמו המלא, מען עסקו, ומספר עוסק מורשה או מספר רישיון עסק שלו, וכן פרטים המאפשרים את זיהוי המצרך; העוסקים ישמרו לתקופה שלא תפחת משבע שנים את הפרטים האמורים וכן את תעודת המשלוח של המצרך.

(2) השר רשאי לקבוע הוראות בעניינים שלהלן, בשים לב לסוגי העוסקים שעליהם יחולו:

(א) פרטים נוספים ומסמכים שיש להעביר ולשמור לשם הבטחת עקיבות;

(ב) הקלות בדרישות של מסירה ושמירה של פרטים ומסמכים כאמור בפסקה (1) לפי סוגי עוסקים, בשים לב לגודלם ולסוג המצרך המועבר או המתקבל על ידם.

דברי הסבר

גוף אחר אשר השר קבע כי הוא מייצג את המספר הגדול ביותר של מי שרשומים בפנקס האמור, ובנוסף עובד משרד האוצר המכהן בוועד הפועל.

לפסקה (13)

מוצע להוסיף לסעיף 9 לחוק התקנים העוסק בחובה לשמור על תקן רשמי, את החובה לשמור על מידע ומסמכים לצורך הבטחת עקיבות. חובה זו היא דרישה מקובלת באסדרת שווקי מוצרים שונים במדינות האיחוד האירופי והיא נדרשת לאור ההקלות הרגולטוריות המובאות בתיקון זה, לעניין בדיקת מוצרים אשר חלים עליהן תקנים רשמיים.

"עקיבות" (traceability) – היא מונח בעל חשיבות רבה. העקיבות היא המאפשרת לעקוב אחר מצרך שמפרט שלו נקבע כתקן רשמי, בין עוסקים שונים בשרשרת העברת מצרך. כמו כן לגבי מצרך שיוצר והגיע למשווקים שונים עד לשיווקו לצרכן וכן לגבי מזון שיובא ועבר בין עוסקים שונים עד לשיווקו לצרכן. ההקפדה על העקיבות מהותית לעצם יכולת הפיקוח האפקטיבית על עוסקים לשם שמירה על בריאות הציבור ובטיחותו וההגנה על איכות הסביבה. שמירה על המידע והמסמכים משלב הייצור או הייבוא ועד לצרכן חשובה לאיתור המצרך וגורם הסכנה במקרים שבהם זוהה חשש לפגיעה בבטיחות או בריאות הציבור או באיכות הסביבה ובכך למנוע או לצמצם את הפגיעה. לשם מעקב ואיתור מצרך מסוים ושרשרת העברתו בין עוסקים, נדרשת שמירה על מידע ומסמכים המאפשרים לזהות את המצרך ולאפשר לדעת מהיכן הגיע.

מוצע לקבוע מספר חובות קונקרטיות לעניין ההעברה ושמירת מידע ומסמכים לצורך הבטחת עקיבות, לתקופה שלא תפחת משבע שנים, בדומה לתקופת התיישנות בתביעה אזרחית, וכן סמכות לשר לקבוע הוראות נוספות בנושא עקיבות המצרך וכן הקלות בדרישות של שמירה לפי סוג העוסקים בשים לב לגודלם של העוסקים וסוג המצרך.

(3) בסעיף קטן זה –

"העברת מצרך" – למעט –

(1) העברה לעוסק שהוא מוביל בלבד, למטרת הובלתו בין עוסקים;

(2) העברת דוגמאות של מצרך לצורכי מחקר ופיתוח שאינן מיועדות למכירה לצרכנים;

(3) העברת מצרך אל גורם מחוץ לישראל או העברת מצרך שכולה מתרחשת מחוץ לישראל;

"עקיבות" – היכולת לעקוב אחר מצרך ולאתר אותו בכל אחד מהשלבים של הייצור, הייבוא או המכירה, לרבות היכולת לעקוב אחר בדיקות, מפרטים ואישורים לגבי המצרך, מגורמים בישראל ובחוץ לארץ.";

(14) בסעיף 11, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב1) במכון תפעל מינהלת לעניין מתן היתר לסימון מצרכים בתו־תקן, וזה הרכבה:

(1) הממונה, שיהיה היושב ראש;

(2) המנהל הכללי של המכון או מי שהוא הסמיכו בכתב;

(3) אחד עשר חברים שיבחר הוועד הפועל לחמש שנים; הוועד הפועל יהיה רשאי לאשר את הארכת המינוי לתקופה של עד חמש שנים נוספות.";

(15) בסעיף 12 –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) בפסקה (2) –

(א) אחרי "חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, התשנ"ז–1997" יבוא "או אם הוסמכה על ידי רשות הסמכה זרה אשר חתומה על הסדר ההכרה ההדדית של ארגון ILAC ואשר הוכרה על ידי מדינת ישראל בהסכם הדדי שנחתם בין ממשלת ישראל לבין ממשלה זרה לעניין הכרה הדדית בתוצאות בדיקת התאמת מצרך לתקן או לתקנות בתחום הטכני";

דברי הסבר

מוצע להחריג מהחובות האמורות העברה לעוסק שהוא מוביל בלבד למטרת הובלה בין עוסקים, העברה לצורכי מחקר ופיתוח או העברה לגורם מחוץ לישראל או העברה שמתרחשת כולה מחוץ לישראל.

לפסקה (14)

מוצע לקבוע בחוק כי תפעל במכון התקנים מינהלת תו־תקן, אשר פעילותה והרכבה מוסדרים כיום בתקנות התקנים (תו־תקן וסימן השגחה), התשמ"ב–1982. ההרכב הקבוע כיום בתקנות האמורות הוא: הממונה, שמשמש יושב ראש, אחד עשר חברים שבוחרת המועצה הכללית, בהמלצת הוועד הפועל, אחת לשלוש שנים, המנהל הכללי של המכון. מוצע לקבוע בחוק כי הרכב המינהלת יהיה כאמור לעיל אך חברי המינהלת שנבחרו עד כה בידי המועצה הכללית ייבחרו מעתה בידי הוועד הפועל.

לפסקה (15)

אכיפתם של תקנים ישראליים, רשמיים ושאינם רשמיים, מחייבת ביצוע בדיקות של התאמת המצרכים לדרישות התקן. על פי הוראות סעיף 12 לחוק התקנים רק מכון התקנים ומעבדה אשר אושרה לכך על ידי הממונה רשאים לבדוק את מידת התאמתו של מצרך לתקן ולתת תעודה על כך. התנאים לקבלת האישור למעבדה לשמש כמעבדה מאושרת קבועים כיום בסעיף 12(א)(2) לחוק האמור ובנוסף נקבעו בסעיף 12(א)(3) לאותו חוק נסיבות שבהתקיימן לא ייתן הממונה את האישור האמור. נוסף על האמור, בהוראת המנהל הכללי של משרד הכלכלה והתעשייה מס' 7.1 מיום י"ח באב התשע"ד (14 באוגוסט 2014), נקבעו כללים נוספים הנוגעים למעבדה שמבקשת לקבל את אישור הממונה וכללים החלים על מעבדה מאושרת. מוצע לקבוע חלק מן ההוראות במסגרת חקיקה ראשית וזאת בהתאם למקובל בניסוח חקיקה מודרנית אשר כוללת הוראות המגבילות עיסוק.

(ב) בסופה יבוא:

"לעניין זה, "ארגון ILAC" – הארגון הבין־לאומי של גופי הסמכת מעבדות (International Laboratory Accreditation Cooperation);".

(2) בפסקה (3) –

(א) בפסקת משנה (א), בסופה יבוא "בסעיף זה, "יחסי תלות" – לרבות תלות בין אופן הבדיקה ותוצאות הבדיקה המבוצעת על ידי המעבדה לבין זהות לקוחותיה, תשלום על ידם או מאפיינים אחרים שלהם;";

(ב) אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ג) המעבדה אינה ערוכה למלא את חובותיה כמפורט בסעיף קטן (א2);

(ד) קיים חשש כי מתן אישור למעבדה לגבי התחום המבוקש, עלול לסכן את שלומו, בריאותו או בטיחותו של אדם או את איכות הסביבה.";

(3) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(3א) (א) הממונה רשאי לעכב את החלטתו בבקשה למתן אישור למעבדה לשמש מעבדה מאושרת, או בבקשה לחידושו של אישור, אם נוכח כי נגד המעבדה שלגביה הוגשה הבקשה לאישור, נגד נושא משרה בה או נגד בעל שליטה בה, מתנהלים הליכים פליליים בחשד לביצוע עבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה המעבדה אינה ראויה לקבל אישור לשמש מעבדה מאושרת, או שמתנהלים הליכים מינהליים בעניין הפרה שנעשתה בנסיבות כאמור.

(ב) הממונה לא יעכב את החלטתו כאמור בפסקת משנה (א), אלא לאחר שנתן הזדמנות סבירה למעבדה לטעון את טענותיה.

(3ב) הממונה ייתן אישור לפי סעיף זה לתקופה של שנתיים ורשאי הוא, לבקשת המעבדה, לחדש את האישור לתקופות נוספות של שנתיים כל אחת, ואולם רשאי הממונה לתת אישור לתקופה קצרה יותר אם סבר כי הדבר מוצדק בנסיבות העניין.";

דברי הסבר

מוצע להוסיף על החזקה הקיימת בחוק התקנים כיום בעניין מעבדה שהוסמכה על ידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, את ההסדר המעוגן כבר כיום בהוראות המנהל הכללי של משרד הכלכלה והתעשייה, שלפיו גם מעבדה שהוסמכה על ידי רשות אחרת אשר חתומה על הסכם הכרה הדדית עם הארגון הבין־לאומי של גופי הסמכת מעבדות (ILAC) ושהוכרה על ידי מדינת ישראל בהסכם הדדי בין ממשלות להכרה בתוצאות בדיקת התאמת מצרכים לתקן או לתקנות בתחום הטכני, היא מעבדה בעלת יכולת וכשירות מקצועית לשמש מעבדה מאושרת. דרישה זו באה נוכח החשיבות המרובה הקיימת להסכמים הדדיים בין מדינות. הסכמים אלה מעגנים, בין השאר, את אפשרות הממונה על התקינה לקבל סיוע מן הרגולטורים המקבילים אליו באותן מדינית ולקבל מידע הנחוץ לו לצורך מילוי תפקידו.

כמו כן מוצע להרחיב את הגדרת יחסי התלות הקבועה כיום בסעיף 12(א)(3)(א) לחוק התקנים לעניין תלות בין אופן הבדיקה או תוצאות הבדיקה לבין זהות לקוחות המעבדה, תשלום על ידם או מאפיינים אחרים שלהם, כדי למנוע אפשרות לכך שאופן הבדיקה או תוצאותיה יהיו

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) (1) הממונה רשאי להתלות אישור, לקבוע בו תנאים, לבטל אותו או לסרב לחדשו, לאחר שנתן למעבדה הזדמנות לטעון את טענותיה, בהתקיים אחד מאלה:

(א) המעבדה איננה ממלאת את החובות המוטלות עליה לפי חוק זה, כולן או מקצתן;

(ב) האישור ניתן על יסוד מידע כוזב או שגוי;

(ג) חדל להתקיים תנאי מהתנאים למתן האישור לפי סעיף זה;

(ד) המעבדה הפרה תנאי מתנאי האישור או הוראה מההוראות לפי חוק זה, ובכלל זה הוראות שנתן הממונה;

(ה) קיימות נסיבות מיוחדות שבשלהן המעבדה אינה ראויה לשמש כמעבדה מאושרת.

(2) על אף האמור בפסקה (1), רשאי הממונה להתלות אישור לאלתר, בהחלטה מנומקת, אם הוא סבור שקיים חשש מיידי לפגיעה בשלומו, בבריאותו או בבטיחותו של אדם או באיכות הסביבה, או שעלול להתקיים חשש כאמור, ובלבד שנתן למעבדה הזדמנות לטעון את טענותיה בהקדם האפשרי לאחר ההתליה.

(א2) (1) מעבדה מאושרת תפעל בתחום שלגביו ניתן לה האישור, בהתאם לתנאים ולהוראות שהורה עליהן הממונה.

(2) מעבדה לא תיתן תעודת בדיקה כאמור בסעיף קטן (א)(1), אם –

(א) קיים חשש לניגוד עניינים ביחס ללקוח, לבדיקה, למוצר או לגורמים הקשורים למי מהם או למעבדה, לרבות כאשר החשש לניגוד העניינים הוא בשל פעילות של המעבדה בתחום שונה מתחום הבדיקה;

(ב) קיימים יחסי תלות בין המעבדה ללקוח.

דברי הסבר

מושפעים מתשלום או למשל מהיות הלקוח לקוח גדול או משמעותי בתחום מסוים או במשק בכלל.

עוד מוצע להוסיף עילות לרשימת העילות לאי־מתן אישור למעבדה לשמש מעבדה מאושרת. כך, מוצע לקבוע שלא יינתן אישור אם המעבדה אינה ערוכה למלא את חובותיה או אם קיים חשש כי אישורה יסכן את שלום הציבור ובריאותו או בטיחותו או את איכות הסביבה. עוד מוצע לתת לממונה, לאחר שנתן למעבדה הזדמנות לטעון את טענותיה, סמכות לעכב את החלטתו בבקשה למתן אישור למעבדה לשמש מעבדה מאושרת, או בבקשה לחידושו של אישור, אם נוכח כי נגד המעבדה, נגד נושא משרה בה או נגד בעל שליטה בה, מתנהלים הליכים פליליים בחשד לביצוע עבירה או הליכים מינהליים בעניין הפרה שנעשתה. האישור לשמש מעבדה מאושרת יינתן לתקופה של שנתיים, וזאת בשונה מההסדר הקיים כיום הקובע כי יינתן לתקופה של שנה, וניתן להאריכו לתקופות נוספות של עד שנתיים כל אחת. עם זאת, לממונה הסמכות לשקול לתת את האישור לתקופה קצרה יותר אם סבר כי הדבר מוצדק בנסיבות העניין.

עוד מוצע לקבוע חובות על המעבדות שיוכרו כמעבדות מאושרות, בין השאר: החובה לפעול בתחום מתן האישור שניתן למעבדה על ידי הממונה; להימנע מניגוד עניינים ויחסי תלות כמפורט בסעיף המוצע; איסור לתת שירותי ייעוץ הקשורים לתחום מתן האישור תוך שהסעיף מפרט גם דוגמאות לאיסור, כמו איסור ייעוץ בדבר אופן הטיפול בליקוי שעליו הצביעה המעבדה, מתן חוות דעת מקדמית ביחס להיתכנות עמידת המצרך בהוראות תקן רשמי במנותק מהליך בדיקה לפי סעיף 12 לחוק התקנים;

(3) בסעיף זה –

"בעל עניין" – כהגדרתו בחוק החברות;

"גורם קשור" – כהגדרתו בחוק להסדרת פעילות חברות דירוג האשראי, התשע"ד–2014[92];

"נושא משרה" בתאגיד – מנהל פעיל בתאגיד או שותף, למעט שותף מוגבל;

"עניין אישי" – כהגדרתו בחוק החברות.

(4) בלי לגרוע מכלליות האמור בפסקה (2)(א), יראו במצבים שלהלן ניגוד עניינים לעניין הפסקה האמורה:

(א) אם למעבדה, לבעל מניות בה, לקרובו או לגוף שבשליטת מי מאלה או שהמעבדה בעלת מניות בו, יש זיקה לגורם העוסק בייצור, בהפצה, בייבוא, בייצוא, בהרכבה או בבנייה של המצרך הנבדק; לעניין זה, "זיקה" – קיום יחסי עבודה, קיום קשרים עסקיים או מקצועיים דרך כלל או שליטה בתאגיד, וכן כהונה כדירקטור או כנושא משרה;

(ב) אם לעובד, למנהל או לבעל עניין במעבדה יש עניין אישי במזמין הבדיקה, במצרך הנבדק או במצרך או בשירות דומה, מתחרה או משלים למצרך הנבדק, או בענף שאליו משתייך המצרך הנבדק.

(5) מעבדה מאושרת, בעליה ועובד בה לא ייתנו שירותי ייעוץ הקשורים לתחום שלגביו ניתן האישור למעבדה, אלא אם כן קיבלה המעבדה את אישורו של הממונה מראש ובכתב, ולתחומים אשר אושרו על ידו.

(6) בלי לגרוע מן האמור בפסקה (5), לא תיתן מעבדה מאושרת –

(א) ייעוץ בדבר תיקון ליקוי שבשלו לא עמד מוצר בדרישות תקן;

(ב) יעוץ בקשר לתכנון מוצר שעליו חל תקן;

(ג) חוות דעת מקדמית בדבר עמידת מצרך בדרישות תקן החל עליו, אלא אם כן היא ניתנת כחלק מהליך הבדיקה לקראת מתן תעודת בדיקה.

(7) מעבדה מאושרת לא תסרב סירוב בלתי סביר לתת שירותי בדיקה המוצעים על ידה בתחום שלגביו ניתן האישור, ולא תתנה מתן שירותים כאמור ברכישת שירותים נוספים ממנה או בתנאים בלתי סבירים.

דברי הסבר

איסור לסרב סירוב בלתי סביר לתת שירות בדיקה; איסור למסור בדיקה למעבדה אחרת או לקבלן משנה, אלא אם כן אושרו בידי הממונה כמעבדה מאושרת לאותה בדיקה ובכפוף לחריגים שיקבע הממונה, בלי שיש בכך כדי לגרוע מיכולתה של מעבדה מאושרת להכיר בממצאי בדיקה של מעבדות מחוץ לישראל שעמן יש לה הסכם שיתוף פעולה, בהתאם להוראות שיקבע הממונה; איסור לתת לעובד המעבדה שכר או גמול לפי מספר הבדיקות או תוצאותיהן;

[92] ס"ח התשע"ד , עמ' 418.

(8) מעבדה מאושרת לא תמסור ביצוע בדיקה, כולה או חלקה, למעבדה אחרת אלא אם כן אושרה בידי הממונה כמעבדה מאושרת לאותה בדיקה, ואולם רשאי הממונה לקבוע הוראות לעניין הסתייעות מעבדה מאושרת במעבדה אחרת שאיננה מעבדה מאושרת לצורך ביצוע בדיקה, כולה או חלקה.

(9) מעבדה מאושרת תפרט בתעודת הבדיקה את בדיקות ההתאמה לתקן אשר ביצעה ואת תוצאותיהן; הממונה רשאי לקבוע הוראות לעניין אופן עריכת תעודת הבדיקה והפרטים שיצוינו בה.

(10) מעבדה מאושרת לא תיתן לעובד מעובדיה שכר או כל תגמול אחר, הנקבע לפי מספר הבדיקות שיבצע או תוצאות הבדיקות שיבצע.

(11) לא תעשה מעבדה מאושרת, במעשה או במחדל, בכתב, בעל פה או בדרך אחרת, דבר העלול להטעות את לקוחותיה בעניין מהותי הקשור לפעילותה כמעבדה מאושרת או לממצאי בדיקות שערכה, ובכלל זה לא תציין את דבר היותה מעבדה מאושרת בפרסומים ובמסמכים המתייחסים לבדיקות שאינן כלולות בתחום שלגביו ניתן לה אישור; הממונה רשאי לקבוע הוראות נוספות ביחס לפרסומי מעבדה מאושרת, לצורך מניעת הטעיה של הצרכנים.

(12) מעבדה מאושרת תקבע נהלים להסדרת פעילותה בהתאם להוראות לפי חוק זה, לרבות הוראות הממונה, ותפעל לפיהן.

(13) מעבדה מאושרת תעביר לממונה אישור רואה חשבון במתכונת ובתדירות שיורה עליה הממונה.

(14) מעבדה מאושרת תשמור את מסמכי הבדיקות שערכה בהתאם להוראות הממונה.

(15) מעבדה מאושרת תעביר לממונה דיווחים לפי דרישתו או בהתאם להוראות שיקבע הממונה.

(א3) על אף האמור בכל דין או הסכם, הרשות הלאומית להסמכת מעבדות ומעבדה מאושרת ימסרו לממונה מידע על פי דרישתו, ובכלל זה מידע הנוגע להסמכת המעבדה המאושרת בידי רשות אחרת שהסמיכה את המעבדה כמפורט בסעיף קטן (א)(2).";

דברי הסבר

איסור לעשות דבר העלול להטעות את לקוחותיה ובכלל זה מניעת הטעיה בפרסומים ובמסמכים.

כך למשל, מצב שבו באותו פרסום מציגה המעבדה את פעילותה כמעבדה מאושרת לצד פעילויות שאינן תחת האישור – הוא מצב היוצר מצג מטעה ולכן אסור; חובה לקבוע נהלים להסדרת פעילותה, ובכלל זה לעניין עמידתה בכל הוראות הממונה; חובת העברת אישור רואה חשבון שבאמצעותו נבחנת עמידת המעבדה בהעדר קיומם של יחסי תלות בינה ובין לקוחותיה וכן עמידתה בשאר החובות; חובה לשמור את מסמכי הבדיקה שביצעה וכן חובה להעביר לממונה דיווחים בהתאם לדרישה פרטנית או בהתאם לדרישה כללית אשר יקבע בהוראותיו.

עוד מוצע לקבוע בחוק כי הממונה רשאי לדרוש מהרשות הלאומית להסמכת מעבדות וממעבדות מאושרות כל מידע, על אף האמור בכל דין או הסכם. בנוסף, יהיה רשאי הממונה לדרוש מידע גם ממעבדה שהכרתה נעשתה בידי רשות הסמכה אחרת, גם לגבי עניינים שקשורים להסמכתה על ידי אותה רשות. בדרך זו, ככל שיהיה צורך יוכל הממונה לדרוש ממעבדה להביא אישור זה או אחר מהרשות המסמיכה. כיום פועלות בארץ כמה מעבדות שהסכמתן נעשית שלא על ידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות.

מוצע להוסיף להסדר הקיים כיום, הוראות הקובעות כי לאחר שניתן למעבדה אישור לשמש מעבדה מאושרת,

(16) בסעיף 16א –

(א) בסעיף קטן (ב), אחרי פסקה (4) יבוא:

"(5) לא תיעד או לא שמר את המידע הנדרש בניגוד להוראות סעיף 9(א3).";

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) הפרה מעבדה מאושרת הוראה מהוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי הממונה להטיל עליה עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום של 50,000 שקלים חדשים:

(1) נתנה ייעוץ או חוות דעת מקדמית, בניגוד להוראות סעיף 12(א2)(6);

(2) מסרה ביצוע בדיקה למעבדה אחרת, בניגוד להוראות 12(א2)(8);

(3) ערכה תעודת בדיקה שלא בהתאם להוראות לפי סעיף 12(א2)(9);

(4) נתנה שכר או תגמול אחר לעובדיה, בניגוד להוראות סעיף 12(א2)(10);

(5) ציינה את דבר היותה מעבדה מאושרת בפרסומים או במסמכים, בניגוד להוראות לפי סעיף 12(א2)(11);

(6) לא קבעה נהלים להסדרת פעילותה, בניגוד להוראות סעיף 12(א2)(12);

(7) לא העבירה לממונה אישור רואה חשבון, בניגוד להוראות לפי סעיף 12(א2)(13);

(8) לא שמרה מסמכי בדיקה שערכה, בניגוד להוראות לפי סעיף 12(א2)(14);

דברי הסבר

רשאי הממונה לבטל את האישור, להתלותו או לסרב לחדשו אם התקיים אחד מהתנאים המנויים בסעיף המוצע ולאחר שנתן למעבדה הזדמנות לטעון את טענותיה.

לפסקה (16)

מוצע להוסיף לעילות המנויות בסעיף 16א(ב) לחוק התקנים בדבר הטלת עיצום כספי בסכומים המפורטים באותו סעיף, הפרה של חובות החלות על עוסקים לשם הבטחת העקיבות כאמור בסעיף 9(א3) המוצע.

עוד מוצע להוסיף לסמכות שלילת הסמכתה של מעבדה, גם סמכות של הממונה להטיל עיצום כספי ביחס למצבים שבהם מעבדה מאושרת הפרה את חובותיה.

מוצע לקבוע כי הממונה יהיה רשאי להטיל עיצום כספי בגובה של 50,000 שקלים חדשים על מעבדה שהפרה אחת מן החובות כמפורט להלן: מתן ייעוץ בניגוד להוראות סעיף 12(א2)(6) המוצע – יעוץ בדבר תיקון ליקוי שבשלו מצאה כי המצרך לא עומד בדרישות התקן הרשמי, מתן יעוץ בקשר לתכנון המצרך שעליו חל התקן, מתן חוות דעת מקדמית ביחס להתאמת המצרך לדרישות התקן הרשמי החל עליו; מסירת ביצוע בדיקה למעבדה אחרת שאינה מעבדה מאושרת, כאשר אין מדובר במצב שבו יש הסכם שיתוף פעולה בין המעבדות בהתאם להוראות שאישר הממונה; עריכת תעודת בדיקה שלא בהתאם להוראות שקבע הממונה בעניין אופן עריכת תעודות בדיקה והפרטים שיצוינו בה; מתן שכר או תגמול אחר לעובדיה שנקבע לפי מספר הבדיקות שביצע עובד או בהתחשב בתוצאות הבדיקה; ציון דבר היותה מעבדה מאושרת באופן הנוגד את הנחיות הממונה; אי־קביעת נהלים והסדרים להבטחת פעילותה, לרבות הפועלים מטעמה, לצורך הבטחת הפעילות לפי הוראות הממונה, תנאי ההסמכה וכל דין; אי־העברה לממונה של אישור רואה חשבון; אי־שמירת מסמכי בדיקה שערכה; אי־מסירת דיווח לממונה.

תכלית מתן הסמכויות לשלילת הסמכה של מעבדה מוכרת או הטלת עיצום כספי, היא הבטחת רמתן המקצועית של המעבדות המוכרות לשם שמירה על בריאות הציבור ובטיחותו.

(9) לא מסרה דיווח לממונה, בניגוד להוראות סעיף 12(א2)(15).";

(17) בסעיף 17א, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב1) הנותן תעודת בדיקה לפי סעיף 12, בלי שיש בידו אישור לפי סעיף 12(א), דינו – מאסר שנה או כפל הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין.";

(18) אחרי סעיף 25 יבוא:

"שינוי התוספת

26. השר רשאי, בצו, בהסכמת ראש הממשלה ושר האוצר, לשנות את התוספת.

תוספת

(סעיף 8(ה3))".

תיקון חוק התקנים – הוראות מעבר

64. (א) (1) בתוך שבעה ימים מיום תחילתו של חוק זה ישלח המכון הודעה לגורמים הממנים חברים לוועד הפועל לפי סעיף 3ה לחוק התקנים כנוסחו בסעיף 63(4) לחוק זה, כי עליהם למנות נציג או נציגים לוועד הפועל; בהודעה יצוין כי הוועד הפועל החדש יחל לכהן בתוך 45 ימים מיום משלוח ההודעה בכפוף לאמור בפסקה (2)(א).

דברי הסבר

לפסקה (17)

מוצע להוסיף לעבירות הפליליות הקיימות כיום בחוק התקנים, עבירה פלילית נוספת שלפיה הנותן תעודת בדיקה, כמשמעותה לפי סעיף 12 לחוק התקנים, בלי שיש בידו אישור לפי סעיף 12(א) לחוק האמור, דינו יהיה מאסר שנה או כפל הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז–1977 (בפרק זה – חוק העונשין). סעיף זה יהיה רלוונטי גם במצב שבו מעבדה מאושרת חרגה מתחומי האישור שניתנו לה וביצעה בדיקה בתחום שלא אושר או בניגוד לתנאי האישור.

לפסקה (18)

מוצע לקבוע בסעיף 26 המוצע, כי שר הכלכלה והתעשייה יהיה רשאי, בצו, בהסכמת ראש הממשלה ושר האוצר, לשנות את התוספת המוצעת.

מוצע להוסיף לחוק התקנים תוספת שבה ייכללו שינויים לאומים שיהיו פטורים מהסדרי בחינה מיוחדים – דרישת אישור ראש הממשלה ושר האוצר וכן המלצת ועדת האימוץ.

סעיף 64 מוצע לקבוע הוראות מעבר לעניין פעילות מכון התקנים, נוכח ההוראות המוצעות. כך שלעניין הרכב הוועד הפועל, בתוך שבעה ימים מיום תחילתו של החוק המוצע, ישלח המכון הודעה לגורמים הממנים חברים לוועד הפועל, כמפורט בסעיף 3ה המוצע, כגון נשיאות הארגונים העסקיים ואיגוד לשכות המסחר, כי עליהם למנות נציג או נציגים לוועד הפועל. בהודעה יצוין כי הוועד הפועל בהרכבו החדש יחל לכהן בתוך 45 ימים מיום משלוח ההודעה בכפוף לאמור בסעיף קטן (א)(2)(א) המוצע. בתום 45 הימים כאמור, יחל הוועד הפועל החדש לכהן, ובלבד שמונו רוב חבריו. על המכון לפרסם באתר האינטרנט של המכון את הרכב הוועד הפועל החדש.

מובהר כי כהונת חבר מחברי הוועד הפועל שכיהן ערב תחילתו של החוק המוצע, תסתיים עם תחילת כהונתו של הוועד הפועל החדש.

עוד מוצע לקבוע כי חלה על הוועד הפועל החובה לפעול, בהקדם האפשרי ולא יאוחר משישה חודשים מיום תחילתו של החוק המוצע, להתאמת הרכב ועדת התיאום וועדות התקינה שכיהנו ערב תחילתו של החוק המוצע, בהתאם לסעיפים 3יה, 3יז ו־3יט לחוק התקנים, בנוסחם המוצע, הכוללים את הרכבי הוועדות ותקופות כהונת חבריהן.

כמו כן מוצע לקבוע כי כהונתו של נציג מכון התקנים בוועדת האימוץ, כחבר הוועדה, תסתיים בתום 45 ימים מיום תחילתו של החוק המוצע, ועד תום התקופה האמורה יפעל שר הכלכלה והתעשייה למינוי שני חברי ועדת האימוץ המנויים בסעיף 8ב(ב)(2) ו־(3א) המוצע, אשר הם: הנציג שתמנה לשכת המהנדסים, האדריכלים והאקדמאים או גוף אחר אשר השר קבע כי הוא מייצג את המספר הגדול ביותר של מי שרשומים בפנקס האמור ועובד משרד האוצר המכהן בוועד הפועל. לעניין נציג המכון, המנהל הכללי של מכון התקנים יוכל לקבל כל החלטה שימצא לנכון בדבר זהות נציג המכון שישתתף בדיוני ועדת האימוץ.

מוצע להבהיר כי אין בהוראות המעבר כדי לפגוע בכל פעולה שביצע הוועד הפועל שכיהן ערב תחילתו של החוק המוצע, לפני סיום כהונתו כאמור לעיל או בכל פעולה שביצעו ועדת התיאום, ועדת תקינה או ועדת האימוץ שכיהנו ערב תחילתו של החוק המוצע, לפני השינוי בהרכבם כאמור לעיל.

מוצע לקבוע הוראות מעבר נוספות לעניין מעבדות מאושרות, שלפיהן –

(1) בתקופה שמיום תחילתו של החוק המוצע עד תום שישה חודשים מהמועד האמור (בסעיף זה – תקופת המעבר),

(2) בתום התקופה האמורה בפסקת משנה (1) –

(א) יחל הוועד הפועל החדש לכהן, ובלבד שמונו רוב חבריו;

(ב) יפרסם המכון באתר האינטרנט של המכון את הרכב הוועד הפועל החדש.

(3) כהונתם של חברי הוועד הפועל שכיהן ערב תחילתו של חוק זה, תסתיים עם תחילת כהונתו של הוועד הפועל החדש כאמור בפסקת משנה (2).

(ב) הוועד הפועל יפעל להתאמת הרכב ועדות התקינה וועדת התיאום שכיהנו ערב תחילתו של חוק זה, בהתאם להוראות סעיפים 3יד, 3יז ו־3יט לחוק התקנים כנוסחם בסעיף 63(4) לחוק זה, בהקדם האפשרי, ולא יאוחר משישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה.

(ג) כהונתו של נציג מכון התקנים כחבר ועדת האימוץ לפי סעיף 8ב(ב)(2) לחוק התקנים כנוסחו ערב תחילתו של חוק זה, תסתיים בתום 45 ימים מיום תחילתו של חוק זה, ועד תום התקופה האמורה יפעל השר למינוי שני חברי ועדת האימוץ המנויים בסעיף 8ב(ב)(2) ו־(3א) לחוק התקנים כנוסחו בסעיף 63(11) לחוק זה.

(ד) אין בהוראות סעיפים קטנים (א) עד (ג) כדי לפגוע בפעולה –

(1) שביצע הוועד הפועל שכיהן ערב תחילתו של חוק זה, לפני שהסתיימה כהונתו כאמור בסעיף קטן (א);

(2) שביצעו ועדת התיאום, ועדת תקינה או ועדת האימוץ שכיהנו ערב תחילתו של חוק זה, לפני השינוי בהרכבם כאמור בסעיפים קטנים (ב) או (ג), לפי העניין.

(ה) על אף הוראות חוק התקנים כנוסחו בסעיף 63 לחוק זה –

(1) בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד תום שישה חודשים מהמועד האמור (בסעיף קטן זה – תקופת המעבר), רשאי הממונה לתת אישור למעבדות לשמש מעבדות מאושרות בהתאם להוראות לפי סעיף 12 לחוק התקנים, לרבות הנחיות הממונה, שחלו ערב תחילתו של חוק זה;

(2) מעבדות שניתן להן אישור בידי הממונה לפני תחילתו של חוק זה או בהתאם להוראות פסקה (1), יחולו לגביהן ההוראות לפי חוק התקנים, לרבות הנחיות הממונה, שחלו על מעבדות מאושרות ערב תחילתו של חוק זה, וזאת עד תום תקופת המעבר, אלא אם כן קבע הממונה הנחיות אחרות שיחולו עליהן בתקופת המעבר.

תיקון פקודת היבוא והיצוא

65. בפקודת היבוא והיצוא [נוסח חדש], התשל"ט–1979[93] (בפרק זה – פקודת היבוא והיצוא) –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "רשות מוסמכת" יבוא:

דברי הסבר

יהיה הממונה רשאי לתת אישור למעבדות לשמש מעבדות מאושרות בהתאם להוראות לפי סעיף 12 לחוק התקנים, לרבות הנחיות הממונה, שחלו ערב תחילתו של חוק זה;

(2) מעבדות שניתן להן אישור בידי הממונה לפי סעיף 12 לחוק התקנים לפני תחילתו של חוק זה או בהתאם להוראות פסקה (1), יחולו לגביהן ההוראות לפי חוק התקנים, לרבות הנחיות הממונה, שחלו על מעבדות מאושרות ערב תחילתו של חוק זה, וזאת עד תום תקופת המעבר, אלא אם כן קבע הממונה הנחיות אחרות שיחולו עליהן בתקופת המעבר.

סעיף 65 לפסקה (1)

מוצע לתקן את סעיף 1 לפקודת היבוא והיצוא ולהוסיף הגדרה של "רשות המכס" שבה ייעשה שימוש במסגרת התיקונים המוצעים לפקודה.

[93] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 32, עמ' 625; ס"ח התשע"ד, עמ' 20.

""רשות המכס" – כהגדרתה בפקודת המכס[94];";

(2) בסעיף 2א –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) ברישה, במקום "בסעיף זה" יבוא "בסעיפים 2א עד 2טז";

(2) לפני ההגדרה "חוק התקנים" יבוא:

""אישור בדיקת מעבדה" – אישור דגם או אישור משלוח;

"אישור דגם" – אישור של מעבדת בדיקה המסתמך על בדיקה בהתאם להוראות לפי סעיף 2ז(ד), שלפיו דגם של טובין שנבדק עומד בדרישות התקנים הרשמיים החלים עליו;

"אישור משלוח" – אישור של מעבדת בדיקה המסתמך על בדיקה בהתאם להוראות לפי סעיף 2ז(ד) של מדגם מטובין מסוים במשלוח מסוים, שלפיו הטובין שנבדקו זהים לדגם הטובין שניתן לגביו אישור דגם;

"אישור עמידה בדרישות הממונה" – אישור בדבר עמידה בבדיקת התאמה לדרישות תקן רשמי, בהתאם להוראות ולתנאים שנקבעו לפי פקודה זו שעניינם תחולת תקן רשמי, ובכלל זה הנחיות הממונה על התקינה לפי פקודה זו, לגבי טובין מיובאים;

"אישור שחרור מותנה" – כמשמעותו בסעיף 2ה(ב)(1);";

(3) אחרי ההגדרה "טובין" יבוא:

""יבואן רשום" – יבואן שנרשם במרשם היבואנים לפי סעיף 2ג;

דברי הסבר

לפסקה (2)

לפסקת משנה (א)

מוצע להוסיף כמה הגדרות לסעיף 2א לפקודה אשר ייעשה בהן שימוש לאור התיקונים המוצעים בפקודה. כמפורט לעיל בחלק הכללי של דברי ההסבר לפרק זה, התיקונים המוצעים נועדו לקדם שני עניינים עיקריים: האחד, שילובן של מעבדות פרטיות בביצוע בדיקות ביחס לטובין שחל לגביהם תקן רשמי ובהתאם לצו פיקוח נקבעה לגביהן הוראה המחייבת קבלת אישור בדבר עמידה בדרישות הממונה על התקינה – כיום קבוע במסגרת צו יבוא חופשי, התשע"ד–2014 (בפרק זה – צו יבוא חופשי). שילוב זה נעשה במטרה להוזיל עלויות, לקצר את לוחות הזמנים ולשפר את איכות השירות של בדיקות התאמה לתקן רשמי של טובין מיובאים. פעולה זו נעשית, כהמשך ישיר לפעולת בחינה שנעשתה על ידי צוות בין־משרדי, שבמסגרתו נעשה הליך של הערכת השפעה של רגולציה (Regulatory Impact Assessment) RIA – ובסיומו הוצא "דוח הערכת השפעות רגולציה: פתיחה לתחרות של שוק בדיקות התאמה לתקן ביבוא טובין", מיום י"ד בתמוז התשע"ו (20 ביולי 2016) שפורסם באתר משרד הכלכלה והתעשייה. לאחר בחינת החלופות השונות, ומשהוחלט על החלופה הנבחרת, נקבעו עקרונותיה וכן הוצפו שורה של נושאים אשר הסדרתם טעונה עיגון בחקיקה. בנוסף, ולאור כניסתם הצפויה של גורמים נוספים לשוק הבדיקות – התעורר צורך לחדד מונחים שונים כדוגמת "אישור דגם" ו"אישור משלוח" אשר נכללו עד כה בהוראות שהוציא הממונה על התקינה מכוח סעיף 2א לפקודה, לרבות נוהל מת"י מספר: 401 בנושא: בדיקת טובין מיובאים (מתן אישור ת"ר), שפורסם ביום כ"ט בתשרי התשע"ג (15 באוקטובר 2012) באתר האינטרנט של מכון התקנים הישראלי (בפרק זה – נוהל 401).

העניין העיקרי השני שהתיקונים המוצעים נועדו לקדם, הוא חלק בלתי נפרד מתיקוני החקיקה שבוצעו בשנת 2013 ושורה של תיקוני חקיקה המקודמים בתחומים שונים במטרה להקל את הנטל הרגולטורי החל על יבואנים: בכל מצב שבו נדרש היום על ידי הממונה על התקינה תצהיר שלפיו הטובין שיובאו עומדים בדרישות התקן הרשמי החל עליהם, יידרש לפי התיקון המוצע להציג הצהרה.

מוצע להוסיף הגדרה של "אישור בדיקת מעבדה" – המתייחס לשני סוגי אישורים:

[94] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 3, עמ' 39; ס"ח התשע"ו, עמ' 283.

"מכון התקנים" – המכון כמשמעותו בחוק התקנים;";

(4) בסופו יבוא:

""מעבדת בדיקה" – מכון התקנים או מעבדה מוכרת;

"מעבדה מוכרת" – מעבדה שהממונה על התקינה נתן לה הכרה לפי סעיף 12;

"קרוב" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק החברות, התשנ"ט–1999;

"שחרור" – שחרור טובין מפיקוח רשות המכס;

"שליטה" – כמשמעותה בחוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968;";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "בדיקת התאמה" יבוא "התאמה", במקום "תצהיר" יבוא "הצהרה", במקום "ובנוסח שיורה" יבוא "ובנוסח ובצירוף מסמכים שעליהם יורה", במקום "אישור בדבר התאמת הטובין לדרישות תקן רשמי" יבוא "אישור בדיקת מעבדה" ובמקום "התצהיר" יבוא "ההצהרה";

(ג) בסעיף קטן (ג), במקום "תצהיר" יבוא "הצהרה";

דברי הסבר

"אישור דגם" – שהוא אישור המעיד על עמידת דגם הטובין שנבדק על ידי מעבדת הבדיקה בדרישות התקנים הרשמיים החלים עליו. כאן ראוי לחדד ולהבהיר כי ייתכן שלגבי טובין מסוימים על חלק מהוראות התקן לא הוכרזה רשמיות, ולכן בדיקת הדגם המלאה המבוצעת לגביו לא כוללת בדיקה של אותם סעיפי תקן שלא הוכרזה לגביהם רשמיות. אישור הדגם מוגבל בתוקף בהתחשב בתקופת תוקפו אשר נקבעה עד היום לפי הנספחים הרלוונטיים מכוח הוראות נוהל 401 הקובעים תנאים מיוחדים לבדיקת טובין מיובאים, המכונים "נספחי ש'" וייקבעו מעתה על ידי הממונה על התקינה. ככלל, תהליך "אישור הדגם" מבוצע בשלב המקדים ליבוא מסחרי וזאת מטעמים של יעילות וחיסכון במשאבים ליבואן ובעיקר כדי להימנע ממצב שבו נכנס היבואן למחויבויות כספיות ניכרות עוד בטרם נמצא כי אכן יוכל להכניס את הטובין לשווקים בישראל. עם זאת, ייתכנו מצבים שבהם יבואן לא ביצע בדיקה זו בשלב שקדם להבאת המשלוח המסחרי ולכן בדיקה זו תבוצע בשלב בדיקת המשלוח;

"אישור משלוח" – אישור הניתן לאחר ששוכנעה המעבדה כי הטובין שהגיעו באותו משלוח (הגיעו יחד באותו כלי תחבורה, לאותו נמל ובליווי אותו שטר מטען עבור לקוח מסוים) זהים לדגם הטובין שניתן לגביו אישור הדגם ועומדים בהוראות שקבע הממונה. הבדיקה תבוצע בהתאם להוראות שיקבע הממונה, והיקפה יכול להשתנות בהתחשב במידת האמון שנוצרה על בסיס ניסיון העבר עם יבואן מסוים. הבדיקה כוללת בדיקת זהות של הטובין שבמשלוח לדגם שנבדק ולמסמכים שצורפו לצורך קבלת אישור המשלוח והיא מתבצעת לרוב לאחר שחרור המשלוח בשחרור מותנה, בחצרי היבואן. במקרה הצורך, תתבצע נטילה מדגמית לצורך בדיקה במעבדה. ככל שהנטילה או הבדיקה מתבצעות בשטחי הנמל, הבדיקה האמורה תבוצע באישור המכס ובתיאום עמו, הכול כפי שיקבע הממונה על התקינה. מטרת הבדיקה כאמור לקבוע את התאמתו של המוצר לדגם שנבדק ואושר, בדרך של בחינת מסמכים, בחינה ויזואלית של המוצר ולעתים אף על ידי בדיקת המוצר. הבדיקה מבוצעת על דגימה אקראית של מדגם דוגמאות מכל מנת טובין במשלוח, לביצוע בדיקת הזיהוי או בדיקות נוספות כמפורט בהנחיות הנוגעות לבדיקה.

בשונה מן ההגדרות המקובלות ערב התיקון המוצע, שלפיהן המונח "אישור ת"ר" שבו נעשה שימוש במסגרת צו יבוא חופשי (המכונה בפקודה – צו הפיקוח) – גילם למעשה אישור בשני רבדים: האחד – אישורה של המעבדה כי הטובין עומדים בהוראות הנוגעות לסוג הבדיקה, והשני – אישור מטעם הרגולטור על התאמת הטובין לדרישותיו, הרי שבמסגרת התיקון המוצע יושם דגש על ההפרדה בין שני השלבים. בסיום בדיקת המעבדה ומשמצאה כי הממצאים מעידים על עמידה בהנחיות הבדיקה שקבע לה הממונה – תיתן מעבדת הבדיקה "אישור בדיקת מעבדה".

בהמשך, יינתן אישור הממונה באמצעות מערכת ממחושבת. כך למשל, אם טובין סווגו לקבוצה שלגביה לא נדרש היבואן לעבור בדיקת מעבדה, אלא נדרש לגביה צירוף הצהרה (ערב התיקון המוצע נדרש היה כאמור צירוף תצהיר) ומסמכים נלווים, ככל שנדרשו – משהושלמה הדרישה יינתן "אישור עמידה בדרישות הממונה". למען הסר ספק יובהר כי לא מדובר בנטל רגולטורי נוסף על היבואן, שכן מעורבות הממונה תיעשה במסגרת ממשק למערכת המחשוב (מערכת מיט"ב ומערכת מסלו"ל) שבה נעשה עד היום שימוש לצורך טיפול בשחרור הטובין מהמכס ומתן האישור שנקרא ערב התיקון "אישור ת"ר" כאמור לעיל.

לפסקאות משנה (ב) ו־(ג)

החלפת המילה "תצהיר" במילה "הצהרה" מהווה הקלה בירוקרטית הנעשית על ידי המדינה במטרה להקל

(ד) בסעיף קטן (ד), במקום "אישור מעבדה על התאמת הטובין לתקן רשמי החל עליהם" יבוא "אישור בדיקת מעבדה" ואחרי "לרבות בדיקת התאמתם לתקן רשמי" יבוא "והגשת מסמכים נוספים לעניין התאמתם";

(ה) בסעיף קטן (ח) –

(1) בפסקה (1), במקום "בבדיקת התאמה לדרישות תקן רשמי החל עליהם" יבוא "באישור בדיקת מעבדה" ובמקום "תצהיר" יבוא "הצהרה";

(2) בפסקה (2), במקום "תצהיר" יבוא "הצהרה";

(3) בפסקה (3), במקום "אישור מעבדה על התאמת הטובין לתקן רשמי החל עליהם" יבוא "אישור בדיקת מעבדה";

(3) בסעיף 2ב –

(א) בסעיף קטן (ג) –

(1) במקום "התאמה, תמשיך להידרש לגביהם בדיקה התאמה" יבוא "מעבדה של מכון התקנים, יידרש לגביהם אישור בדיקת מעבדה";

(2) הסיפה החל במילים "לעניין זה" – תימחק;

(ב) בסעיף קטן (ד) –

(1) במקום "והתצהיר יינתן לממונה" יבוא "בשינוי זה: במקום תצהיר תוגש לממונה הצהרה";

(2) במקום "תצהיר כאמור" יבוא "הצהרה כאמור";

(4) אחרי סעיף 2ב יבוא:

"רישום יבואנים 2ג. (א) הממונה על התקינה ינהל מרשם שבו יירשמו יבואנים של טובין אשר יבוא אותם טובין על ידם טעון אישור עמידה בדרישות הממונה (להלן – מרשם היבואנים).

דברי הסבר

על היבואנים. בעקבות שינוי זה לא יידרשו יבואנים לאמת הצהרות הניתנות על ידם לפני עורכי דין ולשלם בעד אימות תצהירים, ביטול זמן הכרוך בהחתמתם ועוד.

עם זאת וכדי להימנע מניצול לרעה של ההקלה הניתנת, נקבעו בהמשך התיקון המוצע שורה של סמכויות וכלים לטיפול באלו שינצלו לרעה את ההסדר החדש, מעבר להסדר הקבוע כיום לגבי יבואן מפר אמון. יש לזכור כי צעד זה בא כצעד המשך לתיקון שבוצע במסגרת תיקון מס' 2 לפקודת היבוא והיצוא מיום כ"ז בחשוון התשע"ד (31 באוקטובר 2013) (ספר חוקים התשע"ה, עמ' 20) שבו נקבע הכלל שלפיו ברירת המחדל בעת קביעת הוראות בדבר הסדרה של טובין בצו פיקוח המחייבות בדיקת התאמה לדרישות תקן רשמי, תחיל חובה להגיש תצהיר לממונה על התקינה.

לפסקאות משנה (ד) ו־(ה)

מאחר שלפי התיקון המוצע ביצוע בדיקות התאמה של טובין מיובאים שעליהם חל תקן רשמי ושנקבעה לגביהם חובת ביצוע בדיקת התאמה, יבוצעו הן על ידי מעבדות מכון התקנים והן על ידי מעבדות מוכרות – מורחב האמור בסעיף 2א(ד) ו־(ח) לפקודה לגבי שני סוגי המעבדות, אשר נקראות יחד לפי התיקון המוצע "מעבדת בדיקה".

לפסקה (3)

לפי התיקון המוצע יידרש היבואן לצרף להצהרה מסמכים שיורה עליהם הממונה, אשר יישמרו אצל היבואן ויועמדו לעיון ובחינה של הממונה ומפקחיו לפי דרישתם.

לפסקה (4)

לסעיף 2ג המוצע

מוצע כי הממונה על התקינה ינהל מרשם של יבואנים המבקשים לייבא טובין הכלולים בצו הפיקוח, שחל עליהם תקן רשמי. הרישום במרשם ייעשה באופן ממוחשב, פשוט ומהיר, ולא יחייב ככלל, צירופם של מסמכים או בדיקות מקדימות שונות. היבואן הוא האחראי למילוי הפרטים השונים ומסירת המידע המלא ואם לא יעמוד בחובתו זו יהיה צפוי לשורה של סנקציות ובכלל זה ניהול הליך פלילי

(ב) יבואן המבקש לייבא טובין אשר ייבואם על ידו טעון אישור עמידה בדרישות הממונה, ירשום במרשם היבואנים את כל אלה, בהתאם להנחיות הממונה על התקינה:

(1) שמו המלא, כתובתו ודרכי ההתקשרות עמו;

(2) פרטי עוסק מורשה שלו, ואם הוא תאגיד – פרטי הזיהוי של התאגיד, ובכלל זה פירוט של בעלי השליטה בתאגיד, תאגידים שבשליטת אותו תאגיד וכן כל תאגיד בשליטת מי מאלה;

(3) הצהרה על אמיתות הפרטים שרשם במרשם לפי סעיף קטן זה, וכן הצהרה על כך שהוא לא הורשע ולא הוגש נגדו כתב אישום בעבירה מהעבירות לפי סעיפים 239, 290 עד 297, 383 עד 393 או 414 עד 438 לחוק העונשין, התשל"ז–1977[95] (להלן – חוק העונשין).

(ג) הממונה על התקינה רשאי לדרוש מיבואן שנרשם במרשם היבואנים, מסמכים או פרטים נוספים הדרושים לדעתו לצורך זיהויו או לצורך בירור של הפרטים שמסר לפי סעיף זה, לרבות פרטי הזיהוי של התאגיד כאמור בסעיף קטן (ב)(2).

(ד) חל שינוי בפרטים או במסמכים שמסר יבואן לפי סעיפים קטנים (ב) או (ג), ידווח היבואן לממונה על התקינה על השינוי בכתב, בהקדם האפשרי, ולא יאוחר מ־14 ימי עבודה ממועד השינוי.

דברי הסבר

וכן הוצאתו מהמרשם. במקרים מסוימים רשאי הממונה על התקינה לפנות ליבואן ולדרוש ממנו מידע ומסמכים נוספים על אלו שמסר בהליך רישומו במרשם, הדרושים לו לצורך זיהויו.

במסגרת הפרטים שנדרש היבואן למלא, נכללים בין השאר, פרטי העוסק המורשה שלו, ואם הוא תאגיד – פרטי הזיהוי של התאגיד, ובכלל זה פירוט של בעלי השליטה בתאגיד, תאגידים שבשליטת אותו תאגיד וכן כל תאגיד בשליטת מי מאלה. מידע זה יאפשר לממונה על התקינה לבחון אם אדם או תאגיד עושה שימוש לרעה במסך ההתאגדות, ויוצר לעצמו זהויות משפטיות חדשות, בין השאר מתוך מטרה לחמוק מסנקציה זו או אחרת שהוטלה על התאגיד. בנוסף, נכללת הצהרה על אמיתות הנתונים שנמסרו בהליך הרישום וכן הצהרה בדבר העדר עבר פלילי בשורה של עבירות ובכלל זה עבירה של שבועת שקר ומסירת תצהיר כוזב (סעיף 239 לחוק העונשין), עבירות שוחד כדוגמת מתן שוחד ולקיחת שוחד (סעיפים 290 עד 297 לחוק העונשין), עבירות גניבה (סעיפים 383 עד 393 לחוק העונשין) ועבירות מרמה כדוגמת קבלת דבר במרמה, הונאה, התחזות, רישום כוזב במסמכי תאגיד (סעיפים 414 עד 438 לחוק העונשין). יובהר כי בסמכות הממונה על התקינה לקבל בכל עת מידע על אודות עברו הפלילי של היבואן (לרבות בעלי שליטה וגורמים קשורים במקרה של תאגיד). המידע שמוסמך הממונה לבקש רחב יותר משורת העבירות שלגביהם ניתן התצהיר והממונה רשאי להפעיל שיקול דעת ביחס לרלוונטיות שלהם ולהמשך פעילותו של היבואן בתחום של טובין שחל עליהם תקן רשמי. לדוגמה – עבירת גרם מוות ברשלנות או גרם חבלה ברשלנות – ככל שנסיבות ההרשעה נגעו לתאונת דרכים שבה מעורב היבואן כנהג, סביר כי לא יהיה לכך כל רלוונטיות להמשך עיסוקו כאמור. ואולם אם נסיבות ההרשעה קשורות לעיסוקו והיו ביטוי לרשלנותו, ייתכן שיהיו לדברים משקל והממונה יהיה רשאי לנהל הליך לצורך מחיקת אותו יבואן מן המרשם.

יצוין כי המעבר למשטר "ההצהרות" מתאפשר בין השאר בזכות הקמתו של מרשם היבואנים, המאפשר פיקוח של הממונה על התקינה והבטחת אפשרות האכיפה של הוראות פקודת היבוא והיצוא, על ציבור היבואנים המצהירים. המרשם מאפשר זיהוי של היבואן המצהיר ויצירת זיקה בין הצהרה לבין זהות של יבואן או חברה

[95] ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

(ה) הממונה על התקינה רשאי לבטל את רישומו של יבואן הרשום במרשם (להלן – יבואן רשום) או להתלותו עד לקיום תנאים שיורה עליהם או לתקופה שיורה עליה, אם מצא כי התקיים אחד מאלה:

(1) הרישום בוצע על סמך מידע חלקי, שגוי או מטעה;

(2) היבואן הרשום, ואם הוא תאגיד – הוא או נושא משרה בו או אחד מהגורמים המנויים בסעיף קטן (ב)(2), הורשעו בעבירה הקשורה בעיסוקו כיבואן, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לדעת הממונה על התקינה להיכלל במרשם, או שהוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור, וזאת אף אם איננה עבירה המנויה בסעיף קטן (ב)(3);

(3) היבואן הרשום הפר הוראה מהוראות לפי פקודה זו או לפי חוק התקנים;

(4) היבואן הרשום או מי מטעמו סירב לשתף פעולה עם בירור חשד כי הטובין שיובאו על ידו אינם עומדים בדרישות התקן הרשמי החל עליהם;

(5) היבואן הרשום או אחד מהגורמים המנויים בסעיף קטן (ב)(2), נקבע כמפר אמון לפי סעיף 2א(ו) בשל הפרות שהוא ביצע, אשר הממונה על התקינה סבר כי מפאת מהותן, חומרתן או נסיבותיהן אין היבואן ראוי להיכלל במרשם;

(6) הוא שוכנע כי קיים חשש ממשי לפגיעה בבריאות הציבור או בבטיחותו או באיכות הסביבה.

(ו) לא יקבל הממונה על התקינה החלטה לפי סעיף קטן (ה)(1) עד (6) אלא לאחר שנתן ליבואן הרשום הזדמנות לטעון את טענותיו.

(ז) על אף האמור בסעיף קטן (ו), סבר הממונה על התקינה כי קיים צורך דחוף להתלות את הרישום בשל חשש ממשי לפגיעה מיידית בבריאות הציבור או בבטיחותו או באיכות הסביבה, רשאי הוא להתלות את הרישום לאלתר, בהחלטה מנומקת, ובלבד שייתן ליבואן הרשום הזדמנות לטעון את טענותיו בהקדם האפשרי לאחר ההתליה, ולא יאוחר מ־14 ימים ממועד ההחלטה.

דברי הסבר

בבעלותו, וייחוס אחריות למצהיר בשל הצהרתו. לפי המוצע הממונה על התקינה יהיה רשאי לבטל את רישומו של יבואן במרשם או להתלותו עד לקיום תנאים שיורה עליהם, בשורה של מצבים המפורטים בסעיף המוצע. יודגש כי ככל רשות מינהלית, גם הממונה נדרש להפעיל את סמכויותיו באופן שקול ומידתי. כך למשל, ייתכנו מקרים שבהם הטיפול ביבואן שהפר יהיה באמצעות משטר בדיקות מחמיר החל על "מפרי אמון", ייתכנו מקרים שבהם נוסף על כך יוטל עיצום כספי ויהיו מקרים שבהם עקב חומרת הדברים ינוהל הליך פלילי ואף יוחלט כי אין מנוס מלפעול להוצאת היבואן מן המרשם. עם זאת, יודגש כי התנהלות יבואן שאינו מגלה גילוי מלא של פרטים או פועל להסתרה של פרטים הנוגעים לו או לטובין שייבא – היא התנהלות חמורה.

(ח) (1) בוטל רישום של יבואן לפי סעיף זה, לא יהיה רשאי להגיש בקשה להירשם מחדש במרשם היבואנים אלא בתום תקופה שיקבע הממונה על התקינה שלא תעלה על 12 חודשים.

(2) הממונה על התקינה רשאי להחיל את מגבלת הרישום לפי פסקה (1) גם לגבי קרוב של יבואן כאמור באותה פסקה שהוא יחיד או להתנות את רישומו בתנאים.

(3) היה יבואן כאמור בפסקה (1) תאגיד, רשאי הממונה על התקינה להחיל את מגבלת הרישום לפי הפסקה האמורה גם לגבי בעל שליטה בתאגיד האמור, קרוב שלו, תאגידים שבשליטת התאגיד האמור וכן כל תאגיד בשליטת מי מאלה.

חובת רישום במרשם היבואנים

2ה. יבואן יירשם במרשם היבואנים לפני ייבוא טובין שייבואם על ידו טעון אישור עמידה בדרישות הממונה.

שחרור טובין מפיקוח רשות המכס

2ה. (א) (1) לא ישוחררו מפיקוח רשות המכס טובין שייבואם על ידי אותו יבואן טעון אישור עמידה בדרישות הממונה, אלא לאחר קבלת אישור עמידה בדרישות הממונה.

(2) לצורך קבלת אישור עמידה בדרישות הממונה, יגיש יבואן רשום בקשה שיצורפו לה אישור בדיקת מעבדה או הצהרה, הכול בהתאם להוראות לפי פקודה זו.

(3) אישור עמידה בדרישות הממונה יונפק לטובין העומדים בדרישות צו פיקוח ובהנחיות הממונה על התקינה לפי פקודה זו, ובלבד שלא ניתנה הוראה של הממונה על התקינה להימנע מהנפקתו של האישור; הממונה על התקינה רשאי להורות על אי־מתן אישור כאמור אם נוכח כי קיים חשש לפגיעה בשלום הציבור, בבריאותו או בבטיחותו או באיכות הסביבה.

דברי הסבר

לסעיף 2ד המוצע

על מי שמבקש לייבא טובין הכלולים בצו פיקוח שחל עליהם תקן רשמי, להירשם במרשם האמור בסעיף 2ג המוצע. יובהר כי חובה זו חלה על יבואנים המייבאים טובין המשתייכים לכל הקבוצות של הטובין (כיום החלוקה היא לארבע קבוצות). חלוקת הטובין לקבוצות נעשית על ידי הממונה בהתאם לסמכותו ומפורסמת באתר האינטרנט של משרד הכלכלה והתעשייה.

לסעיף 2ה המוצע

לצורך שחרור טובין מפיקוח רשות המכס, נדרש היבואן לעמוד בשורה של תנאים: חלקם תנאים שנקבעו על ידי רשויות מוסמכות או דרישות נוספות מכוח פקודת המכס והוראות כל דין – שהתיקון המוצע אינו משנה דבר ביחס אליהם, וחלקם תנאים שנקבעו על ידי שר הכלכלה והתעשייה ולפיהם נדרשה עד ערב התיקון המוצע קבלת "אישור ת"ר", בין על פי תצהיר המוגש ובין על פי בדיקות מעבדה. בכל הקשור למשטר הבדיקות החל בעניינם של טובין שחל עליהם תקן רשמי – מוצע לעגן את ההסדר הנוהג כיום, שלפיו רשות המכס רשאית, ככל שהדבר נוגע לדרישות החלות בעניין תקן רשמי, לשחרר טובין מפיקוחה לאחר קבלת "אישור עמידה בדרישות הממונה". אישור עמידה בדרישות הממונה יינתן לאחר שיגיש היבואן את המסמכים השונים הנדרשים: במקרים מסוימים – אישור בדיקת מעבדה, במקרים אחרים – הצהרה בצירוף מסמכים שונים ואף שילוב ביניהם. הממונה על התקינה

(4) אין בהוראות פסקה (1) כדי לגרוע מחובת קבלת אישור של רשות מוסמכת או גוף אחר לפי כל דין, טרם שחרור הטובין מפיקוח רשות המכס.

(ב) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א)(1), הממונה על התקינה רשאי לקבוע הנחיות לעניין שחרור טובין מפיקוח רשות המכס למחסני היבואן, על ידי מעבדת בדיקה, בטרם קיבל היבואן אישור עמידה בדרישות הממונה (להלן – אישור שחרור מותנה), בתנאים שיורה עליהם, ובכלל זה קבלת התחייבות בכתב של היבואן לקיום דרישות צו הפיקוח והנחיות הממונה על התקינה ובמקרים המתאימים קבלת ערובה לטובת אוצר המדינה להבטחת קיום הדרישות האמורות.

(2) נתנה מעבדת בדיקה אישור שחרור מותנה ומצאה כי לא קוימו כל התחייבויותיו של היבואן, תפעל המעבדה לפי הנחיות הממונה על התקינה ובכלל זה תדווח על כך באופן שהורה הממונה על התקינה.

(3) הממונה על התקינה רשאי למנוע או לעכב מתן אישור שחרור מותנה, אם נוכח כי קיים חשש לפגיעה בשלום הציבור, בריאותו או באיכות הסביבה.

(4) שר הכלכלה והתעשייה יקבע הוראות לעניין דרישת ערובה כתנאי למתן אישור שחרור מותנה, ובכלל זה הוראות בדבר סוג הערובה, תנאיה, סכומה וחילוטה.

דברי הסבר

רשאי במצבים מסוימים להורות על אי־מתן אישור שחרור מפיקוח רשות המכס, אם לדוגמה קיים בידו מידע כי היבואן מסר מידע שקרי ויש חשש כי אם ישוחררו הטובין מפיקוח רשות מכס תיגרם פגיעה בשלום הציבור, בבריאותו או בבטיחותו או באיכות הסביבה.

עוד מוצע לעגן לפי ההסדר הנוהג היום – הסדר המאפשר שחרור מותנה של טובין מפיקוח רשות המכס. בדרך זו, במצבים מסוימים, ושוב בשים לב ליחסי האמון הנבנים עם היבואן – מוצאים הטובין מפיקוח רשות המכס ועוברים למחסני היבואן (בין אם הם שלו ובין אם נשכרים על ידו לצורך אחסונם של הטובין) וזאת עד להשלמת הבדיקות ובמידת הצורך תיקון הליקויים ועוד בטרם ניתן לגביהם "אישור עמידה בדרישות הממונה". הסדר שחרור כאמור נעשה באמצעות קבלת התחייבות מהיבואן שלפיה הוא מתחייב להימנע מלבצע בטובין פעולות עוסק כלשהן, מתחייב להעמידם לבדיקה ולביקורת של מעבדת בדיקה וכיוצא באלה, הכול בהתאם להנחיות שיקבע הממונה, ונוסף על כך, במצבים מסוימים, עליו לצרף ערובה מתאימה להבטחת קיום הדרישות.

מעבדת בדיקה שמצאה כי היבואן לא קיים את התחייבויותיו (כמו לדוגמה במצב שבו לא כל הטובין נמצאו במעמד הביקורת במחסן או שהיבואן הפריע לפעולת המעבדה בעת שבאה לבצע נטילת דוגמאות לפי הנחיות הממונה) – חייבת להעביר דיווח על כך לממונה. גם בעניין זה רשאי הממונה לעכב או למנוע מתן אישור שחרור מותנה, אם סבר כי קיים חשש לפגיעה בשלום הציבור, בבריאותו או בבטיחותו או באיכות הסביבה.

בכל הקשור לקבלת ערובה להבטחת ההתחייבויות הנלוות לשחרור מותנה, שר הכלכלה והתעשייה נדרש לקבוע תקנות שיסדירו את הסוגיה, ובכלל זה הוראות לעניין סוג הערבות (ערבות בנקאית, ערבות חברת ביטוח וכד'), תנאי הערבות, הוראות לעניין קביעת סכומה והוראות הנוגעות לחילוטה.

יובהר כי הערבות היא לטובת המדינה ותחולט על ידי המדינה במקרה הצורך ובהתאם לתנאי שייקבעו כאמור, לטובת המדינה.

הצהרה

12. נקבעה בצו פיקוח או בהנחיות הממונה על התקינה, לגבי טובין מיובאים, חובה להגיש הצהרה לממונה על התקינה לצורך קבלת אישור עמידה בדרישות הממונה, יגיש היבואן הרשום לממונה על התקינה או למי שהוא הסמיכו לכך את ההצהרה וכל מסמך אחר שנדרש לפי הנחיות הממונה על התקינה.

אישור בדיקת מעבדה

12ז. (א) נקבעה בצו פיקוח או בהנחיות הממונה על התקינה, לגבי טובין מיובאים, חובה להגיש אישור בדיקת מעבדה לצורך קבלת אישור עמידה בדרישות הממונה, יגיש היבואן הרשום למעבדת בדיקה בקשה לקבלת אישור בדיקת מעבדה, בצירוף כל המסמכים הנדרשים, בהתאם להנחיות הממונה על התקינה.

(ב) לצורך מתן אישור בדיקת מעבדה כאמור בסעיף קטן (א), תבצע מעבדת בדיקה בדיקות בהתאם להנחיות הממונה על התקינה, ותרשום במאגר המידע לפי סעיף 12יג את כל אלה: המידע בנוגע לממצאי הבדיקות שערכה, פרטי היבואן הרשום, פרטי הטובין, התקן הרשמי שחל על הטובין שנבדקו, הנחיות הממונה על התקינה שלפיהן פעלה ביחס לטובין וביצעה את הבדיקה, שם היצרן, ארץ הייצור וכל פרט אחר שהממונה על התקינה הורה לרשום במאגר המידע; חל שינוי בפרטים שרשמה מעבדת בדיקה במאגר המידע כאמור, תרשום המעבדה במאגר המידע את הפרטים שהשתנו בלא שיהוי.

(ג) (1) מעבדת בדיקה לא תבצע בדיקה לצורך מתן אישור משלוח, אלא אם כן היא ביצעה את הבדיקה לצורך מתן אישור הדגם לגבי אותם טובין.

דברי הסבר

לסעיף 12 המוצע

מקום שבו נקבעה בצו הפיקוח חובה להגיש הצהרה לממונה על התקינה לצורך קבלת אישור עמידה בדרישות הממונה – נדרש היבואן הרשום להגישה לממונה על התקינה או למי שהוא הסמיך לכך, בצירוף כל מסמך אחר הנדרש לפי ההנחיות. כך למשל, נכון למועד זה, מסתייע הממונה על התקינה בעובדי מכון התקנים לצורך בדיקת התצהירים. ככל שהממונה על התקינה יהיה מעוניין בהמשך הסתייעות זו, יידרש היבואן להגיש את המסמכים לגורם כאמור. הגשת הבקשה כמפורט בסעיפים 12 או 12ז המוצעים – תיעשה באמצעות מערכת ממחושבת אשר יש לה ממשק אל מערכות המחשוב של רשות המכס.

לסעיף 12ז המוצע

במקום שבו לפי צו הפיקוח או לפי הנחיות הממונה קיימת חובה להגשת אישור בדיקת מעבדה כתנאי לקבלת אישור עמידה בדרישות הממונה – נדרש היבואן להגיש את הבקשה, באמצעות המערכת הממוחשבת, בצירוף כל המסמכים הנדרשים בהתאם להנחיות הממונה על התקינה. יודגש כי היבואן אינו נדרש להגיש שתי בקשות נפרדות (אחת לממונה לפי סעיף 12ה המוצע ואחת למעבדה לפי סעיף 12ז המוצע). תהליך הגשת הבקשה ייעשה באופן דומה לתהליך המבוצע כיום – בקשתו של היבואן, המועברת למעבדה שאותה יבחר היבואן לביצוע הבדיקה, תועבר במקביל גם לממונה. לאחר שיוזן אישור המעבדה על ידי המעבדה למערכת הממוחשבת, יינתן אישור הממונה באמצעות המערכת הממוחשבת. ככלל, אישור זה יופק באמצעות המערכת אלא אם כן סבר הממונה כי מתקיימות נסיבות המצדיקות את אי־נתינתו.

מעבדת הבדיקה (מעבדה מוכרת או מעבדה הפועלת במכון התקנים) נדרשת לבצע את בדיקתה לפי ההנחיות שיורה עליהן הממונה. מעבדת הבדיקה נדרשת להזין את המידע הנוגע לבדיקות שביצעה למאגר המידע המתנהל לפי סעיף 12יג המוצע, בהתאם לרמת פירוט שיורה עליה הממונה.

(2) על אף האמור בפסקה (1), רשאית מעבדת בדיקה לבצע בדיקה לצורך מתן אישור משלוח אף אם לא ביצעה את הבדיקה לצורך מתן אישור הדגם כאמור, אם יש לה הסכם שיתוף פעולה עם מעבדת בדיקה אחרת שנתנה את אישור הדגם.

(ד) הממונה על התקינה יקבע בהנחיותיו הוראות מפורטות לעניין הבדיקות הנדרשות לצורך קביעת התאמת טובין מיובאים לתקן רשמי ועמידה בהוראות הממונה על התקינה, ובכלל זה הבדיקות הנדרשות לצורך מתן אישור דגם ואישור משלוח; לשם גיבוש הנחיות כאמור יהיה רשאי הממונה על התקינה להתייעץ עם –

(1) מכון התקנים;

(2) מעבדות מוכרות;

(3) איגוד לשכות המסחר;

(4) נשיאות הארגונים העסקיים.

ביטול, עיכוב, התלייה או התניה של אישור בדיקת מעבדה

2ח. (א) הממונה על התקינה רשאי להורות למעבדת בדיקה לבטל אישור בדיקת מעבדה שנתנה, לעכב את נתינתו, להתלותו או להתנותו בתנאים, לאחר שנתן ליבואן הרשום הזדמנות סבירה לטעון את טענותיו, אם מצא כי מתקיים אחד או יותר מאלה:

דברי הסבר

בדיקת מעבדה לצורך מתן אישור משלוח תבוצע רק בידי מעבדה שביצעה את הבדיקה לצורך מתן אישור הדגם. יש כמה טעמים להגבלה זו, בין השאר, במטרה להבטיח את אמינות הבדיקה של המשלוח והתאמה מלאה לדגם, האחריות המקצועית השלובה של בודק הדגם ובודק המשלוח ואף יכול שיהיו במקרים מסוימים טעמים של סודיות מסחרית. אם משלוח אחד כלל סוגים שונים של טובין מדגמים שונים – הרי שרשאי היבואן לפצל את הבדיקה בין מעבדות בדיקה שונות, ובלבד כי יישמר העיקרון שמעבדת הבדיקה שנתנה את אישור הדגם היא אשר תבצע את בדיקת המשלוח.

אין באמור בסעיף זה כדי לכבול באופן מוחלט יבואן למעבדה מסוימת אשר ביצעה בעבר את הבדיקה לצורך אישור הדגם. החריג לאיסור זה הוא באותם מצבים שבהם קיים הסכם שיתוף פעולה בין המעבדה שביצעה את בדיקת הדגם ונתנה את אישורה, לבין המעבדה המבצעת את בדיקת המשלוח. במסגרת הסכם שיתוף פעולה כאמור, באחריות כל אחת מהמעבדות להסדיר את היבטי שיתוף המידע ביניהן, האחריות המקצועית וכל האמור לעיל. יובהר כי גם בעניין זה רשאי הממונה על התקינה לקבוע בהנחיותיו הוראות ביחס לאופן התנהלות המעבדות.

על פי המצב הקיים ערב התיקון המוצע פועלות מעבדות מכון התקנים על פי שני מסמכים עיקריים: האחד, נוהל 401 האמור – שהוא נוהל כללי החל לגבי כל סוגי התקנים, ובו, בין השאר, מפורטים הסוגים השונים של הבדיקות, מסלולי הבדיקה השונים של היבואנים וכיוצא באלה. השני – "נספחי ש'" – שכאמור לעיל הם מסמכים פרטניים, והם נקבעים ביחס לכל תקן ותקן וקובעים מהן הבדיקות הנדרשות ביחס לאותם טובין מיובאים. במסגרת התיקון המוצע, באחריות הממונה על התקינה יהיה לקבוע את ההנחיות השונות בשני הרבדים. לגבי "נספחי ש'" – קובע סעיף 2ז(ד) המוצע כי לשם גיבוש ההנחיות הפרטניות לגבי הבדיקות הנדרשות לגבי כל תקן רשמי, יהיה הממונה רשאי לקיים הליך היוועצות עם השחקנים הרלוונטיים בתחום – מכון התקנים, מעבדות מוכרות, איגוד לשכות המסחר ונשיאות הארגונים העסקיים.

לסעיף 2ח המוצע

סעיף זה קובע את סמכותו של הממונה על התקינה לבטל אישור בדיקת מעבדה שנתנה מעבדת בדיקה או להתנותו בתנאים, וזאת בהתקיים הנסיבות המנויות בסעיף: האישור ניתן על יסוד מידע כוזב, שגוי או מטעה שאילו היה מונח לפני נותן האישור במועד מתן האישור – לא היה ניתן האישור לכתחילה, או אם התעורר חשד כי היבואן הפר תנאי מתנאי האישור או הוראה מהוראות הפקודה או חיקוק אחר. בנוסף נקבעת סמכותו של הממונה לבטל באופן מיידי אישור, עוד בטרם ניתנה זכות טיעון ליבואן, בנסיבות שבהן קיים חשש ממשי לפגיעה מיידית בבריאות הציבור, בבטיחותו או באיכות הסביבה. במקרה

(1) האישור ניתן על בסיס מידע כוזב, חלקי, שגוי או מטעה ואילו היה המידע הנכון והמלא לפני נותן האישור במועד מתן האישור, לא היה ניתן האישור;

(2) התעורר חשד לגבי מהימנות האישור, לרבות בשל הפרת תנאי מתנאי האישור או הוראה מההוראות לפי פקודה זו או חיקוק אחר בידי היבואן מקבל האישור.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), סבר הממונה על התקינה כי יש צורך דחוף לבטל אישור בדיקת מעבדה, לעכב את נתינתו, להתלותו או להתנותו בתנאים, בשל חשש ממשי לפגיעה מיידית בבריאות הציבור, בבטיחותו או באיכות הסביבה, רשאי הוא לתת למעבדת בדיקה הוראה כאמור בסעיף קטן (א) גם בלי שנתן ליבואן הרשום הזדמנות לטעון את טענותיו, ובלבד שייתן לו הזדמנות כאמור בהקדם האפשרי לאחר מתן ההוראה.

(ג) הורה הממונה על התקינה על ביטול אישור בדיקת מעבדה, התלייתו או התנייתו לפי סעיף זה, יודיע על כך לרשות המכס.

מתן הוראות פרטניות למעבדת בדיקה

2ט. הממונה על התקינה רשאי לתת למעבדת בדיקה הוראות מיוחדות לעניין ביצוע בדיקות מסוימות, בדיקות של טובין מסוימים או בדיקות בעבור יבואן מסוים, ובכלל זה להורות על –

(1) אופן ביצוע הבדיקות, נטילת דוגמאות ומסירתן לבדיקת מעבדה, ובכלל זאת מעבדה אחרת, בארץ או מחוצה לה, או שמירתן לתקופה שיורה או לנהוג בהן בדרך אחרת;

(2) בדיקה מלאה של התאמה לדרישות תקן רשמי החל על הטובין, בדיקה נוספת, בדיקה חלקית, בדיקה חוזרת, בדיקה משלימה או בדיקה יזומה, והכול במעבדת הבדיקה או במעבדה אחרת, בארץ או מחוצה לה;

(3) מקום ביצוע הבדיקות.

הכרה במעבדות

2י. (א) הממונה על התקינה רשאי לתת למעבדה שאישר בהתאם להוראות סעיף 12(א) לחוק התקנים, הכרה לביצוע בדיקות התאמה של טובין מיובאים לתקן רשמי לפי פקודה זו, ובלבד שמצא שהמעבדה ערוכה לקיים את ההוראות לפי חוק זה, לרבות הוראות הממונה על התקינה, ובכלל זה לעניין חיבור למאגר המידע.

דברי הסבר

של ביטול אישור נדרש הממונה ליידע אף את רשות המכס בדבר החלטתו.

לסעיף 2ט המוצע

סעיף זה קובע את סמכותו של הממונה לתת למעבדת בדיקה גם הוראות פרטניות בשורה של עניינים המפורטים בסעיף, וזאת מעבר לסמכות הכללית שניתנה לו לתת הנחיות לגבי אופן עבודת המעבדות.

לסעיף 2י המוצע

סעיף זה קובע את סמכותו של הממונה על התקינה לתת הכרה למעבדה לצורך ביצע בדיקות התאמה של טובין

(ב) שר הכלכלה והתעשייה רשאי, על פי המלצת הממונה על התקינה –

(1) לקבוע הוראות לעניין מתן הכרה לפי סעיף קטן (א), ובכלל זה תנאים נוספים להכרה כאמור;

(2) בהסכמת שר האוצר, לקבוע תנאים נוספים למתן הכרה לפי סעיף קטן (א), לעניין סל בדיקות תקנים נדרש לגבי סוג טובין מסוים או חיוב המעבדה בביצוע בדיקות בתחומי פעולה מסוימים לשם מתן מענה לצורכי המשק הישראלי.

(ג) הממונה על התקינה רשאי להתלות הכרה במעבדה כאמור בסעיף קטן (א), לקבוע בה תנאים, לבטל אותה או לסרב לחדשה, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 12(א1) לחוק התקנים, בשינויים המחויבים.

(ד) החליט הממונה על התקינה להתלות הכרה במעבדה, לקבוע בה תנאים, לבטל אותה או לסרב לחדשה, לפי סעיף קטן (ג), יודיע על כך לרשות המכס.

דין עובדים, מנהלים, נושאי משרה ובודקים במעבדה מוכרת

2יא. דינם של עובדים, מנהלים, נושאי משרה ובודקים במעבדה מוכרת, לעניין תפקידם לפי פקודה זו, כדין עובדי המדינה לעניין חיקוקים אלה:

(1) חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ם–1979[96];

(2) חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט–1969[97];

דברי הסבר

מיובאים לתקן רשמי לפי פקודה זו. ההכרה תינתן למעבדה שהיא מעבדה מאושרת לפי סעיף 12 לחוק התקנים ואשר עומדת בדרישות נוספות, ובכלל זה יכולת להתחבר למאגר המידע. מאגר המידע הוא כלי עבודה הכרחי לצורך ביצוע פעילות המעבדה ושחרור הטובין מפיקוח רשות המכס. מאגר זה כולל ממשק למערכת מסלו"ל של המכס (שהיא מערכת סטטוס לרישיונות ואישורים ליבואן, שמקשרת בין יבואנים, עמילי מכס, רשויות ממשלתיות ורשות המכס) וכולל גם מידע בדבר ההיסטוריה של היבואן ושל הטובין השונים, המשפיע על סוג הבדיקה הנדרשת והיקפה, ועל ההחלטה אם ניתן לאפשר שחרור מותנה ועוד.

נוסף על כך רשאי שר הכלכלה והתעשייה, בהמלצת הממונה על התקינה, לקבוע דרישות נוספות לעניין מתן הכרה. לגבי דרישות הנוגעות לחיוב מעבדה לבצע סל בדיקות מסוים, יהיו טעונות התקנות האמורות גם הסכמה של שר האוצר. כך לגבי טובין מסוימים ייתכן כי יש צורך בשורה של בדיקות מתחומים שונים, לדוגמה בדיקות כימיה ובדיקות חשמל וייתכן למשל שתיקבע חובה על מעבדה לבצע בדיקות בכמה תחומים במטרה לייצר תנאי תחרות הוגנים בין מעבדות מכון התקנים למעבדות מוכרות למשל.

הממונה רשאי לבטל או להתלות הכרה במעבדה, להתנותה בתנאים או לבטלה, בהתקיים הנסיבות המנויות בסעיף 12(א1) המוצע לחוק התקנים, בשינויים המחויבים. מובן כי משהוסר אישור לפי סעיף 12(א1) לחוק התקנים למעבדה מאושרת, ממילא נשמט גם הבסיס להמשך היותה מעבדה מוכרת.

לסעיף 2יא המוצע

סעיף זה מחיל דינים שונים על עובדי מעבדה מוכרת. פעולת עובדי המעבדה המוכרת נעשית מכוח תפקיד מיוחד שניתן להם לפי פקודה זו, אשר נעשתה עד היום על ידי תאגיד שהוקם לפי דין, בעל מעמד מיוחד בתחום התקינה, שהוא גוף הנתון לביקורת מבקר המדינה, וחלות עליו חובות שונות מתחום המשפט הציבורי. כניסתם של גופים פרטיים לתחום הבדיקה מצריכה התייחסות מיוחדת וההגבלות הנכללות לפי ההסדר המוצע נועדו להבטיח התנהלות תקינה, ומתוך כוונה, בין השאר, למנוע מצבים בהם יוטה שיקול דעת הבודק עקב הצעת מתנה או טובת הנאה.

[96] ס"ח התש"ם, עמ' 2.

[97] ס"ח התשכ"ט, עמ' 144.

(3) חוק העונשין, לעניין ההוראות הנוגעות לעובדי הציבור.

חובות יבואנים רשומים

2יב. (א) על יבואן רשום יחולו החובות המנויות להלן, נוסף על החובות המוטלות עליו לפי חוק התקנים:

(1) יבואן רשום ישמור את הפרטים והמסמכים המנויים בתוספת, לגבי כל משלוח של טובין, לתקופה שלא תפחת משבע שנים ממועד השחרור של המשלוח האחרון של טובין מאותו הדגם;

(2) יבואן רשום ישמור, לתקופה שלא תפחת משבע שנים, את רשימת העוסקים שאליהם העביר את הטובין ישירות;

(3) יבואן רשום יאפשר למעבדת בדיקה שעמה התקשר לצורך קבלת אישור בדיקת מעבדה, לבצע כל פעולה נדרשת לצורך מתן האישור ובחינה של קיום התחייבויותיו בהתאם לאישור שחרור מותנה, ובכלל זה לאפשר למעבדת הבדיקה להיכנס לחצרים שבהם מאוחסנים הטובין, וליטול מסמכים ודוגמאות הנחוצים לצורך ביצוע הבדיקה בהתאם להנחיות הממונה על התקינה;

(4) משהתחיל יבואן בביצוע בדיקה של טובין מסוים במשלוח מסוים לצורך אישור המשלוח אצל מעבדת בדיקה אחת, לא יהיה רשאי להמשיך את ביצועה של הבדיקה של הטובין האמור במשלוח האמור או להתחיל את ביצוע הבדיקה האמורה מחדש אצל מעבדת בדיקה אחרת, למעט בנסיבות חריגות אשר יאושרו על ידי הממונה על התקינה מראש ובכתב.

(ב) בלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א), אין בקבלת אישור עמידה בדרישות הממונה לפי פקודה זו כדי לגרוע מאחריותו של יבואן לעמוד בכל דרישות התקן הרשמי החל על הטובין ובהוראות כל דין בנוגע לטובין, לרבות לפי סעיף 9(א) ו־(א2)(1) לחוק התקנים.

דברי הסבר

לסעיף 2יב המוצע

לסעיף קטן (א)

סעיף זה קובע את החובות השונות החלות על יבואן רשום, ונוסף על החובות החלות עליו לפי חוק התקנים: חובת שמירת מסמכים הבאה ככלי משלים לחובה הקבועה בחוק התקנים שמטרתה להבטיח יכולת עקיבות, תיעוד רשימת העוסקים שאליהם הועברו הטובין, חובת היבואן לאפשר למעבדת בדיקה לבצע את המוטל עליה לצורך בחינה של קיום התחייבויותיו בהתאם לאישור שחרור מותנה, חובת היבואן שלא לעבור ממעבדת בדיקה אחת לאחרת במהלך בדיקה של אותו משלוח – סעיף זה בעל חשיבות מיוחדת ונועד להבטיח את מהימנות תוצאות הבדיקה.

לסעיף קטן (ב)

סעיף זה נועד לחדד אבחנה חשובה ביותר – משטר הבדיקות החל על טובין מיובאים אינו מחייב בדיקה של כל פריט ופריט של טובין מאותו דגם, אלא מהווה בדיקה מדגמית בלבד ובחלק מהמצבים, כמו למשל כאשר נקבע כי די בהצהרה, אף לא נעשית כל בדיקה של מעבדת בדיקה לטובין והטובין יגיעו לשווקים בהסתמך על הצהרותיו של היבואן, הגם שמדובר בטובין שיש בהם סיכון, ולכן נכללו לכתחילה בצו הפיקוח. דווקא בשל כך יש חשיבות לחידוד והדגשה כי העובדה כי גם מקום שניתן אישור עמידה בדרישות הממונה, אין בכך כדי לגרוע או כדי להפחית את אחריותו של היבואן לכך כי על הטובין כולם, כל פריט

מאגר המידע

2יג. (א) הממונה על התקינה ינהל מאגר מידע שיכלול מידע בדבר פניות יבואנים רשומים למעבדות בדיקה לצורך ביצוע בדיקות לשם קבלת אישורי בדיקת מעבדה, לרבות רישום תוצאות הבדיקות, מועד קיומן של הבדיקות, העתקי אישורי בדיקות המעבדה שניתנו, וכל פרט זיהוי אחר הנוגע לטובין שנבדקו, הנדרש לפי הוראות פקודה זו (בפקודה זו – מאגר המידע).

(ב) הממונה על התקינה רשאי, בכפוף להוראות כל דין, לקבוע הסדרים לעניין המורשים לעיין במאגר המידע או להזין אליו מידע, היקף ההרשאה והגבלות על היקף העיון או הזנת המידע, ורשאי הוא לקבוע הסדרי עיון שונים לרשות המכס, למכון התקנים, למעבדות מוכרות וליבואנים רשומים.

(ג) מי שהגיע אליו מידע ממאגר המידע בלא הרשאה מתאימה או בניגוד להוראות לפי פקודה זו, ידווח על כך לממונה על התקינה באופן מיידי, לא יגלה אותו לאחר ולא יעשה בו כל שימוש אלא באישור מראש ובכתב של הממונה על התקינה.

(ד) הממונה על התקינה רשאי להורות למכון התקנים להפעיל את מאגר המידע כאמור בסעיף קטן (א); הורה הממונה על התקינה כאמור –

(1) יפעיל מכון התקנים את מאגר המידע בהתאם להוראות שהורה הממונה על התקינה, ובכלל זה בעניינים אלה:

דברי הסבר

ופריט, לעמוד בכל דרישות התקן הרשמי החל עליהם, ובכלל זה החובות המפורטות בסעיף 9(א) לחוק התקנים כנוסחו ערב תחילת התיקון המוצע וסעיף 12(א2)(1) בחוק התקנים כנוסחו המוצע.

לסעיף 2יג המוצע

סעיף זה קובע את אחריות הממונה על התקינה לנהל מאגר מידע, אשר יכלול את פניות היבואנים הרשומים למעבדות הבדיקה השונות לשם קבלת אישורי בדיקת מעבדה. המידע שבמאגר יכלול לא רק את האישורים עצמם אלא גם רישום של תוצאות הבדיקות השונות, העתקי אישורים שניתנו וכל פרט אחר, כפי שיורה הממונה על התקינה.

הממונה על התקינה יקבע את ההסדרים מפורטים הנוגעים לעיון במידע שבמאגר בידי הגורמים השונים. כך למשל – יש חשיבות ליצירת הפרדה בין מידע המוזן על ידי מעבדות מכון התקנים למידע שבו מטפל המכון מטעמו של הממונה על התקינה, וכן הפרדה של מידע שהוא בגדר סוד מסחרי אשר לא יהיה פתוח בין כל מעבדות הבדיקה, מידע שיש חשיבות כי המכס יוכל לקבלו וכיוצא באלה. מובהר כי ההסדרים שייקבעו על ידי הממונה יהיו בכפוף להוראות כל דין, לרבות חוק עוולות מסחריות, התשנ"ט–1999.

הממונה על התקינה רשאי להורות למכון התקנים לנהל את מאגר המידע בעבורו, כפי שקורה כיום שמאגר המידע מנוהל על ידי מכון התקנים, ולכן הממונה יהיה רשאי לתת למכון התקנים הוראות שונות לרבות לעניין דרכי אבטחת המידע, תחזוקת המאגר וכיוצא באלה.

מכון התקנים, אם אכן ימשיך להפעיל את המאגר, יידרש לפעול לפי הנחיות הממונה, כך למשל לא יסרב המכון לבצע רישום של מידע הנוגע למעבדה מוכרת ואף לא יעכב רישום בנסיבות לא מוצדקות. יש לזכור כי מעבדות מוכרות הן בגדר מתחרה למעבדות המכון בתחום בדיקות היבוא ולכן יש חשיבות להבטחת התנהלות הוגנת. לעניין ההיבטים הכספיים הקשורים למאגר, משרד האוצר ומשרד הכלכלה והתעשייה מקיימים הידברות עם מכון התקנים לצורך הסדרתם.

(א) הנחיות והרשאות בדבר בעלי גישה למאגר לצורך עיון בו או לצורך הזנת נתונים, סוגי הנתונים שיוזנו למאגר המידע, פרקי הזמן להזנת מידע למאגר ולהעברתו מהמאגר לגורמים המורשים לכך, והיקף העיון במידע;

(ב) תחזוקת המערכת הטכנולוגית שתשמש את מאגר המידע, ודרכי אבטחת המידע הכלול בה;

(ג) הבטחת נגישות המידע לבעלי הרשאה, ולמי שנתונה לו זכות לעיין באותו מידע;

(2) המכון לא יסרב לבקשת רישום מידע של מעבדה מוכרת, לשם מילוי תפקידיה של המעבדה המוכרת לפי דין;

(3) המכון לא יגלה מידע ממאגר המידע ולא יעשה בו כל שימוש אלא בהתאם להוראות לפי פקודה זו.

(ה) הממונה על התקינה רשאי לתת הרשאה לעובד משרד הכלכלה והתעשייה שהוא הסמיכו לכך, לשם ביצוע בקרה על קיום ההוראות שהורה עליהן לפי סעיף קטן (ד)(1).

סמכויות פיקוח

2יד. לשם פיקוח על הסדרת יבוא טובין לפי הוראות סעיפים 2א עד 2יג, ובכלל זה פיקוח על מעבדות מוכרות, יהיו נתונות לממונה על התקינה ולמפקח שהוא עובד משרד הכלכלה והתעשייה שמונה לפי סעיף 10(א1) לחוק התקנים, כל הסמכויות המנויות בסעיף 10(ב) ו־(ב1) לחוק האמור, בשינויים המחויבים.

סמכויות הממונה על התקינה לדרוש מידע ומסמכים

2טו. הממונה על התקינה רשאי לדרוש מיבואן רשום או ממעבדת בדיקה למסור לו, במועד, במתכונת ובאופן שיורה, כל מידע הדרוש לו לשם הפעלת סמכויותיו לפי חוק זה או כדי להקל על ביצועו.

אי־תחולה לעניין רשויות מוסמכות

2טז. (א) הוראות סעיפים 2ג עד 2טו יחולו לעניין אישור עמידה בדרישות הממונה בלבד, ואין בהן –

דברי הסבר

לסעיף 2יד המוצע

מטרת סעיף זה היא להרחיב את סמכויות הפיקוח הנתונות לממונה על התקינה לפי חוק התקנים, גם ביחס לפיקוח על פעולתן של מעבדות מוכרות. יובהר כי נטילת דוגמאות על ידי מפקחים לפני השחרור מפיקוח המכס תיעשה באישור ובתיאום עם רשות המכס.

יצוין כי בין הממונה על התקינה לבין רשות המכס ייקבעו נוהלי עבודה המסדירים את חלוקת העבודה ביניהם, לרבות הוראות שיסדירו את אופן השימוש בסמכות הכניסה לתחום הפיקוח של רשות המכס, הנתונה כיום למפקחים שמונו לפי חוק התקנים, ויפעלו גם לעניין הסעיפים החדשים המתווספים לפקודת היבוא והיצוא, ובפרט לעניין התיאום והאישורים הנדרשים ממנהל רשות המכס בטרם הפעלת סמכותם.

לסעיף 2טו המוצע

נוסף על סמכויות הפיקוח הנתונות לממונה על התקינה ולמפקחים שמונו על ידו, ניתנת במסגרת הסעיף המוצע סמכות רחבה יותר לדרוש ממעבדת בדיקה ומיבואן רשום כל מידע נוסף הדרוש לו לשם הפעלת סמכויותיו לפי חוק זה או כדי להקל על ביצועו. כך למשל רשאי הממונה על התקינה לדרוש מהגורמים האמורים מידע הנדרש לו לצורך גיבוש הנחיותיו או מידע הדרוש לו לצורך קביעת מדיניות מסוימת.

לסעיף 2טז המוצע

מטרת סעיף זה לחדד ולהבהיר כי ההסדרים המוצעים במסגרת התיקון המוצע, אינם באים לגרוע או לשנות מסמכויות רשויות מוסמכות אחרות לפי הפקודה ובכלל

(1) כדי לגרוע או לשנות מסמכויות כל רשות מוסמכת לפי פקודה זו או כדי להקנות לה סמכות נוספת;

(2) כדי לגרוע מסמכויות לפי פקודת המכס.

(ב) בלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א), סעיפים 2ג עד 2טו לא יחולו ביחס לייבוא טובין שהם מזון כהגדרתו בחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו–2015[98].";

(5) בסעיף 8 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "פקיד מכס רשאי" יבוא "פקיד מכס או רשות מוסמכת רשאים";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "דרש פקיד המכס" יבוא "דרשו פקיד המכס או הרשות המוסמכת" ובמקום "רשאי הוא" יבוא "רשאי פקיד המכס";

(6) אחרי סעיף 14 יבוא:

"עיצום כספי

14א. (א) הפר יבואן הוראה מהוראות לפי פקודה זו, כמפורט להלן, רשאי הממונה על התקינה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות סעיפים 14א עד 14י, בסכום של 5,000 שקלים חדשים, ואם הוא תאגיד – בסכום של 15,000 שקלים חדשים:

דברי הסבר

זה אינם באים לגרוע מסמכויות הנתונות לרשות המכס לפי פקודת המכס. דגש מיוחד ניתן לעניין טובין שהם מזון, שלגביהם חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו–2016 (בפרק זה – חוק המזון), כולל כבר התייחסות מיוחדת ואין בכוונת התיקון המוצע, שהוא בבחינת הסדר מאוחר, כדי לגרוע או לשנות מן ההסדר שבחוק המזון.

לפסקה (5)

מוצע להרחיב את הסמכות הנתונה כיום לפקיד המכס, גם לרשות מוסמכת, לדרוש ראיות מספיקות שהטובין עומדים בדרישות החוק.

לפסקה (6)

מוצע להסמיך את הממונה על התקינה להטיל עיצום כספי על יבואן רשום ועל מעבדה מוכרת שהפרו הוראה מההוראות החלות עליהם לפי התיקון המוצע, תוך התאמת הוראות הסעיפים המוצעים למקובל כיום בחקיקה בנוגע להטלת עיצומים כספיים על ידי רשות מינהלית.

בין השאר, יוטל עיצום כספי אם הפר יבואן את תנאי ההתחייבות שנתן ביחס לטובין שניתן לגביהם אישור שחרור מותנה, אם מסר את הטובין שבאותו משלוח לבדיקה של יותר ממעבדה אחת, אם ייבא טובין הכלולים בצו פיקוח בלי שנרשם במרשם היבואנים, או אם לצורך קבלת אישור הממונה על התקינה מסר פרטים לא נכונים לעניין טובין שייבא, ובכלל זה במסגרת הצהרה שאותה מסר.

כמו כן יוטל עיצום כספי במקרה של הפרת הוראות הפקודה על ידי מעבדה מוכרת, לרבות אם נתנה אישור שחרור מותנה שלא בהתאם להנחיות הממונה על התקינה, אם לא דיווחה על הפרת תנאי ההתחייבות של יבואן שנודע לה עליה, אם ביצעה בדיקת משלוח בלי שביצעה את בדיקת הדגם לאותם טובין ובלי שיש לה הסכם שיתוף פעולה עם מעבדה אחרת או אם הפרה את ההנחיות שניתנו לה על ידי הממונה על התקינה.

העיצום הכספי הוא אמצעי רגולטורי יעיל ומהיר שמטרתו העיקרית היא אכיפת קיום ההוראות החוקיות והחזרת המפוקח למשטר ציות. לנוכח העובדה שמדובר בהליך מינהלי, עשויה יעילותו ומהירותו לשמש גורם מרתיע ולהביא להקטנת השכיחות של הפרת החובות שבשל הפרתן הוא מוטל.

יוסבר כי הקביעה לעניין סמכותו של הממונה להטיל עיצום כספי מכוח הפקודה היא נוסף על הסמכויות הנתונות לו בחוק התקנים, לרבות הסמכות להטיל עיצומים כספיים, כאשר הסמכות מכוח הפקודה היא לעניין הפרות על הוראות שמוצע להוסיפן לפקודה ונוגעות לחובות יבואנים וחובות מעבדות מוכרות אשר מעוגנות בפקודה.

עיצום כספי לפי התיקון המוצע מוטל על הפרות שקל, פשוט וברור להיווכח בקיומן והטלתו אינה מחייבת בירור עובדתי מורכב. הטלת עיצום כספי גם נבדלת מהטלת סנקציה פלילית בכך שאינה מלווה בקלון החברתי שכרוכה בו ההרשעה בפלילים ואינה גוררת אחריה רישום.

לסעיף 14א המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע להסמיך את הממונה על התקינה להטיל עיצום כספי על יבואן בסכום של 5,000 שקלים חדשים ליחיד

[98] ס"ח התשע"ו, עמ' 90.

(1) לא דיווח לממונה על התקינה על שינוי בפרטים או במסמכים שמסר, בניגוד להוראות סעיף 2ג(ד);

(2) לא שמר פרטים או מסמכים, בניגוד להוראות סעיף 2יב(א)(1) או (2).

(ב) הפר יבואן הוראה מהוראות לפי פקודה זו, כמפורט להלן, רשאי הממונה על התקינה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות סעיפים 14א עד 14ו, בסכום של 10,000 שקלים חדשים, ואם הוא תאגיד – בסכום של 25,000 שקלים חדשים:

(1) מסר לממונה על התקינה או למעבדת בדיקה פרטים לא נכונים לעניין טובין שייבא, לצורך עמידה בדרישות הממונה על התקינה כפי שנקבעו באישור המותנה או לצורך קבלת האישור כאמור מן הממונה על התקינה, באחד מאלה:

(א) במסמך או בפרט שמסר במצורף לבקשה לקבלת אישור עמידה בדרישות הממונה לפי סעיפים 2ה(א)(2) ו־2ז(א);

(ב) במסמך או בפרט שמסר במצורף להצהרה לפי סעיפים 2ה(א)(2) ו־2ו;

(2) מסר מידע לא נכון בהצהרה שמסר לפי סעיף 2ג(ב) או במסמכים ופרטים שמסר לפי סעיף 2ג(ב), (ג) או (ד);

(3) ייבא טובין שיבואם על ידו טעון אישור עמידה בדרישות הממונה בלי שנרשם במרשם היבואנים, בניגוד להוראות סעיף 2ד;

(4) הפר תנאי מהתנאים לקבלת אישור שחרור מותנה שנקבעו לפי סעיף 2ה(ב);

(5) מסר טובין מסוים במשלוח מסוים לבדיקה של יותר ממעבדת בדיקה אחת, בניגוד להוראות סעיף 2יב(א)(4).

(ג) הפרה מעבדה מוכרת הוראה מהוראות לפי פקודה זו, כמפורט להלן, רשאי הממונה על התקינה להטיל עליה עיצום כספי לפי הוראות סעיפים 14א עד 14ו, בסכום של 50,000 שקלים חדשים:

דברי הסבר

ו־15,000 שקלים חדשים לתאגיד, אם הפר הוראה מההוראות המפורטות בסעיף קטן זה, העוסק בהפרות במדרג הנמוך יותר.

לסעיף קטן (ב)

מוצע להסמיך את הממונה על התקינה להטיל עיצום כספי על יבואן בסכום של 10,000 שקלים חדשים ליחיד ו־25,000 שקלים חדשים לתאגיד, אם הפר הוראה מההוראות המפורטות בסעיף קטן זה, העוסק בהפרות במדרג גבוה יותר.

לסעיף קטן (ג)

מוצע להסמיך את הממונה על התקינה להטיל עיצום כספי על מעבדה מוכרת בסכום של 50,000 שקלים חדשים, אם הפרה הוראה מההוראות החלות עליה כמפורט בסעיף קטן זה.

(1) נתנה אישור שחרור מותנה שלא בהתאם להנחיות הממונה על התקינה לפי סעיף 2ה(ב);

(2) לא דיווחה על אי־קיום התחייבויות בידי יבואן שנודע לה עליה או שלא פעלה בהתאם להנחיות הממונה על התקינה, בניגוד להוראות לפי סעיף 2ה(ב)(2);

(3) ביצעה בדיקה לצורך מתן אישור משלוח בלי שביצעה את הבדיקה לצורך אישור דגם ובלי שיש לה הסכם שיתוף פעולה עם מעבדת הבדיקה אשר נתנה את אישור הדגם, בניגוד להוראות סעיף 2ז(ג);

(4) לא פעלה בהתאם להוראות או להנחיות שנתן הממונה על התקינה לפי סעיפים 2ה, 2ז, 2ח, 2ט או 2יג.

(ד) היה לממונה על התקינה יסוד סביר להניח כי יבואן או מעבדה מוכרת, לפי העניין, הפרו הוראה מההוראות לפי פקודה זו כאמור בסעיפים קטנים (א) עד (ג), בנסיבות מחמירות, רשאי הממונה על התקינה להטיל עליהם עיצום כספי לפי הוראות סעיפים 14א עד 14י, ששיעורו פי אחד וחצי מסכום העיצום הכספי שניתן להטיל בשל אותה הפרה לפי סעיפים קטנים (א) עד (ג); לעניין זה, "נסיבות מחמירות" – הפרה הנוגעת לכמות גדולה במיוחד של טובין.

הודעה על כוונת חיוב

14ב. (א) היה לממונה על התקינה יסוד סביר להניח כי אדם הפר הוראה מההוראות לפי פקודה זו, כאמור בסעיף 14א (להלן – המפר), ובכוונתו להטיל עליו עיצום כספי לפי אותו סעיף, ימסור למפר הודעה על הכוונה להטיל עליו עיצום כספי (להלן – הודעה על כוונת חיוב).

(ב) בהודעה על כוונת חיוב יציין הממונה על התקינה, בין השאר, את אלה:

(1) המעשה או המחדל (להלן – המעשה), המהווה את ההפרה;

(2) סכום העיצום הכספי והתקופה לתשלומו;

דברי הסבר

לסעיף קטן (ד)

מוצע לקבוע כי לממונה על התקינה תהיה הסמכות להטיל עיצום כספי בסך של פי אחד וחצי מהסכומים הקבועים בתיקון המוצע כאמור, במקרה של הפרה שבוצעה על ידי יבואן או מעבדה מוכרת בנסיבות מחמירות. מוצע לקבוע כי נסיבות מחמירות יהיו כאשר ההפרה נוגעת לכמות גדולה במיוחד של טובין. לעניין זה יקבע הממונה בנהליו מה ייחשב כמות רבה במיוחד של טובין. הסדר דומה קיים כיום בסעיף 16ב לחוק התקנים לעניין הפרות של ההוראות שבאותו חוק.

לסעיף 14ב המוצע

על פי המוצע בסעיף זה, בהתקיים התשתית הראייתית המינהלית המעידה על ביצוע הפרה כאמור בסעיף 14א המוצע, ימסור הממונה על התקינה הודעה למפר על כוונתו להטיל עליו עיצום כספי (בפרק זה – הודעה על כוונת חיוב) אשר תציין את המעשה או המחדל המהווים את ההפרה, את שיעור העיצום הכספי והתקופה לתשלומו, את זכותו של המפר לטעון את טענותיו בדבר כוונת המנהל להטיל עיצום כספי, וכן את הסמכות להוסיף על סכום העיצום הכספי אם תימשך ההפרה או תחזור על עצמה, והמועד שממנו יראו הפרה כהפרה נמשכת.

(3) זכותו של המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה על התקינה לפי הוראות סעיף 14ג;

(4) הסמכות להוסיף על סכום העיצום הכספי בשל הפרה נמשכת או הפרה חוזרת לפי הוראות סעיף 14ה, והמועד שממנו יראו הפרה כהפרה נמשכת לעניין הסעיף האמור.

זכות טיעון

14ג. מפר שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב לפי הוראות סעיף 14ב רשאי לטעון את טענותיו, בכתב או בעל פה, לפני הממונה על התקינה, לעניין הכוונה להטיל עליו עיצום כספי ולעניין סכומו, בתוך 30 ימים ממועד מסירת ההודעה, ורשאי הממונה על התקינה להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת שלא תעלה על 30 ימים.

החלטת הממונה על התקינה ודרישת תשלום

14ד. (א) הממונה על התקינה יחליט, לאחר ששקל את הטענות שנטענו לפי סעיף 14ג, אם להטיל על המפר עיצום כספי, ורשאי הוא להפחית את סכום העיצום הכספי לפי הוראות סעיף 14ו.

(ב) החליט הממונה על התקינה לפי הוראות סעיף קטן (א) –

(1) להטיל על המפר עיצום כספי – ימסור לו דרישה, בכתב, לשלם את העיצום הכספי (להלן – דרישת תשלום), שבה יציין, בין השאר, את סכום העיצום הכספי המעודכן ואת התקופה לתשלומו;

(2) שלא להטיל על המפר עיצום כספי – ימסור לו הודעה על כך, בכתב.

(ג) בדרישת התשלום או בהודעה, לפי סעיף קטן (ב), יפרט המנהל את נימוקי החלטתו.

(ד) לא טען המפר את טענותיו לפי הוראות סעיף 14ג, בתוך התקופה האמורה באותו סעיף, יראו את ההודעה על כוונת חיוב, בתום אותה תקופה, כדרישת תשלום שנמסרה למפר במועד האמור.

דברי הסבר

לסעיף 14ג המוצע

מוצע לתת למפר שקיבל הודעה על כוונת חיוב כאמור בסעיף 14ב המוצע, זכות להגיש את טענותיו למנהל בתוך 30 ימים מיום מסירת ההודעה, ובכך לממש את זכות השימוע שלו, כמקובל בהליך מינהלי. הממונה רשאי להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת שלא תעלה על 30 ימים.

לסעיף 14ד המוצע

מוצע לקבוע כי הממונה, לאחר ששמע את טענותיו של המפר, יגבש את החלטתו באופן סופי לגבי ביצועה של ההפרה בידי המפר, ובהתאם לכך יחליט אם להטיל על המפר עיצום כספי. כמו כן, רשאי הממונה לשקול אם להפחית את גובה העיצום בהתאם להוראות סעיף 14ו שיפורט להלן. אם החליט הממונה להטיל על המפר עיצום כספי, ישלח למפר דרישת תשלום לגבי סכום העיצום הכספי המעודכן (בפרק זה – דרישת תשלום). אם החליט הממונה שלא להטיל על המפר עיצום כספי, ימסור למפר הודעה על כך בכתב.

עוד מוצע לקבוע כי במקרה שבו המפר בחר שלא לטעון את טענותיו, תיחשב ההודעה על כוונת חיוב שנשלחה על ידי הממונה כהחלטה סופית שלו וכדרישת תשלום, בתום 30 הימים שבמהלכם היה רשאי המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה.

הפרה נמשכת והפרה חוזרת

14ה. (א) בהפרה נמשכת ייווסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה, החלק החמישים שלו לכל יום שבו נמשכת ההפרה.

(ב) בהפרה חוזרת ייווסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה, סכום השווה לעיצום הכספי כאמור; לעניין זה, "הפרה חוזרת" – הפרת הוראה מההוראות לפי פקודה זו כאמור בסעיף 14א, בתוך שנתיים מהפרה קודמת של אותה הוראה שבשלה הוטל על המפר עיצום כספי או שבשלה הורשע.

סכומים מופחתים

14ו. (א) הממונה על התקינה אינו רשאי להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בסעיפים 14א ו־14ה, אלא לפי הוראות סעיף קטן (ב).

(ב) שר הכלכלה והתעשייה, בהסכמת שר המשפטים, רשאי לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בסעיפים 14א ו־14ה, ובשיעורים שיקבע.

סכום מעודכן של העיצום הכספי

14ז. (א) העיצום הכספי יהיה לפי סכומו המעודכן ביום מסירת דרישת התשלום, ולגבי מפר שלא טען את טענותיו לפני הממונה על התקינה כאמור בסעיף 14ד(ד) – ביום מסירת ההודעה על כוונת חיוב; הוגש ערעור לבית משפט לפי סעיף 14טו ועוכב תשלומו של העיצום הכספי בידי הממונה על התקינה או בית המשפט – יהיה העיצום הכספי לפי סכומו המעודכן ביום ההחלטה בערעור.

דברי הסבר

לסעיף 14ה המוצע

מוצע לקבוע כי ביצוע הפרה לאורך זמן יגרור הטלת עיצום כספי בסכום גבוה יותר, שהוא פועל יוצא של משך התקופה שבה בוצעה ההפרה. ולפיכך, מקום שבו מתבצעת הפרה נמשכת, ייווסף לסכום העיצום הכספי המקורי בשל ההפרה שבוצעה, סכום יומי נוסף לכל יום שבו נמשך ביצוע ההפרה על ידי המפר. כמו כן, מוצע לקבוע כי במקרה של הפרה חוזרת, שהיא הפרה שבוצעה בתוך שנתיים מביצוע הפרה קודמת שבשלה הוטל עיצום כספי או שבשלה הורשע המפר, ייווסף על סכום העיצום הכספי הקצוב שהיה ניתן להטילו בשלה אילו בוצעה לראשונה, סכום השווה לסכום העיצום הכספי.

לסעיף 14ו המוצע

מוצע לקבוע כי שר הכלכלה והתעשייה, בהסכמת שר המשפטים, יהיה רשאי לקבוע סוגי מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי על הגורם המפעיל בסכום הנמוך מן הסכומים הקבועים בסעיפים 14א ו־14ה המוצעים.

הנסיבות והשיקולים שיקבע השר בתקנות, שבשלהם ניתן להטיל סכום מופחת יתחשבו למשל במידת שיתוף הפעולה של המפר בגילוי ההפרה והפסקתה, פעולות שביצע ביוזמתו למניעת הישנות ההפרה או עובדת היותה של ההפרה הפרה ראשונה. כמו כן מוצע להבהיר כי אין בסמכותו של הממונה להטיל עיצום כספי בסכומים נמוכים מאלה הקבועים בסעיפים 14א ו־14ה המוצעים, אלא לפי הוראות שייקבעו כאמור לפי הוראות סעיף 14ו המוצע.

לסעיף 14ז המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי העיצום הכספי יהיה לפי הסכום המעודכן במועד מסירת דרישת התשלום. במקרה שבו בחר המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה ונמסרה לו דרישת תשלום לפי סעיף 14ד המוצע, יהיה סכום העיצום הכספי – הסכום המעודכן במועד המסירה כאמור; כאשר בחר המפר שלא לטעון את טענותיו לפני הממונה, יראו לפי הוראות סעיף 14ד המוצע את ההודעה על כוונת חיוב כדרישת התשלום, וסכום העיצום הכספי יהיה הסכום המעודכן במועד מסירת ההודעה על כוונת חיוב. כמו כן, במקרים שבהם הוגש ערעור לבית המשפט על החלטת הממונה לפי סעיף 14טו המוצע, ובית המשפט הורה על עיכוב תשלומו של העיצום הכספי, או שהממונה הסכים לכך, יהיה סכום העיצום הכספי הסכום המעודכן ביום ההחלטה בערעור.

(ב) סכומי העיצום הכספי הקבועים בסעיף 14א יתעדכנו ב־1 בינואר בכל שנה (בסעיף קטן זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור שינוי המדד הידוע ביום העדכון לעומת המדד שהיה ידוע ב־1 בינואר של השנה הקודמת; הסכום האמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10 שקלים חדשים; לעניין זה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ג) הממונה על התקינה יפרסם ברשומות הודעה על סכומי העיצום הכספי המעודכנים לפי סעיף קטן (ב).

המועד לתשלום העיצום הכספי

14ח. המפר ישלם את העיצום הכספי בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 14ד.

הפרשי הצמדה וריבית

14ט. לא שילם המפר עיצום כספי במועד, ייווספו על העיצום הכספי, לתקופת הפיגור, הפרשי הצמדה וריבית כהגדרתם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א–1961[99] (להלן – הפרשי הצמדה וריבית), עד לתשלומו.

גבייה

14י. עיצום כספי ייגבה לאוצר המדינה, ועל גבייתו תחול פקודת המסים (גבייה)[100].

התראה מינהלית

14יא. (א) היה לממונה על התקינה יסוד סביר להניח כי אדם הפר הוראה מההוראות לפי פקודה זו, כאמור בסעיף 14א, והתקיימו נסיבות שקבע הממונה על התקינה, בנהלים, באישור היועץ המשפטי לממשלה, רשאי הוא, במקום להמציא לו הודעה על כוונת חיוב ולהטיל עליו עיצום כספי, לפי הוראות סעיפים 14א עד 14י, להמציא לו התראה מינהלית לפי הוראות סעיף זה; בסעיף קטן זה, "היועץ המשפטי לממשלה" – לרבות משנה ליועץ המשפטי לממשלה שהיועץ המשפטי לממשלה הסמיכו לעניין זה.

דברי הסבר

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע מנגנון אוטומטי קבוע לעדכון סכומי העיצום הכספי בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע כי הממונה יפרסם ברשומות הודעה על סכומי העיצום הכספי המעודכנים.

לסעיף 14ח המוצע

מוצע לקבוע כי מפר שהפר הוראה המנויה בסעיף 14א המוצע, יחויב בתשלום העיצום הכספי בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 14ד המוצע. ויובהר לעניין זה כי בהתאם להוראות סעיף 14ד המוצע, אם מפר לא טען את טענותיו לאחר שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב, בתוך 30 ימים, יראו את ההודעה על כוונת חיוב כדרישת תשלום שנמסרה במועד האמור.

לסעיף 14ט המוצע

מוצע לקבוע כי על תקופת פיגור בתשלום העיצום הכספי ייווספו הפרשי הצמדה וריבית, כמקובל בהסדרים דומים בעניין הטלת עיצום כספי.

לסעיף 14י המוצע

מוצע לקבוע כי עיצום כספי ייגבה לאוצר המדינה, ועל גבייתו תחול פקודת המסים (גבייה).

לסעיף 14יא המוצע

התראה מינהלית היא כלי אכיפה המקל עם המפר, ומחליף, במקרים מסוימים, הטלה של עיצום כספי. ההתראה המינהלית מאפשרת למפר הזדמנות לתקן את ההפרה, בלא תשלום העיצום הכספי. זאת, אף שהתשתית העובדתית שלפני הגורם המינהלי מעידה כי בוצעה הפרה. מנקודת מבטו של הגורם המינהלי, מנגנון ההתראה מאפשר לו להבהיר למי שנתון לפיקוחו את דרישותיו, בטרם יטיל עליו עיצום כספי.

[99] ס"ח התשכ"א, עמ' 192.

[100] חוקי א"י, כרך ב' עמ' (ע) 1374, (א) 1399.

(ב) בהתראה מינהלית יציין הממונה על התקינה מהו המעשה המהווה את ההפרה, יודיע למפר כי עליו להפסיק את ההפרה וכי אם ימשיך בהפרה או יחזור עליה יהיה צפוי לעיצום כספי בשל הפרה נמשכת או הפרה חוזרת, לפי העניין, כאמור בסעיף 14יג, וכן יציין את זכותו של המפר לבקש את ביטול ההתראה לפי הוראות סעיף 14יב.

בקשה לביטול התראה מינהלית

14יב. (א) נמסרה למפר התראה מינהלית כאמור בסעיף 14יא, רשאי הוא לפנות לממונה על התקינה בכתב, בתוך 30 ימים, בבקשה לבטל את ההתראה בשל כל אחד מטעמים אלה:

(1) המפר לא ביצע את ההפרה;

(2) המעשה שביצע המפר, המפורט בהתראה, אינו מהווה הפרה.

(ב) קיבל הממונה על התקינה בקשה לביטול התראה מינהלית, לפי הוראות סעיף קטן (א), רשאי הוא לבטל את ההתראה או לדחות את הבקשה ולהשאיר את ההתראה על כנה; החלטת הממונה על התקינה תינתן בכתב, ותימסר למפר בצירוף נימוקים.

הפרה נמשכת והפרה חוזרת לאחר התראה

14יג. (א) נמסרה למפר התראה מנהלית לפי הוראות סעיף 14יא והמפר המשיך להפר את ההוראה שבשלה נמסרה לו ההתראה, ימסור לו הממונה על התקינה דרישת תשלום בשל הפרה נמשכת כאמור בסעיף 14ה(א).

(ב) נמסרה למפר התראה מינהלית לפי הוראות סעיף 14יא והמפר חזר והפר את ההוראה שבשלה נמסרה לו ההתראה, בתוך שנתיים מיום מסירת ההתראה, יראו את ההפרה הנוספת כאמור כהפרה חוזרת לעניין סעיף 14ה(ב), והממונה על התקינה ימסור למפר הודעה על כוונת חיוב לפי הוראות סעיף 14ב בשל ההפרה החוזרת.

דברי הסבר

לפיכך, מוצע לקבוע כי אם היה לממונה יסוד סביר להניח כי התקיימה הפרה של הוראה המנויה בסעיף 14א המוצע, והתקיימו נסיבות שקבע הממונה בנהלים, באישור היועץ המשפטי לממשלה, רשאי הוא, במקום להמציא למפר הודעה על כוונת חיוב ולהטיל עליו עיצום כספי, להמציא לו התראה מינהלית לפי הוראות סעיפים 14יא עד 14יג המוצעים.

לסעיף 14יב המוצע

מוצע לקבוע כי מפר שנמסרה לו התראה מינהלית רשאי להגיש בקשה לממונה לביטול ההתראה, בתוך 30 ימים, לפי העילות המנויות בסעיף זה. הממונה יבטל את ההתראה או ידחה את הבקשה לביטול ההתראה. החלטת הממונה תהיה מנומקת ובכתב.

לסעיף 14יג המוצע

מוצע לקבוע כי אם נמסרה למפר התראה והוא המשיך להפר את ההוראה שבשלה נשלחה ההתראה, ימסור לו הממונה דרישת תשלום בשל הפרה נמשכת. במקרים שבהם מתקיימת הפרה חוזרת בתוך שנתיים לאחר משלוח התראה על ביצועה של ההפרה הראשונה, יראו את ההפרה הנוספת כהפרה חוזרת, והממונה ימסור למפר הודעה על כוונת חיוב בשל הפרה חוזרת לפי הוראות סעיף 14ה(ב) המוצע.

עיצום כספי בשל הפרה לפי פקודה זו ולפי חוק אחר

14יד. על מעשה אחד המהווה הפרה של הוראה מההוראות לפי פקודה זו המנויות בסעיף 14א ושל הוראה מההוראות לפי חוק אחר, לא יוטל יותר מעיצום כספי אחד, ואם היה ניתן להטיל על מעשה ההפרה כאמור גם כופר לפי סעיף 14 וגם עיצום כספי – לא יוטל אלא אחד משניהם.

ערעור

14טו. (א) על החלטה סופית של הממונה על התקינה לפי סעיפים 14א עד 14יז ניתן לערער לבית משפט השלום שבו יושב נשיא בית משפט השלום; ערעור כאמור יוגש בתוך 30 ימים מיום שנמסרה למפר הודעה על ההחלטה.

(ב) אין בהגשת ערעור לפי סעיף קטן (א) כדי לעכב את תשלום העיצום הכספי, אלא אם כן הסכים לכך הממונה על התקינה או שבית המשפט הורה על כך.

(ג) החליט בית המשפט לקבל ערעור שהוגש לפי סעיף קטן (א) לאחר ששולם העיצום הכספי, והורה על החזרת סכום העיצום הכספי ששולם או על הפחתת העיצום הכספי, יוחזר הסכום ששולם או כל חלק ממנו אשר הופחת, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

פרסום

14טז. (א) הטיל הממונה על התקינה עיצום כספי לפי סעיפים 14א עד 14י, יפרסם באתר האינטרנט של משרד הכלכלה והתעשייה את הפרטים שלהלן, בדרך שתבטיח שקיפות לגבי הפעלת שיקול דעתו בקבלת ההחלטה להטיל עיצום כספי:

(1) דבר הטלת העיצום הכספי;

דברי הסבר

לסעיף 14יד המוצע

מוצע לקבוע כי על מעשה אחד המהווה הפרה של הוראה מההוראות לפי הפקודה שאפשר להטיל בשלה עיצום כספי לפי סעיף 14א המוצע, וכן הפרה של הוראה מההוראות לפי חוק אחר שאפשר להטיל בשלה עיצום כספי, לא יוטל יותר מעיצום כספי אחד. עוד מוצע לקבוע כי אם ניתן להטיל על מעשה ההפרה כאמור גם כופר לפי סעיף 14 לפקודה וגם עיצום כספי – לא יוטל אלא אחד משניהם.

לסעיף 14טו המוצע

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי על החלטה סופית של הממונה לפי סעיפים 14א עד 14יז המוצעים, ניתן להגיש ערעור לבית משפט השלום שבו יושב נשיא בית משפט השלום, בתוך 30 ימים מיום שנמסרה למפר הודעה על ההחלטה.

לסעיף קטן (ב)

מוצע כי הגשת ערעור כאמור בסעיף קטן (א) לא תעכב את תשלום העיצום הכספי, אלא אם כן הסכים לכך הממונה או שבית המשפט הורה על כך.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע כי אם יקבל בית המשפט ערעור שהוגש לפי סעיף קטן (א), לאחר ששולם העיצום הכספי, ויורה על החזרת הסכום ששולם או על הפחתת העיצום הכספי, יוחזר הסכום ששולם או כל חלק ממנו אשר הופחת בידי בית המשפט, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

לסעיף 14טז המוצע

מוצע לחייב את הממונה לפרסם את החלטותיו בדבר הטלת העיצום הכספי באתר האינטרנט של משרד הכלכלה והתעשייה, וכן, אם הוגש ערעור לפי סעיף 14טו המוצע, יפרסם הממונה את דבר הגשת הערעור ואת תוצאותיו.

פרסום זה נועד להבטיח שקיפות ביחס להפעלת שיקול הדעת של הממונה, ולאפשר לציבור לבקר את החלטותיו ולערוך השוואה ביקורתית שלהן. פרסום כאמור יכול שייעשה גם בדרכים אחרות שקבע שר הכלכלה והתעשייה לפי סעיף קטן (ו) המוצע.

הפרטים שייכללו בפרסום החלטות הממונה מפורטים בסעיף קטן (א) המוצע. ככלל, לא יכלול הפרסום שמות של מפרים שהם יחידים, אלא אם כן הדבר נחוץ כדי להזהיר את הציבור מפני מפר כאמור. כמו כן יימנע הממונה מפרסום

(2) מהות ההפרה שבשלה הוטל העיצום הכספי ונסיבות ההפרה;

(3) סכום העיצום הכספי שהוטל;

(4) אם הופחת העיצום הכספי – הנסיבות שבשלהן הופחת סכום העיצום ושיעורי ההפחתה;

(5) פרטים על אודות המפר, הנוגעים לעניין;

(6) שמו של המפר – אם המפר הוא תאגיד.

(ב) הוגש ערעור לפי סעיף 14טו, יפרסם הממונה על התקינה, לפי סעיף קטן (א), את דבר הגשת הערעור ואת תוצאותיו.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (א)(6), רשאי הממונה על התקינה לפרסם את שמו של מפר שהוא יחיד, אם סבר שהדבר נחוץ לצורך אזהרת הציבור.

(ד) על אף האמור בסעיף זה, לא יפרסם הממונה על התקינה פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית מנועה מלמסור לפי סעיף 9(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998, וכן רשאי הוא שלא לפרסם פרטים לפי סעיף זה, שהם בגדר מידע שרשות ציבורית אינה חייבת למסור לפי סעיף 9(ב) לחוק האמור.

(ה) פרסום לפי סעיף זה בעניין עיצום כספי שהוטל על תאגיד יהיה לתקופה של ארבע שנים, ובעניין עיצום כספי שהוטל על יחיד – לתקופה של שנתיים.

(ו) שר הכלכלה והתעשייה רשאי לקבוע דרכים נוספות לפרסום הפרטים האמורים בסעיף זה.

שמירת אחריות פלילית

14יז. (א) תשלום עיצום כספי או המצאת התראה מינהלית לפי סעיפים 14א עד 14טז, לפי העניין, לא יגרעו מאחריותו הפלילית של אדם בשל הפרת הוראה מההוראות לפי פקודה זו המנויות בסעיף 14א, המהווה עבירה.

(ב) שלח הממונה על התקינה למפר הודעה על כוונת חיוב או המציא לו התראה מינהלית, בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא יוגש נגדו כתב אישום בשל אותה הפרה, אלא אם כן התגלו עובדות חדשות, המצדיקות זאת.

דברי הסבר

פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית מנועה מלמסור לפי סעיף 9(א) לחוק חופש המידע, ובנוסף הוא רשאי שלא לפרסם פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית אינה חייבת למסור לפי סעיף 9(ב) לחוק האמור.

מוצע להגביל את תקופת הפרסום לפי סעיף זה ל־4 שנים – אם העיצום הוטל על תאגיד, ולשנתיים – אם הוטל על מפר שהוא יחיד.

לסעיף 14יז המוצע

מוצע לקבוע כי תשלום העיצום הכספי או המצאת התראה מינהלית לא יגרעו מהאחריות הפלילית של אדם בשל ההפרה, אם אותה הפרה מהווה גם עבירה. עם זאת, במקרה שנשלחה הודעה על כוונת חיוב למפר, בשל הפרה המהווה גם עבירה, לא יוגש נגד המפר כתב אישום בגין אותה הפרה, אלא אם כן התגלו עובדות חדשות המצדיקות זאת.

כמו כן, מוצע לקבוע כי אם הוגש נגד מפר כתב אישום בשל הפרה מן ההפרות המנויות בסעיף 14א המוצע המהווה גם עבירה, לא ינקוט נגדו הממונה הליכים לפי סעיפים 14א עד 14טז בשל אותה הפרה.

במקרה שהוגש כתב אישום נגד מפר שננקטו נגדו הליכים לפי פרק זה, בנסיבות האמורות בסעיף קטן (ב)

(ג) הוגש נגד אדם כתב אישום בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא ינקוט נגדו הממונה על התקינה הליכים לפי סעיפים 14א עד 14טז בשל אותה הפרה, ואם הוגש כתב האישום בנסיבות האמורות בסעיף קטן (ב) לאחר שהמפר שילם עיצום כספי, יוחזר לו הסכום ששולם בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלום הסכום עד יום החזרתו.

עונשין

14יח. (א) יבואן שעשה אחד מאלה, דינו – מאסר שנה או כפל הקנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה בידי תאגיד – כפל הקנס האמור:

(1) מסר מידע כוזב או שגוי בהצהרה שמסר לפי סעיפים 2ג(ב) או 12 או במסמכים ופרטים שמסר לפי סעיפים 2ג(ב), (ג) או (ד) או 12;

(2) הפר תנאי מהתנאים לקבלת אישור שחרור מותנה שנקבעו לפי סעיף 2ה(ב);

(3) מסר טובין מסוים במשלוח מסוים לבדיקה של יותר ממעבדת בדיקה אחת, בניגוד להוראות סעיף 2יב(א)(4);

(4) ייבא טובין שייבואם על ידו טעון אישור עמידה בדרישות הממונה בלי שנרשם במרשם היבואנים, בניגוד להוראות סעיף 2ד.

(ב) יבואן שעשה אחד מאלה, דינו – כפל הקנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה בידי תאגיד– כפל הקנס האמור:

(1) לא שמר פרטים או מסמכים, בניגוד להוראות סעיף 2יב(א)(1) או (2);

(2) לא דיווח לממונה על התקינה על שינוי בפרטים או במסמכים שמסר, בניגוד להוראות סעיף 2ג(ד).

(ג) מעבדה מוכרת שעשתה אחת מאלה, דינה – קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין:

(1) נתנה אישור שחרור מותנה שלא בהתאם להנחיות הממונה על התקינה לפי סעיף 2ה(ב);

(2) לא דיווחה על אי־קיום התחייבויות בידי יבואן או שלא פעלה בהתאם להנחיות הממונה על התקינה, בניגוד להוראות לפי סעיף 2ה(ב)(2);

דברי הסבר

המוצע, קרי, לאחר שהתגלו עובדות חדשות המצדיקות הגשת כתב אישום על אף נקיטת ההליכים, ואותו מפר שילם את העיצום הכספי שהוטל עליו, יוחזר לו סכום העיצום הכספי בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

לסעיף 14יח המוצע

נקבעת שורה של עבירות פליליות חדשות שיחולו על יבואנים ועל מעבדות מוכרות.

(3) ביצעה בדיקה לצורך מתן אישור משלוח בלי שביצעה את הבדיקה לצורך אישור דגם ובלי שיש לה הסכם שיתוף פעולה עם מעבדת הבדיקה אשר נתנה את אישור הדגם, בניגוד להוראות סעיף 2ז(ג);

(4) לא פעלה בהתאם להנחיות הממונה על התקינה לפי סעיפים 2ה, 2ז, 2ח, 2ט או 2יג;

(5) עיינה במידע במאגר המידע בלא הרשאה מתאימה או שהגיע לידיה מידע בלא הרשאה מתאימה או בניגוד להוראות לפי פקודה זו, והיא לא דיווחה על כך לממונה או שגילתה את המידע לאחר או שעשתה בו שימוש בלי אישור מראש ובכתב של הממונה על התקינה, בניגוד להוראות סעיף 2יג(ב) או (ג).";

(7) אחרי סעיף 15 יבוא:

"שינוי התוספת

16. שר הכלכלה והתעשייה רשאי, בצו, לשנות את התוספת.

תוספת

(סעיף 2יב(א)(1))

1. תיק מוצר לגבי כל טובין שחל עליו תקן רשמי, הכולל את כל אלה:

(1) שם המוצר;

(2) שם תת־המוצר;

(3) שם הדגם;

(4) ארץ הייצור;

(5) פרטי היצרן;

(6) אישור על התאמת הדגם לתקן הרשמי החל עליו בצירוף דוח בדיקה מפורט, בהתאם להנחיות הממונה על התקינה.

2. לגבי כל משלוח, המסמכים שלהלן:

(1) חשבון מכר;

(2) רשמון כמשמעותו בסעיף 24 לפקודת המכס;

(3) שטר מסירה כמשמעותו בסעיף 18 לפקודת המכס;

דברי הסבר

לפסקה (7)

מוצע לקבוע בסעיף 16 המוצע כי שר הכלכלה והתעשייה יהיה רשאי, בצו, לשנות את התוספת.

עוד מוצע לקבוע תוספת לפקודת היבוא והיצוא, שבמסגרתה ייקבעו המסמכים שייכללו בתיק מוצר שאותו נדרש היבואן להחזיק וכן פירוט המסמכים אשר על היבואן להחזיק ביחס לכל משלוח של טובין שחל עליהם תקן רשמי.

לעניין פרט 1(6) לתוספת המוצעת – "אישור על התאמת הדגם לתקן הרשמי החל עליו בצירוף דוח בדיקה מפורט" – יצוין כי האישור הנדרש עלול להיות שונה לגבי טובין מסוגים שונים בהתאם להשתייכות הטובין לקבוצה מבין ארבע קבוצות הטובין אשר נקבעו בהנחיות הממונה. כך לדוגמה, רשאי הממונה לקבוע בהנחיותיו בעתיד כי – לגבי טובין שבקבוצה 1 יידרש אישור דגם, כהגדרתו בסעיף 2א(א) המוצע; לגבי טובין שבקבוצה 2 יידרש להחזיק באישור דגם או אישור מעבדה מאושרת; לגבי טובין בקבוצה 3, נוסף על האמור, ניתן להציג אישור מעבדה מוסמכת על ידי הארגון הבין־לאומי של גופי הסמכת מעבדות (ILAC), שהוכרה על ידי מדינת ישראל בהסכם הדדי בין ממשלות להכרה בתוצאות בדיקת התאמת מצרכים לתקן או לתקנות בתחום הטכני.

(4) עותק הצהרת היבואן כאמור בסעיף 12, ככל שיש כזו;

(5) אישור התאמה לתקן, בהתאם להנחיות הממונה על התקינה;

(6) צילום המוצר והתוויות;

(7) מספרי אצוות ומספרים סידוריים, ככל שיש כאלה;

(8) תיעוד ערוצי ההפצה."

תיקון פקודת היבוא והיצוא – תחילה ותחולה

66. (א) תחילתו של סעיף 65, בתום שישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה, ואולם רשאי שר הכלכלה והתעשייה, בהסכמת שר האוצר, לדחות, בצו, את מועד התחילה האמור בשתי תקופות נוספות שלא יעלו על שלושה חודשים כל אחת.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי שר הכלכלה והתעשייה להחיל בהדרגה, בצו, את הוראות סעיף 65, כולן או חלקן, בתקופת המעבר, לגבי סוגים מסוימים של טובין או סוגים מסוימים של בדיקות שמבצעת מעבדת בדיקה כהגדרתה בסעיף 2א לפקודת היבוא והיצוא כנוסחו בסעיף 65(2) לחוק זה; לעניין זה, "תקופת המעבר" – התקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד מועד התחילה האמור בסעיף קטן (א).

תיקון פקודת היבוא והיצוא – הוראות מעבר

67. הוראות נוהל מת"י מספר: 401 בנושא: בדיקת טובין מיובאים (מתן אישור ת"ר), שפורסם ביום כ"ט בתשרי התשע"ג (15 באוקטובר 2012) באתר האינטרנט של מכון התקנים הישראלי, וכן תנאים מיוחדים לבדיקת טובין מיובאים שנקבעו על ידי מכון התקנים הישראלי בהתאם לנוהל האמור, יראו אותם כהנחיות שקבע הממונה על התקינה לפי פקודת היבוא והיצוא, כל עוד לא שונו או בוטלו על ידי הממונה על התקינה; התנאים המיוחדים לבדיקת טובין מיובאים שנקבעו על ידי מכון התקנים הישראלי כאמור, יועמדו לעיון מעבדות מוכרות לצורך ביצוע בדיקות בהתאם להוראות פקודת היבוא והיצוא.

דברי הסבר

לעניין פרט 2(4) לתוספת המוצעת – עותק מן ההצהרה נדרש במקרים שבהם יש צורך בהגשת ההצהרה בהתאם להוראות פקודה זו ולהוראות הממונה על התקינה.

סעיף 66 לסעיף קטן (א)

מוצע כי תחילת התיקון המוצע לפקודת היבוא והיצוא במסגרת סעיף 65 להצעת החוק, תהיה בתום שישה חודשים מיום תחילת החוק המוצע. עוד מוצע לקבוע כי שר הכלכלה והתעשייה, בהסכמת שר האוצר, יוכל לדחות, בצו, את מועד התחילה האמור בשתי תקופות נוספות שלא יעלו על שלושה חודשים כל אחת.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לאפשר לשר הכלכלה והתעשייה, במהלך תקופת המעבר, להפעיל את ההוראות שבתיקון המוצע בהדרגה, בצו. השר רשאי בתקופה זו, להורות בצו, כי ההוראות, כולן או חלקן, יחולו על סוגים מסוימים של טובין או סוגים מסוימים של בדיקות שתבצע מעבדה מוכרת.

"תקופת המעבר" – משמעותה, התקופה שמיום תחילתו של החוק המוצע עד מועד התחילה בפועל, כאמור בסעיף קטן (א) המוצע, כלומר עד תום תקופות ההארכה, ככל שייקבעו על ידי שר הכלכלה והתעשייה, בהסכמת שר האוצר.

סעיף 67 מוצע לקבוע הוראת מעבר לגבי ההוראות שעל פיהן מתבצעות בדיקות טובין מיובאים והמעוגנות כיום בנוהל 401 האמור וכן לגבי תנאים מיוחדים לבדיקת טובין מיובאים שנקבעו על ידי מכון התקנים בהתאם לנוהל האמור (המכונים כאמור נספחי ש'), שלפיה יראו אותם כהנחיות שהורה עליהן הממונה על התקינה לפי פקודת היבוא והיצוא, כל עוד לא שונו או בוטלו על ידו. עוד מוצע כי כל נספחי הש' האמורים שנקבעו על ידי מכון התקנים כאמור, יועמדו לעיון מעבדות מוכרות לצורך ביצוע בדיקות בהתאם להוראות פקודת היבוא והיצוא.

פרק י"ד: שונות

תיקון חוק קידום התחרות בענף המזון

68. בחוק קידום התחרות בענף המזון, התשע"ד–2014, בסעיף 29 –

(1) אחרי ההגדרה "המחיר הכולל" יבוא:

""חנות" – מקום לממכר קמעונאי, לרבות חנות מקוונת, אשר נמכרים בה דרך קבע כל המוצרים המפורטים להלן, ויראו כמה נקודות מכירה כחנות אחת אם קמעונאי אחד מחזיק בהן במתחם אחד:

(1) מזון;

(2) מוצרי ניקיון;

(3) מוצרי היגיינה;

(4) תמרוקים;

"מצרך" – מזון וכל מוצר אחר הנמכר בחנות, למעט מוצרי חשמל, מוצרי טקסטיל, מוצרי הלבשה והנעלה, מוצרי אופטיקה, תכשיטים, ארנקים, תיקים, צעצועים, ציוד משרדי, כלי בית, ספרים, עיתונים, בשמים, מוצרי איפור ותכשירים;";

(2) אחרי ההגדרה "קמעונאי גדול" יבוא:

""תכשיר" – כהגדרתו בפקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א–1981 (להלן – פקודת הרוקחים);

"תמרוק" – כהגדרתו בסעיף 55א לפקודת הרוקחים;".

תיקון חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה)

69. בחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג–1963[101] (בפרק זה – חוק מיסוי מקרקעין) –

(1) בסעיף 15, בסעיף קטן (ט)(1), במקום "חלפו 90 ימים" יבוא "חלפו 60 ימים";

דברי הסבר

פרק י"ד: שונות

סעיף 68 פרק ג' לחוק קידום התחרות בענף המזון, התשע"ד–2014 (בפרק זה – חוק קידום התחרות בענף המזון), מטיל חובה על קמעונאי גדול לפרסם לציבור באינטרנט, בנפרד לגבי כל אחת מחנויותיו, את המחיר הכולל העדכני של כל מצרך שהוא מוכר בחנויותיו. חובת פרסום המחירים האמורה חלה כיום רק על רשתות שעיקר המכירות שלהן הוא של מוצרי מזון.

כדי להגדיל את מגוון החנויות שבהן הצרכן יוכל לבצע השוואת מחירים, מוצע להרחיב את חובת פרסום המחירים המוטלת על קמעונאי גדול גם לרשתות נוספות שמוכרות מוצרים דומים כדוגמת רשתות הפארמה.

החובה המוטלת על קמעונאי גדול היא לפרסם מחירי מוצרים הכלולים בסל צריכה הנרכש בתדירות גבוהה על ידי הצרכנים. סל הצריכה כולל מוצרים כגון מוצרי מזון, תמרוקים, מוצרי ניקיון ומוצרי היגיינה. התיקון המוצע לא יחול על מוצרים שאינם חלק מסל הצריכה האמור, כגון: מוצרי הלבשה והנעלה, מוצרי אופטיקה, תכשיטים, ארנקים, תיקים, צעצועים, בשמים, מוצרי איפור ותכשירים רפואיים. זאת בדומה להחרגה הקבועה כיום בחוק קידום התחרות בענף המזון ביחס לפרסום מחירי מוצרי חשמל, כלי בית, ספרים ועיתונים.

סעיף 69 לפסקאות (1) ו־(2) ולסעיף 75(ב)

כללי סעיף 16 לחוק מיסוי מקרקעין קובע כי מכירת זכות במקרקעין לא תירשם בפנקס המקרקעין אלא אם כן המנהל (כהגדרתו בחוק האמור) אישר שהיא פטורה ממס, ששולם המס בשלה או שניתנה ערובה להבטחת תשלום המס כאמור בסעיף. מטרת סעיף זה, לתמרץ את הצדדים לעסקה לשלם את המסים המתחייבים מהעסקה ולהקל על גביית המס. כדי להקל על הליך הרישום, מוצע לאפשר את רישום הנכס במקרים המתאימים שבהם החשש מאי־תשלום המס נמוך, גם לפני שהסתיים הטיפול בתיק בידי רשות המסים.

לפסקה (1)

לפי סעיף 15(ד)(4) לחוק מיסוי מקרקעין, עם תשלום המקדמה לפי סעיף 15(ב) לחוק האמור בידי הרוכש, יוכל הרוכש לקבל אישור לעניין מס שבח, לרישום הזכויות שרכש על שמו בפנקס המקרקעין. סעיף 15(ט) לחוק מוסיף

[101] ס"ח התשכ"ג, עמ' 163.

(2) בסעיף 16 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (2) יבוא:

"(2א) על אף האמור בפסקה (2), ביקש מוכר של דירת מגורים מזכה כהגדרתה בסעיף 49, בהצהרתו לפי סעיף 73(א), פטור ממס שבח לפי פרק חמישי1, תירשם מכירת הזכות בפנקסי המקרקעין, אם אישר המנהל כי התקיימו התנאים בפסקה זו ותנאים אלה:

(1) ההצהרה הוגשה במועד הקבוע בסעיף 73(א);

(2) חלפו 10 ימים מיום ההצהרה או מהיום שהמציאו הרוכש והמוכר למנהל את כל המסמכים והפרטים שנדרש להמציאם, לפי המאוחר;

(3) הרוכש שילם את מס הרכישה המגיע ממנו בהתאם לשומתו העצמית במועד הקבוע בסעיף 90א, ושומתו לא מותנית בהתקיימות תנאי עתידי;

(4) לא נעשתה לגבי המכירה שומה לפי סעיף 78(ב);

(5) הזכאות לפטור ממס שבח אינה מותנית בהתקיימות תנאי עתידי;

(6) התמורה המשתלמת בעד הזכות במקרקעין לא הושפעה מאפשרויות קיימות או צפויות לבניית שטח גדול יותר מהשטח הכולל הנמכר;

וקובע שאם שילם הרוכש גם את מס הרכישה המגיע ממנו בהתאם לשומתו העצמית ובהתקיים התנאים המנויים בסעיף הוא יוכל לקבל גם אישור לעניין מס רכישה, לרישום הזכויות על שמו. לפי התנאי הקבוע בפסקה 15(ט)(א) קבלת האישור על בסיס שומתו העצמית של הרוכש תתאפשר במועד שבו חלפו 90 ימים מהיום שבו הגיש דיווח על העסקה או 30 ימים מהיום שהמציא למנהל את כל המסמכים והפרטים שנדרש להמציאם, לפי המאוחר, כך שבזמן זה יינתן למנהל זמן לבדוק את השומה העצמית של הרוכש. מוצע לקצר את המועד האמור, כך שיינתן אישור המסים בתוך 60 ימים מיום שבו הגיש דיווח על העסקה, או בתוך 30 ימים מהיום שהמציא את המסמכים שנדרש להמציאם.

לפסקה (2)(א) ולסעיף 71(ב)

בפרק חמישי1 לחוק מיסוי מקרקעין נקבעו מקרים שונים שבהם יינתן פטור ממס שבח במכירת דירת מגורים מזכה. זמן הטיפול בעסקאות כאלה הוא קצר יותר מאשר הטיפול בעסקאות חייבות ועומד כיום בממוצע, לפי נתוני רשות המסים, על כ־25 ימים. מוצע לתקן את סעיף 16 לחוק ולקבוע שבעסקאות שבהן התבקש פטור ממס שבח, יינתנו אישורי המסים בתוך 10 ימים מיום הגשת ההצהרה על ידי המוכר או הגשת כל המסמכים והפרטים שנדרש להמציאם, לפי המאוחר, אם הרוכש שילם את מס הרכישה המגיע ממנו בהתאם לשומתו העצמית, ואם התקיימו שאר התנאים המנויים בנוסח הסעיף המוצע.

בסעיף 71(ב) לחוק זה, נקבעה הוראת מעבר שמטרתה לאפשר לרשות המסים תקופה של הסתגלות הדרגתית לזמן הטיפול אשר נקבע בחוק. לפי ההצעה, בשנת 2017 אישורי המסים יינתנו לאחר שיעברו 20 ימים מיום הגשת ההצהרה, ובשנת 2018 ו־2019 יינתנו אישורי המסים לאחר שיעברו 17 ו־14 ימים, בהתאמה. כך, שבשנת 2020 זמן הטיפול בתיק יגיע לזמן היעד הקבוע בחוק, שהוא 10 ימים.

בסעיף 16(א)(2א)(4) המוצע, כנוסחו בסעיף 69(2) לחוק זה מובהר, שאם בשומה שנעשתה על ידי המנהל נקבע שהעסקה לא פטורה ממס שבח, לא יחולו הוראות הסעיף.

התנאים האחרים נקבעו כך שהסעיף לא יחול בעסקות מורכבות הדורשות זמן טיפול ארוך יותר או בעסקאות שלא ניתן לדעת במועד העסקה אם העסקה תהיה פטורה. בפסקאות משנה (3) ו־(5) לסעיף 16(א)(2א) המוצע נקבע שהסעיף לא יחול אם הזכאות לפטור ממס שבח או השומה העצמית לעניין מס רכישה מותנית בהתקיימות תנאי עתידי אשר טרם התקיים. בפסקת משנה (6) המוצעת נקבע שהסעיף לא יחול על מכירות של דירת מגורים מזכה אם התמורה המשתלמת בעדה מושפעת מאפשרויות קיימות או צפויות לבניית שטח גדול יותר מהשטח הכולל הנמכר. לפי סעיף 49ז לחוק מיסוי מקרקעין, בעסקאות אלה, הפטור יינתן רק על גובה הסכום שיש לצפות לו ממכירתה של הדירה ממוכר מרצון לקונה מרצון, בלא הזכויות לבנייה הנוספת, ועל חלק מהסכום שניתן לו בעבור זכויות הבנייה יחול שיעור המס המלא.

דברי הסבר

(ב) אחרי סעיף קטן (ו) יבוא:

"(ז) (1) רשם המקרקעין שרשם זכות במקרקעין בהתבסס על אישור המנהל להתקיימות התנאים לפי סעיפים 15(ט) או 16(א)(2א), ולא אישר המנהל ששולם מס הרכישה, ירשום רשם המקרקעין בפנקס הערה, כי טרם ניתן אישור המנהל על תשלום המס ושכבכל שלא ישולם, יחולו על גבייתו הוראות פקודת המסים (גבייה);

(2) הערה כאמור בפסקה (1) לא תמנע ביצוע עסקאות בזכות במקרקעין והיא תימחק בידי הרשם רק לאחר שאישר המנהל כי העסקה היתה פטורה ממס או ששולם המס המגיע בשלה.";

(3) בסעיפים 49י(א)(7), 49כא(א) ו־49לב2(א), במקום "30 ימים" יבוא "20 ימים";

(4) בסעיף 73, בכל מקום, במקום "40 ימים" יבוא "20 ימים";

(5) בסעיף 74, במקום "שלושים יום" יבוא "20 ימים";

(6) בסעיף 75(ג) ו־75א, במקום "30 ימים" יבוא "20 ימים".

דברי הסבר

יובהר שאין בנתינת אישורי מסים על פי סעיף 15(ט) לחוק מיסוי מקרקעין כנוסחו המוצע בסעיף 69(1) לחוק זה כדי להביא למסקנה שאושרה השומה העצמית של הרוכש, וגם לאחר רישום הנכס על שם הרוכש, מנהל מיסוי מקרקעין רשאי לדחות את שומתו העצמית של הרוכש, לקבוע את המס אשר על הרוכש לשלם, ולהפעיל את אמצעי הגבייה העומדים לרשותו לשם גביית החוב.

לפסקה (2)(ב)

סעיף 11א(1) לפקודת המסים (גבייה) קובע כי מס המגיע על מקרקעי הסרבן (מי שלא שילם מס במועד) יהיה שעבוד ראשון על אותם מקרקעין. בע"א 633/91 מנהל מס רכוש ומס שבח מקרקעין ת"א נ' אלי ושושנה שמש ואח', פ"ד מח (1) 841 (1994), נקבע כי החבות במס הרכישה קמה בקשר לזכויות החדשות שנרכשו במקרקעין, ועל כן, מס הרכישה בא בגדרו של סעיף 11א(1) לפקודת המסים (גבייה), היינו, חוב מס רכישה שלא שולם רובץ כשעבוד ראשון על הקרקע. שעבוד זה לא חייב להירשם במרשם המקרקעין, והוא תקף אף אם אינו נרשם במרשם.

על פי המוצע בסעיפים 15(ט) ו־16(א)(2א) כנוסחם בסעיף 69(1) ו־(2) לחוק זה, במקרים המפורטים בהם, תירשם הקרקע על שם הרוכש בלי שיתברר אם הוא שילם את מס הרכישה אשר היה חייב בו במלואו. כדי ליידע צד שלישי אשר מעוניין לרכוש את הקרקע, בדבר אפשרות קיומו של שעבוד על הקרקע, בטרם ייכנס להליך של משא ומתן עם בעל הקרקע, מוצע, שכאשר, נרשם נכס כאמור, אם שולמו חובות מס הרכישה, תירשם הערה על כך במרשם המקרקעין. בהערה יירשם כי טרם ניתן אישור המנהל ששולמו חובות מס הרכישה, ושכבכל שלא שולמו החובות למס רכישה, יחולו על גביית החוב הוראות פקודת המסים (גבייה). רישום ההערה לא ימנע ביצוע עסקאות נוספות בקרקע והיא תימחק לאחר שיאשר המנהל כי העסקה היתה פטורה ממס או ששולם המס בשלה.

יובהר כי ההערה שתירשם אינה יוצרת שעבוד או זכות אחרת בקרקע, אלא רק מבהירה את המצב המשפטי הקיים למי שבודק את המרשם.

ההערה משמשת למטרה נוספת והיא שאדם הרוכש את הקרקע ממי שרשם את הקרקע על שמו בלא שהוברר ששילם את חובות מס הרכישה, לא יוכל לטעון שרכש את הקרקע בתום לב בהסתמכות על המרשם. קיום ההערה מלמד את מי שבודק את המרשם שייתכן שקיים שעבוד על הקרקע, ומצופה שהוא יברר את העניין, בטרם ירשום אותה על שמו.

לפסקאות (3) עד (6)

במקרים שונים, העושים עסקאות בזכויות במקרקעין נדרשים להגיש הצהרות והודעות על פי חוק מיסוי מקרקעין לאחר ביצוע העסקה. ישנה חוסר אחידות במועדים השונים המופיעים בחוק להגשת דיווח לגבי העסקה. מוצע לאחד את המועדים להגשת הדיווח, ולקצר אותם, כך שהדיווחים יוגשו 20 ימים לאחר ביצוע העסקה.

איחוד זה יפשט את החוק מכיוון שכל הדיווחים יוגשו בזמן קבוע לאחר קרות האירוע נשוא הדיווח. כמו כן, קיצור התקופה צפוי להביא לטיפול מוקדם יותר בעסקאות על ידי רשות המסים, ולסיום הטיפול מוקדם יותר.

ההודעות וההצהרות שמוצע לקצר את הזמן להגשתן הן: הודעה על פי סעיף 49י(א)(7) בדבר מכירת אופציה במקרקעין, הודעה על פי סעיף 49כא לחוק מיסוי מקרקעין אשר מוגשת בידי יזם הרוכש זכות במתחם פינוי בינוי, הודעה על פי סעיף 49לב2(א) לחוק מיסוי מקרקעין אשר מוגשת למנהל במכירת זכות במקרקעין שהתמורה המשתלמת בעדה מושפעת מזכויות בנייה לפי תמ"א 38 אשר מותנית בתנאי מתלה או שהיא אופציה, הצהרה על פי סעיף 73 המוגשת לאחר מכירת זכות במקרקעין בידי המוכר והרוכש, הודעה לפי סעיף 74 על כך שנרכשה הזכות

תיקון חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה) – תחילה ותחולה

70. (א) תחילתו של סעיף 15(ט)(1) לחוק מיסוי מקרקעין, כנוסחו בסעיף 69(1) לחוק זה, ביום ו' באייר התש"ף (30 באפריל 2020), והוא יחול על מכירת זכות במקרקעין שנעשתה ביום זה ואילך.

(ב) תחילתו של סעיף 16(א)(2א) לחוק מיסוי מקרקעין, כנוסחו בסעיף 69(2) לחוק זה, 90 ימים מיום תחילתן של תקנות לפי סעיף 76א לחוק מיסוי מקרקעין (בסעיף זה ובסעיף 71 – היום הקובע), והוא יחול על מכירת זכות במקרקעין שנעשתה ביום זה ואילך.

תיקון חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה) – הוראות שעה

71. (א) בתקופה שמהיום הקובע עד יום ו' באייר התש"ף (30 באפריל 2020), יקראו את סעיף 15(ט)(1) לחוק מיסוי מקרקעין כך:

(1) האמור בה יסומן "(א)" ובמקום "חלפו 60 ימים" יבוא "לגבי רכישה על ידי רוכש שלא מתקיימים בו המאפיינים אשר קבע המנהל לפי סמכותו בפסקה (ב) – חלפו 60 ימים";

(2) אחרי פסקת משנה (א) יבוא:

"(ב) לגבי רכישה על ידי חבר בני אדם אשר מתקיימים בו תנאים אשר קבע המנהל – הוא המציא למנהל את כל המסמכים והפרטים שנדרש להמציאם, והמנהל אישר ששולם המס המגיע על פי שומה שנעשתה לפי סעיף 78(ב) בשל המכירה שבה הגיעה לידי המוכר הזכות הנרכשת בידי החבר כאמור."

(ב) בתקופת המפורטות להלן, יקראו את סעיף 16(א)(2א)(2) לחוק מיסוי מקרקעין כנוסחו בסעיף 69(2) לחוק זה, כך:

(1) בתקופה שמהיום הקובע עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) – במקום "10 ימים" יבוא "20 ימים";

דברי הסבר

במקרקעין בנאמנות, הודעה לפי סעיף 75(ג) על הקצאה באיגוד מקרקעין והודעה לפי סעיף 75א על עסקה שמותנית בהתקיימות תנאי עתידי שלפיו יוגדלו אפשרויות הניצול של הזכות לפי תכנית בנייה, שתמורתה הושפעה מהגדלת אפשרויות הניצול כאמור וכולה אינה בכסף.

לסעיף 70(א)

מוצע לקבוע כי הסדר הקבע כאמור בסעיף 15(ט)(1) לחוק מיסוי מקרקעין, כנוסחו המוצע בסעיף 69(1) לחוק זה, יחל בתום הוראת השעה הקבועה בסעיף 71(א) לחוק זה.

לסעיף 70(ב)

האפשרות התפעולית לעמוד בקיצור זמני הטיפול המוצעים בסעיף 16(א)(2א) המוצע, כנוסחו בסעיף 69(2) לחוק זה, תלויה בכך שרשות המסים תקבל דיווחים באופן מקוון על עסקאות במקרקעין. תקנות מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה) (דיווח מקוון), התשע"ו–2016, אשר מועד תחילתן הוא ביום ה' בשבט התשע"ז (1 בפברואר 2017) קובעות חובת דיווח מקוון על הצהרות לפי סעיף 73 לחוק מיסוי מקרקעין.

כדי לתת לרשות המסים זמן להתאקלם למערכת החדשה, מוצע לקבוע שתחילת הסעיף האמור תהיה שלושה חודשים לאחר מכן, כלומר, ביום ה' באייר התשע"ז (1 במאי 2017).

לסעיף 71(א)

לרשות המסים יש התנהלות שוטפת מול חברי בני אדם, והם מגישים דוחות תקופתיים למס הכנסה ולמס ערך מוסף. מוצע להקל על חברי בני אדם כאמור, ולקבוע מסלול מיוחד לרכישות על ידי חברי בני אדם, אשר מתקיימים לגביהם מאפיינים, כפי שיקבע המנהל, המעידים כי יש חשש נמוך יותר שלא תתאפשר גביית חוב המס מהם. על פי מסלול זה, יינתנו אישורי המסים לעניין מס שבח ולעניין מס רכישה, באופן מיידי, ובלבד שהחברה הרוכשת שילמה את המקדמה ואת שומתה העצמית, המציאה למנהל את כל המסמכים אשר נדרשה להמציאם, ועמדה בשאר התנאים המופיעים בסעיף 15(ט) לחוק מיסוי מקרקעין.

בשל חדשנות המהלך של נתינת אישורי מסים בלא בדיקה על ידי המנהל, מוצע לקבוע הוראת שעה למשך שלוש שנים לעניין סעיף 15(ט)(1) לחוק מיסוי מקרקעין. בתום תקופה זו, תיעשה הערכה מחודשת שבה תיבחן

(2) בתקופה שמיום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) עד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018) – במקום "10 ימים" יבוא "17 ימים";

(3) בתקופה שמיום כ"ד בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019) עד ג' בטבת התש"פ (31 בדצמבר 2019) – במקום "10 ימים" יבוא "14 ימים".

תיקון חוק ההוצאה לפועל

72. בחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז–1967[102] (בפרק זה – חוק ההוצאה לפועל) –

(1) בסעיף 32ב –

(א) במקום כותרת השוליים יבוא "ביצוע חיוב במסלול מקוצר";

(ב) בסעיף קטן (א), במקום "שאינו עולה על 10,000 שקלים חדשים" יבוא "שאינו עולה על 50,000 שקלים חדשים" והמילים "(בחוק זה – חיוב הניתן לביצוע במסלול מקוצר)" – יימחקו;

(ג) בסעיף קטן (ב) –

(1) אחרי "לא ניתן לבצע חיוב מקוצר במסלול מקוצר" יבוא "באחד מאלה:";

(2) הקטע החל במילים "אם ניתן לגבי החייב" עד המילים "בהתאם לפרק ז'3" יסומן כפסקה (1);

(3) הקטע החל במילים "או אם סך חובותיו" עד המילים "על 100,000 שקלים חדשים" יסומן כפסקה (2), ובו, המילה "או" – תימחק;

דברי הסבר

סעיף 72 כללי

פרק א'1 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז–1967 (בפרק זה – חוק ההוצאה לפועל), קובע הסדר לעניין חיובים הניתנים לביצוע במסלול מקוצר. מדיווחים שהועברו לוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת באשר לפעילותו של המסלול המקוצר בהתאם להוראות סעיף 32ט לחוק ההוצאה לפועל כנוסחו ערב ביטולו בחוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 51), התשע"ו–2016 (ס"ח התשע"ו, עמ' 1154), עולה, כי המסלול מהווה כיום מסלול יעיל לגביית חובות נמוכים. במסלול זה אחוז סגירת התיקים הוא גבוה מזה שבמסלול הרגיל, והליך הגבייה הוא קצר יותר. כך, ממועד תחילת הפעלתו של המסלול המקוצר, באוגוסט 2009, עד נובמבר 2015, נפתחו במסלול המקוצר 158,505 תיקים, ומתוכם נסגרו 102,293 תיקים, כלומר – 65 אחוזים מכלל התיקים שנפתחו במסלול המקוצר, מעת הקמתו – נסגרו. בתקופה זו נפתחו במסלול הרגיל 1,468,532 תיקים (לגביית חובות של עד 10,000 שקלים חדשים) ומתוכם נסגרו 807,504 תיקים, קרי, 55 אחוזים בלבד.

כמו כן, כאמור, תיקים במסלול המקוצר מתנהלים על פני תקופה קצרה יותר. במסלול המקוצר התקופה הממוצעת ממועד פתיחת תיק עד לסגירתו עומדת על 203 ימים. במסלול הרגיל, התקופה הממוצעת ממועד פתיחת תיק עד לסגירתו היא 393 ימים.

קיצור תקופת הגבייה מיטיב הן עם החייב, שלחובו לא נצברת ריבית על פני תקופה ממושכת, והן עם הזוכה שחובו נפרע מהר יותר.

זאת ועוד, ההוצאות המתווספות לחוב שנגבה במסלול המקוצר נמוכות משמעותית מאלה שמתווספות לו במסלול הרגיל. כך, במסלול המקוצר סכום ההוצאות מעבר לאגרת פתיחת התיק לפי הקבוע בתקנות ההוצאה לפועל (אגרות, שכר טרחה והוצאות), התשכ"ח–1968, הוא קבוע ועומד על סך של 64 שקלים חדשים.

לאור האמור לעיל, וכדי להביא לשיפור מיקומה של מדינת ישראל במדד עשיית עסקים (Doing Business Index) המתפרסם על ידי הבנק העולמי ובוחן את קלות עשיית העסקים ברוב מדינות העולם על פי פרמטרים שונים, ובהם אכיפת חוזים, מוצע להגדיל את סכום החוב הנגבה במסגרת המסלול המקוצר ולהעמידו על סך של 50,000 שקלים חדשים בחובות רגילים. כמו כן מוצע כי בחיובים שגובה תאגיד מתאגיד אחר עד לסך של 200,000 שקלים חדשים ייקבע המסלול כמסלול חובה.

לפסקאות (1) ו־(2)

לנוכח היעילות של ביצוע הוצאה לפועל במסלול מקוצר בהתאם להוראות פרק א'1 לחוק ההוצאה לפועל, מוצע לתקן את סעיף 32ב לחוק ההוצאה לפועל ולקבוע כי המסלול המקוצר יורחב כך שיחול על בקשות לביצוע פסק דין כספי או כל חיוב אחר שניתן לפי חוק לבצעו כמו פסק דין של בית משפט, בסכום של עד 50,000 שקלים חדשים,

[102] ס"ח התשכ"ז, עמ' 116; התשע"ו, עמ' 1154.

(ד) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב1) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו־(ב)(2), בקשות לביצוע פסק דין כספי או כל חיוב כספי אחר שניתן לפי חוק לבצעו כמו פסק דין של בית משפט, שאינו עולה על 200,000 שקלים חדשים ושבהן הזוכה והחייב הם תאגידים, יבוצעו במסלול מקוצר לפי הוראות פרק זה, בלבד.";

(2) בסעיף 120ד, אחרי "לגבי חיוב הניתן לביצוע במסלול מקוצר" יבוא "לפי הוראות סעיף 120ב(א)";

(3) בסעיף 120ה –

(א) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) על אף הוראות סעיף קטן (א), לשם גביית חיוב העולה על 10,000 שקלים חדשים המתבצע במסלול מקוצר, רשאית לשכת ההוצאה לפועל לנקוט הליכים נוספים לפי חוק זה, כפי שיקבע מנהל מערכת ההוצאה לפועל לפי סעיף 120י(ב).";

(ב) בסעיף קטן (ב), אחרי "בסעיף קטן (א)" יבוא "או בסעיף קטן (א1), לפי העניין";

(4) בסעיף 120ו(א), בפסקה (1), אחרי "מיום המצאת האזהרה לחייב" יבוא "ולעניין חיוב העולה על 10,000 שקלים חדשים – חלפו שמונה עשר חודשים מיום המצאת האזהרה לחייב";

(5) בסעיף 120י(ב), אחרי "לנקיטת הליכים במסלול מקוצר" יבוא "ובכלל זה הליכים נוספים שניתן לנקוט לשם גביית חיוב העולה על 10,000 שקלים חדשים, כאמור בסעיף 120ה(א1)" ובמקום "כללים כאמור יפורסמו ברשומות, ויחולו" יבוא "כללים כאמור ייקבעו בהתחשב בצורך לנקוט הליך מוצדק ויעיל בנסיבות העניין אשר פגיעתו בחייב אינה עולה על הנדרש, ויפורסמו ברשומות, והם יחולו".

פרק ט"ו: תחילה

תחילה

73. תחילתו של חוק זה ביום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) אלא אם כן נקבע בו אחרת.

דברי הסבר

במקום עד 10,000 שקלים חדשים כקבוע כיום. כמו כן מוצע לקבוע כי זוכה שהוא תאגיד הפועל בתיק נגד חייב שהוא תאגיד יחויב לגבות את חובו באמצעות המסלול המקוצר, וזאת בתיקים שסך החוב שבהם אינו עולה על 200,000 שקלים חדשים.

לפסקאות (3) ו־(5)

ההליכים שניתן לנקוט במסלול מקוצר כלפי החייב הוגבלו לפי פרק א'1 האמור לעיקול כספים או זכויות לקבלת כספים הנמצאים בידי צד שלישי ולעיקולי רכב. כדי להפוך את המסלול המקוצר ליעיל בגביית חובות בסכום גבוה יותר, מוצע כי בעבור חובות בסכום הגבוה מ־10,000 שקלים חדשים יהיה ניתן לנקוט בכל ההליכים לפי חוק ההוצאה לפועל בהתאם לכללים שיקבע מנהל מערכת ההוצאה לפועל לפי סעיף 120י(ב) המוצע, שיכללו הוראות בדבר סדר נקיטת ההליכים והדרכים והמועדים לנקיטתם, וייקבעו בהתחשב בצורך לנקוט הליך מוצדק ויעיל בנסיבות העניין ושפגיעתו בחייב לא תעלה על הנדרש.

לפסקה (4)

כיום הליכים לגביית חוב במסלול המקוצר מוגבלים לפי סעיף 120 לחוק ההוצאה לפועל לתקופה של שמונה חודשים, שאם בסופם לא נגבה החוב, מועברים הליכי הגבייה למסלול הרגיל. לנוכח ההצעה להגדיל את סכום החיוב הניתן לביצוע במסלול המקוצר ולקבוע גביית חובות בין תאגידים במסלול מקוצר כמסלול חובה ולנוכח מתן האפשרות לנקיטת כלל ההליכים לפי חוק ההוצאה לפועל ביחס לחובות העולים על סך של 10,000 שקלים חדשים, מוצע לאפשר מיצוי של ההליכים במסלול המקוצר ולהאריך את תקופת הזמן הקבועה לגבייה במסלול המקוצר ביחס לחובות אלה, לתקופה של שמונה עשר חודשים.

הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016

פרק א': מטרת החוק

מטרה

1. חוק זה בא לתקן חוקים שונים ולקבוע הוראות נוספות כדי לשמור על מדיניות פיסקלית אחראית ולעמוד בתקרת הגירעון ובמגבלת ההוצאה הממשלתית, להעמיק את גביית המסים ולהגדיל את הכנסות המדינה ואת תקבוליה, זאת תוך חיזוק הצמיחה במשק, שינוי סדרי העדיפויות הלאומיים וצמצום הפערים, והכול בהתאם ליעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018.

פרק ב': חיסכון וסיוע לעצמאים

הגדרות

2. בפרק זה –

"הכנסה חייבת בהפקדה" – הכנסה לפי סעיף 2(1) או (8) לפקודה לאחר הניכויים שהותרו ממנה לפי כל דין ולפני הקיזוזים והפטורים שהותרו ממנה לפי כל דין, ולמעט תשלומים ממרכיב חיסכון לאבטלה; לעניין הגדרה זו, "ניכוי" – למעט ניכוי כמפורט להלן:

(1) ניכוי לפי סעיפים 17(5א), 47 או 47א לפקודה;

(2) ניכוי שהותר לפי סעיף 32(14)(ב) לפקודה;

"הכנסה מבוטחת" – כהגדרתה בסעיף 47(א)(4) לפקודה;

"חוק קופות גמל" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005[1];

"מצב אבטלה", לעניין עצמאי – מצב שבו עצמאי חדל לעסוק במשלח ידו או סגר את עסקו;

ד ב ר י ה ס ב ר

פרק ב' – כללי

לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נכון להיום, חלק גדול מהעצמאים, ובפרט עצמאים ברמות הכנסה נמוכות ובינוניות, אינו מפריש תשלומים לחיסכון פנסיוני, חיסכון אשר נועד לסייע לעובדים לשמר את רמת הכנסתם גם לאחר יציאתם לגמלאות. כמו כן, נכון להיום, מידת הפרוגרסיביות של דמי הביטוח הלאומי בקרב אוכלוסיית העצמאים נמוכה בהשוואה למידת הפרוגרסיביות של דמי הביטוח הלאומי בקרב אוכלוסיית השכירים. כפועל יוצא מכך, עצמאים, שהכנסתם מגיעה עד כפעם וחצי השכר הממוצע במשק, בכל חודש, מפרישים דמי ביטוח לאומי בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה לשכירים ברמת הכנסה מקבילה. לצד זאת, אין כיום מנגנון שיכול לסייע לעצמאים בתקופות של אבטלה. לאור האמור, מוצע לענן בחוק – בהוראות פרק ב' לחוק המוצע ובתיקונים עקיפים, בין השאר, לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק קופות גמל), לחוק הביטוח הלאומי [נוסח חדש], התשנ"ה–1995 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק הביטוח הלאומי), ולפקודת מס הכנסה, הסדר שיגביר את הפרוגרסיביות בדמי הביטוח הלאומי לגבי אוכלוסיית העצמאים, במקביל להחלת חובת הפרשה לחיסכון פנסיוני ומתן אפשרות למשוך חלק מהסכום הצבור במצבי אבטלה.

סעיף 2 מוצע להגדיר כמה מונחים המשמשים בפרק זה. בין השאר מוצע להגדיר את המונח "עצמאי" כמי שיש לו הכנסה חייבת בהפקדה, קרי מי שיש לו השתכרות או רווח מעסק או משלח יד כאמור בסעיף 2(1) לפקודת מס הכנסה או שיש לו השתכרות או רווח כאמור בסעיף 2(8) לאותה פקודה. "הכנסה חייבת בהפקדה" מוגדרת על פי המוצע כהשתכרות כאמור לעיל, לאחר הניכויים שהותרו ממנה לפי כל דין ולפני הקיזוזים והפטורים שהותרו ממנה כאמור (למעט תשלומים ממרכיב חיסכון לאבטלה – כפי שיוסבר להלן).

בשונה מעובד שכיר, שהופך מובטל משהפסיק להיות מועסק בידי המעסיק, הרי שלגבי עצמאי, ייתכנו תקופות בשנה שבהן הוא לא עוסק בעסקו או במשלח ידו, מסיבות שונות הנוגעות למשל לסוג העסק. על כן, מוצע להגדיר "מצב אבטלה" לעניין עצמאי כמצב שבו העצמאי חדל לעסוק במשלח ידו או סגר את עסקו. כך, לא ייחשבו הפסקות זמניות כמתואר לעיל כמצב אבטלה.

[1] ס"ח התשס"ה, עמ' 889.

"מרכיב חיסכון לאבטלה" – סכומים שהפקיד עצמאי לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף 3, לשם משיכתם במצב אבטלה;

"עצמאי" – מי שיש לו הכנסה חייבת בהפקדה;

"הפקודה" – פקודת מס הכנסה[2];

"קופת גמל לקצבה" – כהגדרתה בחוק קופות גמל;

"השכר הממוצע במשק" – סכום השווה לשתיים עשרה פעמים השכר הממוצע כפי שהוא מחושב לצורך גמלאות ודמי ביטוח לפי סעיף 2(ב) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995[3], כפי שמפרסם המוסד לביטוח לאומי;

"שכר מינימום", לחודש – כהגדרתו בחוק שכר מינימום, התשמ"ז–1987[4];

"שנת מס" – כהגדרתה בפקודה;

"השר" – שר האוצר.

חובת הפקדה לקופת גמל לקצבה

3. (א) עצמאי יפקיד תשלומים לקופת גמל לקצבה בשל הכנסה חייבת בהפקדה, בשנת מס, בשיעורים כמפורט להלן:

(1) על חלק ההכנסה החייבת בהפקדה שאינו עולה על מחצית השכר הממוצע במשק – 4.45%;

(2) על חלק ההכנסה החייבת בהפקדה שעולה על מחצית השכר הממוצע במשק ואינו עולה על השכר הממוצע במשק – 12.55%.

(ב) מתשלומים שחייב עצמאי להפקיד לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף קטן (א), ינוכו תשלומים שהפקיד העצמאי או שהופקדו בעדו בשל הכנסתו המבוטחת.

(ג) תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי סעיף זה יופקדו לא יאוחר מתום שנת המס שבשלה מופקדים התשלומים.

חריגים לחובת הפקדה לקופת גמל לקצבה

4. חובת הפקדה לקופת גמל לקצבה לפי סעיף 3, לא תחול על עצמאי שמתקיים לגביו, בתום שנת המס, אחד מאלה:

(1) טרם מלאו לו 21 שנים;

(2) הוא הגיע לגיל הפרישה המוקדמת, כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד–2004[5];

(3) טרם חלפו 6 חודשים מהמועד שבו נרשם לראשונה כעוסק לפי סעיף 52 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו–1975[6].

דברי הסבר

סעיפים 3, 4 ו־19(ב) מוצע לחייב עצמאי להפקיד לחיסכון פנסיוני תשלומים מהכנסתו (החייבת בהפקדה), בשיעור של 4.45% על חלק השכר שאינו עולה על מחצית השכר הממוצע במשק (כהגדרתו המוצעת בסעיף 2 להצעת החוק), ובשיעור של 12.55% על חלק השכר שעולה על מחצית השכר הממוצע במשק ואינו עולה על השכר הממוצע במשק. שיעורים אלה מסתכמים לכדי הפקדה של כ־8.5% מהשכר הממוצע במשק.

על פי המוצע, לא תחול חובת ההפקדה לפנסיה על עצמאים מתחת לגיל 21, על עצמאים שהם מעל גיל 60, וכן על עצמאים בחצי השנה הראשונה לפעילותם כעוסקים לפי סעיף 53 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו–1975. כמו כן, לא תחול החובה על עצמאים, שביום תחילתו של החוק המוצע מלאו להם 55 שנים (ראו סעיף 19(ב) להצעת החוק).

כמו כן מוצע שההפקדה לחיסכון הפנסיוני לפי סעיף 3 להצעת החוק תיעשה עד תום שנת המס שבעדה היא נעשית.

---

[2] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

[3] ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

[4] ס"ח התשמ"ז, עמ' 68.

[5] ס"ח התשס"ד, עמ' 46.

[6] ס"ח התשל"ו, עמ' 52.

סכומים שיופקדו למרכיב חיסכון לאבטלה

5. מתשלומים שמפקיד עצמאי לקופת גמל לקצבה, בשנת מס, ייוחס למרכיב חיסכון לאבטלה הסכום הנמוך מבין שני אלה:

(1) שליש מכל תשלום שהפקיד העצמאי לקופת גמל לקצבה, במצטבר;

(2) הסכום הנקוב בסעיף 9(7א)(א)(2), לשנה.

6. (א) לא הפקיד עצמאי שחלה עליו חובת הפקדה לקופת גמל לקצבה לפי הוראות פרק זה, ושהכנסתו החייבת בהפקדה, בשנת מס, עולה על סכום השווה לשתיים עשרה פעמים שכר מינימום באותה שנת מס, תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף 3, ישלח לו המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות התראה, ולפיה אם לא יפקיד את התשלומים כאמור, בתוך 90 ימים ממועד משלוח ההתראה (בפרק זה – התקופה להפקדת התשלום), יוטל עליו קנס כאמור בסעיף 7.

(ב) בהתראה לפי סעיף קטן (א) יפורטו כל אלה:

(1) חובתו של העצמאי להפקיד את התשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף 3;

(2) סכום התשלומים שעל העצמאי להפקיד כאמור;

(3) המועד האחרון להפקדת התשלומים כאמור;

(4) גובה הקנס שיוטל על העצמאי אם לא יפקיד את התשלומים כאמור;

(5) האסמכתה לביצוע ההפקדה שעל העצמאי להמציא למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות.

(ג) התראה לפי סעיף זה תישלח לעצמאי בדואר רשום, לפי מענו למשלוח דואר כפי שצוין בדוח שהגיש לפי סעיף 131 לפקודה; התראה שנשלחה בדואר רשום כאמור, יראו אותה כאילו הומצאה כדין אם חלפו חמישה עשר ימים מיום שנשלחה, אלא אם כן הוכיח העצמאי שלא קיבל את ההתראה מסיבות שאינן תלויות בו ולא עקב הימנעותו מקבלתה.

(ד) עצמאי שהומצאה לו התראה כאמור בסעיף קטן (ג), יפקיד את סכום התשלום שפורט בהתראה בתוך התקופה להפקדת התשלום, וימציא למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות אסמכתה לביצוע ההפקדה.

אי־הפקדת תשלומים לקופת גמל לקצבה לאחר קבלת התראה – עבירה

7. הומצאה לעצמאי התראה לפי הוראות סעיף 6, ולא הפקיד העצמאי, עד תום התקופה להפקדת התשלום, את סכום התשלום שפורט בהתראה, דינו – קנס 500 שקלים חדשים.

דברי הסבר

סעיפים 5 ו־16 בסעיף 5 להצעת החוק, מוצע לקבוע ששליש מהכספים שיפקיד העצמאי לקופת הגמל, או סך של 12,230 שקלים חדשים, בשנה, לפי הנמוך מביניהם, יופקד למרכיב חיסכון לאבטלה. כספים שיצטברו במרכיב זה יוכלו לשמש את העצמאי במצב אבטלה כפי שיפורט בהמשך.

בהתאם לכך מוצע, בסעיף 16 להצעת החוק, לתקן את סעיף 21 לחוק קופות גמל המסמיך את שר האוצר לקבוע הוראות לעניין חלוקת חשבון קופת גמל למרכיבים, כך שההסמכה תחול גם לעניין תשלומי עמית עצמאי שחייב בהפקדה בעבור חיסכון לאבטלה.

סעיפים 6 עד 8 במטרה להבטיח את יישום חובת ההפקדה, מוצע להסמיך את המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – המרכז לגביית קנסות) לאכוף את החובה. על פי המוצע, ישלח המרכז לגביית קנסות לכל עצמאי שחלה עליו חובה להקפיד תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות הפרק המוצע, ושהכנסתו עולה על סכום של 12 פעמים שכר מינימום לחודש (כהגדרתו בחוק שכר מינימום, התשמ"ז–1987 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – שכר מינימום)), התראה שלפיה אם לא יפקיד את התשלומים בתוך 90 ימים מיום שנשלחה לו ההתראה, יוטל עליו קנס בסכום של 500 שקלים חדשים. גובה הקנס יעודכן בהתאם לשיעור מדד המחירים לצרכן.

עדכון סכום הקנס

8. סכום הקנס הקבוע בסעיף 7 יעודכן ב־1 בינואר בכל שנה (בסעיף זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור שינוי המדד הידוע ביום העדכון לעומת המדד שהיה ידוע ב־1 בינואר של השנה הקודמת; הסכום האמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10 שקלים חדשים; לעניין זה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; שר המשפטים יפרסם בהודעה ברשומות את סכום הקנס המעודכן.

העברת מידע מרשות מסים למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות

9. (א) רשות המסים תעביר למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, עד יום 31 בדצמבר בכל שנה, מידע לגבי עצמאים שהכנסתם החייבת בהפקדה בשנת המס הקודמת עלתה על סכום השווה לשתיים עשרה פעמים שכר מינימום, ושלא הפקידו בשנת המס האמורה תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף 3.

(ב) מידע שיועבר לפי סעיף קטן (א) יכלול את כל אלה:

(1) מספר זהותו של העצמאי;

(2) שמו הפרטי ושם משפחתו של העצמאי;

(3) מענו של העצמאי למשלוח דואר כפי שצוין בדוח שהגיש לפי סעיף 131 לפקודה;

(4) ההפרש בין הסכום שחייב העצמאי להפקיד לקופת גמל לקצבה לפי הוראות פרק זה בשל שנת המס הקודמת, לבין הסכום שהפקיד בפועל לקופת גמל לקצבה בשל אותה שנה.

שמירת מידע שהתקבל מרשות המסים

10. המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות יחזיק מידע שהתקבל לפי הוראות סעיף 9 בנפרד מכל מידע אחר, ולא יעשה בו שימוש אלא לשם משלוח התראה לפי סעיף 6 או לשם הטלת קנס כאמור בסעיף 7.

חובת סודיות

11. המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות או כל מי שפועל מטעמו ישמור בסוד מידע שהועבר אליו בידי רשות המסים, לא יגלה אותו לאחר ולא יעשה בו כל שימוש, אלא לפי הוראות חוק זה או כל דין אחר או לפי צו של בית משפט.

ביצוע ותקנות

12. השר ממונה על ביצועו של פרק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

תיקון חוק בית הדין לעבודה

13. בחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט–1969[7], בתוספת השנייה, בסופה יבוא:

"פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016."

דברי הסבר

עצמאי שנשלחה לו התראה כאמור, יפקיד את התשלומים כאמור בתוך 90 ימים, כאמור בהתראה, וימציא למרכז לגביית קנסות אסמכתה לביצוע ההפקדה.

קביעת המנגנון של משלוח התראה טרם הטלת הקנס נועדה לאפשר לעצמאי החייב להפקיד תשלומים לחיסכון פנסיוני, לבצע את חובת ההפקדה כנדרש, וכך להימנע מתשלום הקנס.

סעיפים 9 עד 11 כדי לאפשר למרכז לגביית קנסות לאכוף את חובת ההפקדה, מוצע לקבוע כי רשות המסים תעביר למרכז, בכל שנה, עד יום 31 בדצמבר, מידע לגבי עצמאים שהכנסתם החייבת בהפקדה בשנת המס החולפת עולה על סכום השווה לשתיים עשרה פעמים שכר מינימום, ושלא הפקידו באותה שנת מס תשלומים לקופת גמל לקצבה. את המידע המועבר אליו כאמור יחזיק המרכז לגביית קנסות בנפרד מכל מידע אחר, ולא ייעשה בו שימוש אלא לשם משלוח התראה לפי סעיף 6 להצעת החוק או לשם הטלת קנס כאמור בסעיף 7 להצעת החוק. כמו כן, מוצע כי המרכז לגביית קנסות והפועלים מטעמו ישמרו בסוד את המידע האמור ולא יעשו בו כל שימוש אלא לפי הוראות פרק ב' לחוק המוצע או כל דין אחר או לפי צו של בית משפט.

סעיף 12 מוצע לקבוע כי שר האוצר יהיה ממונה על ביצוע פרק ב' לחוק המוצע ויהיה רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

סעיף 13 מוצע להוסיף לתוספת השנייה לחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט–1969, את פרק ב' לחוק המוצע, כך שלבית הדין האזורי לעבודה תהיה סמכות לדון בעבירה הקבועה בסעיף 7 להצעת החוק – אי־הפקדת תשלומים לקופת גמל לקצבה לאחר קבלת התראה.

[7] ס"ח התשכ"ט, עמ' 70; התשע"ז, עמ' 891.

תיקון חוק הביטוח הלאומי

14. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995[8], בלוח י', בטור ג' שכותרתו "אחוזים מההכנסה או מהשכר לפי סעיפים 337(א) ו־340 (א)" –

(1) בכותרת המשנה "על חלק העולה על 60% מהשכר הממוצע", בטור המשנה "לעובד עצמאי", במקום האחוזים שמפורטים בו יבוא:

"0.94

–

2.74

0.78

0.09

–

–

2.12

0.21

5.95

12.83";

(2) בכותרת המשנה "על חלק שאינו עולה על 60% מהשכר הממוצע", בטור המשנה "לעובד עצמאי", במקום האחוזים שמפורטים בו יבוא:

"0.24

–

0.59

0.17

0.03

–

–

0.47

0.05

1.32

2.87".

דברי הסבר

סעיף 14 מוצע לתקן את חוק הביטוח הלאומי כמפורט להלן. מוצע להפחית את שיעורי דמי הביטוח הלאומי על חלק השכר שאינו עולה על 60% מהשכר הממוצע במשק, מ־6.72% ל־2.87%, ולהעלות את שיעור דמי הביטוח הלאומי על חלק השכר אשר עולה על 60% מהשכר הממוצע במשק, ב־1.6%. השינוי המוצע מגביר את הפרוגרסיביות בדמי הביטוח הלאומי של אוכלוסיית העצמאים, ובכך מתקן את המצב הקיים שבו עצמאים, המשתכרים עד רמת הכנסה של כפעם וחצי השכר הממוצע במשק בכל חודש, מפרישים דמי ביטוח לאומי בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה לשכירים ברמת הכנסה מקבילה.

[8] ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשע"ו, עמ' 1093.

תיקון פקודת מס הכנסה

15. בפקודת מס הכנסה[9] –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "חוק הפיקוח על קופות גמל" יבוא:

""חוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018" – חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016;";

(2) בסעיף 3, אחרי סעיף קטן (ה7) יבוא:

"(ה8) סכומים ממרכיב חיסכון לאבטלה בקופת גמל לקצבה שמשך יחיד לפי סעיף 23(ב)(1) לחוק הפיקוח על קופות גמל, יראו אותם כהכנסה כאמור בסעיף 2(1) או (8) שהתקבלה בידי היחיד;";

(3) בסעיף 9, אחרי פסקה (7א) יבוא:

"(7ב) (א) הסכום הנמוך מבין שני אלה, כשהוא מוכפל במספר שנות העבודה:

(1) סכומים ממרכיב חיסכון לאבטלה בקופת גמל לקצבה שמשך יחיד לפי סעיף 23(ב)(1) לחוק הפיקוח על קופות גמל, עד גובה ממוצע הכנסתו החייבת בהפקדה של היחיד בשלוש שנות העבודה שקדמו לשנה שבה היה רשאי למשוך סכומים כאמור;

(2) הסכום הנקוב בפסקה (7א)(א)(2), לשנת עבודה;

(ב) המנהל יקבע כללים לדיווח ולחישוב הסכום הפטור לפי פסקה זו;

(ג) בפסקה זו –

"הכנסה חייבת בהפקדה" – כהגדרתה בסעיף 2 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018;

"שנת עבודה" – כל שנה החל משנת המס שבה החל יחיד להפקיד למרכיב חיסכון לאבטלה לפי פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018, לראשונה, או החל משנת המס שלאחר השנה שבה ביצע משיכה פטורה לפי סעיף זה;";

דברי הסבר

סעיף 15 מוצע לערוך כמה תיקונים בפקודת מס הכנסה הנדרשים להשלמת ההסדר המוצע בפרק זה, ובפרט להשלמת התיקון המוצע לחוק קופות גמל, בסעיף 17 להצעת החוק, המאפשר לעצמאי למשוך כספים ממרכיב החיסכון לאבטלה בקופת גמל לקצבה, אם הוא במצב אבטלה.

מוצע לקבוע כי עצמאי המבקש למשוך כספים ממרכיב החיסכון לאבטלה כאמור, יהיה רשאי לבחור אם למשוך את הכספים כהכנסה חייבת לפי פקודת מס הכנסה – וכך לשמר את הפטור ממס על הכספים למועד משיכת הקצבה (ראו סעיף 8(ה8) לפקודת מס הכנסה כנוסחו המוצע בפסקה (2)), או למשוך אותם בפטור ממס עד סכום שהוא מכפלת מספר שנות העבודה של העצמאי בסכום הנמוך מבין שני אלה: הסכום הנקוב בסעיף 9(7א)(א)(2) לפקודת מס הכנסה, לשנה, או סכומים ממרכיב חיסכון לאבטלה בקופת גמל לקצבה, שמשך היחיד לפי ההסדר המוצע בחוק קופות גמל (כמפורט להלן), עד גובה ממוצע הכנסתו החייבת בהפקדה של העצמאי בשלוש שנות העבודה שלפני השנה שבה היה רשאי למשוך את הכספים כאמור (ראו סעיף 9(7ב) לפקודת מס הכנסה כנוסחו המוצע בפסקה (3)).

בנוסף, במטרה לעודד חיסכון ארוך טווח מוצע, בפסקאות (5) ו־(6), להגדיל את הטבת המס של עצמאים לזיכוי בהפקדה לפנסיה בשיעור של 0.5% ובלבד שלא ניצלו את הטבת המס בגין רכישת ביטוח מועדף מפני אסדן כושר עבודה לפי סעיף 132(14)(ב); וכן להעניק הטבה בהפרשה לקרן השתלמות. כך, יוכל עצמאי להפקיד 4.5% מהכנסתו לקרן השתלמות ולהיות זכאי בשלהם להטבת מס, בלא תלות בהפקדה של 2.5% נוספים לקרן השתלמות אשר הוא אינו זכאי בשלהם להטבת מס.

כמו כן, ובהמשך לאמור בסעיפים 9 עד 11 להצעת החוק, מוצע בפסקה (7) לתקן את סעיף 235 לפקודת מס הכנסה, שלפיו הוראה בדין המחייבת למסור ידיעות על רכושו או הכנסתו של אדם לא תחול על מי שממלא תפקיד רשמי לפי הפקודה, ולקבוע כי על אף האמור, רשות המסים תוכל למסור למרכז לגביית קנסות מידע לפי סעיף 9 להצעת החוק.

[9] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשע"ז, עמ' 1261.

(4) בסעיף 9א(ג)(1), בהגדרה "מענקים פטורים", ברישה, לפני "סכום המענקים הפטורים" יבוא "סכומים פטורים לפי סעיף 9(ב7) שקיבל יחיד וכן";

(5) בסעיף 17(5א), המילים "לאחר שהופחת מהם סכום השווה ל-2.5% מהכנסתו הקובעת; סכומים כאמור" – יימחקו;

(6) בסעיף 45א, בסופו יבוא:

"(ו) יחיד שלא נוכו לו סכומים בעד רכישת ביטוח מועדף מפני אבדן כושר עבודה לפי סעיף 32(14)(ב) יזוכה ממס בשיעור של 35% מן הסכומים שהפקיד לקופת גמל לקצבה בעבור עצמו כעמית עצמאי ולא זוכה בשלהם ממס לפי סעיף קטן (ב), עד לשיעור של 0.5% מהכנסתו מעסק או משלח יד עד לסכום השווה לפעמיים הסכום האמור בפסקה (1) להגדרה "הכנסה מזכה" שבסעיף 47(א)(1) בניכוי הכנסתו המבוטחת.";

(7) בסעיף 235 –

(א) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג1) על אף האמור בסעיף קטן (א), מותר להעביר למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות מידע לפי סעיף 9 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018.";

(ב) בסעיף קטן (ד), בסופו יבוא:

"(3) בביצוע פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018."

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)

16. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005[10] –

(1) בסעיף 1 –

(א) אחרי ההגדרה "חוק פיצויי פיטורים" יבוא:

""חוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018" – חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז–2016;";

(ב) אחרי ההגדרה "עמית עצמאי" יבוא:

""עמית–עצמאי שחייב בהפקדה" – עמית–עצמאי שחלה עליו חובה להפקיד תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018;";

(2) בסעיף 21, במקום "ותשלומים עבור פיצויים" יבוא "תשלומים בעבור פיצויים ותשלומי עמית–עצמאי שחייב בהפקדה בעבור חיסכון למצב אבטלה כהגדרתו בסעיף 2 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018".

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 5 והוראת שעה)

17. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 5 והוראת שעה), התשע"א–2010[11] (להלן – תיקון מס' 5 לחוק קופות גמל), בסעיף 5(2), בסעיף 23(ב)(1) לחוק קופות גמל המובא בו, אחרי פסקת משנה (ג) יבוא:

דברי הסבר

סעיף 17 מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע בתקנות מכוח סעיף 23(ב)(1) לחוק קופות גמל (כנוסחו בסעיף 5(2) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 5 והוראת שעה), התשע"א–2010 (ס"ח התשע"א,

[10] ס"ח התשס"ה, עמ' 889; התשע"ו, עמ' 1259.

[11] ס"ח התשע"א, עמ' 50.

"(ג1) מצב אבטלה של עמית עצמאי שחייב בהפקדה, ובלבד שהעצמאי הפקיד תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018 בעבור שנתיים לפחות מתוך שלוש שנות המס האחרונות; משיכת כספים לפי פסקת משנה זו תהיה בסכום שאינו עולה על הסכום הגבוה מבין אלה:

(1) שלוש פעמים שכר מינימום לחודש כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי;

(2) הסכום הנמוך מבין אלה:

(א) הסכום שהפקיד העמית העצמאי למרכיב חיסכון לאבטלה;

(ב) הסכום הנקוב בסעיף 9(7א)(א)(2) לפקודת מס הכנסה, כשהוא מוכפל במספר השנים שבהן הפקיד העמית תשלומים לקופת גמל לקצבה, כעמית עצמאי החייב בהפקדה, או במספר השנים שחלפו מתחילת שנת המס שבה משך העמית כספים ממרכיב חיסכון לאבטלה, לפי הנמוך מביניהם;

(ג) סכום ההכנסה החייבת בהפקדה של העמית כשהוא מוכפל במספר השנים שבהן הפקיד תשלומים לקופת גמל, כעמית עצמאי שחייב בהפקדה או במספר השנים שחלפו מתחילת שנת המס שבה משך העמית כספים ממרכיב החיסכון לאבטלה;

לעניין פסקת משנה זו –

"הכנסה חייבת בהפקדה" ו"מרכיב חיסכון לאבטלה" – כהגדרתם בסעיף 2 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018;

"מצב אבטלה", של עמית עצמאי – מצב שבו עמית עצמאי חדל לעסוק במשלח ידו או סגר את עסקו;".

תיקון חוק העבירות המינהליות

18. בחוק העבירות המינהליות, התשמ"ו–1985[12], בתוספת הראשונה, בטור א', בסופו יבוא:

"פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016."

דברי הסבר

עמ' 50) (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – תיקון מס' 5 לחוק קופות גמל)), את המועדים והתנאים שבהם עמית עצמאי אשר סגר את עסקו או חדל לעסוק במשלח ידו, יהיה רשאי למשוך כספים מהסכום שהופקד למרכיב חיסכון לאבטלה. על פי המוצע תותנה המשיכה בתנאים שייקבעו בתקנות כאמור וכן בכך שהעצמאי הפקיד תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות פרק זה בעבור שנתיים לפחות מתוך שלוש שנות המס האחרונות, והסכום הכולל שלה לא יעלה על הגבוה מבין אלה: שלוש פעמים שכר המינימום במשק או הסכום הנמוך מבין שלושת אלה: הסכום שהפקיד העמית העצמאי למרכיב חיסכון לאבטלה; הסכום הקבוע בסעיף 9(7א)(א)(2) לפקודת מס הכנסה (העומד היום על 12,230 שקלים חדשים) כשהוא מוכפל במספר השנים שבהן הפקיד העמית לקופת גמל או במספר השנים שחלפו מתחילת שנת המס שבה משך העמית כספים ממרכיב חיסכון לאבטלה, לפי הנמוך; או סכום ההכנסה החייבת בהפקדה של העמית, כשהוא מוכפל במספר השנים שבהן הפקיד העמית לקופת גמל (כעמית עצמאי החייב בהפקדה) או במספר השנים שחלפו מתחילת שנת המס שבה משך העמית כספים ממרכיב חיסכון לאבטלה. מתן אפשרות למשוך את הסכומים האמורים נועד, מחד, לאפשר לעצמאי לשמר את רמת חייו בתקופת האבטלה, ומאידך לפעול להשתלבותו בשוק התעסוקה, לרבות על ידי הקמת עסק נוסף.

סעיף 18 מוצע לתקן את חוק העבירות המינהליות, התשמ"ו–1985, ולהסמיך את שר המשפטים לקבוע בתקנות כי עבירה על הוראה שנקבעה בפרק זה תהיה עבירה מינהלית, קרי עבירה שבשלה ניתן להטיל קנס בדרך מינהלית.

[12] ס"ח התשמ"ו, עמ' 31; התשע"ו, עמ' 176.

19. (א) תחילתם של סעיפים 3(ה8), 9(ב27) ו־9א(ג)(1) לפקודת מס הכנסה, כנוסחם בסעיף 15(2), (3) ו־(4) לחוק זה, ביום תחילתו של סעיף 23(ב)(1) לחוק קופות גמל, כנוסחו בסעיף 5(2) לתיקון מס׳ 5 לחוק קופות גמל, כאמור בסעיף 10 לתיקון האמור. פרק ב׳ – תחילה וסייג לתחולה

(ב) הוראות פרק זה לא יחולו על עצמאי שביום תחילתו של חוק זה מלאו לו 55 שנים.

פרק ג׳: פיצויי פיטורים

20. בחוק פיצויי פיטורים, התשכ״ג–1963[14] (בפרק זה – חוק פיצויי פיטורים) – תיקון חוק פיצויי פיטורים

(1) במקום סעיף 14 יבוא:

"תשלום לקופת גמל לקצבה במקום פיצויי פיטורים

14. (א) תשלום למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה יבוא במקום פיצויי פיטורים, אלא אם כן נקבע אחרת בחוזה עבודה בין העובד למעסיק או בהסכם קיבוצי או הסדר קיבוצי החל עליהם.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) היה שיעור התשלום למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה נמוך מ־8.33% משכר העבודה המובא בחשבון לעניין חישוב פיצויי פיטורים לפי חוק זה (בפסקה זו – תקרת ההפקדה לפיצויים), יבוא התשלום לקופת הגמל כאמור במקום פיצויי פיטורים רק בעד החלק היחסי של התשלום מתוך תקרת ההפקדה לפיצויים;

דברי הסבר

סעיף 19 מוצע לקבוע את תחילתם של סעיפים 3(ה8) ו־9(ב27) לפקודת מס הכנסה, כנוסחם המוצע בסעיף 15(2) ו־(3) להצעת החוק, ואת תחילתו של סעיף 9א(ג)(1) לפקודה האמורה, כתיקונו בסעיף 15(4) להצעת החוק, ליום תחילתו של סעיף 23(ב)(1) לחוק קופות גמל, כנוסחו בתיקון מס׳ 5 לחוק קופות גמל, קרי היום שבו ייכנסו לתוקף תקנות לפי הסעיף האמור (ראו סעיף 10 לתיקון מס׳ 5 האמור).

פרק ג׳ – כללי

בפרק זה מוצעים תיקונים בחוק פיצויי פיטורים, התשכ״ג–1963 (בפרק זה – חוק פיצויי פיטורים), בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס״ד–2005 (בפרק זה – חוק קופות גמל), ובפקודת מס הכנסה, הכול כפי שיפורט להלן.

סעיפים 20, 21 ו־23 כללי החיסכון הפנסיוני של עובדים שכירים מורכב משלושה רכיבים שונים: הפרשות עובד לתגמולים, הפרשות מעסיק לתגמולים והפרשות מעסיק לפיצויי פיטורים.

נכון להיום, במקרים רבים הבעלות על הכספים שהופרשו על ידי מעסיק למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה בעד עובדו, אינה של העובד. כך למשל, מעסיק רשאי למשוך חזרה את כספי הפיצויים שהפקיד לקופת הגמל של העובד אם סיום עבודתו אינו מזכה בפיצויי פיטורים לפי חוק פיצויי פיטורים (לדוגמה מצב שבו העובד התפטר מעבודתו) ונקבע כך בהסכם. למשיכת כספי הפיצויים על ידי המעסיק השלכות משמעותיות על הקצבה שתיוותר בידי העובד לאחר פרישתו לקצבה, והיא עתידה לצמצם אותה בשיעור של עד 40%.

לאור האמור, מוצע לקבוע בחוק פיצויי פיטורים כי כספי הפיצויים אשר הופקדו לקופת גמל לקצבה בעד העובד, יהיו שייכים לעובד, והמעסיק לא יהיה רשאי למשוך אותם חזרה, אלא במקרים שבהם נשללה זכאותו של העובד לפיצויי פיטורים לפי סעיפים 16 או 17 לחוק פיצויי פיטורים. כמו כן, מוצע לקבוע שכספי הפיצויים שהפקיד מעסיק לקופת גמל לקצבה יבואו במקום פיצויי פיטורים שהעובד יהיה זכאי להם, אלא אם כן נקבע אחרת בהסכם שבין העובד למעסיק. לאור האמור, מעסיק לא יוכל להתנות העסקת עובד בחתימה על הסכם שבו הוא מוותר על כספי הפיצויים שהופקדו לקופתו.

בהתאם לתיקון זה, ככלל, עובד יהיה זכאי למלוא החיסכון אשר נצבר בקופתו, והוא יוכל ליהנות מכספים אלה במועד פרישתו. כמו כן, שיוך כספי הפיצויים לעובד, גם במקרה שבו עזב את מקום עבודתו מרצון, תמנע מצב שבו העובד יימנע מלעבור לעבודה אחרת בשל החשש לאבד חלק ניכר מכספי החיסכון שלו. גמישות זו, במעבר עובדים, חיונית לעובד ולשוק התעסוקה בכללותו.

[14] ס״ח התשכ״ג, עמ׳ 136; התשע״ו, עמ׳ 610.

(2) היה התשלום למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה רק בעד חלק משכר העבודה המובא בחשבון לעניין חישוב פיצויי פיטורים, יבוא התשלום לקופת הגמל כאמור במקום פיצויי פיטורים רק בעד חלק שכר העבודה כאמור;

(3) היה התשלום למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה רק בעד חלק מהתקופה שבה הועסק העובד אצל המעסיק, יבוא התשלום לקופת הגמל כאמור במקום פיצויי פיטורים רק בעד חלק התקופה כאמור.

(ג) בסעיף זה –

"חוק קופות גמל" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005[15];

"מרכיב הפיצויים" – כהגדרתו בחוק קופות גמל;";

(2) בסעיף 26(א), בפסקה (1), לפני "אינם ניתנים להחזרה" יבוא "יהיו שייכים לעובד והם", אחרי "או לעיקול" יבוא "אלא אם כן התקיימו נסיבות המצדיקות שלילת זכותו של העובד לפיצויי פיטורים או לחלקם לפי סעיפים 16 או 17 והמעסיק מסר לקופת הגמל הודעה בהתאם להוראות סעיף 23(א)(3) או (א1), לפי העניין, לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005" והסיפה החל במילים "הוראה זו לא תחול" – תימחק.

דברי הסבר

בנוסף, נכון להיום קיימים חשבונות רבים בקופות הגמל שלגביהם הזכאות לכספי פיצויים אינה ידועה. בעיה זו נוצרה במהלך השנים כאשר מעסיקים לא דרשו את כספי הפיצויים ולא הודיעו לחברות המנהלות של קופות הגמל על זכאות העובד לכספי הפיצויים. בשל חלוף הזמן מתקשים לעתים עובדים להשיג ממעסיקיהם בעבר אישור על זכאותם לכספים ועל כן והכספים נותרים בלא שימוש בקופת הגמל. לאור האמור, מוצע לתקן את חוק קופות גמל ולהגביל את המועדים שעד אליהם רשאי מעסיק למשוך את הכספים כאמור.

לסעיפים 20 ו־23

סעיף 26 לחוק פיצויי פיטורים קובע, בין השאר, כי סכומים שהופרשו למרכיב הפיצויים בקופת גמל של עובד אינם ניתנים להחזרה, להעברה לשעבוד או לעיקול. הוראה זו לא חלה על סכום שהופקד בעד עובד שבינתיים חדל לעבוד בנסיבות שאינן מזכות אותו בפיצויי פיטורים, אלא אם כן הסכום מיועד גם לביטוח קצבה, ולא נקבע בהסכם קיבוצי או בהסכם אחר שהוא ניתן להחזרה או להעברה.

במצב דברים זה, מעסיק רשאי למשוך חזרה את כספי הפיצויים שהפקיד לקופת הגמל של העובד אם סיום עבודתו אינו מזכה אותו בפיצויי פיטורים לפי חוק פיצויי פיטורים (לדוגמה שמצב שבו העובד התפטר מעבודתו) ונקבע כך בהסכם. בכך כאמור, יש כדי לצמצם את קצבתו הפנסיונית של העובד בשיעור של עד 40%, דבר אשר יפגע משמעותית בהכנסתו בתקופת הגמלאות.

בסעיף 20(2) להצעת החוק מוצע לתקן את סעיף 26 לחוק פיצויי פיטורים ולקבוע כי כספים שהפריש מעסיק למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה יהיו שייכים לעובד, כאשר החריג לכך יהיה רק במקרה שבו התקיימו נסיבות המצדיקות שלילת זכותו של העובד לפיצויי פיטורים או לחלקם, לפי סעיפים 16 או 17 לחוק פיצויי פיטורים ובלבד שהמעסיק מסר לקופת הגמל הודעה בהתאם להוראות סעיף 23(א)(3) או (א1), לפי העניין, לחוק קופות גמל כנוסחו המוצע בסעיף 21 (ר' דברי ההסבר לסעיף 21).

סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים כנוסחו היום, קובע כדלקמן:

"14. תשלום לקופת תגמולים, לקרן פנסיה או לקרן כיוצא באלה, לא יבוא במקום פיצויי פיטורים אלא אם נקבע כך בהסכם הקיבוצי החל על המעסיק והעובד ובמידה שנקבע, או אם תשלום כאמור אושר על ידי שר העבודה ובמידה שאושר."

משמעות הקביעה שבסעיף 14 האמור היא שהפקדות המעסיק לפיצויי פיטורים לאורך שנות העבודה של העובד יבואו במקום חובתו לפיצויי פיטורים במועד סיום ההעסקה.

ההתניה שקבע שר העבודה לכך היא, בין השאר, שכספי הפיצויים שהופקדו יהיו שייכים לעובד בכל מקרה, גם אם התפטר. עובד שלא נקבע כאמור לגבי הסכומים המופקדים בעבורו, לא יבואו סכומים אלה במקום פיצויי

[15] ס"ח התשס"ה, עמ' 889.

21. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005, בסעיף 23 –

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)

(1) בסעיף קטן (א), בפסקה (3), במקום הסיפה החל במילים "בכפוף להוראות סעיף 26" יבוא "אם התקיימו נסיבות המצדיקות שלילת זכותו של העמית־שכיר לפיצויי פיטורים או לחלקם לפי סעיפים 16 או 17 לחוק פיצויי פיטורים, ובלבד שלא יאוחר מתום שלושה חודשים ממועד סיום יחסי העבודה עם העמית־שכיר, מסר המעסיק לקופת הגמל הודעה כי מתנהל לגבי העובד הליך לקביעת קיומן של נסיבות המצדיקות פיטורים בלא פיצויים או בפיצויים חלקיים לפי הסעיפים האמורים, וצירף להודעתו מסמך או אישור המעיד על קיומו של הליך כאמור";

דברי הסבר

הפיטורים, ובמקרה של פיטורים המעסיק יהיה חייב לשלם את מלוא פיצויי הפיטורים בהתאם לשכר האחרון של העובד בניכוי סכומים שכבר הופקדו. מן הצד השני וכל עוד נקבע כך בהסכם, יהיה רשאי המעסיק למשוך את הסכומים שהפקיד לקופת הגמל של העובד במקרה שבו העובד התפטר או בכל מקרה אחר שנקבע לגביו בהסכם, בהסדר או בחוזה עבודה.

מאחר שהתיקון המוצע בסעיף 26 לחוק פיצויי פיטורים, כאמור לעיל, מיטיב עם העובד, מוצע בסעיף 20(1) להצעת החוק ליצור איזון אל מול אינטרס המעסיק ולהפוך את ברירת המחדל הקבועה בסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים כך שכספי הפיצויים שהפקיד מעסיק לקופת גמל לקצבה יבואו במקום פיצויי פיטורים שהעובד יהיה זכאי להם, אלא אם כן נקבע אחרת בחוזה עבודה בין העובד למעסיק או בהסכם קיבוצי או הסדר קיבוצי החל עליהם.

לאור האמור, מעסיק לא יוכל להתנות העסקת עובד בחתימה על הסכם שבו הוא מוותר על כספי הפיצויים שהופקדו לקופתו.

במסגרת התיקון לסעיף 14 כאמור, מוצע להבהיר כי במקרה של הפקדה למרכיב הפיצויים בשיעור הנמוך מ־8.33% משכר העבודה המובא בחשבון לעניין חישוב פיצויי פיטורים לפי חוק זה (בסעיף זה – תקרת ההפקדה לפיצויים), יבוא התשלום לקופת הגמל כאמור במקום פיצויי פיטורים רק בעד החלק היחסי של התשלום מתוך תקרת ההפקדה לפיצויים.

כמו כן, במקרים של הפקדה רק בעד חלק משכר העבודה המובא בחשבון לעניין חישוב פיצויי פיטורים או בעד חלק מהתקופה שבה הועסק העובד אצל המעסיק, יבוא התשלום לקופת הגמל כאמור במקום פיצויי פיטורים רק בעד חלק השכר כאמור או חלק התקופה כאמור, לפי העניין.

יובהר, כי אין בהסדר המוצע כדי למנוע עריכת הסדרים המיטיבים עם העובד, כדוגמת הסדר שלפיו הסכומים המופקדים בעבורו למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה לא יהיו ניתנים להחזרה, להעברה, לשעבוד או לעיקול על ידי המעסיק אך גם נקבע במקום פיצויי פיטורים שהעובד יהיה זכאי להם, אלא אם כן נקבע אחרת בחוזה עבודה בין העובד למעסיק או בהסכם קיבוצי או הסדר קיבוצי החל עליהם.

עוד מוצע לקבוע בסעיף 23 להצעת החוק, סייג לתחולת התיקון לסעיף 14 המוצע בסעיף 20(1) לעיל, כך שהתיקון לא יחול לגבי תשלום למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה שנקבעו לגביו בהסכם קיבוצי, בהסדר קיבוצי או בחוזה עבודה, לפני מועד תחילתו של החוק המוצע, כי התשלום לא יבוא במקום פיצויי פיטורים וכי התשלום לא יהיה ניתן להחזרה, להעברה לשעבוד או לעיקול.

סייג זה נועד למנוע פגיעה בעובדים אשר בהסכם קיבוצי, הסדר קיבוצי או חוזה העבודה שלהם נקבע, לפני תחילתו של החוק המוצע, כי הסכומים המופקדים בעבורם למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה לא יהיו ניתנים להחזרה, להעברה, לשעבוד או לעיקול על ידי המעסיק אך גם נקבע לגביהם כי התשלום לא יבוא במקום פיצויי פיטורים כך שבמקרה של פיטורים המעסיק יהיה חייב לשלם את פיצויי הפיטורים בהתאם לשכר האחרון של העובד בניכוי הסכומים שהופקדו.

סעיף 21 לפסקה (1)

בהמשך לאמור לעיל, מוצע לתקן את סעיף 23 לחוק קופות גמל שעניינו משיכה והעברה של כספים מקופות גמל, ולקבוע בסעיף 23(א)(3) לחוק קופות גמל כנוסחו המוצע, כי כספים שהפקיד מעסיק לעובד בקופת גמל אישית לפיצויים או במרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה יהיו ניתנים למשיכה בידי המעסיק רק אם נשללה זכותו של העמית–שכיר לפיצויי פיטורים או חלקם לפי סעיפים 16 או 17 לחוק פיצויי פיטורים.

בנוסף, נכון להיום קיימים חשבונות רבים בקופות הגמל שבהם הזכאות לכספי פיצויים אינה ידועה. בעיה זו נוצרה במהלך השנים כאשר מעסיקים לא דרשו את כספי הפיצויים ולא הודיעו לחברות המנהלות של קופות הגמל על זכאות העובד לכספי הפיצויים. כתוצאה מכך, נדרשים העובדים בבואם לבצע משיכה של כספי הפיצויים (הן בקצבה והן כהון) להשיג ממעסיקיהם הקודמים אישור על זכאותם לכספים. לעתים השגת אישור זה מורכבת שכן יחסי העבודה הסתיימו לפני תקופה ארוכה ולא תמיד ניתן לאתר את המעסיק או לקבל ממנו תשובות. במצב דברים זה חלק גדול מהעובדים אינם מממשים את זכאותם לכספים, והכספים נותרים בלא שימוש בקופת הגמל. לאור האמור, מוצע להגביל את המועדים שעד אליהם רשאי מעסיק למשוך את הכספים בהתאם לסעיף 23(א)(3) האמור.

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) על אף האמור בסעיף קטן (א)(3) ובכל דין, כספים שהפקיד מעסיק של עמית־שכיר בעדו בקופת גמל אישית לפיצויים או במרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה, עד יום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) יהיו ניתנים למשיכה בידי המעסיק רק בהתקיים המפורט להלן, לפי העניין:

(1) אם יחסי העבודה הסתיימו עד יום ב' בטבת התשע"ז (31 בדצמבר 2016) – המעסיק מסר הודעה כאמור בסעיף קטן (א)(3) בתוך שנתיים ממועד סיום יחסי העבודה או עד יום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018), לפי המאוחר מביניהם;

(2) אם יחסי העבודה הסתיימו ביום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) או לאחריו – המעסיק מסר הודעה כאמור בסעיף קטן (א)(3) בתוך שלושה חודשים ממועד סיום יחסי העבודה או עד יום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018), לפי המאוחר מביניהם."

תיקון פקודת מס הכנסה

22. בפקודת מס הכנסה –

(1) בסעיף 3, בסעיף קטן (ה3) –

דברי הסבר

לפי המוצע, כדי שיוכל מעסיק למשוך כספים שהפקיד לעובד בקופת גמל אישית לפיצויים או במרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה לפי סעיף זה, היינו מקום שבו התקיימו נסיבות המצדיקות שלילה של זכותו של העמית–שכיר לפיצויי פיטורים לפי סעיפים 16 או 17 לחוק פיצויי פיטורים, יהיה עליו למסור לקופת הגמל, במועד שלא יאוחר מתום שלושה חודשים ממועד סיום יחסי העבודה עם העמית–שכיר, הודעה כי מתנהל לגבי העובד הליך לקביעת קיומן של נסיבות המצדיקות פיטורים בלא פיצויים או בפיצויים חלקיים לפי סעיפים 16 או 17 לחוק פיצויי פיטורים, ולצרף להודעתו מסמך או אישור המעיד על קיומו של הליך כאמור.

לפסקה (2)

באשר לסכומים שהופקדו עד יום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017), מוצע לקבוע הוראה ולפיה כספים שהפקיד מעסיק של עמית–שכיר בעדו בקופת גמל אישית לפיצויים או בקופת גמל לקצבה, יהיו ניתנים למשיכה בידי המעסיק, רק אם מסר הודעה כאמור בסעיף קטן (א)(3), במועד כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) אם יחסי העבודה הסתיימו עד יום ב' בטבת התשע"ז (31 בדצמבר 2016) – בתוך שנתיים ממועד סיום יחסי העבודה או עד יום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018), לפי המאוחר מביניהם;

(2) אם יחסי העבודה הסתיימו ביום ג' בטבת התשע"ז (31 בדצמבר 2016) או לאחריו – בתוך שלושה חודשים ממועד סיום יחסי העבודה או עד יום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018).

סעיף 22 כללי

נכון להיום, ניתנת לעובד הטבת מס במועד הפקדת פיצויי הפיטורים, בלא כל תקרה. הטבה זו עומדת בניגוד לתקרות הקיימות בכל אפיקי החיסכון על כלל הסכומים המופקדים לחיסכון פנסיוני ולחיסכון לטווח זמן בינוני. כך למשל, קיימת תקרה להטבת המס להפקדות העובד לתגמולים, להפקדות המעסיק לתגמולים ולהפקדות המעסיק לקרן השתלמות.

מוצע לקבוע בפקודת מס הכנסה תקרה לגבי מתן הטבת המס בשל הפקדת מעסיק לפיצויי פיטורים, כך שעובדים אשר השכר המבוטח שלהם גבוה משלוש פעמים השכר הממוצע במשק, קרי כ־29,100 שקלים חדשים נכון לחודש אוגוסט 2016, ישלמו מס הכנסה על הפקדת המעסיק לפיצויי פיטורים בעד שכר מבוטח שעולה על התקרה האמורה, בהתאם לשיעור המס השולי שלהם. יצוין, כי לרוב, השכר המבוטח, קרי השכר שממנו מפריש המעסיק לביטוח פנסיוני, מהווה רק כ־80% משכרו של העובד. משכך, יושפעו מהפחתת התקרה האמורה בעיקר עובדים שלהם הכנסה העולה על 36,000 שקלים חדשים. יתרה מזו, יודגש כי המס יופחת מהשכר נטו של העובד ולא מכספי החיסכון שהופקדו בעבורו לחיסכון פנסיוני. עוד מוצע לקבוע כי כספי הפיצויים אשר יופקדו לקופה והם מעל התקרה האמורה, יסווגו כתשלומים פטורים.

תקרה זו תפחית את הטבת המס רק ל־5% מהשכירים בעלי השכר הגבוה ביותר, וזאת רק לגבי רכיב השכר המבוטח העולה על שלוש פעמים השכר הממוצע במשק. יובהר כי אין בצעד זה שינוי בנוגע לפטור ממס הניתן על משיכת כספי הפיצויים בטרם תקופת הגמלאות. עוד יובהר כי על כספים שהופקדו לקרן ותיקה – קרן פנסיה אשר נסגרה להצטרפות עמיתים חדשים ב־1995, לא יחול המיסוי האמור.

נכון להיום, סיום יחסי עבודה יוצר אירוע מס שבעקבותיו נערכת התחשבנות עם העובד באופן אוטומטי אלא אם כן הודיע העובד באופן אקטיבי כי הוא משאיר את הכספים בקופה לצורך קבלת קצבה בהמשך. ברירת מחדל זו מובילה לכך שקופות הגמל נדרשות למסות את העובד

(א) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(1א) (א) סכומים ששילמו כל מעסיקיו של עובד, בעבורו, לקופות גמל לקצבה, על חשבון מרכיב הפיצויים, העולים על השיעור להפקדה לפיצויים כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בתקרת הפיצויים, לפי הסכום הנמוך מביניהם, יראו אותם כהכנסת עבודה של העובד, במועד שבו שולמו לקופות הגמל; סכומים ששולמו כאמור לקופות הגמל, אשר אינם עולים על השיעור להפקדה לפיצויים כשהוא מוכפל כאמור, יראו אותם כהכנסה של העובד, במועד שקיבל אותם.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) רישה, סכומים ששילמו כל מעסיקיו של עובד, בעבורו, לקרן ותיקה, העולים על השיעור להפקדה לפיצויים כשהוא מוכפל בתקרת הפיצויים, יראו אותם כהכנסה של העובד, במועד שקיבל אותם.

(1ב) סכומים ששילמו כל מעסיקיו של עובד, בעבורו, לקופות גמל לקצבה על חשבון השלמה לפיצויים, העולים על תקרת ההשלמה לפיצויים, יראו אותם כהכנסת עבודה של העובד, במועד שבו שולמו לקופות הגמל; סכומים ששולמו כאמור לקופות הגמל, אשר אינם עולים על תקרת ההשלמה לפיצויים, יראו אותם כהכנסה של העובד, במועד שקיבל אותם;";

(ב) בפסקה (2) –

(א) אחרי ההגדרה "השיעור להפקדה" יבוא:

""שיעור ההפקדה לפיצויים" – שיעור ההפקדה המרבי לפיצויים או שיעור ההפקדה לפיצויים בפועל, לפי הנמוך מביניהם;

"שיעור ההפקדה המרבי לפיצויים" – השיעור הקבוע לפי סעיף 22 לחוק הפיקוח על קופות גמל להפקדה על חשבון מרכיב הפיצויים;

דברי הסבר

על כספי הפיצויים, אף אם הם נשארים בקופה והעובד לא מבצע משיכה בפועל. כדי להשלים את ההסדרה המוצעת כאמור, מוצע לשנות את ברירת המחדל כאמור לגבי עובדים שעומדים לזכותם במרכיב פיצויים בקופת גמל לקצבה סכומים שהפקיד אותו מעסיק בעבורם, אשר אינם עולים על 360,000 שקלים חדשים, כך שסיום יחסי העבודה לא יוביל לאירוע מס אלא אם כן ביקש העובד אחרת.

לפסקה (1)

כיום, במועד הפקדת פיצויי פיטורים לחיסכון פנסיוני של עובד, נהנה העובד מהטבת מס בלא כל תקרה. הטבת מס כאמור שאינה מוגבלת בתקרה היא חריגה ביחס לתקרות הקיימות בכל אפיקי החיסכון הפנסיוני או בחסכונות אחרים לטווחי זמן קצרים יותר.

מוצע לקבוע כי הפקדת מעסיק לפיצויי פיטורים בעבור עובד, תזכה את העובד בהטבת מס עד לתקרה כמפורט להלן. כך, יראו סכומים ששילמו כל מעסיקיו של עובד לקופות גמל לקצבה על חשבון מרכיב הפיצויים בשנת מס מסוימת, העולים על התקרה האמורה, כהכנסת עבודה חייבת במס, במועד שבו שולמו לקופות הגמל. כמו כן, מוצע לקבוע כי יראו בסכומים ששולמו כאמור אשר אינם עולים על התקרה, כהכנסה של העובד במועד שקיבל אותם בהתאם להוראות הדין ערב התיקון.

מוצע לקבוע כי התקרה השנתית להפקדה לפיצויים תעמוד על שיעור ההפקדה הקבוע לפי סעיף 22 לחוק קופות גמל או השיעור ממשכורתו של העובד שאותו הפקיד בפועל המעסיק למרכיב הפיצויים בקופת הגמל לקצבה, לפי הנמוך מביניהם, כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בסכום השווה לשלוש פעמים השכר הממוצע במשק בחודש, לפי הנמוך מביניהם.

על אף האמור, בעוד שככלל מוצע לקבוע שיראו כספים שהופקדו בעד עובד מעבר לתקרה כהכנסת עבודה של העובד במועד ההפקדה לקופת הגמל ולא במועד קבלתם מהקופה כקצבה או כמענק, מוצע לקבוע כי לגבי קרן פנסיה ותיקה יראו גם סכומים שהפקיד מעסיק מעבר לתקרה כהכנסה רק במועד שבו העובד קיבל אותם מקופת

"שיעור ההפקדה לפיצויים בפועל" – השיעור ממשכורתו של העובד שאותו הפקיד המעסיק, בעבור העובד, בקופת הגמל לקצבה, על חשבון מרכיב הפיצויים;

"שיעור ההשלמה לפיצויים" – ההפרש שבין שיעור ההפקדה המרבי לפיצויים לשיעור ההפקדה לפיצויים בפועל;

"שנות העבודה" – השנים או החלק היחסי מתוכן, שבהם היה העובד מועסק;

"מרכיב הפיצויים" – כמשמעותו לפי סעיף 21 לחוק הפיקוח על קופות גמל;";

(ב) אחרי ההגדרה "סכום התקרה" יבוא:

""סכומים צבורים החייבים במס" – סכומים שנצברו במרכיב הפיצויים של עובד בקופת גמל לקצבה, אף אם נמשכו בידי העובד, אשר רואים אותם לפי סעיף 3(ה3)(1א) או (2ב) כהכנסה של העובד, במועד שקיבל אותם;";

(ג) אחרי ההגדרה "תקרת הכנסה מזכה" יבוא:

""תקרת השלמה לפיצויים" – הסכום הנמוך מבין הסכומים האלה:

(1) הגבוה מבין אלה:

(א) הסכום המתקבל מהכפלת משכורת אחרונה בשנות העבודה אצל אותו מעסיק, בניכוי סכומים צבורים החייבים במס ששולמו בידי אותו מעסיק בעד שנות העבודה כאמור;

(ב) הסכום המתקבל מהכפלת משכורת אחרונה בחודשי העבודה או בחלק היחסי מתוכם, שבהם היה העובד מועסק אצל אותו מעסיק, כשהוא מוכפל בשיעור ההשלמה לפיצויים;

(2) הסכום המתקבל מהכפלת תקרת הפיצויים בשנות העבודה אצל אותו מעסיק, בניכוי סכומים צבורים החייבים במס ששולמו בידי כל מעסיקיו של העובד, בעד שנות העבודה כאמור;

"תקרת פיצויים" – סכום השווה לשלוש פעמים השכר הממוצע במשק בחודש.";

דברי הסבר

הגמל כקצבה או כמענק, בהתאם להוראות הדין הנהוגות ערב התיקון. יובהר כי לעניין זה יובאו בחשבון רק סכומים ששילמו כל מעסיקיו של עובד בעבורו לקרן ותיקה, ולא לקרן אחרת.

באופן דומה, מוצע לקבוע תקרה לגבי הטבת המס בשל הפקדת מעסיק על חשבון השלמה לפיצויי פיטורים, היינו סכום חד־פעמי שמפקיד מעסיק לקופת גמל בעבור עובד לשם השלמת פיצויי הפיטורים שהוא חב בהם בשל שנות עבודה קודמות. המטרה שעומדת בבסיס קביעת התקרה היא שלא למסות את העובד על הפקדות חד־פעמיות גדולות, המתרחשות פעמים רבות במועד סיום יחסי העבודה, אלא אם כן הפקדה זו עוברת את התקרות האמורות. עם זאת, מוצע לראות סכומים כאמור אשר אינם עולים על התקרה, כהכנסה של העובד במועד שקיבל אותם.

לעניין זה מוצע לקבוע, כי תקרת ההשלמה לפיצויים תהיה לפי הסכום הנמוך מבין שני הסכומים שלהלן:

(1) הסכום המתקבל מהכפלת משכורתו האחרונה של העובד במספר שנות העבודה או חלקן אצל המעסיק, בניכוי סכומים החייבים במס ששולמו בידי אותו מעסיק בעד שנות העבודה אצלו, עד לתקרה שנקבעה לעניין זה בהתחשב בכל הסכומים ששולמו בעבור העובד על ידי כלל מעסיקיו בתקופה הרלוונטית;

(2) בסעיף 9, בפסקה (7א) –

(א) אחרי פסקת משנה (א) יבוא:

"(א1) סכומים שראו אותם כהכנסת עבודה של העובד במועד שבו שולמו לקופת גמל לקצבה, לפי סעיף 3(ה3)(1א) או (1ב), אשר התקבלו כמענק הון עקב פרישה, ויחולו הוראות אלה:

(1) על ריבית ורווחים אחרים שמקורם בסכומים האמורים, אשר נמשכו מהקופה בידי העובד או בעקבות פטירתו, יוטל מס בשיעור הקבוע לפי סעיף 125ג(ג);

(2) בכל משיכה מהקופה בידי העובד של חלק מהסכומים האמורים יראו כאילו נמשכו גם ריבית ורווחים אחרים כאמור בפסקת משנה (1), בהתאם לחלקם היחסי ביתרה הצבורה;

(3) הסכומים האמורים וכן ריבית ורווחים אחרים שמקורם בסכומים אלה, אשר נמשכו מהקופה בידי המעסיק, יחויבו במס כהכנסה בידי המעסיק וינוכה מהם סכום השווה לסכום המתקבל מהכפלת שיעור המס המרבי לפי סעיף 121 בסכומים שנמשכו;

(4) סכום שנוכה כאמור בפסקת משנה (3) –

(א) יישאר במרכיב הפיצויים בקופת הגמל של העובד;

(ב) יראו אותו כסכום שהופקד בידי העובד במועד שבו נמשכו הסכומים בידי המעסיק;

(ג) יראו אותו כמס שנוכה במקור לפי סעיף 164, על ידי הקופה, מהכספים ששולמו למעסיק.";

(ב) אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ב1) סכומים שראו אותם כהכנסת עבודה של העובד במועד שבו שולמו לקופת גמל לקצבה, לפי סעיף 3(ה3)(1א) או (1ב), אשר התקבלו כמענק הון עקב מוות, וכן ריבית וכל רווח אחר הנובעים מהם;";

דברי הסבר

(2) הסכום המתקבל מהכפלת משכורתו האחרונה של העובד במספר חודשי עבודתו או חלק מהם אצל אותו מעסיק, כשהוא מוכפל בהפרש שבין שיעור ההפקדה לפי סעיף 22 לחוק הפיקוח על קופות גמל להפקדה על חשבון מרכיב הפיצויים לשיעור ההפקדה לפיצויים שאותו הפקיד המעסיק בפועל, עד לתקרה שנקבעה לעניין זה בהתחשב בכלל הסכומים ששולמו בעבור העובד על ידי כלל מעסיקיו בתקופה הרלוונטית.

לפסקה (2)

לפסקת משנה (א)

בשל חיובם של חלק מהסכומים המופקדים בקופת גמל לקצבה במס כבר במועד ההפקדה, מוצע לתקן את סעיף 9(7א) לפקודת מס הכנסה ולקבוע שסכומים שראו אותם כהכנסת עבודה של העובד במועד שבו שולמו לקופת גמל לקצבה לפי סעיף 3(ה3)(1א) או (1ב) כנוסחו המוצע, יהיו פטורים ממס במועד משיכת הסכומים כמענק הון עקב פרישה, ובלבד שנמשכו במועד הפרישה או לאחריו.

פטור זה לא יחול על ריבית ורווחים אחרים שנצברו על הסכומים האמורים במועד משיכת המענק, ועליהם מוצע להטיל מס בשיעור הקבוע בסעיף 125ג(ג) לפקודת מס הכנסה.

במקרים שבהם הכספים נמשכים על ידי המעסיק ולא על ידי העובד, מוצע לקבוע שהסכומים יחויבו במס כהכנסה בידי המעסיק וינוכה מתוכם מס בהתאם לשיעור המס המרבי הקבוע בסעיף 121 לפקודת מס הכנסה. סכום שנוכה כאמור יישאר במרכיב הפיצויים בקופת הגמל של העובד ויראו אותו כסכום שהופקד על ידי העובד במועד שבו נמשכו הסכומים על ידי המעסיק. כמו כן מוצע לקבוע כי סכום שנוכה כאמור יראו בו כמס שנוכה במקור לפי סעיף 164 לפקודת מס הכנסה, על ידי הקופה, מהכספים ששולמו למעסיק.

לפסקת משנה (ב)

מוצע לקבוע שסכומים שראו אותם כהכנסת עבודה של העובד במועד שבו שולמו לקופת גמל לקצבה לפי סעיף

(ג) אחרי פסקת משנה (ז) יבוא:

"(ז1) לעניין פסקת משנה (ז), יראו עובד שפרש והסכומים העומדים לזכותו במרכיב הפיצויים בכל קופות הגמל לקצבה בשל עבודתו אצל אותו מעסיק אינם עולים על 360,000 שקלים חדשים, כאילו הודיע למנהל, בעת פרישתו, על רצונו להמשיך ולהשאירם למטרת תשלום קצבה, אלא אם כן הודיע למנהל אחרת;";

(3) בסעיף 9א(א), בהגדרה "תשלומים פטורים" –

(א) בפסקה (1), אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:

"(ג) על ידי מעסיקיו של עובד, בעבור העובד, למרכיב הפיצויים, אשר ראו אותם כהכנסת עבודה של העובד במועד שבו שולמו לקופת גמל לקצבה לפי סעיף 3(ה3)(1א) או (1ב);";

(ב) בהגדרות "מרכיב תגמולי העובד" ו"מרכיב תגמולי המעביד", לפני ""מרכיב תגמולי העובד"" יבוא ""מרכיב הפיצויים"";

(4) בסעיף 120א, בהגדרה "הנחות סוציאליות", במקום "סכומי הפטור של מענק פרישה או מענק מוות על פי סעיף 9(7א)" יבוא "הסכומים הנקובים בסעיף 9(7א)".

פרק ג' – סייג לתחולה

23. הוראות סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים כנוסחו בסעיף 120(1) לחוק זה, לא יחולו לגבי תשלום למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה שנקבעו לגביו בהסכם קיבוצי, בהסדר קיבוצי או בחוזה עבודה, לפני מועד תחילתו של חוק זה, שניים אלה:

(1) כי התשלום לא יבוא במקום פיצויי פיטורים;

(2) כי התשלום לא יהיה ניתן להחזרה, להעברה לשעבוד או לעיקול.

דברי הסבר

3(ה3)(1א) או (1ב) כנוסחו המוצע, אשר התקבלו כמענק הון עקב מוות, וכן ריבית וכל רווח אחר הנובעים מהם שנצברו עד לאירוע הפטירה, יהיו פטורים ממס.

לפסקת משנה (ג)

נכון להיום, בהתאם לסעיף 9(7א)(ז) לפקודת מס הכנסה, סיום יחסי עבודה יוצר אירוע מס שבעקבותיו נערכת התחשבנות עם העובד באופן אוטומטי, אלא אם כן הודיע העובד באופן אקטיבי כי הוא משאיר את הכספים בקופה לצורך קבלת קצבה בהמשך. מוצע לתקן את סעיף 9(7א)(ז) לפקודת מס הכנסה ולקבוע כי עובד שפרש והסכומים העומדים לזכותו במרכיב הפיצויים בכל קופות הגמל לקצבה, בשל עבודתו אצל אותו מעסיק, אינם עולים על 360,000 שקלים חדשים, יראו בו כעובד שהודיע על רצונו להמשיך ולהשאירם למטרת תשלום קצבה, אלא אם כן ביקש אחרת.

יובהר, כי בהתאם להוראות סעיף 9(7א)(ז) לפקודת מס הכנסה עובד רשאי לחזור בו מהודעה כאמור ויחולו לגביו הכללים הקבועים בסעיף לעניין זה ובכלל זה החובה להמציא דוח מעסיק לפי סעיף 9(7א)(ו) לפקודה.

לפסקה (3)

בשל הוספת סעיף 3(ה3)(1א) ו־(1ב) כאמור לעיל, ובשל חיובם של חלק מהסכומים המופקדים בקופת גמל לקצבה במס כבר במועד ההפקדה, מוצע לתקן את סעיף 9א לפקודת מס הכנסה, שעניינו מתן פטור לקצבה המשתלמת מאת מעסיק או קופת גמל, ולקבוע כי סכומים ששולמו על ידי מעסיקיו של עובד, בעבור העובד, למרכיב הפיצויים, אשר ראו אותם כהכנסת עבודה של העובד במועד שבו שולמו לקופת גמל לקצבה לפי סעיף 3(ה3)(1א) או (1ב), יוגדרו כתשלומים פטורים לעניין סעיף 9א לפקודה.

הגדרתם של הסכומים האמורים כתשלומים פטורים כאמור, ובכפוף למילוי התנאים הנוספים הקבועים בסעיף 9א לפקודה, מזכה את העובד בפטור ממס על חלק הקצבה הנובע מאותם סכומים, לרבות חלק הקצבה הנובע מריבית ורווחים אחרים שנצברו על סכומים אלה.

פרק ד': קרן לצמצום פערים בין רשויות מקומיות

הגדרות

24. בפרק זה –

"הקרן" – הקרן שהוקמה לפי סעיף 25;

"רשות מקומית" – עירייה או מועצה מקומית.

קרן לצמצום פערים בין רשויות מקומיות

25. מוקמת בזה קרן במשרד הפנים שמטרתה צמצום פערים בין רשויות מקומיות.

תקציב הקרן ועדכונו

26. תקציב הקרן ייקבע בתכנית נפרדת בסעיף תקציב משרד הפנים בחוק התקציב השנתי ויעודכן מדי שנה ב־60% משיעור העדכון כהגדרתו בסעיף 7 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג–1992[15]; בסעיף זה, "תכנית" ו"סעיף תקציב" – כהגדרתם בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה–1985[16].

חלוקת כספי הקרן

27. תקציב הקרן במלואו, יוקצה בכל שנת כספים לרשויות מקומיות, בהתאם לכללי חלוקה שיקבעו שר האוצר ושר הפנים, בהתחשב, בין השאר, באלה:

(1) הדירוג החברתי־כלכלי של הרשות המקומית בהתאם למדד החברתי־כלכלי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כפי שיתעדכן מזמן לזמן;

(2) רמת הפריפריאליות של הרשות המקומית בהתאם למדד הפריפריאליות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כפי שיתעדכן מזמן לזמן;

(3) גודל האוכלוסייה ברשות המקומית;

(4) מצבה הפיננסי של הרשות המקומית;

(5) היקף שטח הנכסים שבתחום הרשות המקומית שאינם מבני מגורים לעניין חישוב ארנונה.

דברי הסבר

פרק ד' – כללי

בהתאם לפקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פיטורין), 1938 (בפרק זה – הפקודה), המדינה היתה פטורה מתשלום ארנונה עד שנת 1992, למעט לגבי נכסים ברשויות מקומיות ששר הפנים הכריז עליהם כעיר עולים או ביישוב עולים (בפרק זה – ערי עולים), אשר בעדם חויבה המדינה לשלם ארנונה. בשנת 1992 תוקנה הפקודה ונקבע בסעיף 3(א) שבה, כי המדינה תחויב בשל נכסיה בארנונה בשיעור מופחת, בשיעורים שונים, בהתאם לסיווג הנכס. מעת יישומו של תיקון זה בשנת 1995, משלמת המדינה בעד נכסיה ארנונה בשיעורים הקבועים בסעיף 3(א) לפקודה.

עם זאת, נותרה בסעיפים 3 ו־5א לפקודה ההחרגה לגבי נכסי מדינה בתחומיהן של ערי עולים, ובהתאם, לגבי נכסים אלה מחויבת המדינה בתשלום ארנונה בשיעור מלא.

הקביעה כי לרשויות מקומיות שהוכרזו כערי עולים או כיישובי עולים תשולם ארנונה בשיעור מלא, נועדה להגדיל את התשלומים הממשלתיים לרשויות האלה, אשר עיקר תושביהן היו עולים ואשר מצבן הכספי היה קשה. ואולם ההכרזות על ערים ומועצות מקומיות כערי עולים נעשו לפני עשרות שנים ואינן משקפות בצורה עדכנית את פיזור העולים ברשויות המקומיות או את הקשיים התקציבים שלהן בשל כך. יתרה מכך, עצם ההגדרה של רשות כעיר עולים אינה מחייבת כי רשות זו תקבל תשלום מידי המדינה, אלא הדבר תלוי בהימצאותם של נכסי מדינה בתחומיה. לאור האמור ההסדר הקיים בפקודה אינו עדכני ואינו מותאם לצורכי הרשויות הנוכחיים והוא מעלה קשיים משפטיים ולפיכך טעון שינוי. עוד יש לציין כי לא קיימים קריטריונים עדכניים לעניין הכרזה על הרשויות כערי עולים מה שמוסיף על הקשיים המשפטיים שמעורר הסדר זה. הקשיים בהסדר זה והצורך לתקנם הועלו גם על ידי בית המשפט העליון בהליך המתנהל בעניין (בג"ץ 1580/11 חוג הידידים של המרכז הרפואי אסף הרופא נ' שר הפנים, שר האוצר ואח').

לאור כל האמור מוצע לתקן את הפקודה באופן שיבוטל מנגנון ערי העולים, כך שגם לרשויות אלה תשלם המדינה בעד הנכסים שבתחומן ארנונה בשיעורים המופחתים הקבועים בסעיף 3(א) לפקודה. במקביל, תוקם קרן לצמצום פערים ברשויות המקומיות אשר חלק ממקורותיה יהיו ההפרשים בין סכומי הארנונה שהמדינה שילמה לערי העולים לפני ביטול מנגנון ערי העולים כמוצע בתיקון זה, לבין סכומי הארנונה המופחתים אשר ישולמו להן לאחר ביטול המנגנון (בפרק זה – הפרשי הארנונה). חלוקת הכספים בקרן לרשויות תיעשה באופן שיסייע לצמצום פערים בין הרשויות.

[15] ס"ח התשנ"ג, עמ' 10; התשע"ו, עמ' 612.

[16] ס"ח התשמ"ה, עמ' 60; התשע"ו, עמ' 259.

פרק ד' – הוראת מעבר

28. על אף הוראות סעיף 27, בכללי החלוקה לפי הסעיף האמור ייקבעו הוראות חלוקה נוספות לתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום ט"ז בטבת התשפ"א (31 בדצמבר 2020) (בפרק זה – תקופת המעבר), כך שהפגיעה בערי עולים בשל תיקון סעיפים 3 ו־5א לפקודה כנוסחם בסעיף 29 לחוק זה תהיה מדורגת לאורך תקופת המעבר ותיעשה, בין השאר, בהתחשב במידת הפגיעה במצבה הפיננסי של עיר העולים, וזאת נוסף על אמות המידה המנויות בפסקאות (1) עד (5) של סעיף 27 לחוק זה לעניין חלוקת כספי הקרן לרשויות המקומיות; בסעיף זה –

"עיר עולים" – רשות מקומית ששר הפנים הכריז עליה שהיא עיר עולים או יישוב עולים בהתאם לסמכותו לפי סעיפים 3 או 5א לפקודה כנוסחה ערב יום תחילתו של חוק זה;

"הפקודה" – פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין), 1938[17].

תיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין)

29. בפקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין), 1938 –

(1) בסעיף 3, המילים "ובתחום עירייה אחרת שהכריז עליה שר הפנים, לאחר התייעצות בשר האוצר, שהיא עיר עולים" – יימחקו;

(2) בסעיף 5א, הסיפה החל במילים "אולם על אף האמור" – תימחק.

פרק ה': ביטחון

מטרה

30. פרק זה נועד לקבוע הוראות שיהוו בסיס לקביעת תקציב הביטחון בחוקי התקציב כמפורט בפרק זה, במטרה ליישם תכנית רב־שנתית לצבא הגנה לישראל, למקד את פעילות הצבא בליבת עיסוקו ולעודד התייעלות במערכת הביטחון.

דברי הסבר

סעיף 24 מוצע להוסיף לחוק הגדרות שייעשה בהן שימוש בהצעה.

סעיפים 25 ו־26 מוצע להקים קרן במשרד הפנים אשר מטרתה צמצום פערים בין רשויות מקומיות. בסיס תקציב הקרן יעמוד על 500 מיליון שקלים חדשים מדי שנה, ויעודכן בהתאם לשיעור העדכון המפורט בסעיף 26 המוצע בחוק זה. סכום זה מבוסס על הפרשי הארנונה ועל תוספת תקציב ממשלתית.

סעיף 27 חלוקת כספי הקרן לרשויות תהיה בהתאם לכללים שיקבעו השרים בהתאם לאמות המידה המפורטות בסעיף, אשר מביאות לידי ביטוי עקרונות של שוויון בין הרשויות המקומיות ושאיפה לצמצום פערים ביניהן.

סעיף 28 כדי למנוע פגיעה חדה ברשויות מקומיות שהוכרזו כערי עולים והיו זכאיות לקבל תשלומי ארנונה מהמדינה בשיעור מלא, מוצע לקבוע כי בתקופת המעבר, אשר תימשך כארבע שנים ממועד תחילת החוק, יחולקו כספי הקרן לפי כללי חלוקה שייקבעו לתקופת המעבר, אשר ייקבעו על בסיס אמות המידה המפורטות בסעיף 27 ויכללו כללים נוספים אשר לפיהם הפגיעה בערי עולים, בשל ביטול מנגנון העולים, תהיה מדורגת לאורך תקופת המעבר, וזאת, בין השאר, בשים לב למידת הפגיעה במצבה הפיננסי של עיר העולים בשל הפחתת שיעור תשלום הארנונה. יובהר כי הפחתת הארנונה לערי העולים תהיה מיידית, ואולם הסטת הכספים בפועל, כפי שתהיה בהתאם לכללי החלוקה בתקופת המעבר, תהיה מדורגת לאורך התקופה, וזאת כדי למנוע פגיעה חדה ברשויות שהיו ערי עולים כמפורט לעיל.

סעיף 29 מוצע לתקן את סעיפים 3 ו־5א לפקודה כך שתבוטל ההחרגה הקבועה בהם, שלפיה שיעורי הארנונה המופחתים הקבועים בסעיף 3(א) בפקודה לנכסי מדינה, אינם חלים ברשויות שהוכרזו כערי עולים, כך שגם ברשויות אלה תשולם ארנונה בשיעור מופחת. יובהר כי לא יחול שינוי בסעיף 3 לגבי נכסי המדינה שבתחום עיריית ירושלים, שבעבורם תמשיך הממשלה לשלם ארנונה בשיעור מלא.

פרק ה' – ביטחון

סעיף 30 כללי זה שנים, קיים מתח מובנה בהרכב תקציב המדינה בין הדרישה להגדלת ההוצאות הביטחוניות לבין צורכי המשק והשירותים האזרחיים. זאת ועוד, בשנים האחרונות הגידול בהוצאות כוח אדם בצבא הגנה לישראל, בעיקר גמלאות, שכר ושיקום מביא להפחתה בתקציבים המופנים לליבת העיסוק הצבאי – התעצמות ושמירה על כשירות ומוכנות. לאור האמור, מוצע לקבוע בחוק מסגרת מכסות והגבלות לגבי אופן בניית תקציב הביטחון בחוקי התקציב השונים, זאת

[17] ע"ר 972 תוס' 1, עמ' (ע) 27, (א) 31; ס"ח התש"ע, עמ' 423.

31. בסימן זה – הגדרות

"אזרוח" – העברת משימות ותפקידים שבוצעו על ידי חייל בשירות קבע למי שאינו חייל בשירות קבע;

"גמלאות" – גמלה לפי חוק שירות הקבע או לפי תקנות שהוצאו מכוחו לפי סעיף 167 כנוסחו בסעיף 44(5) לחוק זה;

"ותק" – ותק בשל שירות קבע בצבא הגנה לישראל בפועל;

"חוק שירות ביטחון" – חוק שירות ביטחון [נוסח משולב] התשמ"ו–1986[18];

"חוק שירות הקבע" – חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה–1985[19];

"חייל" – חייל כהגדרתו בסעיף 1 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו–1955[20], המשרת לפי התחייבות לשירות קבע;

"חיילים במתכונת העסקה מיוחדת" – כל אחד מאלה:

"חיילים בתקן קבע ייחודי" – חיילים המאיישים תפקיד שהתקן שלו ממומן על ידי גורם מחוץ לצבא הגנה לישראל;

"חיילים בשירות חובה בתנאי קבע" – מי שמשרת שירות סדיר לפי חוק שירות ביטחון ומזוכה בתנאי קבע;

"חיילים בשירות מילואים בתנאי קבע" – חייל מילואים, כהגדרתו בחוק שירות המילואים, התשס"ח–2008[21], אשר התנדב לשירות מילואים בתנאי קבע;

"חיילים בשירות סדיר נוסף" – מי שחייב בשירות סדיר לפי חוק שירות ביטחון אשר התנדב לתקופת שירות סדיר נוספת על התקופה שהוא חייב בה, לפי סעיף 17(ב) לחוק האמור;

"מדד המחירים לצרכן" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"מדד שכר ממשלה מרכזית" – מדד שכר ממשלה מרכזית כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

דברי הסבר

בהתאם לתכנית שגובשה בצבא הגנה לישראל, לראשונה זה כמה שנים, התכנית הרב שנתית לשנים 2016 עד 2020, (להלן – תר"ש "גדעון"), נועדה לתת מענה לצורך בהתאמתו לאתגרי העתיד ולאיומים הביטחוניים המתפתחים, וזאת, בד בבד עם שימור המענה למוכנות מיידית. בבסיס בנייתה של תר"ש "גדעון" נקבע, כי צה"ל יתאים את עצמו לאתגרי העתיד, תוך חיזוק מערכי היבשה והסייבר, שימור העוצמה של אמ"ן, חיל האוויר וחיל הים וביצוע שינוי ארגוני שיביא להקטנה משמעותית בסדר הכוחות של צה"ל ולפינוי מקורות שיאפשרו התמקדות במשימות הליבה של צה"ל. על רקע זה, הנחו שר הביטחון ושר האוצר את משרדיהם לעבודת מטה משותפת להתאמת היקפו והרכבו הרצוי של תקציב הביטחון לנוכח צורכי המשק והחברה בישראל מחד גיסא ומתן מענה לצורכי הביטחון ולמאפיינים הייחודיים של שירות הקבע מאידך גיסא.

עבודת המטה המשותפת הובילה בנובמבר 2015 לחתימת סיכום עקרונות תקציבי לתקציב הביטחון לשנים 2015 עד 2020, ובהמשך לכך במאי 2016 – לחתימה על מסמך עקרונות לאופן יישום הסיכום התקציבי. הסיכום התקציבי מקנה יציבות תקציבית לתקציב הביטחון המאפשרת להוציא לפועל את תר"ש "גדעון" ומייצרת שינויים מבניים שמטרתם התייעלות, פינוי משאבים משקיים והבטחת מענה תקציבי מספק לליבת העיסוק הצבאי. סימן זה מיישם את הצעדים הנדרשים לטובת מימוש הסיכום התקציבי.

[18] ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.
[19] ס"ח התשמ"ה, עמ' 142.
[20] ס"ח התשט"ו, עמ' 171.
[21] ס"ח התשס"ח, עמ' 502.

"קצבת גישור" – כמשמעותה בחוק שירות הקבע;

"שכר" – תשלום שמשלם צבא הגנה לישראל או משרד הביטחון למשרת קבע או לאזרח עובד צבא הגנה לישראל בעד שירות או עבודה או בעד סיום שירות או עבודה, למעט גמלאות, וכן תשלומים והחזרי הוצאות המפורטים בתלוש המשכורת, ולרבות תשלומי מסים, ביטוח לאומי, ביטוח בריאות, והפרשות מעסיק לקרן השתלמות, לקופת גמל לקצבה, לקרן פנסיה, לקופת ביטוח או לקופת גמל;

"השרים" – שר האוצר ושר הביטחון.

כוח אדם

32. סך שיאי כוח האדם שייקבעו בחוקי התקציב לשנים 2017 עד 2020 לא יעלה על המספרים שיקבעו השרים בצו.

סך ימי שירות של חיילים לשנת 2017

33. מספר ימי השירות של חיילים, שישולם תמורתם שכר, למעט ימי שירות של חיילים במתכונת העסקה מיוחדת, בשנת 2017 כשהוא מחולק ב־365 יום, לא יעלה על המספר שיקבעו השרים בצו.

מספר חיילים בדרגת אלוף משנה ורב סרן

34. (א) מספר החיילים בדרגת אלוף משנה ומעלה, החל משנת 2017 ועד שנת 2040, לא יעלה על המספרים שיקבעו השרים בצו.

(ב) מספר החיילים בדרגת רב סרן, החל משנת 2023 ועד שנת 2040 שלהם ותק שעולה על 14 שנים לא יעלה על המספרים שיקבעו השרים בצו.

מכסות פרישה שנתיות של חיילי קבע

35. (א) מספר החיילים שיפרשו בכל שנה ויהיו זכאים לקצבה לפי חוק שירות הקבע, לרבות קצבת גישור החל משנת 2017 ועד לשנת 2040 לא יעלה על המספרים שקבעו השרים בצו (להלן – מכסות פרישה שנתיות).

(ב) ראש המטה הכללי יהיה רשאי להעביר יתרת מכסת פרישה שנתית שלא נוצלה בשנה מסוימת למכסת הפרישה השנתית של השנה העוקבת, ובלבד שהעברת יתרת מכסה כאמור החל משנת 2024 ועד לשנת 2040, לא תעלה על 10% מהמכסה שקבעו השרים בצו לגבי קצינים או נגדים, לפי העניין, בשנה החולפת, אלא אם כן ניתן לכך אישור שר האוצר.

אזרוח משרות

36. (א) החל משנת 2017 עד לשנת 2023 ראש המטה הכללי יעשה את כל הפעולות הנדרשות לשם אזרוח 32 משרות קבע לפחות בכל שנה שמאוישות על ידי חיילים שלהם ותק שעולה על 14 שנים, מתוך רשימת המקצועות שקבעו השרים בצו.

(ב) אזרוח משרות לפי סעיף קטן (א) למשרות של עובדי משרד הביטחון לא יעלה על שיעור של 10% מסך המשרות שמיועדות לאזרוח לפי סעיף קטן (א); שאר המשרות יאוזרחו למשרות בתקן של אזרחים עובדי צבא הגנה לישראל.

דברי הסבר

סעיפים 32 עד 34 מוצע לקבוע כי היקף כוח האדם בצבא ההגנה לישראל בשנים 2017 עד 2020, מצבת כוח האדם בשנת 2017 ומספר החיילים בדרגת אלוף משנה ורב סרן בשנים 2017 עד 2040, לא יעלו על המספרים שייקבעו בצווים על ידי שר האוצר ושר הביטחון (להלן– השרים).

סעיף 35 מוצע לקבוע שהיקף הפורשים מדי שנה לא יעלה על מכסות פרישה שנתיות שיקבעו השרים בצווים.

עם זאת, וכדי לאפשר לראש המטה הכללי גמישות בניהול כוח האדם בצבא הגנה לישראל, מוצע להסמיך את ראש המטה הכללי להעביר יתרת מכסת פרישה שלא נוצלה בשנה מסוימת למכסת הפרישה השנתית של השנה העוקבת, ובלבד שהעברת מכסות בין השנים 2024–2040 תוגבל לשיעור שאינו עולה על 10% מהמכסה שקבעו השרים, אלא אם כן נתן שר האוצר אישור לקביעת שיעור גבוה יותר.

סעיף 36 מוצע לקבוע כי בכל אחת מהשנים 2017–2023, ראש המטה הכללי יאזרח לפחות 32 משרות המאוישות כיום באנשי קבע אשר להם ותק העולה על 14 שנים, וזאת מתוך רשימת משרות שתיקבע על ידי השרים בצו. איוש המשרות המאוזרחות יהיה במתכונת של אזרחים עובדי צבא הגנה לישראל, ותינתן האפשרות להעסיק עד 10% מהם כעובדי משרד הביטחון.

(ג) שר הביטחון, בהסכמת שר האוצר, רשאי לשנות את רשימת המקצועות שיקבעו השרים בצו.

תקציב שכר

37. (א) תקציב השכר של צבא הגנה לישראל בשנים 2017 עד 2020 לא יעלה על הסכומים שקבעו השרים בצו.

(ב) תקציב השכר של אזרחים עובדי צבא הגנה לישראל בשנים 2017 עד 2020 לא יעלה על 2.2 מיליארדי שקלים חדשים בשנה.

(ג) תקציב השכר שבסעיפים קטנים (א) ו־(ב) יוצמד למדד שכר ממשלה מרכזית בהתאם לשינוי המדד ביחס לשנת 2015.

תקציב גמלאות

38. (א) תקציב הגמלאות של צבא הגנה לישראל בשנים 2017 עד 2020 לא יעלה על הסכומים שקבעו השרים בצו.

(ב) תקציב הגמלאות שבסעיף קטן (א) יוצמד למדד המחירים לצרכן לשינוי המדד ביחס לשנת 2015.

תקציב שנים 2021 עד 2025

39. (א) סעיפים 108 ו־109 יחולו גם לגבי תקציב צבא הגנה לישראל לשנים 2021 עד 2025, בהתאם לאומדנים שקבעו השרים בצו.

(ב) השרים רשאים לתקן בהסכמה בצו את המספרים שקבעו לפי סעיפים 108 ו־109 לגבי השנים 2021 עד 2025, באישור הממשלה ובאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

צווים

40. צווים לפי פרק זה לא יפורסמו ברשומות או בכל פרסום פומבי אחר.

ביצוע ותקנות

41. השרים ממונים על ביצועו של סימן זה והם רשאים, בהסכמה, להתקין תקנות לביצועו.

סימן ב׳: שירות ביטחון

תיקון חוק שירות ביטחון

42. בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ״ו–1986[22] (בסימן זה – חוק שירות הביטחון), בסעיף 15(1), במקום ״שלושים ושניים״ יבוא ״שלושים״.

תחילת תיקון חוק שירות ביטחון

43. תחילתו של סעיף 15(1) לחוק שירות ביטחון, כנוסחו בסעיף 42 לסימן זה, ביום ט׳ בסיוון התש״ף (1 ביוני 2020).

סימן ג׳: תיקון חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות)

תיקון חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות)

44. בחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ״ה–1985 –

(1) בסעיף 10 –

דברי הסבר

שר הביטחון, בהסכמת שר האוצר, יהיה רשאי לשנות את רשימת המקצועות שנקבעה בצו.

סעיפים 37 עד 39 מוצע לקבוע שתקציב השכר והגמלאות שייקבע בחוקי התקציב השנתיים לגבי תקציב הביטחון לא יעלה על הסכומים שיקבעו השרים בצו. עוד מוצע לקבוע כי תקציב השכר יוצמד למדד שכר ממשלה מרכזית ותקציב הגמלאות יוצמד למדד המחירים לצרכן, בהתאם לשינוי המדד ביחס לשנת 2015.

ההגבלות על גובה תקציב השכר והגמלאות כאמור יחולו גם לגבי חוקי התקציב לגבי השנים 2021 עד 2025. עם זאת, השרים יהיו רשאים לשנות את הסכומים שנקבעו בצו, בכפוף לאישור הממשלה ואישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

סעיף 40 מוצע לקבוע כי הצווים שייקבעו בעניינים אלה יוחרגו מחובת הפרסום החלה על צווים, וזאת מכיוון שנכלל בהם מידע ביטחוני מסווג.

סעיף 41 מוצע לקבוע כי השרים יהיו ממונים על ביצוע חוק זה, והם יהיו רשאים בהסכמה להתקין תקנות לביצועו.

סעיפים 42 ו־43 שירות החובה כרוך בעלות משקית גבוהה הנובעת מההשתלבות המאוחרת של החיילים בשוק העבודה, המוערכת בכ־4 אחוזי תוצר בשנה. בהתאם לכך, ובהתאם להמלצות ועדת בן־בסט לבחינת סוגיית קיצור שירות החובה בצבא הגנה לישראל, מוצע לקצר את שירות החובה לגברים בצבא ההגנה לישראל משלושים ושניים חודשים לשלושים חודשים וזאת החל מיום ט׳ בסיוון התש״ף (1 ביוני 2020).

[22] ס״ח התשמ״ו, עמ׳ 107; התשע״ו, עמ׳ 262.

(א) בסעיף קטן (א), במקום פסקה (5) יבוא:

"(5) מי שהרמטכ"ל הורה על פיטוריו משירות קבע מסיבה שאינה מנויה בפסקאות (2) עד (4), לאחר שהשלים עשר שנות שירות קבע לפחות, והוא אחד מאלה:

(א) קצין שהגיע לגיל 42;

(ב) נגד שהגיע לגיל 47;

(ג) נגד שהגיע לגיל 42 לפחות, אם אישר ראש אגף כוח האדם בצבא הגנה לישראל שמתקיימים בו התנאים שקבע שר הביטחון לאחר התייעצות עם שר האוצר; תנאים כאמור ייקבעו כך שגיל הפרישה הממוצע לנגדים לא יפחת מהגילאים הקבועים בתוספת הרביעית.";

(ב) סעיף קטן (ג) – יימחק;

(2) בסעיף 13, במקום "בחלק א'1 בתוספת השלישית בהתאם לסוג השירות שאליו הוא משויך לפי התנאים שנקבעו לפי סעיף 10(ג)," יבוא "42 אם הוא קצין ו־47 אם הוא נגד, אלא אם כן התקיימו בו התנאים שנקבעו לפי סעיף 10(א)(5)(3),";

(3) בסעיף 54(ב), במקום "הקבוע לגביו בחלק ד' בתוספת השלישית, בהתאם לסוג השירות שאליו הוא משויך לפי התנאים שנקבעו לפי סעיף 10(ג)," יבוא "50 אם הוא קצין ו־55 אם הוא נגד,";

(4) בסעיף 67א, אחרי ההגדרה "קופת גמל לקצבה" יבוא:

""קצבת גישור" – תשלום חודשי מאוצר המדינה לחייל חדש שישולם ביום הראשון של כל חודש, החל בחודש השני שאחרי החודש שבו סיים את שירותו עד למועד שבו הוא יהיה זכאי לקצבה מקופת הגמל לקצבה, אך לא יאוחר ממועד הגיעו לגיל פרישת חובה כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד–2004[23];";

דברי הסבר

סעיף 44 לפסקה (1)

מוצע לתקן את סעיף 10 לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות), התשמ"ה–1985 (להלן חוק שירות הקבע), ולשנות את תנאי הזכאות לקצבה כך שזכאים לקצבה יהיו קצין או נגד, שמתקיימים בהם התנאים שמפורטים בסעיף המוצע, ואשר פוטרו על ידי הרמטכ"ל שלא מחמת נכות או תפקוד לקוי. יובהר כי פיטורים לפי סעיף זה, ובכלל זה הזכאות לקצבה, כפופים למכסות הקבועות בסעיפים 32, 33 ו־34 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016.

עוד מוצע כי שר הביטחון לאחר התייעצות עם שר האוצר, יקבע תנאים שרק בהתקיימם, יהיה רשאי הרמטכ"ל לפטר נגד כבר בהגיעו לגיל 42, ובלבד שהתנאים שייקבעו יובילו לכך שגיל הפרישה הממוצע לכלל הנגדים לא יפחת מהגילאים שמפורטים בתוספת הרביעית.

לפסקה (2)

סעיף 13 לחוק שירות הקבע מסמיך את הרמטכ"ל להורות על יציאה לקצבה של חייל ששירת בשירות קבע שמונה שנים, אם הגיע לגיל הקבוע לגביו בחלק א'1 בתוספת השלישית בהתאם לסוג השירות שאליו הוא משויך. מוצע לתקן את הסעיף ולקבוע שהרמטכ"ל יהיה רשאי להורות על יציאה לקצבה של חייל ששירת בשירות קבע במשך שמונה שנים לפחות, אם הוא קצין – בגיל 42 לפחות, ואם הוא נגד – בגיל 47 לפחות או נגד בגיל 42 לפחות שהתקיימו בו התנאים שנקבעו לפי סעיף 10(א)(5)(3) כנוסחו בסעיף 44(1) לחוק זה.

לפסקה (3)

סעיף 54(ב) לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל קובע כי חייל שיצא לקצבה לאחר עשרים וחמש שנות קבע, לפי סעיף 21(1), לפני שהגיע לגיל שקבוע לגביו בחלק ד' בתוספת השלישית, בהתאם לסוג השירות שאליו הוא משויך לפי התנאים שנקבעו לפי סעיף 10(ג) לחוק האמור, תשולם לו קצבה החל בחודש שאחרי החודש שבו הגיע לגיל האמור. מוצע לתקן את הסעיף ולקבוע שבמקום הגילאים שבתוספת יבוא גיל 50 לקצין וגיל 55 לנגד.

לפסקאות (4) ו־(5)

מוצע להגדיר בסעיף 67א לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל את המונח "קצבת גישור" ולקבוע כי שר

[23] ס"ח התשס"ד, עמ' 46.

(5) במקום סעיף 167 יבוא:

"קצבת גישור

167. (א) שר הביטחון ושר האוצר יקבעו בתקנות תנאים לתשלום קצבת גישור לחייל חדש שפוטר עד יום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2025) והתקיימו בו התנאים שקבועים בסעיף 10(א)(5), ואשר הרמטכ"ל אישר את זכאותו לקצבת גישור לאחר שווידא כי פרישתו עומדת במכסת הפרישה השנתית שנקבעה לפי סעיף 35(א) לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016.

(ב) מצאו השרים כי התקיימו שני התנאים שלהלן במצטבר, יתקנו עד ליום י"ד בשבט התשפ"ו (1 בפברואר 2026) את תחולת התקנות לפי סעיף קטן (א), כך שהן יחולו גם לגבי חיילים חדשים שפוטרו משירות קבע לאחר יום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2025) והתקיימו בהם התנאים הקבועים בסעיף 10(א)(5), בהתאם לנוסח הקבוע בתקנות האמורות, או בשינויים שיקבעו –

(1) ממוצע הקצבאות ששולמו, לפי חוק זה, לרבות קצבת גישור, החל מיום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024) עד ליום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2025), לכלל הקצינים שפרשו בשנים אלה עמד על 13,000 שקלים חדשים לחודש לכל היותר;

(2) ממוצע הקצבאות ששולמו לפי חוק זה, לרבות קצבת גישור, החל מיום א' בטבת התשפ"ה (1 בינואר 2025) ועד ליום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2025), לכלל הקצינים שפרשו באותה שנה עמד על 12,000 שקלים חדשים לחודש לכל היותר.

(ג) מצא שר האוצר כי לא התקיימו התנאים המנויים בפסקאות (1) ו־(2) של סעיף קטן (ב), יקבע שר האוצר עד יום י"ד בשבט התשפ"ו (1 בפברואר 2026) הסדר לתשלום קצבת גישור למי שפוטר החל מיום י"ב בטבת התשפ"ו (1 בינואר 2026) כך שממוצע תשלומי הקצבאות שמשולמים לקצינים מכוח חוק זה והתקנות שיותקנו לפי סעיף קטן זה לא יעלה על 12,000 שקלים חדשים לחודש.

דברי הסבר

הביטחון ושר האוצר יקבעו בתקנות לפי סעיף 167 כנוסחו בסעיף 44(5) לחוק זה תנאים לתשלום קצבת גישור לחייל חדש שפוטר עד יום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2025) אם התקיימו בו התנאים שקבועים בסעיף 10(א)(5) ואם הרמטכ"ל אישר את זכאותו לקצבת גישור וזאת בכפוף לכך שפרישתו עומדת במכסת הפרישה השנתית שנקבעה לפי סעיף 35 לחוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2017 ו־2018 (תיקוני חקיקה), התשע"ז–2016.

מוצע שעד ליום י"ד בשבט התשפ"ו (1 בפברואר 2026) יבדקו השרים את ממוצע הקצבאות ששולמו לפי סעיף 167 כנוסחו בסעיף כנוסחו בסעיף 44(5) לחוק זה לקצינים בשנים 2024 עד 2025. אם לדעת שר הביטחון ושר האוצר, ממוצע כלל הקצבאות ששולמו לפי חוק זה, לרבות קצבת גישור לפי הסעיף האמור, לכלל הקצינים שפרשו בשנים 2024 ו־2025 עמד על 13,000 שקלים חדשים לכל היותר, וכן ממוצע הקצבאות האמורות ששולמו במהלך שנת 2025 עמד על 12,000 שקלים חדשים לכל היותר, יתקנו השרים

(ד) שר הביטחון יקבע עד יום ט׳ באב התשע״ז (1 באוגוסט 2017) קופת ביטוח לתשלום קצבת שאירים במקרה של פטירה של מי שמשולמת לו קצבת גישור, אם בשל פטירתו שאיריו אינם זכאים לקצבה ממקור אחר; שולמה לשאיר בשל הפטירה קצבה ממקור אחר, ישולם לו ההפרש שבין הקצבה שלה היה זכאי לפי הרישה לסעיף קטן זה לבין הקצבה המשולמת לו מהמקור האחר; בסעיף קטן זה –

״קופת ביטוח״ – כהגדרתה בחוק הפיקוח על קופות גמל;

״שאירים״ – כהגדרתם לפי תקנון קופת הביטוח שקבע שר הביטחון.

(ה) הסכומים הנקובים בסעיפים קטנים (ב) ו־(ג) יעודכנו בהתאם לשינוי במדד שכר ממשלה מרכזית, כהגדרתו בסעיף 31 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע״ז–2016, לעומת המדד שהיה ידוע ביום י״ט בטבת התשע״ו (31 בדצמבר 2015).

כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות ונכות לחייל חדש

1167. שר הביטחון רשאי לקבוע כי חלק מהסכומים המשולמים על ידי צבא הגנה לישראל לקופת גמל לקצבה לפי סעיף 67ד(א)(1), בעבור חייל חדש שאינו מבוטח בכיסוי ביטוחי לסיכוני מוות או בכיסוי ביטוחי לסיכוני נכות, בקופת הגמל לקצבה שבה הוא עמית, ישויכו לצורך רכישת כיסוי ביטוחי כאמור על ידי צבא הגנה לישראל.״;

(6) בסעיף 167 –

(א) אחרי פסקה (3) יבוא:

״(3א) חייל חדש שביום כ״ו תמוז התשע״ו (1 באוגוסט 2016), לא היה מבוטח בכיסוי ביטוחי לסיכוני מוות או נכות, והמשיך שלא להיות מבוטח בכיסוי ביטוחי כאמור, ואשר התקיימו בו התנאים המזכים במענק או בקצבה לפי סעיפים 10(א)(2) או(3), 22, 23, 23א או 24; הוראה זו תחול בתקופה שמיום כניסתו לתוקף של חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע״ז–2016, ועד יום ט׳ באב התשע״ז (1 באוגוסט 2017);״;

דברי הסבר

את התקנות, כך שתחולתן תורחב גם לגבי מי שפוטר לאחר יום י״א בטבת התשפ״ו (31 בדצמבר 2025). השרים רשאים לכלול בתיקון תחולת התקנות גם שינויים נוספים.

אם מצא שר האוצר כי ממוצע הקצבאות ששולמו לקצינים עלה על הסכומים האמורים, הוא יקבע עד יום י״א בטבת התשפ״ו (1 בפברואר 2026) הסדר אחר לתשלום קצבת גישור למי שפוטר החל מיום י״ב בטבת התשפ״ו (1 בינואר 2026). ההסדר שייקבע יבטיח שממוצע כלל תשלומי הקצבאות שמשולמים מכוח חוק זה והתקנות שיותקנו לפי סעיף קטן זה, לקצינים שפרשו לאחר יום י״א בטבת התשפ״ו (31 בדצמבר 2025), לא יעלה על 12,000 שקלים חדשים לחודש.

במטרה לאפשר למי שמשולמת לו פנסיית גישור להיות מבוטח מפני אירוע פטירה, מוצע להטיל על שר הביטחון לקבוע בכפוף לכל דין חברת ביטוח שתשלם קצבת שאירים במקרה של פטירה של מי שמשולמת לו קצבת גישור, ואין לו זכאות לקצבה בשל הפטירה ממקור אחר. במקרה שבו יש לשאיר זכאות לקצבה ממקור אחר בשל הפטירה ישולם לו ההפרש שבין הקצבה שלה היה זכאי מחברת הביטוח לפי סעיף 61(ד) כנוסחו בסעיף 44(5) לחוק זה לבין הקצבה שמשולמת לו מהמקור האחר.

לפסקאות (6) ו־(7)

לנוכח הסיכונים הייחודיים לשירות הצבאי, וכדי שלא ייוותרו בלא כיסוי ביטוחי הולם, מוצע לקבוע ששר

(ב) פסקה (4) – תימחק;

(7) בתוספת השלישית –

(א) בכותרת, המילים "10(א)(4) ו־(5) ו־(ג)","13" ו"54(ב)" – יימחקו;

(ב) חלק א', חלק א'1 וחלק ד' – בטלים.

(8) אחרי התוספת השלישית יבוא:

"תוספת רביעית

(סעיף 10(א)(5)(3))

גיל פרישה ממוצע לנגדים

השנה	גיל הפרישה המוצע לנגדים
2021	48
2022	49
2023	48
2024	49
2025	49
2026	50
2027	49
2028	49
2029	49
2030	50
2031	51
2032	53
2033	53
2034 ואילך	53

סימן ד': תגמולים ושיקום

תיקון חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום)

45. בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950[24] (להלן – חוק משפחות חיילים) –

(1) בסעיף 1 –

(א) אחרי ההגדרה "חייל משוחרר" יבוא:

""חייל בשירות קבע" – אדם המשרת בשירות קבע;

דברי הסבר

הביטחון יהיה רשאי לקבוע כי חלק מהסכומים המשולמים על ידי צבא הגנה לישראל לקופת גמל בעבור חייל חדש שאינו מבוטח בכיסוי ביטוחי לסיכוני מוות או בכיסוי ביטוחי לסיכוני נכות ישויכו לצורך רכישת כיסוי ביטוחי כאמור על ידי צבא הגנה לישראל.

סעיפים 45 עד 54 סימן זה בא ליישם את המסקנות וההמלצות של "הוועדה הציבורית לבחינת הזכאות לסיוע מאגפי השיקום", אגף שיקום נכים ואגף משפחות והנצחה במשרד הביטחון, שמינו ראש הממשלה, שר האוצר ושר הביטחון – בראשותו של כבוד השופט בדימוס אורי גורן (להלן – ועדת גורן) כמפורט להלן.

[24] ס"ח התש"י, עמ' 162; התשע"ד, עמ' 812.

"שירות קבע" – שירות צבאי על פי התחייבות לשירות קבע;";

(ב) במקום ההגדרה "חייל שנספה במערכה" ו"נספה" יבוא:

""חייל שנספה במערכה" ו"נספה" – חייל או חייל משוחרר שמת כתוצאה של אחת מאלה:

דברי הסבר

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950 (להלן – חוק משפחות חיילים), וחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט–1959 [נוסח משולב] (להלן – חוק הנכים), מגדירים את זכותם של חיילי צבא הגנה לישראל שנפגעו במסגרת שירותם הצבאי להכרה כנכי צבא הגנה לישראל, ובמקרה של מוות – את זכותם של בני משפחותיהם להכרה.

התנאים העיקריים הקבועים בחוקים אלה להכרה הם כי לחייל משוחרר או לחייל בשירות קבע ארעה חבלה, מחלה או החמרת מחלה, שגרמה לנכות או למוות, בתקופת השירות הצבאי ועקב השירות הצבאי.

חוק הנכים וחוק משפחות חיילים (להלן יחד – חוקי השיקום), נקבעו בשנים הראשונות שלאחר הקמת המדינה, והם באו למלא, עד כמה שניתן, את חובה של המדינה לאלה שנפגעו בגופם ולאלה שאיבדו את היקרים להם, בהגנה על המדינה.

חוקי השיקום קובעים סל זכויות נרחב, העולה על זה הניתן לאוכלוסיות נפגעים אחרות לפי החקיקה הסוציאלית במדינת ישראל.

עם השנים, הורחבה וגדלה האוכלוסייה הזכאית להכרה לפי חוקי השיקום ונוסף על חיילי צבא הגנה לישראל, מוכרים היום לפי חוקי השיקום, נפגעים ובני משפחות של נפטרים, מקרב המשרתים בשירות הביטחון הכללי ובמוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים, במשטרת ישראל ובשירות בתי הסוהר (להלן – משרתי כוחות הביטחון). כמו כן הוכרו לפי חוקי השיקום, בהתאם להסדרי חקיקה מיוחדים, אנשי משמר הכנסת ולוחמי צד"ל לשעבר. אוכלוסיות נוספות הוכרו מכוח הסדרים שונים שלא עוגנו בחקיקה, בנסיבות מיוחדות שפורטו באותם הסדרים – אנשי משרד החוץ הנפגעים מפעולת איבה מחוץ לישראל, מועמדים לשירות ביטחון, ואנשי כיתות כוננות הפועלים מכוח חוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א–1961.

לגבי חיילים בשירות חובה, הורחבה הזכות להכרה לפי חוקי השיקום גם לחבלה הנגרמת בזמן חופשה, בתנאים המפורטים בחוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד), התשמ"ח–1988 (להלן – חוק חבלה שלא בעת מילוי תפקיד).

עם השנים, חל ריחוק מהייעוד המקורי של חוקי השיקום. חלק בלתי מבוטל מהתביעות להכרה שהוגשו לפי חוקי השיקום, התייחסו למחלות שנגרמו או הוחמרו תוך כדי ועקב השירות. בהתאם, חלק בלתי מבוטל מנכי צבא הגנה לישראל הם מי שחלו תוך כדי ועקב שירותם, וכך גם לגבי מי שנקבע שהוא חייל שנספה במערכה לפי חוק משפחות החיילים.

בחלק ניכר מהמקרים מדובר במחלות הנגרמות או מוחמרות כתוצאה משילוב של תנאי שירות, שאינם ייחודיים לשירות הצבאי אלא עשויים להתקיים גם במקום עבודה אזרחי, גיל, תורשה ונסיבות חיים שונות של המשרת. האחרונים אינם קשורים כמובן, לשירות הצבאי או הביטחוני.

יצוין כי כיום משרתי כוחות הביטחון, אינם זכאים להכרה כנפגעי עבודה לפי חוק הביטוח הלאומי, התשנ"ה–1995 [נוסח משולב] (להלן – חוק הביטוח הלאומי).

כך הפכו חוקי השיקום למעטפת סוציאלית בלעדית, למעט זכות לתביעת נכות כללית לפי חוק הביטוח הלאומי, שמחליפה בכל הנוגע למשרתי כוחות הביטחון את המעטפת הניתנת לעובדים.

היחידים שזכאים לבחור בין הכרה לפי חוקי השיקום ובין הכרה לפי פרק ה': "ביטוח נפגעי עבודה" בחוק הביטוח הלאומי, הם אנשי משמר הכנסת; בנוסף, אנשי המשמר האזרחי הפועל במשטרת ישראל זכאים לבחור בין הכרה לפי חוקי השיקום לבין הכרה לפי פרק י"ג: "תגמולים למתנדבים" בחוק הביטוח הלאומי.

המגמות האמורות הביאו לעלייה משמעותית במספר הנכים המטופלים על ידי אגף שיקום נכים במשרד הביטחון. מספר הנכים המוכרים מדי שנה ומספר בני המשפחות השכולות המוכרות מדי שנה, נמצא בעלייה מתמדת וזאת אף בשנים שבהן לא היו מלחמות או מבצעים צבאיים נרחבים. לכך כמה השלכות שליליות:

ראשית, טושטשה הייחודיות של נכי וחללי צבא הגנה לישראל ואף נוצרה זילות מסוימת במעמדם של אלה נוכח העובדה שחלק ניכר מהאוכלוסייה המוכרת לפי חוקי השיקום אינה של פצועי מלחמה, פעילות מבצעית וכדומה.

שנית, כתוצאה מהעלייה במספרם של הנכים והחללים הוטל עומס רב על אגפי השיקום, הפוגע באיכות השירות והטיפול הניתנים על ידי אגפי השיקום, בעיקר באגף שיקום נכים, ובכלל זה לקבוצת הנכים הראויים לכך והזקוקים לכך.

ושלישית, הרחבת מעגל הזכאים הביאה לגידול ניכר בתקציב אגפי השיקום ובעלייה משמעותית בחלקו של תקציב זה מסך כל תקציב הביטחון. כך, הטיפול במחלות אנשי הקבע, השוטרים הסוהרים והמשרתים האחרים – בא בסופו של דבר, על חשבון התעצמותו של צבא הגנה

(1) חבלה שאירעה בתקופת שירותו ועקב שירות זה, ובלבד שלעניין שירות קבע החבלה נגרמה עקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי;

(2) לגבי חייל שאינו חייל בשירות קבע, מחלה או החמרת מחלה שאירעה בתקופת שירותו ושנגרמה או הוחמרה עקב השירות ובשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי.";

(ג) אחרי ההגדרה "חייל שנספה במערכה" ו"נספה" יבוא:

"חבלה" – נזק אנטומי לגוף שנגרם במישרין מגורם פיזי חיצוני באירוע מסוים וכן הפרעות בתר חבלתיות (PostTraumatic Stress Disorder)";

(2) בסעיף 2, אחרי המילים "בתקופת שירותו" יבוא "למעט שירות קבע";

דברי הסבר

לישראל. הדבר נכון במיוחד בתקופות של קיצוצי תקציב. תקציב אגפי השיקום הנגזר ברובו המכריע מחוקים, תקנות והוראות פנימיות, עולה בהתאם לעלייה במספר הזכאים, וכן בהתאם להתייקרויות שונות במשק. תגמולי הנכים והמשפחות צמודים לשכר עובדי המדינה אך מרבית ההטבות צמודות למדד המחירים לצרכן. כך, כנגד הדרישה לקצץ בתקציב הביטחון – תקציב אגפי השיקום נמצא בעלייה מתמדת.

על רקע זה, החליטה ממשלת ישראל ביום 12 במאי 2009 להטיל על ראש הממשלה, שר האוצר ושר הביטחון, להקים ועדה ציבורית בראשות שופט בדימוס שתבחן את אמות המידה לזכאות לסיוע מאגפי השיקום.

ביום א' בכסלו התש"ע (18 בנובמבר 2009) מינו ראש הממשלה, שר האוצר ושר הביטחון, את הוועדה בראשות כב' השופט (בדימוס) אורי גורן ובהשתתפות כב' השופט (בדימוס) ד"ר גבריאל קלינג, גב' אסתר דומיניסני, מנכ"לית המוסד לביטוח לאומי, דאז, פרופ' יוסי תמיר, תא"ל במיל. פרופ' ערן דולב, תא"ל במיל. אביגדור קהלני ומר עוזי לוי ובחודש דצמבר 2010 נחתם דוח הוועדה ונמסר לראש הממשלה, לשר האוצר ולשר הביטחון.

בהמלצותיה, מדגישה ועדת גורן כי השיקולים העיקריים שהנחו את עבודת הוועדה הם הקצאה יעילה ונכונה של משאבים באמצעות הפנייתם לאוכלוסיות הראויות לכך, כמו גם שימור הייחודיות המוקנית לנכי צבא הגנה לישראל ולמשפחות הנספים, ייחודיות אשר היטשטשה במהלך השנים. הוועדה מציינת כי כל גישה שתנסה להתמודד עם הבעיות של אגפי השיקום בהיבט הארגוני–תפקודי שלהן בלבד, תחטיא את המטרה. לעומת זאת, גישה המתבססת, בראש ובראשונה, על ראיית הבעיה בהיבט הערכי יש בה כדי להביא לפתרון מושכל, הוגן ומעשי של המצב.

הוועדה המליצה כי ישונו תנאי הזכאות להכרה בנכה צבא הגנה לישראל ובחייל שנספה במערכה, וכי תתבצע הבחנה בין הכללים לקביעת זכאותם של חיילי חובה ומילואים ובין הכללים לקביעת זכאותם של משרתי הקבע בצה"ל ובכוחות הביטחון כלהלן:

בשירות חובה ומילואים, חבלות יוכרו אם אירעו תוך כדי ועקב השירות, ומחלות יוכרו אם הן אירעו תוך כדי ועקב השירות ובתנאי שהמחלה או החמרתה אירעה בשל אירוע שהוא ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי או הביטחוני.

בכל מקרה אחר, לרבות שירות קבע בצה"ל ושירות בכוחות הביטחון האחרים (משטרת ישראל, שירות בתי הסוהר, שירות הביטחון הכללי, המוסד למודיעין ותפקידים מיוחדים), חבלות יוכרו אם הן אירעו תוך כדי ועקב השירות ובתנאי שהחבלה אירעה בשל אירוע שהוא ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי או הביטחוני ואין לו מקבילה בחיים האזרחיים הנפוצים. מחלות לא יוכרו.

הוועדה המליצה כי נפגעים שלא יהיו זכאים להכרה לפי חוקי השיקום בהתאם להמלצותיה, עניינם יתברר במוסד לביטוח לאומי בהתאם לחוק הביטוח הלאומי ולכללים הנהוגים לעניין נפגעי עבודה.

לגבי חיילי חובה בחופשה המליצה ועדת גורן כי ההכרה בהם תוגבל, ולא תינתן במקרים שבהם נהגו החיילים בפזיזות.

הוועדה המליצה כי תבוטל זכותם להכרה של אנשי משמר הכנסת הקבועה בחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח–1968 (להלן – חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת). כמו כן המליצה הוועדה לבטל את זכותם להכרה של אנשי משרד החוץ הנפגעים בפעולת איבה בחוץ לארץ, זכות שנקבעה בהחלטת ממשלה, ולצמצם את זכותם להכרה של מועמדים לשירות ביטחון שנפגעו טרם גיוסם. זכותם של האחרונים נקבעה בהוראה פנימית של משרד הביטחון והוועדה ממליצה לעגן את הזכאות, שתצומצם כאמור וכפי שיפורט בהמשך, בחוק.

הוועדה המליצה גם לשנות את תנאי הזכאות לרכב רפואי לנכי צה"ל, ולבטל את זכותן של אלמנות נכים שנפטרו, שלא עקב נכותם, לקבלת תגמולים לפנים משורת הדין במקרים שבהם מדובר בפציעה מבצעית ובנכות שאינה פחותה מ־50%. זכויות אלה מוגדרות בהוראות משרד הביטחון.

אימוץ המלצות ועדת גורן וניסוח הצעת החוק

ממשלת ישראל אימצה ביום י"ג בטבת התשע"ב (8 בינואר 2012), במסגרת החלטה מס' 4088, את המלצות ועדת גורן.

(3) במקום האמור בסעיף 2ב יבוא:

"(א) חייל, למעט חייל בשירות קבע, ייחשב כמי שמת עקב שירותו אם התקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא מת כתוצאה מחבלה שאירעה בתקופת שירותו זולת אם הוכח היפוכו של דבר;

(2) הוא מת כתוצאה ממחלה או מהחמרת מחלה שאירעו בתקופת שירותו בשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי, זולת אם הוכח היפוכו של דבר.

(ב) חייל בשירות קבע ייחשב כמי שמת עקב שירותו אם הוא מת כתוצאה מחבלה שאירעה בתקופת שירותו ובלבד שהחבלה נגרמה עקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי.";

דברי הסבר

לאחר אימוץ ההמלצות על ידי הממשלה, פנה ארגון נכי צה"ל והשיג השגות על המלצות ועדת גורן ועל אימוצן בהחלטת הממשלה. בהמשך לכך, התקיים דו־שיח עם ארגון נכי צה"ל במסגרתו סוכם כי המלצות הוועדה לעניין תנאי הזכאות לרכב רפואי לנכי צה"ל לא ימומשו, למעט הארכת פרק הזמן הקבוע להחלפת רכב רפואי ל־4 שנים במקום 3 שנים וחצי. כן סוכם כי לא יחול שינוי לעניין מתן תגמולים לפנים משורת הדין לאלמנות נכים שנפגעו בפעילות מבצעית ונכותם אינה פחותה מ־50%. ארגון נכי צה"ל הודיע כי בעניין המבחנים להכרה לפי חוק הנכים – הוא יכבד את ההכרעה שתתקבל על ידי הממשלה והכנסת.

החלטות הוועדה יישומו כדלקמן:

חבלה תוכר אם אירעה תוך כדי ועקב השירות. זאת, ובלבד שמדובר בשירות חובה או מילואים. לגבי שירות קבע תוכר החבלה רק אם נגרמה תוך כדי ועקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי;

חבלה תוגדר: "נזק אנטומי לגוף שנגרם במישרין מגורם פיזי חיצוני באירוע מסוים". מוצע לייחד את ההגדרה "חבלה" לאירוע חבלתי, פציעה, מכה וכדומה, שניתן להגדירו בזמן ובמקום, ושבמסגרתו גורם פיזי חיצוני גרם לפגיעה פיזית ולנזק אנטומי לגוף.

יצוין כי על פי פסיקת בתי המשפט, טיפול רפואי בחבלה נחשב כהמשך ישיר לחבלה, ולכן נזק כתוצאה מטיפול רפואי בפגיעה חבלתית ייחשב אף הוא כחבלה ותוצאותיו, אם גרמו לנכות, יטופלו בהתאם.

לעניין מחלה, שהיא כאמור, פגיעה שאינה עומדת בהגדרת "חבלה", של חיילים בשירות חובה או מילואים, מוצע לעגן בחוק את ההסדר הנוהג, שמקורו בפסיקת בית המשפט העליון: המחלה או החמרתה תוכר רק אם היא אירעה תוך כדי ועקב השירות ובתנאי שהיא אירעה בשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי.

לגבי המשרתים בשירות ארוך משרתי הקבע בצה"ל ומשרתי כוחות הביטחון האחרים, הרי שחוקי השיקום לא יחולו עליהם במקרה של מחלה אלא עניינם ייבחן על ידי המוסד לביטוח לאומי בענף נפגעי עבודה.

מוצע שלא תעמוד זכות תביעה לפי חוקי השיקום, לחייל בשירות קבע ובמקרה של פטירה – למשפחתו, שחלה כתוצאה מאירוע מסוים בשירות, לרבות אירועי דחק או כתוצאה מתנאי שירותו. גם טענות בדבר נזק שנוצר כתוצאה מטיפול במחלה כאמור או בשל כשל באבחונה, לא ייחשבו כחבלה ועל כן לא תעמוד זכות תביעה לפי חוקי השיקום. תביעה להכרה בנכות בשל נזק כאמור תיבחן לפי חוק הביטוח הלאומי.

למען הסר ספק, גם מחלות שהן תוצאה של אירוע חבלתי (למשל: מחלת סכרת שפרצה לאחר אירוע תאונתי) ייחשבו כמחלות לכל דבר ועניין.

בלי לשנות את מעמדם של המשרתים בכוחות הביטחון לכל דבר ועניין, ואך ורק לעניין זכותם להגיש תביעה בשל חבלה ומחלה שאירעה תוך כדי ועקב שירותם, בכל מקרה שבו חוקי השיקום לא יקנו זכאות להכרה כפי שפורט לעיל, הם יהיו זכאים להגיש תביעה להכרה בפגיעת עבודה, בהתאם לפרק ה': "ביטוח נפגעי עבודה" בחוק הביטוח הלאומי, ולכללים הנהוגים לגבי עובדים הנפגעים במסגרת עבודתם.

למען הסר ספק, משמעות המינוחים "מחלה" ו"חבלה" לפי חוק הנכים וחוק משפחות החיילים, לא יחייבו לעניין בירורן של תביעות אלה לפי חוק הביטוח הלאומי, ויחולו ההגדרות המחייבות לפי חוק הביטוח הלאומי (למשל, תביעה שעונה להגדרת "חבלה" לפי חוק הביטוח הלאומי תידון ככזו, אף אם נקבע כי היא אינה עונה להגדרת "חבלה" לפי חוקי השיקום).

חיילי חובה בחופשה

מוצע לקבוע כי חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) התשמ"ח–1988 (להלן – חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) לא יחול על חבלה בתאונת דרכים, במקרים שבהם החייל שנפגע בתאונה אינו זכאי לפיצוי לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התש"ל–1970

(4) אחרי סעיף 2ב יבוא:

"מועמדים ליחידת התנדבות בצבא הגנה לישראל וחניכים בהכשרה קדם־צבאית

ג2. (א) לצורך חוק זה, דינם של מועמד ליחידת התנדבות ושל חניך בהכשרה קדם־צבאית, כדין חיילים בשירות קבע.

(ב) בסעיף זה –

"חניך בהכשרה קדם־צבאית" – מיועד לשירות ביטחון שהתנדב להשתתף בהכשרה שמקיים צבא הגנה לישראל, לפני תחילת שירותו בצבא הגנה לישראל, ולמעט חניך כאמור המשתתף בהכשרה לנהיגה;

"מועמד ליחידת התנדבות" – מיועד לשירות ביטחון כהגדרתו בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו–1986[25], אשר נקרא למבחנים לבחינת כושרו לשירות ביחידת התנדבות של צבא הגנה לישראל."

דברי הסבר

(להלן – חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים). תופעת תאונות הדרכים רווחת גם בקרב חיילים בשירות חובה בחופשה. גם אם מוסכם שיש להעדיף חייל בשירות חובה על פני אזרח שנפגע בתאונת דרכים, ולהעניק לו את האפשרות לבחור בין קבלת זכויות לפי חוקי השיקום לבין קבלת פיצוי לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים אין מקום להעניק זכויות לפי חוקי השיקום כשמדובר בחייל שהתנהגותו שוללת זכות לפיצוי לפי החוק האמור, ובכך לעודד התנהגות עבריינית כגון נהיגה ברכב שלא ברשות, נהיגה למטרת ביצוע עבירה, נהיגה בלא ביטוח מתאים למעט מקרים של פעולה בתום לב כאמור בסעיף 7א לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים וגרימת תאונה במתכוון.

כמו כן מוצע לקבוע כי חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם חבלה שלא בעת מילוי תפקיד לא יחול גם במקרה של חבלה כתוצאה מייצור של סם מסוכן, החזקה או שימוש בו, וכן במקרה של חבלה כתוצאה משתיית משקה משכר. אמנם, ברוב המקרים פגיעה בנסיבות אלה אינה מוכרת על פי סעיף 16 לחוק משפחות החיילים וסעיף 9 לחוק הנכים השוללים את תחולת חוקי השיקום במקרים של התנהגות רעה–חמורה. ואולם מוצע להבהיר כי לעניין חבלה שלא בעת מילוי תפקיד יחולו נורמות מחמירות יותר השוללות זכאות בלי שקצין התגמולים יידרש להוכיח כי מדובר בהתנהגות רעה–חמורה.

יצוין כי התיקון בסעיף 54 בחוק זה המתקן את סעיפים 2(א) ו־(ג2) לחוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם, חבלה שלא בעת מילוי תפקיד כנוסחם בחוק זה, מוצע בנוסף על התיקון לפי המלצות ועדת גורן, שם הוצע לקבוע רף חדש להתנהגות רעה–חמורה בכל הנוגע לחבלת חיילי חובה בחופשה, תוך החלת כללים שמקורם בדין הפלילי – שעניינו מחשבה פלילית מסוג פזיזות. לאחר סיום עבודתה של ועדת גורן, ניתן פסק דין מקיף של בית המשפט העליון אשר דן בגבולות ההגדרה של המונח "התנהגות רעה–חמורה" (רע"א 4399/08, קצין התגמולים נ' רוקח). מפסק הדין ניתן ללמוד כי מבחני הדין הפלילי שאותם נדרש להפעיל קצין התגמולים על פי החוק הקיים, ובוודאי לפי הצעת ועדת גורן – מורכבים, ואף דעת השופטים בהרכב שדן בערעור, נחלקה בעניין. לפיכך מוצע הסדר שהוא מתחום המשפט האזרחי, שהוא קל יותר ליישום ומביא לשוויון בין אזרח לבין חייל חובה בחופשה, כאשר נסיבות תאונת הדרכים זהות. כמו כן מוצע לקבוע כי חבלה כתוצאה משימוש בסמים ובאלכוהול לא תוכר גם בלא צורך בהוכחת היסוד של התנהגות רעה–חמורה. הסדר זה מצמצם את שיקול הדעת של קצין התגמולים ומקל על בחינת הזכאות וקביעתה.

מעבר למקרים אלה לא תוכר חבלה בחופשה במקרים של התנהגות בפזיזות.

כמו כן מוצע כי חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם חבלה שלא בעת מילוי תפקיד לא יחול על חייל בשירות חובה שנפגע בזמן חופשה בחוץ לארץ, למעט חייל בודד שיצא לביקור משפחה בהתאם לזכותו לפי פקודות הצבא. חוק זה בא להעניק מעטפת ביטוחית לחיילים בשירות חובה, שמטבע הדברים, בשל גילם הצעיר ובשל הגיוס לשירות חובה בסמוך לאחר סיום הלימודים בבית הספר התיכון, אין בידם בדרך כלל הסדרי ביטוח רפואי, ביטוח אבדן כושר עבודה וכו'. לפיכך מוצע להעניק לחיילים בשירות חובה זכויות במקרה של פגיעה, גם בזמן חופשה, אך אין מקום להחיל על חייל בשירות חובה הבוחר לנסוע לחופשה בחוץ לארץ – את חוקי השיקום.

הגדרת הנמנים עם הגופים הזכאים להכרה לפי חוקי השיקום בהתאם להמלצות ועדת גורן:

מוצע לקבוע כי מעמדם של משרתים בשירות הביטחון הכללי, במוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים, במשטרת ישראל ובשירות בתי הסוהר, לעניין הזכות להכרה לפי חוקי השיקום, יהיה כשל המשרתים בשירות קבע בצה"ל.

מוצע לקבוע כי מעמדם של מועמדים לשירות ביטחון

[25] ס"ח התשמ"ו, עמ' 107; התשע"ו, עמ' 262.

תיקון חוק הנכים (תגמולים ושיקום)

46. בחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט–1959[26] [נוסח משולב] (להלן – חוק הנכים) –

(1) בסעיף 1 –

(א) במקום ההגדרה "נכות" יבוא:

""נכות" – איבוד הכושר לפעול פעולה רגילה, בין גופנית ובין שכלית, או פחיתתו של כושר זה, שנגרמו לחייל או לחייל משוחרר כתוצאה של אחת מאלה:

(1) חבלה שאירעה בתקופת שירותו ועקב שירות זה, ובלבד שלעניין שירות קבע החבלה נגרמה עקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי;

(2) לגבי חייל שאינו חייל בשירות קבע, מחלה או החמרת מחלה שאירעה בתקופת שירותו ושנגרמה או הוחמרה עקב השירות ובשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי;";

(ב) אחרי ההגדרה "נכות" יבוא:

""חבלה" – נזק אנטומי לגוף שנגרם במישרין מגורם פיזי חיצוני באירוע מסוים וכן הפרעות בתר חבלתיות (PostTraumatic Stress Disorder);";

(2) אחרי סעיף 2 יבוא:

"מועמדים ליחידות התנדבות בצבא הגנה לישראל וחניכים בהכשרה קדם צבאית

2א. (א) לצורך חוק זה, דינו של מועמד ליחידת התנדבות ושל חניך בהכשרה קדם־צבאית, כדין חייל בשירות קבע.

(ב) בסעיף זה –

דברי הסבר

המתייצבים למבחנים לבחינת כושר ליחידות התנדבות, וכן מועמדים לשירות ביטחון בקורסים קדם־צבאיים, ולמעט קורסי נהיגה, לעניין הזכות להכרה לפי חוקי השיקום, יהיה כשל המשרתים בשירות קבע בצה"ל. עד כה הוכרה זכותם של מועמדים לשירות ביטחון להכרה לפי חוקי השיקום במקרים של חבלה בלבד, מכוח הוראות פנימיות של משרד הביטחון. מוצע לעגן זכות זו בחוק.

מוצע לקבוע בחוק את זכותם להכרה לפי חוקי השיקום של שומרים, כהגדרתם בחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א–1961, שנחבלו תוך כדי ועקב פעילות מבצעית של לחימה אל מול אויב לשם הגנה על יישוב מפני פעולת איבה. זכאות זו נקבעה בסיכום היועץ המשפטי לממשלה בשנת 2002, כהסדר זמני עד להסדרת זכות זו בחקיקה.

עוד מוצע לבטל את זכותם להכרה לפי חוקי השיקום של אנשי משמר הכנסת הנהנים מזכות בחירה בין הכרה לפי חוקי השיקום ובין הכרה לפי פרק ה': "ביטוח נפגעי עבודה" בחוק הביטוח הלאומי.

בנוסף, ואף שהנושא לא נבחן במסגרת ועדת גורן, מוצע לבטל את זכותם להכרה לפי חוקי השיקום של מתנדבי המשמר האזרחי. יצוין כי זה המקרה היחיד בו מוענקות זכויות לפי חוקי השיקום למי שאינו חייל או משרת מן המניין באחד הגופים הביטחוניים. כך למשל, אזרחים המתנדבים בצה"ל ובגופי הביטחון האחרים, פרט למשטרת ישראל, אינם זכאים להכרה לפי חוקי השיקום במקרה של פגיעה. חוק הביטוח הלאומי קובע מנגנון טיפול במתנדבים שנפגעו במסגרת התנדבותם, על המתנדבים מוחל פרק "נפגעי עבודה" בחוק הביטוח הלאומי, בשינויים המחויבים. מנגנון זה חל על פי הדין הקיים על מתנדבי המשמר האזרחי, כך שלמעשה הם זכאים לבחור בין הכרה לפי חוק הביטוח הלאומי ובין הכרה לפי חוקי השיקום. מוצע לבטל את אפשרות הבחירה האמורה ולקבוע כי זכאותם להכרה של המתנדבים במשמר האזרחי תהיה כזכאותם של מתנדבים בכל ארגון אחר.

סעיפים להגדרות "חייל שנספה במערכה" ו"חייל", 45 ו־46 בסעיף 16 ו"נכות" בסעיף 17

ההגדרה, "נכות" בחוק הנכים, וההגדרה "חייל שנספה במערכה" ו"נספה" בחוק משפחות חיילים כלשונן היום, קובעות לאמור:

""נכות" – איבוד הכושר לפעול פעולה רגילה, בין גופנית ובין שכלית, או פחיתתו של כושר זה, שבאו לחייל

[26] ס"ח התשי"ט, עמ' 276; התשע"ד, עמ' 66.

"מועמד ליחידת התנדבות" – מיועד לשירות ביטחון כהגדרתו בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו–1986[27] (להלן – "חוק שירות ביטחון" ו"מיועד לשירות ביטחון"), אשר נקרא למבחנים לבחינת כושרו לשירות ביחידת התנדבות של צבא הגנה לישראל.

"חניך בהכשרה קדם־צבאית" – מיועד לשירות ביטחון שהתנדב להשתתף בהכשרה שמקיים צבא הגנה לישראל לפני תחילת שירותו בצבא הגנה לישראל, ולמעט חניך כאמור המשתתף בהכשרה לנהיגה."

דברי הסבר

משוחרר או לחייל בשירות קבע כתוצאה של אחת מאלה שאירעה בתקופת שירותו עקב שירותו: מחלה; החמרת מחלה; חבלה;"

"חייל שנספה במערכה" ו"נספה" – חייל או חייל משוחרר, שמת כתוצאה מחבלה, ממחלה או מהחמרת מחלה, שאירעו ב תקופת שירותו עקב שירותו;"

להגדרה "חבלה" בסעיף 16(1) ובסעיף 17(1) – מוצע לייחד את המונח לנזק אנטומי לגוף שנגרם במישרין מגורם פיזי חיצוני באירוע מסוים.

מוצע לשנות את המבחנים להכרה לפי חוקי השיקום הקבועים בהגדרות אלה, ולקבוע כי המבחנים להכרה יהיו כלהלן:

(1) חבלה תוכר אם אירעה תוך כדי ועקב השירות. ולגבי המשרתים בשירות קבע רק אם אירעה תוך כדי ועקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי (פסקה (1) בהגדרה נכות בסעיף 16, ופסקה (1) בהגדרה "חייל שנספה במערכה" ו"נספה" בסעיף 17);

(2) מחלה, קרי: פגיעה שאינה עומדת בהגדרת "חבלה", תוכר אם היא אירעה תוך כדי ועקב השירות ובתנאי שהמחלה, או החמרתה אירעה בשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי (פסקה (2) בהגדרה נכות בסעיף 16, ובהגדרה "חייל שנספה במערכה" ו"נספה" בסעיף 17);

למען הסר ספק תביעה בשל פגיעה בשירות חובה תידון ככזו, גם אם החייל משרת במועד הגשת התביעה, בשירות קבע.

סעיף 45(4) בחוק משפחות חיילים וסעיף 46(2) בחוק הנכים

מוצע לקבוע כי מעמדם של מועמדים לשירות ביטחון המתייצבים למבחנים לבחינת כושר ליחידות התנדבות, וכן מועמדים לשירות ביטחון בקורסים קדם־צבאיים למעט הכשרת נהיגה, לעניין קביעת זכותם להכרה לפי חוקי השיקום, ייבחן לפי המבחנים שנקבעו לגבי משרת קבע בצבא הגנה לישראל.

סעיף 45(2), תיקון סעיף 2 לחוק משפחות חיילים

סעיף 2 לחוק משפחות החיילים קובע לאמור: "לצורך חוק זה, חייל או חייל משוחרר שחלה במחלה בתקופת שירותו ומת כתוצאה מאותה מחלה לפני תום שבע שנים מיום שחלה בה, ויש יסוד להניח כי חלה באותה מחלה עקב שירותו, רואים אותו כמי שמת עקב שירותו, אלא אם כן הוכח היפוכו של דבר; ואולם הוראה זו לא תחול, אלא אם הוגשה בקשה לתגמול מחמת מותו לפני תום ששה חדשים מיום המוות."

לאור השינוי המוצע בהגדרה "חייל שנספה במערכה" ו"נספה", והקביעה כי לעניין מי שמת כתוצאה ממחלה ההגדרה תחול רק אם המחלה אירעה עקב השירות ובשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי, מוצע לתקן סעיף זה ולהתאים את החזקה הקבועה בו להגדרות החדשות, קרי: לקבוע כי חייל או חייל משוחרר שחלה במחלה בתקופת שירותו ומת כתוצאה מאותה מחלה לפני תום 7 שנים מיום שחלה בה, ויש יסוד סביר להניח כי חלה במחלה עקב שירותו, יראו אותו כמי שמת עקב שירותו ובשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים (סעיף 45(3) (החלפת סעיף 2ב לחוק משפחות חיילים)

סעיף 2ב לחוק משפחות חיילים קובע לאמור:

"מוות בשירות בחזקת מוות עקב השירות

2ב. לעניין חוק זה, חייל שמת כתוצאה מחבלה, ממחלה או מהחמרת מחלה, שאירעו בתקופת שירותו, רואים אותו כמי שמת עקב שירותו זולת אם הוכח היפוכו של דבר."

לאור השינוי המוצע בהגדרת "חייל שנספה במערכה" ו"נספה", והקביעה כי לעניין מי שמת כתוצאה ממחלה או החמרת מחלה, ההגדרה תחול רק אם המחלה או החמרת המחלה אירעו עקב השירות ובשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי, מוצע להחליף סעיף זה, ולקבוע כי יראו חייל שמת כתוצאה ממחלה או מהחמרת מחלה שאירעו בתקופת שירותו, כמי שמת עקב שירותו ובשל תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי, זולת אם הוכח היפוכו של דבר (סעיף 2ב(א)(1) ו־(2) כנוסחו בסעיף 45(4) לחוק זה).

לגבי חייל בשירות קבע שמת כתוצאה מחבלה – מוצע בסעיף 2ב(ב) לקבוע, כי חייל בשירות קבע ייחשב כמי שמת עקב שירותו אם הוא מת כתוצאה מחבלה שאירעה בתקופת שירותו ובלבד שהחבלה נגרמה עקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי. דהיינו, החזקה תחול רק אם החבלה היא עקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי.

[27] ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.

תיקון חוק הנזיקים (אחריות המדינה)

47. בחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב–1952[28], במקום סעיפים 6 ו־7 יבוא:

"חבלה, מחלה או החמרת מחלה שאירעו בשירות צבאי

6. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על חבלה שנחבל חייל בתקופת שירותו ועקב שירותו ובלבד שאם מדובר בחייל בשירות קבע החבלה נגרמה עקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי.

(ב) אין המדינה אחראית בנזיקים על מחלה או החמרת מחלה שאירעה לחייל, למעט חייל בשירות קבע, בתקופת שירותו ושנגרמה או הוחמרה עקב השירות ובשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי.

(ג) בסעיף זה, "חבלה" "שירות צבאי", "שירות" ו"שירות קבע" – כהגדרתם בחוק הנכים (תגמולים ושיקום) [נוסח משולב], התשי"ט–1959[29] (בחוק זה – חוק הנכים).

מוות שאירע בשירות צבאי

7. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו של חייל כתוצאה מחבלה שאירעה בתקופת שירותו ועקב שירותו ובלבד שאם מדובר בחייל בשירות קבע שהחבלה נגרמה עקב מאורע ייחודי ומיוחד לשירות הצבאי.

(ב) אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו של חייל, למעט חייל בשירות קבע, כתוצאה ממחלה או החמרת מחלה שאירעה לחייל בתקופת שירותו ושנגרמה או הוחמרה עקב השירות ובשל מאורע או תנאי שירות ייחודיים ומיוחדים לשירות הצבאי

(ג) בסעיף זה, "חבלה", "שירות צבאי", "שירות" ו"שירות קבע" – כהגדרתם בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950[30] (בחוק זה – חוק משפחות החיילים)."

תיקון חוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה)

48. בחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א–1961[31], אחרי סעיף 15א יבוא:

דברי הסבר

סעיף 47 חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב–1952, קובע ייחוד עילה לתביעות לפי חוקי השיקום. על פי נוסח החוק כלשונו היום, המדינה אינה חבה בנזיקין על חבלה, מחלה או החמרת מחלה, וכן על מוות כתוצאה מכל אחד מאלה, שאירעו לאדם בתקופת שירותו הצבאי ועקב שירות זה.

לאור השינוי המוצע בהגדרות "נכות" בחוק הנכים (סעיף 1 בחוק הנכים כנוסחו בסעיף 46(1) לחוק זה), ו"חייל שנספה במערכה" ו"נספה" לפי חוק משפחות החיילים (סעיף 1 בחוק משפחות חיילים כנוסחו בסעיף 45(1) לחוק זה, נדרש תיקון בחוק הנזיקים האזרחיים, כך שייחוד העילה יהיה רק באותם מקרים שבהם קיימת זכות לתביעה לפי חוקי השיקום.

באותם מקרים שיצאו מתחולת חוקי השיקום, תעמוד לזכאי מכוח חוקי השיקום זכות תביעה בנזיקין, כאשר תשלומים מכוח חוק הביטוח הלאומי, אם יהיו כאלה, יקוזזו מהתשלומים לפי דיני הנזיקין, הכול בהתאם לכללים הרגילים החלים בעניין זה, לא יהיה כפל פיצוי.

סעיף 48 סעיף 15א לחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א–1961 (להלן – חוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), קובע כי מי שקיים חובת שמירה לפי החוק ונפגע תוך כדי השמירה, דינו כדין נפגע לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל–1970. מעמד דומה ניתן לשומרים ביישובים באזור יהודה ושומרון, מכוח צווים של המפקד הצבאי באזור.

[28] ס"ח התשי"ב, עמ' 339; התשע"ב, עמ' 522.

[29] ס"ח התשי"ט, עמ' 276.

[30] ס"ח התש"י, עמ' 162.

[31] ס"ח התשכ"א, עמ' 169; התשס"ב, עמ' 90.

תחולת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) וחוק הנכים (תגמולים ושיקום)

15ב. שומר שנחבל תוך כדי ועקב פעילות מבצעית של לחימה אל מול אויב לשם הגנה על יישוב מפני פעולת איבה, או שמת עקב חבלה כאמור, יהיה דינו כדין חייל בשירות קבע לפי חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950[32], או לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט–1959[33] [נוסח משולב], לפי העניין."

תיקון חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת

49. בחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח–1968[34], סעיף 21 – בטל.

תיקון חוק שירות המדינה (גמלאות)

50. בחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל–1970[35], בסעיף 63ח(ב), אחרי המילים "שמדובר בו בחייל" יבוא "המשרת בצבא הגנה לישראל על פי התחייבות לשירות קבע".

תיקון פקודת המשטרה

51. בפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א–1971[36], בסעיף 49, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) על אף האמור בסעיף קטן (א), על חבר המשמר לא יחולו חוק הנכים (תגמולים ושיקום) [נוסח משולב], התשי"ט–1959, וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950."

תיקון חוק המשטרה (נכים ונספים)

52. בחוק המשטרה (נכים ונספים), התשמ"א–1981[37], בסעיף 3, במקום הסיפה החל במילים "כל מקום בחוק משפחות החיילים" –

(1) כל מקום שמדובר בו בחייל ייקרא כאילו מדובר בשוטר;

דברי הסבר

סעיף 15ב שמוצע להוסיפו לחוק, קובע את זכותם להכרה, לפי חוקי השיקום של שומרים כהגדרתם בחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), שנחבלו תוך כדי ועקב פעילות מבצעית של לחימה אל מול אויב, לשם הגנה על יישוב מפני פעולת איבה.

זכאות זו נקבעה על ידי היועץ המשפטי לממשלה ביום 18 בדצמבר 2002, כהסדר זמני עד להסדרת זכות זו בחקיקה. בהסדר זה נקבע, כי במקרים מיוחדים שבהם נפגע שומר תוך ועקב פעילות מבצעית של לחימה אל מול אויב ועל ידו, תוך הגנה על יישוב מפני פעולת איבה, יש לטפל בשומר, ובמקרה של פטירה במשפחתו, כפי שמטפלים בחיילי צה"ל ומשפחותיהם.

מוצע לעגן בחוק את מעמדם של השומרים בהתאם למעמדם של אנשי קבע בצה"ל.

סעיף 49 תיקון חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח–1968:

על פי המצב החוקי הקיים, זכאים אנשי משמר הכנסת הנפגעים תוך כדי ועקב עבודתם, לפי בחירתם, לתבוע הכרה הן לפי חוקי השיקום והן לפי פרק ה': "ביטוח נפגעי עבודה" בחוק הביטוח הלאומי. יצוין כי מעמד זה של זכאות לפי שני ההסדרים אינו קיים לגבי אף קבוצה אחרת.

מוצע לבטל את זכותם להכרה לפי חוקי השיקום של אנשי משמר הכנסת הנהנים מזכות בחירה בין הכרה לפי חוקי השיקום ובין הכרה לפי פרק ה': "ביטוח נפגעי עבודה" בחוק הביטוח הלאומי.

סעיפים 50, 52 ו־53 מוצע לתקן את חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל–1970, חוק המשטרה (נכים ונספים), התשמ"א–1981, וחוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים), התשמ"א–1981 המחילים (בהתאמה) את חוקי השיקום על שוטרים, סוהרים ומשרתי שירות הביטחון הכללי והמוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים, ולקבוע כי לעניין זכויותיהם לפי חוקי השיקום, יהיה מעמדם של כל אלה כשל חייל בשירות קבע.

סעיף 51 סעיף 49ד לפקודת המשטרה קובע כי זכויותיו וחובותיו של מתנדב במשמר האזרחי בשעת מילוי תפקידו יהיו כשל שוטר. מכוח סעיף זה ומכוח חוק המשטרה (נכים ונספים), התשמ"א–1981, הוחלו חוקי השיקום על מתנדבי המשמר האזרחי.

מוצע לקבוע כי חוקי השיקום לא יוחלו על מתנדבים אלה. כפי שפורט לעיל, גם כיום זכאים המתנדבים להגיש תביעה לפי פרק י"ג: "תגמולים למתנדבים" בחוק הביטוח הלאומי, והסדר זה ימשיך לחול עליהם.

[32] ס"ח התש"י, עמ' 162; התשע"ד, עמ' 66.
[33] ס"ח התשי"ט, עמ' 276.
[34] ס"ח התשכ"ח, עמ' 197; התשע"ב, עמ' 528.
[35] ס"ח התש"ל, עמ' 65; התשס"ח, עמ' 447.
[36] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390; ס"ח התשע"ב, עמ' 744.
[37] ס"ח התשמ"א, עמ' 163.

(2) כל מקום שמדובר בו בשירות או בשירות צבאי ייקרא כאילו מדובר בשירות במשטרה;

(3) כל מקום שמדובר בו בשירות צבאי על פי התחייבות לשירות קבע ייקרא כאילו מדובר בשירות במשטרה של שוטר שהוראות הגיוס והפיטורים הקבועות בפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א–1971[38], חלות עליו."

תיקון חוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים)

53. בחוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים), התשמ"א–1981[39], בסעיף 3, במקום המילה "בחייל" יבוא "בחייל המשרת בצבא הגנה לישראל על פי התחייבות לשירות קבע".

תיקון חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם

54. בחוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד), התשמ"ח–1988[40], בסעיף 2 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (2א) יבוא:

"(2ב) החבלה לא אירעה בתאונת דרכים שלגביה מוגבלת הזכאות לפיצוי לפי סעיף 7 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה–1975[41], ולמעט תאונת דרכים בנסיבות המפורטות בסעיף 7א לחוק זה;

(2ג) החבלה לא אירעה כתוצאה מייצור של סם מסוכן כהגדרתו בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג–1973[42], החזקה או שימוש בו או כתוצאה משתיית משקה משכר כהגדרתו בסעיף 64ב לפקודת התעבורה [נוסח חדש][43];

(2ד) החבלה לא נגרמה כתוצאה מפזיזות של החייל; לעניין פסקה זו, "פזיזות" – כמשמעותה בסעיף 20(א) לחוק העונשין, התשל"ז–1977[44];

(2ה) החבלה לא אירעה מחוץ לישראל, למעט אם אירעה בחופשה מאושרת של חייל בודד לצורך ביקור משפחתו, כהגדרתה בפקודות הצבא; בסעיף זה: "ישראל" – לרבות אזור יהודה והשומרון.";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "עד (2א)" יבוא "עד (2ה)".

דברי הסבר

סעיף 54 חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד), התשמ"ח–1988, קובע, כי חוקי השיקום יחולו גם על חבלה של חייל בשירות חובה שאירעה בזמן היעדרותו של החייל מהשירות ברשות הצבא, במקרים המפורטים בסעיף 2 לחוק והמובאים להלן.

החוק קובע מעטפת סוציאלית רחבה לחיילים בשירות חובה, החורגת מאירועים המתרחשים תוך כדי ועקב שירותם, וזאת על רקע ההנחה ששירות החובה מתבצע על פי רוב בסמוך לסיום תקופת הלימודים בבית הספר התיכון ולפני יציאה לעבודה, ואין בידם בדרך כלל הסדרי ביטוח רפואי, ביטוח אבדן כושר עבודה וכו' ועל כן אין לחייל בשירות חובה מעטפת ביטוחית למקרים של חבלה שלא בעת מילוי תפקיד. למעט זכות לתביעת נכות כללית לפי חוק הביטוח הלאומי.

מוצע להוסיף למקרים המפורטים בחוק כלשונו היום, מקרים נוספים בסעיף 2 שלגביהם לא יחול החוק:

(א) כשהחייל נפגע בתאונת דרכים, ועל פי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה–1975, לא עומדת לו זכאות לפיצוי, הוספת פסקה (2ב) כנוסחה בסעיף 54 לחוק זה.

תופעת תאונות הדרכים רווחת גם בקרב חיילים בשירות חובה בחופשה. גם אם מוסכם שיש להעדיף חייל בשירות חובה על פני אזרח שנפגע בתאונת דרכים, ולהעניק לו את האפשרות לבחור בין קבלת זכויות לפי חוקי השיקום לבין קבלת פיצוי לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, אין מקום להעניק זכויות לפי חוקי השיקום כשמדובר בחייל שהתנהגותו שוללת זכות לפיצוי לפי החוק האמור, ובכך לעודד התנהגות עבריינית;

[38] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390.
[39] ס"ח התשמ"א, עמ' 165.
[40] ס"ח התשמ"ח, עמ' 26; התשע"ב, עמ' 479.
[41] ס"ח התשל"ה, עמ' 234; התשס"ט, עמ' 192.
[42] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 27, עמ' 526; ס"ח התשע"ב, עמ' 1270.
[43] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173; ס"ח התשע"ב, עמ' 454.
[44] ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

55. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995[45] –

(1) אחרי פרק י"ג יבוא:

"פרק י"ג1: תגמולים לנפגעי כוחות הביטחון

הזכאות לגמלאות

295א. (א) בסימן זה –

"חוקי השיקום" – חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט–1959[46], וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) התש"י–1950[47], לפי העניין;

"פגיעה מזכה לפי חוקי השיקום" – חבלה, מחלה או החמרת מחלה, או כל אחת מאלה שגרמה לפטירתו של חייל, כהגדרתן בחוקי השיקום.

(ב) על אף האמור בסעיף 75, הוראות פרק ה' וכן הוראות סעיפים 296 עד 298, 301 עד 304, 306, 308 עד 312, 315 עד 318, 320 עד 324 ו־325 עד 333 יחולו, בשינויים המחויבים, על שוטר כמשמעותו בפקודת המשטרה, סוהר כמשמעותו בחוק שירות בתי הסוהר ועובד שירותי הביטחון כמשמעותו בסעיף 63א לחוק שירות המדינה, וכן על חייל בצבא הגנה לישראל (בפרק זה – משרת כוחות הביטחון), אם הפגיעה שאירעה להם, תוך כדי ועקב השירות, אינה פגיעה מזכה לפי חוקי השיקום ואינה החמרה של פגיעה כאמור שהוכרה, וכן על התלויים בכל אחד מאלה, שנפטר; ואולם לא ישולמו גמלאות בעין כמשמען בסימן ג' בפרק ה' ודמי פגיעה כמשמעם בסימן ד' באותו פרק לחייל בצבא הגנה לישראל כל עוד הוא בשירות.

דברי הסבר

(ב) כשהחבלה אירעה כתוצאה מייצור של סם מסוכן, החזקה או שימוש בו או כתוצאה משתיית משקה משכר, הוספת פסקה (ג2) כנוסחה בסעיף 125 לחוק זה.

פגיעה בנסיבות אלה אינה מוכרת על פי סעיף 9 לחוק הנכים וסעיף 16 לחוק משפחות החיילים השוללים את תחולת חוקי השיקום במקרים של התנהגות רעה–חמורה. ואולם מוצע להבהיר כי לעניין חבלה שלא בעת מילוי תפקיד יחולו נורמות מחמירות יותר השוללות זכאות בלי שקצין התגמולים יידרש להוכיח כי מדובר בהתנהגות רעה–חמורה.

לעניין סם מסוכן מוצע לאמץ את ההגדרה בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג–1973,

ולעניין משקה משכר מוצע לאמץ את ההגדרה בסעיף 264ב לפקודת התעבורה [נוסח חדש];

(ג) כשהחבלה לא נגרמה כתוצאה מפזיזות של החייל. הוספת פסקה (ד2) כנוסחה בסעיף 54 לחוק זה);

(ד) על חיילים בשירות חובה שנפגעו בזמן חופשה בחוץ לארץ, למעט חייל בודד שיצא לביקור משפחה בהתאם לזכותו לפי פקודות הצבא. הוספת פסקה (ה2) כנוסחה בסעיף 54 לחוק זה.

סעיף 55 פרק י"ג1: תגמולים לנפגעי כוחות הביטחון, שמוצע להוסיפו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי), בא להסדיר תגמולים למשרתים בכוחות הביטחון שהפגיעה בהם אינה עונה להגדרות המוצעות ל "נכות" לפי חוק הנכים ול"חייל שנספה במערכה" לפי חוק משפחות החיילים. מוצע כי הוראות פרק ה': "ביטוח נפגעי עבודה", והוראות נוספות בחוק הביטוח הלאומי החלות על נפגעי עבודה, יחולו, בשינויים המחויבים, גם על משרתים בכוחות הביטחון.

לסעיף 295א המוצע

מוצע שהוראות פרק ה': ביטוח נפגעי עבודה וכן הוראות הסעיפים המובאים להלן, יחולו, בשינויים המחויבים, לגבי חבלות, כהגדרתן בסימן זה, על שוטר, סוהר, עובד שירותי הביטחון, וכן על חייל בצבא הגנה לישראל (להלן – משרת כוחות הביטחון), אם הפגיעה שאירעה להם, תוך כדי ועקב השירות, אינה פגיעה מזכה לפי חוקי השיקום – חוק הנכים וחוק משפחות חיילים – ואינה החמרה של פגיעה כאמור שהוכרה, וכן על התלויים בכל אחד מאלה, שנפטר.

[45] ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשע"ג, עמ' 1093.

[46] ס"ח התשי"ט, עמ' 276.

[47] ס"ח התש"י, עמ' 162.

(ג) על אף הוראות כל דין, לצורך קביעת זכאות לגמלה לפי פרק זה, יראו במשרת כוחות הביטחון כעובד שכיר.

(ד) השכר הקובע לצורך חישוב זכאות לגמלה לפי פרק זה למשרת כוחות הביטחון, לא יפחת מגובה התגמול המזערי כהגדרתו בסעיף 270.

(ה) סבר המוסד כי משרת כוחות הביטחון או התלוי בו, שהגיש תביעה לפי פרק זה, עשוי להיות זכאי בשל אותה פגיעה, להכרה לפי חוקי השיקום, יערוך המוסד בירור עם קצין תגמולים שמונה לפי חוקי השיקום (בסעיף זה – קצין תגמולים) וישהה את החלטתו עד לסיום הבירור.

(ו) הוגשה תביעה למוסד לפי פרק זה, והוגשה גם תביעה בשל אותה פגיעה לפי חוקי השיקום, לא יבחן המוסד את התביעה עד לקבלת החלטה חלוטה של קצין תגמולים בתביעה לפי חוקי השיקום, ואם הוגש ערעור על החלטת קצין התגמולים, עד לקבלת החלטה חלוטה בערעור.

(ז) הוגשה תביעה למוסד לפי פרק זה, לאחר שניתנה החלטה של קצין תגמולים בתביעה בשל אותה פגיעה שהוגשה לפי חוקי השיקום או לאחר שניתנה החלטה בערעור על החלטת קצין התגמולים בתביעה כאמור:

דברי הסבר

ואלה הסעיפים בחוק הביטוח הלאומי שמוצע להחילם לגבי חבלות:

296 עד 298 המסדירים את המועדים להגשת תביעת גמלת כסף והתקופה שבעדה תשולם, את תוספת הפרשי ההצמדה, ניכוי המקדמות ואת דרך בירור התביעה;

301 עד 304 המסדירים דרך הבדיקות הרפואיות, תשלום מקדמות, מניעת העברת זכות, ומינוי מקבל גמלה בעבור מי שזכאי לה;

306, ו־308 עד 312 המסדירים את התשלום לקיבוץ או למושב שיתופי, חוב של גמלה, תשלום למי שסיפק מצרכים חיוניים, פושט רגל, וקיזוז;

315 עד 318 המסדרים את החזרת גמלאות, אי־הפחתת קצבה, אופן תשלומן של גמלאות ותחילת זכות;

320 עד 324 המסדירים את גמלאות כפל, ניכוי מקצבה, סכום מרבי לתביעות תלויים ושאירים, גמלאות בחירה, והנמצא בחוץ לארץ;

ו־325 עד 333 המסדירים תשלומי גמלה לאסיר, שלילת גמלה בגלל פשע, מסירת מידע מטעה, זכות לתביעה, זקיפת פיצויים, חלוקת פיצויים, חבות מעביד, גמלה לעניין פיצויי נזיקין והיוון.

מחלות וחבלות, כפי שפורטו בהגדרה "נכות" בחוק הנכים ו"חייל שנספה במערכה" בחוק משפחות החיילים – ייבחנו לפי חוקי השיקום. בכל מקרה אחר של פגיעה , שאינה נכללת בהגדרות האמורות בחוקי השיקום יהיה מעמדו של המשרת בכוחות הביטחון, לעניין זה בלבד, כמעמדו של עובד, הוא יהיה זכאי לברר את זכויותיו לפי פרק ה' לחוק הביטוח הלאומי.

מוצע לקבוע כי השכר הקובע לא יפחת מהתגמול המזערי הקבוע לעניין תגמולים למשרתים במילואים (סעיף קטן (ד)).

כדי למנוע מצב של התדיינויות מקבילות לפי חוקי השיקום ולפי חוק הביטוח הלאומי, מוצע לקבוע כי אם סבר המוסד שמשרת כוחות הביטחון או התלוי בו, שהגיש תביעה לפי פרק זה, עשוי להיות זכאי בשל אותה פגיעה, להכרה לפי חוקי השיקום, יערוך המוסד בירור עם קצין תגמולים שמונה לפי חוקי השיקום וישהה את החלטתו עד לסיום הבירור (סעיף קטן (ה)).

המוסד לא יבחן תביעה אם הוגשה גם תביעה בשל אותה פגיעה לפי חוקי השיקום עד לקבלת החלטה חלוטה של קצין תגמולים בתביעה לפי חוקי השיקום; הוגש ערעור על החלטת קצין התגמולים, לא יבחן המוסד את התביעה עד לקבלת החלטה חלוטה בערעור (סעיף קטן (ו)). הוגשה תביעה למוסד, לאחר שניתנה החלטה של קצין תגמולים התגמולים ונדחתה התביעה מהטעם שחוקי השיקום אינם חלים על הפגיעה תיבחן התביעה על פי חוק הביטוח הלאומי. תקופת הבדיקה של התביעה לפי חוקי השיקום לא תובא במניין התקופה להגשת תביעה לפי סעיף 296 לחוק האמור(סעיף קטן (ז)(1)).

אושרה, או שנדחתה התביעה מכל טעם אחר (למשל, בשל העדר הוכחות לנסיבות הפגיעה, לעצם קיום הנכות או לקשר בין הפגיעה לנכות או לפטירה) – הרי שאין עוד טעם לבירור התביעה על פי חוק הביטוח הלאומי שכן בהחלטה זו נקבע על ידי קצין תגמולים לפי חוקי השיקום כי הפגיעה נכללת בהגדרות לפי חוקים אלה (סעיף קטן (ז)(2)).

(1) נדחו התביעה או הערעור מהטעם שאין מדובר בפגיעה מוכרת לפי חוקי השיקום – לא תימנה התקופה שממועד הגשת התביעה לקצין התגמולים ועד למועד מתן החלטת קצין התגמולים או מועד ההחלטה בערעור – אם הוגש לעניין סעיף 296;

(2) אושרה התביעה או נדחתה התביעה מכל טעם אחר – לא תקום עילה לתביעה לפי פרק זה.

מימון

295ב. אוצר המדינה, במסגרת תקציב הגוף שאליו משתייך משרת כוחות הביטחון, ישפה את המוסד בשל כל הוצאה שהוציא לתשלום גמלאות לפי פרק זה ובשל החלק היחסי מההוצאות המינהליות של המוסד הנובעות מביצוע הוראות פרק זה."

תחולה

56. הוראות סימן ד' לפרק ה' כנוסחו בסעיפים 45 עד 55 לחוק זה (בסעיף זה – סימן ד'), יחולו על תביעה להכרה לפי חוק הנכים או לפי חוק משפחות חיילים, לפי העניין, בשל אירוע מזכה שהתרחש לאחר יום תחילתו של חוק זה; בסעיף זה, "אירוע מזכה" – החבלה או יום גילוי המחלה או החמרת מחלה שגרמו לנכות או למוות, לפי העניין.

תיקון חוק יסודות התקציב

57. בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה–1985[48], בסעיף 18(א), אחרי "לרבות המפעלים העסקיים שבו" יבוא "וכן הסכום המוקצב בחוק התקציב השנתי לגופים הביטחוניים", אחרי "חלוקת תקציב הביטחון" יבוא "לסעיפים" ובסופו יבוא "בסעיף זה, "הגופים הביטחוניים" – יחידות הסמך של משרד ראש הממשלה שעיקר פעילותן בתחום ביטחון המדינה ותושביה."

דברי הסבר

הוגשה תביעה למוסד לפי פרק זה, לאחר שניתנה החלטה של קצין תגמולים בתביעה בשל אותה פגיעה שהוגשה לפי חוקי השיקום או לאחר שניתנה החלטה בערעור על החלטת קצין התגמולים בתביעה כאמור יחולו ההוראות המוצעות להלן:

לסעיף 295ב המוצע

במקום תשלום דמי ביטוח לפרק ביטוח נפגעי עבודה בעבור משרתי כוחות הביטחון, ישופה המוסד לביטוח לאומי כנגד כל ההוצאות שיוציא למתן גמלאות למשרתי כוחות הביטחון לפי פרק ביטוח נפגעי עבודה, וכן כנגד החלק היחסי בהוצאות המינהליות של המוסד הנובעות מביצוע הוראות פרק זה. השיפוי למוסד לביטוח לאומי יינתן מאוצר המדינה באמצעות משרדי הממשלה הרלוונטיים: משרד הביטחון לגבי חיילי צה"ל, מועמדים לשירות ביטחון, וחניכים בהכשרה קדם־צבאית; המשרד לביטחון הפנים לגבי המשרתים במשטרת ישראל ובשירות בתי הסוהר, משרד ראש הממשלה לגבי המשרתים במוסד לתפקידים מיוחדים ובשירות הביטחון הכללי ומשרד הפנים בתביעה בשל אותה פגיעה שהוגשה לפי חוקי השיקום או לאחר שניתנה החלטה בערעור על החלטת קצין לגבי שומרים.

הממשלה באמצעות משרד הביטחון והמוסד לביטוח לאומי הסכימו ביניהם כי הסדר מימון זה יתבצע לתקופת ניסיון של 4 שנים ממועד כניסת החוק לתוקף, ולקראת סיומה של התקופה האמורה ידונו הממשלה והמוסד לביטוח לאומי בהסדר המימון העתידי, ובמידת הצורך תובא הצעה לתיקון נוסף של החוק בעניין זה.

סעיף 56 מוצע כי החוק יחול על תביעות להכרה בנכות או במוות בשל אירועים מזכים שהתרחשו ממועד התחילה ואילך. במקרה של חבלה המועד הקובע יהיה מועד החבלה, ולגבי מחלה או החמרת המחלה המועד הקובע יהיה מועד גילוי המחלה או החמרתה.

סעיף 57 פרק ג' לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה–1985, קובע הסדרים ייחודיים לעניין תקציב הביטחון. מוצע לתקן את סעיף 18 שבו ולהחיל ההסדרים אלה גם על גופים ביטחוניים מסווגים שמצויים באחריותו של ראש הממשלה ושיוגדרו בסעיף כיחידות הסמך של משרד ראש הממשלה שעיקר פעילותן בתחום ביטחון המדינה ותושביה.

במקביל לתיקון זה, מוצע לתקן את חוק־יסוד: משק המדינה, ולקבוע כי הצעת התקציב המפורטת של הגופים הביטחוניים האמורים לא תונח על שולחן הכנסת אלא על שולחן ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת חוץ וביטחון.

---

[48] ס"ח התשמ"ה, עמ' 60; התשע"ו, עמ' 259.

פרק ו': הוראות לעניין התחשבנות בין בתי החולים לקופות החולים

סימן א': התחשבנות בעד שירותי בריאות בבתי חולים ציבוריים כלליים

הגדרות

58. בסימן זה –

דברי הסבר

פרק ו': הוראות לעניין התחשבנות בין בתי חולים לקופות חולים

סימן א' – כללי

ההתחשבנות של קופות חולים עם בתי החולים נערכת בבסיסה לפי מכפלת שירותי הבריאות הנצרכים בידי קופת החולים בכל אחד מבתי החולים במחירו של כל שירות ושירות כאמור. מחירים אלה מוגבלים בצווים מכוח חוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו–1996 (בפרק זה – חוק הפיקוח). בעבור חלק מהפעילות בבתי החולים, המחיר המרבי שמשלמת הקופה קבוע לפי מחיר יום אשפוז – בלא קשר לשירות הפרטני שניתן לחבר הקופה בבית החולים, ובעבור חלקה האחר, לפי תעריפים דיפרנציאליים הקבועים בצווים. הוצאות רבות בבתי החולים הן הוצאות קבועות אשר אינן משתנות לפי הפעילות המבוצעת בפועל ועל כן מחירי השירותים משקפים את העלות הממוצעת הגבוהה מהעלות השולית. לכן, כאשר בית החולים סיפק שירותים מעבר להיקף מסוים, באופן שממנם את העלויות הקבועות שלו, אין כבר צורך שהמחיר ייצג את העלות הממוצעת, אלא יש לקבוע תשלום מופחת אשר ייצג את העלות השולית של בית החולים באספקת השירותים וייצור תמריצים נכונים לרכישת שירותים הנרכשים בבתי החולים, הוצאה שהיא מרכיב עיקרי בהוצאות קופות החולים ועומדת כיום על סכום של מעל 18 מיליארד שקלים חדשים מכספי הציבור. לכן, הוחל במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997), התשנ"ז–1997, הסדר התחשבנות המבוסס על תקרות צריכה שמעבר אליהן משלמת קופת החולים תשלום מופחת המייצג את העלות השולית ולא הממוצעת.

עיקרו של הסדר זה היה בקביעתן של תקרות צריכה של כל קופת חולים בכל בית חולים ציבורי כללי, בהתבסס על היקף הרכישה בפועל של אותה קופה באותו בית חולים ערב קביעת ההסדר. במסגרת ההסדרים שבאו לאחר מכן, נוסף רכיב רצפות הצריכה, שמטרתו הבטחת יציבות פיננסית לבתי החולים וכן הסדרים נוספים שנועדו לסייע ליעילות ואיתנות המערכת.

על פי ההסדר, רכישה של שירותי בריאות בבית החולים מעבר לתקרת הצריכה שנקבעה בחוק – נעשית במחיר המשקף עלות שולית. בדרך זו, נוצר שיקוף נכון של העלויות השוליות של בית החולים ובהתאם תמריץ נכון לבית החולים מבחינת ההיקפים ומשך הפעילות, ובמקביל לקופת החולים נוצר תמריץ שלא לעשות שימוש יתר ברכש שירותים בבית החולים על חשבון שירותים בקהילה, בשל העלות המשולמת בעד כל שירות ושירות הנרכש, גם מעבר לתקרת הצריכה. בכך נוצר איזון שנועד להבטיח תשלום הוגן בעד רכש שירותי הבריאות בבתי החולים, תוך שמירה על גידול מבוקר בהיקף הרכש בבית החולים. יצוין כי גם במדינות רבות מקרב מדינות ה־OECD קיימים הסדרי התחשבנות דומים, כמו גם במערכת ההתחשבנות בתוך קופת חולים כללית בין בתי החולים שבבעלותה לבין מחוזותיה השונים.

בהתאם להסדר שנקבע כאמור, לכל קופת חולים ולכל בית חולים עומדת האפשרות, לקבוע, במגבלות מסוימות, הסדר התחשבנות ביניהם השונה מהקבוע בחוק. וזאת, כדי להגדיל את חופש הפעולה של בתי החולים ושל קופות החולים היכולים לקבוע מראש ובהסכמה את שיטת ההתחשבנות ביניהם תוך יצירת מנגנונים של חלוקת סיכונים וזאת בלי לבטל את היתרונות שבשיטת ההתחשבנות הקבועה בחוק.

ההסדר האחרון שנקבע בפרק ה' לחוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו־2014), התשע"ג–2013 (בפרק זה – חוק ההסדרים 2013) עומד להסתיים בסוף שנת 2016.

מאחר שקיומו של הסדר כאמור הכרחי לתפקוד יעיל ואיכותי של המערכת, יש צורך בקביעת הסדר בעניין זה גם לשנים הבאות.

לצורך גיבוש כללי ההתחשבנות החדשים, מינו המנהל הכללי של משרד הבריאות וסגן הממונה על התקציבים במשרד האוצר, ביום כ"ד באייר התשע"ו (1 ביוני 2016), צוות בין־משרדי שבו חברים נציגי משרדי הבריאות והאוצר לצורך קביעת כללי התחשבנות בין קופות החולים לבתי החולים לשנים 2017 עד 2019. על הצוות הוטל לגבש מתווה חדש לכללי ההתחשבנות לשנים 2017 עד 2019 תוך התייחסות מפורטת לרציונל שעל פיו תתבסס עבודת הצוות: "סיוע בריסון ההוצאה, בתימרוץ להסטת פעילות לקהילה במקומות שבהם יש היגיון בכך; בריסון ההוצאה הפרטית, בשיפור המשילות הפיננסית והניהולית במערכת האשפוזית והביטוחית, בשיפור היציבות והאופק התכנוני של המערכת וביצירת הלימה בין היקף הפעילות למבנה ההוצאות ולמבנה ההכנסות". הצוות קיים מספר רב של ישיבות, וביצע היוועצות ושימוע לכלל הגורמים במערכת הבריאות, ומסר את המלצותיו לאישור הממשלה ביום ז' באב התשע"ו (11 באוגוסט 2016).

על בסיס המלצות אלה גובש ההסדר המוצע בפרק זה המבוסס על עקרונות הסדר ההתחשבנות הקיים, בשינויים מסוימים תוך שמירה על העקרונות שלשמם נקבע ההסדר, וזאת במטרה לקבוע הסדר שיתאים להיקף הפעילות

"בית חולים ממשלתי כללי", "בית חולים כללי שבבעלות רשות מקומית" – לרבות פעילות המתבצעת בהם בידי תאגיד בריאות;

"בית חולים ציבורי כללי" – כל אחד מאלה:

(1) בית חולים ממשלתי כללי, לרבות תאגיד בריאות הפועל במסגרתו;

(2) בית חולים כללי שבבעלות קופת חולים, לרבות תאגיד בריאות הפועל במסגרתו;

(3) בית חולים כללי שבבעלות רשות מקומית;

(4) בית חולים כללי שהוא תאגיד שהוא מוסד ציבורי כהגדרתו בסעיף 9 לפקודת מס הכנסה[49];

(5) בית חולים כללי שאינו בית חולים כאמור בפסקאות (1) עד (4), שבתעודת רישומו לפי פקודת בריאות העם, 1940[50], כלולות עמדות לרפואה דחופה (מיון);

"בסיס ההתחשבנות" – ממוצע של סך העלויות של שירותי הבריאות שצרכה קופת חולים בבית חולים ציבורי כללי בשנים 2013 עד 2015, במחיר ברוטו לאותה שנה, כשהן מעודכנות למחירי שנת 2017 לפי שיעורי העדכון לאותן שנים, בתוספת שיעורי הקידום;

"הוראת מינהל" – הוראת מינהל שקבע המנהל הכללי של משרד הבריאות או מי שהוא הסמיך לעניין זה;

"הנחת מחזור" – הנחה בעבור שירותי בריאות שקופות החולים רוכשות בבתי החולים הממשלתיים הכלליים, שנקבעה בהוראת מינהל;

"הנחת תעריף" – הנחה בעבור שירות בריאות מסוים שקופת חולים רוכשת בבית חולים ציבורי כללי, מעבר להנחת מחזור ולכל הנחה אחרת שאינה בעבור שירות בריאות מסוים;

"חוק ביטוח בריאות ממלכתי" – חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד–1994[51];

"חוק הפיקוח" – חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו–1996[52];

"מחיר ברוטו" – מחיר מלא בניכוי הנחת מחזור והנחת תעריף שניתנו בעבור אותו שירות בשנים 2013 עד 2015;

"מחיר מלא" – מחירו המרבי של שירות בריאות, כפי שנקבע בצו לפי חוק הפיקוח;

"מספר המבוטחים המשוקלל" – כהגדרתו בסעיף 17 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי;

סכום מופחת" – סכום המשתלם בעד צריכה שהיא מעבר לתקרת צריכה ברוטו כוללת ומעבר לתקרת צריכה ברוטו לשירות בריאות;

"צריכה" או "רכישה", של שירותי בריאות בידי קופת חולים בבית חולים ציבורי כללי – למעט צריכה או רכישה של שירותי בריאות בידי קופת חולים בבית חולים ציבורי כללי שבבעלותה;

דברי הסבר

סעיף 58 מוצע לקבוע הגדרות הנחוצות להוראות המוצעות בסימן א' בפרק זה.

שרוכשות קופות החולים מבתי החולים כיום והתשלום בעדם בפועל.

[49] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

[50] ע"ר 1940, תוס 1, עמ' 191.

[51] ס"ח התשנ"ד, עמ' 156.

[52] ס"ח התשנ"ו, עמ' 192.

"שיעור הקידום" – שיעור כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) משנת 2013 לשנת 2015 – 3.12%;

(2) משנת 2014 לשנת 2015 – 1.4%;

(3) משנת 2015 לשנת 2017 – שיעור כמפורט להלן, לפי העניין:

(א) בעד שירות דיפרנציאלי – שיעור הגידול באוכלוסייה בפועל בשנים 2015 ו־2016, כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

(ב) בעד שירות אשפוז במחלקות פנימיות – 2.82%;

(ג) בעד שירות בריאות אחר – 3.12%;

"שיעור העדכון" – שיעור העדכון של מחיר יום אשפוז שקבעו השרים בצו לפי חוק הפיקוח;

"שיעור הקפיטציה, של קופת חולים" – שיעור חלקה של קופת החולים מתוך הסכום לחלוקה שקובע המוסד לביטוח לאומי לפי הוראות סעיף 18 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי;

"שירות אשפוז במחלקות פנימיות" – שירות הניתן במחלקות פנימיות או במחלקות אחרות הכלולות ברשימה שפרסמו השרים בהודעה ברשומות;

"שירות בריאות" – שירות אשפוז במחלקות פנימיות, שירות דיפרנציאלי ושירות בריאות אחר;

"שירות דיפרנציאלי" – שירות שנקבע לו מחיר פרטני הכולל את ביצוע הפעולה הרפואית, ימי האשפוז, והשירותים הרפואיים האחרים הניתנים במסגרתו, כפי שיפרסמו השרים בהודעה ברשומות; השרים רשאים לעדכן את ההודעה כאמור ב־1 בינואר וב־1 יולי בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019;

"השרים" – שר הבריאות ושר האוצר;

"תאגיד בריאות" – כהגדרתו בסעיף 21 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה–1985[53];

"תוספת", "שיעור קידום" או "שיעור עדכון" – לרבות תוספת, שיעור עדכון או שיעור קידום בשיעור שלילי;

"תוספת ריאלית" – כמשמעותה בסעיף 65;

"תקרת צריכה ברוטו כוללת", "תקרת צריכה ברוטו לשירות בריאות" – כמשמעותן בסעיף 59(ב).

תקרת צריכה ברוטו

59. (א) היקף הצריכה במחיר מלא, של שירותי בריאות, בידי כל קופות החולים בכל בית חולים ציבורי כללי, אשר בעבור צריכה של שירותי בריאות מעבר להיקף זה תשלם קופת החולים לבית החולים הציבורי הכללי סכום מופחת כאמור בפסקאות (1) עד (3) של סעיף 66(א)(3)(א) (בסימן זה – תקרת צריכה ברוטו), בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019, יהיה כמפורט להלן:

דברי הסבר

סעיפים 59 ו־60 מוצע לקבוע מהו היקף הצריכה במחיר מלא של שירותי בריאות בידי קופות חולים בכל בית חולים ציבורי כללי – "תקרת הצריכה ברוטו", בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019. לפי המוצע, בשנת 2017 תעמוד תקרת הצריכה ברוטו על 99% מבסיס ההתחשבנות – ממוצע של סך העלויות של שירותי הבריאות שצרכה קופת חולים בבית חולים ציבורי כללי בשנים 2013 עד 2015 במחיר ברוטו לאותה שנה, כשכל עלות שנתית מעודכנת למחירי שנת 2017 לפי שיעורי העדכון של מחיר יום אשפוז בשנים אלה, כפי שקבעו השרים בצווים מכוח חוק הפיקוח ובתוספת שיעור הקידום בעד הגידול הריאלי המצופה בפעילות.

[53] ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

(1) בשנת 2017 – 99% מבסיס ההתחשבנות;

(2) בכל אחת מהשנים 2018 ו־2019 – תקרת הצריכה ברוטו בשנה הקודמת, בתוספת שיעור העדכון לאותה שנה ותוספת ריאלית.

(ב) תקרת הצריכה ברוטו לפי סעיף קטן (א)(1) ו־(2) תחושב לכלל שירותי הבריאות (בסימן זה – תקרת צריכה ברוטו הכוללת) ולכל אחד משירותי הבריאות בנפרד (בסימן זה – תקרת צריכה ברוטו לשירות בריאות).

תקרת צריכה נטו

60. תקרת הצריכה נטו לכל אחת מקופות החולים בכל בית חולים ציבורי כללי בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019, תהיה 82% מתקרת הצריכה ברוטו לאותה שנה.

רצפת צריכה ברוטו

61. (א) היקף הצריכה המזערי במחיר מלא, של שירותי בריאות, אשר גם בעבור צריכה של שירותי בריאות מתחת להיקף זה תשלם קופת החולים לבית החולים הציבורי הכללי תשלום מזערי כאמור בסעיף 62 (בסימן זה – רצפת צריכה ברוטו), בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019, יהיה כמפורט להלן:

(1) בשנת 2017 – 93.5% מתקרת הצריכה ברוטו לאותה שנה;

(2) בשנים 2018 ו־2019 – כמפורט להלן, לפי העניין:

(א) אם היקף שירותי הבריאות שצרכה קופת החולים בבית החולים הציבורי הכללי בשנה הקודמת היה נמוך מ־92% מתקרת הצריכה ברוטו לשנה הקודמת – 92% מתקרת הצריכה ברוטו לשנת 2018 או 2019, לפי העניין;

(ב) אם היקף שירותי הבריאות שצרכה קופת החולים בבית החולים הציבורי הכללי בשנה הקודמת היה גבוה מ־92% ונמוך מ־95% מתקרת הצריכה ברוטו בשנה הקודמת – שיעור הצריכה בפועל בשנה הקודמת מתקרת הצריכה ברוטו לשנת 2018 או 2019, לפי העניין;

(ג) אם היקף שירותי הבריאות של קופת החולים בבית החולים הציבורי הכללי בשנה הקודמת היה גבוה מ־95% מתקרת הצריכה ברוטו בשנה הקודמת – 95% מתקרת הצריכה ברוטו לשנת 2018 או 2019, לפי העניין.

(ב) בסעיף זה, "השנה הקודמת" – השנה שקדמה לשנה שלגביה נקבעת רצפת הצריכה ברוטו.

רצפת צריכה נטו

62. סכום התשלום המזערי שתשלם כל קופת חולים לכל בית חולים ציבורי כללי, בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019 (בסימן זה – רצפת צריכה נטו), יהיה 82% מרצפת הצריכה ברוטו לאותה שנה; חלקו היחסי של כל חודש בשנה מרצפת הצריכה נטו לאותה שנה יעמוד על 1 חלקי 12 מרצפת הצריכה נטו.

דברי הסבר

את תקרות הצריכה ברוטו לשנים 2018 ו־2019, מוצע לקבוע בהתאם לתקרת הצריכה ברוטו בשנה הקודמת שהיא מקודמת בתוספת ריאלית ובהתייקרות המחירים למונחי אותה שנה.

קביעת תקרת הצריכה ברוטו משמשת לצורך קביעת היקף הצריכה של שירותי הבריאות, ואם קופת החולים צרכה שירותי בריאות מעבר לה, היא תשלם בעבור צריכת השירותים הנוספת תשלום מופחת המשקף את העלות השולית של השירותים.

כמו כן מוצע לקבוע את "תקרת הצריכה נטו" בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019 ולהעמידה על שיעור של 82% מתקרת הצריכה ברוטו לאותה שנה. שיעור זה משקף את ההנחות הממוצעות שניתנו על ידי בתי החולים לקופות החולים בשנות הבסיס.

סעיפים 61 ו־62 מוצע לקבוע מהו ההיקף המזערי של שירותי בריאות במחיר מלא שאותו נדרשת כל קופת חולים לצרוך בכל בית חולים ציבורי כללי ואותו נדרש בית החולים לספק לקופת החולים – "רצפת צריכה ברוטו", וכן מהו הסכום המזערי שתשלם כל קופת חולים

שינוי תקרת הצריכה ברוטו

63. התקבלה החלטת ממשלה לעניין הגדלת תקרת הצריכה ברוטו במקביל להגדלת עלות סל שירותי הבריאות כהגדרתו בסעיף 7 לחוק ביטוח בריאות (בסימן זה – עלות סל שירותי הבריאות), בשנה מהשנים 2017 עד 2019, יקבעו השרים, בצו, תקרת צריכה ברוטו הגבוהה מהתקרה הקבועה בסעיף 59, ובלבד שהסכום שייווסף לסך תקרות הצריכה נטו של כל קופות החולים בבתי החולים הציבוריים הכלליים כתוצאה מהעלאת תקרת הצריכה ברוטו כאמור, לא יעלה על הסכום שבו גדלה עלות סל שירותי הבריאות.

הודעה על תקרות ורצפות צריכה

64. (א) השרים יודיעו לכל בית חולים ציבורי כללי ולכל קופת חולים, עד יום 1 במרס של כל אחת מהשנים 2017 עד 2019, מהי תקרת הצריכה ברוטו הכוללת ומהי תקרת הצריכה ברוטו לשירותי הבריאות, לאותה שנה, וכן מהן תקרת הצריכה נטו, רצפת הצריכה ברוטו ורצפת הצריכה נטו לאותה שנה.

(ב) עד יום 1 בספטמבר של כל אחת מהשנים 2018 ו־2019, יודיעו השרים לכל בית חולים ציבורי כללי ולכל קופת חולים מהן רצפת הצריכה ברוטו ורצפת הצריכה נטו שנקבעו להם לאותה שנה בהתאם להוראות סעיפים 61(א)(2) ו־62.

(ג) על אף האמור בסעיפים 58 ו־66, השרים רשאים לחשב, לגבי קופת חולים ובית חולים ציבוריים כלליים מסוימים, שיעור קידום ותוספת ריאלית לתקרות הצריכה ברוטו, השונים משיעור הקידום והתוספת הריאלית, בהתחשב, בין השאר, בשיקולים המפורטים להלן, ובלבד שהיחס בין סך תקרות הצריכה ברוטו ותקרות הצריכה נטו, בניכוי שיעור העדכון, לבין סך תקרות הצריכה ברוטו ותקרות הצריכה נטו, בשנה הקודמת, לא יעלה על שיעור הקידום והתוספת הריאלית לאותה שנה:

(1) שינוי בשיעור הקפיטציה של קופות החולים;

(2) מיטות אשפוז נוספות או מכשירים מיוחדים נוספים שאושרו לבית חולים על פי כל דין; לעניין זה, "מכשירים מיוחדים" – כהגדרתם בתקנות בריאות העם (מכשירים רפואיים מיוחדים), התשנ"ד–1994[54];

דברי הסבר

לכל בית חולים ציבורי כללי – "רצפת הצריכה נטו" בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019, שאותה על קופות החולים לשלם לבתי החולים בכל מקרה, גם אם צרכו שירותי בריאות מתחת לרצפה שנקבעה, מטרתה של רצפה זו, להבטיח את יציבותם הפיננסית של בתי החולים.

מוצע שרצפת הצריכה ברוטו לשנת 2017 תעמוד על שיעור של 93.5% מתקרת הצריכה ברוטו, כאשר כדי שרצפת הצריכה תהיה מדויקת יותר ותאפשר גמישות נוספת לקופות החולים היא לא תיקבע מראש לשלוש שנים, אלא השיעור מתקרת הצריכה ברוטו ישתנה בשנים 2018 ו־2019 בהתאם לרכש בפועל של כל קופת חולים בבית חולים בשנה הקודמת. כך לפי המוצע, אם הרכש בפועל בשנה הקודמת היה גבוה מ־95% מתקרת הצריכה ברוטו בשנה הקודמת, רצפת הצריכה ברוטו של אותה השנה תעמוד על שיעור של 95% במקום 93.5%; אם הרכש בפועל בשנה הקודמת עמד על שיעור של 92% ועד 95% רצפת הצריכה ברוטו של אותה השנה, תעמוד על שיעור הרכש בפועל; אם שיעור הרכש בפועל בשנה הקודמת עמד על שיעור הנמוך משיעור של 92% רצפת הצריכה ברוטו באותה השנה תעמוד על שיעור של 92%.

"רצפת הצריכה נטו" בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019 תעמוד על שיעור של 82% מרצפת הצריכה ברוטו כפי שנקבעה לאותה שנה.

סעיף 63 כדי לשמור על האפשרות של הממשלה להגדיל את תקרת הצריכה במקרה של הגדלת סל הבריאות המשפיעה על צריכת שירותי האשפוז, מוצע לאפשר לשר הבריאות ושר האוצר (בפרק זה – השרים) לקבוע הגדלה של תקרת הצריכה, אם תתקבל החלטת ממשלה להגדלת תקרות הצריכה אשר ממומנת מהגדלת סל שירותי הבריאות, ובלבד שהגדלת סך תקרות הצריכה נטו בכלל בתי החולים, לא תהיה גבוהה מהסכום שבו גדל סל הבריאות.

סעיף 64 מוצע להסמיך את השרים להודיע לכל בית חולים ולכל קופת חולים עד יום 1 במרס של כל שנה מהשנים 2017 עד 2019, מהי תקרת הצריכה ברוטו ונטו ומהי רצפת הצריכה ברוטו ונטו כפי שנגזרה מתקרת הצריכה, באותה שנה, של כל קופת חולים בכל בית חולים. ככל שרצפת הצריכה השתנתה בשל שינוי בשיעורי הצריכה בשנה הקודמת, יודיעו על כך השרים לבתי החולים ולקופות החולים שלגביהם השתנתה רצפת

[54] ק"ת התשנ"ד, עמ' 1232.

(3) שינוי בצריכת שירותי בריאות כתוצאה מפתיחתו של בית החולים שיוקם מכוח חוק בית חולים באשדוד (הקמה והפעלה), התשס"ב–2002[55] (בפרק זה – בית החולים באשדוד).

תוספת ריאלית

65. התוספת הריאלית לכל שנה מהשנים 2018 ו־2019, תהיה כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) בעבור שירות דיפרנציאלי – תוספת בהתאם לשיעור הגידול באוכלוסייה בפועל בשנה הקודמת, כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

(2) בעבור שירות אשפוז במחלקה פנימית – 0.8%;

(3) בעבור כל שירות בריאות אחר – 1.2%.

תשלום בעד שירותי בריאות

66. (א) קופת חולים תשלם בעבור שירותי בריאות שרכשה בכל בית חולים ציבורי כללי, בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019, סכומים כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) אם קופת החולים רכשה שירותי בריאות עד לרצפת הצריכה ברוטו – רצפת הצריכה נטו באותה שנה, ובלבד שבית החולים הציבורי הכללי הסכים לספק לקופת החולים, באותה שנה, על פי בקשתה, שירותי בריאות הדומים בהיקפם הכספי, בזמינותם ובתמהיל שלהם לשירותי הבריאות שסיפק בית החולים לקופת החולים בשנה הקודמת, ומתקיימים תנאים נוספים שקבעו השרים לעניין זה, ככל שקבעו.

דברי הסבר

הצריכה, עד יום 1 בספטמבר של אותה שנה. יובהר, שמאחר שבהסדר המוצע תקרות הצריכה משקפות ביצועים בפועל והסדרים מסחריים של קופות החולים בבתי החולים, אין מקום לפרסם מידע זה בציבור ודי בהודעה פרטנית לכל קופת חולים ולכל בית חולים.

כמו כן מוצע לאפשר לשרים שיקול דעת בחלוקת שיעור הקידום והתוספת הריאלית בין השחקנים השונים לאור שינויים שהתרחשו בשטח, המשפיעים בפועל על שיעורי הצריכה, כדוגמת גידול של חלקה של קופת חולים בשיעור הקפיטציה, תוספת מיטות שאושרה לבית חולים, תוספת מכשירים מיוחדים שאושרו לבית חולים או בשל פתיחתו של בית החולים שיוקם מכוח חוק בית חולים באשדוד (הקמה והפעלה), התשס"ב–2002, אשר מטבע הדברים צפוי להשפיע על צריכת שירותי הבריאות בבתי החולים הסמוכים. לעניין זה, שיעור הקפיטציה הוא שיעור חלקה של כל קופת חולים מסך הסכום שמחלק המוסד לביטוח לאומי לקופות החולים בעבור מתן שירותי בריאות הנכללים לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד–1994 (בפרק זה – חוק ביטוח בריאות ממלכתי). שיעור זה מבטא את מספר המבוטחים המתוקנן של קופת החולים ביחס לכלל המבוטחים.

כדי שגמישות זו לא תפגע באיזון הקיים במערכת הבריאות בישראל, מוצע כי שינוי בשיעורים כאמור יתאפשר ובלבד שהיחס בין סך תקרות הצריכה ברוטו ונטו, בניכוי שיעור העדכון, לבין סך תקרות הצריכה ברוטו ונטו, בשנה הקודמת, לא יעלה על שיעור הקידום או התוספת הריאלית הכוללת לאותה שנה.

סעיף 65 מוצע לקבוע בסעיף זה מהי התוספת הריאלית לשנים 2018 ו־2019 אשר תתווסף לתקרת הצריכה ברוטו לאותן שנים. מוצע לקבוע תוספת שונה לשירותים השונים, בדומה לתשלום המופחת השונה שנקבע לשירותים השונים בעד צריכה מעבר לתקרת הצריכה ברוטו, וזאת בהתאם לגידול הנורמטיבי הרצוי בפעילות של שירותים אלה.

סעיף 66 לסעיף קטן (א)

כדי לשמור על יציבותם הפיננסית של בתי החולים מצד אחד, ומן הצד השני להבטיח תשלום הוגן בעד רכש שירותי הבריאות בבתי החולים תוך שמירה על גידול מבוקר בהיקף הרכש בבית החולים, מוצע לקבוע תשלום מזערי שאותו על קופת החולים לשלם לבית החולים גם אם צרכה שירותי בריאות מתחת לרצפת הצריכה ברוטו שנקבעה לה. כמו כן מוצע לקבוע את גובה התשלום בעד צריכת שירותים מעל הרצפה ברוטו ומתחת לתקרת הצריכה ברוטו וכן לקבוע סכום מופחת בעד צריכה שמעבר לתקרת הצריכה ברוטו שנקבעה לשירותים השונים. עוד מוצעות הוראות הנוגעות לאופן ומועדי התשלום שעל קופות החולים להעביר לבתי החולים.

התשלום המופחת נקבע באופן דיפרנציאלי לרכישת שירותי בריאות שונים מעבר לתקרת הצריכה ברוטו, בהתאם לעלות השולית הפוחתת השונה של שירותים אלה. כך, בנוגע לשירות אשפוז במחלקות פנימיות נקבע תשלום מופחת בשיעור 20% מהמחיר המלא של השירותים, בנוגע לשירות דיפרנציאלי נקבע תשלום מופחת בשיעור 55% או 33% מהמחיר המלא של השירות בהתאם להיקף הצריכה בפועל שמעבר לתקרת הצריכה ברוטו, ובנוגע לכל

[55] ס"ח התשס"ב, עמ' 124.

(2) אם קופת החולים רכשה שירותי בריאות מעבר לרצפת הצריכה ברוטו ועד לתקרת הצריכה ברוטו – רצפת הצריכה נטו באותה שנה בתוספת לא יותר מ־82% מהמחיר ברוטו בעבור שירותי הבריאות שנרכשו מעבר לרצפת הצריכה ברוטו;

(3) (א) אם קופת החולים רכשה שירותי בריאות מעבר לתקרת הצריכה ברוטו הכוללת – תקרת הצריכה נטו בתוספת סכום מופחת כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) בעבור רכישת שירות אשפוז במחלקות פנימיות, מעבר לתקרת הצריכה ברוטו שנקבעה לשירות כאמור – 20% מהמחיר המלא של השירות;

(2) בעבור רכישת שירות דיפרנציאלי מעבר לתקרת הצריכה ברוטו שנקבעה לשירות כאמור – סכום מופחת כמפורט להלן, לפי העניין:

(א) בעבור רכישת שירות דיפרנציאלי עד ל־108% מתקרת הצריכה ברוטו שנקבעה לשירות כאמור – לא יותר מ־55% מהמחיר המלא של השירות;

(ב) בעבור רכישת שירות דיפרנציאלי מעבר ל־108% מתקרת הצריכה ברוטו שנקבעה לשירות כאמור באותה שנה – לא יותר מ־33% מהמחיר המלא של השירות;

(3) בעבור רכישת שירות בריאות אחר, מעבר לתקרת הצריכה ברוטו שנקבעה לשירות כאמור – סכום מופחת כמפורט להלן, לפי העניין:

(א) בעבור רכישת שירות בריאות אחר עד לסכום המתקבל מחיבור של תקרת הצריכה ברוטו שנקבעה לשירות ושווי הנחות התעריף – לא יותר מ־55% מהמחיר המלא של השירות; בפסקה זו, "שווי הנחות התעריף" – הממוצע של סך הנחות התעריף שניתנו על ידי בית החולים הציבורי הכללי לקופת החולים בשנים 2013 עד 2015, בתוספת שיעור העדכון, שיעור הקידום והתוספת הריאלית לאותן שנים;

(ב) בעבור רכישת שירות בריאות אחר מעבר לתקרת הצריכה ברוטו בתוספת שווי הנחות התעריף – לא יותר מ־35% מהמחיר המלא של השירות כאמור.

דברי הסבר

שאר השירותים נקבע תשלום מופחת בשיעור של 55% או 35% גם בהתאם להיקף הצריכה בפועל שמעבר לתקרת הצריכה ברוטו.

קבלת סכום מופחת על פעילות מעבר לתקרת הצריכה ברוטו מפחיתה את התמריץ לבית החולים להגדיל את פעילותו ובכך מרסנת את הרכש של קופת החולים בבית החולים בהתאם למטרת ההסדר המוצע. כמו כן הסדר זה משקף את פונקציית העלות של בית החולים, מאחר שייצור פעילות נוספת מעבר לפעילות שייצר בית החולים בשנים הקודמות עולה לבית החולים פחות שכן לפעילות זו הוצאה שולית בלבד ביחס לכלל הפעילות בבית החולים.

כדי למנוע מבית החולים תמריץ לגדול בהיקף גבוה בהרבה מהשיעור הנורמטיבי, מוצע לקבוע כי בעבור צריכה של שירות דיפרנציאלי מעבר לשיעור של 108% מתקרת הצריכה ברוטו יירד התשלום המופחת לשיעור של 33% במקום 55%.

יובהר כי התשלום המופחת ישולם לבתי החולים בידי קופת החולים, רק אם קופת החולים צרכה שירותי בריאות מעבר לתקרת הצריכה הכוללת שנקבעה לה בעבור כל השירותים וגם מעבר לתקרת הצריכה שנקבעה לאותו שירות בריאות מסוים (לפסקת משנה (א)).

(ב) על אף הוראות פסקת משנה (א) –

(1) רכשה קופת החולים שירות בריאות בבית חולים ציבורי כללי, בשנה מהשנים 2017 עד 2019, בסכום הנמוך מתקרת הצריכה ברוטו לאותו שירות, ייווסף לתקרת הצריכה ברוטו של שירות הבריאות שבעבורו משולם הסכום המופחת הגבוה ביותר באותה שנה, ההפרש שבין הרכש בפועל של אותו שירות לתקרת הצריכה ברוטו; לעניין זה, "שירות הבריאות שבעבורו משולם הסכום המופחת הגבוה ביותר" – שירות הבריאות שרכשה קופת החולים מעבר לתקרת הצריכה ברוטו, אשר בעדו נקבע סכום מופחת לפי פסקת משנה (א) בשיעור הגבוה ביותר;

(2) נקבעה תקרת צריכה ברוטו בהתאם להוראות פסקת משנה (1), ישולם הסכום המופחת לפי פסקת משנה (א), באותה שנה, רק בעד רכישת שירותי בריאות מעבר לתקרה האמורה; ואולם לא יהיה בכך כדי להשפיע על קביעת התקרה בשנים אחרות.

(ב) קופת חולים תעביר לבית חולים ציבורי כללי, לא יאוחר מ־60 ימים מתום החודש שבו קיבלה מבית החולים הודעת חיוב, את הסכום הגבוה מבין הסכומים כמפורט להלן, וזאת אף אם בית החולים לא סיפק לקופת החולים שירותי בריאות הדומים לשירותי הבריאות שסיפק לה בשנה הקודמת כאמור בסעיף קטן (א)(1):

(1) החלק היחסי מרצפת הצריכה נטו של אותו חודש שנקבעה לקופת החולים באותו בית חולים ציבורי כללי, אלא אם כן קיבלה קופת החולים אישור מהשרים או מעובד משרדם שהוסמך לכך שלא להעביר את הסכום האמור;

(2) הסכום שאינו שנוי במחלוקת בהודעת החיוב;

(3) 95% מהסכום נטו הנדרש על פי הודעת החיוב, אלא אם כן הגישה קופת החולים ערעור בהתאם להוראת מינהל 23/05, ובית החולים לא השיב לערעור זה בהתאם להוראת המינהל כאמור; לעניין זה, "הוראת מינהל 23/05" – חוזר המנהל הכללי מס' 23/05, בנושא רישום חשבונאי והתחשבנות בתי חולים – קופות חולים, מיום י' באייר התשס"ה (19 במאי 2005), או הוראה אחרת שתבוא במקומה.

(ג) סכומים עודפים ששילמה קופת חולים לבית חולים ציבורי כללי בשל הוראות סעיף קטן (ב) או סכומים שהיה על קופת חולים לשלם לבית חולים כאמור ולא שולמו בשל הוראות הסעיף הקטן האמור, יוחזרו בתוספת ריבית לפי הוראות צו הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (תוספת ריבית – בתי חולים), התשס"ה–2005[56].

דברי הסבר

עוד מוצע לקבוע הוראות למקרה שבו צרכה קופת החולים שירותים מעל תקרת הצריכה הכוללת לכלל השירותים. כך, במקרה שבו צרכה קופת חולים בבית חולים מסוים את אחד משירותי הבריאות השונים מתחת לתקרת הצריכה ברוטו, ייווסף באותה שנה, לתקרת הצריכה ברוטו של שירות שבעבורו משולם הסכום המופחת בשיעור הגבוה ביותר ההפרש, ההפרש שבין הצריכה בפועל של השירות שבו צרכה קופת החולים מתחת לתקרת הצריכה ברוטו, לתקרת הצריכה ברוטו.

הסדר זה נועד להגדיל את תקרת הצריכה ברוטו בשירותי בריאות מסוימים אשר מעבר לה משלמת קופת החולים לבית החולים סכום מופחת, אם בחלק אחר משירותי הבריאות היא כלל לא הגיעה לתקרת הצריכה ברוטו (לפסקת משנה (ב)).

לסעיפים קטנים (ב) ו־(ג)

כדי להתמודד עם בעיות תזרים הקיימות לבתי החולים כתוצאה מאי־תשלום במועד של קופות החולים, בין השאר, בשל מחלוקות בין קופת החולים ובית החולים בנוגע להודעת החיוב שהוגשה, מוצע לקבוע כללים בנוגע לתשלומים שאותם על קופת החולים להעביר לבית החולים.

[56] ק"ת התשס"ה, עמ' 959.

תשלום קבוע

67. (א) התקבלה החלטת הממשלה לעניין הגדלת עלות סל שירותי הבריאות באמצעות הפחתה מקבילה בתקצוב הישיר ובכספי התמיכות המועברים לבתי החולים הציבוריים הכלליים, לגבי שנה מהשנים 2017 עד 2019, רשאים השרים, בצו, לקבוע לגבי אותה שנה תשלום קבוע שישלמו קופות החולים לבתי החולים הציבוריים הכלליים, מעבר לתשלומים לפי סעיף 66, ובלבד שסך התשלום הקבוע שישולם כאמור לא יעלה על הסכום שבו הופחתו התקצוב הישיר וכספי התמיכות המועברים לבתי החולים הציבוריים הכלליים.

(ב) בצו לפי סעיף קטן (א) יקבעו השרים את תנאי התשלום לפי אותו סעיף קטן, אופן התשלום ומועד התשלום.

תשלום מוגדל בעבור צריכת שירות אשפוז בבתי חולים בדירוג גבוה במדד הלימת אשפוז

68. (א) משרד הבריאות יפרסם בהוראת מינהל עד יום ט"ז בשבט התשע"ח (1 בפברואר 2018) ומדי שנה לאחר מכן, מדד הלימת אשפוז לבתי חולים ציבוריים כלליים, שיכלול מדדים שונים אשר לפיהם יימדדו וידורגו כלל בתי החולים הציבוריים הכלליים לפי נתוני השנה הקודמת, ובהם, בין השאר, משך אשפוז ממוצע, שיעור אשפוזים חוזרים, שיעור אשפוזים לאחר ביקור בחדר המיון ושיעור אשפוזים בני יום אחד, וישוקלל בהתאם לגודלם של בתי החולים (בסימן זה – מדד הלימת אשפוז).

(ב) על אף האמור בסעיף 66(א)(3)(א)(1) השרים רשאים לקבוע, בצו, עד יום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) כי קופת חולים תשלם בעבור שירות אשפוז במחלקות פנימיות 25% מהמחיר המלא של השירות שרכשה מעבר לתקרת הצריכה ברוטו, לבתי חולים ציבוריים כלליים שידורגו בשליש העליון על פי מדד הלימת אשפוז.

מטופל המיועד להעברה

69. (א) השרים רשאים לקבוע, בצו, עד יום ג' באדר התשע"ז (1 במרס 2017), כי קופת חולים תשלם תשלום מוגדל בגובה המחיר המלא בעבור שירותי אשפוז של מטופל המיועד להעברה בבית חולים ציבורי כללי, החל מהמועד שיקבעו השרים לעניין זה ובהתאם לתנאים ולכללים שיקבעו.

דברי הסבר

לפי המוצע, קופת החולים תחויב להעביר לבית החולים לא יאוחר מ־60 ימים מתום החודש שבו קיבלה הודעת חיוב מבית החולים את הסכום הגבוה מבין אלה:

(1) החלק היחסי מרצפת הצריכה נטו של אותו חודש שנקבעה לקופת החולים באותו בית חולים, אלא אם כן קיבלה אישור מהשרים או מעובד משרדם שהוסמך לכך שלא להעביר סכום זה;

(2) הסכום שאינו שנוי במחלוקת בהודעת החיוב;

(3) 95% מהסכום נטו הנדרש על פי הודעת החיוב, אלא אם כן הגישה קופת החולים ערעור בהתאם להוראת מינהל 23/05 או הוראה אחרת שתבוא במקומה, ובית החולים לא השיב לערעור זה בהתאם להוראת המינהל כאמור.

מכיוון שייתכן שבשל הוראות אלה ישלמו קופות החולים לבתי החולים כספים ביתר או בחסר, מוצע כי אם יתברר שאכן כך אירע, הכספים ששולמו ביתר או בחסר ישולמו או יוחזרו, לפי העניין, בתוספת ריבית לפי הוראות צו הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (תוספת ריבית – בתי חולים), התשס"ה–2005.

סעיף 67 במקרה שבו התקבלה החלטת הממשלה על הפחתת סכומי התקצוב הישיר והתמיכות לבתי החולים ובמקביל הגדלה של סל שירותי הבריאות, לגבי שנה מהשנים 2017 עד 2019, מוצע לאפשר לשרים לקבוע, בצו, לגבי אותה שנה, שקופות החולים ישלמו לבתי החולים תשלומים קבועים מעבר לתשלומים לפי סעיף 137 המוצע, ובלבד שסך הסכומים שישולמו כאמור לא יעלה על הסכום שהופחת בהתאם להחלטת הממשלה כאמור.

סעיף 68 מוצע שמשרד הבריאות יפרסם מדי שנה החל ב־1 בפברואר 2018 מדד הלימת אשפוז שימדוד, בין השאר, מדדים כמשך אשפוז ממוצע, שיעור האשפוזים החוזרים, שיעור האשפוזים מחדר המיון ושיעורי האשפוזים החד־יומיים וידרג את כלל בתי החולים הכלליים בהתאם למדד זה. בהתאם לכך השרים יהיו רשאים לקבוע שבית חולים אשר יצטיין בהלימת האשפוז וידורג בשליש הראשון של המדד יקבל תשלום גבוה יותר בשיעור של 25% במקום בשיעור של 20% בעבור שירותי האשפוז במחלקות הפנימיות.

סעיף 69 שירותים מסוימים מסופקים בצורה יעילה ונכונה יותר מבחינה רפואית מחוץ לבתי החולים הכלליים ועל כן מוצע לבנות מערכת תמריצים שתעודד את קופות החולים לספק שירותים אלה במסגרות אחרות. לפיכך מוצע להסמיך את השרים לקבוע, בצו, כי בשל

(ב) עד מועד תחילתו של צו לפי סעיף קטן (א) יחולו הוראות סעיף 1 לצו לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו־2014) (תשלום מוגדל בעד אשפוז של מטופל המיועד להעברה), התשע"ד–2014[57], ויראו אותו כאילו הוצא לפי הוראות סעיף זה לגבי השנים 2017 עד 2019.

(ג) בסעיף זה, "מטופל המיועד להעברה" – מי שמאושפז בבית חולים ציבורי כללי יותר מ־30 ימים ברציפות והוא בהנשמה ממושכת, או מי שמאושפז בבית חולים ציבורי כללי ומוגדר בהתאם להוראת מינהל חולה סיעודי מורכב או חולה שיקומי גריאטרי, ובלבד שמתקיימים לגביו שניים אלה:

(1) הוחלט כי ניתן להעבירו מחוץ לבית החולים הציבורי הכללי בהתאם להוראת מינהל ובהתחשב בצורך בשמירת הרצף הטיפולי;

(2) קופת החולים לא הציעה מקום אחר להעברתו אליו, העומד בהוראות חוק ביטוח בריאות ממלכתי ובכלל זה בסעיף 3(ד) לחוק האמור.

חלוקה מחדש של סכומים בעבור צריכת שירות אשפוז במחלקות פנימיות מעבר לתקרת הצריכה ברוטו

70. (א) על אף האמור בסעיפים 16 עד 18 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, צרכה קופת חולים שירות אשפוז במחלקות פנימיות מעבר לסך תקרות הצריכה ברוטו שנקבעו לה בכל בתי החולים הציבוריים הכלליים (בסעיף זה – צריכה מצטברת מעבר לתקרת הצריכה ברוטו), יחולו הוראות אלה:

(1) בכל אחת מהשנים 2018 עד 2020 ייחשבו השרים או עובדי משרדם שהם הסמיכו לכך, לכל קופת חולים, את סכום הצריכה המצטברת מעבר לתקרת הצריכה ברוטו בשנה הקודמת (בסעיף זה – סכומי הצריכה העודפת) ואת חלקה היחסי של כל קופת חולים בסך תקרות הצריכה ברוטו של שירות האשפוז במחלקות הפנימיות, בשנה הקודמת (בסעיף זה – חלקה היחסי של קופת החולים); לעניין זה, "השנה הקודמת" – השנה שקדמה לשנה שבה מבוצע החישוב;

דברי הסבר

המשך אשפוזו של חבר הקופה אשר לפי הוראות משרד הבריאות ניתן להעבירו מאשפוז כללי למסגרת אחרת, וניתנה לקופה הודעה של בית החולים כי ניתן לעשות כן והקופה לא דאגה למקום העברה לאותו מטופל, תשלם הקופה מחיר מלא.

הוראה זו משקפת את האחריות של הקופה לפתח שירותים אלה בקהילה ולהעביר את חבר הקופה, שהוא במצב בריאותי כאמור, מבית החולים הכללי למסגרת אחרת המתאימה לו.

יובהר כי במסגרת ההסדר הקודם נקבע בצו לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו־2014) (תשלום מוגדל בעד אשפוז של מטופל המיועד להעברה), התשע"ד–2014, הסדר דומה, ולפיו במקרה כזה על קופת החולים לשלם לבית החולים מחיר מלא. מוצע כי עד לקביעת צו חדש על ידי השרים לפי ההסדר המוצע, יחולו הוראות הצו הקודם.

סעיף 70 כדי להבטיח כי בעבור שירותי אשפוז שמחירם השולי מעבר לתקרת הצריכה הוא נמוך יותר ישולם מחיר גבוה יותר שיתמרץ את קופות החולים לפתח תחליפים לשירותים אלה בבתי חולים גריאטריים או בקהילה, מוצע לקבוע מנגנון של חלוקה מחדש של הסכומים בעד רכש של שירותי אשפוז במחלקות פנימיות מעבר לתקרת הצריכה, השונה ממנגנון החלוקה הקבוע בסעיפים 16 עד 18 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. בהתאם למנגנון בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, קופת חולים אשר צרכה שירותי אשפוז במחלקות פנימיות בשיעור יחסי גבוה יותר משאר הקופות תקבל סכומים נמוכים יותר מהסכום לחלוקה.

בהתאם למנגנון המוצע, במקרה שבו קופת חולים צרכה ימי אשפוז במחלקות הפנימיות בבתי החולים הכלליים מעבר לסך תקרות הצריכה ברוטו שנקבעו לה בכל בתי החולים, יחושב לכל קופת חולים בשנים 2018 עד 2020, סכום הצריכה העודפת שמעבר לתקרת הצריכה ברוטו והחלק היחסי של כל קופת חולים בסך תקרות הצריכה ברוטו של שירות אשפוז במחלקות הפנימיות.

עד יום 1 בנובמבר בכל שנה מהשנים האמורות, תועבר למוסד לביטוח לאומי הודעה שבה יפורטו הסכומים כאמור, ובהתאם להודעה זו ובתוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה יקזז המוסד לביטוח לאומי 40% מסכומי הצריכה העודפת במחיר מלא, ויחלק מחדש את הסכום שקוזז לכל קופת חולים בהתאם לחלקה היחסי בסך תקרות הצריכה ברוטו של שירות אשפוז במחלקות הפנימיות.

[57] ק"ת התשע"ה, עמ' 1492.

(2) עד יום 1 בנובמבר בכל שנה מהשנים כאמור בפסקה (1), יודיעו השרים או עובדי משרדם שהם הסמיכו לכך למוסד לביטוח לאומי (בסעיף זה – המוסד) מה הם סכומי הצריכה העודפת של כל קופת חולים ומה חלקה היחסי של קופת החולים, כפי שחושבו לפי הוראות פסקה (1) (בסעיף זה – הודעת השרים);

(3) בתוך 30 ימים מהודעת השרים, יקזז המוסד מחלקה של כל קופת חולים בסכום לחלוקה בהתאם לסעיפים 17 ו־18 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, 40% מסכומי הצריכה העודפת במחיר מלא (בסעיף זה – סכומי הקיזוז) ויחלק את סכומי הקיזוז בהתאם לחלקה היחסי של קופת החולים;

(4) חלוקה כאמור בפסקה (3) תיעשה תוך שמירה על כך שאם כל קופות החולים רכשו באותה שנה שירותי אשפוז במחלקות פנימיות מעבר לתקרת הצריכה ברוטו בשיעור שווה, תקבל כל קופת חולים את הסכום שקוזז לה בהתאם להוראות אותה פסקה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם על צריכה של קופת חולים בבית חולים כלליים שבבעלותה.

(ג) היו מאפייני האשפוז במחלקות פנימיות של מבוטחי קופת חולים מסוימת בבית חולים ציבורי כללי שבבעלות קופה אחרת, שונים ממאפייני האשפוז של מבוטחי קופת החולים שבית החולים הוא בבעלותה, וכתוצאה מכך היתה לאותה קופת חולים צריכה עודפת של שירות אשפוז במחלקות פנימיות (בסעיף קטן זה – צריכה עודפת), לא יחולו הוראות סעיף קטן (א) על הצריכה העודפת; בסעיף זה, "מאפייני אשפוז" – מאפייני האשפוז כפי שנקבעו במדד הלימת אשפוז, אלא אם כן קבעו השרים אחרת.

תשלום בעד שירותי רפואה דחופה (מיון)

71. על אף האמור בסעיף 75(א)(7), בעד צריכת שירותי רפואה דחופה, תשלם קופת חולים לבית חולים ציבורי כללי סכום שלא יעלה על 82% מהמחיר המלא של שירותים אלה.

תשלום בעד שירותי רפואה פרטית

72. השרים רשאים לקבוע, בצו, הסדר אחר להתחשבנות בעד צריכת שירותי בריאות בידי קופת חולים בבתי חולים ציבוריים כלליים במסגרת שירותי רפואה פרטית, לרבות קביעת שיעורים שונים לתקרות צריכה ברוטו, תקרות צריכה נטו, רצפות צריכה ברוטו ורצפות צריכה נטו, שיעורים שונים לשיעור הקידום, לתוספת הריאלית, ולתשלום מופחת וכן תנאי תשלום שונים.

דברי הסבר

יובהר שאם כלל הקופות רכשו באותה שנה שירותי אשפוז במחלקות פנימיות מעבר לתקרת הצריכה ברוטו בשיעור שווה, לא יוסטו כספים בין קופות החולים וכל קופה תקבל חזרה את אותו חלק שקוזז לה. לצורך יישום אפקטיבי של סעיף זה, ומניעת שינויי התנהגות לא רצויים, יימדד גם הרכש של קופות חולים בבתי החולים שבבעלותן, אך הרכש של קופות החולים בבתי חולים שבבעלות קופת חולים אחרת יימדד רק אם מאפייני האשפוז שלו יהיו דומים למאפייני האשפוז של מבוטחי הקופה שבית החולים הוא בבעלותה.

סעיף 71 מוצע להחריג תשלום בעד שירותי רפואה דחופה (מיון) מתחולת ההסדר המוצע. עם זאת מוצע בסעיף 75(א)(7), לקבוע כי התשלום בעד שירותים אלה לא יעלה על 82% ממחירם המלא.

סעיף 72 שירותי הרפואה הפרטית כלולים כיום בהסדר ההתחשבנות המוצע, עם זאת בשל השוני בשירותים אלה, מוצע, לקבוע כי השרים יהיו רשאים לקבוע בצו הסדר אחר להתחשבנות בעבור צריכת שירותי בריאות בידי קופות החולים בבתי חולים ציבוריים כלליים במסגרת שירותי הרפואה הפרטית.

סעיף 73 במטרה להסדיר את ההתחשבנות בין בתי החולים הממשלתיים או העירוניים לתאגידי הבריאות ולמנוע העמסה מוגברת של שיעורי תשלומים מופחתים על בית החולים ובכך לגרום לו לגירעונות, מוצע לקבוע, בדומה להסדר בחוק ההסדרים 2013, כי בבית חולים שבו פועל תאגיד בריאות, לא יפחת היקף החשבונות שבעדם משולם סכום מופחת שיוחס לתאגידי הבריאות מסכום השווה ל־48.67% מכלל החשבונות שבעדם משולם סכום מופחת כאמור.

התחשבנות בין בית חולים לבין תאגידי בריאות

73. בבית חולים ממשלתי כללי או בבית חולים שבבעלות רשות מקומית, שבו פועל תאגיד בריאות, לא יפחת היקף החשבונות שבעדם משולם סכום מופחת כאמור בסעיף 66(א)(3) שיוחס לתאגיד הבריאות, מסכום השווה ל־48.67% מכלל החשבונות שבעדם משולם סכום מופחת כאמור; השרים רשאים לקבוע, בצו, ביחס לבית חולים ולתאגיד בריאות הפועל בתחומו, לכל אחת מהשנים 2017 עד 2019, שיעור אחר מכלל החשבונות שבעדם משולם סכום מופחת כאמור, לאחר שמיעת עמדת בית החולים והתאגיד.

הסכמים בין קופת חולים לבית חולים בדבר שיטת ההתחשבנות ביניהם

74. (א) על אף הוראות סימן זה, רשאים כל בית חולים ציבורי כללי וכל קופת חולים לקבוע בהסכם בכתב ביניהם הסדר אחר להתחשבנות בעד רכישת שירותי בריאות בבית החולים, ובלבד שההסכם ימלא אחר תנאים אלה:

(1) בית החולים וקופת החולים יתחייבו בהסכם כי בבית החולים יינתנו לחברי הקופה שירותים ברמה נאותה ובאיכות וזמינות כמתחייב מהוראות חוק ביטוח בריאות ממלכתי;

(2) ההסכם יקבע כי אם יחול גידול בסך היקף צריכת השירותים של קופת החולים בבית החולים, בכל שנה משנות ההסדר, לעומת תקרת הצריכה שנקבעה לאותה שנה, בשיעור העולה על 6%, תהיה שיטת ההתחשבנות ביניהם בשנה שלאחר מכן, לפי הוראות סימן זה;

(3) ההסכם יכלול מנגנון לבירור חילוקי דעות בין הצדדים ביחס להתחשבנות ביניהם;

(4) תקופת ההסכם לא תעלה על שלוש שנים או תהיה עד תום התקופה שבה יחולו הוראות סימן זה, לפי המוקדם;

(5) ההסדר המוצע לא ייצור הפליה מצד בית החולים בין חברים שונים בקופת החולים שעמה נחתם ההסכם או בינם לבין חברים בקופת חולים אחרת;

דברי הסבר

סעיף 74 בהמשך להסדרי ההתחשבנות שנקבעו בחקיקה בעבר, מוצע, גם הפעם, לתת לקופת חולים ובתי חולים אפשרות, תחומה ומוגבלת בזמן, לקבוע בהסכם בכתב ביניהם הסדר התחשבנות השונה מהקבוע בהסדר המוצע, ובלבד שימלא אחר התנאים המפורטים בסעיף המוצע. זאת, כדי להגדיל את חופש הפעולה של בתי החולים ושל קופות החולים לקבוע מראש ובהסכמה את שיטת ההתחשבנות ביניהם תוך יצירת מנגנונים של חלוקת סיכונים. עם זאת נקבעו כמה הוראות שאותן חייבים הצדדים להטמיע בהסכם שביניהם וכמה הוראות שעליהן לא רשאים הצדדים להסכם להתנות, וזאת כדי שלא לבטל את היתרונות שבשיטת ההתחשבנות הקבועה בפרק זה.

הסכמים אלה יועברו לשר הבריאות ושר האוצר אשר יהיו רשאים לבטלם אם אינם עומדים בהוראות ההסדר המוצע.

סעיף 75 בדומה להסדר בחוק ההסדרים 2013, מוצע לקבוע כי הסדר ההתחשבנות לפי פרק זה לא יחול על השירותים המנויים בסעיף המוצע, אשר קופת החולים מספקת באמצעות רכש מבית חולים, אך אינם נמנים עם השירותים שקופת החולים מחויבת לספק מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי. כך למשל, שירות הניתן לעובד זה, או שירות הניתן לקטין שאינו תושב. כמו כן מוצע להחריג מההסדר המוצע שירותים שהוחרגו על ידי השרים בצו בשנים קודמות, וכן מוצע להאריך את סמכות השרים שהיתה קיימת בהסדר הקודם להחריג מהסדר ההתחשבנות שירותים נוספים לשנים 2017 עד 2019.

כמו כן מוצע, כי נוסף על השירותים שהוחרגו בהסדר הקודם יוחרגו מההסדר גם שירותי הרפואה הדחופה (מיון) (בכפוף להוראות סעיף 71 כאמור בדברי ההסבר לעיל). עוד מוצע להחריג את הפעילות של בית החולים החדש באשדוד שכן הוא צפוי להתחיל את פעילותו רק במהלך שנת 2017, אלא אם כן יקבעו השרים אחרת, בצו. זאת, לאור העובדה שמדובר בבית חולים חדש שטרם ידועה כמות הפעילות הצפויה בו, וכדי לאפשר לו להתייצב בשנים הראשונות לפעילותו. עם זאת יובהר, כי הגידול הצפוי בצריכת שירותי בריאות בשל פתיחת בית החולים האמור ייכלל בתוספת הריאלית כאמור בסעיף 65 המוצע.

עוד מוצע להסמיך את השרים לקבוע בצו, שיעורי תשלום הנמוכים מהמחיר המלא בעבור צריכת השירותים שהוחרגו כאמור, וזאת בדומה לסכום המופחת שנקבע לשירותי מיון.

(6) במסגרת ההסדר יהיה רשאי בית החולים לתת לקופת החולים הנחות תעריף על שירותי בריאות המהווים לא יותר ממחצית ממחזור ההתחשבנות בין בית החולים לקופת החולים;

(7) ההסכם יכלול את הוראות סעיף 66(א)(3)(א)(1) וההוראות שנקבעו לפי סעיף 72, ולא יתנה על ההוראות כאמור.

(ב) הגיעו בית חולים וקופת חולים להסדר על שיטת ההתחשבנות ביניהם, יעבירו הצדדים העתק מההסכם שנחתם לעניין זה, לאישור השרים; סברו השרים כי ההסכם אינו עומד בהוראות סעיף קטן (א), רשאים הם לאחר ששמעו את הצדדים להסכם, לבטל את ההסכם, מנימוקים שיירשמו; החליטו השרים לבטל הסכם כאמור, ימסרו לצדדים את החלטתם בצירוף הנימוקים לה.

(ג) לא נחתם הסכם בין הצדדים כאמור בסעיף קטן (א) או לא הועבר ההסכם לשרים בתוך שישה חודשים מיום שניתנה לצדדים הודעה כאמור בסעיף 62, תהיה ההתחשבנות בין בית החולים לקופת החולים בהתאם להוראות סימן זה.

אי־תחולה על שירותי בריאות מסוימים

75. (א) הוראות סימן זה לא יחולו על –

(1) שירות בריאות הניתן לנפגע, כהגדרתו בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל–1970[58];

(2) שירות בריאות הניתן לקטין שאינו תושב, לפי הסכם בין המדינה לבין קופת חולים או לפי כל הסדר משפטי אחר; לעניין זה, "תושב" – כהגדרתו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי;

(3) שירות בריאות הניתן לעובד זר, כמשמעותו בחוק עובדים זרים, התשנ"א–1991[59], הכלול במסגרת סל השירותים שקבע שר הבריאות לפי החוק האמור, אך למעט שירות הניתן לעובד זר השוהה בישראל לפי אשרה ורישיון לישיבת ארעי (א/1), כאמור בתקנה 6(א) לתקנות הכניסה לישראל, התשל"ד–1974[60];

(4) שירות בריאות הניתן לחייל לפי הסכם בין קופת חולים לבין צבא הגנה לישראל; לעניין זה, "חייל" – כהגדרתו בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו–1955[61], למעט חייל בשירות חובה בתקופת שירות בלא תשלום, כאמור בסעיף 55 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי;

(5) שירות בריאות הניתן למטופל לפי הסכם בין קופת חולים לבין גוף אחר האחראי למתן השירות למטופל, על פי חוק, הסכם או חוזה ביטוח;

(6) שירות בתחום בריאות הנפש שחלות לגביו הוראות סימן ב';

(7) שירותי רפואה דחופה (מיון), בכפוף להוראות סעיף 71;

(8) שירותי בריאות הניתנים בבית החולים באשדוד, אלא אם כן קבעו השרים, בצו, אחרת.

(9) שירות בריאות נוסף שקבעו השרים בצו בהסדרים במשק המדינה (קביעת שירותים מוחרגים וקביעת הפחתות), התשע"ג–2013[62];

(10) שירות בריאות נוסף שקבעו השרים בצו בשנים 2017 עד 2019; צו כאמור ייקבע לא יאוחר מיום 1 במרס בשנה שבה חל יום תחילתו.

---

[58] ס"ח התש"ל, עמ' 126; התשע"א, עמ' 992.

[59] ס"ח התשנ"א, עמ' 112; התשע"ב, עמ' 486.

[60] ק"ת התשל"ד, עמ' 1517.

[61] ס"ח התשט"ו, עמ' 171; התשע"ב, עמ' 128.

[62] ק"ת התשע"ג, עמ' 1268.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א)(8), בתוספת הריאלית כאמור בסעיף 65 ייכלל הגידול הצפוי בצריכת שירותי הבריאות בשל פתיחת בית החולים באשדוד.

(ג) צריכה של שירותי בריאות כאמור בסעיף קטן (א) לא תובא בחשבון לצורך קביעת תקרת הצריכה ברוטו.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), השרים רשאים לקבוע, בצו, שיעורי תשלום הנמוכים מהמחיר המלא בעבור צריכת שירותים כאמור באותו סעיף קטן.

סימן ב': התחשבנות בעד שירותי בריאות הנפש

הגדרות

76. בסימן זה –

"בסיס ההתחשבנות" – סכום המכפלות של כל שירותי האשפוז הפסיכיאטרי שצרכו קופות חולים בבתי חולים פסיכיאטריים במחיר המלא של כל שירות כאמור, אף אם שולם בעבורו סכום מופחת;

"בית חולים פסיכיאטרי" – בית חולים פסיכיאטרי או מחלקה פסיכיאטרית בבית חולים ציבורי כללי, שכל אחד מהם הוא אחד מאלה:

(1) בית חולים ממשלתי, לרבות תאגיד בריאות הפועל במסגרתו;

(2) בית חולים בבעלות קופת חולים;

(3) בית חולים בבעלות רשות מקומית;

(4) בית חולים שהוא תאגיד שהוא מוסד ציבורי, כהגדרתו בסעיף 9 לפקודת מס הכנסה;

(5) בית חולים שאינו בית חולים כאמור בפסקאות (1) עד (4), שבתעודת רישומו לפי פקודת בריאות העם, 1940, כלולות עמדות לרפואה דחופה (מיון);

"חוק ביטוח בריאות ממלכתי", "חוק הפיקוח", "השרים" ו"תאגיד בריאות" – כהגדרתם בסימן א';

"מחיר מלא" – מחירו המרבי של שירות אשפוז פסיכיאטרי, כפי שנקבע בצו לפי חוק הפיקוח;

"מספר המיטות המתוקנן", בבית חולים פסיכיאטרי – הסכום של שני אלה כשהוא מחולק ב־365:

(1) מספר מיטות האשפוז או מיטות אשפוז היום, הרשומות בתעודת הרישום של בית החולים הפסיכיאטרי בתחילת השנה כשהוא מוכפל ב־365;

דברי הסבר

לסימן ב' – כללי

הסדר ההתחשבנות כפי שמוצע בסימן א' מותאם לרכש שירותי בריאות הגוף בבתי חולים ציבוריים כלליים ואינו כולל את נושא רכש השירותים בתחום בריאות הנפש. נוכח האפיונים הייחודיים של אספקה וצריכה של שירותים בתחום זה, שבו בדרך כלל, תקופת האשפוז ממושכת יותר והעלות השולית של האשפוז נמוכה, הוסף במסגרת ההסדר הקודם שנקבע בחוק ההסדרים 2013, סימן נפרד שבו נקבע הסדר מפורט נפרד לכללי התחשבנות בין קופות החולים לבין בתי החולים הציבוריים הפסיכיאטריים והכלליים שבהם מחלקה פסיכיאטרית וכן בין קופות החולים לבין המרפאות לבריאות הנפש, לעניין רכש שירותי אשפוז פסיכיאטרי. מוצע כי הסדר ההתחשבנות הקודם יחול בנוגע לשירותי בריאות הנפש גם בשנים 2017 עד 2019, בכמה שינויים והתאמות.

סעיף 76 מוצע להוסיף הגדרות הנחוצות להוראות המוצעות בסימן ב' בפרק זה.

(2) מספר מיטות האשפוז או מיטות אשפוז היום, המתוכננות להיווסף לתעודת הרישום של בית החולים הפסיכיאטרי באותה שנה כשהוא מוכפל במספר הימים שנותרו באותה שנה מהמועד המתוכנן להוספתן;

"צריכה" או "רכישה", של שירותי אשפוז פסיכיאטריים בידי קופת חולים בבית חולים פסיכיאטרי – לרבות צריכה או רכישה של שירותים כאמור בידי קופת חולים, בבית חולים פסיכיאטרי שהוא תאגיד שבבעלות הקופה ולמעט צריכה או רכישה כאמור בבית חולים פסיכיאטרי הפועל במסגרת אותה קופה;

"תקרת הצריכה הבסיסית לשירותי אשפוז בבית חולים פסיכיאטרי", בשנה מסוימת – הסכום של שני אלה:

(1) הסכום הכולל שהתקבל מחישוב המחיר המלא, באותה שנה של יום אשפוז פסיכיאטרי, כשהוא מוכפל ב־365 וב־95% ממספר המיטות המתוקנן של מיטות האשפוז;

(2) הסכום הכולל שהתקבל מחישוב המחיר המלא, באותה שנה של אשפוז יום פסיכיאטרי, כשהוא מוכפל ב־252 ובמספר המיטות המתוקנן של מיטות אשפוז היום;

לעניין הגדרה זו, יחושב המחיר המלא של יום אשפוז פסיכיאטרי ושל אשפוז יום פסיכיאטרי, לפי סוג המיטה שלה הוא מיוחס.

תקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז פסיכיאטריים לשנים 2017 עד 2019

77. (א) תקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז של קופת חולים בבית חולים פסיכיאטרי, בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019, תהיה הסכום המתקבל מהכפלת תקרת הצריכה הבסיסית לשירותי אשפוז בבית חולים פסיכיאטרי, בבסיס ההתחשבנות של אותה קופה באותו בית חולים בשנת 2014 (בסעיף זה – שנת הבסיס), כשהוא מחולק בבסיס ההתחשבנות של כלל קופות החולים באותו בית חולים בשנת הבסיס (בסימן זה – תקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז פסיכיאטריים); השרים יפרסמו, בהודעה ברשומות, את תקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז פסיכיאטריים של כל קופת חולים בכל בית חולים פסיכיאטרי; הודעה כאמור תפורסם עד יום 1 במרס של כל אחת מהשנים 2017 עד 2019.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), השרים רשאים לקבוע, בצו, ששנת הבסיס לעניין סעיף קטן (א) תהיה שנת 2016 או חלק ממנה.

דברי הסבר

סעיף 77 מוצע בדומה להסדר הקודם לקבוע את "תקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז", לכל אחת מקופות החולים בכל אחד מבתי החולים הכלליים הפסיכיאטריים לעניין רכש שירותי אשפוז פסיכיאטרי, לשנים 2017 עד 2019, בהתבסס על היקף הצריכה של מבוטחי כל קופה בכל אחד מבתי החולים האמורים, בשנת 2014. סכום תקרות הצריכה הפרטניות של כל קופות החולים בכל בית חולים ("תקרת הצריכה הבסיסית לשירותי אשפוז בבית חולים פסיכיאטרי") ייקבע בהתאם למספר מיטות האשפוז ומיטות אשפוז היום שבתעודת הרישום של בית החולים, הנדרשת לצורך פעילותו של מוסד רפואי לפי פקודת בריאות העם, 1940, ולפי מחיר השירותים כפי שנקבעו על ידי השרים בצו לפי חוק הפיקוח. "תקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז" שנקבעת לכל קופה מותאמת כך שסכום התקרות כאמור, בכל בית חולים, שווה ל"תקרת הצריכה הבסיסית לשירותי אשפוז בבית חולים פסיכיאטרי".

כמו כן מוצע שהשרים יהיו רשאים לקבוע כי תקרות הצריכה לשירותי אשפוז של קופת חולים בבית חולים פסיכיאטרי בכל אחת מהשנים 2017–2019 תהיה על בסיס נתוני שנת 2016 או חלק ממנה, וזאת לאור כניסתה לתוקף של הרפורמה בשירותי בריאות הנפש, בשנת 2015, בהתאם להחלטת הממשלה מס' 4611, מיום י"ח באייר התשע"ב (10 במאי 2012) שעניינה העברת מלוא האחריות הביטוחית בתחום בריאות הנפש מן המדינה לקופות החולים (ר' לעניין זה צו ביטוח בריאות ממלכתי (שינוי התוספת השניה והשלישית לחוק), התשע"ג–2012) (ק"ת התשע"ג, עמ' 14).

בדומה להסדר המוצע לגבי בתי החולים הכלליים, מוצע שעד יום 1 במרס של כל אחת מהשנים 2017 עד 2019 יפרסמו השרים לכל קופת חולים ולכל בית חולים את תקרת הצריכה לשירותי אשפוז של כל קופת חולים בכל בית חולים פסיכיאטרי.

תשלום בעד שירותי אשפוז פסיכיאטריים

78. (א) בכל אחת מהשנים 2017 עד 2019, תשלם כל קופת חולים בעבור שירותי אשפוז פסיכיאטריים שרכשה בכל בית חולים פסיכיאטרי, סכומים כמפורט להלן:

(1) עד לתקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז פסיכיאטריים – לא יותר ממחירים המלא של שירותי האשפוז הפסיכיאטריים;

(2) מעבר לתקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז פסיכיאטריים – לא יותר מ־30% ממחירים המלא של שירותי האשפוז הפסיכיאטריים.

(ב) לעניין סעיף זה, יחושבו שירותי האשפוז הפסיכיאטריים שרכשה קופת חולים בבית חולים פסיכיאטרי לפי מחירים המלא.

התחשבנות בין בית חולים ממשלתי כללי לבין תאגיד בריאות

79. בבית חולים ממשלתי כללי שבו פועל תאגיד בריאות המפעיל שירותי אשפוז פסיכיאטריים, לא יפחת היקף החשבונות שבעדם משולם סכום מופחת, כאמור בסעיף 78(א), שיוחס לתאגיד הבריאות, מסכום השווה ל־95% מכלל החשבונות שבעדם משולם סכום מופחת כאמור.

הסכם בדבר שיטת התחשבנות

80. (א) על אף הוראות סימן זה, רשאים כל בית חולים פסיכיאטרי וכל קופת חולים, לקבוע בהסכם בכתב ביניהם הסדר אחר להתחשבנות בעד רכישת שירותי אשפוז פסיכיאטריים, ובלבד שההסדר ימלא אחר תנאים אלה:

(1) בית החולים וקופת החולים יתחייבו בהסכם כי בבית החולים יינתנו לחברי הקופה שירותים ברמה נאותה ובאיכות ובזמינות כמתחייב מהוראות חוק ביטוח בריאות ממלכתי;

(2) ההסכם יקבע כי אם יחול שינוי בסך היקף צריכת השירותים של קופת החולים בבית החולים, בכל שנה משנות ההסדר לעומת השנה שקדמה לה, מעבר לשינוי במספר המבוטחים המשוקלל של הקופה ולשיעור השינוי במחיר המלא של השירותים, בשיעור העולה על 6%, תהיה שיטת ההתחשבנות ביניהם לפי הוראות סימן זה;

דברי הסבר

סעיף 78 מוצע לקבוע את השיעור מהמחירים המרביים שתשלם כל קופת חולים בהתאם לצריכת שירותי אשפוז פסיכיאטריים, עד לתקרות הצריכה הפרטניות האמורות, והתשלומים שישלמו, לרבות תשלום מופחת בשיעור של 30% ממחירים המלא של השירותים האמורים, מעבר לתקרות אלה. בפרט מוצע לקבוע כי אם קופת החולים צרכה שירותים בהיקף עד לתקרת הצריכה הפרטנית לשירותי אשפוז, היא לא תשלם יותר מהמחיר שקבעו השרים בצו, לפי חוק הפיקוח (בפרק זה – מחיר מלא), בעבור שירותים אלה.

תכליתם העיקרית של המחירים המרביים שנקבעים ביחס להיקפי הצריכה השונים של קופת החולים בבית החולים, היא לעודד את בית החולים להציע שירותים לקופות החולים בהיקף הדומה או הקרוב, ככל האפשר, להיקף השירותים הנורמטיבי ביחס לגודל בית החולים, קרי למספר וסוג המיטות שבתעודת הרישום של בית החולים. בדרך זו אף מצטמצמת האפשרות של גידול בהוצאות קופות החולים בעבור השירותים המוצעים על ידי בתי החולים בהיקף החורג בשיעור ניכר מהיקף השירותים המתוכנן וממסגרת המקורות העומדת לרשותן. בכך שקופת החולים תשלם בעבור קבלת שירותים המבוצעים בבית החולים מעבר לתקרת הצריכה תשלום מופחת בשיעור 30% מהמחיר המלא, נוצר תמריץ לבית החולים שלא להגדיל את היקף הפעילות המוצעת מעבר לתקרה.

סעיף 79 בדומה להסדר הנוגע לתאגידי בריאות המוצע בסעיף 73 ובהמשך לאמור בדברי ההסבר לאותו סעיף, כדי למנוע עיוות שעשוי להיווצר כתוצאה מחלוקת הפעילות וההכנסות בין בתי החולים לבין תאגידי הבריאות הפועלים במסגרתם ומפעילים שירותי אשפוז פסיכיאטריים, מוצע לקבוע כי לפחות 95% מכלל הפעילות במחיר מופחת, בכל מרכז רפואי, תיוחס לתאגידי הבריאות ולא לבתי החולים.

כלומר, 95% מכלל הפעילות שסיפק בית החולים מעל תקרת הצריכה בכל מרכז רפואי שנקבעה תיוחס לתאגיד כאמור.

סעיף 80 בדומה להסדר ההתחשבנות המוצע בסימן א׳, גם כאן מוצע לאפשר לקופות החולים ולמוסדות המספקים שירותים בתחום בריאות הנפש (בתי החולים והמרפאות לבריאות הנפש) להגיע להסכמים בנושא ההתחשבנות ביניהם, שלא על פי הכללים המפורטים בסימן המוצע, וזאת בכפוף לאותם תנאים שנקבעו לעניין זה בהסדר ההתחשבנות הרגיל לפי סימן א׳ המוצע.

(3) ההסכם יכלול מנגנון לבירור חילוקי דעות בין הצדדים ביחס להתחשבנות ביניהם;

(4) תקופת ההסכם לא תעלה על שלוש שנים או עד תום התקופה שבה יחולו הוראת סימן זה, לפי המוקדם;

(5) ההסדר שבהסכם לא ייצור הפליה מצד בית החולים בין חברים שונים בקופת החולים שעמה נחתם ההסכם או בינם לבין חברים בקופת חולים אחרת.

(ב) הגיעו בית חולים וקופת חולים להסדר על שיטת ההתחשבנות ביניהם, יעבירו הצדדים העתק מההסכם שנחתם לעניין זה, לאישור השרים; סברו השרים כי ההסכם אינו עומד בהוראות סעיף קטן (א), רשאים הם לאחר ששמעו את הצדדים להסכם, לבטל את ההסכם, מנימוקים שיירשמו; החליטו השרים לבטל הסכם כאמור, ימסרו לצדדים את החלטתם בצירוף הנימוקים לה.

(ג) לא נחתם הסכם בין הצדדים כאמור בסעיף קטן (א) או לא הועבר ההסכם לשרים בתוך שישה חודשים מיום שניתנה לצדדים הודעה כאמור בסעיף 77, תהיה ההתחשבנות בין בית החולים לקופת החולים בהתאם להוראות סימן זה.

אי־תחולה על שירותי אשפוז פסיכיאטרי מסוימים

81. הוראות סימן זה לא יחולו על שירותים המנויים בפסקאות (1) עד (5) שבסעיף 75(א).

סימן ג׳: תחולה

פרק ו׳ – תחולה

82. הוראות פרק זה יחולו על שירותי בריאות ושירותי אשפוז פסיכיאטריים שרכשה קופת חולים בבית חולים ציבורי כללי או בבית חולים פסיכיאטרי, לפי העניין, עד יום ג׳ בטבת התש״ף (31 בדצמבר 2019).

פרק ז׳: עידוד השקעות הון

תיקון חוק לעידוד השקעות הון

83. בחוק לעידוד השקעות הון, התשי״ט–1959[62] (בפרק זה – חוק עידוד השקעות) –

(1) בכל מקום, במקום ״מרכז ההשקעות״ יבוא ״הרשות״ ובמקום ״ראש המינהל למחקר ופיתוח תעשייתי״ יבוא ״הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית״;

דברי הסבר

סעיף 81 בדומה להסדר ההתחשבנות הרגיל כאמור בסימן א׳ המוצע, מוצע לקבוע כי הסדר ההתחשבנות בסימן זה לא יחול על השירותים המנויים בסעיף המוצע, אשר קופת החולים מספקת באמצעות רכש מבית החולים אך אינם נמנים עם השירותים שקופת החולים מחויבת לספק מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כגון שירות הניתן לעובד זר או שירות הניתן לקטין שאינו תושב.

סעיף 82 מוצע לקבוע שהוראות פרק זה יחולו על שירותי בריאות ושירותי אשפוז פסיכיאטריים שרכשה קופת חולים בבית חולים ציבורי כללי או בבית חולים פסיכיאטרי, לפי העניין, עד יום ג׳ בטבת התש״ף (31 בדצמבר 2019). כך, יחולו הוראות ההסדר המוצע על שירותים כאמור שנרכשו מיום תחילתו של החוק המוצע (יום ג׳ בטבת התשע״ז (1 בינואר 2016)) עד תום שנת 2019.

פרק ז׳: עידוד השקעות הון

סעיף 83 כללי חוק לעידוד השקעות הון, התשי״ט–1959 (להלן – חוק עידוד השקעות, או החוק), מהווה כלי מרכזי של הממשלה לעידוד השקעות הוניות איכותיות בישראל, כדי להגביר את התחרותיות של המשק ולהגדיל את היקפי התעסוקה. בתחום התעשייה, החוק מעניק הטבות ובהן שיעורי מס מופחתים ומענקים כנגד השקעה. כמו כן יש בחוק מסלול מועדף מיוחד לחברות ענק. שילוב תמריצים אלה מביא להגשמת מטרות החוק, אך התברר כי קיימות כמה בעיות במתכונתו הנוכחית. ראשית, המסלול המועדף המיוחד אינו אפקטיבי ומיושם באופן מצומצם. זאת, בין השאר, בשל תנאי הסף הגבוהים שהוצבו למסלול זה, אשר עלולים למנוע מחברות היכולות לתת תרומה משמעותית למשק הישראלי, מלפעול בו. נוסף על כך, נמצא כי יש נושאים הטעונים שיפור, ובהם משך

[62] ס״ח התשי״ט, עמ׳ 234; התשע״ו, עמ׳ 232.

(2) בסעיף 1א –

(א) במקום ההגדרה "חוק לעידוד מחקר ופיתוח" יבוא:

""חוק לעידוד מחקר ופיתוח" – חוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד–1984[63];";

(ב) אחרי ההגדרה "פקודת השותפויות" יבוא:

""הרשות" – הרשות להשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה שהוקמה לפי סעיף 5;

"הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית" – הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית שהוקמה בסעיף 5(א) לחוק לעידוד מחקר ופיתוח;";

(ג) אחרי ההגדרה "השרים" יבוא:

""תושב חוץ" – כהגדרתו בפקודת מס הכנסה, למעט חברה שבעל שליטה בה, כהגדרתו בסעיף 32(9) לפקודת מס הכנסה, הוא תושב ישראל, ולמעט חברה שתושבי ישראל נהנים או זכאים, במישרין או בעקיפין, ל־25% או יותר מהכנסותיה או מרווחיה;";

(3) בסעיף 5, במקום "מוקם בזה מרכז ההשקעות אשר יפעל" יבוא "מוקמת בזה הרשות להשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה, אשר תפעל";

דברי הסבר

הזמן והכלים העומדים לרשות הגורמים המוסמכים בבואם לבחון את הכדאיות למשק המדינה של ההשקעה.

שנית, יש להתאים את החוק לתעשייה עתירת ידע, כדי לעודד חברות מתאימות להתבסס ולהרחיב את פעילותן בישראל, באמצעות מחקר ופיתוח, לקבוע תמריץ לעידוד פעילות חדשה בישראל ולהעלות את רמת הפריון והחדשנות. התעשייה עתירת הידע היא אחד ממנועי הצמיחה החשובים של מדינת ישראל. הודות להון האנושי ולתרבות היזמית בישראל, וכן למדיניות הממשלה בנושא, התפתחה בשלושים השנים האחרונות תעשיית טכנולוגיה עילית משגשגת ומובילה בקנה מידה בין־לאומי. התעשייה עתירת הידע מהווה כ־11.2% מהתמ"ג של מדינת ישראל, והשכירים בה מהווים כ־9% מסך השכירים במשק. השכר הגבוה בענף זה, שהוא יותר מכפול מהשכר הממוצע במשק, משקף את הפריון הגבוה בו יחסית לענפי משק אחרים, והייצוא של ענף זה מהווה כ־42% מסך הייצוא התעשייתי. עם זאת, התעשייה עתירת הידע צומחת בשנים האחרונות בקצב אטי מזה שהיה בשנים קודמות. בחמש השנים האחרונות צמחה תעשייה זו בשיעור שנתי ממוצע של כ־3%, לעומת השנים 1996–2000 שבהן היה שיעור הצמיחה כ־29% לשנה, ובשנים 2000–2010 כ־8% לשנה.

לאחרונה אימץ הארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי – ה־OECD, בשיתוף פורום ה־G20 – קבוצת שרי האוצר ונגידי הבנקים המרכזיים של 20 המדינות המפותחות (The Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors), כללים ותנאים למתן הקלות במיסוי לתעשייה עתירת ידע, היינו – הקלות במס לגבי הכנסות מנכסים לא מוחשיים מסוימים – פטנט רשום, תוכנת מחשב, זכות מטפחים של זני צמחים וכדומה (להלן – נכסים לא מוחשיים מוטבים). עיקרי הכללים המומלצים הם אלה:

(1) שיוך הרווחיות של החברה יהיה בהתאם לפעילות המהותית;

(2) הטבות המס על נכסים לא מוחשיים מוטבים יינתנו רק על החלק היחסי שפותח במדינה שבה ניתנת ההטבה, תוך מתן אפשרות להפעיל מקדם מקסימלי בשיעור 1.3. לדוגמה, לגבי מוצר ש־70% מפיתוח נכס לא מוחשי מוטב נעשה בישראל ו־30% מפיתוח הנכס הלא מוחשי המוטב נעשה במדינות אחרות, יהיה ניתן לתת בישראל הטבת מס רק על 70% מסך הרווחים כשהוא מוכפל ב־1.3;

(3) הגברת רמת השקיפות, כך שכל המדינות שבהן פועלת קבוצת חברות ישתפו זו עם זו מידע העומד לרשותן על חברות הקבוצה הפועלות בתחומן.

הכללים החדשים מעוררים חשש בצד תקווה לתעשיית הטכנולוגיה העילית בישראל. מצד אחד, חברות בין־לאומיות זרות עלולות להעתיק את פעילותן מישראל למדינות שבהן נהוגה מדיניות מס נוחה מזו שבישראל. מצד אחר, ישראל עשויה למשוך אליה פעילות מחקר ופיתוח, ועקב כך ליהנות מגידול בפעילות הריאלית של החברות הבין־לאומיות הזרות ומהגדלת תקבולי המס של מדינת ישראל מחברות אלה.

לפסקאות (1), (2)(א) עד (ג) ו־(3)

בעקבות שינויים שחלו לגבי גופים האמונים על ביצוע החוק לעידוד השקעות הון מוצע להחליף את השם "מרכז ההשקעות" ל"רשות להשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה" ואת "ראש המינהל למחקר ופיתוח תעשייתי" ב"הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית".

[63] ס"ח התשמ"ד, עמ' 100; התשע"ה, עמ' 256.

(4) בסעיף 18א –

(א) בסעיף קטן (א), במקום ההגדרה "תכנית מחקר ופיתוח" יבוא:

""תכנית מחקר ופיתוח" – תכנית כהגדרתה בסעיף 4 לחוק לעידוד מחקר ופיתוח, ובלבד שהיא לגבי מסלול הטבות כמשמעותו בסעיף 8א(7) לחוק האמור שהמדען הראשי במשרד הכלכלה והתעשייה ומנהל רשות המסים אישרו לעניין סעיף זה, או לגבי מסלול חוק המו"פ כהגדרתו בסעיף 4 לחוק האמור;";

(ב) בסעיף קטן (ג)(2), בסופו יבוא "המפעל התעשייתי האחר חייב להמציא למפעל התעשייתי המוכר לו רכיב אישור על כך שמתקיימים בו התנאים שקבעו השרים; השרים רשאים לקבוע את פרטיו של האישור, מועד המצאתו ואופן המצאתו.";

(ג) בסעיף קטן (ד)(3), במקום פסקת משנה (א) יבוא:

"(א) לעניין תכנית מענקים יובאו בחשבון הכנסות ממכירות המפעל המיוחסות לחלק המפעל שנוסף בשל ההרחבה או ההכנסות מכלל מכירות המפעל, לפי בחירת המפעל שעליה יודיע בעת הגשת הבקשה לאישור התכנית, ובלא זכות חזרה מהבחירה בתקופת התכנית, ולעניין הטבות מס יובאו בחשבון הכנסות מכלל מכירות המפעל;";

דברי הסבר

לפסקה (2)(ג)

להגדרה "תושב חוץ" – מוצע להגדיר תושב חוץ על ידי הפניה להגדרת מונח זה בפקודת מס הכנסה, בשני חריגים.

ההגדרה "תושב חוץ" בפקודת מס הכנסה היא מי שאינו תושב ישראל כהגדרתו בפקודה, וכן יחיד ששהה מחוץ לישראל 183 ימים לפחות, בכל שנה, בשנת המס ובשנת המס שלאחריה, ומרכז חייו לא היה בישראל. לפי הגדרת "תושב ישראל" בפקודה, תושב ישראל הוא יחיד שמרכז חייו בישראל, וכן חבר בני אדם שהתאגד בישראל או שהשליטה על עסקיו וניהולם מופעלים בישראל.

החריגים שמוצע לקבוע לכך הם שחברה לא תיחשב כתושב חוץ, לעניין חוק עידוד השקעות, אם מי שמחזיק ב־10% לפחות מהון המניות המוצא או מכוח ההצבעה או מהזכות למנות מנהל בה או לקבל 10% לפחות מרווחיה הוא תושב ישראל, וכן חברה שתושבי ישראל נהנים או זכאים ל־25% או יותר מהכנסותיה או מרווחיה.

לפסקה (4)(א)

סעיף 18א לחוק עידוד השקעות קובע את התנאים לאישור תכנית. ההגדרה למונח "תכנית מחקר ופיתוח", הקשורה למונח "ידע", היא כיום "תכנית כהגדרתה בחוק לעידוד מחקר ופיתוח", היינו תכנית כהגדרתה בחוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד–1984 (להלן – חוק המו"פ), אשר לפיו ניתנות הטבות שונות לעידוד מחקר ופיתוח.

מוצע לתקן את ההגדרה "תכנית מחקר ופיתוח" לאור תיקון מס' 7 לחוק המו"פ, שבו שונתה ההגדרה האמורה. לפני התיקון ההגדרה התייחסה רק למסלול הטבות שהוסדר במסגרת הוראות חוק המו"פ (להלן – מסלול חוק המו"פ) ולאחר התיקון ההגדרה מתייחסת לכלל מסלולי הטבות שמפעילה הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית. הדבר יצר אי־בהירות לגבי המסלול שאליו מפנה החוק לעידוד השקעות.

כדי לשמר את ההפניה למסלול המקורי שעוגן בחוק המו"פ טרם תיקונו, וכדי לאפשר להפנות גם למסלולים רלוונטיים שיופעלו לפי חוק המו"פ לאחר תיקונו, מוצע לעדכן את ההגדרה כך שתפנה למסלול חוק המו"פ וכן תיצור מנגנון שיאפשר הוספת מסלולים שקבעה הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, ובלבד שהתקבל לכך אישור של המדען הראשי של משרד הכלכלה והתעשייה ומנהל רשות המסים.

לפסקה (4)(ב)

לפי סעיף 18א(ג)(2) לחוק עידוד השקעות, שר האוצר ושר הכלכלה והתעשייה מוסמכים לקבוע תנאים שבהתקיימותם מפעל תעשייתי המוכר מוצר, שהוא רכיב במוצר אחר, המיוצר על ידי מפעל תעשייתי אחר, ייחשב כמפעל בר־תחרות התורם לתוצר המקומי הגולמי. אחד מהתנאים שנקבעו בתקנות הוא מתן אישור של המפעל האחר בדבר שיעור המכירות של המוצר שמכיל את הרכיב בכל אחד מהשווקים שבהם הוא נמכר. מוצע לקבוע כי על המפעל התעשייתי האחר להמציא למפעל התעשייתי המוכר לו רכיב אישור על כך שהתנאים שקבעו השרים אכן מתקיימים בו.

לפסקה (4)(ג)

לפי סעיף 18א(ב) לחוק לעידוד השקעות, כדי שתכנית תעמוד בתנאי הסף של החוק, נדרש המפעל התעשייתי להיות "בר־תחרות התורם לתוצר המקומי הגולמי", והתנאים החלופיים לעניין זה מנויים בסעיף 18א(ג) לחוק. את התנאים הקבועים בסעיף קטן (ג)(1) יש לקרוא עם סעיף קטן (ד). סעיף

(5) בסעיף 25, בכל מקום, במקום "המינהלה" יבוא "מינהלת השקעות בתיירות" ובמקום "המנהל" יבוא "מנהל מינהלת השקעות בתיירות";

(6) בסעיף 40ג(ג)(1), אחרי "שיטת קסיני־סולדנר" יבוא "ומפעלים בשדרות וביישובי עוטף עזה כמשמעותם בפסקה (5) בחלק א' בתוספת השנייה";

(7) בסעיף 51 –

(א) בהגדרה "הכנסה מוטבת", במקום "ההכנסה" יבוא "ההכנסה החייבת";

(ב) בהגדרה "הכנסה מועדפת", ברישה, אחרי "מפעילותו בישראל" יבוא "למעט הכנסה מנכס לא מוחשי שאינו נכס לא מוחשי מוטב כהגדרתו בסעיף 51כד, ולמעט חלק ההכנסה שאינו נובע ממחקר ופיתוח בישראל וסוגי הכנסות נוספים שקבע שר האוצר לעניין הגדרה זו לצורך עמידתו של משטר המס בישראל באמות מידה בין־לאומיות";

(ג) בהגדרה "חברה מועדפת" –

(1) ברישה, במקום "שאינה שותפות" יבוא "שלא חלות עליהן הוראות סעיפים 61, 62, 64א ו־64א1 לפקודת מס הכנסה או שאינן מחילות את הוראות הסעיפים האמורים על עצמן, לפי העניין, שאינה שותפות";

(2) בפסקה (3), במקום "סעיפים 64א ו־64א1" יבוא "סעיפים 61, 62, 64א ו־64א1";

דברי הסבר

קטן (ד)(3)(א) קובע כיום, לעניין מענק, כי אם התכנית היא להרחבת מפעל "יובאו בחשבון רק הכנסות ממכירות המפעל המיוחסות לחלק המפעל שנוסף בשל ההרחבה".

מוצע כי בעניין מענק תתאפשר בחירה מראש של המפעל, שתחייב אותו לכל תקופת התכנית, לגבי אופן חישוב התנאי "ברי־תחרות", כך שהתנאים כאמור בסעיף קטן (ג)(1)(ב) ו־(ג) יחולו לגבי הכנסות מכל מכירות המפעל או לגבי הכנסות ממכירות המפעל אשר נוספו בשל ההרחבה. יובהר כי לגבי הטבות המס, הבחינה תמשיך להיות לגבי ההכנסה השוטפת מכלל מכירות המפעל.

לפסקה (5)

סעיף 25 לחוק עידוד השקעות דן בערר על החלטות של המינהלה והמנהל. ההגדרה של המונח "המינהלה" כוללת את מינהלת מרכז ההשקעות (אשר שמה יוחלף, לפי החוק המוצע, ל"מינהלת הרשות") ואת מינהלת השקעות בתיירות, וההגדרה "המנהל" כוללת את מנהל מרכז ההשקעות ואת מנהל מינהלת השקעות בתיירות. מוצע כי סעיף זה ימשיך לחול רק לגבי עררים על החלטות של מינהלת השקעות בתיירות ומנהל מינהלת השקעות בתיירות, ואילו על החלטות של מינהלת הרשות ומנהל הרשות יהיה ניתן לערער לבית משפט לעניינים מינהליים, כאמור בסעיף 84 להצעת חוק זו.

לפסקאות (6) ו־(14)

לפי סעיף 40ג(ג) לחוק עידוד השקעות, ניתן מענק השקעה מוגדל למפעל בנגב. מוצע שהמענק המוגדל יוכל להינתן גם למפעלים בשדרות וביישובי עוטף עזה, שהם היישובים במועצות האזוריות שער הנגב, חוף אשקלון, שדות נגב ואשכול, אשר בתיהם, כולם או חלקם, שוכנים עד 7 ק"מ מגדר המערכת המקיפה את רצועת עזה וכן אזור תעשייה מרחבי שמבניו, כולם או חלקם, שוכנים עד 7 ק"מ מהגדר האמורה.

לפסקה (7)

עניינו של הפרק השביעי לחוק הוא הטבות במס הכנסה, וסעיף 51 לחוק כולל את ההגדרות הנדרשות לסימן ב' בפרק זה, שעניינו הטבות במס בשל מפעל מוטב.

בהגדרה "הכנסה מוטבת" מוצע להבהיר כי ההטבות במס לחברה מוטבת חלות לגבי הכנסה חייבת, שהיא, לפי ההגדרה "הכנסה חייבת" בפקודת מס הכנסה, הכנסה לאחר הניכויים, הקיזוזים והפטורים שהותרו ממנה לפי כל דין.

בסימן ב'3 החדש, המוצע בסעיף 83(13) להלן, מוצע לקבוע הטבות במס על הכנסה מנכסים לא מוחשיים, במיוחד פטנט ותוכנה, הכלולים בהגדרה "נכס לא מוחשי מוטב". ההכנסה שלגביה ניתנת ההטבה מוגדרת כ"הכנסה טכנולוגית מועדפת", ובהתאם לאמות מידה בין־לאומיות היא אינה כוללת הכנסות מסוגים שונים, דוגמת הכנסה מנכס המשמש לשיווק. יש להחיל הגבלות אלה גם על הטבות הניתנות כיום מכוח החוק, ועל כן מוצע לתקן את ההגדרה "הכנסה מועדפת", כך שלא תכלול הכנסה מנכס לא מוחשי שאינו נכס לא מוחשי מוטב וכן סוגי הכנסות שיקבע שר האוצר.

סעיפים 61 ו־62 לפקודת מס הכנסה דנים במושבים שיתופיים ואגודות שיתופיות חקלאיות, וסעיפים 64א ו־64א1 לפקודה דנים בחברות משפחתיות ובחברות שקופות, וקובעים שהכנסות החברה ייוחסו לחבריהן ולבעלי המניות בהן. מוצע לתקן את ההגדרה "חברה מועדפת" כך שלא תכלול חברה בעלת מפעל מועדף או

(8) בסעיף 51יח, במקום "בהכנסה מועדפת יחול" יבוא "בהכנסה חייבת מועדפת, בניכוי המס החל עליה, יחול";

(9) בסעיף 51כ –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) בפסקה (1), במקום "1.5 מיליארד" יבוא "1 מיליארד";

(2) בפסקה (2), במקום "20 מיליארד" יבוא "10 מיליארד";

(3) בפסקה (3), במקום "וברמת השכר שצפוי שתיקבע לעובדיו" יבוא "ברמת השכר שצפוי שתיקבע לעובדיו, ברמת החדשנות הטכנולוגית של המפעל המועדף וברמת הפריון לעובד";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום פסקה (2) יבוא:

"(2) השקעה במחקר ופיתוח לפי אחת מאלה (להלן – חלופת ההשקעה במו"פ):

(א) השקעה במחקר ופיתוח באזור פיתוח א', הגדולה ב־100 מיליון שקלים חדשים לפחות, בכל שנת מס בתקופת הזכאות להטבות, מממוצע ההשקעות במחקר ופיתוח של המפעל המועדף בשלוש שנות המס הקודמות לשנת המס שבה ניתן אישור המנהלים;

דברי הסבר

חברות השותפות בשותפות המחזיקה במפעל מועדף שחל עליהן או שהן מחילות על עצמן, לפי העניין, את הוראות הסעיפים האמורים בפקודת מס הכנסה.

לפסקה (8)

סעיף 51יח לחוק עידוד השקעות קובע שעל דיבידנד ששולם שמקורו בהכנסה מועדפת יחול שיעור מס של 20%, שהוא נמוך מהשיעורים שנקבעו בסעיף 125ב לפקודה – 25% או 30%. מוצע להבהיר שחלק ההכנסה שממנו ניתן הדיבידנד בשיעור של 20% הוא ההכנסה המועדפת החייבת, בניכוי המס החל עליה.

לפסקה (9)

לפסקת משנה (א)

בסעיף 51כ לחוק עידוד השקעות נקבעו תנאים שמפעל מועדף צריך לעמוד בהם כדי שייחשב מפעל מועדף מיוחד בשנת מס כלשהי. בפסקאות (1) ו־(2) של סעיף 51כ(א), נקבעו תנאים לעניין סך ההכנסות הנדרש בשנת המס. בפסקה (1) נקבע שסך ההכנסה המועדפת של המפעל היה 1.5 מיליארד שקלים חדשים או יותר, ובפסקה (2) נקבע שסך ההכנסה של החברה המועדפת, קרי מחזור המכירות השנתי של החברה בעלת המפעל המועדף, היה 20 מיליארד שקלים חדשים או יותר. התברר כי רף זה מהווה חסם גבוה מדי לחברות רב־לאומיות גדולות המעוניינות לבצע בישראל פעילות משמעותית אך בהיקף נמוך מזה. מוצע להפחית את הסכומים האמורים ל־1 מיליארד ו־10 מיליארד שקלים חדשים, בהתאמה.

התנאי שבפסקה (3) של סעיף 51כ(א) לחוק דן באישור של המנהל הכללי של משרד האוצר, המנהל הכללי של משרד הכלכלה והתעשייה ומנהל רשות המסים (להלן – המנהלים) הנדרש כדי שהמפעל ייחשב מפעל מועדף מיוחד. התנאי הוא שהמנהלים אישרו שהוכח להנחת דעתם, כי לפי התכנית העסקית שהוגשה להם, "המפעל המועדף יתרום תרומה מהותית לפעילות הכלכלית בישראל ויש בו כדי לקדם יעדים לאומיים במשק המדינה, בין השאר, בהתחשב במיקום הגאוגרפי של המפעל המועדף וברמת השכר שצפוי שתיקבע לעובדיו". כדי להעלות את רמת הפריון והחדשנות במשק, מוצע כי בבחינת התרומה המהותית לפעילות הכלכלית בישראל לפי התכנית העסקית של המפעל, יתחשבו המנהלים גם ברמת החדשנות הטכנולוגית של המפעל המועדף ורמת הפריון לעובד.

לפסקת משנה (ב)

על פי סעיף 51כ(ב) לחוק עידוד השקעות, התכנית העסקית של מפעל מועדף צריכה לכלול, כתנאי להכרה בו כמפעל מועדף מיוחד, אחת מחלופות אלה: השקעה בנכסים יצרניים, השקעה במחקר ופיתוח או העסקת עובדים חדשים, הכול בהיקפים הקבועים בסעיף.

פסקה (2) לסעיף האמור דנה בחלופת ההשקעה במחקר ופיתוח, וזה נוסחה כיום:

"(2) השקעה במחקר ופיתוח בהיקף של 100 מיליון שקלים חדשים לפחות באזור פיתוח א' ו־150 מיליון שקלים חדשים לפחות באזור פיתוח שאינו אזור פיתוח א', בכל שנת מס במהלך תקופת הזכאות להטבות (בסימן זה – חלופת ההשקעה במו"פ);"

התברר כי חלופה זו אינה מהווה רף מתאים לצורך כניסה למסלול המיוחד ואינה מניבה ערך מוסף, מבחינה משקית, בהיקף דומה לזה של שתי החלופות האחרות. מוצע לקבוע כי בחלופת ההשקעה במחקר ופיתוח יידרש

(ב) השקעה במחקר ופיתוח בענף טכנולוגיה מועדף באזור פיתוח שאינו אזור פיתוח א', בסכום הגדול ב־150 מיליון שקלים חדשים לפחות, בכל שנת מס בתקופת הזכאות להטבות, מממוצע סכומי ההשקעות במחקר ופיתוח של המפעל המועדף בשלוש שנות המס הקודמות לשנת המס שבה ניתן אישור המנהלים; בפסקת משנה זו, "ענף טכנולוגיה מועדף" – ענף טכנולוגיה שקבעו השרים, בהתייעצות עם המדען הראשי במשרד הכלכלה והתעשייה, כענף טכנולוגיה מועדף, בהסתמך על אחד משני אלה:

(1) ההשקעה בו צפויה לעודד יצירת מקומות עבודה בישראל במקצועות שלהם יש ביקוש נמוך בישראל;

(2) היקף הפעילות העסקית בו בישראל הוא נמוך וההשקעה בו צפויה להגביר במידה רבה את הידע הטכנולוגי בישראל;

על אף האמור בפסקאות משנה (א) או (ב), אם ממוצע ההשקעות במחקר ופיתוח בשלוש שנות המס הקודמות לשנת המס שבה ניתן אישור המנהלים עלה על 500 מיליון שקלים חדשים, על ההשקעה במחקר ופיתוח להיות בסכומים הגדולים במחצית מן הסכומים הנקובים בכל אחת מהן, לפי העניין; בפסקה זו, "השקעה במחקר ופיתוח" – הוצאות שהרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית אישרה בכל שנת מס כהוצאות מחקר ופיתוח;";

(10) בסעיף 51כא(ג) –

(א) בפסקה (1), במקום "1.5 מיליארד" יבוא "1 מיליארד";

דברי הסבר

גידול שנתי בהשקעה במחקר ופיתוח שהרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית אישרה כהוצאות מחקר ופיתוח, לפי אחת מאלה:

א. השקעה במחקר ופיתוח באזור פיתוח א', הגדולה בהיקף של 100 מיליון ש"ח לפחות, בכל שנת מס, ביחס לממוצע ההשקעות במחקר ופיתוח של המפעל המועדף בשלוש שנות המס הקודמות לשנת המס שבה ניתן אישור המנהלים. זאת כאשר בין מתן אישור המנהלים לבין השנה שבה בוצע חלק שאינו קטן מ־25% מההשקעה הנוספת לא יחלפו יותר מ־3 שנים;

ב. השקעה במחקר ופיתוח באחד מענפי טכנולוגיה שקבעו שר האוצר ושר הכלכלה והתעשייה (להלן – השרים), בהתייעצות עם המדען הראשי במשרד הכלכלה והתעשייה, כענף טכנולוגיה מועדף, באזור פיתוח שאינו אזור פיתוח א', הגדולה בהיקף 150 מיליון ש"ח לפחות, בכל שנת מס, ביחס לממוצע ההשקעות במחקר ופיתוח של החברה בשלוש שנות המס הקודמות לשנת המס שבה ניתן אישור המנהלים. זאת כאשר בין מתן אישור המנהלים לבין השנה שבה בוצע חלק שאינו קטן מ־25% מההשקעה הנוספת לא יחלפו יותר מ־3 שנים. לעניין זה מוצע לקבוע כי השרים יקבעו ענף בענף טכנולוגיה מועדף אם השקעה צפויה לעודד יצירת מקומות עבודה בישראל במקצועות שלהם יש ביקוש נמוך בישראל, או אם היקף הפעילות העסקית בו בישראל הוא נמוך וההשקעה צפויה להגביר במידה רבה את הידע הטכנולוגי בישראל. זאת משום שכיום כבר קיים היקף גבוה של השקעה במחקר ופיתוח באזורי פיתוח שאינם אזורי פיתוח א', בלא התערבות המדינה, ולכן יש מקום להתנות את מתן התמריץ באזורים אלה בהשקעה במחקר ופיתוח בענפי טכנולוגיה הצפויים להניב ערך מוסף מבחינה משקית.

מוצע לקבוע שאם ההשקעה הממוצעת במחקר ופיתוח של המפעל בשלוש שנות המס הקודמות לשנת מתן אישור המנהלים גבוהה מ־500 מיליון ש"ח, תידרש השקעה תוספתית במחקר ופיתוח בהיקף של 50 אחוזים מהסכומים האמורים לעיל, ביחס להשקעה במחקר ופיתוח בשנת המס הקודמת. הוראה זו נוגעת לחברות שכבר במצב הקיים משקיעות במחקר ופיתוח בהיקף גבוה, ויש מקום לעודדן לשמר היקף זה לצד הקלה בדרישה לגידול התוספתי הנדרש מהן.

לפסקה (10)

סעיף 51כא לחוק עידוד השקעות דן בהטבות במס לחברה מועדפת לגבי הכנסתה המועדפת מהמפעל המועדף המיוחד. סעיפים קטנים (א) ו־(ב) מעניקים לה זכאות לשיעורי מס חברות מופחתים ולפחת מואץ אם התקיימו בה התנאים האמורים בסעיף קטן (ג) ובהם שסך ההכנסה המועדפת של המפעל היה 1.5 מיליארד שקלים חדשים או יותר, ושסך ההכנסה של החברה המועדפת היה 15 מיליארד שקלים חדשים או יותר. התברר כי רף זה מהווה חסם גבוה מדי, ומוצע להפחית את הסכומים האמורים ל־1 מיליארד ו־10 מיליארד שקלים חדשים, בהתאמה.

(ב) בפסקה (2), במקום "15 מיליארד" יבוא "10 מיליארד";

(11) בסעיף 51כב, במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) שנת המס הראשונה לתקופת הזכאות להטבות תהיה שנת המס שהמנהלים מצאו כי הושקע בה חלק מהותי מסכום ההשקעה הנדרשת, ובמקרים חריגים, מטעמים שיירשמו – גם שנת מס מאוחרת מזו, אך לא מאוחרת משלוש שנים לאחר השלמת ההשקעה, בשים לב להיקף ההשקעה שבוצעה, למספר המשרות שנוספו למשק ולהיקף פעילותה של החברה בישראל (בסימן זה – שנת האפס).";

(12) בסעיף 51כג(ב), אחרי "מנהל רשות המסים", יבוא "בהתייעצות עם המנהל הכללי של משרד הכלכלה והתעשייה והמנהל הכללי של משרד האוצר";

(13) אחרי סעיף 51כג יבוא:

"סימן ב'3: הטבות במס בשל מפעל טכנולוגי מועדף

הגדרות 51כד. בסימן זה –

דברי הסבר

לפסקה (11)

סעיף 51כב לחוק עידוד השקעות דן בתקופת הזכאות להטבות במס חברות בשל מפעל מועדף מיוחד, וסעיף קטן (א) שבו קובע כך:

"(א) חברה מועדפת בעלת מפעל מועדף מיוחד שהתקיים בהם כל האמור בסעיף 51כ, תהיה רשאית לבחור את שנת המס הראשונה שבה תחל תקופת הזכאות להטבות, בהודעה שתוגש לפקיד השומה יחד עם הדוח השנתי המוגש לאותה שנה לפי הוראות סעיף 131 לפקודה, ובלבד שמתקיימים בהם באותה שנה התנאים האמורים בסעיף 51כ(א)(1) ו־(2) והיא צירפה לדוח השנתי את אישור המנהלים (בסימן זה – שנת האפס)."

מוצע לקבוע שקביעת שנת האפס לא תהיה נתונה לחברה אלא תהיה השנה שבה הושקע חלק מהותי מההשקעה הנדרשת, להנחת דעתם של המנהלים.

לפסקה (12)

סעיף 51כג(ב) לחוק עידוד השקעות מסמיך את מנהל רשות המסים לקבוע כי מפעל מועדף אינו מפעל מועדף מיוחד, אם מצא כי פעילותו והישגיו אינם תואמים את תנאי אישור המנהלים. מוצע לקבוע שקביעה כאמור טעונה התייעצות עם המנהלים הכלליים של משרד הכלכלה והתעשייה ומשרד האוצר, שהם חלק מצוות "המנהלים".

לפסקה (13) – כללי

מוצע להוסיף לפרק השביעי לחוק עידוד השקעות את סימן ב'3: הטבות במס בשל מפעל טכנולוגי מועדף, שיעניק שיעורי מס מופחתים למפעל תעשייתי בתחום של תעשייה עתירת ידע, במטרה לעודד פעילות הקשורה בפיתוח נכסים לא מוחשיים מוטבים בחברות עתירות ידע.

הטבות המס מוצעות בהתחשב בכללים שאומצו לאחרונה בידי ה־OECD בעניין מבנה הטבות המס על התעשייה עתירת הידע (מיסוי קניין רוחני), שמטרתן, בין השאר, מניעת הסטת רווחים מהמדינות שבהן בוצעו הפעולות מניבות הרווחים ומניעת תחרות מס מזיקה, בין השאר באמצעות קביעת חובה של פעילות מהותית במדינה בעלת משטר מס מועדף, לפי כללי ה־OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project (להלן – כללי ה־BEPS).

לפי הכללים האמורים, משטר מס יסווג כמשטר מס מזיק אם הוא מתמרץ העברת הכנסות למדינה בעל משטר מס מיטיב, בלא מעבר של פעילות אמיתית. מטרת הכללים היא ליצור התאמה בין ההכנסה שעליה ניתנות הטבות המס לבין רמת הפעילות המהותית של החברה ויצירת הערך במדינה נותנת ההטבות.

כדי לבחון זאת, כללי ה־BEPS קובעים שהוצאות מחקר ופיתוח אשר הוצאו במדינה מסוימת ישמשו להערכת מידת הפעילות המהותית של החברה באותה מדינה. לפיכך, מאפשרים הכללים לקבוע משטר מס המטיב עם הכנסות שהופקו מנכסים לא מוחשיים מוטבים אשר נובעים ממחקר ופיתוח שנעשה בתחומי המדינה. לעומת זאת, משטר מס הנותן הטבות להכנסות הנובעות מנכס לא מוחשי מוטב שאינו נובע ממחקר ופיתוח שנעשה בתחומי המדינה, נתפס כבלתי לגיטימי, וייחשב כמשטר מס מזיק.

כדי לעמוד בכללים האמורים, מוצע שההטבות יינתנו רק על הכנסה שנובעת ממחקר ופיתוח בישראל, כמפורט להלן.

לסעיף 51כד המוצע

להגדרות "הכנסה טכנולוגית", "הכנסה טכנולוגית מועדפת" ו"נכס לא מוחשי מוטב" – מוצע לקבוע כי הכנסה טכנולוגית היא הכנסה הנובעת מנכס לא מוחשי מוטב, שהוא פטנט רשום, תוכנת מחשב, זכות מטפחים של זני צמחים, זכויות לפי חוקים אחרים שיקבע שר האוצר וזכויות דומות לפי דיני חוץ, ולגבי חברות קטנות – גם ידע שפותח בישראל בידי המפעל שאישרה הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, ובתחום האנרגיה המתחדשת – ידע כאמור שאישר המדען הראשי של משרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים.

"הכנסה טכנולוגית" – הכנסה של מפעל טכנולוגי שהופקה או נצמחה במהלך עסקיו הרגיל של המפעל מנכס לא מוחשי מוטב שבבעלות מלאה או חלקית של המפעל, או שהמפעל הוא בעל זכות שימוש בו, לרבות כל אחת מאלה:

(1) הכנסה ממתן זכות לשימוש בנכס הלא מוחשי המוטב;

(2) הכנסה משירות המבוסס על תוכנה;

(3) הכנסה ממוצר אשר בייצורו עשה המפעל שימוש בנכס הלא מוחשי המוטב;

(4) הכנסה ממוצר נלווה לתוכנת מחשב או למוצר כאמור בפסקה (3) והכנסה ממוצר התומך בשימוש במוצר כאמור בפסקה (3), ובלבד שהמוצר היה קשור במישרין לנכס הלא מוחשי המוטב ומתקיים לגביו אחד מאלה:

(א) לא היה בייצורו שימוש בנכס לא מוחשי מוטב אחר;

(ב) היה בייצורו שימוש בנכס לא מוחשי מוטב אחר אשר אינו בבעלות החברה בעלת המפעל או צד קשור לה, ושאין לה או לצד קשור לה זכות שימוש בו;

(5) הכנסה משירות נלווה למתן זכות שימוש, לשירות או למוצר כאמור בפסקאות (1) עד (3) או תומך בכל אחד מאלה כאמור בפסקאות (1) עד (3), לפי העניין;

דברי הסבר

תכלית הצעת החוק היא לעודד חברות מתאימות להתבסס ולהרחיב את פעילות המחקר והפיתוח שלהן בישראל, לכן מוצע שלא להגביל את ההכנסה הנובעת מנכס לא מוחשי מוטב לשיטת תמחור מסוימת, ולאפשר לכלול בהכנסה זו, בין השאר, גם הכנסות ממתן רישיונות לשימוש ("זכות שימוש") בתוכנת מחשב, תמלוגים, דמי שימוש, דמי מנוי על שירות או על תוכנה וחלוקת הכנסות. כמו כן, ההכנסה הנובעת מנכס לא מוחשי מוטב אינה מוגבלת למודל עסקי מסוים ויכולה לכלול גם מכירת מוצר המבוסס על נכס לא מוחשי מוטב, שירותי מו"פ, כל עוד הם מהווים נתח קטן מהכנסות החברה, ומכירת שירותים מבוססי תוכנה, המהווים נתח הולך וגדל מהכנסות תעשיית ההיי־טק, ובהם נכללים שירותים במתכונת הידועה כ־Software As A Service (SAAS) ושירותים דומים מבוסס "ענן".

שירותים מבוססי תוכנה ניתנים בענפים שונים, כגון פרסום באינטרנט, פיננסים, שירותי בניית אתרים ושירות לאחסון ושיתוף מידע, זאת כמובן בתנאי שההכנסה במקרים אלה אכן נובעת במהותה משרותי התוכנה עצמם, בהתאם לתכלית החוק.

כמו כן יובהר כי הכנסה ממכירת מוצר מוחשי שתפקידו לשאת את הנכס הלא מוחשי המוטב, מהווה הכנסה ממתן זכות שימוש בנכס הלא מוחשי המוטב.

הכנסה טכנולוגית תכלול גם הכנסה הנובעת משירותים נלווים או משלימים למוצר, כגון תמיכה טכנית לסוגיה, הטמעה, הדרכה, שירותים מקצועיים (כגון התאמת מוצר ללקוח, הגדרות מערכת והתממשקות), בדיקת היתכנות, שירותי אירוח ואחסון, הכשרה, שירותים או מוצרים של צד שלישי ששולבו במוצר, או שניתנו כפי שהם בנלווה לשירות או המוצר, לרבות במקרים שבהם המוצר או זכות השימוש ניתנים בחינם והלקוח משלם בעבור השירותים הנלווים בלבד. כמו כן הכנסה ממכירת מוצרים נלווים למוצר או לשירות שהכנסה מהם היא הכנסה טכנולוגית, כגון אבזרים ייעודיים המאפשרים שימוש מיטבי במוצר שבייצורו נעשה שימוש בנכס הלא מוחשי המוטב, או חומרה ייעודית המאפשרת שימוש בתוכנה, כגון שרת שעל גביו מותקנת תוכנה, תהיה זכאית להטבה.

יובהר כי מפעל טכנולוגי מועדף עשוי ליהנות מהטבות בגין כמה סוגים של הכנסות, למשל הכנסות ממתן זכות שימוש בתוכנה וכן ממתן שירות מבוסס תוכנה, ככל שאלה הופקו או נצמחו במהלך עסקיו הרגיל של המפעל.

(6) הכנסה ממכירת שירותי מחקר ופיתוח שאינה עולה על 15% מהכנסות המפעל;

(7) הכנסות מסוגים נוספים שקבע שר האוצר, העומדים באמות מידה בין־לאומיות לעניין משטר המס;

ולמעט הכנסה מכל נכס, מוצר, מוצר נלווה או שירות שהיא אחת מאלה:

(א) הכנסה המיוחסת לייצור לפי כללים שיקבע שר האוצר;

(ב) הכנסה מנכס לא מוחשי המשמש לשיווק, שאינו נכס לא מוחשי מוטב;

(ג) סוגי הכנסות נוספים שקבע שר האוצר, לרבות כדרוש לצורך עמידתו של משטר המס בישראל באמות מידה בין־לאומיות;

"הכנסה טכנולוגית מועדפת" – חלק ההכנסה הטכנולוגית הנובע ממחקר ופיתוח בישראל, והכול בהתאם לתקנות שיקבע שר האוצר, העומדות באמות מידה בין־לאומיות לעניין משטר המס;

"חברה מועדפת" – כהגדרתה בסעיף 51;

"חברה קשורה" – חברה הנמנית עם אותה קבוצה רב־לאומית כהגדרתה בסעיף 85ב לפקודת מס הכנסה שעליה נמנית החברה בעלת המפעל המועדף הטכנולוגי;

"מפעל טכנולוגי מועדף" – מפעל שהתקיימו בו, בכל שנת המס, כל התנאים הקבועים בפסקאות (1) ו־(2) או התנאי הקבוע בפסקה (3), וכן התנאים האמורים בפסקאות (4) ו־(5):

דברי הסבר

הכנסה טכנולוגית לא תכלול הכנסות הנובעות מפעילות הייצור של המפעל אשר אינה תואמת את תכלית ההטבות להכנסה מנכסים לא מוחשיים מוטבים, שלגביהן קיים בחוק מסלול הטבות בעד פעילות הייצור לפי האזור שבו מתקיים הייצור. נוסף על כך, בהתחשב בכללים הבין־לאומיים הקיימים בעניין זה, לא ייכללו בהגדרה הכנסות המיוחסות לנכס לא מוחשי המשמש לשיווק, דוגמת סימן מסחר, מוניטין, ורשימת לקוחות.

מוצע להסמיך את שר האוצר להוסיף סוגי הכנסות לעניין ההגדרה "הכנסה טכנולוגית", או להחריג סוגי הכנסות נוספים מההגדרה "הכנסה טכנולוגית", לרבות אלה הנדרשים לצורך עמידה בכללי ה־BEPS.

חלק ההכנסה הטכנולוגית שלגביו תינתן הטבת המס יוגדר "כהכנסה טכנולוגית מועדפת" והוא יתייחס לחלק ההכנסה שבוצע לגביו מחקר ופיתוח בישראל הכול בהתאם לכללים שקבע שר האוצר, אשר עומדים באמות מידה בין־לאומיות לעניין משטר המס.

להגדרות "מפעל טכנולוגי מועדף" ו"מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד" – מוצע לקבוע כי על המפעל שעל הכנסותיו מוחלים שיעורי המס האמורים בסימן זה לעמוד בכמה תנאים. ראשית, על הוצאותיו למחקר ופיתוח להוות 7% לפחות מהכנסותיו השנתיות או 75 מיליון שקלים חדשים לפחות לשנה, וזאת בניכוי הכנסות מסוגים שיקבע שר האוצר שמועברות לאחר, כדוגמת חברה אחרת שהייתה שותפה ביצירת הערך ללקוח במודל של חלוקת הכנסות (revenue sharing). שנית, עליו לעמוד באחד מהתנאים האלה: החברה מעסיקה עובדי מחקר ופיתוח בהיקף מהותי או שהושקע בה סכום מהותי מקרן הון סיכון או שהחברה צמחה בקצב מהיר בשנים האחרונות, הכול כמפורט בהגדרה.

(1) ההוצאות המסווגות כהוצאות מחקר ופיתוח לפי כללי החשבונאות המקובלים (בהגדרה זו – הוצאות המחקר והפיתוח) של המפעל, בשלוש השנים שקדמו לשנת המס, היו בשיעור של 7% לפחות בממוצע לשנה מסך הכנסות החברה בעלת המפעל, או עלו על 75 מיליון שקלים חדשים בשנה, ואם המפעל הוקם במהלך שלוש שנות המס האמורות – האמור בפסקה זו התקיים לגבי הוצאות המחקר והפיתוח שלו בתקופה שממועד הקמתו; לעניין זה, "הכנסות" – בניכוי הכנסות מסוגים שיקבע שר האוצר, המועברות לאחר, ובלבד שלגבי הנעבר התקיים אחד מאלה:

(א) הוא אינו צד קשור לחברה בעלת המפעל;

(ב) הוא צד קשור לחברה בעלת המפעל ומנהל רשות המסים אישר את ניכוי ההכנסה;

(2) בחברה בעלת המפעל התקיים אחד או יותר מאלה:

(א) 20% או יותר מעובדיה הם עובדים אשר מלוא שכרם שולם ונרשם בדוחות הכספיים שלה כהוצאות מחקר ופיתוח או שהיא מעסיקה 200 עובדים כאמור או יותר;

(ב) קרן הון סיכון כהגדרתה בתוספת הראשונה לחוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968[64], השקיעה בחברה 8 מיליון שקלים חדשים לפחות, והחברה לא שינתה את תחום עיסוקה אחרי מועד השקעה זו;

(ג) הכנסותיה בשלוש שנים הקודמות לשנת המס עלו ב־25% או יותר בממוצע ביחס לשנת המס שקדמה להן, ובלבד שמחזור עסקאות החברה בשנת המס ובכל אחת משלוש השנים שקדמו לה היה 10 מיליון שקלים חדשים או יותר;

(ד) מספר העובדים בשלוש שנים הקודמות לשנת המס גדל ב־25% או יותר בממוצע ביחס לשנת המס שקדמה להן, ובלבד שבשנת המס ובכל אחת משלוש השנים שקדמו לה החברה העסיקה 50 עובדים לפחות;

דברי הסבר

מפעל אשר אינו עומד בתנאים האמורים יכול לפנות לרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית ולקבל אישור כי הוא מפעל טכנולוגי מועדף אף שאינו עומד בתנאים האמורים לעיל, אם הוא מפעל המקדם חדשנות לפי תנאים שקבע המדען הראשי במשרד הכלכלה והתעשייה בהתייעצות עם המנהל הכללי של משרד האוצר ובאישור שר האוצר.

מעבר לאמור על המפעל להיות מפעל מייצא, כפי שנדרש כל מפעל הזכאי לשיעור מס מוטב בחוק במתכונתו הנוכחית.

מוצע לקבוע כי מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד הוא מפעל העומד בהגדרות מפעל טכנולוגי מועדף ונוסף על כך מחזור ההכנסות של הקבוצה שאליה משתייכת החברה בעלת המפעל עולה על עשרה מיליארד ש"ח.

[64] ס"ח התשכ"ח, עמ' 2341; התשע"ו, עמ' 316 עמ' 690 ועמ' 1261.

(3) תנאים שקבע המדען הראשי במשרד הכלכלה והתעשייה בהתייעצות עם המנהל הכללי של משרד האוצר ובאישור שר האוצר, המעידים על היותו מפעל המקדם חדשנות, בשים לב גם למפעלי תעשייה שמוצריהם מיוצרים בטכנולוגיות מתקדמות תוך שימוש בנכס לא מוחשי מוטב, והרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית אישרה את קיום התנאים האמורים;

(4) סך ההכנסות בשנת המס של הקבוצה שבה נכללת החברה בעלת המפעל היה נמוך מ־10 מיליארד שקלים חדשים;

(5) המפעל היה מפעל בר־תחרות בהתאם לאמור בסעיף 18א(ג)(1) או (2);

"מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד" – מפעל שהתקיימו בו התנאים האמורים בהגדרה "מפעל טכנולוגי מועדף", למעט האמור בפסקה (4) בהגדרה האמורה, וסך ההכנסות בשנת המס של הקבוצה שבה נכללת החברה בעלת המפעל היה 10 מיליארד שקלים חדשים או יותר;

"מפעל טכנולוגי" – מפעל טכנולוגי מועדף או מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד;

"נכס לא מוחשי מוטב" – כל אחד מאלה:

(1) זכות לפי חוק הפטנטים, התשכ"ז–1967[65];

(2) תוכנת מחשב המוגנת לפי חוק זכות יוצרים, התשס"ח–2007[66];

(3) זכות לפי חוק זכות מטפחים של זני צמחים, התשל"ג–1973[67];

(4) זכויות לפי חוקים אחרים שימנה שר האוצר בצו;

(5) זכויות לפי חוקי מדינות חוץ העוסקים בעניינים המנויים בפסקאות (1) עד (4);

(6) ידע שפותח בישראל בידי המפעל הטכנולוגי, והרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית קבעה שהוא כשיר להיות נושא לתכנית מחקר ופיתוח, ולעניין ידע שפותח כאמור בתחום האנרגיה המתחדשת – המדען הראשי של משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים קבע כאמור, והכול אם סך ההכנסות של החברה בעלת המפעל בשנת המס לא עלה על 32 מיליון שקלים חדשים, ואם החברה בעלת המפעל נמנית עם קבוצה – מחזור העסקאות של הקבוצה בשנת המס לא עלה על 211 מיליון שקלים חדשים, למעט אם הוא בגדר פסקאות (1) עד (5);

---

[65] ס"ח התשכ"ז, עמ' 148; התשע"ד, עמ' 274.

[66] ס"ח התשס"ח, עמ' 38; התשע"ד, עמ' 458.

[67] ס"ח התשל"ג, עמ' 272; התשנ"ו, עמ' 92.

"קבוצה" – קבוצה המורכבת משתי ישויות או יותר ואחת מהן מחזיקה, במישרין או בעקיפין, באמצעי השליטה של כל אחת מהישויות האחרות, כך שמתקיים בהן אחד מאלה:

(1) יש ביניהן יחסים מיוחדים כהגדרתם בסעיף 85א לפקודת מס הכנסה;

(2) בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים או בהתאם לדין החל עליהן היה עליהן להכין דוחות כספיים מאוחדים, או שהיו נדרשות לעשות זאת אם אחת מהן היתה נסחרת בבורסה.

מס חברות למפעל טכנולוגי מועדף

51כה. על אף האמור בסעיף 126(א) לפקודה –

(1) על הכנסה טכנולוגית מועדפת חייבת של חברה מועדפת בעלת מפעל טכנולוגי מועדף, יוטל מס חברות בשיעור של 12%;

(2) על הכנסה טכנולוגית מועדפת חייבת של חברה מועדפת בעלת מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד, יוטל מס חברות בשיעור של 6%.

שיעור המס על דיבידנד ששולם מפעל טכנולוגי מועדף

51כו. על אף האמור בסעיף 125ב לפקודה, על רווחי חברה מועדפת בעלת מפעל טכנולוגי (בסעיף זה – החברה), שמקורם בהכנסה טכנולוגית מועדפת חייבת בניכוי המס ששולם עליה, המחולקים כדיבידנד לחבר בני אדם שהוא תושב חוץ, יוטל מס בשיעור 4%, אם התקיימו כל אלה:

(1) 90% או יותר מהמניות בחברה מוחזקים במישרין בידי חבר בני אדם תושב חוץ, אחד או יותר; הוחזקו המניות בעקיפין באמצעות חברה אחרת, יוטל מס בשיעור 4% אם הדיבידנד מהחברה האחרת חולק לחבר בני האדם תושב החוץ בתוך שנה מהמועד שבו קיבלה החברה האחרת את הדיבידנד;

(2) 80% או יותר מהזכויות בחבר בני אדם האמור בפסקה (1) מוחזקים בידי תושבי חוץ; לעניין זה יראו מניות המוחזקות בידי הציבור בחברה נסחרת בבורסה זרה, למעט מניות שמחזיק בעל עניין תושב ישראל, כמניות המוחזקות בידי תושבי חוץ; בפסקה זו –

דברי הסבר

לסעיף 51כה המוצע

מוצע לקבוע כי מס החברות על הכנסה טכנולוגית מועדפת חייבת יהיה בשיעור של 12% לגבי חברה בעלת מפעל טכנולוגי מועדף ו־6% לגבי חברה בעלת מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד.

לסעיף 51כו המוצע

מוצע לקבוע כי על דיבידנד הנובע מרווחים של מפעל טכנולוגי מועדף מהכנסה טכנולוגית מועדפת חייבת, בניכוי המס ששולם עליה, שחולק לחבר בני אדם שהוא תושב חוץ ש־80% מהזכויות בו מוחזקים בידי תושבי חוץ, המחזיק במישרין ב־90% או יותר ממניות החברה בעלת המפעל, יוטל מס בשיעור של 4%. אם ההחזקה במניות היתה בעקיפין, יחול שיעור המס המופחת רק אם הדיבידנד נמשך בידי חבר בני האדם תושב החוץ בתוך שנה מהמועד שבו חברת הביניים קיבלה את הדיבידנד.

שיעור מס מופחת זה יהיה רק לרווחים שנוצרו לאחר שחבר בני האדם תושב החוץ רכש את המניות בחברה בעלת המפעל.

"בעל עניין" – מי שמחזיק, לבדו או יחד עם אחר, ב־5% או יותר ממניות החברה הנסחרת;

"יחד עם אחר" – כהגדרת מונח זה בסעיף 88 לפקודת מס הכנסה;

(3) הרווחים נוצרו לאחר שחבר בני האדם רכש את המניות המקנות את הזכות לדיבידנד; לעניין זה יחושבו הרווחים שנוצרו בשנת המס לאחר מועד רכישת המניות לפי היחס שבין התקופה שבה החזיק חבר בני האדם במניות באותה שנת מס לבין שנת המס המלאה.

מס רווחי הון למפעל טכנולוגי מועדף ומועדף מיוחד

51כז. על אף האמור בסעיף 91 לפקודה ובכפוף להוראות סעיף 51כח –

(1) שיעור המס על רווח הון של חברה מועדפת בעלת מפעל טכנולוגי מועדף במכירת נכס לא מוחשי מוטב לחברה קשורה תושבת חוץ יהיה 12%, ובלבד שהנכס נרכש מחברה תושבת חוץ במחיר של 200 מיליון שקלים חדשים או יותר;

(2) שיעור המס על רווח הון של חברה מועדפת בעלת מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד במכירת נכס לא מוחשי מוטב לחברה קשורה תושבת חוץ יהיה 6%, ובלבד שהתקיים אחד מאלה:

(א) המפעל הוא הבעלים הראשון של הנכס;

(ב) המפעל רכש את הנכס מחברה תושבת חוץ;

בסעיף זה, "רווח הון" – רווח הון הנובע ממחקר ופיתוח בישראל, והכול בהתאם להוראות שיקבע שר האוצר, העומדות באמות מידה בין־לאומיות לעניין משטר המס.

סייג למס רווחי הון למפעל טכנולוגי מועדף ומועדף מיוחד

51כח. (א) הוראות סעיף 51כז יחולו על מכירת נכס לא מוחשי מוטב רק אם הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית אישרה, עובר למועד המכירה, כי התקיימו התנאים הקבועים בסעיף האמור.

דברי הסבר

לסעיף 51כז המוצע וסעיף 4(ב) ו־(ג)

מוצע לקבוע כי שיעור המס על רווח הון של מפעל טכנולוגי מועדף במכירת נכס לא מוחשי מוטב לחברה קשורה יהיה 12%, בתנאי שהנכס האמור נרכש מחברה תושבת חוץ בשווי של 200 מיליון שקלים חדשים או יותר, לאחר מועד תחילת החוק.

מוצע לקבוע כי שיעור המס על רווח הון של מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד במכירת נכס לא מוחשי מוטב לחברה קשורה יהיה 6%, בתנאי שהנכס האמור נרכש מחברה תושבת חוץ או שפותח בידי המפעל לאחר מועד תחילת החוק.

בדומה לאמור בהגדרת "הכנסה טכנולוגית מועדפת", שיעורי המס הנמוכים יחולו רק על רווח הון הנובע מפעילות מחקר ופיתוח שבוצעה בישראל וזאת על פי כללים שיקבע שר האוצר, בהתאם לכללים הבין־לאומיים.

לסעיף 51כח המוצע

מוצע לקבוע כי הזכאות למס רווחי הון מופחת כאמור בסעיף 51כז תהיה בכפוף לאישור הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית כי התנאים האמורים התקיימו לגבי הנכס הלא מוחשי המוטב. לצורך זה תוגש בקשה שתכלול את מצבת הנכסים הלא מוחשיים המוטבים שהיו למפעל ערב תחילתו של החוק המוצע, כדי להבחין בינם לבין הנכסים שעל מכירתם תינתן ההטבה במס רווחי הון.

(ב) לצורך קבלת אישור כאמור בסעיף קטן (א) יגיש המפעל בקשה לרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית בהתאם לכללים שתקבע הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית; הבקשה תכלול, בין השאר, פרטים בדבר הנכסים הלא מוחשיים המוטבים שהיו בבעלות מלאה או חלקית של המפעל ביום ב' בטבת התשע"ז (31 בדצמבר 2016).

הוראות שונות

51כט. (א) על אף האמור בכל דין, נכס לא מוחשי מוטב שמפעל טכנולוגי רכש מחברה קשורה יופחת רק כנגד סכום הגידול בהכנסה הטכנולוגית המועדפת בשנת ההפחתה לעומת סכום ממוצע הכנסה כאמור בשתי שנות המס הקודמות לשנת רכישתו.

(ב) הוצאות אשר שימשו בייצור הכנסה טכנולוגית מועדפת ינוכו כנגד הכנסה זו בלבד.

(ג) היה סכום ההכנסה הטכנולוגית המועדפת קטן מסכום הפחת כאמור בסעיף קטן (א) בצירוף סכום ההוצאות כאמור בסעיף קטן (ב), יותר ההפרש בקיזוז, כהפסד, כנגד ההכנסה הטכנולוגית המועדפת החייבת.

(ד) על אף האמור בכל דין, זיכוי על מס חוץ ששולם על הכנסה טכנולוגית מועדפת של מפעל טכנולוגי, יותר רק כנגד מס ששולם בישראל על אותה הכנסה.

(ה) שר האוצר רשאי לקבוע כללים לעניין אופן ייחוס הכנסה לנכס לא מוחשי, ובלבד שיעמדו באמות מידה בין־לאומיות לעניין משטר המס.

מסלולי הטבות אחרים

51ל. (א) האמור בסימן זה לא יגרע מהטבות אחרות לפי חוק זה.

(ב) שר האוצר רשאי לקבוע הוראות לעניין מעבר בין מסלול ההטבות לפי סימן זה לבין מסלול הטבות מס אחר לפי חוק זה.";

(14) בתוספת הראשונה, בפרט 3, אחרי "נגב" יבוא "ובשדרות ויישובי עוטף עזה כמשמעותם בתוספת השנייה".

דברי הסבר

לסעיף 51כט המוצע

מוצע לקבוע כי פחת בשל נכס לא מוחשי יותר בקיזוז רק כנגד הגידול בהכנסה הטכנולוגית המועדפת של המפעל לאחר רכישת הנכס. זאת כדי למנוע שחיקה בבסיס המס הקיים כיום בשל העברת בעלות על נכסים לא מוחשיים מוטבים לחברות ישראליות. במקביל, מטעמים דומים, מוצע לקבוע כי זיכוי מס בשל תשלום מס חוץ ששולם על הכנסה טכנולוגית מועדפת יותר רק כנגד מס על הכנסה זו.

יצוין כי בהתאם לכללים הבין־לאומיים, כל הוצאה או הפסד הנובעים מהפקת הכנסה טכנולוגית מועדפת יותרו בניכוי רק כנגד הכנסה זו.

כמו כן מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע כללים, שיעמדו בכללי ה־BEPS, בדבר מנגנון ייחוס הכנסות לנכס לא מוחשי.

לסעיף 51ל

מוצע לקבוע כי זכאות של מפעל למסלול האמור בסימן ט"3 המוצע לא תגרע מזכויות במסלולים אחרים לפי החוק וכן להסמיך את שר האוצר לקבוע הוראות שיאפשרו מעבר בין המסלולים.

תיקון חוק בתי המשפט לעניינים מינהליים

84. בחוק בתי המשפט לעניינים מינהליים, התש"ס–2000[68], בתוספת הראשונה, בסופה יבוא:

"**55. השקעות הון** –

החלטה של מינהלת הרשות להשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה לפי סעיפים 17, 74, 75(א), 75א ו־75ב(א) לחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט– 1959 (להלן – חוק לעידוד השקעות הון);

החלטה של מנהל הרשות להשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה לפי סעיפים 19א, 75א או 75ב(א) לחוק לעידוד השקעות הון;

החלטה של רשות לפי סעיף 159 לחוק התכנית הכלכלית לשנים 2017 ו־2018 (תיקוני חקיקה), התשע"ז–2016."

המועד להתקנת כללים

85. כללים לעניין ההגדרה "הכנסה טכנולוגית מועדפת" ולעניין הכנסה המיוחסת לייצור כאמור בפסקה (א) בהגדרה "הכנסה טכנולוגית" שבסעיף 51כד לחוק לעידוד השקעות כנוסחן בסעיף 83(13) לחוק זה וכללים לעניין ההגדרה "רווח הון" שבסעיף 51כז לחוק לעידוד השקעות כנוסחו בסעיף 83(13), יפורסמו עד יום ד' בניסן התשע"ז (31 במרס 2017).

הוראת שעה לשנים 2017–2019

86. בתקופה שמיום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) עד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019) יראו כאילו אחרי סעיף 51כא לחוק לעידוד השקעות יבוא:

"שיעור המס על דיבידנד ששילמה חברה בעלת מפעל מועדף מיוחד

51כא1. על אף האמור בסעיף 125ב לפקודה, על דיבידנד שחברה בעלת מפעל מועדף מיוחד שילמה במישרין לחברת אם שהיא תושב חוץ, שמקורו בהכנסה מועדפת חייבת בניכוי המס החל עליה, יחול שיעור מס של 5%; לעניין זה, "חברת אם" – כמשמעותה בסעיף 103יג לפקודה."

תחילה ותחולה

87. (א) תחילתו של סימן ב'3 לחוק לעידוד השקעות כנוסחו בסעיף 83(13) לחוק זה ביום תחילתם של כללים שקבע שר האוצר לעניין ההגדרה "הכנסה טכנולוגית מועדפת" שבסעיף 51כד לחוק לעידוד השקעות כנוסחו בסעיף 83(13) לחוק זה ולעניין ההגדרה "רווח הון" שבסעיף 51כז לחוק לעידוד השקעות כנוסחו בסעיף 83(13) (להלן – מועד התחילה), והוא יחול על הכנסות ורווחים שנוצרו לאחר מועד התחילה.

(ב) ההגדרה "הכנסה מועדפת" שבסעיף 51 לחוק לעידוד השקעות כנוסחו בסעיף 83(7) לחוק זה, תחול על הכנסה מנכס לא מוחשי מוטב של חברה שהיתה זכאית להטבות על הכנסות ממנו ביום כ"ד בסיוון התשע"ו (30 ביוני 2016), החל מיום כ' בתמוז התשפ"א (30 ביוני 2021).

(ג) סעיף 51כז(1) לחוק לעידוד השקעות כנוסחו בסעיף 83(13) לחוק זה, יחול על נכס לא מוחשי מוטב אשר נרכש לאחר מועד התחילה.

(ד) סעיף 51כז(2) לחוק לעידוד השקעות כנוסחו בסעיף 83(13) לחוק זה, יחול על נכס לא מוחשי מוטב אשר נוצר או נרכש, לפי העניין, לאחר מועד התחילה.

דברי הסבר

סעיפים 84 ו־88 השגה על החלטות שונות של מינהלת מרכז ההשקעות ושל מנהל מרכז ההשקעות נעשית כיום בדרך של ערר לפני שר האוצר ושר הכלכלה והתעשייה. כתב הערר מוגש לוועדה שמינו השרים, והיא מחווה את דעתה לשרים. מוצע לבטל את ההליך האמור ולקבוע במקומו אפשרות עתירה לבתי המשפט לעניינים מינהליים.

הליך הערר ייוותר על כנו לגבי החלטות של מינהלת השקעות בתיירות ומנהל מינהלת השקעות בתיירות.

הוראות מעבר המוצעות נוגעות להכרעה בעררים על החלטות מינהלת מרכז ההשקעות או מנהל מרכז ההשקעות שנדונו בוועדה וניתנה בהם חוות דעת אך לפני תחילת החוק טרם התקבלה החלטת השרים בעניינם, ובעררים שהוגשו לפני תחילת החוק. בעררים אלה תיחשב חוות הדעת של הוועדה כהחלטת השרים.

[68] ס"ח התש"ס, עמ' 190; התשע"ז, עמ' 1263.

(ה) סעיף 51כא1 לחוק לעידוד השקעות כנוסחו בסעיף 83(13) לחוק זה, יחול על מפעל מועדף מיוחד אשר המנהלים אישרו את תכניתו עסקית כמשמעותה בסעיף 51כ(א)(3) בתקופה שמיום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) עד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019) לגבי דיבידנד שמקורו בהכנסה מועדפת חייבת, בניכוי המס החל עליה, אשר הופקה במהלך תקופת זכאות לתכנית כאמור שהוגשה לאחר מועד התחילה.

הוראת מעבר בעניין עררים

88. (א) ערר שנדון על ידי הוועדה שמינו השרים לפי סעיף 25(ב) לחוק לעידוד השקעות כנוסחו ערב יום תחילתו של חוק זה (בסעיף זה – הוועדה), על החלטות מינהלת מרכז ההשקעות ומנהל מרכז ההשקעות, וניתנה בו חוות דעת לשרים, אך השרים טרם קיבלו בו החלטה ערב תחילתו של חוק זה, יראו את חוות הדעת כאילו אושרה בידי השרים וחוות הדעת תחשב כהחלטת השרים.

(ב) הוועדה תדון בערר שהוגש לשרים לפני תחילתו של חוק זה לפי סעיף 25(א) לחוק לעידוד השקעות כנוסחו ערב תחילתו של חוק זה, על החלטות מינהלת מרכז ההשקעות ומנהל מרכז ההשקעות, בתוך שישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה, וחוות דעתה תיחשב כהחלטת השרים.

פרק ח': מסים

סימן א': שינויים במדיניות המס

תיקון פקודת מס הכנסה

89. בפקודת מס הכנסה[69] (בסימן זה – הפקודה) –

(1) בסעיף 40ד, בכל מקום, המילה "מחצית" – תימחק;

(2) בסעיף 40ה, במקום "מחצית נקודת זיכוי לפי סעיף 40ד" יבוא "נקודת זיכוי לפי סעיף 40ד";

(3) במקום סעיף 121 יבוא:

"שיעור המס ליחיד

121. (א) המס על הכנסתו החייבת של יחיד בשנת המס יהיה כלהלן:

(1) על כל שקל חדש מ־238,800 השקלים החדשים הראשונים – 31%;

(2) על כל שקל חדש מ־238,801 שקלים חדשים עד 496,920 שקלים חדשים – 35%;

דברי הסבר

סעיפים 89(1) ו־(2) ו־92

סעיף 40ד לפקודה קובע כי יחיד תושב ישראל שסיים לימודי מקצוע בהיקף שעות לימוד הזהה ל־1,700 שעות לימוד הנהוגות במוסד להשכלה גבוהה, זכאי למחצית נקודת זיכוי במשך מספר שנות מס כמספר שנות הלימודים ולא יותר משלוש שנות מס. מוצע להגדיל את הזיכוי לנקודה שלמה, באופן הדרגתי על פני 4 שנים. זאת, בדומה לנקודת הזיכוי הניתנת לפי סעיף 40ג לפקודה לבוגרי תואר אקדמי ראשון במוסד להשכלה גבוהה הלומדים היקף שעות דומה לצורך קבלת התואר.

סעיפים 89(3), (4) ו־(6) ו־92(א)(3)

בשנים האחרונות קצב הצמיחה של כלכלת ישראל הואט משמעותית. בעוד שבשנים שלפני המשבר הכלכלי העולמי ממוצע צמיחת התמ"ג עמד על כ־5%, בחמש השנים האחרונות (החל בשנת 2011, חלה ירידה משמעותית משיעור זה, וכאשר כוללים את השנים שאחרי המשבר, עד 2015, הממוצע הרב־שנתי ירד לכ־4%. מעבר להשפעות המשבר העולמי, חלו במשק הישראלי כמה תהליכים אשר הורידו את פוטנציאל הצמיחה שלו, והוא מוערך כיום בכ־3%, וקצב הצמיחה השנתי בשנת 2016 צפוי להיות כ־2.5%. מעבר למטרה המובהקת של העלאת רמת החיים לכלל התושבים, שמירה על קצב צמיחה גבוה חשוב במיוחד למדינה כישראל, לשם חיזוק היציבות הפיסקלית ויכולת העמידה של המשק בפני זעזועים כלכליים וביטחוניים, בטווח הבינוני והארוך.

אחד הכלים המאפשרים עידוד של צמיחת המשק, הוא המיסוי. מערכת המס, ובפרט המסים הישירים, נחשבים למסים המעוותים פעילות כלכלית, ומשכך יש

[69] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשע"ז, עמ' 1261.

(3) על כל שקל חדש נוסף – 47%.

(ב) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א)(1) ובכפוף לאמור בפסקה (2), לגבי הכנסה חייבת בשנת המס מיגיעה אישית ולגבי הכנסה חייבת בשנת המס של יחיד שמלאו לו 60 שנים, יחולו שיעורים אלה:

(א) על כל שקל חדש מ־74,640 השקלים החדשים הראשונים – 10%;

(ב) על כל שקל חדש מ־74,641 שקלים חדשים עד 107,040 שקלים חדשים – 14%;

(ג) על כל שקל חדש מ־107,041 שקלים חדשים עד 171,840 שקלים חדשים – 20%;

(ד) על כל שקל חדש מ־171,841 שקלים חדשים עד 238,800 שקלים חדשים – 31%;

(2) השיעורים המופחתים הקבועים בפסקה (1) לא יחולו על הכנסה שחייבים לגביה בניהול פנקסי חשבונות ולא נוהלו לגביה פנקסים קבילים.";

(4) בסעיף 121ב(א), בכל מקום, במקום "800,000 שקלים חדשים" יבוא "640,000 שקלים חדשים" ובמקום "2%" יבוא "3%";

(5) בסעיף 124ב, במקום "30%" יבוא "35%";

דברי הסבר

בהקטנת שיעורים תרומה ישירה לתוצר הלאומי. בישראל, הקטנת שיעור מס החברות עשויה להביא לתרומה כלכלית משמעותית, בהתאם לתיאוריה הכלכלית הגורסת שחברות אינן פועלות בסף הייצור המקסימלי היעיל בשל השפעתו המרסנת של המס. נוסף לכך שיעור מס החברות בישראל הוא גבוה יחסית לאלה הנהוגים במדינות המפותחות, ובפרט יחסית למדינות המתחרות על פעילות חברות אלה, ומכאן שהתוספת השולית לצמיחה מהורדת שיעור המס צפויה להיות גבוהה.

להורדת המס יש אמנם עלות פיסקלית בלתי מבוטלת, אך כיוון שהתועלת בצדה מקורה בהתייעלות משקית, לא מן הנמנע שלפחות חלק מן העלות יקוזז על ידי הגדלת הפעילות.

לפיכך מוצע להוריד את מס החברות משיעור של 25% לשיעור של 23%, בשתי פעימות, כמפורט בסעיפים 89(6) ו־92(א)(3).

עם זאת, יש לבחון את השפעתם של שינויים במיסוי באופן כולל, תוך שימת לב לעיוותים ולהשפעות בלתי רצויות שעלולים להיווצר בכלל מערכת המס. כאשר מורידים את שיעור מס החברות, יש לבחון כיצד ישפע המס האפקטיבי הכולל על החברה, ולוודא שאינו יורד משיעור המדרגה העליונה של מס ההכנסה, וזאת כדי למנוע תמריץ מיחידים להסיט את פעילותם למבנה של חברה. נוסף על כך, מטעמי צדק חברתי לא יהיה זה נכון להוריד מסים רק למי שחלות עליהם מדרגות המס הגבוהות ביותר. מכאן עולה הצורך לאזן בין המטרה של עידוד הצמיחה המשקית ובין המטרה של צמצום אי־השוויון בישראל.

לפיכך מוצע להתאים את מדרגות מס ההכנסה על יחידים, כמפורט בפסקאות (3) ו־(4). שינוי זה כולל העלאת שיעור המס על סך ההכנסות של יחידים שחלה עליהם מדרגת המס העליונה, ושסך שווי נכסיהם עובר את הרף הקבוע בפקודה, מכל המקורות, מ־2% ל־3%. שינויים אלה יביאו להשוואת שיעורי המס השולי הגבוה במסגרת מס ההכנסה לשיעור המס האפקטיבי על חברות, ובנוסף יאפשר הורדת מס בעבור הרוב המכריע של המועסקים בישראל הנמצאת מעל רף המס, בעוד שבעלי ההכנסות הגבוהות ביותר באוכלוסייה ישלמו מעט יותר.

סעיף 89(5) בשנים 2008 עד 2015 גדל שוק ההימורים החוקיים בישראל בשיעור מצטבר של כ־80%, וכיום גודלו היחסי הוא מהגבוהים במדינות ה–OECD. על פי ממצאי הספרות המחקרית בנושא זה, ההשתתפות בהימורים ממוקדת באוכלוסיות מוחלשות ומהווה הלכה למעשה "מס רגרסיבי" על אוכלוסיות אלה.

ההנחה היא שהטלת מיסוי על הכנסה מהימורים תמתן את קצבי הגידול של שוק זה, ותביא להפנמת ההשפעות השליליות של הימורים או למצער לראות בהם תועלת פחותה, לפיכך, העמקת מיסוי על ההימורים צפויה לשפר את היעילות של כלל מערכת המס, ובכך להגדיל את רווחת כלל האזרחים.

(6) בסעיף 126(א), במקום "25%" יבוא "23%".

90. בחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג–1963[70], בסעיף 48ב(א), במקום "25%" יבוא "השיעור האמור בסעיף 126(א) לפקודת מס הכנסה". תיקון חוק מיסוי מקרקעין

91. הוראות סימן זה יחולו על הכנסה שהופקה ביום התחילה ואילך. תחולה

92. (א) בתקופה שמיום התחילה עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) יקראו את הפקודה כך, לגבי הכנסה שהופקה בתקופה האמורה: הוראות שעה

(1) בסעיף 40ד, בכל מקום, במקום "מחצית" יבוא "5/8";

(2) בסעיף 40ה, במקום "מחצית נקודת זיכוי לפי סעיף 40ד" יבוא "5/8 נקודת זיכוי לפי סעיף 40ד";

(3) בסעיף 126(א), במקום "25%" יבוא "24%".

(ב) בתקופה שמיום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) עד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018) יקראו את הפקודה כך, לגבי הכנסה שהופקה בתקופה האמורה:

(1) בסעיף 40ד, בכל מקום, במקום "מחצית" יבוא "6/8";

(2) בסעיף 40ה, במקום "מחצית נקודת זיכוי לפי סעיף 40ד" יבוא "6/8 נקודת זיכוי לפי סעיף 40ד".

(ג) בתקופה שמיום כ"ד בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019) עד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019) יקראו את הפקודה כך, לגבי הכנסה שהופקה בתקופה האמורה:

(1) בסעיף 40ד, בכל מקום, במקום "מחצית" יבוא "7/8";

(2) בסעיף 40ה, במקום "מחצית נקודת זיכוי לפי סעיף 40ד" יבוא "7/8 נקודת זיכוי לפי סעיף 40ד".

93. על אף הוראות סעיפים 89 ו־90 לחוק זה, נקבעה לנישום תקופת שומה מיוחדת לפי סעיף 7 לפקודה, יחולו על הכנסתו החייבת של הנישום שהופקה או שנצמחה במהלך תקופת השומה המיוחדת שבה חל יום התחילה (בסעיף זה – תקופת השומה המיוחדת ל־2017) הוראות אלה: הוראת מעבר לשנת 2017

(1) על החלק השווה להכנסתו החייבת של הנישום שהופקה או שנצמחה במהלך תקופת השומה המיוחדת ל־2017 כשהיא מוכפלת ביחס שבין מספר הימים שמיום תחילת תקופת השומה המיוחדת ל־2017 עד יום ב' בטבת התשע"ז (31 בדצמבר 2016) לבין כל ימי תקופת השומה המיוחדת ל־2017, יחולו הוראות סעיפים 121, 121ב, או 126 לפקודה, לפי העניין, כנוסחם ערב יום התחילה;

דברי הסבר

סעיף 124ב לפקודה קובע כי שיעור המס על הכנסה מהימורים, מהגרלות או מפעילות נושאת פרסים, לפי סעיף 2א לפקודה, יהיה 30% בלא זכאות לפטור, להנחה, לניכוי, לזיכוי או לקיזוז כלשהם. מוצע להעלות את שיעור המס על הכנסה כאמור ל־35%.

סעיף 90 בסעיף 48ב(א) לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג–1963, נקבע כי שיעור המס על שבח ריאלי לא יעלה על 25% לעניין חבר בני אדם, שהוא שיעור מס הכנסה לגבי חברות ערב תחילתו של חוק זה. כדי לייתר תיקונים נוספים בסעיף זה בעקבות שינויים בשיעור מס החברות, מוצע לקבוע כי שיעור המס על שבח ריאלי לעניין חבר בני אדם לא יעלה על שיעור המס כאמור בסעיף 126(א) לפקודת מס הכנסה.

סעיפים 93 ו־94 מוצע לקבוע הוראות מעבר מיוחדות לעניין תחולת התיקון המוצע על חברה ששנת המס שלה אינה נמשכת מיום 1 בינואר עד יום 31 בדצמבר, אלא קבועה לפי תאריכים אחרים כתקופת שומה מיוחדת. על פי המוצע יחול שיעור מס החברות המוצע בהצעת חוק זו על חברה כאמור, לגבי הכנסה שהופקה או שנצמחה בתקופת השומה המיוחדת לשנת 2017, באופן

[70] ס"ח התשכ"ג, עמ' 156; התשע"ו, עמ' 687.

(2) על יתרת הכנסתו החייבת של הנישום שהופקה או שנצמחה במהלך תקופת השומה המיוחדת ל־2017 יחולו הוראות סעיף 126 לפקודה כנוסחו בסעיף 92(א)(3) לחוק זה, או סעיפים 121 או 121ב לפקודה כנוסחם בסעיף 89 לחוק זה, לפי העניין.

הוראת מעבר לשנת 2018

94. על אף הוראות סעיפים 89 ו־90 לחוק זה, נקבעה לחברה תקופת שומה מיוחדת לפי סעיף 7 לפקודה, יחולו על הכנסתה החייבת שהופקה או שנצמחה במהלך תקופת השומה המיוחדת שבה חל יום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) (בסעיף זה – תקופת השומה המיוחדת ל־2018) הוראות אלה:

(1) על החלק השווה להכנסתה החייבת של החברה שהופקה או שנצמחה במהלך תקופת השומה המיוחדת ל־2018 כשהיא מוכפלת ביחס שבין מספר הימים שמיום תחילת תקופת השומה המיוחדת ל־2018 עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) לבין כל ימי תקופת השומה המיוחדת ל־2018, יחולו הוראות סעיף 126 לפקודה כנוסחו בסעיף 92(א)(3) לחוק זה;

(2) על יתרת הכנסתה החייבת של החברה שהופקה או שנצמחה במהלך תקופת השומה המיוחדת ל־2018 יחולו הוראות סעיף 126 לפקודה כנוסחו בסעיף 89 לחוק זה.

הוראת מעבר לעניין הצמדת סכומים

95. על אף האמור בסעיף 120ב לפקודה, הסכומים הנקובים בסעיף 121 לפקודה כנוסחו בסעיף 89(3) לחוק זה ובסעיף 121ב(א) כנוסחו בסעיף 89(4) לחוק זה, לא יתואמו ביום התחילה.

סימן ב': מיסוי רווחי חברה

תיקון פקודת מס הכנסה

96. בפקודת מס הכנסה[71] (בסימן זה – הפקודה) –

(1) בסעיף 3, אחרי סעיף קטן (ט) יבוא:

דברי הסבר

לינארי, קרי באופן יחסי לחלק תקופת השומה המיוחדת שחל החל מיום התחילה, ביחס לכל תקופת השומה המיוחדת, כמפורט להלן: על החלק השווה להכנסתה החייבת של החברה שהופקה או שנצמחה במהלך תקופת השומה המיוחדת כשהיא מוכפלת ביחס שבין התקופה שמיום תחילת תקופת השומה האמורה עד ערב יום התחילה לבין סך כל תקופת השומה המיוחדת, יחולו הוראות סעיף 126 לפקודה, כנוסחו ערב תחילתו של החוק המוצע, קרי יחול שיעור מס של 25%. על יתרת הכנסתה החייבת של החברה שהופקה או שנצמחה במהלך תקופת השומה המיוחדת יחולו הוראות סעיף 126 לפקודה, כנוסחו בסעיף 92(א)(3) לחוק זה, כלומר יחול שיעור מס של 24%. האמור יחול בהתאמה גם על תקופת שומה מיוחדת אשר חל בה יום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018), זאת לפי הורדת שיעור מס החברות ל־23%.

סעיף 95 סעיף 120ב(א) לפקודה קובע כי ב־1 בינואר של כל שנה יתואמו תקרות ההכנסה שהיו בשנת המס הקודמת, לפי שיעור עליית המדד בשנת המס הקודמת. לאור המוצע בחוק זה בעניין קביעת תקרות חדשות בסעיף 121 לפקודה כנוסחו בסעיף 89(3) לחוק זה ובסעיף 121ב(א) כנוסחו בסעיף 89(4) לחוק זה, מיום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017), מוצע שלא לבצע את התיאום במועד האמור.

סימן ב' – כללי

עקרון המיסוי הדו־שלבי במיסוי חברות ועקרון השקילות המיסויית שלפיה יצומצם ההבדל בין שיעורי המס החלים על הכנסה המופקת בידי יחיד לבין אותה הכנסה המופקת בידו באמצעות חברה, הם מעקרונות היסוד בשיטת מיסוי התאגידים בישראל. החלטה לפעול באמצעות חברה מונעת משיקולים רבים ומגוונים ובהם שיקולים עסקיים, כלכליים ומשפטיים. אחד היתרונות המהותיים לפעילות באמצעות חברה, מבחינת דיני המס, הוא השליטה על עיתוי החיוב במס בשלב השני – השלב שבו ההכנסה מחולקת לבעלי המניות. שליטה זו מאפשרת במקרים רבים לבעלי מניות להתחמק מתשלום מס או להביא לדחייה משמעותית במועד תשלום המס.

מטרת התיקונים המוצעים היא מתן כלים לרשות המסים להתמודד עם תכנוני מס המהווים ניצול לרעה של שיטת המיסוי הדו־שלבי החלה על חברות. יצוין כי התמריץ לפעילות באמצעות חברה צפוי לגדול בשנת 2017, בשל ההכבדה המוצעת בנטל המס על הכנסות גבוהות של יחידים, וכן בשל ההקלה המוצעת בשיעורי המס על הכנסות של חברה, כמפורט בדברי ההסבר לסימן א לפרק ח' המוצע.

[71] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשע"ז, עמ' 1261.

"(ט1) משיכה של כספים מחברה בידי יחיד בעל מניות מהותי או בידי קרובו, או העמדת נכס של חברה לשימושו של יחיד בעל מניות מהותי או של קרובו, והכול במישרין או בעקיפין, למעט משיכה או העמדה לשימוש כאמור המהווה הכנסה אשר מלוא המס המתחייב ממנה נוכה, ולרבות כל אחד מאלה:

(1) הלוואה או כל חוב אחר;

(2) מזומנים או שווה מזומנים שהחברה העמידה כבטוחה להלוואה שבעל המניות נטל;

יראו אותם כהכנסתו של בעל המניות, בשנת המס שבה נמשכו הכספים או בתום שנת המס שבה הועמד נכס לשימוש כאמור, מעסק או ממשלח יד לפי סעיף 2(1), מעבודה לפי סעיף 2(2), מדיבידנד כאמור בסעיף 2(4) או ממקור אחר לפי סעיף 2(10), לפי העניין, ויחולו הוראות אלה:

(1) כספים שהושבו בתוך 90 ימים ממועד המשיכה, יראו אותם כאילו לא נמשכו, עד גובה הסכום שהושב;

(2) כספים שהושבו כאמור בפסקה (1) ונמשכו מחדש בתוך שנתיים ממועד ההשבה, יראו אותם כאילו לא הושבו, עד גובה סכום שנמשך מחדש;

(3) נכס השייך למלאי עסקי של החברה, אשר הועמד לשימושו של בעל מניות מהותי לתקופה שאינה עולה על 30 ימים, יראו אותו כאילו לא הועמד לשימושו;

דברי הסבר

סעיף 96 לפסקה (1)

אחת התופעות הנפוצות של ניצול לרעה של שיטת המיסוי הדו־שלבי היא משיכות של כספים או נכסים מחברה בידי בעלי המניות של החברה, אשר משמשות את בעלי המניות ואינן מוחזרות במשך פרק זמן ארוך, ולעתים אינן מוחזרות כלל. המשיכות מוגדרות על ידי בעלי המניות כהלוואה שתוחזר לחברה בבוא היום, או בתום תקופה ארוכה.

על פי הדין הקיים, בעל המניות מחויב במס על הכנסה בגובה הריבית הרעיונית אשר לא שילם לחברה בתקופה שבה השתמש בכספי החברה, או בגובה דמי שימוש ראויים בנכס, לפי העניין. אך מבחינה כלכלית, תשלום מס כאמור אינו מגיע לסכום המס על הדיבידנד, שנחסך לבעלי מניות באמצעות שימוש בכספי החברה ונכסיה בלא משיכתם כדיבידנד.

לפיכך מוצע לקבוע כי משיכת כספים או נכסים בידי בעל מניות בחברה, כמפורט בסעיף קטן (ט1) המוצע, תיחשב כמשכורת או כדיבידנד, לפי העניין, ולהבהיר כי על משיכה כזו לא יחולו הוראות סעיף 3(ט) הקובעות הסדר מס החל על פעולות שסיווגן לעניין פקודת מס הכנסה הוא הלוואה.

עוד מוצע לקבוע כי יראו משיכה של כספים בידי יחיד בעל מניות מהותי או קרובו, או העמדת נכס של חברה לשימושו של אותו יחיד או קרובו, כהכנסתו של בעל המניות שעליה הוא חייב לשלם מס הכנסה, אפילו אם הוא סיווג את הפעולה כהלוואה או כמתן בטוחה. הכנסה זו תסווג כהכנסה מעסק או ממשלח יד, מעבודה, מדיבידנד, או כהכנסה אחרת, בהתאם לנתונים ולנסיבות של כל מקרה, וסכום ההכנסה יהיה סכום הכסף שנמשך או ערך הנכס שבו השתמש בעל המניות.

מובהר שהסעיף יחול בין אם הכספים או הנכס שימשו את בעל המניות בפועל ובין אם שימשו אותו כבטוחה להלוואה שהוא נטל. זאת משום שבאמצעות שימוש כספי החברה או בנכסיה כבטוחה בעל המניות יכול להשתמש וליהנות מהם, גם בלא משיכתם בפועל.

משיכה בודדת של כספים כהלוואה לתקופה קצרה אינה מעידה בהכרח על ניצול לרעה, ולפיכך מוצע לקבוע כי הלוואת כספים לתקופה של עד 90 ימים לא תיחשב כהכנסה של בעל המניות. אך כדי למנוע ניצול לרעה של הוראה זאת באמצעות משיכת כספים, החזרתם, ומשיכתם מחדש, מוצע לקבוע כי אם לאחר החזרת הכספים שב בעל המניות ומשך כספים בתוך שנתיים ממועד המשיכה הקודמת, יראו את הכספים שנמשכו מחדש כהכנסה של העובד במועד המשיכה הקודמת.

לעומת זאת, צריך שתתקיים הפרדה בין נכסי החברה לבין נכסים של בעל מניות בה, ולכן שימוש בנכס של החברה בידי בעל המניות אינו נעשה לשם הגשמת תכלית עסקית של החברה. לפיכך מוצע לקבוע שכל שימוש בנכס של החברה בידי בעל המניות ייחשב כהכנסת בעל המניות באופן מיידי, למעט במקרים שבהם מועמד לשימוש בעל

(4) העמידה חברה נכס לשימושו של יחיד בעל מניות מהותי בה, או של קרובו, יראו את החברה, לעניין חלק ה, כאילו מכרה את הנכס לבעל המניות במחיר שיחושב לפי שווי השוק של הנכס ביום העמדתו לשימוש, בניכוי מס לפי סעיף 126(א), מס שבח לפי חוק מיסוי מקרקעין וחוב משכנתה, הכול לפי העניין;

בסעיף זה –

"בעל מניות מהותי" – כהגדרתו בסעיף 88;

"דירה" – כהגדרתה בסעיף 1 לחוק המכר (דירות), התשל"ג–1973[72];

"נכס", של חברה – כל אחד מאלה:

(1) דירה, לרבות סכומים אשר הוצאו בהשבחתה;

(2) חפצי אומנות או תכשיטים;

(3) כלי טיס וכלי שיט אשר עיקר השימוש בהם הוא של בעל המניות המהותי;

(4) נכס אחר שקבע שר האוצר לעניין זה בצו;

"קרוב" – כהגדרתו בסעיף 88.";

(2) אחרי סעיף 62 יבוא:

"סימן ב'1: בעל מניות מהותי בחברת מעטים

בעל מניות מהותי בחברת מעטים

62א. (א) הכנסה חייבת של חברת מעטים כמשמעותה בסעיף 76, שאינה חברת משלח יד זרה כהגדרתה בסעיף 1ב75, הנובעת מפעילות של יחיד שהוא בעל מניות מהותי בה כהגדרתו בסעיף 88, תיחשב כהכנסתו של היחיד כמפורט להלן:

דברי הסבר

מניות מהותי נכס המהווה מלאי עסקי של החברה וזאת לתקופה שאינה עולה על 30 ימים.

בהעמדת נכס לבעל המניות, מוצע להתייחס לעסקה כאילו התקיימו שתי עסקאות רעיוניות: עסקה של רכישת הנכס מהחברה בידי בעל המניות תמורת שווי השוק של הנכס, ועסקה שבה נמשכו מהחברה כספים בסכום השווה להכנסה לאחר מס שנוצרה לחברה כתוצאה מהמכירה הרעיונית של הנכס לבעל המניות.

הסדר משלים לעניין זה נקבע בחוק מיסוי מקרקעין, בסעיף 97 להצעת החוק.

להגדרה "בעל מניות מהותי" – מוצע להגדיר בעל מניות מהותי לעניין סעיף זה לפי ההגדרה שבסעיף 88 לפקודה, היינו – מי שמחזיק, במישרין או בעקיפין, לבדו או יחד עם אחר, ב־10% לפחות מסוג כלשהו של אמצעי שליטה בחברה.

להגדרה "נכס" – מוצע שהסעיף לא יחול על העמדת נכס כלשהו של החברה לשימושו של בעל המניות בה, אלא רק על העמדה לשימוש הנכלל בהגדרה, היינו – דירה, לרבות סכומים אשר הוצאו בהשבחתה; חפצי אומנות או תכשיטים; כלי טיס וכלי שיט אם עיקר השימוש בהם הוא של בעל המניות המהותי; וכן על כל נכס אחר שיקבע שר האוצר בצו.

לפסקה (2)

חלק ד' לפקודה דן בחישוב ההכנסה במקרים מיוחדים, והפרק השני שבו עוסק בגופים שיתופיים. מוצע להוסיף לפרק זה את סימן ב1 שיעסוק במיסוי של בעל מניות מהותי בחברת מעטים.

לסעיף 62א המוצע

בשנים האחרונות הולכת ומתרחבת תופעה של עובדים שכירים בחברות, בעיקר ברמות השכר הגבוהות, המפסיקים את עבודתם כשכירים באותן חברות אך ממשיכים לתת להן את אותם שירותים באמצעות חברה בשליטתם, כאשר בפן המהותי מתקיימים יחסים הדומים במהותם ליחסי עבודה בין השכיר לשעבר, נותן השירות, לבין החברה מקבלת השירות. תופעה זו אינה קיימת לגבי שכירים בלבד, אלא גם לגבי נושאי משרה בכירים בחברות, אשר נבחרו לתפקיד בשל כישוריהם האישיים ונושאים באחריות אישית, ומעניקים את אותם שירותים באמצעות חברות בשליטתם, ולא ישירות על ידם.

[72] ס"ח התשל"ג, עמ' 196.

(1) הכנסה מיגיעה אישית לפי סעיפים 2(1), 2(2), או 2(10), לפי העניין – אם הכנסת חברת המעטים נובעת מפעילות היחיד בחבר בני אדם אחר, לרבות בצד קשור לאותו חבר בני אדם, והיחיד או חברת המעטים היו נושאי משרה באותו חבר בני אדם;

(2) הכנסה מיגיעה אישית לפי סעיף 2(1) או 2(2), לפי העניין – אם הכנסת חברת המעטים נובעת מפעילות היחיד והתקיים אחד מאלה:

(א) פעילות היחיד היתה בעבור אדם אחר, לרבות בעבור צדדים קשורים לאותו אדם, והיא מסוג הפעילויות הנעשות בידי עובד בעבור מעסיקו;

(ב) היחיד עוסק, במישרין או בעקיפין, בעבור חבר בני אדם, לרבות בעבור צדדים קשורים לאותו חבר בני אדם, במשלח יד מיוחד כהגדרתו בסעיף 75ב1(א), ומקורן של 50% או יותר מסך כל הכנסות חברת המעטים, לרבות הכנסות מחלקה ברווחי שותפות ולמעט הכנסות בשנת המס שמקורן בחלוקת דיבידנד או ברווח הון, הוא בשירות הניתן לאדם אחד או לקרובו כהגדרתו בסעיף 88.

(ב) לעניין מקדמות כאמור בסעיף 175, של יחיד כאמור בסעיף זה, תצורף ההכנסה כאמור בסעיף זה למחזור העסקאות המהווה בסיס לסכום שלפיו מחושבות המקדמות.

דברי הסבר

הסיבה העיקרית לדרך פעולה זו היא כי שכירים ונושאי משרה אלה אינם רוצים לשלם על הכנסתם מפעילות זו את סכום המס החל עליהם כיחידים בתוספת תשלומי ביטוח לאומי, אלא את שיעור מס החברות, שהוא נמוך משיעור המס המוטל על יחידים ברמות שכר גבוהות. אלה הם מקרים מובהקים של ניצול לרעה של מודל המיסוי הדו־שלבי ועל כן מוצע להתעלם מקיומה של החברה לעניין זה, ולחייב את בעל המניות נותן השירות, באופן ישיר, במס על כלל ההכנסות הנובעות לחברה מיגיעתו האישית, והכול כמפורט להלן.

לסעיף קטן (א)

כדי שלא לכלול בהוראת הסעיף המוצע מקרים שבהם השימוש בחברה יכול להיות לגיטימי, מוצע לקבוע שלושה מצבים מצומצמים שבהם ההכנסות שנובעות מפעילות בעל המניות ושולמו לחברה ייוחסו ישירות אליו. בכל המקרים מדובר בחברה שהיא חברת מעטים כמשמעותה בסעיף 76 לפקודה, היינו – חברה שהיא בשליטתם של חמישה בני אדם לכל היותר ואינה בת־חברה כאמור שם ואינה חברה שיש לציבור עניין ממשי בה.

במצב הראשון בעל המניות בחברת המעטים הוא זה שמשמש בפועל כנושא משרה בחבר בני אדם אחר, וחבר בני האדם האחר משלם לחברה תגמול בעבור העבודה של בעל המניות במילוי תפקיד זה.

במצב השני בעל המניות בחברת המעטים עוסק בעבור צד שלישי בפעילות שהיא מסוג הפעילויות שנעשות במסגרת יחסי עבודה. זהו מצב שבו במקום שאותו אדם יקבל שכר כעובד, הוא מקים חברה כדי ליהנות ממשטר המס החל על חברות.

במצב השלישי בעל המניות בחברת המעטים עוסק במשלח יד מיוחד כהגדרתו בסעיף 75ב1 לפקודה, ומחצית מהכנסות חברת המעטים לפחות, לרבות הכנסות מחלקה ברווחי שותפות, ולמעט הכנסות שמקורן בחלוקת דיבידנד או ברווח הון, מתקבלות משירות הניתן לאדם אחד או לקרובו.

ההגדרה האמורה מפנה לצו של שר האוצר, שהוא צו מס הכנסה (קביעת משלח יד מיוחד), התשס"ג–2003, ובו רשימה ארוכה של עיסוקים ומקצועות חופשיים.

לסעיפים קטנים (ב) ו־(ג)

לעניין המקדמות החודשיות על חשבון המס של בעל מניות מהותי בחברת מעטים מוצע לקבוע כי חלקו היחסי בהכנסתה החייבת של חברת המעטים יצורף למחזור העסקאות המהווה בסיס למקדמות. כמו כן, מוצע לאפשר

(ג) ניתן לגבות את המס על הכנסה לפי סעיף זה, לרבות המקדמות, הן מחברת המעטים והן מהיחיד.

(ד) בסעיף זה –

"נושא משרה", בחברה – כהגדרתו בחוק החברות, בעמותה – כהגדרתו בסעיף 30(א)(4) לחוק העמותות, ובחבר בני אדם אחר – אדם הממלא תפקיד מקביל לאלה;

""צד קשור" – כהגדרתו בסעיף 103.";

(3) בסעיף 77 –

(א) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) ראה המנהל כי חברת מעטים תושבת ישראל לא חילקה דיבידנד מתוך רווחיה לבעלי מניותיה, בתוך שנים עשר חודשים מתום שנת מס פלונית (להלן – התקופה האמורה), וכי יש בידה לחלק את רווחיה או חלק מהם בלי להזיק לקיומו ולפיתוחו של עסקה, וכי תוצאת אי־החלוקה היא הימנעות ממס או הפחתת מס, רשאי הוא, בתוך שנתיים מתום התקופה האמורה, ולאחר שניתנה לחברה הזדמנות סבירה להשמיע את טענותיה, להורות לפקיד השומה לנהוג ברווחים שלא חולקו כאילו חולקו כדיבידנד; לעניין זה, "רווחים" – כלל ההכנסה החייבת של החברה, בתוספת ההכנסות הפטורות ממס, לרבות שבח כמשמעותו בסעיף 6 לחוק מיסוי מקרקעין, אשר נצברו מיום התאגדותה עד תום שנת המס הפלונית, בניכוי המס החל עליה ובניכוי דיבידנד שהיא חילקה, ובלבד שסכום הרווחים לא יעלה על סכום הרווחים כהגדרתם בסעיף 302 לחוק החברות.";

דברי הסבר

את גביית המס, בגובה המס החל על החלק היחסי של בעל המניות ברווחיה של חברת המעטים, הן מבעל המניות והן מחברת המעטים.

לסעיף קטן (ד)

להגדרה "נושא משרה" – ההגדרה "נושא משרה" בחוק החברות, התשנ"ט–1999, היא "מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, כל ממלא תפקיד כאמור בחברה אף אם תוארו שונה, וכן דירקטור, או מנהל הכפוף במישרין למנהל הכללי". ההגדרה של מונח זה בסעיף 30(א)(4) לחוק העמותות, התש"ם–1980, היא "חבר ועד העמותה, המנהל הכללי של העמותה, משנה למנהל הכללי, סגן המנהל הכללי, כל מנהל הכפוף במישרין למנהל הכללי וכל ממלא תפקיד כאמור בעמותה אף אם תוארו שונה".

להגדרה "צד קשור" – לפי ההגדרה בסעיף 103 לפקודה, צד קשור לתאגיד או ליחיד הוא קרובו, בעל שליטה בתאגיד, חבר בני אדם שהתאגיד או היחיד שולט בו וחבר בני אדם שלו ולתאגיד יש אותו בעל שליטה.

לפסקאות (3) ו־(4)

סעיף 77 לפקודת מס הכנסה מאפשר למנהל רשות המסים להורות על חלוקת רווחים לא מחולקים של חברת מעטים, אם התקיימו התנאים המנויים בסעיף. בסעיף זה נעשה שימוש מצומצם בלבד, עקב קשיים שונים ובהם חובת היוועצות בוועדה כאמור בסעיף 81, ואי־יכולת להורות על חלוקה של רווחים שנצברו מעבר לשנה אחת.

מוצע לתקן את ההסדר הקבוע בסעיף כך שהעיקרון הקבוע בו יישמר, אבל הקשיים האמורים ייפתרו.

לשם כך מוצע להחליף את סעיף 77(א) ולבטל את סעיף 81, ולקבוע שבמקרים שבהם חברות צוברות לאורך זמן רווחים בלתי מחולקים, בלא תכלית כלכלית הקשורה לפעילות החברה, יהיה המנהל רשאי להורות לפקיד השומה לנהוג ברווחי החברה שלא חולקו שנצברו מיום התאגדות החברה עד לתום שנת מס פלונית, כדיבידנד.

מוצע לקבוע שהמנהל יוכל להורות כאמור רק לגבי סכום שלא יעלה על סכום הרווחים שהחברה היתה רשאית לחלק כדיבידנד לפי סעיף 302 לחוק החברות; ההגדרה "רווחים" בסעיף האמור היא "יתרת עודפים או עודפים שנצברו בשנתיים האחרונות, לפי הגבוה מבין השניים, והכול על פי הדוחות הכספיים המותאמים האחרונים, המבוקרים או הסקורים, שערכה החברה, תוך הפחתת חלוקות קודמות אם לא הופחתו כבר מן העודפים, ובלבד שהמועד שלגביו נערכו הדוחות אינו מוקדם ביותר משישה חודשים ממועד החלוקה".

(ב) בסעיף קטן (ג), במקום "מהכנסתה הטעונה מס באותה שנת מס" יבוא "מהרווחים";

(4) סעיף 81 לפקודה – בטל.

תיקון חוק מיסוי מקרקעין

97. בחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג–1963[73], בסעיף 5, בסופו יבוא:

"(ו) העמידה חברה נכס כאמור בסעיף 3(ט1) לפקודה, שהוא מקרקעין, לשימושו של בעל מניות מהותי בה או של קרובו, יראו, לעניין מס שבח ומס רכישה, כאילו החברה מכרה את הנכס לבעל המניות המהותי ביום העמדת הנכס לשימוש."

סימן ג': מיסוי חברי קיבוץ

תיקון פקודת מס הכנסה

98. בפקודת מס הכנסה (בסימן זה – הפקודה) –

(1) בכותרת סימן א' שלפני סעיף 54, בסופה יבוא "שיתופיים ומתחדשים";

דברי הסבר

"רווחים", לעניין מבחן הרווח – יתרת עודפים או עודפים שנצברו בשנתיים האחרונות, לפי הגבוה מבין השניים, והכול על פי הדוחות הכספיים המותאמים האחרונים, המבוקרים או הסקורים, שערכה החברה, תוך הפחתת חלוקות קודמות אם לא הופחתו כבר מן העודפים, ובלבד שהמועד שלגביו נערכו הדוחות אינו מוקדם ביותר משישה חודשים ממועד החלוקה;

וזה נוסח סעיף 77(א) אשר מוצע להחליפו:

"(א) ראה המנהל, כי חברת מעטים לא חילקה בתור דיבידנדים לבעלי מניותיה, עד תום שנים עשר חודש לאחר שנת מס פלונית (להלן – התקופה האמורה), את רווחיה שהם טעוני מס לאותה שנת מס או חלק מהם, וכי יש בידה לחלק רווחיה או חלק מהם בלי להזיק לקיומו ולפיתוחו של עסקה, וכי תוצאת אי־החלוקה היא הימנעות ממס או הפחתת מס – רשאי הוא, תוך שלוש שנים לאחר תום התקופה האמורה, ולאחר התייעצות בועדה שיש עליה הוראה להלן, ולאחר שניתנה לחברה הזדמנות סבירה להשמיע דבריה, ליתן הוראה לפקיד השומה לנהוג באותם רווחים שלא חולקו כאילו חולקו בתור דיבידנדים."

וזה נוסח סעיף 81 אשר מוצע לבטלו:

"ועדה מייעצת

81. ועדה של חמישה, ובהם שלושה לפחות שאינם עובדי המדינה, תייעץ למנהל בענין השימוש בסמכות שהוענקה לו בפרק זה; הועדה תיבחר על ידי המנהל בשעת הצורך מתוך רשימה שתיערך על ידי שר האוצר בהודעה שפורסמה ברשומות."

סעיף 97 בסעיף 96(1) לחוק זה מוצע לקבוע, בסעיף 3(ט1) לפקודת מס הכנסה, שאם חברה העמידה נכס לטובת בעל מניות מהותי בה או קרובו, יראו את הנכס כאילו נמכר לעניין מס רווח הון המוטל מכוח פרק ה' לפקודה. כהסדר משלים לכך מוצע לקבוע שכאשר הנכס שהעמידה החברה לשימוש כאמור הוא מקרקעין, יראו את החברה כאילו מכרה את נכס המקרקעין לבעל המניות המהותי, והחברה תשלם מס שבח אם נוצר לה שבח מהעסקה, ובעל המניות המהותי ישלם מס רכישה בגין הרכישה הרעיונית.

סימן ג' – כללי

ההתיישבות בישראל כוללת סוגים שונים של יישובים, ובין המיוחדים שבהם נמנים הקיבוץ והמושב השיתופי. יישובים אלה, שהקמתם החלה לפני קום המדינה, התבססו על מאפיינים שונים מאלה של יישובים עירוניים או קהילתיים, ובהם השיתופיות והשוויון בצריכה ובבעלות של הכלל בקניין.

ייחודיותם של יישובים אלה הצדיקה את קיומם של כללי מיסוי המתאימים למאפיינים אלה. לשם כך נקבעו, לגבי השומה לקיבוץ, הוראות סימן א' לפרק השני בחלק ד' לפקודת מס הכנסה (להלן – הפקודה), ולגבי מושב שיתופי נקבעה בסעיף 61 לפקודה סמכות של המנהל להחיל את כללי המס החלים על קיבוצים גם על מושבים שיתופיים, אשר הוכיחו שדרכי ניהול עסקיהם דומות באופיין לאלה הנהוגות בקיבוץ.

גם בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995 (להלן – החוק או חוק הביטוח הלאומי), נקבעו כללים והסדרים שונים לגבי מעמדו של קיבוץ – הן בגביית דמי הביטוח, הן בזכאות לגמלאות.

המשברים אשר פקדו את הקיבוצים והמושבים השיתופיים במהלך שנות ה־80 וה־90 של המאה העשרים הביאן לשינויים מרחיקי לכת באופיים של הקיבוצים והמושבים השיתופיים, ושיטת תגמול החברים, שהיתה שוויונית והתחשבה בצורכי החבר ובהרכב משפחתו, הפכה עם השנים להיות שיטת תגמול המבוססת על תרומת חבר הקיבוץ, הוותק שלו ותפקידו. כיום, בקיבוצים רבים החבר מקבל לכיסו את מלוא ההכנסה המופקת על ידו ממקורות שונים, בניכוי המס החל עליה, כך שנוצר חוסר שוויון משמעותי בין חברי הקיבוץ השונים.

נוכח השינויים האמורים החליטה ממשלת ישראל, בשנת 2002, להקים ועדה ציבורית בראשות פרופ' אליעזר בן רפאל, אשר תבדוק את ההגדרה המשפטית של קיבוץ

[73] ס"ח התשכ"ג, עמ' 156; התשע"ו, עמ' 736.

(2) בסעיף 54, במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) בסימן זה –

"חבר", לעניין קיבוץ שיתופי או קיבוץ מתחדש – כל אחד מאלה:

(1) יחיד שמלאו לו 21 שנים אשר היה חבר הקיבוץ בתום שנת המס;

(2) יחיד שמלאו לו 21 שנים שחדל להיות חבר הקיבוץ והמשיך להתגורר בקיבוץ במשך כל שנת המס ולהיות זכאי לחלק ברווחים מנכסי הקיבוץ המשותפים באותה שנה;

דברי הסבר

ותמליץ על הגדרה חדשה ככל שתידרש. הממשלה אימצה את המלצות הוועדה ביום 28 במרס 2004, ובהחלטת הממשלה מס' 1736 מאותו יום, שעניינה השינויים המבניים בקיבוצים – דוח הוועדה הציבורית לעניין הקיבוצים, הוטל על שר התעשייה המסחר והתעסוקה לפעול ליישומן, ובכלל זה, לתקן את תקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), התשנ"ו–1995 (להלן – תקנות סוגי אגודות שיתופיות), ואת ההגדרה "קיבוץ" המופיעה בהן.

בתיקון לתקנות סוגי אגודות שיתופיות הוגדרו שלושה סוגים של קיבוצים, ובהם "קיבוץ שיתופי", המאורגן על יסודות של בעלות הכלל בקניין, של עבודה עצמית ושל שוויון ושיתוף בייצור, בצריכה ובחינוך, ו"קיבוץ מתחדש" המאורגן על יסודות של שיתוף הכלל בקניין, של עבודה עצמית ושל שוויון ושיתוף בצריכה, בחינוך ובייצור, ומקיים ערבות הדדית בעבור החברים, ובתקנונו קיימת הוראה באחד או יותר מהעניינים האלה: חלוקת תקציבים לחברים בהתאם למידת תרומתם, לתפקידיהם או לוותק שלהם, שיוך דירות המגורים, ושיוך אמצעי ייצור לחברים, וכן "קיבוץ עירוני", אשר הוראות סימן א' כיום והוראות התיקון המוצע אינן חלות עליו.

אף שעל פי תקנות סוגי אגודות שיתופיות כל אחד מהשלושה נחשב כ"קיבוץ", עמדת רשות המסים היא שההגדרה הקיימת כיום בסעיף 54 לפקודה, וכפועל יוצא – כללי המיסוי הקבועים בסעיפים 54 עד 58א לפקודה אינם חלים על קיבוץ מתחדש.

שיטת חישוב המס לגבי קיבוץ שיתופי, הקבועה בסעיפים האמורים בפקודה, מבוססת על שני שלבים: בשלב בראשון מחושבת ההכנסה החייבת של הקיבוץ כישות עצמאית, ככל חבר בני אדם אחר. הכנסה זו כוללת את הכנסות המשק מן הענפים השונים הקיימים בקיבוץ, לרבות הכנסות חברים העובדים מחוץ לקיבוץ. בשלב השני ההכנסה החייבת של הקיבוץ מחולקת באופן רעיוני בין חברי הקיבוץ ולגבי כל חלק של הכנסה מבוצע חישוב מס תיאורטי לפי שיעורי המס, התקרות, הפטורים הזיכויים והניכויים האישיים החלים על יחידים. חובת תשלום המס מוטלת על הקיבוץ עצמו, שהוא הנישום החייב במס.

שיטת החיוב בדמי ביטוח לאומי מבוססת על חלוקת הוצאות המחייה ושוויין של שאר ההטבות שנתן הקיבוץ לחבריו במספר חברי הקיבוץ.

פרשנות ולפיה הסדרי המיסוי של קיבוץ שיתופי חלים על קיבוץ מתחדש, מביאה לעיוותים ולהפחתת מס בהיקפים גדולים בשלב השומה העצמית, שאין להם הצדקה. אם חלוקת ההכנסות מושפעת מתרומתם של החברים, יש לחייב במס על פי הכנסת החבר, בדומה להסדר המיסוי הרגיל. בנסיבות אלה, קיימות מחלוקות רבות בין הקיבוצים לבין רשות המיסים והמוסד לביטוח לאומי בדבר אופן המיסוי הנכון של הכנסות הקיבוץ המתחדש וחבריו, והן משליכות גם על הגמלאות שמשלם המוסד.

נוכח כל האמור, מוצע להבהיר את אופן המיסוי של הקיבוץ, ולהבחין בין קיבוץ שיתופי לבין קיבוץ מתחדש, כך שאם קיים פער בין הכנסות החברים מהקיבוץ, אופן המיסוי יהיה בדומה לזה החל לגבי נישומים רגילים. בהתאם לכך מוצע לקבוע כי הכנסות החברים בקיבוץ המתחדש יחשבו, לעניין שיעור המס המתחייב, כהכנסות החברים לכל דבר ועניין, ואילו הכנסות הקיבוץ מהנכסים המשותפים יחויבו במס בהתאם לשיעורי המס החלים על חבריו, ולעניין זה הנכסים ייוחסו לכל אחד מהחברים, בהתאם לזכויותיהם ברווחים, זאת בדומה לשותפות, כאמור בסעיף 63 לפקודה.

התיקון המוצע אינו משנה את מעמדם של חברי קיבוץ שיתופי, לרבות חברי מושב שיתופי, לעניין הביטוח הלאומי, ואילו חברי קיבוץ מתחדש ייחשבו כמבוטחים בהתאם למעמדם ולעיסוקם – עובד, עובד עצמאי או מי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לגבי דמי הביטוח ולגבי זכאותם לגמלאות, למעט גמלת הבטחת הכנסה.

סעיפים 98(1) ו־(2) ו־99 הפרק השני בחלק ד' לפקודה עוסק בחישוב ההכנסה בגופים שיתופיים, וסימן א' שבו עוסק בקיבוצים. ההגדרות שבסעיף 54(א) הן כיום אלה:

"קיבוץ" – קיבוץ או קבוצה המאוגדים כאגודה שיתופית על פי התקנות לדוגמה שאושרו על ידי רשם האגודות השיתופיות לאגודות מאותו סוג;

"חבר" , לגבי קיבוץ – יחיד שהיה חבר באותו קיבוץ בגמר שנת המס.

מוצע להבחין, לצורכי מס הכנסה, בין קיבוץ שיתופי לבין קיבוץ מתחדש. ההבחנה תיעשה על ידי רשם האגודות השיתופיות בהתאם להוראות תקנות סוגי אגודות

"קיבוץ מתחדש" – אגודה שסווגה כ"קיבוץ מתחדש" בהתאם לתקנות סוגי אגודות שיתופיות שלא מתקיים בה התנאי האמור בפסקה (2) בהגדרה "קיבוץ שיתופי", ויראו אגודה כאמור כקיבוץ מתחדש החל משנת המס שבמרביתה היא סווגה כאמור או שבמרביתה היתה בתוקף הוראה בתקנונה באחד מן העניינים המפורטים בתקנה 2(ג)(ב) לתקנות סוגי אגודות שיתופיות, לפי המוקדם;

"קיבוץ שיתופי" – כל אחד מאלה:

(1) אגודה שסווגה כ"קיבוץ שיתופי" בהתאם לתקנות סוגי אגודות שיתופיות;

(2) אגודה שסווגה כ"קיבוץ מתחדש" בהתאם לתקנות סוגי אגודות שיתופיות אשר ההפרש בשנת המס בין ההכנסה הגבוהה ביותר של חבר מהקיבוץ לבין ההכנסה הנמוכה ביותר של חבר מהקיבוץ אינו עולה על 25% מהכנסת החבר שלו ההכנסה הנמוכה ביותר מהקיבוץ; לעניין זה, "הכנסת חבר מהקיבוץ" – לרבות תקציב שנתן הקיבוץ לחבר, סכומים שהקיבוץ חילק לו מרווחיו, בין אם ניתנה לו מאת הקיבוץ או מאת תאגיד שבהחזקתו, ובין אם ניתנה לו בכל דרך אחרת, והכול בהנחה שהכנסות מיגיעה אישית שהופקו בידי חברי הקיבוץ הועברו במלואן לקיבוץ על פי המתחייב בתקנון הקיבוץ;

"תקנות סוגי אגודות שיתופיות" – תקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), התשנ"ו–1995[74]";

(3) במקום סעיף 55 יבוא:

"שומת קיבוץ שיתופי וחבריו

55. (א) שומתם של קיבוץ שיתופי ושל כל חבריו תיעשה, על אף האמור בפקודה זו, לפי הוראות סימן זה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), שומתו של חבר קיבוץ שיתופי על הכנסה שהוא לא העביר לקיבוץ, לא תיעשה לפי הוראות סימן זה, ובשומה זו לא יובאו בחשבון שיעורי המס ונקודות הזיכוי אשר באו בחשבון בשומתו של הקיבוץ וכן הפסדיו של הקיבוץ.";

דברי הסבר

שיתופיות, ואולם על קיבוץ מתחדש אשר הפערים בין חבריו לעניין ההכנסה שהעמיד להם הקיבוץ אינם עולים על 25%, יחולו הסדרי המס החלים על קיבוץ שיתופי.

מוצע לקבוע כי חבר קיבוץ שיתופי או קיבוץ מתחדש הוא יחיד שמלאו לו 21 שנים אשר היה חבר קיבוץ בתום שנת המס, או, בהתאם לבחינה מהותית של הקשר בין היחיד לקיבוץ – מי שהיה בעבר חבר קיבוץ וחדל להיות חבר, אך המשיך להתגורר בקיבוץ במשך כל שנת המס והיה זכאי לחלק ברווחים מנכסי הקיבוץ המשותפים. יצוין כי מי שמתקבלים כמועמדים לחברות בקיבוץ, רואים אותם בתקופת המועמדות כחברי קיבוץ.

עוד מוצע לקבוע, בסעיף 65 לפקודת האגודות השיתופיות, המסמיכה את שר העבודה להתקין תקנות לביצוע הפקודה האמורה, כי התקנת תקנות לקביעת סוגי האגודות שהרשם יקבע שיוך אגודות אליהם, תהיה בהסכמת שר האוצר. זאת נוכח ההשלכות התקציביות שיש לקביעות כאמור, בשל הסדרי המיסוי השונים.

סעיף 98(3), (4), (6) ו־(7) סעיף 55 לפקודה קובע כי שומתם של קיבוץ שיתופי וחבריו תיעשה לפי הוראות סעיפים 56 עד 60. מוצע להבהיר כי הסעיפים האמורים חלים על קיבוץ שיתופי וכן להבהיר כי שומת חבר קיבוץ שיתופי, על הכנסה שהוא לא העביר לקיבוץ, תיעשה לפי ההוראות הרגילות של הפקודה, ולא לפי הסעיפים האמורים.

[74] ק"ת התשנ"ו, עמ' 246; התשס"ז, עמ' 963.

(4) בסעיף 56, במקום "שנתן קיבוץ" יבוא "שנתן קיבוץ שיתופי";

(5) בסעיף 57 –

(א) במקום כותרת השוליים יבוא "המס בקיבוץ שיתופי";

(ב) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) קיבוץ שיתופי ישלם מס השווה לסך כל המס שחבריו היו חייבים לשלם אילו הכנסתו של הקיבוץ, לאחר ניכוי הוצאות וקיזוז הפסדים, היתה מחולקת בחלקים שווים בין חבריו, ולעניין ההכנסה המיוחסת לחבר קיבוץ כאמור יחולו כללים אלה:

(1) מקורות הפקת ההכנסה של הקיבוץ ייחוסו באופן יחסי לכל אחד מחבריו;

(2) הוראות סעיפים 34 עד 47 יחולו;

(3) הוראות הפרק השלישי לחלק ד', למעט סעיף 66 שבו, יחולו בהתאם להרכב המשפחות של חברי הקיבוץ;

(4) יראו את ההכנסה המבוטחת כהגדרתה בסעיף 47(א)(4), כמנה המתקבלת מחלוקת סך כל ההכנסה המבוטחת של חברי הקיבוץ, במספר החברים;

דברי הסבר

סעיף 98(5) סעיף 57(א) לפקודה קובע כיום כך:

"(א) קיבוץ ישלם מס בסכום השווה לסך כל המס שחבריו היו חייבים לשלם, אילו היתה כל הכנסתו החייבת מתחלקת ביניהם בחלקים שווים והיתה הכנסתם היחידה החייבת; ולענין זה יחולו סעיפים 34 עד 46א ו־47 והוראות הפרק השלישי לחלק ד', למעט סעיף 66 שבו, בהתאם להרכב המשפחות של חברי הקיבוץ; ואולם לענין התרת ניכויים על פי סעיף 47 לא תובא בחשבון הכנסה של החבר מחוץ לקיבוץ שבעדה הוא זכאי לתגמולים, למענק או לקצבה."

מוצע להבהיר כי הסדר המס החל כיום על קיבוץ על פי הוראות סימן א', יחולו על קיבוץ שיתופי בלבד, וכי לצורך חישוב המס, יראו בהכנסתו של הקיבוץ, לאחר ניכוי הוצאות וקיזוז הפסדים, כאילו חולקה בחלקים שווים בין חבריו. כיום לשון הסעיף מתייחסת ל"הכנסה חייבת" של הקיבוץ, מונח הכולל זיכויים ופטורים אישיים של חברי הקיבוץ, אשר ממילא באים בחשבון בחישוב המס של הקיבוץ בשלב הבא, לאחר שמיוחסת ההכנסה לחברים באופן שווה.

מוצע לקבוע כי מקורות הפקת ההכנסה של קיבוץ ייחוסו באופן יחסי לכל אחד מחבריו, כך שבעת ייחוס הכנסת הקיבוץ לחבר, יהיה היחס בין סוגי ההכנסות השונים אצל הקיבוץ זהה ליחס בין סוגי הכנסות אלה אצל חבר הקיבוץ.

עוד מוצע להבהיר ולהתאים את ההסדרים החלים על קיבוץ שיתופי בעניין ההפקדות והמשיכות לקופת הגמל או ממנה, כך שההפקדות לצורכי מס וזכויות הפנסיה לצורכי מס ייצברו וייוחסו באופן שווה בין חברי הקיבוץ, בהתאם להסדרי המס החלים עליהם. לפי זה מוצע לקבוע כי יראו את ההכנסה המבוטחת כהגדרתה בסעיף 47(א)(4) לפקודה, היינו הכנסת עבודה המהווה בסיס להפרשות מעביד לקופת גמל לקצבה, כמנה המתקבלת מחלוקת סך כל ההכנסה המבוטחת של חברי הקיבוץ, במספר החברים. הוראה דומה מוצע לקבוע לגבי סכומי הפקדת חבר למרכיב המעביד, למרכיב העובד ולמרכיב הפיצויים, כמשמעותם בסעיף 21 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005. בהתאם לכך מוצע לקבוע כי יראו הפקדות חבר קיבוץ שיתופי לעניין זיכוי בעד דמי ביטוח ותגמולים לפי סעיף 45א לפקודה ולעניין ניכויים כאמור בסעיף 47 לפקודה, כמנה המתקבלת מחלוקת הסכומים ששולמו כאמור באותם סעיפים בעבור חברי הקיבוץ כעמית עצמאי ולקופת גמל מרכזית לקצבה כעמית קיבוץ, במספר החברים.

בנוסף, מוצע שלא להחיל את הפטור על משיכת מענק פרישה כאמור בסעיף 9(7א) שהתקבל בידי חבר הקיבוץ ולראות בסכומים אלה הכנסה של הקיבוץ, זאת מתוך הנחה שחבר בקיבוץ שיתופי אינו תלוי במענק הפרישה לצורך יציבותו הכלכלית ומכיוון שממילא ייחוס מענק הפרישה בין כלל חברי הקיבוץ, בהנחה שרובם לא פרשו במהלך אותה שנת מס, היה פוגע במידה משמעותית בניצול הפטור על מענק הפרישה והיה הופך אותו לזניח. כפתרון חלופי, מוצע לראות בהכנסה ממקורות לפי סעיפים 2(1), 2(2) ו־2(5), היינו הכנסה מעסק או ממשלח יד, מעבודה ומקצבה, המיוחסת לחבר הקיבוץ שהגיע לגיל פרישה, כקצבה מאת מעביד, המעניקה לו פטור בהתאם להוראות סעיף 9א לפקודה. יודגש כי בהתאם לתיקון 190 לפקודת מס הכנסה, הוראות סעיף 9א מעניקות פטור חלופי לפטור על מענק פרישה וההטבה הניתנת לקצבאות הזקנה, לפי סעיף

(5) יראו כסכומי הפקדת חבר למרכיב המעביד, למרכיב העובד ולמרכיב הפיצויים, כמשמעותם בסעיף 21 לחוק הפיקוח על קופות גמל, כמנה המתקבלת מחלוקת הסכומים שהופקדו לכל אחד מן המרכיבים כאמור בעבור חבריו, במספר החברים;

(6) בקופת גמל של חבר לא ייצברו תשלומים פטורים לעניין סעיף 9א שהופקדו בתקופת היותו חבר, זולת אם הם היו תשלומים פטורים לאחר החישוב לפי סעיף זה, והודעה על כך ניתנה לקופת הגמל;

(7) יראו כסכום הפקדת חבר לעניין ניכוי וזיכוי לפי סעיפים 45א או 47, לפי העניין, את המנה המתקבלת מחלוקת הסכומים ששולמו כאמור באותם סעיפים בעבור חברי הקיבוץ כעמית עצמאי ולקופת גמל מרכזית לקצבה כעמית קיבוץ, במספר החברים;

(8) יראו כהכנסת חבר קיבוץ ממענק פרישה כאמור בסעיף 9(7א)(א) את המנה המתקבלת מחלוקת הכנסות חברי הקיבוץ ממענקי פרישה בשל שנות החברות בקיבוץ, במספר חבריו, ולא יחולו לגביה הוראות הפטור לפי הסעיף האמור;

(9) יראו כהכנסת חבר קיבוץ לפי סעיף 2(5) ממשיכת כספים מקופת גמל לקצבה את המנה המתקבלת מחלוקת הסכומים ששולמו כאמור לקיבוץ או לחבריו, במספר חבריו;

(10) יראו את חלקו של חבר שהגיע לגיל פרישה, בהכנסה מהמקורות לפי סעיפים 2(1), (2) ו־(5) כקצבה מאת מעביד לעניין סעיף 9א.";

(ג) בסעיף קטן (ב)(1) ו־(3), בכל מקום, המילים "חייבת" ו"החייבת" – יימחקו;

(ד) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) קיבוץ שיתופי יגיש דוח כאמור בסעיף 131, באופן מקוון, ובו פירוט הכנסתו, כפי שיקבע המנהל בטופס.";

(6) בסעיף 58, במקום "קיבוץ" יבוא "קיבוץ שיתופי";

(7) בסעיף 58א –

דברי הסבר

9א, גדולה יותר מאשר ההטבה הניתנת למענקי פרישה לפי סעיף 9(7א).

כמו כן, קביעת מקור הכנסה לחבר קיבוץ שהגיע לגיל פרישה כקצבה מאת מעביד תאפשר לחבר או לקיבוץ, למשוך כספים מקופת גמל, המופקדים על שמו, אשר בעקבות תיקונים 3 ו־5 לחוק הפיקוח על קופות גמל, לא ניתן למשוך אותם, אלא כתשלום שלא כדין.

סעיף 9א לפקודה קובע כי תשלומים פטורים כהגדרתם שם, היינו – סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה, החורגים מן התקרות שנקבעו שם, ימוסו בעת הפקדתם לקופת גמל. ואולם יישומו של עיקרון זה על קיבוץ שיתופי מעורר קשיים ועשוי להביא לתוצאה שאינה עולה בקנה אחד עם תכלית שיטת המס על קיבוץ שיתופי, שכן בסעיף 9א ביקש המחוקק למסות במועד מוקדם בעלי שכר גבוה, בעוד שבמסגרת השיתופית מי שמפקידים סכומים גדולים לא בהכרח ייהנו מהם בעתיד. לפיכך, מוצע לקבוע בעניין זה מנגנון שלפיו לא יהיה ניתן לצבור בקופת גמל של חבר קיבוץ תשלומים פטורים, למעט סכומים הנחשבים תשלומים פטורים לאחר שהובאו בחשבון הכנסותיהם של כלל חברי הקיבוץ. במקרה כאמור תהיה זו אחריותו של הקיבוץ להודיע לקופת הגמל על סכומים שהם בגדר תשלומים פטורים.

(א) בכותרת השוליים, במקום "לחבר קיבוץ" יבוא "לחבר קיבוץ שיתופי";

(ב) בסעיף קטן (ג), אחרי ההגדרה "חבר קיבוץ" יבוא:

""קיבוץ" – קיבוץ שיתופי;";

(8) לפני כותרת סימן ב' בפרק השני בחלק ד' יבוא:

"המס בקיבוץ מתחדש

60א. (א) בסעיף זה –

"הכנסה של חבר קיבוץ מתחדש" – הכנסת חבר הקיבוץ המתחדש, למעט חלק ההכנסה שמקורו בנכסי הקיבוץ;

"תקנות ערבות הדדית" – תקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), התשס"ו–2005[75].

(ב) השומה על הכנסתו של חבר קיבוץ מתחדש תהיה שומתו של החבר.

(ג) תשלומים שקיבוץ מתחדש משלם לחבר הקיבוץ, בשל עבודה, שירות או בהתאם לתקנות 2 ו־3 לתקנות ערבות הדדית, ייחשבו כשכר עבודה החייב במס לפי סעיף 2(2) או כהכנסה לפי סעיף 2(5), לפי העניין, ולעניין סעיף 164 יראו את הקיבוץ המתחדש כמי שאחראי לתשלומה של הכנסת העבודה או הקצבה.

(ד) מהכנסתו החייבת של חבר קיבוץ מתחדש יופחתו סכומים אשר ניתן לגביהם אישור מאת הקיבוץ כי החבר שילם אותם לקיבוץ כמקור להספקת צרכים בהתאם לתקנות 2 ו־3 לתקנות ערבות הדדית, ובלבד שהחבר דרש זאת בדוח שהגיש לפקיד השומה לפי סעיף 130 או 160, לפי העניין, והקיבוץ נהג בכספים בהתאם לכללים שקבע לעניין זה המנהל; חבר קיבוץ הפטור מהגשת דוח לפי סעיף 131 רשאי, על פי בקשתו, לדרוש הפחתת סכומים כאמור בסעיף קטן זה באמצעות דוח שהקיבוץ יגיש לפקיד השומה; סכומים שהופחתו מהכנסת החבר בהתאם לסעיף קטן זה, יראו אותם כהכנסת הקיבוץ.

דברי הסבר

סעיף 98(8) מוצע לקבוע הוראות מיסוי ייעודיות לקיבוצים מתחדשים, ולהבהיר כי הוראות המיסוי החלות על קיבוץ שיתופי אינן חלות על קיבוץ מתחדש וחבריו. המיסוי בקיבוץ מתחדש ייעשה בשני מישורים. מישור אחד כולל את הכנסות חבר הקיבוץ המתחדש, שאינן מנכסי הקיבוץ, כהכנסותיו, והשומה עליהן תהיה שומתו של החבר, זאת בדומה לכל נישום אחר. מהכנסתו החייבת של חבר קיבוץ מתחדש יופחתו תשלומים לפי תקנות 2 ו־3 לתקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), התשס"ו–2005 (להלן – תקנות ערבות הדדית), המשמשים כרשת ביטחון בין החברים, זאת מתוך הנחה שאין הצדקה לחיוב מוקדם במס של סכומים אלה.

תקנה 2 לתקנות ערבות הדדית, מורה כי קיבוץ מתחדש ישלים את הספקת צורכי החברים שבגיל העבודה באופן הוגן, לפי קריטריונים שוויוניים, ובאופן שערכם הכולל לא יפחת משכר המינימום, בתוספת סכום לילדים כמפורט שם ובתנאים הקבועים בתקנה. תקנה 3 לתקנות ערבות הדדית מורה כי קיבוץ מתחדש יבטיח את הספקת צורכי החברים שבגיל פרישה באופן שערכם הכולל לא יפחת מ־40% מהשכר הממוצע, בתוספת סכום לילדים כמפורט שם.

הכנסות הקיבוץ מנכסיו יחויבו במס בהתאם לשיעורי המס החלים על חבריו, ולעניין זה ייוחסו ההכנסות לכל אחד מהחברים, בהתאם לזכויותיהם ברווחים. מוצע

[75] ק"ת התשס"ו, עמ' 190; התשע"ה, עמ' 1381.

(ה) קיבוץ מתחדש יגיש, באופן מקוון, דוח לפי סעיף 131 על הכנסה שמקורה בנכסיו ויצרף לו הצהרה, בטופס שקבע המנהל, הכוללת את שמותיהם ומענם של חברי הקיבוץ, את חלקו של כל אחד מהם בהכנסת הקיבוץ, על פי מקורות ההכנסה כאמור, ואת שיעור המס המיוחס לכל אחד מהם.

(ו) קביעת שיעור המס שמקורה בנכסי הקיבוץ המתחדש כאמור בסעיף קטן (ה), תיעשה בהתחשב בהוראות הפרק השלישי לחלק ד', ולעניין זה יובאו בחשבון הכנסתו של חבר הקיבוץ כאמור בסעיפים קטנים (ב) ו־(ג) וחלק הכנסת הקיבוץ המיוחס לחבר, וכן פטורים וזיכויים אישיים שלהם זכאי חבר הקיבוץ, ובלבד שלא באו בחשבון בשומתו של חבר הקיבוץ על הכנסתו.

(ז) התברר כי המס על חלק מהכנסות הקיבוץ המתחדש מנכסיו המשותפים שיוחס לחבר פלוני של הקיבוץ לא תאם את נתוני האמת לגבי הכנסתו, תתוקן שומתו של אותו חבר בהתאם לכך.

(ח) לא כללה הצהרה שהוגשה לפי סעיף קטן (ה) את מלוא הפרטים הנדרשים לגבי חבר פלוני של הקיבוץ המתחדש, יראה אותו הקיבוץ כמי שחייב בתשלום שיעור המס המרבי לפי סעיפים 121 ו־121ב על הכנסתו מנכסי הקיבוץ המשותפים.

(9) במקום סעיף 62 יבוא:

"אגודה שיתופית חקלאית

62. (א) דינה של אגודה שיתופית שסווגה כאגודה שיתופית חקלאית בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), התשנ"ו–1995, יהיה בשנת מס פלונית כדין שותפות לעניין פקודה זו, אם האגודה ביקשה זאת מפקיד השומה בתוך שלושה חודשים לאחר התאגדותה, ובלבד שהתקבלה על כך החלטה באסיפה הכללית של האגודה, בהתאם לתקנותיה וניתנה לה הסכמתם בכתב של רוב חברי האגודה.

דברי הסבר

לקבוע כי קיבוץ מתחדש יגיש דוח על הכנסה שמקורה בנכסי הקיבוץ, ויצרף לו הצהרה הכוללת את חלקו של כל אחד מהחברים בהכנסת הקיבוץ, על פי מקורות ההכנסה, ואת שיעור המס המיוחס לכל אחד מהם. קביעת שיעור המס לחברי הקיבוץ המתחדש תיעשה בהתאם להכנסתו החייבת של חבר הקיבוץ ולפטורים וזיכויים אישיים שלהם הוא זכאי.

עוד מוצע לקבוע כי קיבוץ מתחדש יגיש באופן מקוון דוח על הכנסה שמקורה בנכסי הקיבוץ המשותפים, ויצרף לו הצהרה לעניין אופן ייחוס ההכנסות והמס הנובע מהן לחברי הקיבוץ. אם ההצהרה לא כללה את מלוא הפרטים הנדרשים לעניין חבר קיבוץ מסוים, תיוחס לאותו חבר הכנסה בשיעור המס הגבוה ביותר.

כמו כן מוצע להבהיר כי תמורה הניתנת מאת קיבוץ מתחדש לחבר, בשל עבודה, שירות, או תשלומים המשולמים בהתאם לתקנות 2 ו־3 לתקנות ערבות הדדית יחשבו כשכר עבודה או כקצבה, לפי העניין, ויראו לעניין חובת ניכוי מס את הקיבוץ המתחדש כמי שאחראי לתשלומה.

סעיף 98(9) סעיף 62 לפקודה קובע כך:

"אגודה שיתופית חקלאית

62. דינה של אגודה שיתופית שסווגה כאגודה שיתופית חקלאית לעניין פקודת מס הבולים, יהיה בשנת מס פלונית כדין שותפות לעניין פקודה זו, אם האגודה תבעה כך בדו"ח לפי סעיף 131 לאותה שנת מס, המפרט את שמותיהם ומענם של חבריה ואת החלק המגיע לכל אחד מהם בהכנסתה החייבת באותה שנת מס, ובלבד שהחלטה על תביעה כאמור נתקבלה באסיפה הכללית של האגודה בהתאם לתקנותיה וניתנה לה הסכמתם בכתב של רוב חברי האגודה."

(ב) אגודה אשר הגישה בקשה כאמור בסעיף קטן (א) תפרט בדוח לפי סעיף 131 לשנת מס, את שמותיהם ומענם של חבריה ואת החלק המגיע לכל אחד מהם בהכנסתה החייבת באותה שנת מס.

(ג) האגודה רשאית להודיע לפקיד השומה, לא יאוחר מחודש לפני תחילת שנת מס פלונית, שהיא חוזרת בה מבקשתה להיחשב כשותפות; הודיעה האגודה כאמור, תחדל להיחשב כשותפות מתחילת שנת המס שלאחר שנת המס שבה הודיעה כאמור, ולא תוכל לשוב ולבקש שדינה יהיה כדין שותפות."

תיקון פקודת האגודות השיתופיות

99. בפקודת האגודות השיתופיות[76], בסעיף 65, בפסקה (1), אחרי "סוג של אגודות" יבוא "ואולם התקנת תקנות לקביעת סוגי האגודות שהרשם יקבע שיוך אגודות אליהם, לעניין סעיף 7, תהיה בהסכמת שר האוצר".

תיקון חוק הביטוח הלאומי

100. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995[77] (בסימן זה – חוק הביטוח הלאומי) –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "פקודת פשיטת הרגל" יבוא:

""קיבוץ שיתופי" ו"קיבוץ מתחדש" – כהגדרתם בסעיף 54 לפקודת מס הכנסה;";

(2) בסעיף 3 –

(א) האמור בו יסומן "(א)" ואחרי "בחבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ" יבוא "שיתופי";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) לעניין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ שיתופי או מושב שיתופי, שאינו עובד במפעל האגודה או מטעמה, כעובד או כעובד עצמאי, לפי העניין.";

(3) אחרי סעיף 3 יבוא:

"קיבוץ מתחדש

3א. (א) לעניין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ מתחדש, העובד במפעל האגודה או מטעמה, או שהקיבוץ משלם לו הכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2(1) או (2) לפקודת מס הכנסה, כעובד, ואת האגודה כמעבידו.

דברי הסבר

מוצע לקבוע הוראות לעניין רישום, בקרה ומניעת מעבר בין מבני מיסוי, אשר יחולו על אגודה שיתופית חקלאית, זאת בדומה להוראות שנקבעו לעניין חברה משפחתית בתיקון מס' 197 לפקודה, במסגרת חוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו־2014), התשע"ג–2013, והוראות דומות שהוצעו בעניין חברת בית במסגרת הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 220), התשע"ו–2016 (ה"ח התשע"ו, עמ' 393).

יובהר כי ההפניה לתקנות סוגי האגודות השיתופיות במקום לפקודת מס בולים, לעניין סיווג האגודה, אינה משנה את תחולת הסעיף.

סעיף 100 מוצע לתקן את חוק הביטוח הלאומי, ולהתאימו לשינויים בפקודת מס הכנסה לגבי ההבחנה בין חברי קיבוץ שיתופי לבין חברי קיבוץ מתחדש.

לפסקה (3)

לסעיף 3א המוצע

מוצע, לצורך חישוב דמי הביטוח, לראות בחבר קיבוץ מתחדש אשר עובד במפעל האגודה או מטעמה, או שהקיבוץ משלם לו הכנסה מעבודה או מעסק או משלח יד, כעובד ואת האגודה כמעסיקתו. חבר קיבוץ מתחדש אשר אינו עובד במפעלי האגודה או מטעמה יראו אותו כעובד, עובד עצמאי או כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לפי העניין, בהתאם להוראות החוק.

[76] חוקי א"י, כרך א', עמ' (ע) 336, (א) 360; ס"ח התשע"א, עמ' 683.

[77] ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשע"ו, עמ' 1093.

(ב) לעניין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ מתחדש, שאינו עובד במפעל האגודה או מטעמה, כעובד או כעובד עצמאי או כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לפי העניין.

שינוי סוג של קיבוץ

3ב. קיבוץ אשר דיווח למוסד כי מתקיים בו האמור בסעיף 3 או 3א, ובמהלך שנת המס שינה את סוגו מקיבוץ שיתופי לקיבוץ מתחדש או להיפך, יחול השינוי לעניין חוק זה החל משנת המס שלאחר המועד שבו נעשה השינוי.";

(4) בסעיף 158, בהגדרה "עובד" במקום "סעיף 3" יבוא "סעיף 3(א)";

(5) אחרי סעיף 185 יבוא:

"גמלה לחבר קיבוץ מתחדש

185א. היה הזכאי לגמלה חבר קיבוץ מתחדש, יחולו לגביו הוראות פרק זה החלות על עובד.";

(6) בסעיף 306(א), במקום "חבר קיבוץ" יבוא "חבר קיבוץ שיתופי או קיבוץ מתחדש";

(7) בסעיף 344(א), במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) אם הוא חבר קיבוץ שיתופי או חבר מושב שיתופי כאמור בסעיף 3, יראו כהכנסתו החודשית את צירופם של כל אלה:

דברי הסבר

לסעיף 3ב המוצע

מוצע לקבוע כי אם קיבוץ אשר שינה את סוגו, יחול השינוי, לצורכי חוק הביטוח הלאומי, רק החל משנת המס שלאחר המועד שבו עבר מאחד הסוגים למשנהו.

לפסקה (4)

ההגדרה "עובד" בסעיף 158 לחוק, המשמשת לעניין ביטוח אבטלה, היא כיום זו:

""עובד" – למעט חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ או מושב שיתופי, שרואים אותו כעובד לפי הוראות סעיף 3;".

מוצע להבהיר כי לעניין הזכאות לדמי אבטלה חבר קיבוץ שיתופי או מושב שיתופי העובד במפעל האגודה השיתופית, לא ייחשב לעובד, כפי שנהוג כיום. חבר קיבוץ מתחדש העובד במפעל האגודה השיתופית ייחשב לעובד האגודה והוראות החוק לעניין ביטוח אבטלה יחולו עליו.

לפסקה (5)

סעיף 185א המוצע

מוצע לקבוע כי לעניין הזכאות לגמלה לפי פרק ח' לחוק, העוסק בביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ובפירוק תאגיד, יראו בחבר קיבוץ מתחדש כעובד ויחולו עליו כל ההוראות החלות על עובד.

לפסקה (6)

סעיף 306 לחוק הביטוח הלאומי קובע כך:

"תשלום לקיבוץ או למושב שיתופי

306. (א) היה הזכאי לגמלה, או האדם שבעדו היא משתלמת, חבר קיבוץ או חבר מושב שיתופי, תשולם הגמלה, לפי בקשתו, לידי מזכירות הקיבוץ או המושב השיתופי, לפי הענין.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לגבי הורה או ילד של חבר שנפטר, אם ההורה או הילד מתגוררים בקיבוץ או במושב השיתופי, או אם כל החזקתם היא על חשבון הקיבוץ או המושב השיתופי, אף אם אינם מתגוררים שם."

מוצע לקבוע כי הוראות אלה יחולו הן בקיבוץ שיתופי הן בקיבוץ מתחדש.

לפסקה (7)

סעיף 344 לחוק דן בחישוב הכנסתו החודשית של עובד לעניין דמי ביטוח, ופסקה (1) שבו קובעת כי אם העובד הוא חבר באגודה שיתופית העובד במפעל האגודה, תוערך הכנסתו בהתאם להוראות שר הרווחה והשירותים החברתיים בתקנות.

מוצע להחליף פסקה זו ולקבוע כי יראו את הכנסתו של חבר קיבוץ שיתופי או חבר מושב שיתופי כצירופם של אלה: שווי אספקת המחיה ושאר ההנאות שנתן הקיבוץ או המושב השיתופי לחבריו שיחולק במספר החברים, גילום חלק העובד בהפרשות הקיבוץ או המושב השיתופי לקופת גמל, פחת צרכני המחולק במספר כלל החברים, הסכום השווה לסכום שהיה המעביד מנכה להכנסת העבודה לקופת גמל ולמס הכנסה אילו היה חבר עובד. הואיל והכנסת חבר הקיבוץ או המושב השיתופי, לצורך תשלום דמי ביטוח על פי חוק הביטוח הלאומי, נקבעת בהתאם לשוויין של הוצאות אספקת המחיה ושאר ההנאות שנתן הקיבוץ או המושב השיתופי לחברים, מוצע להבהיר כי שווין של הוצאות אלה יובא בחשבון, בין אם מקורן בהכנסה הפטורה ממס לפי פקודת מס הכנסה או בהכנסה הפטורה מדמי ביטוח לפי הוראות חוק הביטוח הלאומי.

(א) שוויין של אספקת המחיה ושל שאר הנאות שנתן הקיבוץ או המושב מכוח החברות בו לחבריו ולמי שהחברים היו זכאים בעדם לנקודות זיכוי על פי סעיף 37 לפקודה או לנקודות קצבה על פי סעיף 40 לפקודה בשנה השוטפת, בין אם מקורן בהכנסה הפטורה ממס לפי פקודת מס הכנסה או מתשלום דמי ביטוח לפי חוק זה שקיבלו החבר או האגודה, מחולק במספר כלל חבריו בסוף אותה שנה; לעניין זה, "הנאות" – כל טובות הנאה, לרבות כל אלה: דיור, לפי הערכת השמאי הממשלתי הראשי או שמאי מטעמו בהתאם לכללים שיקבע השר בהסכמת שר האוצר ובהתייעצות עם שר המשפטים, בריכה, חדר אוכל, ארוחות, מכבסה, גני ילדים, לימודים, חוגים, רכב, ארנונה, טלפון נייח ונייד;

(ב) גילום חלק העובד בהפרשות הקיבוץ או המושב לקופת גמל;

(ג) פחת צרכני מחולק במספר כלל חברי הקיבוץ או המושב, בגמר אותה שנה; לעניין זה, "פחת צרכני" – הוצאות פחת על נכסי הקיבוץ או המושב הנמצאים בבעלותו, במישרין או בעקיפין, של הקיבוץ או המושב, או בבעלות משותפת של חבריו, אשר לא משמשים לצורכי ייצור הכנסה, ואם נעשה בהם שימוש מעורב – הוצאות הפחת על החלק שאינו משמש לייצור הכנסה;

(ד) סכום אשר אילו חבר הקיבוץ או המושב היה עובד, המעביד היה מנכה בשנה השוטפת מהכנסת העבודה שלו לזכות קופת גמל כמשמעותה בסעיף 180, והכנסת העבודה היתה בסכום שחושב לפי פסקת משנה (א) בתוספת סכום הניכוי כאמור;

(ה) סכום אשר אילו חבר הקיבוץ או המושב היה עובד, המעביד היה מנכה בשנה השוטפת לפי דיני מס הכנסה מהכנסת העבודה שלו, והכנסת העבודה היתה בסכום המתקבל לפי פסקאות משנה (א) עד (ד), בתוספת סכום הניכוי לפי פסקת משנה זו;

(ו) השר, רשאי לקבוע הוראות נוספות לעניין הערכת הכנסתו של חבר קיבוץ שיתופי או חבר מושב שיתופי ואופן חישובה.";

(8) אחרי סעיף 344 יבוא:

"חישוב הכנסתו של חבר קיבוץ מתחדש

344א. יראו כהכנסתו של חבר קיבוץ מתחדש הכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה בהתאם למעמדו כעובד או כעובד עצמאי או כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לפי העניין, לפני כל פטור, ניכוי או זיכוי פי לפקודת מס הכנסה וכל סכום שהחבר שילם לקיבוץ כמקור להספקת צרכים בהתאם לתקנות 2 ו־3 לתקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), התשס"ו–2005."

דברי הסבר

לפסקה (8)

מוצע להוסיף לחוק הביטוח הלאומי הוראה בדבר חישוב הכנסתו של חבר קיבוץ מתחדש, ולקבוע כי יראו את הכנסתו כהכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה, בהתאם למעמדו כעובד עצמאי, או כעובד, או כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי. הכנסה זו תחושב לפני כל פטור, ניכוי או זיכוי לפי פקודת מס הכנסה, וכל סכום שהחבר שילם לקיבוץ כמקור להספקת צרכים בהתאם לתקנות ערבות הדדית.

101. דינה של אגודה שיתופית חקלאית שהתאגדה לפני יום התחילה ולא תבעה מפקיד השומה שדינה יהיה כדין שותפות לפי סעיף 62 לפקודת מס הכנסה, יהיה כדין שותפות החל בשנת המס 2016, אם ביקשה זאת מפקיד השומה בתוך שלושה חודשים מיום התחילה, ובלבד שהתקבלה על כך החלטה באסיפה הכללית של האגודה, בהתאם לתקנותיה וניתנה לה הסכמתם בכתב של רוב חברי האגודה, והוראות סעיף 62(ב) ו־(ג) לפקודה, כנוסחו בסעיף 98(9) לחוק זה יחולו. הוראת מעבר

סימן ד' – מס ריבוי דירות

סימן משנה א': פרשנות

102. בסימן זה – הגדרות

"איגוד מעטים" – איגוד שחמישה בני אדם או פחות מזה, יחד, שולטים שליטה ישירה או עקיפה בענייניו, או יכולים לשלוט, או זכאים לרכוש שליטה כאמור, ובפרט – אך בלי לגרוע מן הכלל האמור – כשהם, ביחד, מחזיקים ברוב הזכויות באיגוד; ולעניין זה, ייחשבו לאדם אחד אדם וקרובו, אדם ובא כוחו, וכן שותפים בשותפות;

"ארנונה" – ארנונה כללית כמשמעותה בסעיף 8 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג–1992[78];

דברי הסבר

סימן ד' – כללי

בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בתקופה שבין ינואר 2008 לבין אפריל 2016, עלו מחירי הדירות בישראל בשיעור ממוצע של 110%.

עליית המחירים המתוארת נובעת בעיקר מעודף בביקוש לדירות לעומת היצע הדירות הקיים. עליית המחירים קשורה גם בקשר הדוק למגמות של ירידה בשיעור הריבית במשק והעדר מסלולי חיסכון והשקעה אטרקטיביים בשוק ההון, שמעודדות השקעה בנכסים פיסיים. ואכן, בשנים האחרונות חל גידול במספר האנשים המחזיקים בדירת מגורים נוספות לצורכי השקעה. גם לתופעה זו השפעה על העלייה ברמת מחירי הדיור במשק.

כדי להתמודד עם העלייה במחירי הדירות, מוצע להטיל מס על מי שהוא בעלים של שלוש דירות או יותר (להלן – מס ריבוי דירות). המס נועד בעיקרו לתמרץ את מי שמחזיק בכמה דירות לשם השקעה, למכור דירות אלה או את חלקן ובכך לצמצם את ההחצנות השליליות הנובעות מאחזקה של כמה דירות בידי בעלים אחד. בכך יוגדל היצע הדירות בשוק המשני באופן שיתמוך בירידה של רמת מחירי הדיור. בחישוב גובה המס מוצע להתחשב בערך המקורב של דירה לפי אזור, וזאת מאחר שחישוב המס באופן הזה, יוביל להכוונת התנהגות יעילה יותר.

לפי המוצע, שיעור המס יעמוד על 1% מערך מקורב של דירת מגורים באזור שבו נמצאת הדירה. הערך האמור יחושב על פי נוסחה סטטיסטית המביאה בחשבון את גודל הדירה, המדד חברתי־כלכלי ומדד הפריפריאליות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי לאזור שבו נמצאת הדירה, בהתאם לנוסחה שבתוספת לסימן זה, שתובא להלן. מאחר שהמדדים המשמשים בנוסחה עשויים להתעדכן ולהשתנות לאורך זמן וכך גם השפעתם האפשרית על הערך האזורי המקורב של דירה, מוצע לקבוע את הנוסחה בתוספת לסימן זה, ולהקנות לשר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, סמכות לתקן את הנוסחה, בצו, ובלבד שבהפעלת סמכות זו, יובא בחשבון הערך המקורב של דירת המגורים באזור שבו נמצאת הדירה לפי אומדנים סטטיסטיים.

עוד מוצע, בסימן זה, לקבוע הוראות לעניין גביית המס, שומתו, תשלומו, עונשין וכן הוראות נוספות, כמפורט להלן.

סעיפים 102 ו־103 בסעיף 102, מוצע להגדיר שורה של מונחים אשר ישמשו לצורך סימן זה, ובכלל זה המונחים שיפורטו להלן.

להגדרה "איגוד מעטים" – הצעת החוק מתייחסת לדירות שהן בבעלות יחיד, גם אם הוא מחזיק בהן באמצעות איגוד מעטים. מוצע להגדיר "איגוד מעטים" כאיגוד שחמישה בני אדם, או פחות מכך, שולטים בענייניו, במישרין או בעקיפין, או שהם זכאים למרב הזכויות בו (לפי הגדרה שתפורט להלן). ההגדרה המוצעת מתבססת על ההגדרה למונח "חברת מעטים" שקבועה בסעיף 76 לפקודת מס הכנסה, אך לפי ההגדרה המוצעת בסימן זה, נכללים בה גם תאגידים שאינם חברות דוגמת שותפות או אגודה שיתופית.

להגדרה "ארנונה" – מוצע להגדיר ארנונה מכיוון שהנתון בדבר שטח הדירה שבו ייעשה שימוש לצורך חישוב סכום המס יהיה לפי המפורט בחיובי הארנונה.

להגדרה ""בעל" או "בעלות" לעניין דירת מגורים" – מוצע

[78] ס"ח התשנ"ג, עמ' 10.

"בעל" או "בעלות", לעניין דירת מגורים – מי שיש לו זכות במקרקעין בדירת מגורים; ואולם לעניין דירת מגורים הנמצאת באזור כהגדרתו בסעיף 16א(א) לחוק מיסוי מקרקעין – ובלבד שהוא אזרח ישראל כהגדרתו באותו סעיף;

"דירה חייבת" – דירת מגורים שחייב במס נדרש לשלם בעדה מס ריבוי דירות;

"דירת מגורים" – דירה או חלק ממנה העולה על שליש, שבנייתה הושלמה, הנמצאת בישראל או באזור כהגדרתו בסעיף 16א(א) לחוק מיסוי מקרקעין, והיא מיועדת למגורים לפי טיבה או לפי התכנית החלה עליה לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[79], או משמשת למגורים;

"זכות באיגוד" – כל אחת מאלה: הזכות לקבלת נכסי האיגוד בעת פירוקו, הזכות לקבל רווחים והזכות למנות מנהלים;

"החברה הממשלתית לדיור ולהשכרה" – דירה להשכיר – החברה הממשלתית לדיור ולהשכרה בע"מ, שהוקמה מכוח החלטת הממשלה מס' 770 מיום ה' בחשוון התשע"ד (9 באוקטובר 2013);

"חוק מיסוי מקרקעין" – חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג–1963[80];

"חייב במס" – יחיד שהוא בעלים של שלוש דירות מגורים או יותר;

"מדד מחירי הדירות" – מדד מחירי הדירות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"מס", "מס ריבוי דירות" – מס המוטל לפי סימן זה;

"הפקודה" – פקודת מס הכנסה[81];

"שטח הדירה" – שטח הדירה כפי שפורט בחיוב הארנונה של השנה שקדמה לשנת המס;

דברי הסבר

שמי שיש לו זכות במקרקעין, כהגדרתה בחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג–1963 (להלן בסימן זה – חוק מיסוי מקרקעין), בדירת מגורים, ייחשב כבעל דירת מגורים לצורך סימן זה. מוצע להבהיר שדירת מגורים הנמצאת באזור יהודה והשומרון וחבל עזה תובא בחשבון לעניין סימן זה רק אם היא נמצאת בבעלות אזרח ישראלי, כהגדרתו בסעיף 16א(א) לחוק מיסוי מקרקעין.

להגדרה "דירה חייבת" – מוצע להגדיר את הדירה שבעדה ישולם המס, שכן לפי הצעת החוק, מס ריבוי דירות ישולם בעד דירת מגורים, אחת או יותר, שהיחיד יבחר מתוך דירות המגורים שבבעלותו, ואם לא הודיע על בחירתו – ישולם המס בעד דירות המגורים שלו שבחר בהן המנהל כמשמעותו בחוק מיסוי מקרקעין (להלן בסימן זה – המנהל).

להגדרה "דירת מגורים" – מוצע שבמניין דירות המגורים תובא בחשבון דירה, או חלק ממנה העולה על שליש, הנמצאת בישראל או באזור כהגדרתו בסעיף 16א(א) לחוק מיסוי מקרקעין) ואשר מיועדת למגורים על פי תכנית הבנייה שחלה עליה, מיועדת למגורים לפי טיבה או אם היא משמשת כדירת מגורים בפועל. לפי ההגדרה המוצעת, לצורך מניין דירות המגורים שבבעלותו של יחיד, לא יובא בחשבון חלק בדירה הקטן משליש, או דירה שבנייתה טרם הושלמה.

להגדרה "זכות באיגוד" – מוצע לקבוע שזכות באיגוד היא הזכות לקבלת נכסים בעת פירוקו, הזכות לקבל רווחים או הזכות למנות מנהלים באיגוד.

להגדרה "חייב במס" – מוצע לקבוע שחייב במס הוא יחיד שהוא בעלים של שלוש דירות מגורים או יותר. על פי המוצע, מס ריבוי דירות יוטל רק על יחידים שמתקיים בהם התנאי האמור.

להגדרה "מדד מחירי הדירות" – מוצע להגדיר את מדד מחירי הדירות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מאחר שהסכום שנקבע כתקרת המס יעודכן מדי שנה לפי מדד זה.

להגדרה "מס" או "מס ריבוי דירות" – מונח זה מתייחס למס המוטל לפי סימן זה על מי שהוא בעלים של שלוש דירות מגורים או יותר.

להגדרה "שטח דירה" – מאחר שבנוסחה נעשה שימוש בשטח הדירה לצורך חישוב הסכום הקובע, מוצע לקבוע ששטח הדירה יחושב לפי המפורט בחיוב הארנונה לגבי הדירה החייבת, וזאת לפי החיוב שבשנה שקדמה לשנת המס, שכן זהו נתון ודאי וידוע ביחס לאותה שנה.

[79] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

[80] ס"ח התשכ"ג, עמ' 156.

[81] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

"שנת המס" – תקופה של שנים עשר חודשים רצופים, שתחילתה ב־1 בינואר.

103. לכל מונח בסימן זה תהיה המשמעות הנודעת לו בחוק מיסוי מקרקעין, אלא אם כן נקבע במפורש אחרת. פרשנות

סימן משנה ב': מס ריבוי דירות

104. (א) חייב במס ישלם, בכל שנת מס, מס ריבוי דירות בסכום שנקבע לפי הוראות סעיף 105 (בסימן זה – המס השנתי), בעד כל דירת מגורים שהיתה בבעלותו בכל שנת המס, למעט שתי דירות מגורים על פי בחירתו. מס ריבוי דירות

(ב) חל שינוי במהלך שנת המס במספר דירות המגורים שבבעלות חייב במס או בשיעור בעלותו באחת או יותר מהן, או הפך יחיד להיות חייב במס במהלך שנת המס, יחולו ההוראות האלה לעניין חישוב סכום המס לאותה שנת מס, לפי העניין:

(1) מי שהפך להיות בעלים של דירת מגורים נוספת במהלך שנת המס, ישלם חלק יחסי מהמס השנתי, על דירת המגורים הנוספת או על דירת מגורים אחרת בבעלותו שיבחר בה, כיחס מספר הימים שהיה בעלים של דירת המגורים הנוספת באותה שנת מס, ל־365;

(2) חייב במס שהפסיק להיות בעלים של דירת מגורים במהלך שנת המס (בפסקה זו – הדירה הנגרעת), ישלם חלק יחסי מהמס השנתי על דירה חייבת שיבחר בה, כיחס מספר הימים שהיה בעלים של הדירה הנגרעת באותה שנת מס, ל־365;

(3) חייב במס שחל שינוי בשיעור בעלותו בדירת מגורים במהלך שנת המס ישלם מס כמפורט להלן:

(א) חלק יחסי מהמס השנתי על כל אחת מהדירות החייבות שהיו בבעלותו לפני מועד השינוי, כיחס מספר הימים, באותה שנת מס, שבהם כל דירה היתה בבעלותו כאמור, ל־365;

דברי הסבר

להגדרה "שנת המס" – מאחר שהמס המוצע יחושב וישולם על בסיס שנתי, מוצע להגדיר תקופה זו ואת ראשיתה – החל מ־1 בינואר ולמשך 12 חודשים.

לפי סעיף 103 המוצע, כל מונח שלא הוגדר באופן מפורש בסימן זה יתפרש על פי משמעותו בחוק מיסוי מקרקעין.

סעיפים 104 ו־105 בשל ריבוי דירות, וסעיף 105 המוצע קובע את שיעור המס שישולם. בתוספת לסימן זה (להלן בסימן זה – התוספת), נקבעה הנוסחה שלפיה יחושב בסיס המס שהוא הסכום הקובע שממנו ייגזר המס לתשלום.

לפי המוצע בסעיפים אלה, מס ריבוי דירות ישולם בשל כל דירת מגורים שהיתה בבעלותו של יחיד שהיה הבעלים של שלוש דירות מגורים או יותר, למעט שתי דירות מגורים לפי בחירתו (להלן בסימן זה – דירה חייבת).

בנוסף, מוצע לקבוע שמי שהיה בעלים של חלק מדירת מגורים, העולה על שליש, לא יצטרך לשלם את כל סכום המס על הדירה אלא רק חלק יחסי מסכום המס, כיחס לשיעור בעלותו בדירת המגורים.

סכום המס השנתי אשר ישולם בעד כל דירה חייבת יעמוד על 1% מהסכום הקובע שיתקבל על ידי הצבת מאפייני הדירה החייבת בנוסחה שבתוספת. כמו כן מוצע לקבוע כי בכל מקרה, לא יעלה סכום המס שנתי, לכל דירה חייבת, על 18,000 שקלים חדשים. סכום זה יעודכן בתחילת כל שנה לפי שיעור שינוי מדד מחירי הדירות.

מוצע לקבוע ששר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יהיה רשאי לתקן את התוספת, ובכלל זה את הנוסחה המשמשת לחישוב הסכום הקובע שממנו ייגזר המס שישולם. מוצע לקבוע שהפעלת הסמכות לשנות את הנוסחה או רכיב מרכיביה, תיעשה כך שהנוסחה תאפשר לאמוד את הערך המקורב של דירת מגורים באזור שבו נמצאת הדירה, באמצעים סטטיסטיים.

בפסקאות (1) עד (3) של סעיף 104(ב) המוצע, נקבעו הוראות לעניין בחירת הדירה החייבת, שבעדה ישולם המס, ואופן חישוב המס במקרים שבהם חל שינוי במהלך שנת המס, בכמה דירות המגורים שבבעלות יחיד או חייב במס, או בשיעור חלקו של היחיד או החייב במס, בבעלות בהן, כמפורט להלן:

(ב) חלק יחסי מהמס השנתי על כל אחת מדירות המגורים שבחר בהן כדירות חייבות החל ממועד השינוי, כיחס מספר הימים, באותה שנת מס, שבהם כל דירה חייבת היתה בבעלותו החל ממועד השינוי, ל־365.

סכום המס

105. (א) מס ריבוי דירות יעמוד על שיעור של 1% מהסכום הקובע כפי שחושב לפי הנוסחה שבסעיף 2 לתוספת לסימן זה (בסימן זה – התוספת).

(ב) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי, בצו, לשנות את התוספת, ובלבד שבשינוי הנוסחה שלפיה יחושב הסכום הקובע כאמור בסעיף קטן (א) או רכיב מרכיביה, יובא בחשבון הערך המקורב של דירת מגורים באזור שבו נמצאת הדירה, לפי אומדנים סטטיסטיים.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), סכום המס השנתי, בעד כל דירה חייבת, לא יעלה על 18,000 שקלים חדשים.

(ד) מס ריבוי דירות שישלם חייב במס שהוא בעל חלק מדירה חייבת יעמוד על סכום המס החל על אותה דירה כשהוא מוכפל בשיעור בעלותו בדירה.

(ה) הסכום כאמור בסעיף קטן (ג) יעודכן ב־1 בינואר של כל שנה (בסעיף זה – יום העדכון) לפי שיעור שינוי מדד מחירי הדירות שפורסם בחודש נובמבר שקדם ליום העדכון, לעומת מדד מחירי הדירות שפורסם בחודש נובמבר של השנה שקדמה לכך, ויעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10 שקלים חדשים; המנהל יפרסם בהודעה ברשומות את הסכום המעודכן לפי סעיף קטן זה.

חזקות חלוטות לעניין בעלות

106. לעניין סימן זה –

(1) יראו כדירת מגורים בבעלותו של יחיד גם דירת מגורים שהיא בבעלותו של איגוד מעטים, אם יש ליחיד, באמצעות זכויות באיגוד, במישרין או בעקיפין, שיעור העולה על שליש בבעלות בדירה;

דברי הסבר

– במקרים שבהם חייב במס הפסיק להיות בעלים של דירת מגורים במהלך שנת המס, בין אם בעקבות השינוי חדל להיות חייב במס ובין אם נשאר חייב במס, הוא יוכל להפסיק לשלם את המס בעד אחת מהדירות החייבות ממועד השינוי. כלומר אם הפסיק להיות בעלים של דירה חייבת, הוא ישלם עליה רק את החלק יחסי מהמס כיחס התקופה שבה היה הבעלים של הדירה החייבת למספר ימות השנה. אם הפסיק להיות הבעלים של דירת מגורים שאינה דירה חייבת, יבחר את אחת מהדירות החייבות שלו, שעליה ישלם רק את החלק היחסי מהמס כיחס התקופה שבה היה הבעלים של הדירה הנגרעת, למספר ימות השנה.

– במקרים שבהם במהלך שנת המס הפך החייב במס לבעלים של דירה מגורים נוספת, אחת או יותר, או שיחיד הפך להיות חייב במס, יהיה עליו לשלם תוספת למס ריבוי דירות לגבי התקופה שהדירה החדשה היתה בבעלותו במהלך שנת המס. יודגש, שגם בנקודת זמן זו, תעמוד לחייב במס האפשרות לבחור את הדירה החייבת, כלומר הדירה שבעדה ישולם המס, והוא לא יידרש לשלם את המס דווקא בעד הדירה שהתווספה לבעלותו. בהתאם לאמור, אם החייב במס רכש במהלך שנת המס דירה שחבות המס בשלה היא גבוהה, הוא יהיה רשאי לבחור, במועד שבו הודיע על הרכישה למנהל, שהמס לפי סימן זה ישולם בעד דירה אחרת שבבעלותו, כך שהדירה שנוספה לבעלותו לא תהיה הדירה החייבת לצורך חישוב המס החל ממועד השינוי.

– במקרים שבהם במהלך שנת המס חל שינוי בשיעור בעלותו של החייב במס בדירת מגורים, המס השנתי שיהיה עליו לשלם יחושב לפי שיעור בעלותו היחסי בדירת המגורים בתקופה שלפני השינוי ובתקופה שלאחריה. כך, ישלם החייב במס את החלק היחסי מהמס השנתי על כל אחת מהדירות שהיו בבעלותו לפני מועד השינוי, כיחס לתקופה שבה היו בבעלותו במהלך שנת המס, בתוספת החלק היחסי מהמס השנתי על כל אחת מדירות המגורים שבחר בהן כדירות החייבות לאחר מועד השינוי כיחס לתקופה שבה היו בבעלותו במהלך שנת המס.

סעיף 106 מוצע לקבוע חזקות חלוטות שבהתקיימן יראו ביחיד בעלים של דירת מגורים לצורך קביעת החבות במס לפי סימן זה. חזקות אלה נדרשות כדי להתמודד עם מקרים שבהם דירת מגורים אינה נמצאת, מבחינה פורמלית, בבעלות היחיד, אך מבחינה מהותית היא בבעלותו ולכן יש הצדקה להביא דירות אלה במניין הדירות שבבעלותו.

(2) על אף האמור בכל דין ובכל הסכם, יראו יחיד ובן זוגו, למעט בן זוג הגר דרך קבע בנפרד, וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים, כבעלים אחד.

דירות מגורים אשר לא יימנו לצורך הטלת המס

107. דירת מגורים כמפורט להלן לא תימנה כדירת מגורים לצורך הטלת מס ריבוי דירות:

(1) דירת מגורים בבעלותו של מוסד ללא כוונת ריווח כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו–1975[82];

(2) דירת מגורים שבעלה זכאי להטבות בשלה לפי פרק שביעי 1 לחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט–1959[83], בשנות המס שבהן זכאי להטבות כאמור;

(3) דירת מגורים שהיא דירה בבניין להשכרה, כמשמעותה בחוק לעידוד בניית דירות להשכרה, התשס"ז–2007[84], אשר חברה בעלת בניין להשכרה כהגדרתה בחוק האמור, מקבלת הטבות מכוח אותו חוק בשל הבניין שבו נמצאת הדירה;

(4) דירת מגורים שמשמשת להשכרה לטווח ארוך לפי מכרז שפרסמה המדינה או החברה הממשלתית לדיור ולהשכרה;

(5) דירת מגורים המושכרת למגורים בשכירות שחוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב–1972[85], חל עליה;

(6) דירת מגורים המהווה מלאי עסקי לעניין מס הכנסה.

דברי הסבר

לפסקה (1)

מוצע לקבוע שלעניין דירות מגורים בבעלות איגוד מעטים, ייוחסו לבעלי הזכויות בו, בהתאם לחלקם בדירת המגורים. כך לדוגמה, יחיד שבבעלותו שתי דירות מגורים ויש לו זכויות באיגוד מעטים שבבעלותו דירת מגורים, וחלקו של היחיד בזכויות בה הוא מעל לשליש – דירה זו תיספר כדירה נוספת של היחיד, ויראו אותו כבעל דירת מגורים לצורך הסימן. שיעור המס השנתי אשר יוטל על הדירה שבבעלות איגוד המעטים יהיה כשיעור זכויותיו בדירה באמצעות איגוד המעטים.

לפסקה (2)

מוצע לקבוע כי יראו יחיד ובן זוגו, למעט בן זוג הגר דרך קבע בנפרד, וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים, כבעלים אחד. חזקה זו תחול אף אם על פי הסכם ממון, חוזה אחר או דיני הקניין, הדירה היא רק של אחד מבני המשפחה המפורטים בפסקה זו.

סעיף 107 מוצע לקבוע שדירות מגורים מסוימות כמפורט להלן לא יובאו בחשבון לצורך חישוב מספר דירות המגורים שבבעלות יחיד לפי סימן זה.

לפסקה (1)

מוצע לקבוע כי דירת מגורים בבעלותו של מוסד ללא כוונת ריווח כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו–1975, לא תיספר כדירת מגורים לצורך סימן זה. מכיוון שעל פי המוצע רק יחיד יהיה חייב במס ריבוי דירות, המשמעות היא שאם ליחיד יש זכויות במוסד ללא כוונת רווח, הדירות שבבעלות מוסד זה לא ייוחסו לאותו יחיד.

לפסקה (2)

מוצע להחריג דירת מגורים שבעליה זכאי להטבות בשלה לפי פרק שביעי 1 לחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט–1959, בשנים שבהן היה זכאי להטבות כאמור. בפרק האמור ניתנות הטבות לבעל בניין שבו נמצאות דירות להשכרה. אין מקום מצד אחד להעניק הטבות למי שהוא בעלים של דירות בבניין כאמור, ומהצד שני להטיל עליו מס בגין אחזקתן.

לפסקה (3)

מוצע לקבוע שדירת מגורים שמשמשת להשכרה לטווח ארוך לפי מכרז שפרסמה המדינה או החברה הממשלתית לדיור ולהשכרה כהגדרתה בסעיף 102 לא תובא בחשבון במניין הדירות של בעליה לצורך סימן זה, וזאת מסיבות דומות לאלה שנמנו לעניין פסקה (2) של סעיף זה.

לפסקה (4)

מוצע לקבוע כי דירת מגורים המושכרת למגורים בשכירות שחל עליה חוק הגנת הדייר לא תובא בחשבון במניין דירות המגורים של בעליה לצורך סימן זה. זאת מכיוון שהשוכר הוא שנהנה בפועל מהדירה, ובשל כך הבעלים של הדירה לא יכול למכור את הנכס בשוויו המלא.

לפסקה (5)

מוצע לקבוע שדירות מגורים המהוות מלאי עסקי לעניין מס הכנסה לא יובאו בחשבון במניין הדירות של בעליהן לצורך סימן זה מאחר שלא נדרש להפעיל לגביהם את מערכת התמריצים שהמס נועד ליצור. לפי החרגה זו,

[82] ס"ח התשל"ו, עמ' 52.
[83] ס"ח התשי"ט, עמ' 234.
[84] ס"ח התשס"ז, עמ' 282.
[85] ס"ח התשל"ב, עמ' 176.

הודעת שומה מותנית

108. (א) המנהל ישלח הודעה לחייב במס, לא יאוחר מה־30 בינואר של כל שנת מס, ובה יקבע המנהל לפי מיטב שפיטתו את הדירות החייבות לשנת המס, וכן את סכום המס השנתי שחב בו חייב במס (בסימן זה – הודעת שומה מותנית); הודעת השומה המותנית תכלול פירוט בדבר דירות המגורים שבבעלות החייב במס, האזור כהגדרתו בתוספת שבו נמצאת כל דירה כאמור, שטחה של כל דירה כאמור, וכן כל מידע אחר הדרוש לצורך עשיית השומה, בהתאם לנתונים המצויים בידיו.

(ב) בקביעת הדירות החייבות בהודעת השומה המותנית, יבחר המנהל את דירות המגורים שהמס שישולם בעדן הוא הנמוך ביותר.

(ג) המנהל רשאי, בתוך שמונה חודשים מהמועד שבו שלח לחייב במס הודעת השומה המותנית, אם שוכנע שנפלה בה טעות חשבון – לתקנה, ביוזמתו או לבקשת החייב במס.

(ד) מי שחויב בתשלום המס לפי הודעת השומה המותנית, רשאי, בתוך 30 ימים מהמועד שבו קיבל את ההודעה, לבחור דירת מגורים אחרת שבבעלותו כדירה חייבת, באמצעות הגשת הודעה בדבר בחירה כאמור, בטופס שקבע המנהל.

(ה) חייב במס אשר לא קיבל הודעת שומה מותנית עד ה־30 במרס של שנת מס, יגיש למנהל, לא יאוחר מה־30 במאי של שנת המס, הצהרה על דירות המגורים שבבעלותו, שבה יפרט, בטופס שקבע המנהל, את העניינים המפורטים בפסקאות (1) ו־(2) של סעיף 109(א), וכן את סכום המס השנתי המגיע בעד הדירות החייבות שבחר בהן; החובה להגיש הצהרה לפי סעיף קטן זה לא תחול על חייב במס שהגיש קודם לכן הצהרה לפי סעיף 109(א) לגבי אותה שנת מס.

דברי הסבר

קבלנים ומי שעיסוקם במכירת דירות לא יחויבו במס ריבוי דירות בגין דירות שהם מתעתדים למכור במסגרת עיסוקם.

סעיף 108 במקום המנגנון הקבוע בחוקי מס אחרים שלפיו חייב במס נדרש להגיש הצהרה בכל שנה, ובה נעשית שומה עצמית, וכדי לצמצם ככל האפשר את דרישות הדיווח של חייבים במס לפי סימן זה, מוצע לקבוע שחייב במס ישלם מס ריבוי הדירות לאחר שהמנהל ישלח לו הודעה שבה יפורט סכום המס השנתי שעליו לשלם. ההודעה תתבסס על הנתונים שבידי המנהל אשר התקבלו מהחייב במס בדיווחיו הקודמים. עם זאת, אין במנגנון המוצע בהצעת חוק זו בכדי להפחית מהאחריות המוטלת על החייב במס לשלם את המס. לפיכך, מוצע לקבוע שבמקרים שבהם הנתונים שבידי המנהל מוטעים והוא לא שלח הודעה לחייב במס, או שההודעה שנשלחה לא הגיעה ליעדה מכל סיבה שהיא, יגיש החייב במס הצהרה ובה תיעשה שומה עצמית, והכול כמפורט להלן.

מוצע לקבוע, שעד 30 בינואר בכל שנה, תישלח הודעה לחייב במס לגבי סכום המס שהוא חב בו לאותה שנה, ובה המנהל יעשה שומה מותנית (בסימן זה – הודעת שומה מותנית), אשר תהפוך לשומה סופית אלא אם כן החייב במס השיג עליה, או ביקש לבחור דירות חייבות שונות מהדירות החייבות אשר בחר בהן המנהל, או אם המנהל תיקן את ההודעה בעקבות גילוי טעות חשבון שנפלה בה. בהודעת השומה המותנית יפורטו הפרטים שעליהם הסתמך המנהל לצורך קביעת סכום החבות במס, ובכלל זה פרטים לגבי כל דירות המגורים שבבעלות החייב במס, ואפילו אם אינו משלם מס בשלהן. בקביעת הדירות החייבות בהודעת השומה המותנית לכל שנת מס, יבחר המנהל את הדירות החייבות כך שסכום המס לתשלום יהיה הנמוך ביותר.

אם החייב במס מעונין לבחור בדירת מגורים אחרת בבעלותו כדירה חייבת, הוא רשאי לעשות זאת בתוך 30 ימים מיום קבלת הודעת השומה המותנית, באמצעות הגשת הודעה בדבר בחירתו. בהודעה זו החייב במס לא יצטרך לכלול פרטים לגבי כל דירות המגורים שבבעלותו, אלא רק לפרט את בחירתו החדשה, ואת סכום המס שהוא חייב בו בעקבות שינוי הבחירה. חייב במס כאמור, ישלם את סכום המס שהוא חב בו בעקבות שינוי הדירה החייבת, במועדים הקבועים לתשלום המס.

מוצע לקבוע שאם חייב במס לא קיבל הודעת תשלום עד 30 במרס, הוא יגיש הצהרה, ובה יפרט את הנתונים המלאים לגבי דירות המגורים שבבעלותו, וסכום המס המגיע ממנו, וישלם את הסכום אשר חייב בו על פי ההצהרה, במועדים הקבועים לתשלום המס. באופן זה, מאגר הנתונים שבידי המנהל יתעדכן, ובשנה שלאחר מכן, הוא יוכל לשלוח את הודעת השומה לחייב במס, ואותו חייב במס לא יצטרך להגיש הצהרה בשנה שלאחר מכן. מובהר, שאם החייב במס הגיש הצהרה באותה שנה, ובה פרטים מעודכנים לגבי דירותיו, הוא לא יחויב בהגשת הצהרה נוספת, וזאת אף אם לא קיבל הודעת שומה מותנית באותה שנה.

הצהרה והודעה על שינוי

109. (א) חל שינוי במהלך שנת המס במספר דירות המגורים שבבעלות חייב במס או בשיעור בעלותו באחת או יותר מהן, או הפך יחיד להיות חייב במס במהלך שנת המס, יגיש החייב במס למנהל הצהרה בתוך 20 ימים מהיום שבו חל השינוי כאמור, שבה יפרט את כל אלה, בטופס שקבע המנהל:

(1) פרטים בדבר כל דירת מגורים שבבעלותו, ובכלל זה כתובת הדירה ושטחה;

(2) בחירתו לעניין דירות המגורים שיהיו דירות חייבות;

(3) סכום המס המגיע לאותה שנת מס בעקבות השינוי נשוא ההצהרה.

(ב) חייב במס שחל שינוי בשטח דירת מגורים שבבעלותו כפי שפורט בחיוב הארנונה בשנת המס, לעומת השטח שפורט בחיוב הארנונה בשנת המס הקודמת, יגיש למנהל, עד סוף שנת המס שבה חל השינוי, הודעה על כך בטופס שקבע המנהל.

סופיות בחירת הדירה החייבת

110. בחר חייב במס דירת מגורים כדירה חייבת, כאמור בסעיפים 108(ד) ו־(ה) או 109(א), לא יהיה רשאי לשנות את בחירתו באותה שנת מס.

אופן ההגשה

111. (א) הצהרות והודעות שמגיש חייב במס לפי סעיפים 108(ד) ו־(ה), 109(א) ו־(ב) ו־114(א), יוגשו באופן מקוון בהתאם לכללים שקבע המנהל; כללים שנקבעו לפי סעיף קטן זה יפורסמו גם באתר האינטרנט של רשות המסים.

(ב) הצהרה או הודעה שהיתה חובה להגישה באופן מקוון ולא הוגשה בדרך זו, יראו אותה כאילו לא הוגשה.

דברי הסבר

סעיף 109 לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע חובת הצהרה על מי שחבות המס שלו השתנה במהלך השנה כתוצאה מהוספה או הפחתה של דירת מגורים שבבעלותו, או משינוי שיעור בעלותו בדירת מגורים. על פי הסעיף המוצע, חייב במס אשר הפך לבעלים של דירת מגורים או שהפסיק להיות בעלים של דירת מגורים, וכן מי שהפך להיות חייב במס, או השתנה שיעור בעלותו בדירת מגורים, יגיש למנהל הצהרה בתוך 20 ימים מהיום שבו חל השינוי כאמור. בהצהרה ידווח המצהיר על כל הפרטים הנדרשים לצורך עשיית השומה, ובכלל זאת פרטים בדבר המיקום והשטח של כל דירת מגורים שבבעלותו, בחירת הדירות החייבות, וחישוב מחודש של המס השנתי שהוא חייב בו, שיכלול התייחסות הן לתקופה שלפני השינוי והן לתקופה שלאחר השינוי.

המועד להגשת ההצהרה נקבע כך שיתאים למועד שבו מוגשת הצהרה על פי סעיף 73 לחוק מיסוי מקרקעין במכירה או ברכישה של זכות במקרקעין. המועד הקבוע בסעיף האמור הוא 40 ימים מיום ביצוע העסקה, ואולם במסגרת הצעת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016 (להלן – הצעת חוק התכנית הכלכלית), מוצע לקצר את התקופה האמורה ל־20 ימים. לפיכך, מבחינה תפעולית, לא יצטרך רוכש או מוכר שהוא חייב במס ריבוי דירות, להגיש שתי הצהרות – אחת לצורך חוק מיסוי מקרקעין ואחת לצורך סימן זה – אלא ההצהרה לעניין סימן זה, תשולב בטופס שנדרש להגיש מי שעושה פעולה לפי חוק מיסוי מקרקעין.

לסעיף קטן (ב)

מס ריבוי הדירות מחושב גם בהתייחס לשטח הדירה כפי שפורט לפי חיובי הארנונה של השנה הקודמת לשנת המס. לפיכך, שינוי בשטח הדירה אינו משפיע על החבות במס ריבוי דירות באותה שנת מס, אלא רק בשנת המס שלאחר השינוי בשטח הדירה. לפיכך, מוצע לקבוע שחייב במס שחל שינוי בשטח דירת מגורים שבבעלותו כפי שפורט בחיוב הארנונה בשנת המס, לעומת השטח שפורט בחיוב הארנונה בשנת המס הקודמת, יגיש למנהל, עד סוף שנת המס שבה חל השינוי, הודעה על כך בטופס שקבע המנהל. המנהל יעדכן את מאגר הנתונים שהוא מחזיק בו על פי המוצהר בהודעה, ובשנה שלאחר מכן יוכל לשלוח הודעת שומה מותנית, המבוססת על נתונים מעודכנים.

סעיף 110 על פי המתווה המוצע בהצעת חוק זו, החייב במס רשאי לבחור בכל שנה את הדירות החייבות שבשלהן ישלם את המס. מוצע לקבוע שבחירת חייב במס תחייב אותו למשך כל השנה שבה ביצע את בחירתו, כך שיוכל לשנות את בחירתו רק בשנה העוקבת, או אם התרחש שינוי במצבת דירות המגורים שבבעלותו או בשיעור בעלותו בהן.

סעיף 111 מוצע שהגשת הצהרות והודעות על ידי חייב במס לפי סימן זה תיעשה באופן מקוון על פי כללים שיקבע המנהל, ושמי שלא הגיש את הצהרתו באופן מקוון יראו אותו כאילו לא הגיש הצהרה. בפועל, הגשת ההצהרה תוכל להיעשות באמצעות יישום פשוט באתר האינטרנט של רשות המסים. כמו כן, רשות המסים תציב מחשבים לשימוש הציבור במשרדיה ברחבי הארץ, שבהם יוכל להשתמש חייב במס לצורך זה, בסיוע עובד של רשות המסים.

שומה עצמית

112. הוגשה למנהל הצהרה לפי סעיפים 108(ה) או 109(א), יראו את ההצהרה כקביעת המס בידי אותו אדם (בסימן זה – שומה עצמית).

שומת המנהל

113. המנהל רשאי, בתוך שמונה חודשים מהמועד שבו הוגשה השומה העצמית, לבדוק אותה ולעשות אחת מאלה:

(1) לאשר את השומה העצמית;

(2) אם יש למנהל טעמים סבירים להניח שהשומה העצמית אינה נכונה – לקבוע לפי מיטב שפיטתו את המס החל; שומה לפי פסקה זו יכול שתיעשה בהתאם להסכם עם החייב במס;

(3) אם שוכנע שנפלה בשומה העצמית או בשומה לפי סעיף זה, טעות חשבון – לתקנה, ביוזמתו או לבקשת החייב במס; תיקן המנהל כאמור שומה עצמית, ימשיכו לראות בה כשומה עצמית.

שומה בהעדר שומה עצמית

114. (א) לא הוגשה למנהל שומה עצמית, והמנהל סבור שאדם פלוני חייב בתשלום מס, רשאי המנהל לדרוש ממנו הגשת הצהרה כאמור בסעיף 108(ה) ומשלא נענה רשאי המנהל לקבוע לפי מיטב שפיטתו את הדירות החייבות לשנת המס, את האזור כהגדרתו בתוספת שבו נמצאת כל דירה, שטחן, תקופת ההחזקה של החייב במס בהן, ואת סכום המס שהחייב במס חב בו, וכל דבר אחר הדרוש לצורך עשיית השומה לפי סעיף זה.

(ב) בקביעת הדירות החייבות לפי סעיף קטן (א), יבחר המנהל את דירות המגורים שהמס שישולם בעדן הוא הנמוך ביותר.

תחולת הוראות חוק מיסוי מקרקעין על שומה

115. על שומה לפי סימן זה יחולו הוראות סעיפים 84, 85 ו־86 לחוק מיסוי מקרקעין, בשינויים המחויבים.

דברי הסבר

סעיפים 112 ו־113 מוצע לקבוע הליכי ביקורת שומתיים לצורך סימן זה, הדומים במהותם להליכים המתנהלים לפי חוק מיסוי מקרקעין. הליכים אלה יחולו במקרים שבהם השומה מבוססת על הצהרה של החייב במס לפי סעיף 108(ה), העוסק בהצהרת חייב במס שלא נמסרה לו הודעה על שומה מותנית, או לפי סעיף 109(א), העוסק בהצהרת החייב במס על שינוי בבעלותו בדירות מגורים או בשיעור בעלותו בדירות.

על פי המוצע, בשלב הראשון יגיש החייב במס שומה עצמית, שבה הוא יקבע את סכום המס אשר עליו לשלם. המנהל יהיה רשאי לבחון את השומה העצמית בתוך שמונה חודשים מיום הגשתה. אם לא בחן המנהל את השומה העצמית בתקופה האמורה, יראו את השומה העצמית כאילו התקבלה. לאחר שהמנהל בדק את השומה, יהיה עליו לאשר אותה אם מצא שהיא נכונה, או לקבוע לפי מיטב שפיטתו את המס החל אם היא לא נכונה. קביעה כאמור, יכולה להיעשות גם בעקבות הסכמה עם החייב במס.

בדומה לקבוע בכל חוקי המס, מוצע כי המנהל יוסמך לתקן טעויות טכניות בשומה, ולקבוע שאם תיקן טעות בשומה העצמית לאחר עיון ראשוני, הדבר לא יפגע באפשרותו לבדוק את השומה לעומק, ויוסיפו לראות את השומה האמורה כשומה עצמית.

סעיף 114 מוצע להסמיך את המנהל לדרוש הגשת הצהרה ממי שהוא סבור שהוא חייב בתשלום מס ולא הגיש הצהרה כמחויב בסימן זה. הצהרה המוגשת בהמשך לדרישה כאמור, יראו אותה כהצהרה לפי סעיף 108(ה) לכל עניין. אם לא מוגשת ההצהרה, יהיה רשאי המנהל לקבוע שומה לפי מיטב השפיטה בהעדר הצהרה, ובה יקבע לפי מיטב שפיטתו את כל הפרטים הנדרשים לשם קביעת סכום המס שחב בו החייב במס. מוצע לקבוע שגם כאשר המנהל קובע שומה לפי מיטב השפיטה בהעדר שומה עצמית, הוא יבחר כדירות חייבות את דירות המגורים שהמס שישולם בעדן הוא הנמוך ביותר.

סעיף 115 מוצע שעל שומה לפי סימן זה יחולו, בשינויים המחויבים, סעיפים שונים בחוק מיסוי מקרקעין המתייחסים לשומה. סעיף 84 לחוק מיסוי מקרקעין מסמיך את המנהל להתעלם מעסקה מסוימת אם הוא סבור שהיא מלאכותית או בדויה, או כי מטרתה הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותה; סעיף 85 לחוק מיסוי מקרקעין מסמיך את המנהל לתקן שומה במקרים מסוימים המפורטים בסעיף; וסעיף 86 לחוק מיסוי מקרקעין קובע אילו פרטים יפורטו בתוך הודעות שומה אשר נשלחות.

השגה וערעור

116. (א) מי שנעשתה לו שומה לפי סימן זה, רשאי, בתוך 90 ימים מהמועד שבו קיבל את ההודעה על כך (בסעיף זה – הודעת התשלום), להשיג עליה לפני המנהל, בהודעת השגה בכתב, בשל טעות שנפלה בהודעת התשלום, ובכלל זה בשל טעות בעניינים האלה:

(1) הדירה החייבת אינה נמצאת באזור כהגדרתו בתוספת, כפי שנקבע בהודעת התשלום;

(2) נפלה בהודעת התשלום טעות בסיווג אחת מהדירות שבבעלותו כדירת מגורים או בקביעת שיעור חלקו של החייב במס בבעלות בדירה;

(3) המשיג אינו הבעלים של אחת מדירות המגורים כפי שנקבע בהודעת התשלום או שתקופת בעלותו באחת מדירות המגורים שונה מהקבוע בהודעה;

(4) נעשתה טעות חשבון בהודעת התשלום.

(ב) המנהל ייתן למשיג את החלטתו המנומקת בכתב בתוך שמונה חודשים מיום שנמסרה לו הודעת ההשגה או בתוך 30 ימים מיום שאישר כי המשיג המציא את כל המסמכים והפרטים שנדרש להמציאם, לפי המאוחר; לא נתן המנהל את החלטתו למשיג במהלך התקופה האמורה בסעיף קטן זה, יראו את ההשגה כאילו התקבלה.

(ג) לא יחליט המנהל לדחות את ההשגה, כולה או חלקה, בלי שניתנה למשיג הזדמנות סבירה להשמיע את טענותיו.

(ד) על החלטת המנהל בהשגה לפי סעיף זה, יהיה ניתן לערער, ועל ערעור כאמור יחולו הוראות סעיפים 88 עד 90 לחוק מיסוי מקרקעין, בשינויים המחויבים.

(ה) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בדבר סדרי הדין בערעור, ובכלל זה לעניין אגרות והוצאות.

דברי הסבר

סעיף 116 לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע מנגנון של השגה על שומה שנעשתה, שבמסגרתה יוכל החייב במס להעלות את השגותיו על אופן עריכת השומה, או להפנות את המנהל לטעויות שנעשו בה. מכיוון שעל פי המוצע סכום המס מחושב לפי נוסחה הקבועה בתוספת ומכיוון שקביעת שטח הדירה נעשית על פי המפורט בחיובי הארנונה, מוצע לקבוע שיהיה ניתן להשיג רק בשל עילות הקשורות בהחלטות שקיבל המנהל, שדוגמאות לעילות כאמור מפורטות בסעיף.

לסעיף קטן (ב)

לשם יצירת ודאות וסופיות להליכי השומה, ובדומה לקיים בחוקי מס אחרים, מוצע להגביל את פרק הזמן שניתן למנהל לצורך בדיקת ההשגה. מוצע מנגנון המקביל למנגנון הקיים בחוק מיסוי מקרקעין, שלפיו המנהל ייתן למשיג את החלטתו המנומקת בכתב בתוך שמונה חודשים מיום שנמסרה לו הודעת ההשגה או בתוך 30 ימים מיום שאישר כי המשיג המציא את כל המסמכים והפרטים שנדרש להמציאם, לפי המאוחר, ושאם המנהל לא ייתן את החלטתו בתקופה האמורה, יראו את ההשגה כאילו התקבלה.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לתת זכות טיעון לחייב במס, זאת בהתייחס להחלטה של המנהל לדחות את ההשגה, כולה או חלקה.

לסעיף קטן (ד)

בפרק שמיני לחוק מיסוי מקרקעין שכותרתו "השגה וערעור" נקבע מסלול הערעור על החלטה בהשגה לפי חוק מיסוי מקרקעין. במסגרת הצעת חוק התכנית הכלכלית, מוצע לתקן את הפרק השמיני לחוק מיסוי מקרקעין ולקבוע שעל ההחלטה בהשגה יהיה ניתן להגיש ערעור לבית המשפט המחוזי, במקום לוועדת ערר, ושעל החלטת בית המשפט המחוזי בערעור יהיה ניתן לערער לבית המשפט העליון. מוצע לאמץ את המסלול האמור, כנוסחו המתוקן, גם לצורך ערעור על החלטה בהשגה לפי סימן זה.

לסעיף קטן (ה)

מוצע להסמיך את שר המשפטים לקבוע תקנות לעניין סדרי הדין בערעור על החלטת המנהל לרבות לעניין אגרות והוצאות. הוראה מוצעת זו מבוססת אף היא על ההסדר המוצע כאמור לעיל לעניין תיקון פרק השמיני לחוק מיסוי מקרקעין, כך שהשגה על החלטת המנהל תוגש כערעור לבית המשפט המחוזי.

סימן משנה ד': תשלום המס וגבייתו

תשלום המס

117. (א) תשלום המס על ידי חייב במס ייעשה בהתאם למפורט להלן, לכל שנת מס:

(1) לא יאוחר מיום 30 ביוני בשנת המס – ישולם מחצית מסכום המס;

(2) לא יאוחר מיום 31 בדצמבר בשנת המס – תשולם יתרת המס.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), מי שנוסף לו סכום מס לתשלום בשל שינוי כאמור בסעיף 104(ב)(1) או (3) שחל –

(1) בתקופה שמיום 31 במאי עד יום 30 בנובמבר, בשנת המס – ישלם את סכום המס שנוסף לו, לא יאוחר מיום 31 בדצמבר באותה שנת המס;

(2) בתקופה שמיום 1 בדצמבר עד יום 31 בדצמבר, בשנת המס – ישלם את סכום המס שנוסף לו, לא יאוחר מיום 30 ביוני בשנת המס העוקבת.

(ג) נמסרה לחייב במס הודעה בדבר שומה לפי סעיפים 113 או 114 לאחר שחלף המועד לתשלום המס כמפורט בסעיף קטן (א)(1) או (2), לפי העניין, ישלם את יתרת המס שהוא חייב בה לפי ההודעה, בתוך 15 ימים מהיום שנמסרה לו ההודעה; הגיש האדם השגה על שומה כאמור, ישלם את סכום המס שאינו שנוי במחלוקת כאמור.

(ד) ניתן פסק דין של בית המשפט המחוזי בערעור על השגה, ישולם סכום המס המגיע לפי פסק הדין בתוך 45 ימים מיום שניתן, זולת אם קבע בית המשפט העליון אחרת.

(ה) ניתן פסק דין של בית המשפט העליון בערעור על החלטת בית המשפט המחוזי, ישולם סכום המס המגיע לפי פסק הדין בתוך 15 ימים מיום שניתן.

דברי הסבר

סעיף 117 לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע שתשלום המס ייעשה לשיעורין. סכום השווה למחצית מסכום המס השנתי אשר החייב במס מחויב לשלם בשל הדירות שבבעלותו לפי שומתו העצמית, ישולם עד ה־30 ביוני בשנת המס ויתרת סכום המס, תשולם עד ה־31 בדצמבר בשנת המס (להלן – המועדים הקבועים לתשלום). אם השתנתה חבות המס של החייב במס בשל הוספה או הפחתה של מספר הדירות שבבעלותו או שינוי בשיעור בעלותו בהן, הוא יוכל לעשות את ההתאמה הנדרשת בסכום המס השנתי שעליו לשלם, במסגרת התשלום השני.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע שמי שנוסף לו סכום מס לתשלום בשל שינוי במספר הדירות שבבעלותו, או בשל שינוי בשיעור בעלותו בדירות לאחר ה־31 במאי, יוכל לשלם את סכום המס אשר התווסף לו בשל השינוי, עד ה־31 בדצמבר באותה שנת מס, בלא שיצטרך לשאת בתשלומי הצמדה וריבית. כמו כן, מוצע לקבוע שמי שנוסף לו סכום לתשלום לקראת סוף השנה, יוכל לשלם את סכום המס הנוסף, עד המועד הראשון לתשלום של השנה העוקבת – ה־30 ביוני.

יובהר, שסכום המס שהחייב במס היה חייב בו גם לולא היה מתרחש השינוי, ישולם בכל המקרים במועדים הקבועים לתשלום, ורק המועד לתשלום של תוספת המס שנוצרה בשל השינוי, יידחה למועדים הקבועים בסעיף קטן זה.

כמו כן, יובהר כי יוחזר סכום המס העודף אשר נגבה ממי שפחת סכום המס אשר היה עליו לשלם בשל הפחתת מספר דירות המגורים שבבעלותו במהלך שנת המס, וזאת בהתאם להוראות סעיף 128 המוצע, שעניינו החזר מס ששולם ביתר.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע שאם נעשתה לאדם שומה על ידי המנהל לפני שעברו המועדים הקבועים לתשלום, הוא ישלם את יתרת המס שהוא חייב בה על פי שומת המנהל במועדים הקבועים לתשלום. במקרה שבו השומה נמסרה לו לאחר המועדים הקבועים לתשלום, ישלם החייב במס את תוספת המס על פי השומה בתוך 15 ימים. על אף האמור, אם החייב במס הגיש השגה על שומת המנהל, יהיה עליו לשלם רק את סכום המס שאינו שנוי במחלוקת, ואת הסכום השנוי במחלוקת ישלם רק לאחר שהשומה תיהפך לסופית.

לסעיפים קטנים (ד) ו־(ה)

אם ניתן פסק דין בבית המשפט המחוזי בערעור על החלטת המנהל בהשגה, ישולם סכום המס בתוך 45 ימים מיום שניתן פסק הדין, זולת אם הוגש ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי לבית המשפט העליון, ובית משפט דחה את ביצוע פסק הדין. ככל שבפסק דינו של בית המשפט העליון נקבע שיש יתרת מס לתשלום, ישולם המס הנוסף בתוך 15 ימים, אלא אם כן נקבע אחרת בפסק הדין.

תשלום נוסף בשל אי־הגשת הצהרה

118. (א) לא הגיש אדם הצהרה לפי סעיפים 108(ה) או 109(א) במועד הקבוע להגשתה, יטיל עליו המנהל, בעד כל שבועיים של פיגור, תשלום נוסף בסכום הקבוע בסעיף 94א(א)(1) לחוק מיסוי מקרקעין (בסימן זה – תשלום נוסף).

(ב) תשלום נוסף לא יגרע מאחריותו הפלילית של אדם לפי סימן זה.

(ג) הוגש נגד אדם כתב אישום בשל אי־הגשת הצהרה כאמור בסעיף קטן (א), לא יחויב בתשלום נוסף בשל אי־הגשת ההצהרה, ואם שילם תשלום נוסף כאמור – יוחזר לו בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

גביית המס

119. על גביית המס יחולו הוראות סעיפים 92, 94ד, 95א ו־95ב לחוק מיסוי מקרקעין, בשינויים המחויבים.

הפרשי הצמדה וריבית

120. (א) על סכומי מס שלא שולמו במועד אשר נקבע לתשלום לפי סימן זה, ייווספו הפרשי הצמדה וריבית בעד התקופה שמיום לאחר המועד שנקבע לתשלום המס עד יום התשלום בפועל.

(ב) המנהל רשאי, אם ראה סיבה מספקת לכך, לדחות את המועד לתשלום המס, כולו או מקצתו, לתקופה שימצא לנכון, ובלבד שהחייב במס ישלם על תקופת הדחייה הפרשי הצמדה וריבית.

סמכות המנהל להקטין הפרשי הצמדה וריבית או סכום תשלום נוסף

121. (א) המנהל רשאי להקטין את שיעור הפרשי ההצמדה וריבית או סכום התשלום הנוסף המוטל לפי סימן זה או לוותר עליהם לחלוטין, אם הוכח להנחת דעתו כי האיחור שבשלו נוספו לחוב המס סכומים כאמור, לא נגרם על ידי מעשה או מחדל התלויים ברצונו של החייב במס.

דברי הסבר

בהמשך לאמור בדברי ההסבר לסעיף 116(ד) המוצע, נוסח הוראה זו מתבסס על התיקון המוצע בהצעת החוק התכנית הכלכלית לעניין הפרק השמיני לחוק מיסוי מקרקעין בדבר ביטול ועדת הערר והעברת הערר למסלול של ערעור על השגה לבית המשפט המחוזי.

סעיף 118 מוצע לקבוע חובת תשלום נוסף על מי שלא הגיש הצהרה במועד הקבוע להגשתה, בסכום הקבוע בסעיף 94א(א)(1) לחוק מיסוי מקרקעין כקנס אשר מוטל בשל אי־הגשת הצהרה לפי חוק מיסוי מקרקעין. בדומה לחוקי המס האחרים, נקבע שהתשלום הנוסף לא גורע מאחריותו הפלילית של המשלם, וכי אם הוגש כתב אישום נגד אדם יוחזר לו סכום התשלום הנוסף אשר שילם.

סעיף 119 מוצע להחיל הוראות שונות מחוק מיסוי מקרקעין העוסקות בתשלום וגבייה גם על מס לפי סימן זה. מוצע שעל גביית המס יחולו הוראות סעיף 92 לחוק מיסוי מקרקעין כך שפקודת המסים (גבייה) תחול על גביית המס והפרשי הצמדה וריבית לפי סימן זה; מוצע להחיל את סעיף 94ד לחוק מיסוי מקרקעין אשר קובע איך ייזקפו תשלומים ששילם החייב על חשבון המס; מוצע להחיל את סעיף 95א לחוק האמור המאפשר גביית מס ממי מבין קרובי החייב, בנסיבות מיוחדות שבהן החייב במס ניסה להבריח נכסים; לבסוף, מוצע להחיל את סעיף 95ב לחוק האמור כך שסמכויות הנתונות לרשם המרכז לגביית קנסות בענייני הטלת הגבלות, יהיו נתונות לו גם לעניין חוב מס לפי סימן זה.

סעיף 120 לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע שעל סכומי מס שלא שולמו במועד ייווספו הפרשי הצמדה וריבית כהגדרתם בחוק מיסוי מקרקעין, כלומר, הפרשי הצמדה לפי מדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית בשיעור של 4%.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לתת למנהל סמכות לדחות את המועד לתשלום המס, ובלבד שהחייב במס ישלם על תקופת הדחייה הפרשי הצמדה וריבית.

סעיף 121 מוצע לקבוע שהמנהל יהיה רשאי להקטין את שיעור הפרשי ההצמדה וריבית וכן סכום התשלום הנוסף שייווסף לחוב מכוח סעיף 118 המוצע, או לוותר עליהם לחלוטין, אם הפיגור שגרם לחובת התשלום לא נגרם בשל מעשה או מחדל התלויים ברצונו של החייב במס. בנוסף, חוק המסים (קנס פיגורים), התשמ"א–1980, קובע סמכות כללית להטלת קנס פיגורים בשל פיגור בתשלום חוב מס, אשר יחול גם על פיגור בתשלום מס ריבוי דירות לפי סימן זה. לפי סעיף 3 לחוק האמור, סמכות לפי חוק מס להקטין סכום קנס או לוותר עליו, תהיה נתונה גם לגבי קנס הפיגורים. כדי לאפשר למנהל להפחית את סכום קנס הפיגורים או לוותר עליו, מוצע לקבוע שיראו תשלום נוסף לפי סעיף 118 המוצע כקנס לעניין הסמכות להקטין מס לפי סעיף 3 לחוק האמור.

(ב) יראו תשלום נוסף כקנס לעניין הסמכות להקטין מס לפי סעיף 3 לחוק המסים (קנס פיגורים), התשמ"א–1980[86].

המועד לתשלום הפרשי הצמדה וריבית או התשלום הנוסף

122. המועד לתשלום הפרשי הצמדה וריבית או התשלום הנוסף שחב בהם חייב מס על פי סימן זה, הוא המועד שבו שולם או נגבה המס בפועל.

סימן משנה ה': עונשין

עבירות ועונשים

123. (א) העושה אחת מאלה, דינו – מאסר שנה או קנס כאמור בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז–1977[87] (בסימן זה – חוק העונשין), או קנס שהוא פי שניים מסכום המס שלא שולם בשל אותה עבירה, הכול לפי הסכום הגבוה יותר:

(1) לא הגיש הצהרה על דירות מגורים שבבעלותו בניגוד להוראות סעיף 108(ה);

(2) לא הגיש הצהרה או הודעה על שינוי בניגוד להוראות סעיף 109(א) או (ב);

(3) לא הגיש הצהרה בעקבות דרישת המנהל בניגוד להוראות סעיף 114.

(ב) מי שמסר הצהרה, ידיעה או הודעה שאינה נכונה, דינו – מאסר שנתיים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, או קנס שהוא פי שלושה מסכום המס שלא שולם בשל אותה עבירה, הכול לפי הסכום הגבוה יותר.

(ג) אדם אשר במטרה להתחמק ממס עבר אחת מהעבירות המנויות להלן, דינו – מאסר חמש שנים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, ופי שניים מסכום המס שהעלים או שהתכוון להעלים או שני העונשים כאחד:

(1) מסר בהצהרה על פי סימן זה, אמרה או תרשומת כוזבת;

(2) השיב תשובה כוזבת בעל פה או בכתב, על שאלה שנשאלה, או על דרישת ידיעות שנערכה על פי סימן זה;

(3) הכין או קיים הצהרה כוזבת או חוזה כוזב או רשומות אחרות כוזבות, או שזייף הצהרה או חוזה או רשומות;

(4) השתמש בכל מרמה, עורמה או תחבולה.

(ד) אישום בפלילים של אדם, או הרשעתו על פי סעיף זה, אינם גורעים מחובתו לתשלום המס.

דברי הסבר

סעיף 122 מוצע לקבוע את המועד לתשלום הפרשי הצמדה וריבית או תשלום נוסף שחייב בהם החייב במס, למועד שבו נגבה התשלום על הקרן. כך לא יוטלו הפרשי הצמדה וריבית על הפרשי ההצמדה והריבית שנצברו.

סעיף 123 מוצע לקבוע שאי־הגשת אחת מההצהרות או ההודעות שיחיד או חייב במס מחויב להגישן לפי סימן זה, תהיה עבירה פלילית, שדינה מאסר שנה או קנס כאמור בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז–1977, או קנס שהוא פי שניים מסכום המס שלא שולם בשל אותה עבירה, הכול לפי הסכום הגבוה יותר.

כמו כן, מוצעים סעיפי עבירות ועונשין אשר נועדו לאפשר הרתעה ואכיפה בנוגע להסדר הקבוע בסימן. העבירות המוצעות מבוססות על עבירות בחוק מיסוי מקרקעין, תוך עריכת שינויים. כך לדוגמה, מוצע לקבוע הוראות דומות להוראות העונשין הקבועות בחוק מיסוי מקרקעין לגבי אלה: מי שמסר הצהרה, ידיעה או הודעה ביודעין שאינה נכונה; אדם אשר במטרה להתחמק ממס מסר ידיעה כוזבת או השתמש בכל מרמה, ערמה או תחבולה. לגבי חלק מהעבירות, נקבעו העונשים הקבועים בצדן בהתאם לסעיפים המקבילים בחוק מיסוי מקרקעין, למעט העונש הקבוע בצדן של העבירות המנויות בסעיף 123(ג) שיעמוד על חמש שנים.

[86] ס"ח התשמ"א, עמ' 38.

[87] ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

(ה) נוכח המנהל כי אדם עבר עבירה לפי סעיף זה, רשאי הוא, בהסכמתו של האדם, לקחת מידו כופר כסף, שלא יעלה על הקנס הגבוה ביותר שמותר להטילו בשל אותה עבירה; הואשם האדם בפלילים, אין לקבל כופר כל עוד לא ציווה היועץ המשפטי לממשלה על הפסקת ההליכים.

סימן משנה ו': סמכויות והוראות נוספות

סמכויות המנהל, הארכות מועדים, קביעת טפסים ודרישת ידיעות רשמיות

124. סמכויות המנהל לפי סעיפים 107 ו־112 לחוק מיסוי מקרקעין, ולפי סעיף 140 לפקודה, יהיו נתונות לו, בשינויים המחויבים, גם לצורך סימן זה.

סמכויות פיקוח

125. המנהל או מי שהוסמך לכך מבין עובדי רשות המסים בישראל, רשאי, לצורך ביצוע סימן זה –

(1) לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו;

(2) לדרוש מכל אדם למסור לו כל ידיעה או מסמך שיש בהם כדי להבטיח את ביצוען של הוראות סימן זה או להקל את ביצוען; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט, כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה–1995[88];

(3) להיכנס בכל עת סבירה בשעות היום לכל מקרקעין, ולערוך בהן בדיקות ומדידות, ובלבד שלא ייכנסו למקום המשמש למגורים אלא בהתקיים גם אחד מאלה:

(א) התקבלה לכך הסכמת המחזיק בו;

(ב) התקבל אישור בכתב מאת המנהל ונמסרה למחזיק בו הודעה על הכוונה להיכנס למקרקעין עשרים וארבע שעות מראש.

סמכויות אכיפה

126. התעורר חשד לביצוע עבירה לפי סימן זה, רשאי מי שהוסמך מכוח סעיף 97 לחוק מיסוי מקרקעין –

(1) לחקור כל אדם הקשור לעבירה כאמור, או שעשויות להיות לו ידיעות הנוגעות לעבירה כאמור; על חקירה לפי פסקה זו יחולו הוראות סעיפים 2 ו־3 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות)[89], בשינויים המחויבים;

דברי הסבר

בנוסף מוצע לקבוע בסימן זה הוראות דומות לאלה שנקבעו בחוק מיסוי מקרקעין בעניין חבות תשלום המס על מי שהורשע בפלילים וסמכות המנהל לאפשר למי שעבר על אחת העבירות המנויות לכפר על העבירה בכופר כסף.

סעיף 124 מוצע להעניק למנהל סמכויות לדחיית המועדים הקבועים בסימן זה, כפי שקבוע בסעיף 107 לחוק מיסוי מקרקעין, לעניין החוק האמור; כמו כן, מוצע להעניק למנהל סמכות לקבוע טפסים הנדרשים לשם יישום סימן זה, כפי שנתונות לו לפי סעיף 112 לחוק מיסוי מקרקעין, לעניין החוק האמור.

לבסוף, מוצע להקנות למנהל את הסמכות הקבועה בסעיף 140 לפקודת מס הכנסה, לדרוש ידיעות מעובד של גוף ציבורי הנדרשות לו לעניין יישום סימן זה.

סעיף 125 מוצע לקבוע סמכויות פיקוח שלפיהן יהיה רשאי עובד הרשות, שעמד בתנאים הנדרשים והוסמך לכך, לדרוש פרטי הזדהות מאדם, לדרוש מסמכים וידיעות שיש בהם כדי להבטיח את ביצוע הוראות החוק וכן להיכנס למקומות בכפוף לתנאים הקבועים בסעיף. מדובר בסמכויות הנתונות למנהל בסעיף 96 לחוק מיסוי מקרקעין, למעט הסמכות לדרוש מאדם להתייצב אצלו לעדות.

סעיף 126 בשל כך שהפקידים המתפעלים את מערך המיסוי לפי חוק מיסוי מקרקעין יתפעלו גם את מערך המיסוי לפי סימן זה, מוצע לקבוע שמי שהוסמך לערוך חקירות או חיפושים לשם גילוין של עבירות על חוק מיסוי מקרקעין, יהיה מוסמך להשתמש בסמכויות האמורות גם לצורך גילוין של עבירות לפי סימן זה.

[88] ס"ח התשנ"ה, עמ' 366.

[89] חוקי א"י, כרך א', עמ' (ע) 439, (א) 467.

(2) לתפוס כל חפץ הקשור לעבירה כאמור; על תפיסה לפי פסקה זו יחולו הוראות הפרק הרביעי לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט–1969[90] (בסעיף זה – פקודת מעצר וחיפוש), בשינויים המחויבים;

(3) לבקש מבית משפט צו חיפוש לפי סעיף 23 לפקודת מעצר וחיפוש ולבצעו; על חיפוש לפי פסקה זו יחולו הוראות סעיפים 24(א)(1), 26 עד 28 ו־45 לפקודת מעצר וחיפוש, בשינויים המחויבים.

הוראות בעניין שמירת סוד, פגמים וליקויים בהודעה

127. הוראות סעיפים 105 ו־108 לחוק מיסוי מקרקעין יחולו לעניין סימן זה, בשינויים המחויבים.

החזר מס ששולם ביתר

128. (א) מצא המנהל כי אדם שילם מס לשנת מס פלונית יתר על הסכום שהוא חייב בו, יהיה אותו אדם זכאי, בתוך שנה מיום שנערכה השומה שבה נקבע סכום היתר, שיוחזר לו תשלום היתר בתוספת הפרשי הצמדה וריבית לתקופה שמיום התשלום עד יום ההחזר.

(ב) תשלום היתר יוחזר למי ששילם אותו על ידי זיכוי חשבונו בבנק, והוא יודיע למנהל את שם הבנק, מספר החשבון וכל פרט אחר שיידרש כדי לאפשר את ההחזר.

אי־מתן ניכויים

129. סכומים ששולמו כמס לפי סימן זה לא יורשו כניכוי לפי הוראות חוק מסים אחר; לעניין זה, "חוק מסים" – חיקוק הדן בהטלת מסים או תשלומי חובה, ששר האוצר ממונה על ביצועו.

אצילת סמכויות

130. המנהל רשאי לאצול מתפקידיו ומסמכויותיו לפי סימן זה לאדם אחר בדרך כלל ואם לעניין מסוים או לאזור מסוים, למעט הסמכות לקבל כופר כסף לפי סעיף 123(ה) וסמכויות הפיקוח והאכיפה המנויות בסעיף 125.

ייצוג

131. מי שרשאי לייצג נישום מול המנהל לעניין חוק מיסוי מקרקעין, רשאי לייצג חייב במס גם לעניין סימן זה.

מערכת ממוחשבת לחישוב מס

132. המנהל יפעיל ויתחזק, באתר האינטרנט של רשות המסים, מערכת ממוחשבת המאפשרת למשתמש בה לחשב את סכום המס שעשוי לחול לגבי דירת מגורים בהתאם לפרטים שיזין.

דברי הסבר

סעיף 127 מוצע לקבוע שהסעיפים בחוק מיסוי מקרקעין העוסקים בחובת הסודיות המוטלת על מי שמפעיל את מערך המיסוי לפי אותו חוק, ובנפקות פגמים וליקויים טכניים בהודעת השומה יחולו, בשינויים המחויבים, גם לעניין המס המוטל לפי סימן זה.

סעיף 128 מוצע לקבוע שמי ששילם סכום מס ביתר יוחזר לו סכום היתר בתוספת הפרשי הצמדה וריבית לתקופה שמיום התשלום ועד יום ההחזר. מוצע שתשלום היתר יוחזר על ידי זיכוי חשבונו של החייב במס בבנק ולא בדרך אחרת.

סעיף 129 מוצע לקבוע שסכום אשר שולם כמס לפי סימן זה לא יותר בניכוי כנגד כל מס אחר המשולם לאוצר המדינה, ובכלל זאת כנגד מס רכישה, מס שבח או מס הכנסה.

סעיף 130 לשם תפעול יעיל של ההסדר המוצע בסימן זה, מוצע לקבוע שהמנהל יהיה רשאי לאצול מתפקידיו ומסמכויותיו לפי סימן זה לאדם אחר, או לאצול חלק מהסמכויות שלו לפי סימן זה; וזאת, למעט הסמכות הנתונה למנהל לפי סעיף 123(ה) לקבל כופר כסף במקום העמדה לדין פלילי של מי שביצע עבירה לפי סעיף 123 וכן למעט הסמכות לדרוש מסמכים, ולהיכנס לחצרים, אלא למי שהוסמך לכך לפי סעיף 125.

סעיף 131 מוצע לקבוע כי רק מי שרשאי לייצג נישום מול המנהל לעניין חוק מיסוי מקרקעין, רשאי לייצג חייבים במס לעניין סימן זה. מדובר בעורכי דין הרשאים לייצג חייבים במס אל מול המנהל בכלל ההליכים המתנהלים על פי חוק מיסוי מקרקעין, וברואי חשבון או יועץ מס מייצג שרשאי לייצג אל מול המנהל רק בהליכי השגה.

סעיף 132 הנוסחה שנקבעה בתוספת לחישוב סכום המס המוטל על כל דירה חייבת, היא נוסחה מורכבת הכוללת משתנים רבים. כדי לאפשר למי שרוצה לדעת את סכום המס אשר יוטל לגבי דירה מסוימת, בטרם

[90] דיני מדינה ישראל, נוסח חדש מס' 12, עמ' 284.

ביצוע ותקנות

133. (א) שר האוצר ממונה על ביצוע סימן זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

(ב) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות אגרות ותשלומים אחרים שיש לשלמם בעד פעולות ושירותים שנותן המנהל לצורך ביצוע הוראות חוק זה.

תיקון חוק העבירות המינהליות

134. בחוק העבירות המינהליות, התשמ"ו–1985[91], בתוספת הראשונה, בטור א', בסופו יבוא "סימן ד' לפרק ה' לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016".

הוראת מעבר

135. על אף האמור בסעיף 108(א), לעניין שנת המס 2017, לא ישלח המנהל הודעת תשומה מותנית, ומי שחייב במס בשנת המס האמורה, יגיש למנהל הצהרה כאמור בסעיף 108(ה) לגבי שנת המס, עד יום ד' בניסן התשע"ז (31 במרס 2017), אשר יראו אותה כשומה עצמית לפי סימן זה, ויחולו לגביה כל הוראות סימן זה החלות על הצהרה.

תוספת לסימן ד'

(סעיף 105(א) ו־(ב))

הגדרות

1. בתוספת זו –

"אזור" – אזור סטטיסטי, ובאין מידע בפרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי האזור הסטטיסטי – היישוב, ובאין מידע לגבי היישוב – תחום המועצה האזורית;

דברי הסבר

רכישת הדירה או מילוי הצהרה, מוצע לקבוע שהמנהל יפעיל ויתחזק, באתר האינטרנט של רשות המסים, מערכת ממוחשבת המאפשרת למשתמש בה לחשב את סכום המס שעשוי לחול לגבי דירת מגורים בהתאם לפרטים שיזין. יובהר, שמדובר בכלי עזר לשם חישוב סכום המס האפשרי שיוטל לגבי הדירה, ולא בקביעה מחייבת.

סעיף 133 מוצע לקבוע ששר האוצר ממונה על ביצוע סימן זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו. כמו כן מוצע כי תקנות בעניין אגרות ותשלומים אחרים שיש לשלמם בעד פעולות ושירותים שנותן המנהל לצורך ביצוע הוראות זה יותקנו באישור ועדת הכספים של הכנסת.

סעיף 134 מוצע לתקן את חוק העבירות המינהליות, התשמ"ו–1985, ולהוסיף סימן זה לרשימת החוקים שלגביהם שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות כי עבירה על הוראה שנקבעה בהם, שאינה פשע, היא עבירה שבשלה ניתן להטיל קנס בדרך מינהלית.

סעיף 135 כדי ליצור את מאגר הנתונים הראשוני שעל בסיסו יערוך המנהל את השומות לעניין סימן זה, מוצע לקבוע כי בשנת 2017, שהיא השנה הראשונה שבה יוטל המס על פי הסימן, תחול חובת הצהרה לכל מי שהוא חייב במס בשנת 2017. לאחר מכן, המאגר יתעדכן בעקבות הצהרות והודעות על שינויים שיוגשו באופן שוטף. מובהר שיראו הצהרה לפי סעיף זה כשומה עצמית, ויחולו לגביה כל ההוראות הקבועות ביחס להצהרה לפי סימן זה, ובכלל זה דיני העונשין ותשלום נוסף בשל אי־הגשת הצהרה. נוכח האמור מוצע להבהיר, כי בשנת 2017 לא ישלחו הודעות שומה מותניות לפי סעיף 108(א) המוצע.

לתוספת לפי סעיף 105 המוצע, הסכום הקובע שממנו ייגזר מס ריבוי דירות יחושב לפי נוסחה שקבועה בתוספת זו.

לסעיף 1 לתוספת

הגדרות:

להגדרה "אזור" – לצורך חישוב הסכום הקובע שממנו ייגזר המס, נעשה שימוש במדדים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שנוגעים לאזורים שונים בארץ. מוצע לקבוע שבחישוב הסכום הקובע ייעשה שימוש במידע המתייחס לאזור הסטטיסטי שבו נמצאת הדירה, ובאין מידע לגבי האזור הסטטיסטי ייעשה שימוש בנתונים לגבי היישוב שבו היא נמצאת, ובאין מידע לגבי היישוב ייעשה שימוש בנתונים לגבי המועצה האזורית שבה היא נמצאת.

להגדרה "אזור דירת המגורים" – בחישוב הסכום הקובע שממנו ייגזר מס ריבוי דירות, נעשה שימוש בנתונים הנוגעים לאזור שבו נמצאת הדירה. מוצע שקביעת האזור תיעשה לפי הגוש וחלקה שבהם ממוקמת דירת המגורים לפי נתוני המרכז למיפוי ישראל, ובאין אפשרות לקבוע את האזור על פי האמור, ייקבע האזור לפי רשת הקואורדינטות

[91] ס"ח התשמ"ו, עמ' 31; התשע"ו, עמ' 176.

"אזור דירת המגורים" – האזור שבו נמצאים הגוש והחלקה שעליהם ממוקמת דירת המגורים, לפי נתוני המרכז למיפוי ישראל; ובאין אפשרות לקבוע באיזה אזור נמצאת הדירה לפי הנתונים כאמור – האזור שבו נמצאת דירת המגורים לפי רשת קואורדינטות ברשת ישראל החדשה, ולעניין דירת מגורים שאינה נמצאת באזור – המועצה האזורית הקרובה ביותר לדירת המגורים לפי קו אווירי;

"אזור סטטיסטי" – יחידת שטח רציפה שנוצרת מחלוקה גאוגרפית–סטטיסטית, שנקבע כאזור סטטיסטי לפי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"המדד החברתי–כלכלי" – אפיון אזורים בישראל וסיווגן לפי הרמה החברתית–כלכלית של האוכלוסיה, לפי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"מדד הפריפריאליות" – מדד הפריפריאליות של רשויות מקומיות לפי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"מעריך" – 4.421 בהפחתת 2.2% ממכפלת ערך פריפריאליות בערך חברתי–כלכלי, בתוספת הסכום המתקבל מצירוף של כל אלה:

(1) 79.7% ממקדם שטח הדירה;

(2) 7.8% מהערך החברתי–כלכלי;

(3) 8% מערך הפריפריאליות;

(4) 2.8% מהתוצאה המתקבלת מהעלאת ערך המדד החברתי–כלכלי בחזקת 2;

(5) 2% מהתוצאה המתקבלת מהעלאת ערך מדד הפריפריאליות בחזקת 2;

"מקדם שטח הדירה" – לוגריתם לפי בסיס 10 של שטח הדירה;

"המרכז למיפוי ישראל" ו"רשת ישראל החדשה" – כמשמעותם לפי פקודת המדידות[92];

"ערך חברתי–כלכלי", לגבי דירת מגורים – ערך המדד החברתי–כלכלי של אזור דירת המגורים, לפי המדד החברתי–כלכלי;

"ערך פריפריאליות", לגבי דירת מגורים – ערך מדד הפריפריאליות של אזור דירת המגורים, לפי מדד הפריפריאליות;

דברי הסבר

ברשת ישראל החדשה. לגבי דירות שאינן נמצאות באזור – כלומר הן אינן נמצאות או משתייכות לאזור סטטיסטי, יישוב או מועצה אזורית – יראו בהן כנמצאות במועצה האזורית הקרובה אליהן ביותר בקו אווירי.

להגדרה "אזור סטטיסטי" – מוצע לקבוע שהמדדים שייוחסו לדירת המגורים יהיו, ככל האפשר, הנתונים המיוחסים לנדבך הגאוגרפי הבסיסי ביותר שלגביו ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה יש נתונים. אזור זה הוא יחידת שטח רציפה שנוצרת בחלוקה גאוגרפית–סטטיסטית, שנקבע כאזור סטטיסטי, לפי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

להגדרה "המדד החברתי–כלכלי" – מוצע לקבוע שנתונים במדד החברתי–כלכלי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי האזור שבו נמצאת הדירה החייבת ישמשו לצורך חישוב הסכום הקובע שממנו ייגזר מס ריבוי דירות.

להגדרה "מדד הפריפריאליות" – מוצע לקבוע שנתונים במדד הפריפריאליות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי האזור שבו נמצאת הדירה החייבת ישמשו לצורך חישוב הסכום הקובע שממנו ייגזר מס ריבוי דירות.

להגדרה "מעריך" – המעריך הוא חלק מהנוסחה לקביעת הסכום הקובע שממנו ייגזר סכום המס. התוספת מפרטת את הנתונים שישמשו לקביעת המעריך וכן את המקדמים שייוחסו לכל אחד מהנתונים.

להגדרות "המרכז למיפוי ישראל" ו"רשת ישראל החדשה" – מוצע להפנות להגדרתם של מונחים אלה לפי פקודת המדידות. כיום, ההגדרות, שיובאו להלן, קבועות בתקנות המדידות (מדידות ומיפוי), התשע"ו–2016:

"המרכז למיפוי ישראל" – יחידת סמך במשרד הבינוי והשיכון, המשמשת כגוף הלאומי המוסמך בנושאי גאודזיה, קדסטר, מיפוי, מיפוי ימי ומידע גאו־מרחבי;

[91] חוקי א"י, כרך ב', עמ' 1368.

"פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה" – הנתונים המופיעים בפרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הידועים ב־31 באוקטובר שלפני שנת המס שלגביה מוטל המס לפי סימן זה.

הנוסחה לחישוב הסכום הקובע

2. הנוסחה לחישוב הסכום הקובע היא העלאת 10 בחזקת המעריך.

פרק ט': ביטוח לאומי

תיקון חוק הביטוח הלאומי

136. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995[93] (בפרק זה – חוק הביטוח הלאומי) –

(1) בסעיף 32(א), במקום "ל־49 אחוזים" יבוא "ל־51.32 אחוזים";

(2) בסעיף 195 –

(א) ההגדרה "בעל ליקוי חמור" – תימחק;

(ב) ההגדרה "זכאי במשך תקופה ממושכת" – תימחק;

(ג) בהגדרה "נכה" –

(1) ברישה, במקום "שהכנסתו כאמור אינה עולה על המפורט להלן, לפי העניין" יבוא "שגמלת הנכות שהוא זכאי לה, בצירוף תוספת התלויים החלה לגביו, המחושבת בהתאם להכנסתו כאמור ובהתאם להוראות סעיפים 200, 201 ו־202, אינה נמוכה מ־2.68% מהסכום הבסיסי";

דברי הסבר

"**רשת ישראל החדשה**" – רשת קואורדינטות מישורית ישרת זווית המבוססת על היטל גאודטי מרקטור רוחבי ועל אליפסואיד Geodetic Reference System (GRS80) ואם לא נאמר אחרת, אינה מבוססת על מערך התחנות הקבועות;

להגדרה "ערך חברתי–כלכלי" – כדי לקבוע את סכום המס על דירת מגורים פלונית, יש להציב את הנתונים לגבי הדירה בנוסחה. בנוסחה המוצעת, ההתייחסות לערך חברתי–כלכלי, היא לערך החברתי–כלכלי של האזור שבו נמצאת דירת מגורים פלונית, בתוך המדד החברתי–כלכלי.

להגדרה "ערך פריפריאליות" – מוצע לקבוע את ערך המדד שניתן לכל אזור במדד הפריפריאליות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כנתון שישמש בחישוב סכום המס לגבי דירה חייבת.

להגדרה "פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה" – לצורך חישוב הסכום הקובע שממנו ייגזר סכום המס, נעשה בנוסחה שימוש במדדים שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מאחר שמדדים אלה עשויים להתעדכן, מוצע לקבוע שלצורך חישוב הסכום הקובע ייעשה שימוש בנתונים שמופיעים במדד שהתפרסם ב־31 באוקטובר שלפני שנת המס שלגביה מוטל המס לפי סימן זה.

לסעיף 2 לתוספת

בסעיף זה נקבעה הנוסחה לאופן חישוב הסכום הקובע – הוא הסכום שממנו ייגזר המס המוטל לפי סימן זה:

$$\text{הסכום הקובע} = 10^{[4.421+0.797\times\log_area+0.078\times s+0.08\times p+0.028\times s^2+0.02\times p^2-0.022\times s\times p]}$$

לפי המוצע, חישוב המס לא ייעשה באמצעות הערכה מדויקת של ערכה של כל דירה חייבת, וזאת מטעמי יעילות ופשטות הגבייה ובהתחשב בתכליתו המרכזית של הסימן – תמרוץ יחידים המחזיקים בכמה דירות מגורים להשקעה למכור אחת או יותר מהן. לפי המוצע, חישוב המס יתבסס על הערכה סטטיסטית של המחיר המקורב של דירה לפי מאפייני האזור שבו היא נמצאת ושטחה. בבניית הנוסחה נעשה שימוש בנתוני עסקאות אמת שנעשו בתקופה האחרונה ונעשה בה שימוש בבחינה אקונומטרית שנועדה לאמוד את מידת השפעתם של המאפיינים הנזכרים על מחירי הדירות.

מאפייני האזור שנכללו בנוסחה מבוססים על לוחות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ובהם ערך המדד החברתי כלכלי שרלוונטי לאזור שבו ממוקמת הדירה שנקבע בהתאם למדד החברתי כלכלי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (בנוסחה מסומן כ־s), וערך מדד הפריפריאליות (בנוסחה מסומן כ־p) שרלוונטי לאותו אזור שבו ממוקמת הדירה שנקבע בהתאם למדד הפריפריאליות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. נוסף על מאפייני האזור, הנוסחה מתחשבת בגודל הדירה במ"ר בהתאם לדיווחי הארנונה (בנוסחה מסומן כ־area).

[93] ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשע"ז, עמ' 1093.

(2) פסקאות משנה (א) ו־(ב) – יימחקו;

(ד) בהגדרה "התאריך הקובע", אחרי "נגרם למבוטח אי כושר להשתכר" יבוא "ואין לו הכנסה בפועל מעבודה או ממשלח יד או שהכנסתו כאמור אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע", במקום "ולא יובא" יבוא "ולא יובאו" ואחרי "אי כושר להשתכר" יבוא "או הכנסה כאמור";

(3) בסעיף 196 –

(א) בסעיף קטן (ב), הסיפה החל במילה "ובלבד" – תימחק;

(ב) בסעיף קטן (ג)(1), פסקת משנה (א) – תימחק;

(4) בסעיף 200א בסעיף קטן (ב) –

(א) בפסקה (1), במקום "17%" יבוא "20%";

(ב) פסקה (2) – תימחק;

(ג) בפסקה (3), במקום "11.5%" יבוא "16%" ובמקום "ולא יותר מ־69%" יבוא "ולא יותר מ־79%";

(ד) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) 6.8%, אם נקבעה לו נכות רפואית בשיעור של 40% לפחות ולא יותר מ־49% והיא אינה נכות רפואית כאמור בסיפה של פסקה (3).";

(5) בסעיף 202 –

(א) בסעיף קטן (ב)(2)(א), במקום הסיפה החל במילים "מקצבה חודשית מלאה" יבוא "מקצבה חודשית מלאה; נותרה יתרה לניכוי לאחר שבוצע הניכוי האמור, תנוכה היתרה מתוספת התלויים החלה לגביו;";

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

דברי הסבר

סעיפים 136(1), 137(א) ו־143

סעיף 32(א) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995 (בפרק זה – חוק הביטוח הלאומי), קובע, כי אוצר המדינה יקציב למוסד לביטוח לאומי (בפרק זה – המוסד) סכום המותאם לאחוזים מתקבולים שגבה המוסד בכל ענפי הביטוח השונים המפורטים בלוח י' לחוק הביטוח הלאומי.

בסעיף 29(ב) לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו־2016), התשע"ה–2015 (בפרק זה – חוק ההתייעלות) נקבע ביחס לתכנית חיסכון ארוך טווח לילד, כי סכום החיסכון הבסיסי בעד התקופה שמיום י"ב באייר התשע"ה (1 במאי 2015) עד יום ב' בטבת התשע"ז (31 בדצמבר 2016) (בפרק זה – סכום חיסכון ארוך טווח), יועבר לחיסכון ארוך טווח בתשלומים חודשיים שווים מיום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) עד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019). לצורך מימון החיסכון ארוך הטווח, נקבעו בסעיף 32(ב) לחוק ההתייעלות הוראות שעה לעניין הסכומים שיעביר אוצר המדינה למוסד בשנים 2015 עד 2019, כך שאוצר המדינה ישפה את המוסד בעד התשלומים המיוחדים בשנים אלה, מעבר לשיפוי השוטף.

מוצע לקבוע כי אוצר המדינה יעביר למוסד את התשלומים בשל סכום חיסכון ארוך טווח לשנים 2017 ו־2018 כבר בסוף שנת 2016.

בהתאם לאמור, מוצע להעלות בשנת 2016 את אחוז השתתפות אוצר המדינה, ל־91.3 אחוזים במקום 45.1% המועברים למוסד היום.

לצורך מימון שינוי שיעורי דמי הביטוח לעצמאיים ושינוי תנאי הזכאות לקבלת תוספת ותק, מוצע לתקן את סעיף 32 לחוק ההתייעלות הכלכלית ולקבוע בו הוראת שעה לעניין סעיף 32(א) לחוק הביטוח הלאומי לעניין שיעורי השיפוי שיעביר אוצר המדינה למוסד בשנים 2017 עד 2019.

במקביל, בשל הקדמת תשלום מימון סכום חיסכון ארוך טווח לשנת 2016, יופחתו הקצבות אוצר המדינה למוסד בשנים 2017 ו־2018 כך שסכומי השיפוי שיתקבלו יהיו כדלקמן:

בשנת 2017 יועברו למוסד 50.06 אחוזים מהתקבולים שגבה המוסד בהתאם לסעיף 32(א) לחוק הביטוח הלאומי; בשנת 2018 יועברו למוסד 50.42 אחוזים מהתקבולים שגבה המוסד בהתאם לסעיף 32(א); בשנת 2019 יועברו למוסד

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), לא תשולם קצבה בשיעור הנמוך מ־2.68% מהסכום הבסיסי.";

(6) בסעיף 207 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום הסיפה החל במילה "צומצמה" יבוא "אין לו הכנסה בפועל מעבודה או ממשלח יד או שהכנסתו כאמור אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע.";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "אם חל צמצום בהכנסה מעבודה" יבוא "אם הכנסתו כאמור אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע";

(7) בסעיף 209(ד)(1), במקום "ובתוך תקופה שלא עלתה על 36 חודשים רצופים מהיום שבו החלה להשתלם לו הכנסה השוללת פחתה הכנסתו כאמור מההכנסה הקבועה לגביו בפסקה (3) להגדרה "נכה" שבסעיף 195" יבוא "והכנסתו כאמור פחתה מ־60% מהשכר הממוצע";

(8) בסעיף 214(א), המילים "את שיעור נכותו הרפואית של מי שזכאי לקצבה לפי סימן ז' (להלן – זכאי), וכן" – יימחקו ובמקום "רשאי הזכאי או הנכה" יבוא "רשאי הנכה";

(9) בסעיף 220א, סעיף קטן (ב) – בטל;

(10) בפרק ט', סימן ז' – בטל;

(11) במקום לוח ח'1 יבוא:

"לוח ח'1

(סעיף 202)

שיעורי הניכוי מקצבה חודשית מלאה

טור א' חלקי ההכנסה	טור ב' שיעור הניכוי מהקצבה באחוזים
חלק ההכנסה שעד 29% מהשכר הממוצע	0
חלק ההכנסה שמעל 29% ועד 68% מהשכר הממוצע	30
חלק ההכנסה שמעל 68% ועד 93% מהשכר הממוצע	40
חלק ההכנסה שמעל 93% מהשכר הממוצע	60";

(12) בסעיפים 248 ו־257, המילים "יותר מעשר שנים" והמילים "שלמעלה מעשר שנות הביטוח הראשונות" – יימחקו;

דברי הסבר

53.05 אחוזים מהתקבולים שגבה המוסד בהתאם לסעיף 32(א) ובשנת 2020 ואילך יועברו למוסד 51.32 אחוזים מהתקבולים שגבה המוסד בהתאם לסעיף 32(א).

סעיפים 136(12), 137(ב) ו־139

סעיף 248 לחוק הביטוח הלאומי בנוסחו כיום קובע כי מי שהיה מבוטח כעובד מבוטח יותר מעשר שנים לפני המועד שבו החלה להשתלם לו קצבת זקנה, זכאי לתוספת ותק לקצבת זקנה בשיעור של 2% בעד כל שנת ביטוח שלמעלה מעשר שנות הביטוח הראשונות שבעדה שולמו דמי ביטוח. הסעיף קובע כי התוספת המקסימלית תעמוד על 50%. סעיף 257 קובע הוראה דומה ביחס לתשלום תוספת ותק לשאירים של אדם שהיה זכאי לתוספת האמורה.

במטרה לשפר את מצבם הכלכלי של הקשישים בישראל, מוצע לתקן את סעיפים 248 ו־257 לחוק הביטוח הלאומי כך שתוספת הוותק תשתלם במועד מוקדם יותר מזה הקבוע בסעיף, בהדרגה, באופן הזה:

החל ביום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) תשתלם תוספת הוותק

(13) בסעיף 310(א), המילים "או קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה" – יימחקו;

(14) במקום סעיף 359 יבוא:

"השגה על קביעת דמי ביטוח

359. (א) קבע פקיד גבייה ראשי את דמי הביטוח כאמור בסעיפים 347, 357 או 358, תימסר לחייב בתשלום הודעה על כך במכתב רשום.

(ב) השתמש פקיד גבייה ראשי בסמכותו לפי סעיפים 357 או 358 חייב הוא לנמק את החלטתו, בהודעה לפי סעיף קטן (א).

(ג) החייב בתשלום רשאי להשיג על קביעת דמי הביטוח כאמור בסעיף קטן (א) לפני פקיד גבייה ראשי שהמוסד מינה לשם כך (בסעיף זה – פקיד השגות), בתוך 30 ימים מהיום שבו נמסרה לו ההודעה לפי הסעיף האמור; בהשגה כאמור יפורטו הנימוקים להשגה.

(ד) פקיד השגות רשאי להאריך את המועד להגשת ההשגה.

(ה) פקיד גבייה ראשי שקבע את דמי הביטוח כאמור בסעיף קטן (א) לא ידון בהשגה על קביעה זו.

(ו) התקבלה ההשגה, תתוקן קביעת דמי הביטוח בהתאם ותומצא למשיג הודעה על דמי הביטוח שעליו לשלם.

(ז) נדחתה ההשגה או התקבלה באופן חלקי, יקבע פקיד השגות את דמי הביטוח שעל המשיג לשלם, והמשיג רשאי להגיש על קביעה זו תובענה לפני בית הדין האזורי לעבודה.

דברי הסבר

לעובד שהיה מבוטח יותר מתשע שנים לפני המועד שבו החלה להשתלם לו קצבת זקנה, וזאת לכל ביטוח שלמעלה מתשע שנות הביטוח הראשונות שבעדה שולמו דמי ביטוח.

החל ביום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) עד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018) תשתלם תוספת הוותק לעובד שהיה מבוטח יותר משמונה שנים לפני המועד שבו החלה להשתלם לו קצבת זקנה, וזאת לכל שנת ביטוח שלמעלה משמונה שנות הביטוח הראשונות שבעדה שולמו דמי ביטוח.

החל ביום כ"ד בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019) עד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019) תשתלם תוספת הוותק לעובד שהיה מבוטח יותר מארבע שנים לפני המועד שבו החלה להשתלם לו קצבת זקנה, וזאת לכל שנת ביטוח שלמעלה מארבע שנות הביטוח הראשונות שבעדה שולמו דמי ביטוח.

בשנת 2020 ואילך תשתלם תוספת הוותק החל בשנת הביטוח הראשונה. למען הסר הספק, יובהר כי תוספת הוותק המקסימלית תעמוד על 50%, בכל אחת מהתקופות האמורות.

סעיפים 136(14) ו־(18), 137(ד) ו־138(ב)

סעיף 372 לחוק הביטוח הלאומי קובע כי ליד כל סניף של המוסד תוקם ועדת שומה, אשר תקבע, לפי בקשת החייב בתשלום דמי ביטוח, את דמי הביטוח שיש לשלם. בהתאם להוראות סעיף 359 כנוסחו היום, מוסמכות ועדות השומה לדון בערערים על קביעת פקיד גבייה לפי סעיפים 347, 357 ו־358. המוסד החל ביישום הוראת סעיף 372 ועד עתה מונו שתי ועדות שומה בהתאם לחוק.

חברי ועדת השומה הם רואי חשבון אשר מטבע עיסוקם מייצגים מעסיקים או עובדים ולכן קיים חשש לניגוד עניינים בעת קביעת החלטות בעלות השלכות רוחב על מעסיקים או עובדים. על רקע זה וכדי לפשט ולייעל את אופן גביית דמי הביטוח במוסד, מוצע לקבוע כי תינתן למבוטחים זכות השגה על החלטת פקיד גבייה ראשי לפני פקיד גבייה ראשי אחר שיוסמך לדון בהשגות. זאת בדומה למנגנון הנהוג בעניין השגות על שומה לפי פקודת מס הכנסה. עוד מוצע לקבוע כי פקיד גבייה ראשי שקבע את דמי הביטוח, לא ידון בהשגה על קביעה זו, וכי על החלטה בהשגה כאמור יהיה ניתן להגיש תובענה לפני בית הדין האזורי לעבודה אשר יקיים ביקורת שיפוטית

(ח) בדונו בתובענה לפי סעיף קטן (ז) יקיים בית הדין האזורי לעבודה ביקורת שיפוטית על ההחלטה בהשגה.";

(15) בסעיף 364(ג), אחרי "367" יבוא "367א, 367ב, 367ג";

(16) אחרי סעיף 367 יבוא:

"גביית חוב דמי ביטוח בנסיבות מיוחדות

367א. (א) (1) היה לחבר בני אדם חוב דמי ביטוח והתפרק או העביר את נכסיו בלא תמורה או בתמורה חלקית בלי שנותרו לו אמצעים בישראל לסילוק החוב האמור, ניתן לגבות את חוב דמי הביטוח שהחבר חייב בו ממי שקיבל את הנכסים בנסיבות כאמור.

דברי הסבר

על ההחלטה בהשגה. יובהר כי הליך ההשגה כפוף לחובת מיצוי ההליכים טרם הפנייה לבית הדין האזורי לעבודה; כך חייב בתשלום לא יוכל לפנות לבית הדין האזורי לעבודה אלא לאחר שקיים את חובתו למצות הליכים מול המוסד והגיש השגה כנדרש בדין.

במסגרת התיקון המוצע יוחלפו הוראות סעיף 359 הקובעות כללי ראיות ולפיהם מי שעורר על קביעה לפי סעיפים 347 או 357, עליו הראיה, ואם הוגש ערעור על קביעה לפי סעיף 358, על המוסד חובת הראיה שקביעתו היתה סבירה. ועדות השומה הן גוף חיצוני מעין שיפוטי ועל כן נדרש לקבוע לגביו כללי ראיות. עם ביטול ועדות השומה והעברת הדיון בהשגות לפקיד גבייה שהוא עובד המוסד ואשר עליו קיימת זכות להגיש תובענה לבית הדין האזורי לעבודה, מתייתר הצורך בקביעת כללי ראיות.

סעיף 359 לחוק ייכנס לתוקף ביום התחילה והוא יחול על קביעת דמי ביטוח שהודעה עליה נמסרה לחייב ביום התחילה ואילך.

וזה נוסחם של סעיפים 359 ו־372 שמוצע להחליף ולבטל:

"359. (א) קבע פקיד גבייה ראשי את דמי הביטוח כאמור בסעיפים 347, 357 או 358, תימסר לחייב בתשלום הודעה על כך במכתב רשום, והחייב בתשלום רשאי לערור לפני ועדת שומה הפועלת לפי סעיף 372, תוך שלושים ימים מהיום שבו נמסרה לו ההודעה; לא ערר החייב בתשלום כאמור, תהיה קביעת פקיד גבייה ראשי סופית.

(ב) השתמש פקיד גבייה ראשי בסמכותו לפי סעיפים 357 או 358, חייב הוא לנמק את החלטתו בהודעה על פי סעיף קטן (א).

(ג) העורר על קביעה לפי סעיפים 347 או 357 עליו הראיה.

(ד) הוגש ערר על קביעה לפי סעיף 358, על המוסד הראיה שהקביעה היתה סבירה.

372. (א) ליד כל סניף של המוסד תוקם ועדת שומה, והיא תקבע, לפי בקשת החייב בתשלום דמי ביטוח, את דמי הביטוח שיש לשלמם.

(ב) המועצה תמנה את חברי ועדת השומה.

(ג) ועדת שומה תדון בשלושה; מנהל הסניף שלידו הוקמה ועדת שומה יקבע את התור שלפיו יכהנו חבריה.

(ד) ועדת שומה תקבע את סדרי הדין לפניה, במידה שלא נקבעו בתקנות, ולא תהיה כפופה לדיני הראיות אלא תשקול לפי אומד דעתה את חומר הראיות שהובאו לפניה; ואולם שומה סופית של הכנסה מהמקורות האמורים בסעיפים 344(א) ו־345(א), לפני כל פטור, ניכויים וזיכויים לפי פקודת מס הכנסה, תחייב את הועדה.

(ה) החלטת ועדת שומה בשאלה שבעובדה תהיה סופית."

סעיפים 136(15) ו־(16) ו־137(1)

המוסד פועל כיום לגביית חובות דמי ביטוח לאומי וביטוח בריאות מכוח הוראות פקודת המסים (גבייה) (בפרק זה – הפקודה), בצד היתרונות שבפקודה, אשר מאפשרת לבצע פעולות גבייה בלא פנייה לערכאות משפטיות, היא חסרה כמה כלים המצויים כיום בפקודת מס הכנסה ואשר מאפשרים לייעל את הליך גביית החובות.

לנוכח האמור, קיים קושי לגבות את דמי הביטוח. כך, למשל, מתקשה המוסד לפעול כנגד חייבים העושים שימוש בישות משפטית של חברה לצורך התחמקות מנושים באמצעות הברחת נכסים או כספים בין החברות, שימוש בנכסי החברות לצרכים פרטיים ועוד. כמו כן, למוסד חסרים אמצעי אכיפה נוספים לפעול נגד חייבים, כגון עיקולי רכבים ברשות הרבים ואכיפה של הסכמי תשלומים שעורך המוסד עם חייבים. לפיכך מוצע להעמיד לרשות המוסד כמה אמצעים אשר ייעלו את גביית החובות ויקנו למוסד אמצעי אכיפה אפקטיביים:

לסעיף 367א המוצע

מוצע להוסיף לחוק הביטוח הלאומי את סעיף 367א ולאפשר גביית חוב בדמי ביטוח במקרים שבהם חברה שהיה לה חוב בדמי ביטוח העבירה נכסים, בלא תמורה או בתמורה חלקית. כמו כן מוצע לאפשר, במקרים מסוימים, גביית חוב בדמי ביטוח שחברה חייבת בו מבעלי השליטה בה, על ידי קביעת חזקה הניתנת לסתירה על ידי בעלי השליטה, כי נכסי החברה שהפסיקה פעולתה הועברו אליהם.

(2) היה לחבר בני אדם חוב דמי ביטוח סופי, והוא העביר את פעילותו לחבר בני אדם אחר, שיש בו, במישרין או בעקיפין, אותם בעלי שליטה או קרוביהם (בפסקה זו – החבר האחר), בלא תמורה או בתמורה חלקית, בלי שנותרו לו אמצעים בישראל לסילוק החוב האמור, ניתן לגבות את חוב דמי הביטוח שהחבר חייב בו מהחבר האחר.

(3) בלי לגרוע מהוראות פסקאות (1)ו־(2), היה לחבר בני אדם חוב דמי ביטוח סופי והוא התפרק או הפסיק את פעילותו בלי ששילם את חוב דמי הביטוח האמור, יראו את הנכסים שהיו לחבר האמור כאילו הועברו לבעלי השליטה בו בלא תמורה, וניתן לגבות מהם את חוב דמי הביטוח, אלא אם כן הוכח אחרת להנחת דעתו של פקיד גבייה ראשי.

(ב) היה לעובד עצמאי או למעסיק שאינו חבר בני אדם (בסעיף זה – יחיד) חוב דמי ביטוח סופי והוא העביר את נכסיו, בלא תמורה או בתמורה חלקית לקרובו או לחברה שהוא בעל שליטה בה, בלי שנותרו לו אמצעים בישראל לסילוק החוב האמור, ניתן לגבות את חוב דמי הביטוח שהוא חייב בו ממי שקיבל את הנכסים בנסיבות כאמור, כל עוד לא עברו שלוש שנים מתום שנת המס שבה היה חוב דמי הביטוח סופי או שבה הועברו הנכסים, לפי המאוחר.

(ג) לא יגבו ממי שקיבל את הנכסים או הפעילות לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) יותר משווי הנכסים או הפעילות שקיבל בלא תמורה או מההפרש שבין התמורה החלקית ששילם לבין שווי הנכסים או הפעילות.

(ד) הורשע מנהל בחבר בני אדם, שהוא בעל שליטה באותו חבר, בשל אי־תשלום דמי ביטוח בעד עובדו, לפי סעיף 398(ג) ו־(ה), ולא ניתן עוד לערער על הרשעתו, ניתן לגבות ממנו את דמי הביטוח שנוכו כאמור ולא הועברו לפקיד הגבייה.

(ה) על גביית סכומים לפי סעיף זה תחול פקודת המסים (גבייה)[94], בהתאם להוראות סעיף 367.

(ו) על החלטה לגבות חוב דמי ביטוח לפי סעיף זה ניתן להשיג בתוך 21 ימים מיום שנמסרה הודעה עליה, לפני עובד שהמוסד מינה (בסעיף קטן זה – המנהל); על החלטת המנהל ניתן לערער לפני בית הדין האזורי לעבודה, בתוך 30 ימים מיום שנמסרה ההחלטה.

(ז) בסעיף זה –

"בעל שליטה" – כהגדרתו בסעיף 119א לפקודת מס הכנסה[95];

"השנה השוטפת" – כמשמעותה בסעיף 345(א);

[94] חוקי א"י, כרך ב', עמ' (ע) 1374, (א) 1399.

[95] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

"חבר בני אדם" – כמשמעותו בסעיף 1 לפקודת מס הכנסה;

"חוב דמי ביטוח" – למעט חוב מקדמות בשל השנה השוטפת;

"חוב דמי ביטוח סופי" – חוב דמי ביטוח שחלפו לגביו 30 ימים מהמועד האחרון להגשת השגה כאמור סעיף 359;

"קרוב" – כהגדרתו בסעיף 88 לפקודת מס הכנסה.

עיקול רכב

2367ב. לשם אכיפת תשלום דמי ביטוח לפי הוראות סעיף 367(א) ו־(ב) רשאי פקיד גבייה ראשי לעקל, בהתאם להוראות סעיף 5(1) לפקודת המסים (גבייה), גם רכב של חייב בתשלום דמי ביטוח (בסעיף זה – החייב) החונה ברשות הרבים, ובלבד שמתקיימים התנאים האלה, לפי העניין:

(1) הרכב חונה סמוך לחצריו של החייב;

(2) אם הרכב אינו חונה סמוך לחצריו של החייב – מתקיימים תנאים אלה:

(א) לעיקול קדם עיקול ברישום של הרכב במשרד הרישוי והומצאה לחייב הודעה על כך; לעניין המצאה כאמור יחולו הוראות סעיף 212ב לפקודת המסים (גבייה);

(ב) פקיד הגבייה עשה מאמץ ממשי, סמוך לפני העיקול, להודיע לחייב, ואם הוא חבר בני אדם כהגדרתו בסעיף 367א – למי שנוהג דרך קבע ברכב, לבא כוחו של החייב או למשרד הרשום של התאגיד, על הכוונה לעקל את הרכב;

(ג) הרכב אינו רשום כרכב של נכה במשרד הרישוי.

דברי הסבר

עוד מוצע לקבוע כי האמור יחול גם במקרה שהעברת הנכסים כאמור נעשתה בידי יחיד וכי המוסד יוכל להפעיל את הסעיף האמור כל עוד לא עברו שלוש שנים מהמועד שבו הפך חוב דמי הביטוח לסופי, או שבו הועברו הנכסים, לפי המאוחר.

כמו כן מוצע לקבוע כי אם הורשע מנהל בחבר בני אדם, שהוא בעל שליטה באותו חבר, בשל אי־תשלום דמי ביטוח בעד עובדו, לפי סעיפים 398 (ג)ו־(ה) לחוק, ולא ניתן עוד לערער על הרשעתו, ניתן לגבות ממנו את דמי הביטוח שנוכו מהעובד ולא הועברו לפקיד הגבייה.

על החלטה לגבות חוב מכוח סעיף זה יהיה ניתן להשיג לפני עובד שמינה המוסד בתוך 21 ימים מיום שנמסרה על כך הודעה. על החלטת המנהל בהשגה ניתן לערער בתוך 30 ימים מיום שנמסרה ההחלטה בנוגע להשגה.

לסעיף 2367ב המוצע

בבג"ץ 6824/07 ד"ר עאדל מנאע נ' רשות המסים (פורסם בנבו), דן בית המשפט בשאלה האם מוסמכת הרשות לגבות חובות מס של נישומים באמצעות עיקול ותפיסה של רכבי החייבים בסיטואציות מסוימות, לרבות עיקול ותפיסה בשטחים ציבוריים. בפסק הדין קבע בית המשפט כי לא ניתן לפגוע בזכויות היסוד של האדם בלא הסמכה מפורשת לכך בחיקוק העומד בתנאי פסקת ההגבלה שבחוק־יסוד: כבוד האדם וחירותו, אך מנגד הדגיש את האינטרס הציבורי בגביית מס אפקטיבית ושוויונית, וציין שניתן לתפוס ולעקל רכבים כאמצעי לגביית חובו של הנישום אם הסמכות לכך תעוגן בהסדר חקיקתי מפורש, שבו ייערכו איזונים בין הפגיעה בזכויות היסוד לבין האינטרס הציבורי. בעקבות פסק הדין האמור, תוקנה פקודת מס הכנסה ונקבע בה במפורש שפקיד שומה רשאי לעקל ולתפוס רכבים של נישומים החייבים במס, בנסיבות ובתנאים הקבועים בסעיף שתוקן, וזאת לאחר שחובם הפך סופי ואינו ניתן עוד לערעור או השגה.

במטרה לאפשר למוסד לתפוס ולעקל רכב של חייב שאינו חונה סמוך לחצריו של החייב, ובתוך כך להגדיל את אמצעי הגבייה העומדים לרשות המוסד, מוצע לתקן את חוק הביטוח הלאומי, בהתאם לתיקון שבוצע בפקודת מס הכנסה. התיקון המוצע יקבע כי כדי לעקל רכב כאמור, יידרש המוסד לרשום תחילה עיקול על הרכב במשרד הרישוי ולהמציא לחייב הודעה על כך; פקיד הגבייה צריך להראות כי עשה מאמץ ממשי להודיע, סמוך לפני העיקול, לחייב על הכוונה לעקל את הרכב, ואם החייב תאגיד, למי שנוהג דרך קבע ברכב, לבא כוחו של החייב או למשרד

ערב לתשלום חוב בדמי ביטוח

367ג. (א) נתן ערב שהוא בעל שליטה בחייב שהוא חברה לפקיד הגבייה ערובה על דרך של מתן ערבות כתנאי לעריכת הסכם תשלומים בהתאם לסעיף 368 ולהבטחת תשלום חוב בדמי ביטוח שחברה חייבת לשלם, רשאי פקיד הגבייה לאכוף את מילוי הערבות לפי פקודת המסים (גבייה) או באמצעות בית המשפט המוסמך לכך; ואולם לא יינקטו הליכים לפי פקודת המסים (גבייה), אלא אם כן התקיימו כל אלה:

(1) פקיד הגבייה רשאי לגבות את החוב מאת החייב לפי סעיף 367;

(2) אין מניעה לדרוש את קיום החוב מהערב לפי הוראות חוק הערבות, התשכ"ז–1967[96];

(3) הוסבר לערב בעל פה ובכתב, בטופס שקבע המוסד והערב חתם עליו, כי מילוי הערבות ייאכף בדרך זו;

(ב) בסעיף זה, "שליטה" – כהגדרתה בחוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968[97];

(17) בסעיף 369 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "לתבוע מהמעביד סכום" יבוא "לחייב את המעביד בסכום" ובסופו יבוא "הסכום שרשאי המוסד לחייב את המעביד לפי סעיף קטן זה לא יעלה על הסכום שנקבע בטור ב' ללוח י"א1 בהתאם לתקופה שחלפה מהמועד שנקבע לתשלום דמי ביטוח כאמור בסעיף 353 או מהמועד שהיה עליו להירשם לפי סעיף 379, לפי העניין, כמפורט בטור א' ללוח האמור";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

דברי הסבר

הרשום של התאגיד. כמו כן מוצע לקבוע כי לא ניתן לעקל רכב הרשום כרכב של נכה על פי הרישום במשרד הרישוי.

לסעיף 367ג המוצע

במקרים שבהם מגיע המוסד להסדר תשלומים עם חייב בהתאם לסעיף 368 לחוק הביטוח הלאומי, נוהג המוסד להחתים את החייב על ערבות צד ג' כדי להבטיח שהחוב ישולם. מוצע לעגן בחוק את סמכותו של המוסד לגבות חוב מאת הערב, וכן להפעיל כלפי ערב כאמור אמצעי אכיפה. מוצע להוסיף את סעיף 367ג לחוק הביטוח הלאומי ולקבוע בו כי אם בעל שליטה, כהגדרתה בחוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968, בחייב שהוא חברה, נתן ערבות להבטחת תשלום חוב בדמי ביטוח שאותה חברה חייבת לשלם, פקיד הגבייה הראשי יהיה רשאי לאכוף את מילוי הערבות האמורה לפי הוראות הפקודה או באמצעות בית המשפט המוסמך לכך. כדי לנקוט הליכי גבייה כנגד הערב מכוח הפקודה, מחויב פקיד הגבייה למלא אחר כל התנאים הקבועים בסעיף, וביניהם, מתן הסבר לערב בעל פה ובכתב כי מילוי הערבות ייאכף בדרך זו.

מוצע לקבוע כי סעיף 367ג המוצע יחול רק על חובות שנוצרו ביום התחילה.

סעיפים 136(17) ו־(19) ו־137(ז)

סעיף 369 לחוק הביטוח הלאומי כנוסחו היום קובע כי המוסד רשאי לתבוע מהמעסיק סכום השווה לגמלאות בכסף ששילם המוסד, או שהוא עתיד לשלם, לעובד של אותו מעסיק, ואת השווי הכספי של גמלאות בעין שניתנו לזכאי לגמלה, כאשר המעסיק לא נרשם בהתאם לתקנות מכוח סעיף 379 לחוק, או לא שילם במועד התשלום את דמי הביטוח בעד עובדו, וקרה לעובד מקרה המזכה בגמלה. בהתאם לסעיף האמור, כדי להפעיל את הסעיף נדרש המוסד להגיש תביעה נגד המעסיק לבית הדין האזורי לעבודה. בפועל, מיעט המוסד להפעיל את הסעיף וזאת בשל הסנקציה החמורה הגלומה בהוראות הסעיף וכן לאור כך שהמוסד נדרש לממש את פסקי הדין שניתנו לעניין זה באמצעות מערכת ההוצאה לפועל. אי־הפעלת הסעיף כאמור פגעה בהרתעת מעסיקים שמפרים את הוראות החוק ובכך פוגעים בעובדיהם.

לאור האמור מוצע לקבוע כי חובו של מעסיק לפי סעיף 369 לחוק, ייגבה באופן שבו נגבים דמי ביטוח, היינו, באמצעות הפקודה. לצד הקביעה כי חוב לפי סעיף 369 לחוק ייחשב כחוב בדמי ביטוח, וכדי להפעיל את הסנקציה הקבועה בסעיף בצורה מידתית וסבירה, מוצע להוסיף לחוק

[96] ס"ח התשכ"ז, עמ' 46.

[97] ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

"(א1) החליט המוסד לחייב מעביד לפי סעיף קטן (א), ישלח לו הודעה על כוונת חיוב.";

(ג) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) קיבל מעביד הודעה על כוונת חיוב רשאי הוא לבצע פעולות אלה:

(1) לטעון את טענותיו בכתב לפני המוסד או מי שהוא הסמיך לעניין זה, לעניין הכוונה לחייבו ולעניין סכומו, בתוך 45 ימים ממועד מסירת ההודעה;

(2) להודיע למוסד על מעבידים נוספים אשר היו בתקופה שנקבעה לתשלום דמי הביטוח, מעבידו של העובד שלגביו נקבע החיוב בתשלום, אם אותו מעביד פיגר בתשלום דמי ביטוח בעדו ולדרוש את חלוקת סכום החיוב ביניהם באופן יחסי לסכומי הפיגור.";

(ד) בסעיף קטן (ד), במקום "נתבע" יבוא "חויב";

(ה) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) דין חוב לפי סעיף זה כדין חוב בדמי ביטוח לעניין סעיפים 312, 362, 363, 364, 367, 367א, 367ב ו־367ג.";

(18) סעיף 372 – בטל;

(19) אחרי לוח י"א יבוא:

"לוח י"א1

(סעיף 369)

פרט	טור א' תקופת ההפרה	טור ב' הסכום המרבי לחיוב
1.	אי־רישום או אי־תשלום לתקופה של עד 6 חודשים	עד חמש פעמים השכר הממוצע כמשמעותו בסעיף 2(ב), ולא יותר מהגמלה ששולמה או תשולם למבוטח;
2.	אי־רישום או אי־תשלום לתקופה שבין 6 חודשים ל־12 חודשים	עד עשר פעמים השכר הממוצע כמשמעותו בסעיף 2(ב), ולא יותר מהגמלה ששולמה או תשולם למבוטח;
3.	אי־רישום או אי־תשלום לתקופה שעולה על 12 חודשים	עד עשרים פעמים השכר הממוצע כמשמעותו בסעיף 2(ב), ולא יותר מהגמלה ששולמה או תשולם למבוטח."

דברי הסבר

הביטוח הלאומי את לוח י"א1 אשר יפרט את הסכומים המרביים שניתן לגבות מכוח הסעיף האמור, וזאת בהתחשב בחומרת ההפרה ומשכה.

כמו כן מוצע לקבוע כי טרם החלטה על חיוב לפי סעיף זה ישלח המוסד למעביד הודעה על כוונה לחייב. עם קבלת ההודעה על כוונת החיוב המעביד יהיה רשאי לטעון את טענותיו בכתב לפני המוסד או מי שהסמיכו לכך בתוך 45 ימים או להודיע על מעבידים נוספים שייתכן שחייבים בתשלום, ולדרוש את חלוקת סכום החיוב ביניהם.

מוצע לקבוע כי תחילתו של סעיף 369 לחוק הביטוח הלאומי ושל לוח י"א1 האמור תהיה ביום ז' בתמוז התשע"ז (1 ביולי 2017), וזאת במטרה לאפשר למוסד לפרסם בציבור את עיקרי התיקון כדי לעודד מעסיקים להירשם במוסד ולשלם בעד עובדיהם דמי ביטוח. הסעיף והלוח יחולו על מקרה המזכה לגמלה שאירע לעובד במועד שמיום התחילה האמור ואילך.

תיקון חוק הביטוח הלאומי – תחילה ותחולה

137. (א) תחילתו של סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי כנוסחו בסעיף 136(1) לחוק זה ביום ד' בטבת התש"ף (1 בינואר 2020).

(ב) תחילתם של סעיפים 248 ו־257 לחוק הביטוח הלאומי כנוסחם בסעיף 136(12) לחוק זה ביום ד' בטבת התש"ף (1 בינואר 2020) והם יחולו על גמלה המשתלמת מיום זה ואילך.

(ג) סעיפים 195, 196, 200א, 202, 207, 209, 214, 220א ו־310(א) לחוק הביטוח הלאומי, וביטול סימן ז' לפרק ט' והחלפת לוח ח'1 לחוק האמור, כנוסחם בסעיף 136(2) עד (11) ו־(13) לחוק זה, יחולו על גמלת נכות וקצבה חודשית נוספת המשתלמות בעד יום התחילה ואילך.

(ד) סעיף 359 לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 136(14) לחוק זה, וביטול סעיף 372 לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 136(18) לחוק זה יחולו על קביעת דמי ביטוח שהודעה עליה נמסרה לחייב לפי אותם סעיפים ביום התחילה ואילך.

(ה) סעיף 364 לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 136(15) לחוק זה יחול על קנס ותוספת שנקבעו ביום התחילה ואילך.

(ו) סעיף 367ג לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 136(16) לחוק זה יחולו על חוב דמי ביטוח שנוצר ביום התחילה ואילך.

(ז) תחילתו של סעיף 369 כנוסחו בסעיף 136(17) לחוק זה ושל לוח י"א1 לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 136(19) לחוק זה, ביום ז' בתמוז התשע"ז (1 ביולי 2017) והם יחולו על מקרה המזכה לגמלה שחל במועד זה ואילך.

תיקון חוק הביטוח הלאומי – הוראת מעבר לעניין סעיפים 195, 196, 200א, 202, 207, 209, 214, 220א ו־372

138. (א) על אף הוראות סעיפים 195, 196, 200א, 202, 207, 209, 214 ו־220א לחוק הביטוח הלאומי כנוסחם בסעיף 136(2) עד 136(9) לחוק זה, תשלומים ראשונים לפי סעיפים אלה, בעד התקופה שמיום התחילה עד תום ששת החודשים שמיום התחילה, ישולמו בתום ששת החודשים כאמור.

דברי הסבר

סעיפים 136(2) עד (11), 137(ב) ו־138(א)

כללי פרק ט' בחוק הביטוח הלאומי קובע כללים ותנאים לזכאות לגמלאות לפי הפרק האמור, ובהן גמלת נכות, למי שמוגדר כ"נכה" לפי סעיף 195. ככלל, קצבת נכות משתלמת למי שאיבד את כושרו להשתכר מעבודה או ממשלח יד עקב ליקוי רפואי, או למי שבשל ליקוי כאמור צומצם כושרו להשתכר בשיעור של 50% לפחות.

במסגרת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 109), התשס"ח–2008 (בפרק זה – תיקון לרון) עוגנו בחוק הביטוח הלאומי המלצותיה של ועדה ציבורית בראשות השופט בדימוס אפרים לרון ז"ל אשר בחנה, בין השאר, את נושא שילובם של אנשים עם מוגבלויות בשוק העבודה. תיקון לרון ביקש להסיר או למתן את החסמים הקיימים בחוק הביטוח הלאומי בהקשר זה, באופן שיעודד את השתלבותם של אנשים עם מוגבלויות בשוק העבודה. מטרת תיקון לרון היתה, בין השאר, להבטיח כי נכה שכושרו להשתכר אבד או צומצם, והוא הגדיל את הכנסתו מעבודה, תהיה הכנסתו הכוללת גבוהה יותר, בכל מצב.

כיום, בתום שמונה שנים ממועד כניסתו של תיקון לרון לתוקף, ולאור הניסיון שנצבר במוסד לביטוח לאומי, מוצעים תיקונים אשר יביאו להגברת עידוד יציאה לעבודה בקרב אנשים עם מוגבלויות, לפישוט הוראות החוק ומנגנון מבחני ההכנסה ותיקון ליקויים שהתגלו בו עם יישומו.

כמו כן מוצע להגדיל את קצבתם החודשית הנוספת של זכאים לגמלת נכות שנקבעה להם דרגת אי־כושר להשתכר של 75% לפחות, והכול כפי שיפורט להלן.

סעיף 136(2)(א) ו־(ב) ו־(3)(ב)

ההגדרה "בעל ליקוי חמור" שבסעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי נקבעה במסגרת תיקון לרון והיא נועדה להבחין בין כלל הנכים לבין קבוצת הנכים החמורים. מוצע לבטל את ההגדרה האמורה ולקבוע מבחן הכנסה אחיד ומקל יותר לכלל הנכים.

כמו כן מוצע לבטל את התנאי "בעל ליקוי חמור" לעניין הזכאות לקצבת נכות כללית מהיום ה־31 ועד היום ה־90 כאמור בסעיף 196(ג)(1)(א) לחוק הביטוח הלאומי.

(ב) ערר על קביעת דמי ביטוח שהיה תלוי ועומד ערב יום התחילה לפני ועדת שומה לפי סעיף 372 לחוק הביטוח הלאומי כנוסחו ערב יום התחילה ושטרם הוחל בו בשמיעת טענות הצדדים, יועבר לפקיד השגה המוסמך לדון בהשגות על קביעת דמי ביטוח לפי הוראות סעיף 359 לחוק הביטוח הלאומי כנוסחו בסעיף 136(14) לחוק זה; החלה ועדת השומה בשמיעת טענות הצדדים, תמשיך ועדת השומה לדון בערר לפי הוראות סעיף 359 ו־372 לחוק הביטוח הלאומי כנוסחן ערב יום התחילה.

תיקון חוק הביטוח הלאומי – הוראות שעה לעניין סעיפים 248 ו־257

139. (א) בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) יקראו את סעיפים 248 ו־257 לחוק הביטוח הלאומי כך שבכל מקום, במקום "מעשר" יבוא "מתשע" והסעיפים בנוסחם כאמור יחולו על גמלה המשתלמת בעד אותה תקופה.

(ב) בתקופה שמיום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) עד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018) יקראו את סעיפים 248 ו־257 לחוק הביטוח הלאומי כך שבכל מקום, במקום "מעשר" יבוא "משמונה" והסעיפים בנוסחם כאמור יחולו על גמלה המשתלמת בעד אותה תקופה.

(ג) בתקופה שמיום כ"ד בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019) עד יום ג' בטבת התש"פ (31 בדצמבר 2019) יקראו את סעיפים 248 ו־257 לחוק הביטוח הלאומי כך שבכל מקום, במקום "מעשר" יבוא "מארבע" והסעיפים בנוסחם כאמור יחולו על גמלה המשתלמת בעד אותה תקופה.

תיקון חוק הבטחת הכנסה

140. בחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א–1980[98] (בפרק זה – חוק הבטחת הכנסה) –

(1) בסעיף 12ב –

(א) בסעיף קטן (א), בפסקה (1), במקום "20%" יבוא "21.5%" ובמקום "24%" יבוא "25.5%";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "20%" יבוא "21.5%" ובמקום "24%" יבוא "25.5%";

דברי הסבר

עוד מוצע לבטל את ההגדרה "זכאי במשך תקופה ממושכת". הגדרה זו היתה רלוונטית בעת כניסתו לתוקף של תיקון לרון ולעניין האבחנה בין כלל הנכים למי שהוא "בעל ליקוי חמור", הגדרה שכאמור מוצע לבטלה בחוק זה גם כן.

ואלה נוסחן של ההגדרות שמוצע למחוק:

""בעל ליקוי חמור" – מי שנקבעה לו, לפי הוראות סעיף 208, נכות רפואית בשיעור של 70% לפחות, או בשיעור של 40% לפחות בהתאם למבחנים המנויים בפרטים 33 או 91 שברשימת הליקויים כמשמעותה בתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) (קביעת אחוזי נכות רפואית, מינוי ועדות לעררים והוראות שונות), התשמ"ד–1984;

"זכאי במשך תקופת ממושכת" – מי שהיה זכאי לקצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1), בתקופה של 60 חודשים לפחות מתוך 84 החודשים שקדמו בתכוף ליום תחילתו של חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 109), התשס"ח–2008;".

סעיף 136(2)(ג) ו־(10)

כיום קובעת ההגדרה "נכה" שבסעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי כי לעניין בעל ליקוי חמור, מי שהכנסתו בפועל מעבודה או ממשלח יד עולה על 60% מהשכר הממוצע, ולעניין מי שאינו בעל ליקוי חמור, עולה כאמור על 45% מהשכר הממוצע, אינו נכנס בגדרי ההגדרה "נכה". במקביל קובע סימן ז' לפרק ט' כי נכה שהיה זכאי לקצבת נכות במשך 12 חודשים רצופים ושאיננו עומד עוד במגבלות ההכנסה האמורות, יהיה זכאי ל"קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה".

מוצע לקבוע כי סימן ז' לפרק ט' העוסק ב"קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה" יבוטל והזכאות מכוחו תשולב בגמלת הנכות. לצורך זה, בהגדרה "נכה" תבוטל תקרת ההכנסה האמורה ורק נכה אשר בהתאם להכנסותיו ועל פי הוראות סעיפים 200, 201 ו־202, יימצא זכאי לקצבה הנמוכה מ־2.68% מהסכום הבסיסי (כ־235 שקלים חדשים), לא יעמוד עוד בהגדרה "נכה" ולא יהיה זכאי להמשך תשלום קצבת נכות.

וזהו נוסח סימן ז' לפרק ט' שמוצע לבטל:

[98] ס"ח התשמ"א, עמ' 30; התשע"ו, עמ' 1155.

(2) בתוספת השנייה, במקום טור א' יבוא:

"טור א'

מי שהגיע לגיל הפרישה ומי שמקבל קצבת זקנה, שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח

אם טרם מלאו לו 70 שנים	אם מלאו לו 70 שנים וטרם מלאו לו 80 שנים	אם מלאו לו 80 שנים
34.37%	34.70%	35.04%
54.31%	54.85%	55.38%
64.41%	64.94%	65.48%
74.50%	75.05%	75.58%
59.30%	59.84%	60.38%
פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד
69.40%	69.93%	70.47%
פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד
59.30%	59.84%	60.38%
פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד
69.40%	69.93%	70.47%
פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד

דברי הסבר

"סימן ז': קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה

3222ג. (א) בסימן זה, "מבוטח בעל ותק" – מבוטח שהיה זכאי לקצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1), במשך תקופה של 12 החודשים הרצופים שקדמו בתכוף לפני שזכאותו לקצבה כאמור חדלה בשל הכנסתו מעבודה או ממשלח יד.

(ב) מבוטח בעל ותק זכאי לקצבה חודשית לפי סימן זה, כל עוד יש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד.

(ג) הקצבה למבוטח בעל ותק תשולם בסכום הנמוך מבין אלה:

(1) הסכום המתקבל מניכוי של סך המכפלות של חלקי הכנסתו של המבוטח, הנקובים לגביו בטור א' של לוח ח'1, בשיעורים הנקובים לצדם בטור ב' מקצבה חודשית מלאה, בצירוף תוספת התלויים החלה לגביו;

(2) הסכום שחושב בעדו לאחרונה לפי סעיף 201, בתכוף לפני שהיה למבוטח בעל ותק, בצירוף תוספת התלויים החלה לגביו.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג), קצבה לפי סימן זה, בסכום או בשיעור הנמוך מהסכום או מהשיעור המפורטים להלן, לפי העניין, לא תשולם:

(1) לגבי מבוטח בעל ותק שיש לו בן זוג ושני ילדים אשר משתלמת בעדם תוספת תלויים לפי סעיף 200(ג)(ו־(ד) – 15.5% מהסכום הבסיסי;

(2) לגבי מבוטח בעל ותק אחר – 200 שקלים חדשים.

(ה) הסכום האמור בסעיף קטן (ד)(2) יעודכן במועדים ובשיעורי העדכון של הסכום הבסיסי.

(ו) הוראות סעיף 201(ב) יחולו על גמלה לפי סעיף זה; נותרה יתרה לניכוי לאחר שבוצע ניכוי כאמור בסעיף קטן (ג), מהקצבה המשתלמת בעד מבוטח לפי סעיף זה, תנוכה היתרה מתוספת התלויים."

סעיף 136(2)(ד)

מוצע לתקן את ההגדרה "התאריך הקובע" ולקבוע תנאי נוסף שלפיו אין למבוטח הכנסה מעבודה או ממשלח יד, או כי הכנסתו כאמור אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע, במשך 90 ימים רצופים לפחות.

תיקון זה נדרש לאור תיקון פסקה (3) להגדרה "נכה" בסעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי וביטולו של התנאי בדבר הכנסה מעבודה וממשלח יד שאינה עולה על 60% או 45% מהשכר הממוצע. התיקון נועד להבהיר כי על דרישת

תיקון חוק הבטחת הכנסה – תחילה ותחולה

141. תחילתה של התוספת השנייה לחוק הבטחת הכנסה, כנוסחה בסעיף 140(2) לחוק זה, ביום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018), והיא תחול על גמלה המשתלמת בעד היום האמור ואילך.

תיקון חוק הבטחת הכנסה – הוראת שעה ותחולה לעניין התוספת השנייה

142. (א) בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) (בסעיף זה – תקופת הוראת השעה) יקראו את טור א' בתוספת השנייה לחוק הבטחת הכנסה כך:

"טור א'

מי שהגיע לגיל הפרישה ומי שמקבל קצבת זקנה, שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח

אם טרם מלאו לו 70 שנים	אם מלאו לו 70 שנים וטרם מלאו לו 80 שנים	אם מלאו לו 80 שנים
33.63%	33.94%	34.70%
53.15%	53.62%	54.85%
63.24%	63.71%	64.95%
73.33%	73.82%	75.05%
58.14%	58.61%	59.85%
פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד	פחות הסכום הבסיסי לילד
68.23% פחות הסכום הבסיסי לילד	68.70% פחות הסכום הבסיסי לילד	69.94% פחות הסכום הבסיסי לילד
58.14% פחות הסכום הבסיסי לילד	58.61% פחות הסכום הבסיסי לילד	59.85% פחות הסכום הבסיסי לילד
68.23% פחות הסכום הבסיסי לילד"	68.70% פחות הסכום הבסיסי לילד	69.94% פחות הסכום הבסיסי לילד

דברי הסבר

השכר האמורה להתקיים בתקופת 90 הימים האמורים בהגדרה "התאריך הקובע".

סעיף 136(3)(א)

סעיף 196(ב) לחוק הביטוח הלאומי קובע כי זכאותו של נכה לקצבה תתחיל בתום 90 ימים מהתאריך הקובע (התאריך שבו עקב הליקוי איבד את כושרו להשתכר למשך 90 ימים רצופים לפחות). עם זאת, לעניין נכה המקבל דמי מחלה ממעבידו או מקופת גמל כמשמעותה בסעיף 180 לחוק הביטוח הלאומי, תתחיל הזכאות בתום התקופה שבעדה שולמו דמי המחלה כאמור.

מכך יוצא כי גם נכה אשר הכנסתו מדמי מחלה נמוכה משיעור קצבת הנכות שלה יכול היה להיות זכאי, תידחה זכאותו עד לסיום תשלום דמי המחלה. לפיכך מוצע, לבטל את הכלל האמור ולקבוע כי זכאותו של מבוטח תחל בתום 90 ימים ולא תידחה בשל תשלום דמי המחלה. במקביל לכך הכנסתו של הנכה מדמי מחלה תובא במסגרת מבחן הכנסותיו.

סעיף 136(4)

סעיף 200א לחוק הביטוח הלאומי בנוסחו היום קובע מדרג בן שלוש רמות (11.5%, 14% ו־17% מקצבת יחיד מלאה) לתשלום קצבה חודשית נוספת לנכים שדרגת אי־כושרם להשתכר היא 75% לפחות, וזאת בהתאם לאחוזי הנכות הרפואיים. מוצע לשנות את המדרג האמור ולהגדיל את הרמה הגבוהה מ־17% ל־20% (קרי, כ־450 שקלים חדשים במקום כ־372 שקלים חדשים כיום), ואת הדרגות הבינונית והנמוכה מ־14% ו־11.5% ל־16% מקצבת יחיד מלאה (קרי, כ־350 שקלים חדשים במקום כ־252 וכ־306 שקלים חדשים כיום).

כמו כן מוצע להוסיף לאוכלוסיית הזכאים לקצבה חודשית נוספת גם מי ששיעור נכותו הרפואית הינו בן 40% ל־49%, ושאינו זכאי לתוספת גבוהה יותר, ולהעמיד את שיעורה על 6.8% מקצבת יחיד מלאה (כ־150 שקלים חדשים).

(ב) התוספת השנייה לחוק הבטחת הכנסה כנוסחה בסעיף קטן (א), תחול על גמלה המשתלמת בעד תקופת הוראת השעה כאמור באותו סעיף קטן.

תיקון חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו־2016)

143. בסעיף 32 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו־2016), התשע"ו–2015[99] –

(1) בסעיף קטן (א), במקום "עד יום ב' בטבת התשע"ז (31 בדצמבר 2016)" יבוא "עד יום א' בכסלו התשע"ז (1 בדצמבר 2016)";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

דברי הסבר

סעיף 136(5)

סעיף 202 לחוק הביטוח הלאומי קובע את אופן ניכוי ההכנסות מקצבת הנכה ואת שיעור הקצבה המקסימלי. מאחר ועל פי המוצע, תבוטל בהגדרה "נכה" מגבלת השכר כתנאי זכאות לקצבת נכות (בשיעור של 60% או 45%, לפי העניין), נדרשת הבהרה ולפיה, מקום שנותרה יתרה לניכוי לאחר קיזוז קצבת היחיד במלואה, תנוכה היתרה מתוספת התלויים לשיעור הקצבה החודשית המלאה (כפי שנעשה לעניין קצבת עידוד להשתלבות בעבודה בסעיף 222ג לחוק הביטוח הלאומי כנוסחו כיום).

כמו כן, בעקבות ביטול "קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה" ושילוב הזכאות בקצבת נכות, מוצע לקבוע כי לא תשולם קצבה בשיעור הנמוך מ־2.68% מהסכום הבסיסי (כ־235 שקלים חדשים), בדומה למגבלת התשלום הקיימת כיום לעניין קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה.

סעיף 136(6)

סעיף 207(א) לחוק הביטוח הלאומי קובע כי המוסד לביטוח לאומי לא ידון בתביעה לפי פרק ט' לפני שחלפו 90 ימים מהמועד שבו צומצמה הכנסתו של נכה מעבודה או ממשלח יד ב־50% או יותר, או שנפסקה, ובאין הכנסה – מהמועד שהיה לנכה.

בפועל, תנאי לתחילת בירור התביעה לפי פרק ט' הוא כי מבוטח לא השתכר יותר מ־60% מהשכר הממוצע במשך 90 ימים לפחות, כפי שנקבע גם בתיקון הנוכחי להגדרה "תאריך קובע". משכך מוצע לתקן את הסעיף ולקבוע בו מפורשות כי תנאי לבירור תביעה הוא כי מבוטח לא השתכר יותר מ־60% מהשכר הממוצע במשך 90 ימים לפחות.

כמו כן מוצע לתקן את סעיף קטן (ב) ולהבהיר גם בו כי המדובר בהכנסה שאינה עולה על 60% מהשכר הממוצע ולא על צמצום בהכנסה מעבודה.

סעיף 136(7)

סעיף 209 לחוק הביטוח הלאומי קובע כי נכה אשר זכאותו לקצבה נשללה בשל כך בלבד שהיתה לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד, יהיה זכאי להמשך תשלום הקצבה, לו הכנסתו תשוב ותפחת, ובלבד שלא חלפו יותר מ־36 חודשים ממועד הפסקת תשלום הקצבה.

מניסיונו הנצבר של המוסד לביטוח לאומי עולה כי פרק הזמן של 36 החודשים האמורים לא סייע מספיק להפגת החשש של ציבור הנכים מאבדן זכאותו לגמלה עקב חזרתו לשוק העבודה. לפיכך מוצע לבטל את מגבלת 36 החודשים הקבועים בסעיף ולאפשר לכל נכה אשר הכנסתו פחתה מ־60% מהשכר הממוצע לשוב למעגל הזכאים לקצבת נכות, בלא מגבלת זמן.

סעיף 136(8) ו־(13)

עקב ביטולו של סימן ז' לפרק ט' לחוק הביטוח הלאומי, מוצע לתקן את סעיפים 214 ו־310(א) ולמחוק בהם את החלקים המתייחסים לזכאים לפי סימן ז' האמור.

סעיף 136(9)

סעיף 220א לחוק הביטוח הלאומי קובע את זכאותו של נכה, אשר חדלה להשתלם לו קצבה חודשית, להמשך הטבות נלוות לפי כל דין במשך תקופה של 36 חודשים נוספים. המשך הזכאות האמור נקבע גם לעניין מי שהיה זכאי לקצבת עידוד להשתלבות בשוק העבודה לפי סעיף 222ג לחוק הביטוח הלאומי (בתנאים הקבועים בסעיף). לאור ביטול סימן ז' לפרק ט', וביטולה של קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה, מוצע לבטל את סעיף קטן (ב) העוסק בזכאותם של מקבלי קצבה כאמור להמשך הטבות נלוות על פי כל דין.

וזה נוסחו של סעיף 220א(ב) לחוק הביטוח הלאומי שמוצע לבטל:

"(ב) זכאי להטבה שמשתלמת לו קצבה לפי הוראות סימן ז', תוסיף להינתן לו ההטבה כאמור בסעיף קטן (א) גם לאחר תום תקופת הזכאות המיוחדת, בסכום שיחסו להטבה או כיחס שבין שיעור הקצבה כאמור החל לגביו לבין קצבה חודשית מלאה בצירוף תוספת התלויים החלה לגביו, אלא אם כן חדלה הזכאות להטבה לפי הוראות הדין שמכוחו ניתנה."

סעיף 136(11)

לוח ח'1 לחוק הביטוח הלאומי קובע את שיעורי הניכוי מהקצבה, בהתאם לחלק ההכנסה מעבודה או ממשלח יד. לצורך עידוד השתלבותם של אנשים עם מוגבלויות בשוק העבודה, מוצע להגדיל את שיעור ההכנסה שאינו מובא בחשבון לצורך ניכוי ההכנסות מקצבה כאמור בסעיף 202 לחוק הביטוח הלאומי ב־8% (מ־21% ל־29% מהשכר הממוצע), ובכך לבטל למעשה את מדרגת הניכוי בשל שכר שמעל 21% עד 25% מהשכר הממוצע, שעמדה על 10% ניכוי מהקצבה.

[99] ס"ח התשע"ו, עמ' 219; התשע"ז, עמ' 1187.

"(א1) בתקופה שמיום ב' בכסלו התשע"ז (2 בדצמבר 2016) עד יום ב' בטבת התשע"ז (31 בדצמבר 2016) יקראו את סעיף 32(א) לחוק הביטוח הלאומי כך שבמקום הקטע החל במילים "סכום השווה" עד המילה "אחוזים" יבוא "סכום השווה ל־91.3 אחוזים";

(3) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) בתקופה שמיום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) יקראו את סעיף 32(א) לחוק הביטוח הלאומי כך שבמקום הקטע החל במילים "סכום השווה" עד המילה "אחוזים" יבוא "סכום השווה ל־50.06 אחוזים".

(ב1) בתקופה שמיום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) עד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018) יקראו את סעיף 32(א) לחוק הביטוח הלאומי כך שבמקום הקטע החל במילים "סכום השווה" עד המילה "אחוזים" יבוא "סכום השווה ל־50.42 אחוזים".

דברי הסבר

וזה נוסחו של לוח ח'1 לחוק הביטוח הלאומי, שמוצע להחליף:

"לוח ח'1

(סעיפים 202 ו־222ג)

שיעורי הניכוי מקצבה חודשית מלאה

טור א' חלקי ההכנסה	טור ב' שיעור הניכוי מהקצבה, באחוזים
חלק ההכנסה שעד 21% מהשכר הממוצע	0
חלק ההכנסה שמעל 21% ועד 25% מהשכר הממוצע	10
חלק ההכנסה שמעל 25% ועד 68% מהשכר הממוצע	30
חלק ההכנסה שמעל 68% ועד 93% מהשכר הממוצע	40
חלק ההכנסה שמעל 93%	60"

סעיפים 137(ב) ו־138(א)

מוצע לקבוע כי סעיפים 195, 196, 200א, 202, 207, 209, 214 ו־220א לחוק הביטוח הלאומי, וביטול סימן ז' לפרק ט' והחלפת לוח ח'1 לחוק האמור, כנוסחם בסעיף 136(2) עד (11) לחוק זה, יחולו על גמלת נכות וקצבה חודשית נוספת המשתלמות בעד יום התחילה ואילך, ואולם כדי להעניק למוסד לביטוח לאומי זמן היערכות ליישום התיקונים המוצעים, מוצע לקבוע כי תשלומים ראשונים לפי הסעיפים האמורים, בעד התקופה שמיום התחילה עד תום ששת החודשים שמיום התחילה, ישולמו בתום ששת החודשים כאמור.

סעיפים 140 עד 142

בישראל זכאים כ־190,000 משקי בית לגמלת הבטחת הכנסה למי שהגיע לגיל הפרישה ומי שמקבל קצבת זקנה, שאירים ותלויים לפי חוק הביטוח הלאומי (בפרק זה – גמלת השלמת הכנסה), מכוח חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א–1980 (בפרק זה – חוק הבטחת הכנסה). במסגרת חוק ההתייעלות הוגדלו גמלאות אלה בכ־600 מיליוני שקלים חדשים.

נוסף על הגדלת שיעור הגמלה המוצע בחוק זה, מוצע להגדיל את הסכום שאינו מובא בחשבון מהמקורות המפורטים בסעיף 2(1)ו־(2) לפקודת מס הכנסה (הכנסות מעבודה וממשלח יד) בשיעור של 1.5% מהשכר הממוצע וזאת הן ליחיד והן לזוג. כך, שסעיף 12ב לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א–1980 יתוקן וייקבע בו כי הסכום שאינו מובא בחשבון ליחיד יעלה מ־20% ל־21.5% מהשכר הממוצע ולעניין מבוטח שיש לו בן זוג או שבהחזקתו ילד מ־24% ל־25.5%.

במקביל, מוצע לתקן בהתאמה את סעיף קטן (ב) לסעיף 12ב לחוק האמור הקובע את הסכומים המרביים שינוכו לפי סעיפים קטנים (א)(1)ו־(3).

כמו כן, במטרה להוסיף ולשפר את מצבם הכלכלי של קשישים מקבלי גמלת השלמת הכנסה מוצע להגדיל גמלאות אלה בעלות כוללת של כ־400 מיליוני שקלים חדשים. מוצע לקבוע כי התיקון ייעשה באופן מדורג כך מיום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) יגדלו הגמלאות בכ־250 מיליוני שקלים חדשים ומיום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) בכ־150 מיליוני שקלים חדשים.

וזה נוסחו של טור א' בתוספת השנייה, שמוצע להחליפו:

(ב2) בתקופה שמיום כ"ד בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019) עד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019) יקראו את סעיף 32(א) לחוק הביטוח הלאומי כך שבמקום הקטע החל במילים "סכום השווה" עד המילה "אחוזים" יבוא "סכום השווה ל־53.05 אחוזים".

דברי הסבר

פרט	הרכב המשפחה	טור א'			טור ב'	טור ג'
		מי שהגיע לגיל פרישה ומי שמקבל קצבת זקנה, שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח				
		אם טרם מלאו לו 70 שנים	אם מלאו לו 70 שנים וטרם מלאו לו 80 שנים	אם מלאו לו 80 שנים	מי שטרם מלאו לו 55 שנים	מי שמלאו לו 55 שנים
(1)	יחיד	32.21%	32.88%	34.05%	20%	25%
(2)	שני בני זוג	50.85%	51.95%	53.82%	27.5%	37.5%
(3)	שני בני זוג שעמם ילד	60.95%	62.05%	63.92%	30%	43.5%
(4)	שני בני זוג שעמם שני ילדים לפחות	71.05%	72.15%	74.02%	33.5%	49.5%
(5)	יחיד שעמו ילד	55.85% פחות הסכום הבסיסי לילד	56.95% פחות הסכום הבסיסי לילד	58.82% פחות הסכום הבסיסי לילד	30%	37.5% פחות הסכום הבסיסי לילד
(6)	יחיד שעמו שני ילדים לפחות	65.95% פחות הסכום הבסיסי לילד	67.05% פחות הסכום הבסיסי לילד	68.92% פחות הסכום הבסיסי לילד	33.5%	42.5% פחות הסכום הבסיסי לילד
(7)	אלמנה או הורה עצמאי שעמם ילד	55.85% פחות הסכום הבסיסי לילד	56.95% פחות הסכום הבסיסי לילד	58.82% פחות הסכום הבסיסי לילד	33.5%	42.5% פחות הסכום הבסיסי לילד
(8)	אלמנה או הורה עצמאי שעמם שני ילדים לפחות	65.95% פחות הסכום הבסיסי לילד	67.05% פחות הסכום הבסיסי לילד	68.92% פחות הסכום הבסיסי לילד	39%	52.5% פחות הסכום הבסיסי לילד

פרק י': תשתיות להולכה ולאחסון של נפט

סימן א': הגדרות

144. בפרק זה –

"בעל הזיכיון" – מי שהוענק לו זיכיון לפי שטר הזיכיון;

"בעל זיכיון המשנה" – מי שהוענק לו זיכיון משנה לפי שטר זיכיון המשנה שבתוספת ב' לחוק זיכיון צינור הנפט;

"גורם מפעיל" – הגורם שקיבל, לצורך פעילותו, זכות בנכסי הפעילות ובמפעל או לגביהם, ביום התחילה או לאחריו;

"חוק החברות הממשלתיות" – חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975[100];

"חוק זיכיון צינור הנפט" – חוק זיכיון צינור הנפט, התשכ"ח–1968[101];

"חוק רישוי עסקים" – חוק רישוי עסקים, התשכ"ח–1968[102];

"חוק התכנון והבנייה" – חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[103];

"יום התחילה" – כמשמעותו בסעיף 169;

"מיתקן הגנה קתודית" – מיתקן שנועד להגן מפני שיתוך (קורוזיה) באמצעות יצירת שדה חשמלי או מיתקן נלווה אחר הנדרש לכך במישרין, ובכלל זה קו תשתית להולכת מים או חשמל;

דברי הסבר

פרק י' – כללי

תקופת תוקפו של הזיכיון לפי שטר הזיכיון שבתוספת א' לחוק זיכיון צינור הנפט, התשכ"ח–1968 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק זיכיון צינור הנפט), מסתיימת ביום כ"ז באדר התשע"ז (25 במרס 2017). שטר הזיכיון מסדיר סוגיות שונות, כגון הליכי התכנון והבנייה של נכסי המפעל כהגדרתו בשטר הזיכיון, פטור ממיסוי וכניסה למקרקעין שבהם מצויים נכסי המפעל. בהתאם לסעיף 3 לחוק זיכיון צינור הנפט, הסדרים אלה אף גוברים על האמור בכל דין. מוצע, לקראת תום תקופת הזיכיון ובמסגרת היערכות המדינה לסיומו, לקבוע הסדרים חלופיים בחלק מהנושאים אשר הוסדרו במסגרת שטר הזיכיון. כמפורט בדברי ההסבר לסעיף 169 להצעת החוק, מוצע לקבוע את תחילתם של רוב ההסדרים המוצעים למועד תום תקופת הזיכיון (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – יום התחילה).

סעיף 144 מוצעות הגדרות למונחים שונים המשמשים בהוראות הפרק המוצע.

ההגדרות המוצעות למונחים "בעל הזיכיון", "בעל זיכיון המשנה", "שטר הזיכיון", "תקופת הזיכיון" ו"המפעל" מבוססות על האמור בחוק זיכיון צינור הנפט ובכלל זה התוספות לו, הכוללות כאמור את שטר הזיכיון.

ההסדר המוצע בפרק זה, קובע הוראות לעניין המעבר מבעל זיכיון שמקיים פעילות בהתאם לשטר הזיכיון לגורם מפעיל שיפעל בהתאם להוראות החוק המוצע. "הגורם המפעיל" הוא על פי המוצע הגורם שיקבל, לצורך פעילותו, זכות בנכסי הפעילות ובמפעל (ראו הסבר להלן), או לגביהם, לאחר תום תקופת הזיכיון, קרי ביום התחילה ואילך. ויובהר כי הענקת הזכות העתידית לגורם המפעיל יכול שתיעשה עוד לפני יום התחילה, אך הזכות עצמה תיכנס לתוקף רק ביום התחילה – הוא תום תקופת הזיכיון, לאחר שפקעה זכותו של בעל הזיכיון. כך למשל בהמחאת זכות לפי סעיף 146(ב) להצעת החוק – ההמחאה יכול שתיעשה לפני יום התחילה, אך הזכות לקבלת הנכסים תיכנס לתוקף רק לאחר המועד האמור, וכך גם בהסכמי החכירה שייחתמו לפי סעיף 146(א) להצעת החוק – הסכמים אלה יכול שייחתמו עוד לפני יום התחילה, אך תקופת החכירה עצמה תתחיל רק ביום התחילה, לאחר שהסתיימה תקופת החכירה של בעל הזיכיון. עוד יובהר כי הזכויות שיקבל הגורם המפעיל בנכסי הפעילות ובמפעל כוללות הן זכויות במקרקעין והן זכויות לגבי מקרקעין, דוגמת זכויות בשל התחייבות לעסקה במקרקעין שטרם נרשמה.

יצוין כי ההגדרה "גורם מפעיל" כוללת שני רכיבים: האחד, קבלת זכות בנכס, והאחר, הדרישה כי הדבר נעשה לצורך הפעילות (כהגדרתה המוצעת). כך מי שקיבל זכות בנכס שלא לצורך הפעילות לא ייחשב לגורם מפעיל. כך למשל, אם הגורם המפעיל מכר נכס מיטלטלין מנכסי המפעל, הקונה לא ייחשב לגורם מפעיל, משום שהנכס

[100] ס"ח התשל"ה, עמ' 132.
[101] ס"ח התשכ"ח, עמ' 62.
[102] ס"ח התשכ"ח, עמ' 204.
[103] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

"מיתקן נפט" – כל אחד מאלה:

(1) קו תשתית להולכת נפט;

(2) מיתקן נלווה אשר נדרש להפעלתו של קו תשתית כאמור בפסקה (1) לרבות קו תשתית ומיתקן הגנה קתודית (בסימן זה – מיתקן נלווה);

"המפעל" – כהגדרתו בסעיף 1 לשטר הזיכיון;

"נכסי הפעילות" – כל המקרקעין ובכלל זה המחוברים להם, המשמשים לפעילותו של גורם מפעיל, לרבות רצועת הקרקע כהגדרתה בסעיף 255יד לחוק התכנון והבנייה, והכול בין שניתן לגביהם אישור שר האוצר לפי סעיף 5 לשטר הזיכיון או לפי סעיף 5 לשטר שבתוספת א' לחוק זיכיון צינורות הנפט, התשי"ט–1959[104], ובין שניתן לגביהם אישור לפי הוראות פרק י'3 לחוק התכנון והבנייה, ובהתאם לאישור כאמור;

"נפט" – כהגדרתו בחוק הנפט, התשי"ב–1952[105], לרבות מוצרי נפט;

"פעילות", של גורם מפעיל – הפעילות של הולכה ואחסון של נפט, לרבות פריקה, טעינה וניפוק של נפט, וכל פעילות אחרת הדרושה לכך, המבוצעת בידי גורם מפעיל או מי מטעמו;

"קו תשתית" – קו תת־קרקעי להולכה או להעברה של חשמל, בזק כהגדרתו בחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב–1982[106], מים, ביוב או נפט, והקרקע שבה הוא עובר;

"שטר הזיכיון" – שטר הזיכיון שבתוספת א' לחוק זיכיון צינור הנפט;

"תקופת הזיכיון" – התקופה שמיום כ"ו באדר התשכ"ה (26 במרס 1968) עד יום כ"ז באדר התשע"ז (25 במרס 2017).

דברי הסבר

שנמכר אינו משמש עוד לצורך הפעילות. באופן דומה, מי שעוסק בפעילות (כהגדרתה המוצעת), לא ייחשב ל"גורם מפעיל" אם אין לו זכויות בנכסי הפעילות או בנכסים הכלולים בהגדרה "המפעל".

"פעילות", של גורם מפעיל מוגדרת על פי המוצע כהולכה (בקווי תשתית) ואחסון (למשל במיתקני אחסון) של נפט, לרבות פריקה וטעינה (למשל פריקה מאונייה וטעינה לאונייה), וניפוק וכן פעילות אחרת הדרושה לכך, המבוצעת בידי הגורם המפעיל או מי מטעמו. יצוין כי פעילות הגורם המפעיל כוללת על פי המוצע גם ניפוק גז פחמימני מעובה (גפ"מ), שנכלל כאמור בהגדרה המוצעת ל"נפט".

"נכסי הפעילות", הם, על פי המוצע, הנכסים שהגורם המפעיל מקבל זכות בהם לצורך פעילותו. בניגוד להגדרה "המפעל" (השאובה כאמור משטר הזיכיון) שהיא צופה פני עבר ומתייחסת גם למיטלטלין וגם למקרקעין (ובכלל זה המחוברים להם) כפי שהיו בתקופת הזיכיון, ההגדרה המוצעת ל"נכסי הפעילות" צופה פני עתיד, וכוללת את כל המקרקעין והמחוברים להם המשמשים לפעילות הגורם המפעיל, באותה עת, לרבות כאלה שלא נכללו בהגדרה "המפעל". לדוגמה, אם בעתיד ייווספו מקרקעין שישמשו לפעילות הגורם המפעיל, גם הם ייחשבו לחלק מנכסי הפעילות.

מאחר שכאמור ההגדרה המוצעת ל"נכסי הפעילות" צופה פני עתיד, מוצע לכלול בה גם מחוברים שיינתן לגביהם אישור לפי פרק י'3 לחוק התכנון והבנייה, כנוסחו המוצע בסעיף 164(5) להצעת החוק.

לבסוף, מוצע להבהיר שהמקרקעין והמחוברים כוללים גם את רצועת האדמה שבה מונח קו התשתית המשמש להולכת הנפט, היינו צינור הנפט.

ההגדרה "מיתקן נפט" כוללת על פי המוצע קו תשתית המשמש להולכת נפט (ולא בזק, חשמל, מים וביוב) וכן מיתקנים נלווים הנדרשים להפעלת קו תשתית כאמור, לרבות קו תשתית אחר (למשל קו תשתית המשמש להולכת מים או חשמל שמהווה למעשה מיתקן נלווה, ומיתקן הגנה קתודית. "מיתקן הגנה קתודית" מוגדר על פי המוצע

[104] ס"ח התשי"ט, עמ' 248.

[105] ס"ח התשי"ב, עמ' 322.

[106] ס"ח התשמ"ב, עמ' 218.

סימן ב': הקמת חברה שתהיה הגורם המפעיל הראשון והענקת זכויות

הקמת חברה בבעלות מלאה של המדינה

145. (א) רשם החברות ירשום, לפי הוראות סעיף 10 לחוק החברות, התשנ"ט–1999[107], חברה בבעלות מלאה של המדינה שתהיה הגורם המפעיל הראשון; שר האוצר ימציא לרשם החברות את הפרטים והמסמכים הנדרשים לפי סעיף 8 לחוק האמור, עד יום ד' בשבט התשע"ז (31 בינואר 2017).

(ב) על חברה שהוקמה לפי הוראות סעיף קטן (א) יחולו הוראות אלה:

(1) על אף הוראות חוק החברות הממשלתיות, בתקופה שמיום רישומה עד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019), לא תיחשב החברה לחברה ממשלתית והוראות החוק האמור לא יחולו עליה;

(2) החל ביום ד' בטבת התש"ף (1 בינואר 2020) –

(א) יראו את החברה כחברה שהפכה לחברה ממשלתית בהתאם להוראות סעיף 8(א) לחוק החברות הממשלתיות;

(ב) יראו את הוראות תקנון החברה בעניינים המנויים בסעיף 6(1) ו־(2) לחוק החברות הממשלתיות כאילו נקבעו לפי סעיף 6 לאותו חוק;

(3) שר האוצר יהיה השר האחראי לענייני החברה;

(4) לא יראו את החברה כתאגיד שהוקם בחוק או לפיו.

(ג) בסעיף זה –

"חברה בבעלות מלאה של המדינה" – חברה שכל מניותיה הן בבעלות המדינה והזכות למנות את כל הדירקטורים שלה היא בידי המדינה;

"חברה ממשלתית" – כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות.

דברי הסבר

כמיתקן שנועד להגן מפני היווצרות חלודה, באמצעות יצירת שדה חשמלי במקרקעין. כן מוצע לכלול בהגדרה זו גם מיתקן נלווה הנדרש לכך במישרין ובכלל זה קו תשתית להולכת מים או חשמל.

סעיף 145 מוצע לקבוע שרשם החברות ירשום לפי הוראות חוק החברות, התשנ"ט–1999 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק החברות), והוראות סעיף זה, חברה שכל מניותיה בבעלות המדינה והזכות למנות את כל הדירקטורים שלה בידי המדינה (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חברה בבעלות מלאה של המדינה) שתהיה הגורם המפעיל הראשון. מוצע לאפשר לחברה האמורה, כגורם מפעיל, לפעול בתקופת המעבר בת שלוש השנים שבמהלכה היא אינה חברה ממשלתית, בהתאם להוראות שחלות כיום לגבי הפעילות של הולכה ואחסון נפט (לרבות פריקה, טעינה וניפוק) ולא להחיל עליה בשלב זה רגולציה כחברה ממשלתית.

מאחר שחברה בבעלות המדינה כהגדרתה המוצעת נופלת בגדר הגדרת חברה ממשלתית לפי חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק החברות הממשלתיות), ומאחר שכיום מופעלים נכסי הפעילות על ידי בעל זיכיון המשנה, שאינו חברה ממשלתית, מוצע לקבוע שלמשך תקופת מעבר – החל במועד רישומה ועד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019) – לא יראו חברה כאמור כחברה ממשלתית והוראות חוק החברות הממשלתיות לא יחולו עליה. תקופה זו נועדה לתת למדינה שהות לבחון את התאמתן של ההוראות הרגולטוריות החלות על חברות ממשלתיות לפעילות של גורם מפעיל. בתום התקופה, החל ביום ד' בטבת התש"ף (1 בינואר 2020), יראו את החברה כחברה לא־ממשלתית שהפכה לחברה ממשלתית כאמור בסעיף 8(א) לחוק החברות הממשלתיות, היינו יראו אותה כחברה כאמור בלא צורך בקבלת החלטות ממשלה כאמור באותו סעיף (ובסעיפים 5 ו־6 לאותו חוק). בהתאם לכך, יחולו על החברה הוראות החוק האמור ובכללן סעיף 8(ג) לאותו חוק המחייב הגשת תעודה לרשם החברות על הפיכת החברה לחברה ממשלתית, וסעיף 63 לאותו חוק אשר מסמיך לקבוע שהוראות אותו חוק, כולן או חלקן, לא יחולו על חברות מסוימות מטעמים כמפורט באותו סעיף.

מוצע לקבוע שהשר האחראי על החברה יהיה שר האוצר וזאת הן בתקופה שבה חוק החברות הממשלתיות לא חל על החברה, והן בתקופה שבה החוק חל (לפי סעיף 6 לחוק החברות הממשלתיות נדרשת קביעת השר האחראי בהחלטת הממשלה). באשר לשאר הנושאים המוסדרים

[107] ס"ח התשנ"ט, עמ 189.

הענקת זכויות לחברה

146. (א) המדינה, באמצעות רשות מקרקעי ישראל, תעניק, עד יום התחילה, זכות חכירה במקרקעין ובכלל זה המחוברים להם, מנכסי המפעל, או זכות לגבי המקרקעין כאמור, לחברה שהוקמה לפי הוראות סעיף 145(א); הזכויות יהיו לתקופה שתחילתה ביום התחילה וסיומה במועד שיורה עליו שר האוצר.

(ב) המדינה, באמצעות שר האוצר ובתנאים שיקבע, תמחה, עד יום התחילה, לחברה שהוקמה לפי הוראות סעיף 145(א) את זכותה של המדינה לקבל, בתום תקופת הזיכיון, את נכסי המיטלטלין מנכסי המפעל.

סימן ג': מיסוי

פטור ממס לגבי תקופת הזיכיון

147. לא יוטלו על בעל זיכיון, בעל זיכיון משנה, בעל רישיון של בעל הזיכיון, חברה אחרת שאישר שר האוצר לפי סעיף 22 לשטר הזיכיון או הגורם המפעיל ולא ייגבו מכל אחד מהם מס, אגרה, היטל או כל תשלום חובה אחר בעד תקופת הזיכיון, שלא ניתן היה להטיל או לגבות לפי חוק זיכיון צינור הנפט.

מיסוי בתום תקופת הזיכיון

148. (א) הפעולות שלהלן יהיו פטורות מכל מס, אגרה, היטל או כל תשלום חובה אחר:

(1) השבת המפעל לידי המדינה בתום תקופת הזיכיון;

(2) הענקת זכות חכירה במקרקעין ובכלל זה המחוברים להם, מנכסי המפעל, התחייבות להענקת זכות כאמור או הענקת זכות בנכס מיטלטלין מנכסי המפעל (בפסקה זו – הענקת זכות בנכס), בהתאם להוראות סעיף 146, לחברה שהוקמה לפי סעיף 145(א).

דברי הסבר

בסעיף 6 האמור, מוצע לקבוע שיחול לגביהם ההסדר שבתקנון החברה, כלומר, יראו את ההסדר בעניינים אלה כאילו נקבע בהחלטת הממשלה כאמור באותו סעיף.

כמו כן מוצע להבהיר שלא יראו את החברה כתאגיד שהוקם בחוק או לפיו, וזאת משום שכאמור לעיל, בתקופת המעבר שבמהלכה לא תיחשב החברה לחברה ממשלתית, יש לתת למדינה שהות לבחון את ההוראות הרגולטוריות המתאימות לפעילות של גורם מפעיל, ובתום התקופה האמורה, ממילא תיחשב החברה לחברה ממשלתית ויחולו לגביה ההוראות החלות לעניין חברה כאמור.

סעיף 146 בהמשך להקמת חברה בבעלות מלאה של המדינה שתהיה הגורם המפעיל הראשון, מוצע לקבוע שהמדינה, באמצעות רשות מקרקעי ישראל תעניק לחברה זכות חכירה במקרקעין ובכלל זה המחוברים להם מנכסי המפעל, שהם בבעלות המדינה, וכן זכות לגבי המקרקעין (למשל זכות לשימוש בתת־הקרקע לצורך הנחת קו תשתית להולכת נפט או מיתקן נפט אחר), לתקופה שיורה שר האוצר. יוסבר כי זכות החכירה מוענקת על פי המוצע במקרקעין כאמור שהם מנכסי המפעל, משום שאין מדובר עדיין ב"נכסי פעילות", שכן נכסים אלה, בעת הענקתם, לא משמשים עדיין לפעילות הגורם המפעיל. באשר למיטלטלין שנכללים בנכסי המפעל, מוצע לקבוע שהמדינה, שהיא בעלת הזכות לקבלם בתום תקופת הזיכיון, תמחה לחברה את זכותה זו, באמצעות שר האוצר ובתנאים שיקבע.

כאמור לעיל בדברי ההסבר להגדרה "הגורם המפעיל" שבסעיף 144 להצעת החוק, הענקת הזכויות בנכסים צריכה להתבצע עד יום התחילה (קרי עד תום תקופת הזיכיון), כך שמיד בתום התקופה האמורה, תוכל החברה שהוקמה לפי סעיף 145(א) להצעת החוק לפעול בנכסים.

סעיף 147 חוק זיכיון צינור הנפט פוטר גורמים מסוימים מתשלומי חובה והכול כמפורט בחוק האמור ובתוספות לו. מוצע להבהיר כי אף לאחר תום הזיכיון לא יהיה ניתן לגבות מבעל הזיכיון, מבעל זיכיון המשנה, מכל חברה אחרת שאושרה בידי שר האוצר לפי סעיף 22 לשטר הזיכיון או מגורם מפעיל, כל תשלום חובה בעד תקופת הזיכיון, שלא היה ניתן להטיל או לגבות לפי חוק זיכיון צינור הנפט.

סעיף 148 מוצע לקבוע במפורש כי לא יהיה חיוב במס בשל השבת המפעל למדינה בתום הזיכיון, וזאת בהמשך לכך שלא היה ניתן להטיל ולגבות מס בעד תקופת הזיכיון, שכן השבת הנכסים היא למעשה חלק מהזיכיון.

בנוסף, במטרה לפשט את הליך הענקת הזכויות לגורם המפעיל, ובשל העובדה שהגורם המפעיל הראשון הוא חברה בבעלות מלאה של המדינה ושמדובר בהענקת נכסים לפי חוק ולא בהליך רצוני, מוצע לקבוע כי הענקת זכות חכירה, לאחר יום התחילה, במקרקעין ובכלל זה המחוברים להם מנכסי המפעל (או התחייבות להענקת זכות כאמור, ככל שמדובר בהתחייבות לעסקה במקרקעין שטרם נרשמה במרשם המקרקעין) או בנכס מיטלטלין מנכסי המפעל, לגורם המפעיל הראשון לאחר תום תקופת הזיכיון (כלומר, לחברה שהוקמה לפי סעיף 145(א) להצעת החוק), פטורה מכל מס.

(ב) הוראות סעיף 103ה לפקודת מס הכנסה[108], יחולו לעניין הענקת זכות בנכס כאמור בסעיף קטן (א)(2), ויראו לעניין זה את המחיר המקורי של הנכס, יתרת המחיר המקורי, שווי הרכישה ויום הרכישה כפי שהיו בידי בעל הזיכיון, אילו לא הוענקה הזכות בנכס, ולגבי נכס כאמור שהוא מלאי, יראו כעלות המלאי את הסכום שנקבע כמלאי סופי לעניין שומת בעל הזיכיון לשנת המס המסתיימת במועד הענקת הזכות בנכס.

ניהול פנקסים במטבע חוץ

149. על אף האמור בסעיף 130א(ג) לפקודת מס הכנסה, גורם מפעיל או מי שהיה בעל זיכיון המשנה רשאי לנהל במטבע חוץ את פנקסי החשבונות שהוא חייב בניהולם לפי סעיף 130 לפקודה האמורה, לפי כללים שיקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת, ובלבד שמטבע הפעילות שלו, כמשמעותו בכללי חשבונאות מקובלים, הוא דולר או אירו.

סימן ד': הקמה ותחזוקה של נכס פעילות

הקמה ותחזוקה של נכס פעילות

150. הגורם המפעיל יקים ויתחזק כל נכס מנכסי הפעילות (בפרק זה – נכס פעילות) ברמה נאותה ובהתאם להוראות כל גורם מוסמך לפי דין ובכלל זה חוק רישוי עסקים.

סימן ה': כניסה למקרקעין וביצוע פעולות בהם

סימן ה' – הגדרות

151. בסימן זה –

"מיתקן נפט" – מיתקן נפט המשמש לפעילותו של גורם מפעיל;

"מקרקעין" – מקרקעין ציבוריים או מקרקעין פרטיים;

"תכנית" – כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה.

סמכות כניסה למקרקעין וביצוע פעולות בהם

152. (א) הגורם המפעיל או מי שפועל מטעמו, רשאי, לצורך פעילותו, לרבות לצורך הקמה, הפעלה או תחזוקה של מיתקן נפט, ובכפוף להוראות סעיף 153, להיכנס למקרקעין שבהם מצוי מיתקן נפט, ולעניין פסקאות (1), (4), (8) ו־(11) עד (13) – גם למקרקעין הסמוכים למקרקעין כאמור, ולבצע בהם את הפעולות שלהלן, לרבות פעולות נלוות הנדרשות לביצוען:

(1) לערוך מדידות ובדיקות לצורך תכנון הקמתו של מיתקן נפט;

דברי הסבר

סעיף 149 במטרה להקל על פעילותו של הגורם המפעיל, ובשל אופייה של פעילותו, מוצע לאפשר לגורם כאמור לנהל פנקסי חשבונות במטבע חוץ (בלבד שמדובר בדולר או אירו) בתנאים המנויים בסעיף 149 להצעת החוק, וזאת לפי כללים שיקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת. בשל תום תקופת הזיכיון, נדרש ההסדר המוצע גם לגבי בעל זיכיון המשנה.

סעיף 150 מוצע להטיל על הגורם המפעיל חובה להקים ולתחזק את נכסי הפעילות ברמה נאותה. בין השאר, על הגורם המפעיל לפעול בהתאם להוראות הגורמים המוסמכים לפי כל דין, ובכלל זה לפי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח–1968 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק רישוי עסקים). חובה זו דומה לחובה שהיתה קבועה בשטר הזיכיון.

סעיף 151 לצורך פעילותו של הגורם המפעיל, ובכלל זה קיום חובתו לתחזק את נכסי הפעילות ברמה נאותה, מוצע להעניק לו אפשרות להיכנס למקרקעין ולבצע בהם פעולות מסוימות כמפורט בסעיף 152 להצעת החוק, ופעולות נלוות הדרושות לביצוען של אותן פעולות. בסימן ה' המוצע, מוצע להסדיר את הנושאים הנוגעים לכך, במתכונת דומה למתכונת הקבועה כיום בסימן ב' לפרק ה' בחוק משק הגז הטבעי, התשס"ב–2002 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק משק הגז הטבעי), בהתאמות הנדרשות מכך שבענייננו מדובר במיתקן נפט.

ראשית מוצע לקבוע שמיתקני הנפט שלגביהם מוקנות הסמכויות בסימן זה, הם מיתקני נפט המשמשים לפעילותו של הגורם המפעיל. כאמור, הענקת הסמכויות כאמור נחוצה בין השאר משום הטלת החובה לקיים תחזוקה ברמה נאותה, בסעיף 150 להצעת החוק. כמו כן, המקרקעין שלגביהם ניתנת סמכות הכניסה הם על פי המוצע הן מקרקעין ציבוריים והן מקרקעין פרטיים.

סעיף 152 מוצע לקבוע בסעיף קטן (א) כי גורם מפעיל או מי מטעמו, רשאי, לצורך פעילותו, להיכנס למקרקעין שבהם מצוי מיתקן נפט, ולעניין פעולות מסוימות גם למקרקעין הסמוכים למקרקעין כאמור, ולבצע בהם את הפעולות המנויות בפסקאות (1) עד (13), לרבות פעולות

[108] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

(2) להתקין, לבנות או להציב את מיתקן הנפט;

(3) לחפור או להסיר אבן, אדמה ועץ;

(4) להקים ולתחזק קווים להולכה של מים או חשמל, המשמשים מיתקן נפט;

(5) לסמן באמצעות שלט את מיקומו של מיתקן הנפט, ולתחזק את השלט;

(6) להקים גדר סביב מיתקן נפט המצוי מעל פני הקרקע ולתחזק את הגדר;

(7) להסיר או לגזום, מסביב לכל מיתקן נפט קיים או מתוכנן, כל צמח המפריע להקמתו, לקיומו או לפעילותו התקינה של מיתקן הנפט;

(8) לערוך סיור, תצפית או בדיקה ובכלל זה לבצע מדידה במיתקן הגנה קתודית;

(9) לבצע בדיקה, תחזוקה, תיקון, או הסרה של מיתקן נפט וכן לבצע בו שינוי שאין בו משום פגיעה בהיקף השימוש באותם מקרקעין;

(10) לחפור תעלות, מנהרות ומעברים מתחת לפני הקרקע;

(11) לפתוח כל דרך במקרקעין לשם ביצוע עבודות בקשר למיתקן נפט, ובלבד שמיד עם השלמת העבודה יחזיר את הדרך למצב הקודם; בפסקה זו –

"דרך" – לרבות מסילה, כביש, רחוב, סמטה, כיכר, מעבר, גשר או מקום פתוח שיש לציבור זכות מעבר בהם;

"עבודות בקשר למיתקן נפט" – לרבות תכנון, הקמה, שינוי, תיקון, פירוק, בדיקה או הפעלה של מיתקן נפט, וכל פעולה אחרת הנדרשת לשם כך לרבות חפירה, ובקרה על ביצוע עבודות כאמור;

(12) לבצע כל פעולה שהגורם המפעיל חייב בביצועה לפי כל דין, לרבות לפי חוק המים, התשי"ט–1959[109], וחוק רישוי עסקים;

(13) לעבור ברכב ובכלל זה מכונה ניידת או ציוד הנדסי כמשמעותו לפי חוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז–1957[110], במקרקעין הנמצאים סמוך למקום שבו נדרש ביצוען של פעולות המפורטות בפסקאות (1) עד (12), ולבצע פעולות נלוות הנדרשות לשם מעבר כאמור.

דברי הסבר

נלוות הדרושות לביצוען. הפעלת הסמכויות כאמור תיעשה על פי המוצע בכפוף להוראות סעיף 153 להצעת החוק (כפי שיוסבר להלן). מוצע להבהיר לעניין סמכות המעבר ברכב (ראו סעיף קטן (א)(13) המוצע), כי רכב כולל גם מכונה ניידת או ציוד הנדסי כמשמעותו לפי חוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז–1957.

יובהר כי ההסמכה שבסעיף נדרשת רק לגבי מקרקעין שהגורם המפעיל אינו המחזיק הבלעדי בהם (כגון במקרה שבו מיתקן הנפט טמון בעומק הקרקע ואילו בשטח שמעל פני הקרקע מחזיק גורם אחר, כגון חקלאי), ולגבי מקרקעין שהגורם המפעיל כלל אינו מחזיק בהם (היינו מקרקעין סמוכים למקרקעין שבהם הוא מחזיק). בכל האמור במקרקעין שהגורם המפעיל הוא המחזיק הבלעדי בהם, היינו כאלה שבהם יש לגורם המפעיל זכות חכירה או זכות שימוש בלעדית גם בשטח שמעל פני הקרקע, הרי שביצוע הפעולות המנויות בסעיף קטן (א) כנוסחו המוצע (ואף פעולות אחרות) מותר, בכפוף לכל דין, מכוח זכותו הכללית של הגורם המפעיל להנאה מרכושו, גם בלא הסמכה מפורשת בחוק.

עם זאת, לעתים אין לגורם המפעיל אפשרות להיכנס למקרקעין שהוא המחזיק הבלעדי בהם, אלא באמצעות מעבר דרך מקרקעין סמוכים. כך למשל, לעתים הכניסה למתחם משאבות שהוא קרקע המוחזקת באופן בלעדי בידי הגורם המפעיל, אפשרית רק באמצעות מעבר בדרך חקלאית המצויה במקרקעין הסמוכים. לפיכך, מוצע להבהיר בסעיף קטן (ב) המוצע שמותר לעבור ברכב במקרקעין שסמוכים למקרקעין שבהם יש לגורם המפעיל זכות חכירה או זכות לשימוש בשטח שמעל לפני הקרקע.

סעיף 153 כאמור, הכניסה למקרקעין וביצוע פעולות בהם לפי סעיף 152 להצעת החוק צריכה להתבצע על פי המוצע בכפוף להוראות סעיף 153 להצעה. בסעיף זה מוצע לחייב את הגורם המפעיל למסור הודעה לבעל

[109] ס"ח התשי"ט, עמ' 169.

[110] ס"ח התשי"ז, עמ' 145.

(ב) הסמכות לפי סעיף קטן (א)(13) תהיה נתונה לגורם המפעיל גם לגבי מקרקעין הסמוכים למקרקעין שבהם יש לו זכות חכירה או זכות לשימוש בשטח שמעל פני הקרקע.

הודעה על כוונה להיכנס למקרקעין

153. (א) לא ייכנס גורם מפעיל או מי מטעמו למקרקעין המיועדים למגורים בתכנית, בכוונה לעשות שימוש בסמכויות לפי סעיף 152, אלא אם כן –

לתקן הפניות

(1) לעניין שימוש בסמכות לפי סעיף 152(א)(8) למעט פסקה (8) שבו – הגורם המפעיל מסר לבעל המקרקעין הודעה על הכוונה לבצע פעולות כאמור באותו סעיף, ועל העיתוי המתוכנן לכך, וחלפו 15 ימים מיום מסירת ההודעה;

(2) לעניין שימוש בסמכות לפי סעיף 152(א)(8) – הגורם המפעיל מסר לבעל המקרקעין הודעה על סמכותו וכוונתו לבצע פעולות כאמור באותו סעיף; בהודעה כאמור יפרט הגורם המפעיל את תדירותן של הפעולות והימים בשבוע שבהם מתוכנן לבצען וכן כי הגורם המפעיל יעשה מאמץ סביר להודיע לבעל המקרקעין אם הן צפויות להתבצע ביום אחר בשבוע.

(ב) לא ייכנס גורם מפעיל או מי מטעמו למקרקעין שאינם מיועדים למגורים בתכנית בכוונה לעשות שימוש בסמכויות לפי סעיף 152 אלא אם כן –

(1) לעניין שימוש בסמכות לפי סעיף 152(א)(2), (3), (4), (7), (10), (11) או (12) – הגורם המפעיל מסר לבעל המקרקעין הודעה על הכוונה לבצע פעולות כאמור באותו סעיף ועל העיתוי המתוכנן לכך, וחלפו 15 ימים מיום מסירת ההודעה;

(2) לעניין שימוש בסמכות לפי סעיף 152(א)(1), (5), (6), (8), (9) ו־(13) או (ב) – הגורם המפעיל מסר לבעל המקרקעין הודעה על סמכותו וכוונתו לבצע פעולות כאמור באותו סעיף.

דברי הסבר

המקרקעין שאליהם רשאי הגורם המפעיל להיכנס לשם ביצוע הפעולות. תוכן ההודעה ומועד מסירתה משתנים בהתאם לשני אלה: סוג הפעולה (ישנן פעולות, כגון חפירה וגיזום, שיש להן השפעה רבה יותר על המקרקעין לעומת פעולות אחרות, כגון סימון בשלטים ומעבר ברכב) וייעוד המקרקעין (מתוך הנחה שבמקרקעין המיועדים למגורים, יש לייחס יותר משקל לזכות לפרטיות ולצורך לדעת מתי צפוי הגורם המפעיל להיכנס למקרקעין, מאשר במקרקעין שאינם מיועדים למגורים).

לפיכך מוצע, בסעיף 153(א)(1) להצעת החוק, לקבוע שכל הפעולות במקרקעין המיועדים למגורים (למעט פעולות המנויות בסעיף 152(א)(8) להצעה כפי שיפורט להלן) טעונות הודעה על הכוונה לבצע את הפעולות ועל העיתוי המתוכנן לכך. הודעה זו תימסר על פי המוצע 15 ימים לפחות טרם ביצוע הפעולה. הודעה במתכונת זו נדרשת על פי המוצע בסעיף 153(ב)(1) להצעת החוק, גם לעניין פעולות במקרקעין שאינם מיועדים למגורים, וזאת במקרה שמדובר בפעולות שעלולה להיות להן השפעה רבה יותר באופן יחסי על המקרקעין. מדובר בפעולות המנויות בסעיף 152(א)(2), (3), (4), (7), (10), (11), או (12) להצעת החוק.

באשר לפעולות המנויות בסעיף 152(12) להצעת החוק, יצוין כי מדובר באוסף של פעולות בעלות רמות השפעה שונות על המקרקעין שבהם הן מבוצעות, ומוצע לנקוט גישה מחמירה ולהתייחס אליהן כאל פעולות בעלות השפעה רבה יותר באופן יחסי, הדורשות הודעה במתכונת האמורה.

לעומת זאת מוצע, בסעיף 153(ב)(2) להצעת החוק, לקבוע שבמקרקעין שאינם מיועדים למגורים, פעולות שיש להן השפעה פחותה על המקרקעין, המנויות בסעיף 152(א)(1), (5), (6), (8), (9) ו־(13) או (ב) להצעת החוק, טעונות רק הודעה על הסמכות והכוונה לבצע את הפעולות, בלא נקיבה במועד מדויק לביצוע הפעולה, והודעה זו יכולה להימסר אחת לשנה.

יוסבר, באשר לפעולות המנויות בסעיף 152(א)(8) להצעת החוק, שהן בעיקרן ביצוע בדיקות (ובכלל זה מדידות) וסיורים במקרקעין, כי מאחר שמדובר בפעולות שיש להן השפעה פחותה על המקרקעין, ויש חובה על פי הוראות הדין ודרישות התחזוקה לבצען באופן תדיר, מוצע לקבוע שבמקרה שמדובר בביצוען במקרקעין שאינם מיועדים למגורים, די במסירת הודעה שנתית במתכונת האמורה לעיל (היינו הודעה על הסמכות והכוונה לבצע את הפעולות, בלא נקיבה במועד מדויק), ובהתאם לכך, מנויות פעולות אלה בסעיף 153(ב)(2) להצעת החוק. ואולם במקרה שמדובר בביצוען במקרקעין המיועדים למגורים, מוצע לקבוע בסעיף 153(א)(2) להצעת החוק כי יש לכלול בהודעה השנתית כאמור, גם את התדירות המתוכננת לביצוען של פעולות אלה, ואת הימים בשבוע שבהם מתוכנן לבצען. כן מוצע כי אם במהלך השנה ישתנה

(ג) בעל מקרקעין שקיבל הודעה לפי סעיפים קטנים (א)(2) או (ב)(2) רשאי לפנות לגורם המפעיל בבקשה שיודיע לו על העיתוי המתוכנן לביצוע הפעולות, והגורם המפעיל ייענה לבקשה ככל שאין בכך כדי לפגוע בפעילותו או להכביד עליה; הודעה כאמור בסעיפים קטנים (א)(2) או (ב)(2) תימסר לבעל המקרקעין אחת לשנה ותפרט את האפשרות לפנות לגורם המפעיל בבקשה כאמור ואת דרכי ההתקשרות עם הגורם המפעיל לצורך הפנייה.

(ד) לא ניתן למצוא את בעל המקרקעין, יפרסם הגורם המפעיל את ההודעה, בדרך שיקבע שר האוצר; פורסמה ההודעה כאמור, חזקה שבעל המקרקעין קיבל אותה.

(ה) בעל מקרקעין המתנגד לביצוע פעולות לפי סעיף 152 רשאי לפנות למנהל מינהל הדלק שבמשרד התשתית הלאומיות, האנרגיה והמים (בסימן זה – המנהל) בתוך 15 ימים מיום שנמסרה לו הודעה לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) או מיום שפורסמה ההודעה לפי סעיף קטן (ד); פנה כאמור, יודיע על כך המנהל לגורם המפעיל, והגורם המפעיל יהיה רשאי להיכנס למקרקעין ולבצע בהם את הפעולות האמורות רק אם קיבל הרשאה לכך מאת המנהל; נתן המנהל הרשאה, יודיע על כך לבעל המקרקעין 7 ימים לפחות לפני המועד לביצוע הפעולות, בצירוף נימוקים.

(ו) כניסה וביצוע של פעולות לפי סעיף 152 במקרקעין המוחזקים בידי מערכת הביטחון טעונים אישור מראש של הגוף המוסמך לכך על פי דין לגבי אותו מקום; בסעיף קטן זה, "מערכת הביטחון" – כל אחד מאלה:

(1) משרד הביטחון ויחידות הסמך של משרד הביטחון;

(2) יחידות ויחידות סמך של משרד ראש הממשלה שעיקר פעילותן בתחום ביטחון המדינה;

(3) צבא הגנה לישראל;

דברי הסבר

מסיבה כלשהי, היום בשבוע שבו צפויות הפעולות האלה להתבצע, יעשה הגורם המפעיל מאמץ סביר להודיע על כך לבעל המקרקעין. זאת משום שכיום לצורך תחזוקת מיתקני הנפט ברמה נאותה (דבר שמשרת גם את טובתו של בעל המקרקעין), מתבצעים סיורים בתדירות גבוהה לאורך מיתקני הנפט. מתכונת ההודעה במקרה של ביצוע פעולות במקרקעין המיועדים למגורים הקבועה בסעיף 153(א)(1) להצעת החוק, אינה מאפשרת ביצוע סיורים כאמור ועלולה לפגוע ברמת התחזוקה של המיתקנים.

בסעיף קטן (ג) מוצע לאפשר לבעל מקרקעין שנמסרה לו הודעה לפי סעיפים קטנים (א)(2) או (ב)(2) לפנות לגורם המפעיל בבקשה שיודיע לו על העיתוי המתוכנן לביצוע הפעולות. הגורם המפעיל ייענה לבקשה ככל שאין בכך כדי לפגוע בפעילותו או להכביד עליה (מובן כי אין רואים בעצם ההודעה משום הכבדה). לצורך כך מוצע שההודעה השנתית תפרט את דרכי ההתקשרות עם הגורם המפעיל ואת האפשרות לפנות אליו כאמור.

בסעיף קטן (ד) מוצע לקבוע כי אם לא ניתן למצוא את בעל המקרקעין, הגורם המפעיל יפרסם את ההודעה בדרך שיקבע שר האוצר בתקנות, ומשפורסמה ההודעה, חזקה שבעל המקרקעין קיבל אותה.

בסעיף קטן (ה) מוצע לאפשר לבעל מקרקעין שמתנגד לביצוע פעולות כאמור, לפנות למנהל מינהל הדלק שבמשרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – המנהל) בתוך 15 ימים מיום שנמסרה לו ההודעה או מיום שפורסמה. מנהל מינהל הדלק הוא הגורם המקצועי המתאים לאזן בין צורכי התחזוקה של הצינור ובין פגיעה האפשרית בבעל המקרקעין. במקרה כזה, יודיע מנהל מינהל הדלק לגורם המפעיל על פניית בעל המקרקעין, והגורם המפעיל יהיה רשאי להיכנס למקרקעין ולבצע בהם את הפעולות האמורות רק אם קיבל לכך הרשאה מאת המנהל. מובן שבהתאם לכללי הצדק הטבעי ועקרונות המשפט המינהלי, ישמע המנהל גם את עמדת הגורם המפעיל טרם קבלת החלטה בעניין מתן הרשאה כאמור. אם החליט המנהל להרשות את הכניסה למקרקעין ואת ביצוע הפעולות, עליו להודיע על כך לבעל המקרקעין 7 ימים לפחות לפני המועד לביצוע הפעולות, בצירוף נימוקים למתן ההרשאה.

בסעיף קטן (ו) מוצע לקבוע כי כניסת גורם מפעיל למקרקעין המוחזקים בידי מערכת הביטחון (כהגדרתה המוצעת) טעונים אישור מראש של הגוף המוסמך לכך לגבי אותו מקום.

(4) מפעלי מערכת הביטחון כמשמעותם בסעיף 20 לחוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח–1998[111], שאינם יחידות כאמור בפסקה (2), ואשר שר הביטחון הודיע עליהם למנהל;

(5) משטרת ישראל, שירות בתי הסוהר והרשות להגנה על עדים;

(6) מפעלים וספקים המייצרים ציוד ביטחוני, כהגדרתו בחוק התאגידים הביטחוניים (הגנה על אינטרסים ביטחוניים), התשס"ו–2006[112], בעבור גוף המנוי בפסקאות (1) עד (5), שהשר הממונה על אותו גוף הודיע עליהם למנהל.

(ז) גורם מפעיל המתכוון להיכנס למקרקעין המיועדים בתכנית לצורכי ציבור, כמשמעותם לפי חוק התכנון והבנייה, ולבצע בהם פעולות לפי סעיף 152, ימסור הודעה כאמור בסעיף קטן (ב), לפי העניין, גם לרשות המקומית שבתחומה נמצאים המקרקעין.

ערעור

154. (א) הרואה את עצמו נפגע ממתן הרשאה בידי המנהל כאמור בסעיף 153(ה), רשאי לערער על החלטת המנהל לבית משפט השלום שבתחום שיפוטו נמצאים המקרקעין, בתוך 14 ימים מהיום שבו נמסרה לו ההחלטה.

(ב) בית המשפט הדן בערעור רשאי לאשר את החלטת המנהל, לבטלה, או להתנותה בתנאים, והוא רשאי לתת כל סעד שבית משפט הדן בעניין אזרחי מוסמך לתתו.

(ג) הגשת ערעור לבית המשפט לא תעכב את השימוש בסמכות לפי סעיף 152, אלא אם כן החליט על כך בית המשפט, בהחלטה מנומקת מטעם מיוחד.

סדרי דין בערעור

155. (א) שר המשפטים רשאי לקבוע סדרי דין בערעור לפי סעיף 154; באין סדרי דין, ידון בית המשפט בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה.

(ב) בית המשפט הדן בערעור לפי סעיף 154 לא יהיה קשור בדיני הראיות למעט דיני חסינות עדים וראיות חסויות כאמור בפרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א–1971[113].

ביצוע פעולות במקרקעין בלא הודעה

156. (א) על אף האמור בסעיף 153, רשאי גורם מפעיל להיכנס למקרקעין כאמור בסעיף 152 לשם ביצוע פעולה המנויה באותו סעיף, אף בלא הודעה לפי סעיף 153, אם סבר שמתקיים אחד מאלה:

דברי הסבר

לבסוף מוצע, בסעיף קטן (ז), לקבוע כי במקרה שמדובר במקרקעין שמיועדים בתכנית (כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה) לצורכי ציבור, על הגורם המפעיל להודיע על כך גם לרשות המקומית שבתחומה נמצאים המקרקעין, במתכונת ההודעות שבסעיף קטן (ב) המוצע.

סעיף 154 מוצע לקבוע, בדומה להסדר הקיים היום בסעיף 51 לחוק משק הגז הטבעי, כי מי שרואה את עצמו נפגע ממתן הרשאה שנתן המנהל לפי סעיף 153(ה) להצעת החוק, יוכל לערער על ההחלטה לבית משפט השלום שבתחום שיפוטו נמצאים המקרקעין, אך הגשת ערעור כאמור לא תעכב את השימוש בסמכות לפי סעיף 152 להצעת החוק, אלא אם כן החליט על כך בית המשפט בהחלטה מנומקת מטעם מיוחד.

סעיף 155 מוצע להסמיך את שר המשפטים לקבוע סדרי דין בערעור, ולקבוע כי אם לא נקבעו כאמור סדרי דין, ידון בית המשפט בערעור בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה. כמו כן, מוצע לקבוע שבית המשפט הדן בערעור לא יהיה קשור בדיני הראיות למעט דיני חסינות עדים וראיות חסויות כאמור בפרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א–1971. ההוראה המוצעת בעניין זה זהה להוראה הקיימת היום בסעיף 52 לחוק משק הגז הטבעי.

סעיף 156 מוצע לקבוע מקרים מסוימים שבהם גורם מפעיל יהיה רשאי להיכנס למקרקעין לצורך ביצוע פעולות לפי סעיף 152 להצעת החוק אף בלא הודעה לפי סעיף 153 להצעה.

סעיף קטן (א)(1) המוצע מתייחס למקרה שבו סבור הגורם המפעיל שהפעולה דחופה וחיונית למניעת דליפת נפט או למניעת נזק לאדם או לסביבה. במקרה כזה, יוכל הגורם המפעיל לבצע את הפעולה אך יהיה עליו לתת

[111] ס"ח התשנ"ח, עמ' 348.

[112] ס"ח התשס"ו, עמ' 174.

[113] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

(1) הפעולה דחופה וחיונית למניעת דליפת נפט או למניעת נזק לאדם או לסביבה, ובלבד שהגורם המפעיל ייתן הודעה מפורטת לבעל המקרקעין ולמנהל בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ־48 שעות לאחר ביצוע הפעולה;

(2) הפעולה נדרשת לשם מניעת נזק משמעותי לסביבה או לרכוש לרבות מיתקן נפט, ולא ניתן להמתין עד תום התקופה שבסעיף 153(א)(1) או (ב)(1), ובלבד שהגורם המפעיל נתן הודעה לבעל המקרקעין ולמנהל בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ־48 שעות לפני ביצוע הפעולה.

(ב) הוראות סעיף 153(ד) יחולו לעניין הודעה לפי סעיף קטן (א).

(ג) הסמכות לפי סעיף קטן (א) תהיה נתונה לגורם המפעיל עד להשלמת ביצוע הפעולה להנחת דעתו.

פיצויים בעד נזק

157. (א) גורם מפעיל שמשתמש בסמכות ומבצע פעולות לפי סעיף 152, יימנע עד כמה שהדבר ניתן מגרימת נזק, ויחזיר את המקרקעין, ככל האפשר, למצב שהיו בו אילולא נעשה שימוש בהם.

(ב) נגרם נזק כתוצאה מביצוע הפעולות האמורות, ישלם הגורם המפעיל, לפי דרישת הניזוק, פיצויים על הנזק שנגרם.

(ג) החליט הגורם המפעיל לדחות דרישה לפיצויים לפי סעיף קטן (ב), כולה או חלקה, ימסור לתובע הודעה מנומקת בכתב על כך בתוך 60 ימים מיום קבלת הדרישה, וישלם לו, בתוך המועד האמור, את הסכום שאינו שנוי במחלוקת; כל אחד מהצדדים רשאי להעביר את הדרישה לפיצויים להכרעתה של ועדת ערר כהגדרתה בחוק משק הגז הטבעי, התשס"ב–2002[114], שתקבע את סכום הפיצויים, ויחולו לעניין זה הוראות סעיפים 45(ב) ו־(ג) ו־46 לחוק האמור.

איסור ביצוע פעולות מסוימות במקרקעין בלא אישור המנהל

158. לא ישתול אדם עצים, לא יבנה ולא יחפור במקרקעין שבהם מצוי מיתקן נפט, למעט מיתקן הגנה קתודית, אלא אם כן הסכים לכך הגורם המפעיל, בכתב, ובהעדר הסכמה כאמור – אם ניתן לכך אישור המנהל, לאחר ששמע את עמדת הגורם המפעיל.

דברי הסבר

הודעה מפורטת לבעל המקרקעין ולמנהל, בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ־48 שעות לאחר ביצוע הפעולה.

סעיף קטן (א)(2) המוצע מתייחס למקרה שבו סבור הגורם המפעיל שהפעולה נדרשת לשם מניעת נזק משמעותי לסביבה או לרכוש (ובכלל זה רכוש שהוא מיתקן נפט), אך לא מתקיימת רמת דחיפות גבוהה העונה לתנאים שבסעיף קטן (א)(1) המוצע, ולמרות זאת לא ניתן לשלוח הודעה לפי סעיף 153(א)(1) או (ב)(1) להצעת החוק ולהמתין עם ביצוע הפעולה עד תום 15 ימים ממסירתה. במקרה זה מוצע לדרוש מהגורם המפעיל לתת הודעה לבעל המקרקעין ולמנהל בהקדם האפשרי, ולהמתין עם ביצוע הפעולה 48 שעות לפחות לאחר מסירת ההודעה. במקרה שלא ניתן למצוא את בעל המקרקעין, יפרסם הגורם המפעיל הודעה בדרך שיקבע שר האוצר בתקנות, ומשזו פורסמה יראו את בעל המקרקעין כאילו קיבל אותה.

סעיף 157 בדומה להסדר הקבוע כיום בסעיף 53 לחוק משק הגז הטבעי, מוצע לקבוע כי על גורם מפעיל העושה שימוש בסמכות להיכנס למקרקעין ולבצע בהם פעולות (כאמור בסעיף 152 להצעת החוק) להימנע, עד כמה שניתן, מגרימת נזק ולהחזיר את המקרקעין, ככל האפשר, למצב שהיו בו אלמלא נעשה בהם שימוש.

כמו כן מוצע כי אם נגרם נזק, והניזוק דרש זאת, ישלם הגורם המפעיל פיצויים על הנזק שגרם. עוד מוצע כי אם הגורם המפעיל החליט לדחות דרישה לפיצויים, עליו למסור לתובע הודעה מנומקת על כך בתוך שישים ימים (ולשלם לו עד אותו מועד את הסכום שאינו שנוי במחלוקת), וכל אחד מהצדדים יהיה רשאי להעביר את הדרישה להכרעה בוועדת ערר שלפי חוק משק הגז הטבעי, שתקבע את סכום הפיצויים. ועדה זו אינה כפופה לדיני הראיות (כאמור בסעיף 45(ב) לאותו חוק), ופועלת לפי סדרי דין שקבע שר המשפטים, ואם לא נקבעו – לפי סדרי דין שקבע יושב ראש הוועדה (כמפורט בסעיף 45(ג) לאותו חוק). על החלטת הוועדה ניתן לערער לבית המשפט המחוזי בתוך 45 ימים מיום שהומצאה, ועל החלטת בית המשפט המחוזי ניתן לערער ברשות לבית המשפט העליון בשאלה משפטית בלבד (ראו סעיף 46 לאותו חוק).

סעיף 158 במטרה להגן על מיתקני הנפט המשמשים את הגורם המפעיל, מוצע לאסור על כל אדם לשתול עצים, לבנות או לחפור במקרקעין שבהם מצוי מיתקן נפט

[114] ס"ח התשס"ב, עמ' 55.

159. העושה אחד מאלה, דינו – מאסר שלוש שנים או הקנס האמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז–1977[115]: עונשין

(1) שותל עצים, בונה או חופר במקרקעין שבהם מצוי מיתקן נפט למעט מיתקן הגנה קתודית, בלא שניתנו לכך הסכמת הגורם המפעיל או אישור המנהל, בניגוד להוראות סעיף 158;

(2) מפריע לפעילות של גורם מפעיל או מי מטעמו המנויה להלן:

(א) הקמה, הפעלה, שינוי, בדיקה או תיקון של נכס פעילות;

(ב) פריקה, אחסון, הולכה, ניפוק או טעינה, של נפט;

(3) מפריע לקיומו של נכס פעילות.

סימן ו': הוראות לעניין נכסי פעילות ופעילות של גורם מפעיל בתחום נמל

160. (א) הוראות חוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד–2004[116] (בסימן זה – חוק רשות הספנות והנמלים) לא יחולו לגבי נכס פעילות שבתחום נמל המנוי בתוספת השנייה, ולגבי גורם מפעיל ופעילותו בקשר לנכס כאמור, בכפוף להוראות סעיף קטן (ב). הוראות לעניין תחולת חוק רשות הספנות והנמלים

(ב) הוראות סעיפים 8, 10, 13, 14, 16, 19, 21, 22, 24, 29, 32(ב), 33, 42(א), (ג) ו־(ד) ו־43 עד 48 לחוק רשות הספנות והנמלים יחולו לגבי נכס פעילות כאמור בסעיף קטן (א), ולגבי גורם מפעיל ופעילותו כאמור בו, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) בסעיף 10 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "לתת שירותי נמל" יקראו "לתת כל סוג של שירותי נמל";

דברי הסבר

כאמור (למעט מיתקן הגנה קתודית – בשל מאפייניו המיתקן), אלא בהסכמת הגורם המפעיל. כדי למנוע אי־הבנות מוצע לדרוש שהסכמה כאמור תינתן בכתב. אם הגורם המפעיל סירב, ניתן לבצע פעולות כאמור רק לאחר קבלת אישור המנהל, לאחר ששמע את עמדת הגורם המפעיל בעניין. יוסבר שמדובר בפעולות שעלולות להזיק למיתקן הנפט, וכן עלולות בסופו של דבר אף לגרום נזק לסביבה.

סעיף 159 מוצע לקבוע שפעולה בניגוד לסעיף 158 להצעת החוק מהווה עבירה שהעונש בצדה הוא מאסר שלוש שנים או הקנס האמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז–1977 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק העונשין). בנוסף, הפרעה לפעילות הגורם המפעיל המנויה בפסקה (2) והפרעה לקיומו של נכס פעילות (פסקה (3)) תהווה אף היא עבירה פלילית. יצוין כי עבירות דומות קבועות גם בחוק משק הגז הטבעי ובחוק משק החשמל, התשנ"ו–1996.

סעיף 160 בתוספת השנייה לחוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד–2004 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק רספ"ן), מנויים הנמלים אשר עליהם חל החוק. כיום, מצויים חלק מנכסי הפעילות בתחום נמל אילת, המנוי בתוספת השנייה לחוק רספ"ן (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – התוספת השנייה), וחלקם מצויים בנמל אשקלון שאינו מנוי בה.

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי הוראות חוק רשות הספנות והנמלים לא יחולו על נכס פעילות המצוי בתחום נמל המנוי בתוספת השנייה לחוק רספ"ן, כלומר, על נכסי פעילות בנמל אילת, ועל פעילות הגורם המפעיל בקשר לנכס כאמור.

לסעיף קטן (ב)

על אף האמור בסעיף קטן (א), מוצע לקבוע כי הוראות מסוימות מחוק רספ"ן, המנויות בסעיף קטן (ב) המוצע, כן יחולו לעניין נכסי פעילות ולעניין פעילות גורם מפעיל כאמור, וזאת בשינויים המחויבים ובשינויים המנויים באותו סעיף קטן, וכמפורט להלן. יצוין כי ישנן הוראות בחוק רספ"ן אשר אינן רלוונטיות להקשרנו ועל כן מוצע שלא להתייחס לתחולתן.

לפסקה (1)

סעיף 10 לחוק רספ"ן מסמיך את שר התחבורה, בהסכמת שר האוצר, להסמיך חברה כאמור באותו סעיף להיות חברת נמל, להפעיל נמל ולתת בו שירותי נמל. לפי סעיף קטן (ג) של הסעיף האמור, חברת נמל אינה יכולה, בין השאר, לתת שירותים שאינם שירותי נמל אלא באישור מראש של שר התחבורה ושר האוצר. מוצע להחיל את

[115] ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

[116] ס"ח התשס"ד, עמ' 456.

(ב) בסעיף קטן (ב), אחרי "בכתב ההסמכה" יקראו "ולעניין הסמכה לתאגיד מורשה שהוא גורם מפעיל – לתקופה שבה נתנה המדינה לגורם המפעיל זכות בנכסי הפעילות", במקום "תנאים לרבות תנאים הנדרשים" יקראו "תנאים בעניינים הנוגעים לבטיחות ואיכות הסביבה לרבות תנאים הנדרשים", ובסופו יקראו "לעניין זה, "גורם מפעיל" ו"נכסי הפעילות" – כהגדרתם בסעיף 144 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016";

(ג) סעיף קטן (ג) – לא ייקרא;

(2) הפעלת סמכות המנהל לפי סעיף 13, לעניין תאגיד מוסמך שהוא גורם מפעיל, טעונה אישור שר האוצר;

(3) הפעלת סמכות שר התחבורה לפי סעיף 14, לעניין הסמכה של תאגיד מוסמך שהוא גורם מפעיל, טעונה אישור שר האוצר;

(4) יקראו את סעיף 16, לעניין גורם מפעיל, כך שבמקום "השר" יקראו "השרים";

(5) הפעלת סמכות שר התחבורה לפי סעיף 22(א), לקבוע נסיבות וטעמים להחדלת נמל, לגבי נמל שמצוי בו נכס פעילות, טעונה הסכמת שר האוצר;

דברי הסבר

סעיף 10 האמור לעניין נכס פעילות ולעניין פעילות של גורם מפעיל בתחום נמל, בכמה שינויים כמפורט להלן. על פי המוצע, בכל האמור בגורם מפעיל, כתב ההסמכה שיינתן לו יאפשר לו לתת את כל שירותי הנמל. מאחר שעל פי המוצע סעיף קטן (ג) הנזכר לעיל לא ייקרא, יוכל הגורם המפעיל לתת גם שירותים שאינם שירותי נמל. זאת ועוד, על פי המוצע יינתן כתב ההסמכה, לגבי גורם מפעיל, לתקופה שבה לגורם המפעיל זכויות בנכסי הפעילות, והתנאים שיהיה ניתן לקבוע בו יהיו בעניינים הנוגעים לבטיחות ואיכות הסביבה בלבד. יוער שמסיבה זו מוצע שלא להחיל את סעיף 42(ב) לחוק רספ"ן (בעוד שסעיף 42(א) (ג) ו־(ד) לחוק האמור יחול על פי המוצע) שכן סעיף זה קובע עיצום כספי בשל פעולה שאינה לצורך מילוי תפקידי התאגיד המורשה או שאינה לפי הסמכתו, בעוד שלעניין תאגיד כאמור שהוא גורם מפעיל, מוצע כאמור שלא להגביל את השירותים שהוא רשאי לתת.

לפסקה (2)

סעיף 13 לחוק רספ"ן מסמיך את מנהל רשות הספנות והנמלים, אם היה לו יסוד סביר להניח, בין השאר, כי תאגיד מוסמך אינו ממלא אחר תנאי כתב ההסמכה או אחר הוראה מהוראות החוק, לשלוח לתאגיד הודעה הכוללת את פירוט הליקוי ודרישה לתיקונו. מוצע לקבוע שסעיף זה יחול לעניין תאגיד מוסמך שהוא גורם מפעיל, ואולם המנהל יעשה שימוש בסמכות זו לעניין תאגיד כאמור רק באישור שר האוצר. מובן שבכל הנוגע לתאגיד כאמור, תיבחן עמידתו רק בהוראות החוק החלות עליו (ובשינויים שבהם הן חלות לגביו) על פי המוצע בסעיף זה.

לפסקה (3)

מוצע לקבוע כי סעיף 14 לחוק רספ"ן, המעניק לשר התחבורה סמכות לביטול או הגבלה של כתב הסמכה שנתן לתאגיד מוסמך יחול, ואולם שר התחבורה לא יעשה שימוש בסמכותו האמורה לגבי ביטול או הגבלה של כתב הסמכה של תאגיד מוסמך שהוא גורם מפעיל, אלא באישור שר האוצר.

לפסקה (4)

מוצע לקבוע כי סעיף 16 לחוק רספ"ן יחול לעניין גורם מפעיל, ואולם הסמכות הנתונה בו לשר התחבורה תהיה נתונה, לעניין גורם מפעיל, לשר התחבורה ושר האוצר יחד. כך, אם יהיה לשני השרים האמורים יסוד סביר להניח שהגורם המפעיל אינו עושה שימוש נמלי בנכס מוגן (שהוא המקרקעין המועברים כהגדרתם בחוק רספ"ן) או שאין באפשרותו לעשות שימוש כאמור, תהיה רשאית המדינה לפנות לבית המשפט בבקשה שיקבע כי יפקעו זכויותיו של הגורם המפעיל בנכס המוגן. יצוין כי העילה הנוספת לפנייה לבית משפט המעוגנת בסעיף 16 לחוק רספ"ן שעניינה עשיית שימוש שאינו שימוש נמלי בנכס מוגן, אינה רלוונטית לענייננו שכן כאמור בדברי ההסבר לפסקה (1), רשאי הגורם המפעיל להשתמש בנכסים גם לשימוש שאינו שימוש נמלי.

לפסקה (5)

מוצע כי סעיף 22 לחוק רספ"ן יחול, ואולם הפעלת הסמכות הנתונה בו לשר התחבורה, לקבוע את הנסיבות והתנאים להחדלת הפעלתו של נמל המנוי בתוספת השנייה, לגבי נמל שמצוי בו נכס פעילות, תהיה טעונה את הסכמת שר האוצר.

(6) יקראו את סעיף 32(ב), לעניין נמל שמצוי בו נכס פעילות, כך שבמקום "השר" יקראו "השרים".

(ג) אין בהוראות סעיפים 8, 24 ו־29 לחוק רשות הספנות והנמלים כדי לגרוע מחובת סודיות לפי כל דין.

(ד) על אף האמור בסעיף 9(ב)(2) ו־(3) לחוק רשות הספנות והנמלים, העמדת נכס שהוא מקרקעין מועברים תת־ימיים כמשמעותם בחוק האמור, לשימוש תאגיד מורשה שהוא גורם מפעיל, לפי הוראות אותו סעיף, לא תהיה כנגד דמי שימוש כאמור באותו סעיף.

הסכם לקבלת שירותים

161. גורם מפעיל רשאי להתקשר בהסכם עם חברת נמל או חברת הפיתוח והנכסים, כהגדרתן בחוק רשות הספנות והנמלים, לצורך קבלת שירותים בתמורה; הסכם כאמור שנחתם בין בעל זיכיון המשנה ובין חברת הפיתוח והנכסים ערב יום התחילה ימשיך לעמוד בתוקפו ויראו אותו כאילו נחתם בין הגורם המפעיל לחברה כאמור.

דברי הסבר

לפסקה (6)

מוצע כי סעיף 32(ב) לחוק רספ"ן המעניק סמכות לרשות הספנות והנמלים לקבוע באישור שר התחבורה כללים להפעלת נמלים, יחול כך שלעניין נמל שמצוי בו נכס פעילות, תיעשה קביעת הכללים גם בהסכמת שר האוצר.

חלק מהוראות חוק רספ"ן המפורטות ברישה לסעיף קטן (ב) המוצע, יחולו על פי המוצע בשינויים המחויבים. כך, מוצע להחיל את סעיף 19 לחוק רספ"ן שלפיו לא ניתן לתת שירות נמל בנמל המנוי בתוספת השנייה אלא מכוח הסמכה לפי אותו חוק (יזכר כי כתב ההסמכה יינתן לתאגיד מורשה שהוא גורם מפעיל בהתאם למוצע בפסקה (1)).

כמו כן מוצע להחיל את סעיף 21 לחוק רספ"ן שלפיו סעיף 11(א) לפקודת הנמלים [נוסח חדש], התשל"א–1971 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – פקודת הנמלים), הקובע דרישות רישוי לגבי עובדים בנמל, לא יחול על תאגיד מוסמך (קרי, בין השאר, תאגיד מורשה שקיבל כתב הסמכה לפי סעיף 10 לחוק רספ"ן).

בנוסף, מוצע להחיל את סעיף 33 לחוק רספ"ן שלפיו, לעניין סעיף 41(2) לחוק הספנות (כלי שיט), התש"ך–1960, יראו תאגיד מורשה (היינו תאגיד שקיבל כתב הסמכה לפי סעיף 10 לחוק רספ"ן) בגדר "רשות אחרת".

כמו כן מוצע להחיל את סעיפים 42(א), (ג) ו־(ד) לחוק רספ"ן וכן את סעיפים 43 עד 48 לחוק האמור, הקובעים הוראות לעניין הליך הטלת עיצומים כספיים. כאמור לעיל בדברי ההסבר לפסקה (1), אין צורך בהחלת סעיף 42(ב) שכן סעיף זה קובע עיצום כספי בשל פעולה שאינה לצורך מילוי תפקידי התאגיד המורשה או שאינה לפי הסמכתו, ואולם בעניינו מוצע שלא להגביל את השירותים שרשאי גורם מפעיל לתת.

לסעיף קטן (ג)

סעיפים 8, 24 ו־29 לחוק רספ"ן עוסקים בסמכויות לדרישת מידע. נוסף על העובדה שהיקף המידע שניתן לדרוש מכוח הסעיפים האמורים מושפע מכך שכתב ההסמכה עוסק בבטיחות ובאיכות סביבה בלבד, מוצע גם להבהיר במפורש את היחס בין סמכויות אלה לבין הוראות הסודיות הקיימות כיום. בהקשר זה יש לציין את הוראת הסודיות הקיימת כיום בנושאים שונים הנוגעים לקו צינור הנפט מכוח סעיף 113 לחוק העונשין. כיום, לפי הצו שנקבע מכוח אותו סעיף, מהווים עניינים אלה "ידיעה סודית" כהגדרתה לפי אותו סעיף. בנוסף, בהתאם לצו, שר האוצר או מי מטעמו הוא המוסמך להתיר מסירת מידע הנוגע לנושא. לשם כך מוצע להבהיר, למען הסר ספק, כי אין בהוראות סעיפים 8, 24 ו־29 לחוק רספ"ן כדי לגרוע מהוראות לעניין חובת סודיות לפי כל דין.

לסעיף קטן (ד)

חוק רספ"ן קובע מהם המקרקעין המועברים שלגביהם תינתן זכות חכירה מהמדינה לחברת הפיתוח והנכסים (חברת נמלי ישראל – חנ"י) (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חנ"י), ובהמשך לכך, נכרת הסכם בין רשות מקרקעי ישראל ובין חנ"י המעניק לחנ"י זכויות במקרקעין המועברים. הסכם זה כולל גם את נכסי הפעילות שבנמל אילת – נכסים שחלקם נמצאים ביבשה וחלקם מקרקעין תת־ימיים. בהתאם לסעיף 9 לחוק רספ"ן, נתונה לחנ"י סמכות להעמיד נכסים מהנכסים המועברים, בין השאר, לשימושם של תאגידים מורשים, כנגד דמי שימוש (וזאת לצורך שימושים המפורטים בתוספת הראשונה לחוק רספ"ן ובכתב ההסמכה הניתן לתאגידים המורשים לפי סעיף 10 לחוק האמור).

ואולם מאחר שחלק זה מנמל אילת מופעל באופן עצמאי כבר שנים רבות, ראוי שהקרקע ביבשה תוקצה לגורם המפעיל ישירות בידי המדינה. על כן מוצע, בסעיף 162 להצעת החוק, שרשות מקרקעי ישראל וחנ"י יגרעו, בהסכם ביניהן, את המקרקעין היבשתיים מתחולת ההסכם. לגבי המקרקעין התת־ימיים תישאר לחנ"י זכות שימוש. כהשלמה לכך, מוצע לקבוע שבהעמדת נכס שהוא מקרקעין מועברים תת־ימיים לשימושו של גורם מפעיל לא תגבה חנ"י דמי שימוש.

סעיף 161 מוצע להבהיר שגורם מפעיל רשאי להתקשר בהסכמים עם חברת נמל כהגדרתה בחוק רספ"ן או עם חנ"י, לצורך קבלת שירותים בתמורה. כמו כן מוצע להבהיר שהסכם כאמור שנחתם בין בעל זיכיון המשנה ובין חנ"י ימשיך לעמוד בתוקפו ויראו אותו כאילו נחתם בין הגורם המפעיל לחנ"י.

גריעת מקרקעין מהמקרקעין המועברים

162. רשות מקרקעי ישראל וחברת הפיתוח והנכסים כהגדרתה בחוק רשות הספנות והנמלים, יגיעו להסכמה ביניהן לגבי גריעת קרקעות המפעל שבנמל אילת, מהמקרקעין המועברים כהגדרתם בחוק רשות הספנות והנמלים שאינם מקרקעין תת־ימיים; שר האוצר, בהתייעצות עם שר התחבורה, יכריע בכל מחלוקת הנוגעת לגובה הפיצוי שישולם לחברת הפיתוח והנכסים בשל גריעה כאמור.

סימן ז': תיקונים עקיפים

תיקון פקודת מס הכנסה

163. בפקודת מס הכנסה[117], בסעיף 130א(ג), אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) חברה ממשלתית, כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, שמטבע הפעילות שלה, כמשמעותו בכללי חשבונאות מקובלים, הוא דולר או אירו, והמנהל, בהתייעצות עם מנהל רשות החברות הממשלתיות, אישר אותה לעניין סעיף זה."

תיקון חוק התכנון והבנייה

164. בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965[118] –

(1) בסעיף 1, בהגדרה "תשתיות לאומיות", במקום "מיתקן אחסון גז ודלק" יבוא "מיתקן אחסון נפט, גז ודלק";

(2) בסעיף 61א(ב2) –

(א) בפסקה (1), אחרי "הקמת תשתית או אחסונה" יבוא "לרבות גורם מפעיל כהגדרתו בסעיף 255יד";

דברי הסבר

סעיף 162 כמפורט בדברי ההסבר לסעיף 160(ג) להצעת החוק, כולל ההסכם שנכרת בין רשות מקרקעי ישראל ובין חנ"י, המעניק לחנ"י זכויות במקרקעין המועברים, גם את נכסי הפעילות שבנמל אילת, שחלקם ביבשה וחלקם מקרקעין תת־ימיים, וכמו כן, נתונה לחנ"י הסמכות להעמיד נכסים מהנכסים המועברים, בין השאר, לשימושם של תאגידים מורשים. כאמור, מוצע לקבוע כי רשות מקרקעי ישראל וחנ"י יגיעו להסכמה בדבר גריעת המקרקעין שאינם מקרקעין תת־ימיים, הכלולים בתחום המפעל כהגדרתו בסעיף 144 להצעת החוק, ואשר מצויים בתחום נמל אילת, מהמקרקעין המוקצים לחנ"י. גריעת הקרקעות כאמור נועדה להביא לכך שהמדינה, תיתן באופן ישיר זכות חכירה במקרקעין אלה. בהתאם להוראות סעיף 146(א) להצעת החוק גם מקרקעין אלה יוקצו לחברה שתוקם לפי סעיף 145(א) להצעה). הקרקעות הנגרעות יהיו רק הקרקעות היבשתיות, בעוד שבמקרקעין התת־ימיים תמשיך להיות לחנ"י זכות שימוש, כך שהיא תוכל להמשיך למלא את תפקידיה כגון תחזוקה, מדידת עומק המים וכיוצא באלה.

סעיף 163 מוצע, אגב הסדרת האפשרות של גורם מפעיל או מי שהיה בעל זיכיון המשנה לנהל את פנקסי החשבונות שהוא חייב בניהולם במטבע חוץ, בסעיף 149 להצעת החוק, להסדיר את ניהול הפנקסים במטבע חוץ בידי חברות ממשלתיות בכלל. לשם כך מוצע לתקן את סעיף 130א(ג) לפקודת מס הכנסה ולהוסיף לגופים שרשאים לנהל את פנקסיהם במטבע חוץ גם חברה ממשלתית שמנהל רשות המסים אישר אותה, בהתייעצות עם מנהל רשות החברות הממשלתיות. במסגרת זו יובא בחשבון אופי פעילותה של החברה.

סעיף 164 בהתאם לסעיף 5 לשטר הזיכיון, על בעל הזיכיון **כללי** לקבל את אישור שר האוצר לתרשימים המראים את תוואי הנכסים, ויראו את אישורי השר כ"הרשאה ואישור בני תוקף, לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965, לביצועם של התרשימים המאושרים". בסעיף זה מוצעים הסדרים הנוגעים לנושאי תכנון ובנייה, הנדרשים לאור סיומה של תקופת הזיכיון, חלף ההסדרים שחלו מכוח שטר הזיכיון, והם מהווים ברובם הוראות מעבר לקראת החלה מלאה של ההליכים הרגילים לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965 (להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק התכנון והבנייה).

לפסקאות (1), (2)(ב) ו־(3) – כללי

מוצע לתקן כמה הוראות בחוק התכנון והבנייה שנזכרים בהן המונחים "דלק" ו"גז", והן רלוונטיות להסדר המוצע בסעיף זה בעניין תום תקופת הזיכיון. בנוסף, כפי שיפורט להלן בדברי ההסבר לפסקה (5), מוצעת הגדרה למונח "נפט" בפרק י'3 לחוק התכנון והבנייה כנוסחו המוצע להלן, הוא הפרק המסדיר הליכי תכנון ובנייה של נכסי פעילות.

בפסקה (1) מוצע לתקן את ההגדרה "תשתיות לאומיות" שבסעיף 1 לחוק התכנון והבנייה, כך שתכלול גם מיתקן אחסון נפט. כך, תוכל הוועדה לתשתיות לאומיות לדון גם במיתקני אחסון של נפט (ולא רק במיתקני אחסון של גז ודלק, הנזכרים היום בהגדרה).

בפסקה (2)(ב) מוצע לתקן בצורה דומה את ההגדרה "תשתית" שבסעיף 61א(ב2)(3) לחוק התכנון והבנייה, כך שתכלול גם מיתקן לאחסון נפט. כך, יהיה אפשר להגיש

[117] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשע"ז, עמ' 1261.

[118] ס"ח התשכ"ה, עמ' 307; התשע"ז, עמ' 1244.

(ב) בפסקה (3), במקום "מיתקן אחסון גז ודלק" יבוא "מיתקן אחסון נפט, גז ודלק";

(3) בסעיף 63(8), אחרי "חשמל" יבוא "נפט";

(4) בסעיף 76ב(ג), אחרי "הקמה של התשתית הלאומית" יבוא "גורם מפעיל כהגדרתו בסעיף 255יד, אלא אם כן קבע שר האוצר אחרת, בצו";

(5) אחרי סעיף 255יג יבוא:

"פרק י'3: הוראות לעניין נכסי פעילות

הגדרות

255יד. בפרק זה –

"הגורם המפעיל", "יום התחילה", "נכסי הפעילות", "פעילות", של גורם מפעיל, "שטר הזיכיון" ו"תקופת הזיכיון" – כהגדרתם בסעיף 144 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018;

"חוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018" – חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016;

"נפט" – נפט ותוצרי תהליך זיקוק נפט לרבות דלק וגז פחמימני מעובה (גפ"מ);

"רצועת הקרקע" – כמשמעותה בסעיף 6(א) ו־(ב) לשטר הזיכיון;

"רשות הרישוי" – כמשמעותה בסעיף 255כג.

הוראות מעבר לעניין תוקפם של אישורים ובקשות תלויות ועומדות

255טו. (א) אישור שנתן שר האוצר לפי סעיף 5 לשטר הזיכיון או לפי סעיף 5 לשטר שבתוספת א' לחוק זיכיון צינורות הנפט, התשי"ט–1959, עד יום התחילה (בפרק זה – אישור שר האוצר), ימשיך לעמוד בתוקפו גם לאחר המועד האמור ויראו

דברי הסבר

תכנית מיתאר מקומית או תכנית מפורטת המתייחסת למיתקני אחסון נפט.

בפסקה (3) מוצע לתקן את סעיף 63(8) לחוק התכנון והבנייה, כך שמגיש תכנית יהיה רשאי לכלול בתכנית מיתאר מקומית הוראות בנוגע לרשת ומיתקני נפט (וזאת בנוסף לרשת ומיתקני גז ודלק הנכללים כבר היום באותו סעיף).

לפסקה (2)(א)

מוצע להוסיף גורם מפעיל לרשימת הגורמים המוסמכים לפי סעיף 61א(ב2)(1) לחוק התכנון והבנייה להגיש תכנית מיתאר מקומית או תכנית מפורטת לעניין תשתית, קרי לעניין נכסי הפעילות.

לפסקה (4)

סעיף 76ב(ג) לחוק התכנון והבנייה מונה את הגורמים הרשאים להגיש תכניות לוועדה לתשתיות לאומיות. מוצע לקבוע כי הגורם המפעיל יהיה רשאי גם הוא להגיש תכנית כאמור, והכול כל עוד לא קבע שר האוצר אחרת, בצו.

לפסקה (5)

מוצע להוסיף לחוק התכנון והבנייה את פרק י'3 כנוסחו המוצע, ולקבוע בו הוראות מיוחדות בענייני תכנון ובנייה הנוגעות לנכסי פעילות.

לסעיף 255יד המוצע

מוצע להגדיר כמה מונחים המשמשים בפרק זה, ובין השאר להגדיר את המונח "נפט" ככולל גם תוצרי תהליך זיקוק נפט, לרבות דלק וגז פחמימני מעובה (גפ"מ).

לסעיף 255טו המוצע

כאמור, לפי סעיף 5 לשטר הזיכיון, נדרש בעל הזיכיון לקבל את אישור שר האוצר לתרשימים המראים את תוואי הנכסים, קרי, קו הצינור ומיתקנים אחרים הקשורים למפעל, ורואים את אישורי השר, בין השאר, "כהרשאה ואישור בני תוקף, לפי חוק התכנון והבניה, התשכ"ה–1965, לביצועם של התרשימים המאושרים". לפי סעיף 17 לשטר הזיכיון חלות הוראות סעיף 5 האמור גם לגבי בניית נמלים בידי בעל הזיכיון. עיקרון זה מעוגן גם בסעיפים 5 ו־27 לשטר שבתוספת א' לחוק זיכיון צינורות הנפט, התשי"ט–1959

אותו לעניין חוק זה, ובכלל זה לעניין סעיף 261(ד), כהיתר שניתן וכתכנית מפורטת שאושרה, לגבי העניינים שנכללו באישור כאמור, לרבות לעניין הסטת קו תשתית המשמש להולכת נפט שמיקומו נקבע באישור שר האוצר, למיקום שונה בתחום רצועת הקרקע שאושרה בידי השר, והכול ובלבד שהגורם המפעיל הגיש תשריט לרשות הרישוי לפי הוראות סעיף 255טז(א).

(ב) על אף האמור בהוראות לפי סעיף 265(1) לעניין תוקפם של היתרים, אישור כאמור בסעיף קטן (א) אשר טרם בוצעו העבודות לפיו, יעמוד בתוקף ויהיה ניתן לבצע את העבודות לפיו, בכל עת; הגורם המפעיל יודיע על ביצוע העבודות לרשות המקומית שבתחומה צפויות להתבצע העבודות, 15 ימים לפחות לפני תחילת ביצוען.

(ג) הוראות סעיף 5 לשטר הזיכיון ימשיכו לחול גם לאחר יום התחילה על בקשה לקבלת אישור שר האוצר לפי אותו סעיף שהוגשה לשר עד המועד האמור, ולעניין בקשה כאמור להקמת מיתקן אחסון נפט – עד יום כ"ז באב התשע"ו (31 באוגוסט 2016), ושביום התחילה טרם ניתנה בה החלטת השר; השר ייתן החלטה בבקשה כאמור בתוך חמש שנים מיום התחילה; לעניין סעיף קטן זה, יראו בקשה שהוגשה למתכנן המחוז כאילו הוגשה לשר; הוראות סעיפים קטנים (א) ו־(ב) יחולו על בקשה שאושרה לפי סעיף קטן זה.

דברי הסבר

(להלן בדברי ההסבר לפרק זה – חוק זיכיון צינורות הנפט). אישורים לפי סעיף 5 לחוק האמור ניתנו לקו צינור הנפט המכונה "קו 16", שהוקם בשנות החמישים ולימים נכלל בנכסי המפעל מכוח סעיף 2(ג) לשטר הזיכיון.

מוצע לקבוע בסעיף קטן (א) שאישורי שר האוצר שניתנו עד יום התחילה (קרי עד תום תקופת הזיכיון), לפי סעיף 5 לשטר הזיכיון או לפי סעיף 5 לשטר שבתוספת א' לחוק זיכיון צינורות הנפט (המוגדרים על פי המוצע כ"אישור שר האוצר"), ימשיכו לעמוד בתוקפם גם לאחר יום התחילה, ויראו אותם כהיתר בנייה וכתכנית מפורטת שאושרה, ובלבד שהוגש תשריט כאמור בסעיף 255טז(א) המוצע.

כך למשל, יהיה ניתן לבצע קווי תשתית תת־קרקעיים לפי סעיף 261(ד)(2) לחוק התכנון והבנייה בלא צורך בקבלת היתר, בשל העובדה שמדובר בתכנית מפורטת, וכלל שאישור השר המהווה תכנית כאמור איפשר את הנחת הקו, ומתקיימות שאר הוראות הסעיף. באופן דומה, יהיה ניתן להסיט את קו התשתית בתחומי רצועת האדמה שבה מונח צינור הנפט, כמקובל לגבי פעולות בתשתיות שלפי סעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה, ובהתאם לאישור הרצועה בידי השר, וכן לבצע תיקון, שיפוץ או החלפת רכיב קיים ברכיב דומה, להקים קטע קו תשתית לצורך גיבוי לקו תשתית פעיל בתחום רצועת האדמה שאישר השר ולהקים צינור שנועד לעטוף נכס פעילות לצורך הגנתו ("שרוול"). בנוסף, מאחר שעל פי המוצע רואים באישור השר הן תכנית מפורטת והן היתר בנייה, הרי שניתן להמשיך ולבצע את העבודות התואמות את האישור בלא קבלת צורך בקבלת היתר בנייה נוסף (שיכול שהיה נדרש אלמלא כן, למשל מכוח הוראות סעיף 145ג(ג) לחוק התכנון והבנייה).

בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי תוקפם של אישורי השר, שכאמור רואים אותם גם כהיתר, לא יהיה מוגבל בזמן, ויהיה ניתן לבצעם בכל עת. עם זאת, אם טרם בוצעו העבודות לפי אישורי השר, יהיה על הגורם המפעיל להודיע על ביצוע העבודות לרשות המקומית שבתחומה צפויות להתבצע העבודות 15 ימים לפחות לפני תחילת ביצוען.

בסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע כי בקשות שהוגשו לשר או למתכנן המחוז עד יום התחילה, ולעניין בקשות להקמת מיתקני אחסון נפט שהוגשו לשר או למתכנן המחוז עד יום כ"ז באב התשע"ו (31 באוגוסט 2016), ימשיכו וייבחנו לשם מתן החלטת שר האוצר לפי סעיף 5 לשטר הזיכיון (לרבות קבלת חוות דעת גורמי התכנון מכוח הנחיית היועץ המשפטי לממשלה ("תחולת הוראות חוק התכנון והבנייה על קו צינור הנפט אשקלון–אילת (קצא"א)" הנחיות היועץ המשפטי לממשלה 8.1200 (התשנ"ט)), אשר בשלה מקובל כיום כי בעל זיכיון המשנה פונה קודם לקבלת עמדת מתכנן

אישור תשריט

255טז. (א) הגורם המפעיל יגיש לרשות הרישוי, בתוך שלוש שנים מיום התחילה, תשריט המציין את גבולות נכסי הפעילות, השטח הבנוי או שטח שאושרה בו בנייה וטרם בוצעה, ייעודי הקרקע והוראות נלוות לרבות מגבלות על שימושי הקרקע והנחיות בענייני סביבה, ולעניין נכס מנכסי הפעילות שהוא קו תשתית להולכת נפט – גם תחום רצועת הקרקע שבה הונח קו התשתית, והכול בהתאם למצב הקיים ובהתאם לאישור שר האוצר, לרבות אישור שנתן לפי סעיף 255טו(ג).

(ב) רשות הרישוי תאשר את התשריט עד תום חמש שנים מיום התחילה, ויחולו לעניין אישורו הוראות אלה:

(1) רשות הרישוי רשאית, אם ראתה שגבולות נכסי הפעילות שהוקמו שונים מגבולותיהם לפי אישור שר האוצר, לקבוע בתשריט את גבולות נכסי הפעילות כפי שהוקמו בפועל, אם נוכחה שאין בשינוי הגבולות כאמור כדי להשפיע השפעה של ממש על הסביבה;

(2) רשות הרישוי רשאית לאשר את התשריט אף אם אינו תואם תכנית מיתאר מקומית, מחוזית או ארצית.

(ג) נתן שר האוצר אישור לפי סעיף 255טו(ג), ולא התייחס התשריט שהוגש לרשות הרישוי לפי סעיף קטן (א) לאישור האמור, בשל מועד מתן האישור, תתאים רשות הרישוי, בחלוף 30 ימים מתום התקופה האמורה באותו סעיף, את התשריט גם לאותו אישור; הגורם המפעיל יידע את רשות הרישוי על מתן אישור כאמור.

דברי הסבר

המחוז, ורק לאחר מכן לשר האוצר), ואולם על השר לתת החלטה כאמור בתוך חמש שנים מיום התחילה.

מוצע כי סעיפים קטנים (א) ו־(ב) יחולו גם על אישורים לפי סעיף קטן (ג), כלומר, יראו אותם כתכנית מפורטת וכהיתר כאמור בסעיף קטן (א), ותוקפם יהיה כאמור בסעיף קטן (ב).

לסעיף 255טז המוצע

לצורך השגת שיקוף ותיעוד מסודר של המצב הקיים בנכסי הפעילות, מוצע לקבוע כי עד תום שלוש שנים מיום התחילה (היינו מתום תקופת הזיכיון), על הגורם המפעיל להגיש תשריט המתאר את גבולות נכסי הפעילות (הן גבולות המקרקעין והן גבולות המחוברים להם), השטח הבנוי והשטח שאושרה בו בנייה שטרם בוצעה, ייעודי קרקע והוראות נלוות, לרבות מגבלות על שימושים (למשל מגבלה על שתילת עצים בסביבת הצינור, מחשש ששורשיהם יזיקו לצינור), וכן את תחום הרצועה שבה הונח נכס פעילות שהוא קו תשתית להולכת נפט, והכול בהתאם לאישורי שר האוצר (כולל אישורים שנתן לאחר יום התחילה, בהתאם לבקשות שהוגשו לו כאמור בסעיף 255טו(ג) המוצע), ולמצב הקיים בפועל.

אם גבולות נכסי הפעילות כפי שהוקמו בפועל, שונים מהגבולות שלפי האישורים שנתן שר האוצר, תוכל רשות הרישוי לאשר את המצב הקיים רק אם נוכחה שאין בכך כדי להשפיע השפעה של ממש על הסביבה. כמו כן, תהיה רשות הרישוי מוסמכת לאשר את התשריט אף אם אינו תואם תכנית מיתאר מקומית, מחוזית או ארצית.

על פי המוצע, תידרש רשות הרישוי לאשר את התשריט בתוך חמש שנים מיום התחילה. במקרה שהתשריט שהוגש לא כלל את כל האישורים שנתן שר האוצר לפי סעיף 255טו(ג) המוצע, מוצע כי בחלוף 30 ימים מתום חמש השנים האמורות, תתאים רשות הרישוי את התשריט לאותם אישורים. בהתאם, מוצע כי הגורם המפעיל יהיה אחראי ליידע את רשות הרישוי על אישור השר שניתן לפי סעיף 255טו(ג) האמור (אם האישור הוא בתחום התשריט שבו מטפלת אותה רשות רישוי).

על פי המוצע יראו גם את התשריט, לרבות ההתאמות שנעשו בו לפי סעיף זה, כהיתר שניתן וכתכנית מפורטת שאושרה, ומוצע לקבוע במפורש שהוראות סעיפים 117 ו־118 לחוק התכנון והבנייה, העוסקים בפרסום החלטה לאשר או לדחות תכנית ואופן שמירתה של תכנית שאושרה, יחולו לעניין התשריט.

(ד) תשריט שאושר לפי הוראות סעיף זה, לרבות כל התאמה שנערכה בו לפי סעיף קטן (ג), יראו אותו לעניין חוק זה, ובכלל זה לעניין סעיף 261(ד), כהיתר שניתן וכתכנית מפורטת שאושרה, לגבי העניינים שנכללו בו.

(ה) הוראות סעיפים 117 ו־118 יחולו לעניין הודעה על אישור תשריט כאמור בסעיף קטן (ד), שמירתו ופרסומו.

הגשת תכנית ראשונה

255יז. הגורם המפעיל יגיש, בתוך שנתיים מיום התחילה, תכנית לעניין נכסי הפעילות למוסד תכנון מוסמך.

בנייה נוספת לפני אישור תכנית ראשונה

255יח. (א) רשות הרישוי רשאית לתת לגורם המפעיל, עד לאישור תכנית כאמור בסעיף 255יז, היתר, הקלה או היתר לשימוש חורג (בסעיף זה – היתר), לבנייה נוספת שמתקיים לגביה אחד מאלה:

(1) היקפה אינו עולה על 10% מסך שטחי הבנייה הכלולים באישורי שר האוצר; לעניין אישור בנייה נוספת לפי פסקת משנה זו במתחם אילת או במתחם אשקלון, יחושב שיעור שטח הבנייה הנוספת שניתן לאשר כאמור לגבי כל מתחם, בנפרד; לעניין זה –

"מתחם אילת" – השטח הכולל של נכסי הפעילות המצויים בתחום עיריית אילת;

"מתחם אשקלון" – השטח הכולל של נכסי הפעילות המצויים בתחום עיריית אשקלון או המועצה האזורית חוף אשקלון;

דברי הסבר

לסעיף 255יז המוצע

מוצע לקבוע כי בתוך שנתיים מיום התחילה, יגיש הגורם המפעיל למוסד תכנון מוסמך, לאישורו, תכנית לגבי נכסי הפעילות.

לסעיף 255יח המוצע

יש להניח כי בתקופת הביניים שבין תום תקופת הזיכיון ועד לאישורה לראשונה של תכנית לגבי נכסי הפעילות יצטרך הגורם המפעיל מעת לעת לבצע בנייה נוספת בהיקף מסוים. לפיכך, מוצע להסמיך את רשות הרישוי להתיר בנייה נוספת בתקופה זו, וזאת בדרך של היתר, הקלה או היתר לשימוש חורג, כפי שיפורט להלן. גם אישורים אלה ייחשבו על פי המוצע להיתר ולתכנית מפורטת שאושרה (ראו סעיף קטן (ו) המוצע).

לעניין הוספת שטחי בנייה, מוצע כי תהיה לרשות הרישוי סמכות לאשר בנייה נוספת שהיקפה אינו עולה על 10% מסך שטחי הבנייה שאישר שר האוצר עד יום התחילה (לפי סעיף 5 לשטר הזיכיון או לפי סעיף 5 לשטר שבתוספת א' לחוק זיכיון צינורות הנפט).

יובהר לעניין זה כי אישורים שנתן שר האוצר ביום התחילה או לאחריו, לפי הוראות סעיף 255טו(ג) המוצע, לא יבואו בחשבון לעניין זה, הן לעניין השלם שממנו נגזרים האחוזים הנוספים (10%) שמוסמכת הרשות להתיר, והן לעניין חישוב האחוזים הנוספים עצמם. כמו כן, על פי המוצע יחושבו אחוזי הבנייה הנוספים בכל מתחם בנפרד. כך, במתחם אילת יחושבו האחוזים הנוספים שניתן לבנותם במתחם אילת, מתוך כלל שטחי הבנייה שאישר שר האוצר למתחם אילת עד יום התחילה. באותו אופן, במתחם אשקלון יחושבו האחוזים הנוספים שניתן לבנותם במתחם אשקלון, מכלל שטחי הבנייה שאישר שר האוצר למתחם אשקלון עד יום התחילה. באשר לשאר נכסי הפעילות שאינם נמצאים במתחם אילת או במתחם אשקלון, הרי שאחוזי הבנייה הנוספת לגביהם יחושבו יחד.

יצוין כי רשות הרישוי מוסמכת גם לאשר בנייה אשר אינה מוגבלת באחוזי בנייה, כגון הקמת גדר (בדיני התכנון מתייחסים האחוזים לשטחי בנייה). בנייה מסוג זה יכול שתדרוש הוצאת היתר בנייה, שגם הוא בסמכות רשות הרישוי, ויכול שתהיה פטורה מהיתר כאמור, ככל שהדין מעניק פטור מהיתר לבנייה האמורה.

הבנייה הנוספת שאינה מוגבלת באחוזים שרשאית רשות הרישוי לאשר לפי סעיף זה היא רק כזו התואמת את אישורי השר (לרבות אישור שנתן אחרי יום התחילה, לפי סעיף 255טו(ג) המוצע) והתשריט שכאמור, על פי המוצע,

(2) היא תואמת את אישור שר האוצר, לרבות אישור שנתן לפי סעיף 255טו(ג), ואם אושר תשריט לפי סעיף 255טז – את התשריט;

(3) לא מתקיים לגביה האמור בפסקה (2), ואולם אין במתן היתר סטייה ניכרת מאישור או מתשריט כאמור באותה פסקה.

(ב) ההוראות לפי סעיף 149 יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין בקשה להיתר לבנייה נוספת לפי סעיף קטן (א)(1) או (3).

(ג) הגיש גורם מפעיל בקשה להיתר כאמור בסעיף קטן (א) לרשות הרישוי, תעביר רשות הרישוי את הבקשה למשרד להגנת הסביבה ולמשרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים, ולעניין רשות הרישוי כאמור בסעיף 255כג(ב) – ליועץ הסביבתי של הוועדה לתשתיות לאומיות ולמשרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים; גורם כאמור שהועברה אליו בקשה לפי סעיף קטן זה רשאי להעביר לרשות הרישוי, בתוך חודש מיום שהועברה אליו הבקשה, את עמדתו לגביה; בתום התקופה כאמור, רשאית רשות הרישוי לתת החלטה בבקשה.

(ד) רשות הרישוי רשאית להתנות מתן היתר לפי סעיף זה בהכנת מסמך סביבתי, רק אם הבקשה שהוגשה לה כאמור היא בקשה לבנייה נוספת של מיתקן לאחסון נפט.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (א)(1), לא אושרה תכנית כאמור בסעיף 255יז עד תום חמש שנים מיום התחילה, ייווספו לשיעור הבנייה הנוספת המרבי שרשאית רשות הרישוי להתיר לפי אותו סעיף קטן, 5% מסך שטחי הבנייה הכלולים באישורי שר האוצר.

(ו) היתר שנתנה רשות הרישוי לפי סעיף זה יראו אותו כתכנית מפורטת שאושרה וכהיתר שניתן.

דברי הסבר

מעמדם הוא כשל תכנית מפורטת, או שהיא כזו שאין במתן היתר לביצועה סטייה ניכרת מאישור או מתשריט כאמור. ככל שמדובר בבנייה נוספת, של שטחי בנייה או של בנייה שאינה תואמת את אישורי השר כאמור או התשריט, יידרש הליך של הקלה לשם קבלת אישור הבנייה הנוספת, וזו תינתן ככל שיתמלאו שאר הוראות סעיף 149 לחוק התכנון והבנייה. נוסף על כך, רשאית רשות הרישוי לאשר בהתאם להוראות סעיף זה גם שימוש חורג.

מוצע לקבוע כי הוראות סעיף 149 לחוק התכנון והבנייה, אשר מציבים תנאים למתן היתר לשימוש חורג או הקלה, יחולו, בשינויים המחויבים, גם לעניין בקשה לבנייה נוספת לפי סעיף קטן (א)(1) או (3) המוצע.

כן מוצע כי רשות הרישוי תעביר את בקשת הגורם המפעיל למשרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים, וכן למשרד להגנת הסביבה, לשם קבלת עמדתם לגבי הבקשה. למשרדים האמורים יינתן חודש מיום שהועברה אליהם הפנייה שבמהלכו יוכלו להעביר לרשות הרישוי את עמדתם. ואולם אם לא יעבירו כאמור את התייחסותם במועד הנקוב, לא יהיה בכך כדי לעכב את החלטת רשות הרישוי. בעניין זה מוצע לקבוע שאם היתה רשות הרישוי שאליה הוגשה הבקשה לבנייה נוספת, רשות הרישוי של הוועדה לתשתיות לאומיות (קרי יושב ראש הוועדה לתשתיות לאומיות ומתכנן הוועדה), תועבר בקשת הגורם המפעיל להתייחסות היועץ הסביבתי של הוועדה האמורה (ולא למשרד להגנת הסביבה, שאינו משמש היועץ הסביבתי של ועדה זו).

עוד מוצע כי רשות הרישוי תהיה רשאית להתנות את אישורה בהכנת מסמך סביבתי רק אם הבקשה המוגשת לה היא לבנייה נוספת של מיתקן לאחסון נפט.

לבסוף, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ה), כי במקרה שלא אושרה התכנית שהוגשה לפי סעיף 255יז המוצע בתוך חמש שנים מיום התחילה, ייווספו לאחוזי הבנייה הנוספת

היתר למימוש תכנית שאושרה

255יט. אושרה תכנית שהגיש גורם מפעיל למוסד התכנון המוסמך לאשרה, ונדרשה הוצאת היתר מכוחה, רשאי הגורם המפעיל להגיש את הבקשה להיתר, לרבות בקשה למתן הקלה או היתר לשימוש חורג, לרשות הרישוי כאמור בסעיף 255כג(א), ולעניין תכנית כאמור שהיא תכנית לתשתית לאומית – גם לרשות הרישוי כאמור בסעיף 255כג(ב), לפי בחירתו.

ערר

255כ. (א) על החלטת רשות הרישוי בבקשות כאמור בסעיפים 255יח ו־255יט ניתן להגיש ערר לוועדת ערר.

(ב) ועדת הערר לעניין סעיף קטן (א) תהיה אחת מאלה:

(1) אם ההחלטה ניתנה בידי רשות הרישוי כאמור בסעיף 255כג(א) – ועדת המשנה לתכניות עבודה שהוקמה לפי סעיף 119ז;

(2) אם ההחלטה ניתנה בידי רשות הרישוי כאמור בסעיף 255כג(ב) – הוועדה לתשתיות.

(ג) הוראות סעיף 152(א) יחולו לעניין הגשת ערר לוועדת ערר כאמור בסעיף קטן (ב)(1) והוראות סעיף 152(א1)(1) ו־(2) יחולו לעניין הגשת ערר לוועדת ערר כאמור בסעיף קטן (ב)(2).

פיצויים והיטל השבחה

255כא. (א) על אף האמור בסעיפים 255טו(א) ו־(ב) ו־255טז, לא יראו את אישור שר האוצר או תשריט שאושר כאמור באותם סעיפים, כתכנית פוגעת לעניין סעיף 197 או כתכנית שבשל אישורה חלה השבחה במקרקעין, לעניין התוספת השלישית.

דברי הסבר

שטרם נוצלו – מתוך האחוזים שניתן לאשר לפי סעיף קטן (א)(1) המוצע – 5% נוספים. האחוזים שייווספו לפי סעיף קטן זה יחושבו כמובן מתוך אותו שלם, היינו מסך שטחי הבנייה שאישר שר האוצר עד תום תקופת הזיכיון, ובהתאם להוראות אותו סעיף, קרי החישוב לגבי מתחם אילת ומתחם אשקלון ייעשה בנפרד.

לסעיף 255יט המוצע

מוצע כי במקרה שאושרה תכנית שהגיש גורם מפעיל – בין אם מדובר בתכנית שהוגשה לפי סעיף 255יז המוצע או תכנית אחרת שיגיש הגורם המפעיל בעתיד – ונדרש להוציא היתר מכוחה (ובכלל זה בדרך של הקלה או היתר לשימוש חורג), אזי רשות הרישוי שתהיה מוסמכת לתת היתר תהיה רשות הרישוי שלפי סעיף 255כג(א) המוצע, קרי רשות הרישוי למיתקני גז טבעי שהוקמה לפי סעיף 119ו לחוק התכנון והבנייה. במקרה שהתכנית שאושרה היא תכנית לתשתית לאומית כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה, אזי יוכל הגורם המפעיל לפנות בבקשה להיתר גם לרשות הרישוי שלפי סעיף 255כג(ב) המוצע, קרי רשות הרישוי של הוועדה לתשתיות לאומיות.

לסעיף 255כ המוצע

בסעיף זה מוצע לעגן את הזכות להגיש ערר על החלטות רשות הרישוי בעניין תכניות או בקשות שהוגשו לה לפי סעיפים 255יז ו־255יט המוצעים, ולקבוע את הרכב ועדת הערר ואת ההוראות שיחולו לעניין הגשת ערר כאמור, בהתאם להרכב רשות הרישוי שנתנה את ההחלטה, כאמור בסעיף 255כג המוצע.

לסעיף 255כא המוצע

בהתאם להוראות הדין, קמה חובה לשלם פיצוי בעד פגיעה במקרקעין שנגרמה מתכנית (לפי סעיף 197 לחוק התכנון והבנייה) וכן קמה חובה לשלם היטל השבחה בשל עליית שווים של מקרקעין בשל אישור תכנית, מתן הקלה או אישור שימוש חורג (לפי התוספת השלישית לחוק התכנון והבנייה). מאחר שמוצע לקבוע בפרק זה שאישורים מסוימים ייחשבו לתכנית (ראו: סעיפים 255טו(א) ו־(ב) ו־255טז המוצעים), מוצע גם להבהיר שאין בכך כדי ליצור פגיעה במקרקעין כלשהם או השבחה של מקרקעין כלשהם, שהרי למעשה, בעניינו, מהווה התכנית אשרור של מצב קיים. לכן, מוצע לקבוע שאישורים כאמור בסעיפים הנזכרים לא ייחשבו לתכנית פוגעת לעניין סעיף 197 לחוק התכנון והבנייה או לתכנית שבשל אישורה חלה השבחה במקרקעין, לעניין התוספת השלישית לחוק האמור.

יודגש כי מדובר רק באישורי שר האוצר שניתנו קודם ליום התחילה, ובאישור התשריט. אישורים שייתן שר האוצר לאחר יום התחילה, קרי לאחר תום תקופת

(ב) על אישור שנתן שר האוצר לפי סעיף 255טו(ג) ועל היתר לבנייה נוספת שנתנה רשות הרישוי כאמור בסעיף 255יח, יחולו הוראות סעיף 197 והתוספת השלישית החלות לעניין תכנית.

רציפות

255כב. (א) כל היתר או אישור בנושא תכנון ובנייה שניתן לבעל זיכיון המשנה יראו אותו כאילו ניתן לגורם המפעיל.

(ב) הוענקה זכות בנכסי הפעילות לגורם מפעיל (בסעיף זה – גורם מפעיל קודם) והוענקה לאחר מכן לגורם מפעיל אחר (בסעיף זה – גורם מפעיל חדש) –

(1) יראו כל בקשה או ערר שהגיש הגורם המפעיל הקודם לפי חוק זה, ובכלל זה המסמכים שצורפו לבקשה או ערר כאמור, כאילו הוגשו בידי הגורם המפעיל החדש;

(2) יראו כל היתר או אישור שניתן לגורם מפעיל קודם כאילו ניתן לגורם המפעיל החדש.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב)(1), רשאי יושב ראש מוסד התכנון הדן בבקשה או בערר כאמור באותו סעיף קטן, לדרוש מהגורם המפעיל החדש לצרף לבקשה או לערר כאמור מסמך מעודכן מטעמו, אם סבר שהדבר נחוץ לשם שמירה על הבטיחות.

רשות הרישוי

255כג. (א) רשות הרישוי לעניין פרק זה תהיה רשות הרישוי שהוקמה לפי סעיף 1119, בשינויים המחויבים.

דברי הסבר

הזיכיון, ורואים אותם על פי המוצע כתכנית וכהיתר, יקימו את החיובים מכוח הוראות הדין בהתאם למצב העובדתי והמשפטי. האמור לעיל נכון גם לגבי הבנייה הנוספת שרשאית רשות הרישוי להתיר לפי סעיף 255יח המוצע. מכאן, שאישורים אלה שיינתנו בידי רשות הרישוי יכולים להקים חיוב בתשלום פיצויים או בתשלום היטל השבחה כאמור.

כמו כן יובהר כי ככל שתאושר תכנית חדשה בידי מוסדות התכנון הרלוונטיים בעתיד (למשל, תכנית שהוגשה לפי סעיף 255יז המוצע) הרי שלשם בחינה, לפי הוראות סעיף 197 לחוק התכנון והבנייה, של קיומה של חובת תשלום פיצויים בשל אישורה, ולשם בחינת קיומו של חיוב בהיטל ההשבחה בשל כך, יראו את המצב התכנוני, ככולל גם את האישורים שניתנו לפי סעיפים 255טו(א) ו־255טז המוצעים (שכאמור נחשבים על פי המוצע לתכנית). כך, לא תחול חובת תשלום פיצויים וחובת תשלום היטל השבחה בשל אישורי השר שניתנו בתקופת הזיכיון ובשל אישור התשריט.

לסעיף 255כב המוצע

מוצע לקבוע הוראת מעבר שלפיה כל היתר או אישור שניתן לבעל זיכיון המשנה יראו אותו כאילו ניתן לגורם מפעיל, וכי במקרה שזהות הגורם המפעיל תשתנה, יראו כל היתר או אישור שניתן לגורם המפעיל הקודם כאילו ניתן לגורם המפעיל החדש, ויראו כל בקשה או ערר (ובכלל זה המסמכים שצורפו להם) שהגיש הגורם המפעיל הקודם כאילו הוגשו בידי הגורם המפעיל החדש. ואולם מוצע, כי לשם השמירה על הבטיחות, רשאי יושב ראש מוסד התכנון הדן בבקשה או בערר כאמור לדרוש כי יוגשו לו מסמכים עדכניים מטעמו של הגורם המפעיל החדש. כך למשל, במקרה שהגורם המפעיל הקודם נדרש להגיש מסמך סביבתי או מסמך מקצועי אחר, אין צורך בהגשת מסמך חדש על ידי הגורם המפעיל החדש. ואולם אם הגורם המפעיל הקודם נדרש להוכיח כי הוא כשיר לבצע פעולות מסוימות הנוגעות לבטיחות, יהיה ניתן לדרוש מהגורם המפעיל החדש להגיש למוסד התכנון הוכחות עדכניות לכשירותו לכך.

לסעיף 255כג המוצע

מוצע לקבוע רשות רישוי לעניין פרק י'3 המוצע, שתהיה מוסמכת, כאמור, לעניין אישור תשריט לפי סעיף 255טז המוצע, מתן היתרים, הקלות או שימוש חורג לבנייה נוספת לפי סעיף 255יח המוצע, והוצאת היתרים מכוח תכנית שאישר מוסד תכנון מוסמך, לפי סעיף 255יט המוצע.

על פי המוצע תהיה רשות הרישוי, רשות הרישוי שהוקמה לפי סעיף 1119 לחוק התכנון והבנייה, המורכבת מיושב ראש הוועדה המחוזית, מתכנן המחוז ומהנדס הוועדה המקומית שבתחומה נמצא הנכס, ואולם אם

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לעניין אישור תשריט או בקשה לבנייה נוספת הכוללים שטח של שני מחוזות לפחות, תהיה רשות הרישוי, רשות הרישוי שלפי סעיף 26(ב)(1).";

(6) בסעיף 261(ד)(1), בסופו יבוא:

"(ט) גורם מפעיל כהגדרתו בסעיף 255יז, אלא אם כן קבע שר האוצר אחרת, בצו."

תיקון פקודת הנמלים

165. בפקודת הנמלים [נוסח חדש], התשל"א–1971[119], בסעיף 1, בהגדרה "מנהל נמל", בסופה יבוא "ולעניין נמל אשקלון, אם היה הגורם המפעיל חברה בשליטת המדינה – עובד של הגורם המפעיל, שהשר מינהו כאמור; לעניין הגדרה זו –

"גורם מפעיל" – כהגדרתו בסעיף 144 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016;

"שליטה" – כהגדרתה בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א–1981[120]".

תיקון חוק החברות הממשלתיות

166. בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975[121], בסעיף 63 –

(1) בפסקה (1), במקום "החליטה שטעמים של ביטחון המדינה, של יחסי חוץ או של קשרי מסחר בין־לאומיים" יבוא "החליטה שטעמים של ביטחון המדינה או של יחסי חוץ";

(2) בסופו יבוא:

"(3) חברה אשר שר האוצר, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, החליט שטעמים של קשרי מסחר בין־לאומיים מצדיקים שלא להחילן עליה."

תיקון חוק משק הגז הטבעי

167. בחוק משק הגז הטבעי, התשס"ב–2002[122] –

(1) בסעיף 55א –

דברי הסבר

התשריט או הבקשה לבנייה נוספת כללו שטח של שני מחוזות או יותר, מוצע שרשות הרישוי תהיה רשות הרישוי של הוועדה לתשתיות לאומיות (יצוין בהקשר זה שלפי סעיף 255יט המוצע, אם התכנית שמכוחה מבוקש להוציא היתר היא תכנית לתשתית לאומית, ניתן לפנות בבקשה להיתר גם לרשות הרישוי של הוועדה לתשתיות לאומיות).

לפסקה (6)

פסקה (1) של סעיף 261(ד) לחוק התכנון והבנייה מונה את הגופים הרשאים לבצע את העבודות המנויות באותו סעיף בלא צורך בקבלת היתר בנייה. מוצע להוסיף את הגורם המפעיל לרשימת הגופים האמורים, כך שיוכל לבצע עבודות כאמור בלא היתר, והכול אלא אם כן קבע שר האוצר אחרת, בצו.

סעיף 165 בפקודת הנמלים מוקנית לשר התחבורה סמכות למנות מנהל נמל לנמלים המנויים בתוספת לפקודה האמורה, ובהם נמל אשקלון. מוצע לקבוע שכל עוד הגורם המפעיל הוא חברה בשליטת המדינה, ימנה שר התחבורה כמנהל נמל אשקלון אדם שהוא עובד של הגורם המפעיל. אותו אדם יידרש לעמוד בדרישות המקובלות, אשר מבטיחות שהוא יהיה כשיר למלא את תפקידיו כמנהל נמל.

סעיף 166 מוצע לתקן את סעיף 63 לחוק החברות הממשלתיות, אשר מסמיך את הממשלה להחריג חברות מסוימות מתחולתו. מוצע להוסיף לסעיף האמור את פסקה (3) המוצעת שלפיה הוראות החוק האמור, כולן או חלקן, לא יחולו על חברה ששר האוצר קבע שקשרי מסחר בין־לאומיים מצדיקים שלא להחילן עליה, וזאת באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. בהתאם לכך, מוצע לתקן את פסקה (1) של סעיף 63 האמור המסמיכה את הממשלה לפטור חברה מתחולת חוק החברות הממשלתיות מטעמים של יחסי חוץ וביטחון, ולהשמיט ממנה את ההתייחסות הקיימת היום לפטור מטעמים של קשרי מסחר בין־לאומיים.

סעיף 167 לפסקה (1)

בסימן ד' לפרק ה' בחוק משק הגז הטבעי, הוקמה ועדה לתיאום תשתיות, המכריעה בסכסוכים בעניינים המפורטים בסעיף 59כב(א) לחוק החברות הממשלתיות, בין

[119] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 20, עמ' 443; ס"ח התשע"ב, עמ' 23.

[120] ס"ח התשמ"א, עמ' 232.

[121] ס"ח התשל"ה, עמ' 132; התשע"ו, עמ' 89.

[122] ס"ח התשס"ב, עמ' 55; התשע"ו, עמ' 73.

(א) בהגדרה "בעל תשתית", במקום "או רשות מקומית" יבוא "רשות מקומית או גורם מפעיל שאינו חברת תשתית";

(ב) אחרי ההגדרה "בעל תשתית" יבוא:

""גורם מפעיל" – כהגדרתו בסעיף 144 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018;";

(ג) אחרי ההגדרה "חוק החברות הממשלתיות" יבוא:

""חוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018" – חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016;";

(2) בסעיף 55ב –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "שאינו חברה ממשלתית" יבוא "או גורם מפעיל שאינו חברה בשליטת המדינה";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) סמכות הוועדה לפסוק בסכסוך שגורם מפעיל צד לו, כאמור בסעיף קטן (א), תהיה נתונה לה רק ככל שהסכסוך נוגע לפעילותו של הגורם המפעיל; לעניין זה, "פעילות", של גורם מפעיל – כהגדרתה בסעיף 144 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו־2018.";

(ג) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

דברי הסבר

בעל רישיון חלוקה כהגדרתו בחוק משק הגז הטבעי ובין גורמים שונים המופיעים בהגדרה "בעל תשתית" שבסעיף 55א לחוק משק הגז הטבעי. אחד הגורמים היא חברת תשתית שהיא, בין השאר, חברה ממשלתית או חברת־בת ממשלתית המנויות בתוספת הראשונה לחוק החברות הממשלתיות. מאחר שעלולות להתגלע מחלוקות בענייני תיאום תשתיות בין גורם מפעיל ובין גורמי תשתית אחרים (שאחד מהם הוא בעל רישיון חלוקה), מוצע לתקן את סעיף 55א לחוק משק הגז הטבעי כך שהוועדה לתיאום תשתיות תוכל להכריע במחלוקות כאמור, אף אם הגורם המפעיל אינו חברת תשתית (היינו אם הגורם המפעיל הוא חברה שאינה בשליטת המדינה, או שהוא חברה בשליטת המדינה שאינה נחשבת לחברה ממשלתית, או שהוא חברה ממשלתית שלא מנויה בתוספת הראשונה לחוק החברות הממשלתיות ועל כן אינה נחשבת לחברת תשתית). לשם כך מוצע להוסיף להגדרה "בעל תשתית" שבסעיף 55א לחוק משק הגז הטבעי, גורם מפעיל כאמור, קרי גורם מפעיל שאינו חברת תשתית.

לפסקה (2)

מוצעים כמה תיקונים בסעיף 55ב לחוק משק הגז הטבעי אשר מקים את הוועדה לתיאום תשתיות וקובע את סמכויותיה. ראשית, מוצע לתקן את סעיף קטן (א) של הסעיף האמור ולקבוע בו שבמקרה שהגורם המפעיל אינו חברה בשליטת המדינה (ראה הגדרת "שליטה" בחוק משק הגז הטבעי), אזי הוועדה תדון בסכסוך שהגורם המפעיל הוא צד לו, רק אם ניתנה לכך הסכמת הגורם המפעיל, וזאת בדומה להסדר הקיים היום באותו סעיף לעניין בעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית.

כמו כן מוצע להוסיף לסעיף 55ב האמור את סעיף קטן (א1) המוצע, ולקבוע בו שהוועדה לתיאום תשתיות תעסוק בסכסוכים הנוגעים לפעילות הגורם המפעיל (כהגדרתה בסעיף 144 להצעת החוק). כך, אם בעתיד יעסוק הגורם המפעיל גם בפעילות אחרת, וככל שהוא לא יהיה חברה ממשלתית, לוועדה לתיאום תשתיות לא תהיה סמכות לגבי סכסוכים הנוגעים לפעילות הנוספת.

עוד מוצע להוסיף לסעיף 55ב האמור את סעיף קטן (ה) המוצע, ולקבוע בו שככל שגורם מפעיל, שאינו חברה בשליטת המדינה, פנה לוועדה לתיאום תשתיות במטרה שזו תכריע בסכסוך שלו עם בעל רישיון חלוקה או הסכים שהוועדה תכריע בסכסוך בינו לבין בעל רישיון חלוקה (לפי הוראות סעיף קטן (א) כתיקונו המוצע לעיל), יראו אותו כמסכים לכך שכל סכסוך עם אותו בעל רישיון חלוקה, אף אם מעורבים בו בעלי תשתית אחרים (בין אם מדובר בבעלי תשתית שהיו צד לסכסוך המקורי שהובא לפני הוועדה בין אם לאו), יובא להכרעת הוועדה, במשך חמש שנים מהיום שבו פנה הגורם המפעיל לוועדה או מיום שהסכים כאמור. ההסדר המוצע בעניין זה דומה להסדר הקבוע בסעיף 55ב(ד) לחוק משק הגז הטבעי לגבי בעל רישיון חלוקה שאינו חברה ממשלתית.

"(ה) פנה גורם מפעיל שאינו חברה בשליטת המדינה לוועדה לתיאום תשתיות, לגבי סכסוך שהוא צד לו, לשם הכרעה במחלוקת עם בעל רישיון חלוקה שהוועדה מוסמכת לפסוק בה, או הסכים גורם מפעיל כאמור שהוועדה תכריע בסכסוך בינו לבין בעל רישיון חלוקה, כאמור בסעיף קטן (א), יראו את הגורם המפעיל כמי שהסכים להביא כל סכסוך עם אותו בעל רישיון חלוקה להכרעת הוועדה, במשך חמש שנים מהיום שבו פנה הגורם המפעיל כאמור או מהיום שנתן את הסכמתו לפי סעיף קטן (א), לפי העניין.";

(3) בסעיף 55ג –

(א) בסעיף קטן (א)(7), בסופו יבוא:

"(ה) עובד משרד האוצר שימנה שר האוצר.";

(ב) בסעיף קטן (ב), ברישה, במקום "בפסקאות משנה (א) עד (ד)" יבוא "בפסקאות משנה (א) עד (ה)", ובסופו יבוא:

"(5) גורם מפעיל – חבר המנוי בפסקת משנה (ה).";

(ג) בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא:

"(3) היה גורם מפעיל צד לסכסוך – נציג השר.";

(4) בסעיף 55ה, במקום פסקה (5) יבוא:

"(5) בסעיף 59ל –

(א) בסעיף קטן (ג), במקום "החברים בה" יקראו "הנוכחים בישיבה";

(ב) בסעיף קטן (ד), בסופו יקראו "ואולם אין באמור כדי לגרוע מחובת סודיות לפי כל דין"."

תיקון חוק רשות הספנות והנמלים

168. בחוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד–2004[123], בפרק ז', בכותרת, לפני "הוראות מעבר" יבוא "תחולה", ותחתיה יבוא:

"תחולה לעניין נכס פעילות, גורם מפעיל ופעילותו של גורם מפעיל בקשר לנכס

55א. חוק זה יחול לגבי נכס פעילות שבתחום נמל המנוי בתוספת השנייה, ולגבי גורם מפעיל ופעילותו בקשר לנכס כאמור, בכפוף להוראות סעיף 160 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016; לעניין זה, "גורם מפעיל", "נכס פעילות" ו"פעילות", של גורם מפעיל" – כהגדרתם בסעיף 144 לחוק האמור."

דברי הסבר

לפסקה (3)

בנוגע להרכב הוועדה לתיאום תשתיות, מוצע לקבוע כי במקרה שגורם מפעיל הוא צד לסכסוך, יימנה על חברי הוועדה עובד נוסף של משרד האוצר שימנה שר האוצר (פסקת משנה (א)), וכן נציג נוסף של שר התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים, אשר ישמש משקיף, וזאת נוסף על נציג משרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים אשר חבר בוועדה (פסקת משנה (ג)).

לפסקה (4)

חוק משק הגז הטבעי מעניק לוועדה לתיאום תשתיות סמכות לדרוש מידע, מסמכים, ידיעות או הסברים הנדרשים לה לצורך הכרעה בסכסוך, הדומה לסמכות הנתונה לוועדת חקירה, וזאת באמצעות החלת סעיף 59ל(ד) לחוק החברות הממשלתיות. בעניין זה מוצע לציין במפורש שאין בסמכות האמורה כדי לגרוע מהוראות סודיות לפי כל דין, וזאת נוכח העובדה שישנם עניינים הנוגעים לצינור הנפט אשר נחשבים כאמור ל"ידיעה סודית" כהגדרתה לפי סעיף 113 לחוק העונשין.

סעיף 168 מוצע, בשל ההוראות המוצעות בסעיף 160 להצעת החוק לעניין תחולת חוק רספ"ן על נכסי פעילות הנמצאים בתחום נמל המנוי בתוספת השנייה לאותו חוק, ועל פעילות גורם מפעיל בקשר לנכסים כאמור, להוסיף לחוק האמור הוראה המפנה להוראות תחולה

[123] ס"ח התשס"ד, עמ' 456; התשע"ז, עמ' 644.

169. תחילתם של סעיפים 147 עד 161 ו־163 עד 168, בתום תקופת הזיכיון. פרק י׳ – תחילה

170. (א) כל רישיון, אישור, הסמכה, היתר או כל מסמך דומה אחר אף אם כינויו שונה (בסעיף זה – רישיון), שניתן לבעל זיכיון המשנה לפי דין, לרבות לפי חוק הגז (בטיחות ורישוי), התשמ״ט–1989[124], והיה בתוקף ערב יום התחילה, ימשיך לעמוד בתוקפו עד תום שנתיים מהמועד האמור, ולעניין רישיון שניתן לפי חוק רישוי עסקים – עד תום שנתיים כאמור או עד המועד הנקוב ברישיון, לפי המאוחר, אלא אם כן הוגבל, הותלה או בוטל במהלך התקופה האמורה לפי הוראות הדין שמכוחו ניתן, ויראו רישיון כאמור כאילו ניתן לחברה שהוקמה לפי סעיף 145(א), ואולם על אף האמור בכל דין, לרבות הדין שמכוחו ניתן הרישיון, עצם העברת הפעילות מבעל זיכיון המשנה לחברה האמורה לא יהווה עילה להגבלה, התליה או ביטול של הרישיון כאמור. פרק י׳ – הוראות מעבר לעניין רישיונות

(ב) לא יוטל על גורם מפעיל שהוא חברה כאמור בסעיף קטן (א) כל תשלום חובה בעד הארכת תוקפו של רישיון לפי אותו סעיף קטן.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו לעניין רישיון המסדיר עניינים של תכנון ובנייה, ובכלל זה רישיון שניתן לפי פרק י׳3 לחוק התכנון והבנייה, כנוסחו בסעיף 164(5) לחוק זה.

דברי הסבר

אלה. לשם כך מוצע לקבוע בסעיף 55א לחוק רספ״ן כנוסחו המוצע, שהוראות אותו חוק יחולו לגבי נכס פעילות המצוי בתחום נמל המנוי בתוספת השנייה לחוק רספ״ן, ולגבי פעילות גורם מפעיל בקשר לנכס כאמור, בכפוף לאמור בסעיף 160 להצעת החוק.

סעיף 169 למעט סעיפים 144 עד 146 ו־160 להצעת החוק, שתחילתם ביום תחילתו של החוק המוצע, קרי, ביום ג׳ בטבת התשע״ז (1 בינואר 2017), מוצע שתחילתן של שאר הוראות פרק י׳ להצעת החוק תהיה בתום תקופת הזיכיון.

תחילה מדורגת זו תאפשר להיערך מראש ולהקים את החברה בבעלות מלאה של המדינה, להקצות לה נכסים ולהגיע להסכמות בדבר גריעת קרקעות המפעל מהמקרקעין המועברים שאינם מקרקעין תת־ימיים, עוד לפני מועד כניסתן לתוקף של הוראות הפרק המוצע הנוגעות לפעילות הגורם המפעיל, קרי, לפני תום תקופת הזיכיון.

סעיף 170 במטרה להקל על הגורם המפעיל בתחילת פעולתו, מוצע בסעיף קטן (א) לקבוע תקופת מעבר של שנתיים שבמהלכה רישיונות (היינו, כל רישיון, אישור, הסמכה, היתר או כל מסמך דומה אחר) שניתנו לבעל זיכיון המשנה ושהיו בתוקף ערב יום התחילה, יעמדו בתוקף ויראו אותם כאילו ניתנו לחברה שהוקמה לפי סעיף 145(א) להצעת החוק. לאחר תקופה זו תצטרך החברה לפעול לקבלת הרישיונות הנדרשים לפי כל דין בעצמה.

על אף האמור, אם מדובר ברישיון לפי חוק רישוי עסקים, אזי יכול שהתקופה שבמהלכה יישאר הרישיון בתוקף אף תעלה על שנתיים, וזאת בהתאם למועד הנקוב ברישיון. מובהר כי אין בהוראה זו כדי להעניק היתר להפרת הוראות הרישיון בידי גורם המפעיל, ובמהלך אותן שנתיים יהיה ניתן להגביל, להתלות או לבטל את הרישיון לפי הוראות הדין שמכוחו ניתן הרישיון. ואולם מוצע לקבוע כי על אף האמור בכל דין, עצם העברת הפעילות מבעל זיכיון המשנה שעל שמו ניתן הרישיון, לחברה שהוקמה לפי סעיף 145(א) להצעת החוק, כשלעצמה, לא יהווה עילה להגביל, להתלות או לבטל רישיון כאמור.

בנוסף, ומאחר שהארכת תוקף הרישיונות נעשית מכוח הוראות הסעיף המוצע, מוצע כי לא יוטל על החברה האמורה (הגורם המפעיל) כל תשלום חובה כגון אגרה בעד הארכת תוקף הרישיון.

לבסוף מוצע, למען הסר ספק, להבהיר שהוראות הסעיף, ובפרט ההוראה בדבר הארכת תוקף הרישיון למשך שנתיים נוספות בלבד, לא יחולו על רישיון כגון היתר תכנוני, שחלים עליו דיני התכנון והבנייה, ובכלל זה פרק י׳3 לחוק התכנון והבנייה, כנוסחו המוצע בסעיף 164(5) להצעת החוק.

[124] ס״ח התשמ״ט, עמ׳ 28.

פרק י"א: הגבלת שוק ההימורים

תיקון חוק להסדר ההימורים בספורט

171. בחוק להסדר ההימורים בספורט, התשכ"ז–1967[125] (בפרק זה – החוק להסדר ההימורים בספורט) –

(1) בסעיף 7, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) תקציב המועצה בשנת כספים לא יעלה בשיעור העולה על 2.7% ביחס לתקציב המועצה בשנה שקדמה לה, בתוספת מדד המחירים לצרכן השנתי שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לפני מועד הגשת התקציב לאישור.";

(2) בסעיף 8א, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) סך כל התשלומים שתשלם המועצה בשנה למי שרשאי למכור זכות להשתתף בתכנית הימורים בהתאם לסעיף 8א (להלן – בעל תחנה), לא יעלה, בממוצע לכל חודש, על ארבע פעמים השכר הממוצע במשק, שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ב־1 בינואר שלפני חתימת הסכם לביצוע עבודות כאמור בסעיף 8א; כוללים התשלומים כאמור עמלת מכירה או כל תשלום אחר לבעל התחנה, המחושבים ביחס למחזור המכירות של מוצרי המועצה הנמכרים באמצעות בעל התחנה, יעמדו אותם תשלומים על שיעורים אלה:

דברי הסבר

פרק י"א – כללי

ביום ח' בחשוון התשע"ו (21 באוקטובר 2015) מינה שר האוצר ועדה לבחינת ייעול שוק ההימורים בישראל ומודל הקצאת הרווחים ממנו (בפרק זה – הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים). הוועדה בחנה היבטים כלכליים ופיסקליים של פעילות הגופים העוסקים בהימורים חוקיים בישראל, ובין השאר, האם ניתן לייעל את הוצאות התפעול של הגופים המפעילים את ההימורים החוקיים בישראל (בפרק זה – הגופים), ואת מנגנוני הקצאת הרווח של הגופים. הוועדה נסמכה, בין השאר, על דוח הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים בישראל, שמונה על פי החלטת ממשלה, ואשר הונחה לבחון את ההסדרה הנדרשת למניעת ההשפעות השליליות של ההימורים החוקיים (בפרק זה – הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים).

המלצות הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים נגעו בעיקר להגבלות על היקף התקורות של הגופים ולהגבלה על היקף שוק ההימורים החוקיים בישראל. כמו כן המליצה הוועדה האמורה לקדם המלצות מסוימות מבין המלצות הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים, לשם ייעול שוק ההימורים. בכלל זה, על סמך המלצת הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים, כי תוסדר בחינה של פוטנציאל התמכרות של תכניות הימורים כתנאי לאישורן, המליצה הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים על ביטול משחקים קיימים מסוימים שהם במהותם בעלי פוטנציאל התמכרות גבוה.

תיקון זה לחוק להסדר ההימורים בספורט, התשכ"ז–1967 (בפרק זה – החוק להסדר ההימורים), עוסק ביישום המלצות הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים על פעילותה של המועצה להסדר ההימורים בספורט (בפרק זה – המועצה) לנוכח העובדה שפעילותה מוסדרת בחוק. במקביל, יבוצעו שינויים זהים במהותם בהיתר הניתן למפעל הפיס מכוח חוק העונשין, התשל"ז–1977 (בפרק זה – חוק העונשין), לקיים הימורים בישראל.

סעיף 1 לפסקה 1

מוצע לתקן את סעיף 7 לחוק להסדר ההימורים ולהגביל את שיעור הגידול הריאלי השנתי במחזור ההימורים, כך שלא יעלה, החל משנת 2017, על 2.7%. זאת בדומה למגבלה השנתית החלה על הגידול בהוצאות הממשלה כהגדרתה בסעיף 6(א)(ג)(2) לחוק הפחתת הגירעון והגבלת ההוצאה התקציבית, התשנ"ב–1992.

לפסקה 2

כדי להקטין את התמריץ של מי שרשאי למכור זכות להשתתף בתכנית הימורים בהתאם לסעיף 8א לחוק להסדר ההימורים (בפרק זה – בעל תחנה) למכור כרטיסי הגרלות, מוצע להגביל את אותם התשלומים שמשלמת המועצה לבעלי תחנות, המבוססים על שיעור המכירות שלהם. ההגבלה נועדה להסיט את מנגנון התשלומים לבעלי תחנות לסכום קבוע בחודש שאינו תלוי במחזור המכירות בתחנה ובכך להסיר את התמריץ הקיים למכור כרטיסי הגרלה רבים ככל האפשר ולצמצם חשיפה עודפת להתמכרות. כמו כן, המנגנון המוצע נועד להגביל את הוצאות המועצה ובכך להביא לחיסכון משמעותי בהוצאותיה.

בהתאם למנגנון המוצע, מוצע להגביל את עמלות המכירה או כל תשלום אחר המחושבים ביחס למחזור המכירות של מוצרי המועצה הנמכרים באמצעות בעל התחנה, כדוגמת תשלום בונוסים המבוססים על היקף

[125] ס"ח התשכ"ז, עמ' 142; התשע"ד, עמ' 410.

(1) על כל שקל חדש מ־1,680,000 השקלים החדשים הראשונים של מחזור המכירות השנתי, לא כולל מס ערך מוסף – לא יותר מ־7%;

(2) על כל שקל חדש מסכום העולה על 1,680,000 שקלים חדשים אך שלא עולה על 2,040,000 שקלים חדשים של מחזור המכירות השנתי, לא כולל מס ערך מוסף – לא יותר מ־6.5%;

(3) על כל שקל חדש מסכום העולה על 2,040,000 שקלים חדשים אך שלא עולה על 3,420,000 שקלים חדשים של מחזור המכירות השנתי, לא כולל מס ערך מוסף – לא יותר מ־5%;

(4) על כל שקל חדש מסכום העולה על 3,420,000 שקלים חדשים של מחזור המכירות השנתי, לא כולל מס ערך מוסף – לא יותר מ־4.5%."

(ד) (1) הוראות סעיף קטן (ג) לא יחולו על אלה:

(א) בעל תחנה שרשאי למכור זכות להשתתף בתכנית הימורים בהתאם לחוק זה בלבד, שסך כל התשלומים שמשלמת לו המועצה אינו עולה על 15,000 שקלים חדשים לחודש וזוהי הכנסתו היחידה, לפי תצהיר שיגיש למועצה;

(ב) בעל תחנה שרשאי למכור זכות להשתתף בתכנית הימורים בהתאם לחוק זה וכן רשאי למכור זכות להשתתף בהימורים והגרלות מטעם מפעל הפיס בהתאם להיתר שניתן למפעל הפיס לפי סעיף 231(א) לחוק העונשין, התשל"ז–1977, ובלבד שמתקיימים לגביו שני אלה:

(1) סך כל התשלומים שמשלמת לו המועצה או שמשלם לו מפעל הפיס, אינו עולה על 8,000 שקלים חדשים לחודש מכל אחד;

דברי הסבר

מכירות, כדלקמן: על כל שקל חדש מ־1,680,000 השקלים החדשים הראשונים (לא כולל מע"מ) של מחזור המכירות השנתי – לא יותר מ־7%; על כל שקל חדש מסכום העולה על 1,680,000 שקלים חדשים (לא כולל מע"מ) אך שלא עולה על 2,040,000 שקלים חדשים (לא כולל מע"מ) של מחזור המכירות השנתי – לא יותר מ־6.5%; על כל שקל חדש מסכום העולה על 2,040,000 שקלים חדשים (לא כולל מע"מ) אך שלא עולה על 3,420,000 שקלים חדשים (לא כולל מע"מ) של מחזור המכירות השנתי – לא יותר מ־5%; ועל כל שקל חדש מסכום העולה על 3,420,000 שקלים חדשים (לא כולל מע"מ) של מחזור המכירות השנתי – לא יותר מ־4.5%. ומכל מקום, מוצע לקבוע כי סך התשלומים שמשלמת המועצה לבעל תחנה, בין אם זה תשלום מבוסס על עמלות או בהתאם לכל מנגנון אחר, לא יעלה על ארבע פעמים השכר החודשי הממוצע במשק, שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ב־1 בינואר שלפני חתימת הסכם בין המועצה לבעל התחנה.

כדי שלא לפגוע במי שהכנסתו היחידה היא ממכירת מוצרי המועצה או מוצרי מפעל הפיס, מוצע לקבוע כי מנגנון העמלות האמור לא יחול באחת מאלה: (1) על מי שמוכר זכות להשתתף בתכנית הימורים בהתאם לחוק להסדר ההימורים בלבד (אשר אינו מוכר זכות להשתתף בתכניות הימורים של מפעל הפיס, מכוח היתר שניתן לפי חוק העונשין) שכל הכנסתו נובעת ממכירת מוצרי המועצה, וסך התשלומים שמשלמת לו המועצה אינו עולה על 15,000 שקלים חדשים לחודש;

(2) על מי שמוכר זכות להשתתף בתכנית הימורים בהתאם לחוק זה או לפי היתר ממפעל הפיס בלבד, שכל הכנסתו נובעת ממכירת מוצרי המועצה או מוצרי מפעל הפיס וסך התשלומים שמשלמים לו כל אחד מאלה אינו עולה על 8,000 שקלים חדשים לחודש מכל אחד.

לצורך כך, וכדי להיכנס בגדרי חריגים אלה, יגיש בעל התחנה למועצה תצהיר מאושר בידי עורך דין, ולפיו הכנסתו ממכירת זכות להשתתף בתכנית הימורים היא הכנסתו היחידה ("הכנסה" כמשמעותה בסעיף 2(1) ו־(2) לפקודת מס הכנסה).

יצוין כי ההוראות האמורות עתידות להיקבע בשיעור זהה בעבור מפעל הפיס והמועצה, וזאת כדי למנוע היווצרות תמריץ של בעל תחנה המוכר את מוצרי שני הגופים להסיט מהמרים למשחקי הגוף בעל עמלת מכירה גבוהה יותר.

(2) תשלומים לפי פסקת משנה (1) הם הכנסתו היחידה, לפי תצהיר שיגיש למועצה.

(2) בסעיף קטן זה, "הכנסה" – כמשמעותה בסעיף 2(1) ו־(2) לפקודת מס הכנסה[126].";

(3) סעיף 8ב – בטל;

דברי הסבר

לפסקה 3

בהתאם להמלצות הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים, גורם מרכזי המשפיע באופן ישיר על סיכוי של יחידים להתמכר להימורים הוא מוצר ההימורים, גופו ומאפייניו. כעולה מבחינה שעשתה הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים, ובהתבסס על דוח הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים, קיימת הבחנה במידת ההתמכרות הצפויה ממשחקים שונים בהתאם לפרמטרים ואפיונים שונים ואלה מהווים גורם מרכזי המשפיע באופן ישיר על סיכוי של יחידים להתמכר להימורים. לדוגמה, על פי הנלמד מן הידע המחקרי והאמפירי בתחומי הסוציולוגיה והפסיכולוגיה, משחקים אשר ניתן לשחק במהירות ובאופן רציף, ואשר הידיעה אם פלוני המשתתף במשחקים זכה או הפסיד בהם היא מיידית, הם משחקים אשר סכנת ההתמכרות אליהם גבוהה יותר. "משך ההימור" (הידיעה אם פלוני המשתתף במשחקים זכה או הפסיד בהם) על מרוצי הסוסים נמוך באופן משמעותי לעומת שאר משחקי הספורט שלגביהם המועצה עורכת הימורים (דקות ספורות לעומת שעה וחצי לכל הפחות) ומצביע על החשש כי סוג הימור זה מאופיין בשיעורי התמכרות גבוהים יותר.

הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים המליץ להסמיך גורם מתאים לבחון את מידת הסיכון להתמכרות של כל תכנית הימורים שמבקש גוף המקיים הימורים חוקיים לקיים, כתנאי לאישורן של התכניות, וכדי להגביל את קיומן של תכניות הימורים בעלות פוטנציאל התמכרות גבוה.

על בסיס אימוץ העיקרון שביסוד המלצות אלה, ובצד עמדתה של הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים כי יש לקדם בחינה קבועה כאמור, הגיעה הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים למסקנות המצדיקות ביטול מיידי לגבי שתי תכניות הקיימות כיום: משחקי המזל, שמקיים מפעל הפיס, ומרוצי הסוסים, שמקיימת המועצה, המהווים משחקים אשר עלולים לגרום, בסבירות גבוהה, להתמכרות מצד המהמרים באופן מוחלט, ובאופן יחסי למשחקים אחרים ועל כן להסב פגיעה בטובת הציבור.

בהתאם, מוצע לבטל בחוק להסדר ההימורים את האפשרות של המועצה לקיים בישראל הימורים על מרוצי סוסים, כאמור בסעיף 8ב לחוק להסדר ההימורים.

וזה נוסחו של סעיף 8ב לחוק שמוצע לבטל:

"קיום הימורים לפי תכנית הימורים של מפעיל זר

8ב. (א) בסעיף זה, "מפעיל זר" – מפעיל הימורים הפועל במדינה זרה החברה בארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי (OECD), בהתאם לדין החל באותה מדינה.

(ב) על אף הוראות סעיף 8, רשאית המועצה לקיים בישראל הימורים לפי תכנית הימורים של מפעיל זר, בהתקיים כל אלה:

(1) ניתן אישור מוקדם של השרים ושל ועדת הכספים של הכנסת להתקשרות המועצה עם המפעיל הזר, לאחר שנוכחו כי מתקיימים כל אלה:

(א) לא ניתן לקיים הימורים מהסוג האמור בישראל, אלא לפי תכנית הימורים של מפעיל זר;

(ב) מתקיימים טעמים מיוחדים שיירשמו, שבשלהם יש מניעה של ממש לקיים את ההימורים לפי תכנית כאמור בסעיף 8;

(2) (א) לאחר התקשרות המועצה עם המפעיל הזר והצגת תכנית ההימורים לשרים, ניתן אישורם לתכנית ההימורים, לאחר התייעצות עם שר המשפטים וכן אישור ועדת הכספים של הכנסת לאחר שהשרים הציגו לפניה את התכנית במלואה;

(ב) אישור השרים ואישור ועדת הכספים של הכנסת לפי פסקה זו יינתנו לאחר שמצאו כי ממשיכים להתקיים התנאים שבפסקה (1), ושקלו בין השאר את טובת הציבור ואת טובת המשתתפים בתכנית ההימורים ומניעת ניצולם לרעה;

(3) המועצה פרסמה את תכנית ההימורים שאושרה לפי סעיף קטן זה ברשומות.

(ג) אישור תכנית הימורים לפי סעיף קטן (ב) יהיה לתקופה של חמש שנים, וניתן לשוב ולתתו בהתקיים התנאים המפורטים באותו סעיף קטן.

(ד) המועצה תדווח לשרים ולוועדת הכספים של הכנסת על כל שינוי בתכנית הימורים של מפעיל זר שאושרה לפי סעיף קטן (ב), ותפרסם הודעה על השינוי ברשומות.

[126] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

(4) במקום סעיף 8ג יבוא:

"תקבולים מתכניות הימורים 8ג. 62.5% לפחות מכלל תקבולי המועצה בשנה מעריכת הימורים לפי סעיף 8 ישולמו לזוכים; המועצה רשאית לקבוע שיעורי תשלום שונים לתכניות הימורים שונות, ובלבד שלא יפחתו התשלומים המשולמים לזוכים בתכנית הימורים מסוימת מ־42% מהתקבולים לאותה תכנית הימורים.";

(5) אחרי סעיף 8ג יבוא:

"הוצאות שיווק ופרסום 8ד. שיעור הוצאות השיווק והפרסום של המועצה לא יעלה על 1.75% מתקבולי המועצה מעריכת הימורים לפי סעיף 8.";

דברי הסבר

(ה) (1) מצאו השרים כי חל שינוי מהותי מאז אושרה תכנית הימורים לפי סעיף קטן (ב), יביאוה לאישור ועדת הכספים של הכנסת, ויחולו הוראות אותו סעיף קטן, בשינויים המחויבים; לא אישרה ועדת הכספים את תכנית ההימורים, לא תהיה התכנית בתוקף מאותו מועד;

(2) לעניין זה, "שינוי מהותי" – שינוי בתכנית ההימורים כאמור בסעיף קטן (ד) או שינוי בנסיבות שבשלו מתקיים אחד מאלה:

(א) חדל להתקיים תנאי מהתנאים המפורטים בסעיף קטן (ב)(1);

(ב) טובת הציבור או מעמדם של משתתפי תכנית ההימורים נפגעו באופן מהותי;

(ג) פרטי תכנית ההימורים השתנו באופן מהותי לעומת התכנית שאושרה לפי סעיף קטן (ב).

(ו) בלי לגרוע מאחריות המפעיל הזר או מאחריות המועצה לפי כל דין, המועצה אחראית באחריות אזרחית למעשיו של מפעיל זר שעמו התקשרה לצורך קיום תכנית הימורים לפי סעיף זה, ויחולו עליה לעניין זה התחייבויות המפעיל הזר כלפי משתתפי התכנית, כאילו היתה תכנית הימורים שהמועצה עורכת לפי סעיף 8; לעניין זה, "מעשה" – לרבות מחדל."

תכנית הימורי הספורט שמקיימת המועצה, באמצעות מפעיל זר, בהתאם להוראות סעיף זה תתבטל, לפי המוצע, החל מכניסת חוק זה לתוקף. נושא הוראות המעבר לעניין התכנית המתקיימת כיום טרם לובן.

לפסקה 4

בשנת 2016 התשלומים לזוכים בתכניות הימורים שמפעילה המועצה עמדו על שיעור של 62.5% מתקבולי המועצה לאותה שנה. במסגרת תיקון זה מוצע לחייב את המועצה לבצע צעדי התייעלות. כדי שצעדים אלה לא יבואו על חשבון התשלומים שתשלם המועצה לזוכים בתכניות ההימורים שהיא מפעילה, מוצע להחליף את סעיף 8ג, לקבע את המצב הקיים ולהעמיד את שיעור התשלומים לזוכים, באופן קבוע, על 62.5% לפחות מכלל תקבולי המועצה בשנה מעריכת הימורים לפי החוק.

מוצע לחדד כי השיעור האמור מתייחס לכלל תכניות ההימורים בשנה נתונה, כך שייתכן שבתכנית הימורים מסוימת שיעור הזכייה יהיה נמוך יותר, אך בכל מקרה לא נמוך משיעור של 42%.

וזה נוסחו של סעיף 8ג שמוצע להחליף:

"**תקבולים מתכניות הימורים**

8ג. 42% לפחות מתקבולי המועצה מעריכת הימורים לפי סעיף 8 או מקיום הימורים לפי סעיף 8ב, ישולמו לזוכים."

לפסקה 5

כפי שפורט בדוח הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים ובדוח הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים, תחום ההימורים מעורר קשיים וסיכונים חברתיים ועל כן הוא מוסדר באופן מרוכז ומפוקח על ידי המדינה. בהתאם לגישת המחוקק הישראלי, ההימורים החוקיים בישראל מתקיימים על ידי שני גופים מרכזיים בלבד: מפעל הפיס, לעניין הימורים והגרלות למעט הימורי ספורט, והמועצה להסדר ההימורים בספורט – היחידה הרשאית לקיים הימורים על משחקי ספורט ותוצאותיהם. הגופים האמורים מתפקדים הלכה למעשה כמונופולים, כל אחד בתחום ההימורים שהוקצה לו על פי חוק. כידוע, קיומו של מונופול מוביל במקרים רבים לחוסר יעילות כלכלית וזאת מאחר שלגוף המונופוליסטי יש תמריץ חלש יותר לבצע תהליכי התייעלות לעומת גוף עסקי אשר פועל בענף תחרותי. במקרים מסוג זה, על הרגולציה להבטיח את התייעלות הגוף המונופוליסטי, ובענייננו, על הממשלה לוודא כי הגופים הקיימים, מפעל הפיס והמועצה להסדר ההימורים בספורט, עוברים תהליכי התייעלות אשר מפחיתים את הוצאות התפעול ומביאים להגדלת החלק המועבר מדי שנה בשנה לשימושים ציבוריים.

במקרה של המועצה, חוסר היעילות שנוכחה בו הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים מתבטא בתשלומי עמלות מכירה גבוהות, במבנה ארגוני מנופח ובהוצאות פרסום, הפצה ושיווק גבוהות. חוסר היעילות כאמור פוגע באופן ישיר ביתרת ההכנסות המועברת לתועלת הציבור, כך שבמקום שהמדינה נהנית מרווחי המועצה, כספי ההימורים מממנים הוצאות תפעול מנופחות.

(6) בסעיף 9 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "ישמש" יבוא "(בסעיף זה – יתרת הכנסות), יהיה לפחות 24.5% מתקבולי המועצה מעריכת הימורים לפי סעיף 8 וישמש" ובסופו יבוא "לעניין סעיף זה, בחישוב הוצאות המועצה לא ייכללו הוצאות הסדרה שהוציאה המועצה בהתאם להוראות חוק זה או בהתאם לדין אחר שעניינו הסדרת פעילות הימורים חוקיים, והוצאות אלה יבואו בגדר השיעור האמור";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "היתרה האמורה בסעיף קטן (א)" יבוא "יתרת ההכנסות";

(ג) בסעיף קטן (ב)(1), המילים "המיועדות לחלוקה" – יימחקו;

(7) אחרי סעיף 9 יבוא:

"העברת יתרת מזומנים למדינה

9א. (א) בכל אחד מהמועדים האלה תעביר המועצה למדינה סכום של 250 מיליון שקלים חדשים מתוך כספי יתרות המזומנים שהצטברו עד לשנת 2016:

(1) ביום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017);

(2) ביום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018).

(ב) ככל שיתרות המזומנים יפחתו מ־300 מיליון שקלים חדשים (בסעיף קטן זה – הסכום המזערי), תעביר המדינה למועצה את ההפרש שבין יתרות המזומנים לסכום המזערי, ולא יותר מהסכום שהעבירה המועצה למדינה בפועל לפי סעיף קטן (א).

דברי הסבר

נוסף על הגדלת החלק המועבר לשימושים הציבוריים, מוצע לוודא כי תהליכי ההתייעלות יתמקדו בשני תחומי הוצאה מרכזיים שלהם יש השפעה ישירה על הגידול המתמיד והמהיר בהיקפו של שוק ההימורים החוקיים: העמלות המשולמות לזכיינים (פסקה 2) והוצאות הפרסום והשיווק.

לפיכך מוצע להוסיף לחוק להסדר ההימורים את סעיף 8ד ולקבוע בו הוראות בדבר הגבלת הוצאות הפרסום והשיווק של המועצה. יובהר, כי לעניין סעיף זה לא יראו בהסכמי תפעול אשר נחתמים עם התאחדויות הספורט השונות כהוצאות שיווק ופרסום.

לפסקה 6

במקרה של המועצה, מחזור ההימורים מתחלק לשלושה רכיבים מרכזיים: ראשית, כספי המהמרים חוזרים בחלקם לזוכים כפרסים, שנית, ההכנסות מממנות את תקורות המועצה ושלישית, לאחר ניכוי שני הרכיבים האמורים מועברת יתרת הכספים לקידומם ולפיתוחם של תרבות הגוף, החינוך הגופני והספורט בישראל. כדי להבטיח כי המועצה תעבור תהליכי התייעלות ותבטיח הקצאה מרבית של רווחים לטובת הציבור, כאמור בדברי ההסבר לפסקה 5, מוצע לקבוע כי מתוך תקבולי המועצה השנתיים, שיעור שלא יפחת מ־24.5%, ישמשו לתמיכה בגופים ובפעילויות המנויים בסעיף 9(ב1) לחוק להסדר ההימורים.

לנוכח המלצות הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים בישראל, הכוללות המלצות להרחבת ההסדרה החלה על הגופים המקיימים הימורים חוקיים, לשם מניעת השפעות שליליות של ההימורים החוקיים ולהבטחת פעילות גורמים אלה באופן העולה בקנה אחד עם העקרונות האמורים, מוצע לקבוע כי לעניין חישוב שיעור זה, 24.5 האחוזים, ייכללו גם הוצאות שהוציאה המועצה בשל יישום הוראות שנועדו להסדיר את פעילותה, שעניינן הסדרת פעילות ההימורים החוקיים בישראל ותחילתם החל מיום תחילתו של תיקון זה ואילך.

לפסקה 7

חלק מרכזי מהיקף הכספים שמעבירה המועצה לתועלת הציבור, בהתאם לחוק, מוקצה מדי שנה כתמיכה בתכניות הקמה ושדרוג של מיתקני ספורט. קיים פער זמנים בין יצירת המחויבות של המועצה והקצאת הכספים לתכניות כאמור לבין שלבי המימון בפועל בעת הביצוע של הפרויקט. בשל כך בקופת המועצה נותרים מזומנים רבים (בפרק זה – הרווחים הצבורים). פער הזמנים והגידול המתמיד ברווחי המועצה יוצרים מצב שלפיו באופן שיטתי הרווחים הצבורים אשר נמצאים כאמור בקופת המזומנים של המועצה צומחים משנה לשנה.

השארת עודפי הרווחים הצבורים בידי המועצה גורמת לחוסר יעילות כלכלית ויוצרת, הלכה למעשה, עיוות במערכת הקצאת המקורות שבידי המדינה.

(ג) בסעיף זה, "יתרות המזומנים" – סך הסכומים שהמועצה הקצתה לחלוקה כתמיכה בהקמה ובשדרוג של מיתקני ספורט כאמור בסעיף 9(ב1)(1) ו־(6) אך טרם הועברו בפועל למקבלי התמיכה.";

(8) אחרי סעיף 10א יבוא:

"אמצעי זיהוי ומניעת הלבנת הון

10ב. (א) בסעיף זה –

"תושב" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה–1965[127];

"פרטי המשתתף" – ארבע הספרות האחרונות של אחד מאלה:

(1) ביחיד שהוא תושב – מספר תעודת הזהות, כולל ספרת הביקורת;

(2) ביחיד שאינו תושב – מספר דרכון או מספר תעודת מסע ושם המדינה שבה הם הונפקו.

"רישום באופן מקודד" – רישום באמצעי דיגיטלי אשר יקדד את הנתונים טרם רישומם על גבי כרטיס ההשתתפות, באמצעות שיטה מקובלת שמונעת באופן סביר את זיהוי פרטי המשתתף ואינה מאפשרת חזרה לפרטי המשתתף;

דברי הסבר

על כן מוצע להוסיף לחוק להסדר ההימורים את סעיף 9ג ולקבוע בו כי בכל אחת מהשנים 2017 ו־2018 תעביר המועצה לאוצר המדינה 250 מיליוני שקלים חדשים, מתוך יתרת ההכנסות שעמדו לחלוקה בשנים קודמות וחויבו לפרויקטים שונים של הקמה ושדרוג תשתיות ספורט.

כמו כן, כדי להבטיח כי המועצה תעמוד בהתחייבויותיה כלפי הגופים הנתמכים, מוצע לקבוע כי ככל שקופת המזומנים של המועצה הכוללים את הסכומים שהמועצה הקצתה לחלוקה כתמיכה בהקמה ובשדרוג של מיתקני ספורט כאמור בסעיף 9(ב1)(1) ו־(6) אך טרם הועברו בפועל, תרד מתחת לסכום של 300 מיליון שקלים חדשים, תשלים המדינה את הפער עד לסכום האמור, אך לא יותר מהסכום שהעבירה המועצה למדינה בפועל לפי הוראת סעיף זה.

לפסקה 8

אחת הדרכים המוכרות להלבנת הון באמצעות הימורים היא רכישה של זכיות הימורים בידי גורמים המבקשים להלבין הון הקיים ברשותם ולשוות לו מקור חוקי. על המועצה לא מוטלות כיום חובות בנוגע למניעת הלבנת הון, על אף שהחששות והסיכונים להלבנת הון באמצעות רכישת זכיות קיימים גם בתכניות הימורים אשר מציעה המועצה.

על פי היתר מפעל הפיס הוסדר מנגנון לזיהוי משתתפים בתכניות הימורים בעלות פוטנציאל זכייה גבוה, והותנה כי לא תשולם הזכייה אלא למחזיק כרטיס השתתפות המזוהה כמי שרכש את כרטיס ההשתתפות לכתחילה.

לנוכח הצלחת המנגנון שנקבע בהיתר מפעל הפיס לצמצם באופן ניכר את התופעה של רכישת זכיות לצורך הלבנת הון, המליץ הצוות לבחינת ההסדרה של ההימורים החוקיים ובעקבותיו גם הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים, להרחיב את ההסדרה גם להימורים שמקיימת המועצה, לבחון את הרחבתה לגבי שני הגופים ועיגונה הקבוע, ובכלל זאת לזכיות בסכומים נמוכים יותר מהקבוע כיום בהיתר מפעל הפיס.

לפיכך מוצע להוסיף לחוק להסדר ההימורים את סעיף 10ב, להחיל בו את ההסדרים למניעת הלבנת הון על המועצה, בדומה לאלה הקבועים בהיתר מפעל הפיס, ולקבוע דרישה לזיהוי ורישום פרטים של המשתתף בכל תכנית הימורים שמפעילה המועצה שבה סכום הזכייה עולה הסכום שייקבע בצו שיקבע שר האוצר לעניין זה, ואשר לא יפחת מ־5,000 שקלים חדשים. זאת כתנאי להשתתפות ולקבלת זכיות מהימורים אלה.

יודגש כי מטעמים של הגנה על הפרטיות, מובנה הסדר הזיהוי של רוכש כרטיס ההשתתפות ושל מבקש פדיון הזכייה, באופן שיש בו כדי למנוע שמירת המידע או שימושים אחרים במידע הנוגע לעצם השתתפותו בהימור או זכייתו בו. זאת, למעט מידע הנדרש לעצם קבלת הזכייה

[127] ס"ח התשכ"ה, עמ' 270.

(ב) לא יונפק כרטיס השתתפות בתכנית הימורים אשר סכום הזכייה האפשרית לפיו, אם המשתתף יצדק בניחושיו, עולה על סכום שיקבע שר האוצר בצו ושלא יפחת מ־5,000 שקלים חדשים (בסעיף זה – משחק דורש זיהוי), אלא אם כן המשתתף ביצע רישום פרטיו באופן מקודד ותוצאת הקידוד כאמור הודפסה על גבי קבלת ההשתתפות;

(ג) פרטיו של המשתתף לא יישמרו במאגר מידע, זמני או קבוע;

(ד) (1) המועצה, בעל תחנה או כל גורם אחר מטעמם, לא יגלו את פרטי המשתתף אשר נרשמו או קודדו לפי סעיף זה, לא יעבירו אותם לכל גורם אחר ולא יעשו בהם כל שימוש, אלא לצורך אחת מאלה:

(א) בדיקת התאמה של זהות המחזיק בקבלת השתתפות המעידה על זכייה בניחוש במשחק דורש זיהוי (בסעיף זה – קבלת השתתפות מזכה) כאמור בסעיף קטן (ה);

(ב) מסירת מידע למשטרת ישראל במקרה של ניסיון לקבלת זכייה בניגוד להוראות סעיף זה או חשד לניסיון כאמור או מסירת מידע לשר האוצר או מי שיסמיך לעניין זה, לצורך תשלום זכייה לפי סעיף קטן (ט);

(2) בלי לגרוע מכלליות האמור בפסקה (1), לא ייעשה כל שימוש בפרטי המשתתף לצורך איסוף מידע, מעקב אחר משתתפים בתכניות הימורים או קידום ושיווק.

(ה) טרם תשלום זכייה למחזיק בקבלת ההשתתפות מזכה, תיבדק התאמה בין זהות המחזיק לבין זהות מי שהונפקה לו קבלת ההשתתפות כאמור, באמצעות בדיקה של התאמת תוצאת קידוד פרטי המשתתף המופיעים על גבי קבלת ההשתתפות, לפרטיו של המחזיק המקודדים בקבלת ההשתתפות, בהתאם לתעודת הזהות, הדרכון או תעודת המסע של המחזיק, לפי העניין.

דברי הסבר

או בירורה או מידע שניתן להעביר למשטרת ישראל בעת חשד להפרת ההוראות בניסיון לקבלת זכייה שלא בהתאם להוראות אלה.

בהתאם לעקרונות האמורים, זיהוי הזוכה ייעשה על פי קידוד בלבד, שמבצע המשתתף באמצעות ארבע הספרות האחרונות בתעודת הזיהוי שלו, אם הוא תושב, ובדרכונו או תעודת המסע שלו, אם אינו תושב.

הקידוד של הפרטים הוא המופיע על גבי כרטיס ההשתתפות ופרטי המשתתפים אינם נאגרים. התאמת הזיהוי של הטוען לזכייה המחזיק בכרטיס ההשתתפות הזוכה, נעשה על פי קידוד של התעודה המזהה שבידו אל מול כרטיס ההשתתפות ולא באמצעות פענוח הקידוד של גבי הכרטיס.

יצוין כי בהתאם ללקחים שנלמדו בתקופת הפעלתו של ההסדר באמצעות מפעל הפיס, לפי היתר מפעל הפיס, מוצע לאפשר קביעה של נהלים, על ידי שר האוצר, לבירור מצבים של אי־התאמה בזיהוי, במטרה לאפשר בירור הספק בזיהוי, ותשלום זכיות במקרים חריגים.

עוד יצוין כי הוראת הסעיף לא תחול לגבי תכניות הימורים שמקיימת המועצה ואשר בהם מתקיים זיהוי

(ו) לא תשולם זכייה במקרה של אי־התאמה בזהות או אם התעורר ספק באשר להתאמת הזהות של המחזיק, כאמור בסעיף קטן (ה).

(ז) (1) זכייה במשחק דורש זיהוי תשולם באמצעות אחת מאלה:

(א) שיק משורטט בתוספת המילים "למוטב בלבד, לא סחיר ולא עביר" לפקודת הזוכה המזוהה לפי סעיף קטן (ה);

(ב) העברה בנקאית לחשבון בנק בישראל המתנהל על שם הזוכה המזוהה לפי סעיף קטן (ה).

(2) זכייה במשחק שאינו דורש זיהוי שבו המועצה משלמת לזוכה באמצעות שיק, תשולם באמצעות שיק משורטט בתוספת המילים "למוטב בלבד, לא סחיר ולא עביר" לפקודת המחזיק בקבלת ההשתתפות.

(ח) המועצה, בעל תחנה או כל גורם אחר מטעמם, ימחקו כל כרטיס השתתפות או קבלת השתתפות, מסמך מדיה או רישום מחשב שבו מופיעים תוצאות קידוד של פרטי משתתף, בהתאם להוראות שלהלן:

(1) לעניין קבלת השתתפות מזכה שנמצאה לגביה התאמה בין זהות המחזיק בה לבין זהות פרטי המשתתף המופיעים על גביה – בתוך יום עבודה אחד מהמועד שבו נפדתה;

(2) לעניין קבלת השתתפות מזכה אשר לא נדרשה לתשלום – בתוך שנה מיום קיום המשחק דורש הזיהוי; שר האוצר רשאי לקבוע תקופה קצרה יותר לעניין זכיות בסכומים נמוכים, ובלבד שלא תפחת מחצי שנה;

(3) לעניין קבלות השתתפות של מי שלא צדקו בניחושם – בתוך 14 ימים מיום קיום המשחק דורש הזיהוי.

(ט) שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים, רשאי לקבוע הוראות לעניין יישום הוראות סעיף זה ובכלל זה, לקבוע נסיבות שבהן יתאפשר תשלום זכייה במקרה של אי־התאמה כאמור בסעיף קטן (ו) וכן רשאי הוא לקבוע הוראות לעניין פעולות בעלי התפקידים כאמור בסעיף 10ג; הוראות לפי סעיף זה, לעניין אבטחת מידע והגנה על הפרטיות, ייקבעו בהסכמת שר המשפטים.

(י) הוראות סעיף זה לא יחולו על תכניות הימורים שמקיימת המועצה, שבמסגרתה המשתתף מזוהה בזיהוי מלא והכול בכפוף לכך שיובטח כי התשלום משולם לאותו משתתף ובכפוף להוראות כל דין.

מינוי אחראי איסור הלבנת הון וממונה אבטחת מידע

10ג. המועצה תמנה את אלה:

(1) אחראי איסור הלבנת הון, שיהיה אחראי, בין השאר, למניעת סיכוני הלבנת הון ומזעור סיכוני פשיעה, לרבות לגיבוש נהלים בעניין זה שיובאו לאישור המועצה, עדכונם מעת לעת ופיקוח על יישומם, הדרכת עובדים ובעלי תחנות, בדבר זיהוי והתמודדות עם סיכוני הלבנת הון וכן לעניין מסירת מידע לגורמים מוסמכים לפי סעיף 10ב(ד)(1)(ב);

(2) ממונה אבטחת מידע, שיהיה אחראי, בין השאר, לאבטחת המידע ולהצפנת פרטי המשתתף לרבות גיבוש נהלים לעניין אבטחת המידע וקידודו שיובאו לאישור המועצה, עדכונם מעת לעת ופיקוח על יישומם, הדרכת עובדים ובעלי תחנות, בדבר מניעת סיכונים לאיסוף מידע או כל שימוש בו שאינו לפי הוראות חוק זה."

חוק להסדר ההימורים בספורט – הוראות מעבר לעניין סעיפים 8א, 8ד ו־9

172. (א) בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) יקראו את סעיף 8א לחוק להסדר ההימורים בספורט כך שאחרי סעיף קטן (ב) שבו יבוא:

"(ג) סך כל התשלומים שתשלם המועצה בשנה למי שרשאי למכור זכות להשתתף בתכנית הימורים בהתאם לסעיף 8א (להלן – בעל תחנה), לא יעלה, בממוצע לכל חודש, על ארבע פעמים השכר הממוצע במשק, שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ב־1 בינואר שלפני חתימת הסכם לביצוע עבודות כאמור בסעיף 8א; כוללים התשלומים כאמור עמלת מכירה או כל תשלום אחר לבעל התחנה המחושבים ביחס למחזור המכירות של מוצרי המועצה הנמכרים באמצעות בעל התחנה, יעמדו אותם תשלומים על שיעורים אלה:

(1) על כל שקל חדש מ־2,040,000 השקלים החדשים הראשונים של מחזור המכירות השנתי, לא כולל מס ערך מוסף – לא יותר מ־7%;

(2) על כל שקל חדש מסכום העולה על 2,040,000 שקלים חדשים של מחזור המכירות השנתי אך לא יותר מ־3,240,000 שקלים חדשים, לא כולל מס ערך מוסף – לא יותר מ־6%;

(3) על כל שקל חדש מסכום העולה על 3,240,000 שקלים חדשים של מחזור המכירות השנתי, לא כולל מס ערך מוסף – לא יותר מ־5.5%."

דברי הסבר

מלא של המשתתפים במשחקים ומובטח תשלום הזכייה למשתתף בלבד, הכול בכפוף לכל דין, לרבות לעניין אופן הזיהוי המתקיים, שמירת מידע וגו'. כך, כדוגמה, כיום מוצעת אפשרות רכישה של מוצרי המועצה, בהתאם לתכנית שאושרה לעניין זה בתקנות, באמצעות האינטרנט, בכפוף להוראות לעניין זיהוי מלא. קיום תכניות לפי הסדרים אלה, הכפופים לכל דין לרבות דיני הפרטיות, יהיה פטור מן ההסדר הקבוע בסעיף זה, בתנאי שמובטח במסגרתו גם תשלום הזכייה למשתתף בלבד, ובכך, ממילא, נמנעת אפשרות להלבנת הון.

כמו כן, מוצע להוסיף לחוק גם את סעיף 10ג ולהסדיר מינויים של אחראי הלבנת הון ואחראי אבטחת מידע, כדי שיהיו אחראים לקביעת נהלים ליישום העקרונות האמורים והנחיית העובדים ובעלי התחנות בכל הקשור לזיהוי והתמודדות בהתאמה עם סיכוני הלבנת הון ואבטחת מידע.

סעיפים לסעיפים 172(א) ו־173(א) ו־(ג) 172 ו־173

כדי שההסדר המוצע לעניין הגבלת עמלות המכירה או תשלום אחר שתשלם המועצה לבעל תחנה ביחס למכירת מוצרי המועצה, יהיה מידתי יותר ויאפשר התאמה מדורגת של המועצה והזכיינים לדרישותיו, מוצע לקבוע כי הוא ייכנס לתוקף באופן הדרגתי, כך שבשלב ראשון ועד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) מנגנון העמלות יהיה כדלקמן: על כל שקל חדש מ־2,040,000 השקלים החדשים הראשונים של מחזור המכירות השנתי – לא יותר מ־7%; על כל שקל חדש מסכום העולה על 2,040,000 שקלים חדשים של מחזור המכירות

(ב) בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) יקראו את החוק להסדר ההימורים בספורט, כך שאחרי סעיף 8ג יבוא:

"הוצאות שיווק ופרסום

8ד. שיעור הוצאות השיווק והפרסום של המועצה לא יעלה על 2.25% מתקבולי המועצה מעריכת הימורים לפי סעיף 8."

(ג) בתקופה שמיום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018) עד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018) יקראו את החוק להסדר ההימורים בספורט, כך שאחרי סעיף 8ג יבוא:

"הוצאות שיווק ופרסום

8ד. שיעור הוצאות השיווק והפרסום של המועצה לא יעלה על 2% מתקבולי המועצה מעריכת הימורים לפי סעיף 8."

(ד) בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) יקראו את סעיף 9 לחוק להסדר ההימורים בספורט, כך שבסעיף קטן (א), במקום "ישמש" יבוא "(בסעיף זה – יתרת הכנסות), יהיה לפחות 22.5% מתקבולי המועצה מעריכת הימורים לפי סעיף 8 וישמש" ובסופו יבוא "לעניין סעיף זה, בחישוב הוצאות המועצה לא ייכללו הוצאות הסדרה שהוציאה המועצה בהתאם להוראות חוק זה או בהתאם לדין אחר שעניינו הסדרת פעילות הימורים חוקיים, והוצאות אלה יבואו בגדר השיעור האמור."

חוק להסדר ההימורים בספורט – תחילה ותחולה

173. (א) תחילתם של סעיפים 8א(ג) ו־(ד), 9(א) ו־10ב לחוק להסדר ההימורים בספורט כנוסחם בסעיף 171(2), (6) ו־(8) לחוק זה ביום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018).

(ב) תחילתו של סעיף 8ד לחוק להסדר ההימורים בספורט כנוסחו בסעיף 171(5) לחוק זה ביום כ"ד בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019).

(ג) הוראות סעיף 8א(ג) ו־(ד) לחוק להסדר ההימורים בספורט כנוסחן בסעיף 171(2) לחוק זה יחולו על כל הסכם שייחתם ביום תחילתו של חוק זה ואילך וכן על הארכת הסכם ומימוש זכות ברירה בהסכם שיבוצעו ביום תחילתו של חוק זה ואילך.

דברי הסבר

השנתי אך לא יותר מ־3,240,000 שקלים חדשים – לא יותר מ־6%; על כל שקל חדש מסכום העולה על 3,240,000 שקלים חדשים של מחזור המכירות השנתי – לא יותר מ־5.5%. בהתאם לכך, מוצע לקבוע כי המנגנון הקבוע בסעיף 8א(ג) ו־(ד) ייכנס לתוקפו ביום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018).

יודגש כי סעיף זה יחול על כל הסכם שייחתם בין המועצה לבעל תחנה מיום תחילתו של תיקון זה ואילך, וכן התקשרויות המשך לרבות הארכות הסכם ומימוש זכות ברירה הנתונה במסגרת הסכמים קיימים.

לסעיפים 172(ב) ו־(ג) ו־173(ב)

כדי לאפשר למועצה תקופת התארגנות לצורך יישום ההוראות המוצעות בתיקון זה, מוצע לקבוע כי עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017), המועצה תהיה רשאית להוציא עד שיעור של 2.25% מתקבוליה השנתיים על שיווק ופרסום, ועד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018), תהיה רשאית להוציא עד שיעור של 2% על הוצאות כאמור.

ההסדר הקבוע בסעיף 8ד לחוק להסדר ההימורים, כנוסחו בסעיף 171(5) לחוק זה יחול מיום כ"ד בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019) ואילך.

לסעיף 173(א)

כדי לאפשר למועצה פרק זמן סביר לצורך התארגנות להוראות החוק המוצע, מוצע לקבוע כי ההוראות הנוגעות להגבלת שיעור יתרת הכנסות ולמניעת הלבנת הון ייכנסו לתוקפן ביום י"ד בטבת התשע"ח (1 בינואר 2018).

לסעיף 172(ד)

סעיף 9 לחוק להסדר ההימורים קובע כי יתרת ההכנסות תעמוד על 24.5% לפחות מתקבולי המועצה. הוראה זו מהווה נדבך נוסף בהתייעלות המועצה ובהקטנת הוצאותיה וזאת על ידי הגדלת הסכום המועבר כתמיכה בגופים השונים. בשנת 2015, השנה האחרונה שלגביה היו נתונים ידועים במועד כתיבת דוח הוועדה לייעול שוק ההימורים החוקיים, יתרת ההכנסות עמדה על 20.5%. כדי לאפשר למועצה להתייעל באופן הדרגתי, מוצע לקבוע בהוראת מעבר בסעיף 172(ד) לחוק זה, כי עד לשנת 2018, שבה על יתרת ההכנסות לעמוד על השיעור המוצע כאמור, תעמוד יתרת ההכנסות על שיעור של 22.5% לפחות.

לעניין חישוב שיעור הכנסות זה, 22.5 האחוזים, כפי שנקבע בסעיף 9 לחוק להסדר ההימורים, ייכללו גם הוצאות שהוציאה המועצה בשל יישום הוראות שנועדו להסדיר את פעילותה, שעניינן הסדרת פעילות ההימורים החוקיים בישראל.

(ד) הוראות סעיף 9(א) לחוק להסדר ההימורים בספורט כנוסחן בסעיף 171(6) לחוק זה והוראות סעיף 172(ד) לחוק זה, יחולו על דינים שעניינם הסדרת פעילות הימורים חוקיים שתחילתם ביום תחילתו של חוק זה ואילך.

פרק י"ב: שונות

תיקון חוק רשות שדות התעופה

174. בחוק רשות שדות התעופה, התשל"ז–1977[128] (בפרק זה – חוק רשות שדות התעופה), בסעיף 58א(ד), במקום "שנת המס 2018" יבוא "שנת המס 2021" ובמקום "לפני יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018)" יבוא "לפני יום כ"ז בטבת התשפ"ב (31 בדצמבר 2021)".

תיקון חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו־2016)

175. בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו־2016), התשע"ו–2015[129], בסעיף 51, בסעיף 40ב(ב) לחוק רשות שדות התעופה המובא בו –

(1) בפסקה (2), ברישה, במקום "עד יום י' בכסלו התשע"ז (10 בדצמבר 2016)" יבוא "עד יום כ"ב בכסלו התשע"ח (10 בדצמבר 2017)";

(2) פסקה (3) – תימחק.

חוק רשות שדות התעופה – הוראת שעה לשנים 2017 ו־2018

176. בשנים 2017 ו־2018 יקראו את חוק רשות שדות התעופה כך שאחרי סעיף 40ב יבוא:

"תשלום נוסף בשנים 2017 ו־2018

40ג. (א) נוסף על התשלומים לפי סעיפים 40א ו־40ב, תשלם הרשות למדינה, בשנים 2017 ו־2018, סכומים כמפורט בפסקאות (1) ו־(2), באופן הקבוע בהן:

דברי הסבר

לסעיף 173(ד)

מוצע לקבוע לעניין הכללת הוצאות שהוציאה המועצה בשל יישום הוראות שנועדו להסדיר את פעילותה ושעניינן הסדרת פעילות ההימורים החוקיים בישראל, בשיעור יתרת ההכנסות שהיא מחויבת בו, בהתאם לסעיף 9 לחוק להסדר ההימורים כנוסחו בסעיף 172(ד) לחוק זה, כי ימנו הוצאות כאמור, אשר תחילתם היא החל מיום תחילתו של חוק זה ואילך.

סעיף 174 סעיף 58א(ד) לחוק רשות שדות התעופה, התשל"ז–1977 (בפרק זה – חוק רשות שדות התעופה), מסמיך את מנהל רשות המסים (בפרק זה – המנהל) לפטור את רשות שדות התעופה ממס המוטל על הכנסה כאמור בסעיף 6 לחוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה–1985, אשר הופקה עד תום שנת המס 2018, בשל סכומים שיועדו על ידה להפקדה בקופת גמל מרכזית לקצבה כהגדרתה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה–2005 (בפרק זה – קופת גמל מרכזית לקצבה).

מוצע להאריך את ההסדר האמור כך שהמנהל יהיה רשאי לתת פטור ממס על הכנסה כאמור אשר הופקה עד תום שנת המס 2021, ובלבד שהכספים האמורים וכן הריבית, הפרשי ההצמדה והרווחים האחרים שמקורם בסכומים אלה הופקדו בקופת גמל מרכזית לקצבה לפני תום שנת 2021.

סעיף 175 סעיף 40ב לחוק רשות שדות התעופה, שהוא הוראת שעה לשנים 2016 עד 2018 ומובא בסעיף 51 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו־2016), התשע"ו–2015 (ס"ח התשע"ו, עמ' 219), קובע את חובתה של רשות שדות התעופה לשלם תמלוגים למדינה בעבור השנים 2016 עד 2018.

מוצע לתקן את פסקה (2) של סעיף 40ב(ב) ולקבוע כי תשלומם של 400 מיליון שקלים חדשים מתוך סך התמלוגים לפי סעיף זה יידחה מיום י' בכסלו התשע"ז (10 בדצמבר 2016) ליום כ"ב בכסלו התשע"ח (10 בדצמבר 2017), וזאת ביחס לתמלוגים בעד ההכנסה החייבת ברבעונים שתחילתם ב־1 באפריל וב־1 ביולי, ובעד ההכנסה החייבת ברבעון שתחילתו ב־1 באוקטובר. במקביל, מוצע גם למחוק את פסקה (3) של סעיף 40ב(ב) הקובעת לאמור:

"(3) עד יום ט"ז בתמוז התשע"ז (10 ביולי 2017) ישולם למדינה או לרשות, לפי העניין, ההפרש שבין סכום התמלוגים שהיה צריך להשתלם לפי ההכנסה החייבת של הרשות בפועל בשנת 2016, ובין הסכומים ששולמו כאמור בסעיף קטן (ב)(1) ו־(2)."

פסקה זו אינה נדרשת עוד לאור דחיית התשלום המוצעת לעיל, שכן במועד העברת התשלום ההכנסה החייבת בפועל של רשות שדות התעופה תהיה ידועה כבר.

סעיף 176 משרד התחבורה ומשרד האוצר בסיוע משרד רואי חשבון, ערכו בדיקה מעמיקה של תזרים המזומנים והדוחות הכספיים של רשות שדות התעופה, וזאת בין השאר על רקע הקמת שדה התעופה "רמון".

[128] ס"ח התשל"ז, עמ' 182; התשע"ו, עמ' 257.

[129] ס"ח התשע"ו, עמ' 219.

(1) בשנת 2017 – סכום של 740 מיליון שקלים חדשים, אשר ישולם באופן הזה:

(א) עד יום ו' בתמוז התשע"ז (30 ביוני 2017) – סכום של 370 מיליון שקלים חדשים;

(ב) עד יום י"ג בטבת התשע"ח (31 בדצמבר 2017) – סכום של 370 מיליון שקלים חדשים;

(2) בשנת 2018 – סכום של 1,190 מיליון שקלים חדשים אשר ישולם באופן הזה:

(א) עד יום י"ז בתמוז התשע"ח (30 ביוני 2018) – סכום של 595 מיליון שקלים חדשים;

(ב) עד יום כ"ג בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018) – סכום של 595 מיליון שקלים חדשים."

תיקון חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות)

177. בחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג–1993[130] (בפרק זה – חוק הרשויות המקומיות) –

(1) בסעיף 3, במקום "33 שקלים חדשים" יבוא "42 שקלים חדשים";

(2) בסעיף 4(א), בהגדרה "המדד היסודי", במקום "תחילתו של חוק זה" יבוא "יום א' בכסלו התשע"ז (1 בינואר 2017), ואם החליטה הוועדה הציבורית כאמור בסעיף 4א להגדיל את הסכום של יחידת החישוב לפי הסעיף האמור – המדד שפורסם לאחרונה לפני יום קבלת ההחלטה";

דברי הסבר

הבדיקה העלתה, כי ברשות שדות התעופה צפויים להצטבר עודפים משמעותיים וכן כי הכנסות הרשות צפויות להיות גבוהות יותר מאשר הוצאותיה. אכן, בראשית שנת 2016 הצטברו עודפים בהיקף של מעל 3 מיליארד שקלים חדשים בתקציב רשות שדות התעופה. העודפים נובעים מהכנסותיה של רשות שדות התעופה, שכמחצית מהן נובעות מאגרות הנגבות על ידי הרשות וכמחצית מפעילותה המסחרית.

לאור זאת שהאגרות הנגבות על ידי רשות שדות התעופה מיועדות לשמש למימון הפעילויות שבעבורן משולמות האגרות, הרי שהרשות מממנת את הוצאותיה בראש ובראשונה מתוך האגרות שהיא גובה.

הוצאותיה של הרשות מדי שנה עולות על הכנסותיה מאגרות, ועל כן היא עושה שימוש בחלק מהכנסותיה המסחריות למימון הוצאות אלה. בהתאם לכך, העודפים אשר הצטברו בקופתה של רשות שדות התעופה נובעים מהכנסותיה המסחריות.

מוצע לקבוע הוראת שעה לשנים 2017 ו־2018 ולפיה רשות שדות התעופה תשלם למדינה סך כולל של 1,930 מיליוני שקלים חדשים בשנים אלה, וזאת נוסף על התשלומים לפי סעיפים 40א ו־40ב לחוק רשות שדות התעופה. על פי המוצע, בשנת 2017 יועבר סכום של 740 מיליון שקלים חדשים, והוא ישולם בשני מועדים, באמצע השנה ובסופה, בשני חלקים שווים; בשנת 2018 יועבר סכום של 1,190 מיליון שקלים חדשים, והוא ישולם בשני מועדים, באמצע השנה ובסופה, בשני חלקים שווים. בשל העובדה שבהסתכלות עשר שנתית התיקון המוצע יביא להפחתה של 1.4 מיליארד שקלים חדשים מתזרים המזומנים של רשות שדות התעופה, אין חשש ממשי כי המהלך המוצע יפגע ביכולת רשות שדות התעופה למלא את תפקידיה באיכות ראויה וביעילות. עוד יצוין, כי תכניות הפיתוח של רשות שדות התעופה מוגשות לאישורם של משרדי האוצר והתחבורה ונבחנות על ידם מדי שנה.

סעיף 177 חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג–1993 (בפרק זה – חוק הרשויות המקומיות) קובע בסעיף 2 שבו כי "כל סיעה, כל רשימה, כל מועמד לראש מועצה אזורית וכל מועמד בבחירות מיוחדות לראש רשות זכאים למימון הוצאות הבחירות שלהם מאוצר המדינה, על־פי הוראות חוק זה". מימון זה נקבע, בין השאר, בהתחשב במספר בעלי הזכות לבחור ובגובה יחידת החישוב (ראה סעיפים 5 ו־6 לחוק הרשויות המקומיות). כיום קובע סעיף 3 לחוק הרשויות המקומיות כי "יחידת החישוב תהיה 33 שקלים חדשים לכל בעל זכות לבחור". סעיף 4 לחוק הרשויות המקומיות, שעניינו עדכון יחידת החישוב, קובע בסעיף קטן (ב) שבו כי הסכום האמור בסעיף 3 יעודכן בהתאם לשינוי של "המדד החדש" לעומת "המדד היסודי" כהגדרתם בסעיף קטן (א) תוך שלעניין זה מוגדר ה"מדד היסודי" כ"מדד שפורסם לאחרונה לפני תחילתו של חוק זה" קרי ההפניה היא למדד שפורסם בשנת 1993.

[130] ס"ח התשנ"ג, עמ' 146; התשע"ד, עמ' 585.

(3) בסעיף 4א, במקום "הודעה על כך תפורסם ברשומות" יבוא "בלי לגרוע מכלליות הסמכות הנתונה לה כאמור, לקראת מועד עריכתן של בחירות כלליות כאמור בסעיף 4 לחוק הבחירות ולא יאוחר משנה לפני אותו מועד, תבחן הוועדה הציבורית ותחליט אם להגדיל את הסכום של יחידת החישוב ובכמה; החליטה הוועדה הציבורית להגדיל את סכום יחידת החישוב לפי סעיף זה, תפרסם הודעה ברשומות על סכום יחידת החישוב המוגדל".

חוק הרשויות המקומיות – סייג לתחולה לעניין בחירות שהיום הקובע לעניינן חל לפני יום התחילה

178. סעיפים 3 ו־4(א) לחוק הרשויות המקומיות, כנוסחם בסעיף 177 לחוק זה לא יחולו על בחירות שהיום הקובע לעניינן, כהגדרתו בחוק הרשויות המקומיות, חל לפני יום תחילתו של חוק זה; על בחירות כאמור ימשיכו לחול הוראות חוק הרשויות המקומיות כנוסחן ערב יום תחילתו של חוק זה.

תיקון חוק הטבות לניצולי שואה

179. בחוק הטבות לניצולי שואה, התשס"ז–2007[131], בסעיף 4(ג), במקום "3,600 שקלים חדשים" יבוא "3,960 שקלים חדשים".

תיקון חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה

180. בחוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז–1997[132], בסעיף 4(א), במקום "התשע"ח" יבוא "התשפ"א".

דברי הסבר

סעיף 4א לחוק הרשויות המקומיות, שעניינו הגדלת יחידת החישוב, קובע כי "הוועדה הציבורית האמורה בסעיף 1א לחוק מימון מפלגות, התשל"ג–1973 (בפרק זה – הוועדה הציבורית), רשאית להגדיל את הסכום של יחידת החישוב" (כוונת הדברים היא לסכום הקבוע כאמור בסעיף 3).

מוצע לתקן את סעיף 3 לחוק כך שיחידת החישוב הקבועה בו תעמוד על 42 שקלים חדשים, כפי שהיה בעת עריכתן של הבחירות הכלליות לרשויות המקומיות בשנים 2008 ו־2013.

כדי להביא לכך שיחידת החישוב המוצעת תעמוד על 42 שקלים חדשים ותשמור על ערכה, מוצע לתקן בסעיף 4(א) לחוק הרשויות המקומיות את ההגדרה "המדד היסודי" כך שתתייחס למדד שפורסם לאחרונה לפני יום א' בכסלו התשע"ז (1 בינואר 2017) ולא למדד שפורסם לפני תחילתו של חוק הרשויות המקומיות בשנת 1993 כפי שנקבע כיום. בנוסף ועל בסיס אותו היגיון, מוצע לקבוע כי אם החליטה הוועדה הציבורית על הגדלת הסכום של יחידת החישוב, הסכום החדש שתקבע הוועדה יוצמד למועד החלטתה כאמור, כאשר המדד היסודי יהיה המדד שפורסם לאחרונה לפני יום קבלת ההחלטה על ידי הוועדה הציבורית.

כמו כן מוצע לקבוע כי בלי לגרוע מכלליות הסמכות הנתונה לוועדה הציבורית לפי סעיף 4א לחוק הרשויות המקומיות, שעניינו הגדלת יחידת החישוב, ומכוחו מתאפשר לוועדה הציבורית להגדיל בכל עת את הסכום של יחידת החישוב, תוטל על הוועדה האמורה חובה לבחון ולהחליט לקראת מועד עריכתן של בחירות כלליות לרשויות המקומיות (המתקיימות אחת לחמש שנים) ולא יאוחר משנה לפני אותו מועד, לבחון ולהחליט אם להגדיל את הסכום של יחידת החישוב ובכמה.

יצוין, כי בחינת יחידת החישוב נדרשת כבר כיום בהתאם לדין וחשבון הצוות לבחינת דרכים לחיזוק שלטון החוק וטוהר המידות בשלטון המקומי מחודש ינואר 2016 (שם, בפסקה 190), אשר מונה בידי היועץ המשפטי לממשלה יהודה וינשטיין והמלצותיו אומצו על ידיו.

למען הסר ספק בלבד יובהר כי אם לא קיימה הוועדה הציבורית את חובתה לבחון ולהחליט לעניין גובה יחידת החישוב לפני בחירות כלליות לרשויות המקומיות, כאמור, לא יחול כל שינוי בגובה יחידת החישוב כפי שנקבעה בהתאם להוראות החוק.

סעיף 178 מוצע לקבוע כי סעיפים 3 ו־4(א) לחוק הרשויות המקומיות, כנוסחם בסעיף 177(1) ו־(2) לחוק זה לא יחולו על בחירות שהיום הקובע לעניינן, כהגדרתו בחוק הרשויות המקומיות, חל לפני יום תחילתו של חוק זה. על בחירות כאמור ימשיכו לחול הוראות חוק הרשויות המקומיות כנוסחן ערב יום תחילתו של חוק זה.

סעיף 179 סעיף 4 לחוק הטבות לניצולי שואה, התשס"ז–2007, קובע זכאות למענק הטבות שנתי לניצולי שואה שאינם מקבלים קצבה חודשית בשל נרדפותם. מענק זה עומד כיום על 3,600 שקלים חדשים. מוצע להגדיל את המענק האמור לסך של 3,960 שקלים חדשים לשנה.

יובהר כי תחילתו של התיקון האמור יהיה ביום תחילתו של חוק זה (ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017)).

סעיף 180 סעיף 4(א) לחוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז–1997 (בפרק זה – חוק יום חינוך ארוך), קובע כי החוק יוחל בהדרגה, משנת הלימודים התשנ"ח, ביישובים, בשכונות, במוסדות חינוך או בשכבות גיל שיקבע שר החינוך בצווים, תוך מתן עדיפות ליישובים, שכונות, מוסדות חינוך או שכבות גיל אשר לדעת השר זקוקים לסיוע נוסף בחינוך, ובלבד שהחלתו תושלם לא

[131] ס"ח התשס"ז, עמ' 47; התשע"ז, עמ' 712.

[132] ס"ח התשנ"ז, עמ' 204; התשע"ז, עמ' 258.

תיקון חוק לימוד חובה

181. בחוק לימוד חובה, התש"ט–1949[133] (בפרק זה – חוק לימוד חובה), בסעיף 12ד –

(1) בסעיף קטן (א), במקום "בכיתת יסוד" יבוא "בכיתה א'", במקום "חמש" יבוא "שעה אחת" ובסופו יבוא "בסעיף קטן זה, "כיתה א'" – כיתה א' בבית ספר בעל ציון טיפוח 7–10 במדד טיפוח שטראוס, כפי שפורסם בחוזר המנהל הכללי של משרד החינוך";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) בלימודים בכיתות א' ו־ב' במוסד חינוך רשמי, שלומדים בהן יותר מ־34 תלמידים בכיתה, יילמדו שעתיים לפחות מסך כל שעות הלימוד השבועיות של מיומנויות היסוד במסגרת לימודים שבה מספר התלמידים למורה אינו עולה על עשרים תלמידים.";

(3) בסעיף קטן (ב), ההגדרה "כיתת יסוד" – תימחק.

תיקון חוק לימוד חובה – תחילה והוראת שעה לעניין סעיף 12ד

182. (א) תחילתו של סעיף 12ד לחוק לימוד חובה, כנוסחו בסעיף 181 לחוק זה ביום כ"א באלול התשע"ח (1 בספטמבר 2018).

(ב) בתקופה שמיום י' באלול התשע"ז (1 בספטמבר 2017) עד יום כ' באלול התשע"ח (31 באוגוסט 2018) יקראו את סעיף 12ד לחוק לימוד חובה כך:

(1) בסעיף קטן (א), במקום "בכיתת יסוד" יבוא "בכיתה א'" ובמקום "חמש" יבוא "שלוש";

דברי הסבר

יאוחר מתחילת שנת הלימודים התשע"ח.

בעקבות יישום רפורמת "אופק חדש" בגני הילדים, בחינוך היסודי ובחטיבת הביניים, נוספו שעות לימודים למערכת החינוך המאריכות את יום הלימודים. כמו כן, יישום המלצותיה של הוועדה לשינוי חברתי־כלכלי, כפי שבאות לידי ביטוי בהחלטת ממשלה מספר 4088 מיום י"ג בטבת התשע"ב (8 בינואר 2012) שעניינה שינוי בסדר העדיפויות בתקציב המדינה לשנת 2012 ויישום דוח הוועדה לשינוי כלכלי־חברתי (ועדת טרכטנברג), כלל הפעלת מסגרות צהריים המאריכות את יום הלימודים עד השעה 16:00 בגני הילדים ובשכבות א' ו־ב' באשכולות כלכליים־חברתיים 1 עד 3.

נוסף על כך, בהתאם לצווים שפרסמו שרי החינוך עד כה, השלמת החלתו של חוק יום חינוך ארוך כרוכה בעלויות תקציביות רחבות היקף העומדות על למעלה משני מיליארד שקלים חדשים.

לנוכח האמור, מוצע לדחות את השלמת החלת חוק יום חינוך ארוך בשלוש שנים, משנת הלימודים התשע"ח לשנת הלימודים התשפ"א.

סעיף 180 – השפעת התיקון המוצע על זכויותיהם של ילדים

מוצע לדחות את זכאותם של תלמידים ליום חינוך ארוך מתחילת שנת הלימודים התשע"ח לתחילת שנת הלימודים התשפ"א. עד היום הוחל בהדרגה יישומו של חוק יום חינוך ארוך במוסדות החינוך ב־106 יישובים, בהתאם למדדים סוציו־אקונומיים. כמו כן, עד היום הוחל בהדרגה יישומו של חוק יום חינוך ארוך בגני הילדים ב־92 יישובים, בהתאם למדדים סוציו־אקונומיים. במקומות שבהם הוחל יום חינוך ארוך, ימשיך להיות מונהג הסדר זה, והחלת יום חינוך ארוך ביישובים נוספים ובשכונות נוספות תותאם למועד החדש.

סעיפים 181 ו־182 סעיף 12ד בחוק לימוד חובה, התש"ט–1949 (בפרק זה – חוק לימוד חובה), קובע כי בלימודים המתקיימים במוסד חינוך רשמי, בכיתת יסוד (א' ו־ב') יילמדו 10 שעות לפחות מסך כל שעות הלימוד השבועיות של מיומנויות היסוד (קריאה, כתיבה, חשבון) בכיתת לימוד שבה היחס בין מספר התלמידים למורה אינו עולה על עשרים.

בעקבות יישום רפורמת "אופק חדש" בחינוך היסודי נוספו שעות לימודים ארוכות למערכת החינוך, שמטרתן העיקרית היא לאפשר לימודים בקבוצות קטנות שבהן היחס בין מספר התלמידים למורה אינו עולה על חמש שעות פרטניות. בנוסף, החלטות ממשלה שונות קבעו את הפעלתה של תכנית להקטנת מספר התלמידים בכיתה, באופן הדרגתי, החל בשנת הלימודים התשס"ט.

יישום רפורמת "אופק חדש" והתכנית להקטנת מספר התלמידים בכיתה צמצם את הצורך בתוספת שעות לימוד לשם הקטנת מספר התלמידים במסגרת הלימוד.

לנוכח האמור ובשל עלותו התקציבית הגבוהה של החוק, מוצע לקבוע לשנת הלימודים התשע"ט מתווה מצומצם לתוספת שעות לימוד של מיומנויות יסוד בכיתות א' ו־ב', כך שמספר שעות הלימוד של מיומנויות יסוד

[133] ס"ח התש"ט, עמ' 287; התשע"ו, עמ' 1157.

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) בלימודים בכיתה ב' במוסד חינוך רשמי, יילמדו שעתיים לפחות מסך כל שעות הלימוד השבועיות של מיומנויות היסוד במסגרת לימודים שבה מספר התלמידים למורה אינו עולה על עשרים תלמידים.";

(3) בסעיף קטן (ב), ההגדרה "כיתת יסוד" – תימחק.

פרק י"ג: תחילה

תחילה

183. תחילתו של חוק זה ביום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) אלא אם כן נקבע בו אחרת.

דברי הסבר

בכיתה א' בבית ספר בעל ציון טיפוח 7–10 במדד טיפוח שטראוס, יעמוד על שעת לימוד אחת. בבתי ספר אלה לומדים תלמידים חלשים מבחינה סוציו־אקונומית.

מדד טיפוח שטראוס הוא מדד שמעוגן בחוזר מנכ"ל משרד החינוך מספר 2–7–3 התשס"ח והוא מבוטא בעשירונים. עשירון הטיפוח המחושב לכל ילד מבטא את מיקומו היחסי של התלמיד בהשוואה לשאר תלמידי בית הספר היסודי הרגיל במדינה. כלומר, האוכלוסייה (כל התלמידים בחינוך היסודי הרגיל במדינת ישראל) מחולקת ל־10 קבוצות ובכל אחת מהן 10% מהתלמידים. בעשירון 10 נמצאים 10% מהתלמידים הגבוהים ביותר במדד, דהיינו האוכלוסייה החלשה ביותר מבחינה סוציו־אקונומית. בעשירון 1 נמצאים 10% מהתלמידים הנמוכים ביותר במדד, כלומר האוכלוסייה המבוססת ביותר מבחינה סוציו־אקונומית. לכל בית ספר מחושב ממוצע עשירוני הטיפוח של תלמידיו.

בהוראת המנכ"ל מפורטים מרכיבי המדד ומשקלם היחסי:

א. השלכת ההורה המשכיל ביותר – 40%;

ב. הפריפריאליות – 20%;

ג. המדד הכלכלי – 20%;

ד. שילוב של ארץ הלידה וארץ מצוקה – 20%.

עוד מוצע לקבוע כי בשנת הלימודים התשע"ט, בלימודים בכיתות א' ו־ב' במוסד חינוך רשמי, שלומדים בהן יותר מ־34 תלמידים בכיתה, יילמדו שעתיים לפחות מסך כל שעות הלימוד השבועיות של מיומנויות היסוד במסגרת לימודים שבה מספר התלמידים למורה אינו עולה על עשרים תלמידים.

בנוסף, מוצע לקבוע בהוראת שעה לשנת התשע"ח, כי יצומצמו מספר שעות הלימוד של מיומנויות היסוד, מחמש לשלוש בכיתה א', ומחמש לשעתיים בכיתה ב'.

סעיפים 181 עד 182 – השפעת התיקון המוצע על זכויותיהם של ילדים

התיקון המוצע קובע כי בשנת הלימודים התשע"ח שלוש שעות לפחות מסך כל שעות הלימוד השבועיות של מיומנויות היסוד בכיתה א', ושעתיים לפחות מסך השעות השבועיות כאמור בכיתה ב', יילמדו במסגרת לימודים שבה מספר התלמידים למורה אינו עולה על עשרים תלמידים. בשנת הלימודים התשע"ט יילמדו לימודי מיומנויות יסוד באופן מצומצם יותר.

נכון להיום השעות הפרטניות שנוספו למערכת החינוך היסודית כתוצאה מיישום רפורמת "אופק חדש" ומהחלטות הממשלה השונות המפעילות את התכנית להקטנת מספר התלמידים בכיתה מספקות מענה לתלמידים.

הצעת חוק הפחתת הגירעון והגבלת ההוצאה התקציבית (תיקון מס' 16) (שיעור הגירעון וסכום ההוצאה הממשלתית בשנות התקציב 2017 ואילך), התשע"ז–2016

1. בחוק הפחתת הגירעון והגבלת ההוצאה התקציבית, התשנ"ב–1992[1] (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 5 – תיקון סעיף 5

(1) בפסקה (12), במקום "2.5%" יבוא "2.9%";

(2) בפסקה (13), במקום "2.25%" יבוא "2.9%";

(3) בפסקה (14), במקום "2%" יבוא "2.5%";

(4) בפסקה (15), במקום "1.75%" יבוא "2.25%";

(5) במקום פסקה (16) יבוא:

"(16) בשנת התקציב 2021 – באופן שלא יעלה על 2.0%;

(17) בשנת התקציב 2022 – באופן שלא יעלה על 1.75%;

(18) בשנות התקציב 2023 ואילך – באופן שמדי שנה לא יעלה על 1.5%."

2. בסעיף 6א(ב) לחוק העיקרי, במקום "למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה" יבוא "לממוצע שיעורי השינוי של מדד המחירים לצרכן שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשלוש השנים שקדמו לשנה הקודמת לאותה שנת תקציב". תיקון סעיף 6א

דברי הסבר

כללי בהתאם לחוק הפחתת הגירעון והגבלת ההוצאה התקציבית, התשנ"ב–1992 (להלן – החוק), קיימות שתי מגבלות פיסקליות על תקציב המדינה. המגבלה הראשונה קובעת את הגירעון המרבי שאותו ניתן לקבוע בעת אישור תקציב המדינה במונחים של אחוזי תוצר (תקרת הגירעון), ומגבלה שנייה הקובעת את שיעור הגידול המרבי הריאלי בהוצאה הממשלתית ביחס להיקף ההוצאה הממשלתית בתקציב השנה הקודמת (מגבלת ההוצאה). לעמידה במגבלות אלה חשיבות מכרעת בשמירה על אמינותה הפיסקלית של הממשלה.

לנוכח המדיניות הכלכלית המרחיבה שמתווה הממשלה בעת הזו, בין השאר, בשל הסכמים קואליציוניים בהיקף משמעותי אשר נחתמו עם הקמת הממשלה הנוכחית, עלייה בהיקף הוצאות הממשלה על תשתיות תחבורה, יישום הסיכום התקציבי בין משרדי האוצר והביטחון וכן עלייה ניכרת בצפי ההוצאה על שירותים חברתיים ובהתבסס על תחזיות שביצע משרד האוצר במסגרת הליך גיבוש תקציב המדינה לשנים 2017 ו־2018, עולה כי לצורך עמידה בתקרות הגירעון הקבועות בחוק, יידרשו צעדי התכנסות נוספים הן בשנת התקציב 2017 והן בשנות התקציב שלאחריה וזאת למרות צעדי ההתכנסות שבוצעו בשנים הקודמות, כאמור.

עמידה בכללים הפיסקליים היא כאמור לעיל תנאי הכרחי ליציבותו הכלכלית של המשק וליכולתה של הממשלה להתמודד בהצלחה עם זעזועים כלכליים. ואולם שינויים תכופים במדיניות המס וההוצאה הממשלתית מביאים לחוסר יציבות ועלולים לגרום לחוסר ודאות הפוגעת בצמיחה בטווח הקצר. על רקע שיעורי הצמיחה הנמוכים יחסית בעולם והשיפור ביציבות ובאמינות הפיסקלית של הממשלה בעקבות צעדי המדיניות שננקטו בשנים האחרונות, יש מקום לאזן בין קצב הפחתת הגירעון התקציבי בטווח הקצר לבין היתרון של מניעת זעזועים נוספים למערכת המס. זאת, תוך התחייבות לירידה בתוואי הגירעון התקציבי באופן עקבי בשנים הקרובות.

הכול כפי שיפורט להלן בדברי ההסבר לכל סעיף.

סעיף 1 על רקע האמור בחלק הכללי לדברי ההסבר, מוצע למתן את תוואי הפחתת הגירעון הקבוע בחוק, בשנים הקרובות, כך שמצד אחד תישמר מחויבותה של הממשלה להמשך הפחתת יחס החוב תוצר ומצד שני ימותן הצורך בביצוע צעדי התכנסות בשנים הקרובות. זאת כפי שמפורט להלן: בשנות התקציב 2017 ו־2018 לא יעלה שיעור הגירעון הכולל על 2.9% מהתוצר המקומי הגולמי (התמ"ג), בשנת התקציב 2019 לא יעלה על 2.5% מהתמ"ג, בשנת 2020 לא יעלה על 2.25% מהתמ"ג, בשנת 2021 לא יעלה על 2% מהתמ"ג, בשנת 2022 לא יעלה על 1.75% מהתמ"ג ובשנות התקציב 2023 ואילך לא יעלה מדי שנה על 1.5% מהתמ"ג. בהינתן התחזיות הקיימות, השינוי המוצע במתווה הפחתת הגירעון יאפשר, בטווח הבינוני, חזרה למגמה של הפחתת יחס החוב–תוצר.

[1] ס"ח התשנ"ב, עמ' 45; התשע"ו, עמ' 6.

הוספת סעיפים 13 ו־14

3. אחרי סעיף 12 לחוק העיקרי יבוא:

"הוראת שעה לשנת 2017 – הגדלת סכום ההוצאה הממשלתית בשנת 2017

13. (א) על אף הוראות סעיף 6א, רשאית הממשלה, בשנת הכספים 2017, להגדיל את סכום ההוצאה הממשלתית בשיעור נוסף על השיעור האמור בסעיף 6א, שלא יעלה על 2.4% ביחס לסכום ההוצאה הממשלתית בשנת התקציב 2016, המחושב לפי סעיף 6א.

(ב) על אף הוראות סעיף 6א, בשל שינוי באופן הרישום של כספי הסיוע האמריקני שאינו משנה את הגירעון הכולל מהתמ"ג, ולצורך חישוב ההוצאה הממשלתית בשנת 2017 ואילך, יראו בהוצאה הממשלתית בשנת 2016 כאילו היתה נמוכה ב־2.6% מסכום ההוצאה הממשלתית לאותה שנה.

הוראת שעה לשנת 2018 – הגדלת סכום ההוצאה הממשלתית בשנת 2018

14. (א) על אף הוראות סעיף 6א, נוכח הוראות סעיף 1(א)(3) לחוק־יסוד: תקציב המדינה לשנים 2017 ו־2018 (הוראות מיוחדות) (הוראת שעה)[2] והוראות סעיפים 3(א) ו־5(2) לחוק תקציב המדינה לשנים 2017 ו־2018 (הוראות מיוחדות) (הוראת שעה), התשע"ו–2016[3], רשאית הממשלה, בשנת הכספים 2018, להגדיל את סכום ההוצאה הממשלתית בשיעור נוסף על השיעור האמור בסעיף 6א, שלא יעלה על 0.4% ביחס לסכום ההוצאה הממשלתית בשנת התקציב 2017, המחושב לפי סעיף 6א.

(ב) הגידול בסכום ההוצאה הממשלתית כאמור בסעיף קטן (א), לא יובא בחשבון כחלק מסכום ההוצאה הממשלתית בשנת 2019 לצורך חישוב סכום ההוצאה הממשלתית לפי סעיף 6א לשנים הבאות."

תחילה

4. תחילתו של סעיף 6א כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, ביום ח' בטבת התשפ"ג (1 בינואר 2023).

הוראת שעה

5. בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום ח' בטבת התשפ"ג (1 בינואר 2023) יקראו את סעיף 6א לחוק העיקרי כך:

דברי הסבר

סעיפים 2, 4, ו־5 עניינו של סעיף 6א לחוק הוא קביעת סכום ההוצאה הממשלתית המרבי בשנה, באמצעות קביעת מנגנון של תוספת להוצאה הממשלתית הקודמת וכן הצמדה למדד.

מתודולוגית ההצמדה הקיימת ביחס למגבלת ההוצאה מתבססת על התחזיות של מדד המחירים לצרכן לשנים שבעבורן מוגש התקציב, כפי שהיו ידועות בעת הגשתו, זאת מאחר שבעת הגשת התקציב לשנת כספים מסוימת המדד לאותה שנה אינו ידוע. בנוהג, כאשר התגלה פער בין התחזיות אשר שימשו לבניית התקציב, לבין המדד בפועל, התבצעה התחשבנות לגבי הפער.

השנים האחרונות חשפו קושי בביצוע התיקון האמור בדיעבד, בפרט בשנים 2015 ו־2016. הירידה הדרמטית במחירי הנפט בפרט ובמחירי הסחורות בכלל החל מסוף שנת 2014, אשר היוותה התפתחות בלתי צפויה בכלכלה העולמית, השפיעה גם על המשק הישראלי (בעיקר דרך מחירי הייבוא) והיוותה גורם משמעותי אשר בשלו נוצר פער משמעותי בין תחזית המדד שעל בסיסה נבנה התקציב לשנים 2015 ו־2016, 0.4% ו־1.4%, בהתאמה, ובין המדד בפועל, שעמד על 0.6%– לשנת 2015 וצפוי להסתכם ב־0.4%– בשנת 2016. המשמעות של תיקון הסטייה ביחס לתחזית המקורית, שיצרה בפועל הגדלה ריאלית נוספת של ההוצאה בשנים 2015–2016, היא הפחתה של כ־8.2 מיליארד שקלים חדשים מהתקציב לשנת 2017. סכום זה שווה ערך לכ־90% מסך הגידול הריאלי המותר בתקציב לשנה זו לפי נוסחת מגבלת ההוצאה, ועל כן, ככל שיתבצע התיקון האמור, ההוצאה הריאלית כמעט ולא תגדל כלל במעבר משנת התקציב 2016 לשנת התקציב 2017.

---

[2] ס"ח התשע"ו, עמ' 1182.

[3] ס"ח התשע"ו, עמ' 1184.

(1) בסעיף קטן (ב) –

(א) המילים "כשהוא צמוד למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה" – יימחקו;

(ב) בסופו יבוא "לשיעור התוספת המרבית ייווסף בכל שנת תקציב כמפורט להלן השיעור המפורט לצדה:

(1) לעניין שנת התקציב 2017 – בתוספת שיעור של 1%;

(2) לעניין שנת התקציב 2018 – בתוספת שיעור של 1.4%;

(3) לעניין שנת התקציב 2019 – בתוספת שיעור של 2%;

(4) לעניין שנת התקציב 2020 – בתוספת שיעור של 2% בניכוי ההפרש לשנת 2018;

(5) לעניין שנת התקציב 2021 – בתוספת שיעור של 2% בניכוי אלה:

(א) ההפרש לשנת 2018;

(ב) ההפרש לשנת 2019;

דברי הסבר

הבעיה שהתעוררה בתקציב הנוכחי חשפה ביתר שאת את הרגישות הגבוהה של התקציב לאופן ההצמדה, שאיננו תואם בהכרח את אופן התקדמות המחירים של חלקיו השונים. תקציב המדינה כולל כמה מרכיבים שאינם מוצמדים באופן ישיר למדד המחירים לצרכן (שכר לדוגמה). עם זאת מרכיבים אלה נוטים להתכנס למגמה הכללית של מדד המחירים לצרכן, גם אם לא באופן מלא ובאיחור מסוים. בנוסף, כלל הצמדה ריאלי המתבסס על תחזיות מגביל מאוד את יכולת התכנון של מסגרות התקציב בטווח הבינוני, ואף לעתים בטווח הקצה. טבען של תחזיות להשתנות באופן תכוף, ועל כן התיקון נדרש באופן תדיר. לכן, במרבית המקרים יהיה על הממשלה המתכננת את התקציב לשנים הבאות לשאת בנטל תיקון תחזיות העבר, הנובע בהגדרה מאירועים שאינם תלויים בהתנהלותה.

לנוכח האמור, ובשל הצורך הגובר בכלל הצמדה שיאפשר את יציבות מגבלת ההוצאה ויחזק את אמינותה, מוצע לשנות את כלל ההצמדה כאמור: בשנים 2017 ו־2018 יוחל מנגנון מעבר, שלפיו ההצמדות יבוצעו בהתאם לתחזיות משרד האוצר (1.0% ו־1.4% בהתאמה), אך בלא חובת תיקון בשנה העוקבת. החל משנת 2019, יונהג כלל נומינלי בטווח הקצר, לפי ערך של 2%. החל משנת 2020, יחול מנגנון תיקון הדרגתי שנועד לאזן את הסטיות בשנים הקודמות (בין 2% שתוקצבו לבין מדד המחירים לצרכן כפי שפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה). על־פי המוצע, תיקון ההפרש שהתגלה בשנה מסוימת יתבצע בהדרגה על פני שלוש שנים, בחלקים שווים, כך שבשנה הראשונה ההצמדה תהיה ל־2% פחות שליש מההפרש בין 2% למדד בפועל בשנה האחרונה שבעבורה הנתון פורסם, בשנה השנייה החישוב יהיה 2% פחות שליש מההפרש בשנה האחרונה בתוספת שליש ההפרש בשנה שקדמה לה, וכן הלאה. החל משנת 2023 יחול מנגנון קבוע ולפיו סכום ההוצאה הממשלתית יוצמד לממוצע שיעורי השינוי של מדד המחירים לצרכן שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשלוש השנים שקדמו לשנה הקודמת לאותה שנת תקציב.

סעיף 3 היקף ההוצאה הממשלתית החזויה לשנת 2017 מצביע על גידול חד לעומת שנות התקציב הקודמות. גידול זה נובע בעיקרו מהסכמים קואליציוניים רבים אשר נחתמו עם הקמת הממשלה הנוכחית, עלייה בהיקף הוצאות הממשלה על תשתיות תחבורה, יישום הסיכום התקציבי בין משרדי האוצר והביטחון וכן עלייה ניכרת בצפי ההוצאה על שירותים חברתיים. לנוכח הגידול האמור ולאור רצון הממשלה שלא להפחית באופן ניכר את תקציבי משרדי הממשלה בפרק זמן קצר מוצע לקבוע בהוראת שעה, כי הממשלה תהיה רשאית להגדיל את סכום ההוצאה הממשלתית בשנת הכספים 2017 בשיעור נוסף על השיעור הקבוע בחוק, שלא יעלה על 2.4% ביחס לסכום ההוצאה הממשלתית בשנת התקציב 2016. הגדלה ריאלית זאת של מגבלת ההוצאה, מצטרפת לאי־ביצוע תיקון המחירים לאחור בשנים 2017 עד 2018 בשל הסטייה במדדי המחירים בשנים 2015 עד 2016 המהווה גם כן הגדלה ריאלית של מגבלת ההוצאה, בהתאם לאמור לעיל.

במסגרת הסכם ה־MOU (Memorandum of understanding) בין מדינת ישראל וארצות הברית, מתקבל מדי שנה סיוע אמריקני לתקציב הביטחון. הרישום התקציבי של הסיוע האמריקני נחלק בין תקציב הוצאה נטו, אשר נכלל במגבלת ההוצאה, לבין תקציב הוצאה מותנית בהכנסה אשר אינו נכלל במגבלת ההוצאה. שינוי אופן הרישום של הסיוע האמריקני בתקציב משרד הביטחון, כך שסך הסיוע האמריקני ירשם כהוצאה מותנית

(6) לעניין שנת התקציב 2022 – בתוספת שיעור של 2% בניכוי אלה:

(א) ההפרש לשנת 2018;

(ב) ההפרש לשנת 2019;

(ג) ההפרש לשנת 2020;";

(2) בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא:

""ההפרש" לשנה מסוימת – שליש מההפרש שבין 2% למדד המחירים לצרכן שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לאותה שנת תקציב."

דברי הסבר

בהכנסה יוביל לכך שכלל ההוצאות אשר מקורן בסיוע האמריקני ירשמו באופן אחיד בתקציב המדינה. בהתאם לכך, מתבצעת הפחתה רישומית של כ־2.6% במגבלת ההוצאה במעבר בין שנת התקציב 2016 לשנת התקציב 2017. לצד זאת, מתבצעת הפחתה מקבילה של אותו הסכום בצד ההכנסה כך שלא יחול שינוי בסך הגירעון הממשלתי הכולל כשיעור מהתמ"ג. בהתאם לכך מוצע לקבוע כי בעקבות שינוי אופן הרישום כאמור, יראו, בסכום ההוצאה הממשלתית לשנת 2016 כאילו היתה נמוכה ב־2.6% מסכום ההוצאה הממשלתית לאותה שנה, וזאת לצורך חישוב סכום ההוצאה הממשלתית לשנת 2017 כאמור בסעיף 6א לחוק.

בשנת 2018 צפויה ההוצאה הממשלתית לגדול בעקבות הצורך בתקצוב רזרבת התאמות. רזרבת ההתאמות נדרשת בשנה השנייה של תקציב דו־שנתי, וזאת לצורך התמודדות עם אי־הוודאות הנגרמת מפער הזמנים בין תכנון התקציב לביצועו. היקף הרזרבה האמורה נקבע בהוראות סעיפים 3(א) ו־5(2) לחוק תקציב המדינה לשנים 2017 ו־2018 (הוראות מיוחדות)(הוראת שעה), התשע"ו–2016 אשר התקבל בכנסת ביום כ"ז בתמוז התשע"ו (2 באוגוסט 2016). לנוכח הגידול הצפוי בהוצאה הממשלתית בשנת 2018 כאמור לעיל, ולאור רצון הממשלה שלא להפחית באופן ניכר את תקציבי משרדי הממשלה בפרק זמן קצר מוצע לקבוע הוראת שעה לשנת 2018, שלפיה הממשלה תהיה רשאית להגדיל את סכום ההוצאה הממשלתית בשנת הכספים 2018 בשיעור נוסף על השיעור הקבוע לחוק, שלא יעלה על 0.4% ביחס לסכום ההוצאה הממשלתית בשנת התקציב 2017.

כמו כן בשל אופיים החד־פעמי של ההוצאות כאמור, מוצע לקבוע כי הגידול בסכום ההוצאה הממשלתית בשנת 2018 כאמור בסעיף 14 לחוק כנוסחו המוצע בסעיף 3 לחוק זה, לא יובא בחשבון כחלק מסכום ההוצאה הממשלתית בשנת 2019 לצורך חישוב סכום ההוצאה הממשלתית לפי סעיף 6א לחוק, כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, לשנת 2020 ואילך. בהתאם לכך, תתבצע הגדלה של סכום ההוצאה הממשלתית באופן חד־פעמי למשך שנתיים, בשנים 2018 ו־2019, אך היא לא תובא בחשבון לצורך חישוב סכום ההוצאה הממשלתית בשנים שלאחר מכן, וזאת כדי לאפשר התכנסות מדורגת בשנים הבאות למגבלת ההוצאה הקבועה בסעיף 6א האמור ביחס לאותן שנים.

המחיר 166.86 שקלים חדשים ISSN 0334-3030 סודר במח' רשומות, משרד המשפטים, והודפס במדפיס הממשלתי